

CENRALIZED AND DECENTRALIZED CONTROL

Air Force Command and Control Dilemma

By Michael W. Kometer, Lt Col, USAF

Tercüme: Emekli Hava Tuğgeneral Yusuf ERGE

Hava Kuvvetleri Komuta Kontrol Daire Başkanı
Hava Savunma Komutan Vekili

ÇEVİRMEN NOTU

Çeviri yapılırken mümkün olduğunca orijinal metne anlam ve şekil olarak sadık kalınmaya çalışılmıştır. Anlamı açıklayıcı ilave değerlendirmeler yapılmamıştır. Eserin orijinalinde de ki sayfa sonu dip notları çeviriye dahil edilmemiştir. Orijinal kopyasında “Kaynakça” olmadığı için tercümede de “Kaynakça” bulunmamaktadır.

Bazı İngilizce kelimeler Türkçe kelimenin yanında parantez içine alınarak metinde kullanılan terminolojinin anlaşılmasını kolaylaştırmak için yazılmıştır. Örneğin “bileşen (component)” gibi.

Amerikan ordu ekosisteminde çok kullanılan kısaltmalar önce Türkçe anlamları verilmiş sonra İngilizce açılımları da belirtilmiş ve ardından aşinalık sağlamak için orijinal şekliyle kullanılmaya devam edilmiştir. Örneğin “JFC; Joint Forces Commander. Müşterek Kuvvet Komutanı” şeklinde açıklandıktan sonra metnin ilerleyen kısımlarında JFC olarak devam edilmiştir.

Metinde geçe grafikler de tercüme edilmiştir.

Tercümenin amacı Amerikan ordusunda yaşanmış süreçleri anlayarak bugünü daha iyi konumlandırmak için tarihi arka planı izah etmektir. Havacılık uygulamaları Amerika ve NATO aracılığı ile ülkemize ithal edilmiş olup, Amerikan ordusunun yaşadıklarına benzer tecrübeleri bizimde yaşama potansiyelimiz vardır. Bu nedenle tercümemiz aracılığı ile Amerikan Hava Kuvvetlerinin iştirak ettiği çatışma ve muharebelerden elde ettikleri tecrübeyi ve bu yaşananlardan ne gibi dersler alarak ilerlediklerini görmek ve anlamak için bilgi dağarcığımızı geliştirmektir. Maalesef bizler paylaşım konusunda biraz çekingen davranmaktayız.

2005 yılında kaleme alınan eserde ki söylemler bizim için hala faydalı sıcak ve hala oldukça güncel görünmektedir. Kabul etmemiz gerekir ki teknoloji ve doktrin olarak aynı seviyede değiliz. Bu yaşananları bizim de yaşamamız muhtemeldir.

Bu çeviri ile milli ve yerli teknolojik gelişimimizi planlamak, doktrinlerimizi geliştirmek ve harekât ihtiyaçlarımızı doğru tanımlayabilmek amacıyla bilgi birikimimize geçmişten geleceğe atıfla katkı sağlamaktır.

Stratejik, operatif ve taktik seviyelerle iç içe olan komuta kontrol organizasyonu ve bu organizasyonun çalışanları ile angajman kuralları ve çatışma hukuku birlikteliğinden oluşan politik askeri dünyanın ortak faaliyetlerini anlamak için değerli bilgiler sunulmuştur.

Tüm asker meslektaşlarıma, savunma sanayi çalışanları ve askerler ile arayüz oluşturan sivil bürokratlarımıza bu tercümenin bir farkındalık seviyesi sağlayacağını umut etmekteyim.

Hedef kitle askerlerle çalışmak zorunda olan sivil bürokratlar, savunma sanayi stratejik seviye yöneticileri ve elbette aktif görevdeki silahlı kuvvetler mensubu meslektaşlarımdır.

En kısa zamanda benzer bir eserin milli tecrübelerimiz ile de yazılarak genç nesillere tecrübe aktarımı sağlaması dileklerle...

Command in Air War:
Centralized vs. Decentralized Control of Combat Airpower
By Michael W. Kometer, Lt Col, USAF

2005

Bu çalışma, günümüz Bilgi Çağı'nın Hava Kuvvetleri'nin temel ilkesi olan "merkezi kontrol ve ademi merkezî icra" üzerindeki etkisinin ne olduğu sorusuna cevap vermektedir. Çöl Fırtınası, Müttefik Kuvvetler, Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük (Desert Storm, Allied Force, Enduring Freedom, and Iraqi Freedom) operasyonları boyunca hava gücünün komuta ve kontrolünde meydana gelen gelişiminin izini sürmekte ve bu harekâtlar esnasında Komuta Kontrol (K2) uygulama ve pratiklerini Huntington, Cohen, Van Creveld ve Hava Kuvvetleri doktrini gibi klasik teorilerle karşılaştırmaktadır. 1990'larda emsal bir süper gücün yokluğunda, ABD'li karar vericiler askeri operasyonlar üzerinde doğrudan etki sahibi olmak için sıklıkla Silahlı Kuvvetleri kapsayan detaylı kısıtlamalara başvurdular. Stratejik düzeydeki kısıtlamalar ne kadar ayrıntılı olursa, hava saldırılarını planlama yetkisi harekât alanından sorumlu üst komutanda kalır ve planlama yetkisini elinde tutar astlarına ve ast karargahlara veya karargâhın bileşenlerine yetkisini devretmez bu durumda da komutanın karargahındaki hava unsuru diğer bileşenlerle ve diğer unsurlarla koordinasyonda çok az proaktif davranır. Çünkü koordinasyona ihtiyaç baskısını fazla hissetmez. Hava Kuvvetleri, ihtiyaç duyduğu harekât alanı bilgilerini bir araya getirmek için Hava Harekât Merkezi'ni (AOC) geliştirmiştir; bunu daha düşük seviyelerde yapmak henüz mümkün değildir, bu nedenle AOC hava operasyonlarının kontrolünde baskın hale gelmiştir. Başlangıçta devam eden görevlere dahil olmaya direnç gösteren komutanlar, süreç içinde bazı "zamana duyarlı hedefleme" görevlerini yerine getirmek için AOC'ye ihtiyaç olduğunu fark ettiler; ancak işleri hızlandırmak için yetki devretmeleri gerektiğini de öğrendiler. Ancak AOC'nin devam eden operasyonlara dahil edilmesi aynı zamanda görev dağılımına, iş paylaşımına da yol açmıştır; daha önce hava mürettebatı tüm "öldürme zinciri" dizisini gerçekleştirirken, şimdi hava mürettebatı genellikle sadece zincirin sonundaki görevleri gerçekleştirmektedir. Bu yeni iş ve görev dağılımı sistem kazaları potansiyelini artırabilir çünkü insanlar boş zamanlarda prosedürlerden sapma ve ardından sistem elemanları sıkı bir şekilde birbirine bağlandığında parçalanma eğilimi gösterebilir. Teknoloji komuta ve kontrolün temel ilkelerini değiştirmemiştir. Fakat bilgi, telekomünikasyon, sensör ve silah teknolojileri bu insanların işlerini yapma biçimlerini ve hatta yaptıkları işleri değiştirmiştir. Ancak komutanların hala öğrenen bir organizasyon geliştirmeleri gerekmektedir. Belirsizlik ve çeşitli unsurların, yapıların, örgütlerin bir araya gelmesi, astları arasındaki komuta ilişkilerinde derinlik geliştirerek yetkilendirme ile hesap verebilirliği dengelemelerini gerektirmektedir. Komutanlar bu derinliği en iyi şekilde kasıtlı görevlendirme, sert tartışmalar ve belirli ayrıntıların yönetiminden ziyade sonuçların değerlendirilmesi yoluyla kazanabilirler

Thesis Supervisor:
David A. Mindell
Associate Professor, History of Manufacturing and Technology; Engineering Systems, and
Science, Technology, and Society

İçindekiler	
Bölüm 1; Giriş	5
Bölüm 2; Hava Gücü Kontrol Sorunlarının Tarihsel Temelleri	18
Savaş Seviyeleri	19
Stratejik Seviye ve Savaşın Doğası	19
Operasyonel Düzeyde Komuta İlişkileri	24
Farklı Taktiksel Görevler için Farklı Kontrol Seviyeleri	27
Teknolojinin Rolü	29
Sonuçlar	32
Bölüm 3; Muharip Hava Harekât Sistemi	35
Muharip Hava Harekâtı	35
Etki Odaklı Harekât	36
Komuta ve Kontrol	36
Komuta İlişkileri	37
Komuta İlişkilerinin Uyarlanması ve Derinliği	40
Belirli Eylemler Üzerindeki Kısıtlamalar ve TST'ler	41
Sistemler	41
CAOS'un Bir Temsili Gösterimi, (Örnekleme, Modellenmesi)	43
Muharip Hava Harekât Sistemi Politika Küresi	44
Alt Sistemler	45
Alt sistem	46
Planlar	48
Düzenleme Ayarlama	52
Kuvvet Oluşturulması / Uygulaması	54
Sonuçlar	56
Bölüm 4: Bilgi Çağında Stratejik Düzey ve Kontrol	58
Vietnam'dan Çöl Fırtınasına	59
Çöl Fırtınasından Dersler	60
Clinton Yönetimi ile Entegrasyon	62
Dikkatli Müdahale- Somali ve Bosna	64
Komuta Kontrolün Kurumsallaştırılması	65
Kosova	66
AOC nin yükselişi	68
Yeni Yönetim ve Terörle Savaş	70
Sonuçlar	73
BÖLÜM 5 CAOS'ta Komuta ilişkileri	75
Organizasyonlar ve Komuta İlişkileri	76
Çöl Fırtınası	77
Müttefik Kuvvetler	82
Sürekli Özgürlük	84
Irak'a Özgürlük	89
Sonuçlar	94
BÖLÜM 6 CAOS'un Merkezi	95
Çöl Fırtınası	97
Müttefik Kuvvetler	100
Sürekli Özgürlük	103
Irak'a Özgürlük	106
Sonuçlar	112
Bölüm 7 Döngü içinde Karar Alma	115

Çöl Fırtınası	116
Müttefik Kuvvetler	119
Sürekli Özgürlük	122
Irak'a Özgürlük	126
Sonuçlar	129
Bölüm 8; CAOS'ta Dağıtılmış, Dağıtık Mimaride Biliş/Farkındalık	132
Çöl Fırtınası	133
Müttefik Kuvvetler	138
Sürekli Özgürlük	141
Irak'a Özgürlük	146
Sonuçlar	151
Bölüm 9; CAOS'ta Sistem Kazaları	153
Bölüm 10; Sonuçlar ve Çıkarımlar	164
Bilgi Çağı muharip hava gücünün komuta ve kontrolünü nasıl etkilemiştir?	165
Bu değişiklikler ordunun doktrindeki "merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" ilkesine bağlılığını etkiledi mi?	167
Sistemin komuta ve kontrolünü daha iyi karakterize eden genel bir formül var mı?	169
Stratejik düzeyde ödünleşimler kayıplar ve kazanımlar Alıp Vermeler	170
Harekât alanı düzeyinde ödünleşimler kayıplar ve kazanımlar Alıp Vermeler	171
Bileşen Düzeyinde ödünleşimler kayıplar ve kazanımlar Alıp Vermeler	173
Bu değişiklikler nereye doğru gidiyor?	175
Sonsöz	181

Şekiller Listesi	
Şekil 1: Tipik JFC komutanlığının alt bileşenleri.	38
Figure 2: CLIOS Diagram of Subsystems in Policy Sphere	46
Şekil 3; CLIOS alt sistem diyagramları için semboloji	46
Şekil 4 stratejik alt sistem	48
Şekil 5; Hava Sahası Değerlendirme, Planlama ve Uygulama süreçleri, CLIOS olmadan gösterim	49
Şekil 6: Planlar Alt Sistemi	50
Şekil 7; Düzenlemeler/Ayarlamalar Alt Sistemi	52
Şekil 8; Kuvvet Oluşturma/ Uygulama alt sistemi	56
Figure 9: ADOCS Joint TST Manager Coordination View	109
Şekil 10; CAOS'ta genel komuta ve kontrol geri bildirim	167

Bölüm 1

Giriş

2 Nisan 2003'te ABD liderliğindeki koalisyon Irak'taki savaşı kazanmış gibi görünüyordu. Koalisyon Kuvvetleri 21 gün içinde, Irak'ın düzenli ordusunu ve paramiliter savaşılarını yenerek Irak'ı işgal ettiler ve Bağdat şehrine girdiler. Bir grup Iraklı, Firdevs Meydanı'ndaki Saddam heykeline tırmanıp boynuna bir ip dolayarak ABD Deniz Piyadelerinin zırhlı bir aracının desteği ile heykeli alaşağı ettiler. Ardından tezahürat yapan kalabalık çıldırdı.

Bu olaydan yaklaşık bir yıl sonra Araplar, daha önce destek için yaptıkları tezahüratlarını susturacak bir öfke ve dehşet sebebi buldular. Bu öfke ve dehşetin sebebi yayınlanan bir haberdirdi. 28 Nisan 2004'te CBS News, Bağdat'ın Ebu Gureyb hapisanesinde mahkûmlara kötü muamele yapıldığına dair ilk çirkin görüntüleri yayınladı. Orası Saddam Hüseyin'in yönetimi sırasında binlerce mahkûma işkence yapılan bir hapisaneydi. Böylece bu haberin yayımlanmasından sonra Amerikalıların Saddam'dan daha iyi olmadığı düşüncesi ortaya çıkmış oldu. Bu haberin resimleri Arap sokaklarında satıldı ve bu, Amerikalıların düşmanlarının iddia ettiği gibi Amerika'nın "Büyük Şeytan" olduğu yönündeki düşünceleri zihinlerde doğruladı. Ansar Al-Islam gibi gruplar, resimleri askere alma literatürüne dahil etti ve Ebu Musab Zerkavi'nin Tevhid ve Cihat hareketi, Iraklı kadınlara yönelik tacizleri, birkaç batılı rehinenin kaçırılması ve kafalarının kesilmesi için gerekçe olarak gösterdi. ABD birliklerinin eylemleri, Militan İslamcı hareket için en iyi propaganda haline geldi.

Daha da kötüsü, Ebu Gureyb 'deki ihlaller, Afganistan'daki ve Küba'daki Guantanamo Körfezi'ndeki benzer ihlalleri içeren daha geniş bir modelin bir uygulamanın parçası gibi görünüyordu. Yani bunlar münferit ve birbirinden ayrı olaylar değildi. Aslında açık ve güncel tehditlere bağlı olarak sahada gelişen özel durumlar için en üst seviyeden bazı kısıtlamalar açık direktifler olarak verilseydi daha hoş olabilirdi. Sahada gelişen özel durumlar için yapılacak uygulamalar üst düzeyden verilen ayrı direktiflerle günlük tehditlerden ve sahadaki durumdan kaynaklanan uygulamalardan izole edilmeliydi. Böylesi bir uygulama daha güzel olurdu. ABD'nin bu savaştaki düşmanı, üniforma giymeyen, büyük askeri düzende örgütlenmeyen ve geleneksel savaş yasalarına saygı göstermeyen bir düşmandı. Aslında bu savaşta düşman yeteneklerini savaş yasalarını korkunç bir şekilde çiğneyerek gösteriyordu. Onları bulmak ve yenmek büyük ölçüde teknik istihbarattan ziyade teröristlerin kendilerinden (HUMINT: Human intelligence) yani İnsan İstihbaratından bilgi toplama kapasitesine bağlıydı. Bunu yapmak için de aslında, bazı teröristlerin sorgulanması gerektiriyordu ve muhtemelen sorgulama yöntemleri, teröristlerin düzenli olarak ihlal ettikleri aynı savaş yasalarının izin verdiğiinden daha zorlayıcıydı.

Gerekli istihbaratı elde etmek için Bush Yönetimi, ya durumu sıkı bir şekilde kontrol altında tutmayı ve yalnızca belirli zorla sorgulama usullerine belli ölçülerde yani belirli durumlar da sadece o olaya yönelik özel izin ve yetkiler vermeliydi veya sahadaki, alandaki ve cephe hattında ki askerlere daha fazla takdir yetkisi vermeyi seçmeliydi. Yönetim ikincisini seçti. Üst düzey avukatlar, Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanmadığını ilan eden, böylece belirli sorgulama yöntemlerine izin veren ve işkencenin yorumunu daraltan bir dizi muhtıra yazdılar. Böylece Askerlere, geleneksel yasaların izin verdiğiinden daha proaktif olmaları için ihtiyaç duydukları hareket alanı içinde onlara dayanak olacak hukuki zemin verildi.

Kesin bir şekilde, Ebu Gureyb'de olanlar, bu muhtıralarda yazan notların ve yazım niyetlerinin çok ötesine geçti. Muhtemelen üst düzey yönetim kademesi, askerlere istisnai durumlarda kullanılmak üzere bir yetki ellerine bir araç vermeyi amaçlamış ve bu yetkiyi, bu aracı kullanmak için anlık çok kısa ve geçici fırsatlar ortaya çıktığında askerleri onay için bekleterek ellerini kollarını kelepçelenmiş bir halde bırakmak istememiştir. Hukukçular

tarafından bu notlar da bu nedenle hazırlanmış olmalı. Ancak sonuç, ABD ve ordusunun onurunda derin bir yara oldu ve bu, Irak'taki savaşta ve teröre karşı savaşta başarı için korkunç sonuçlar doğurabilecek bir yaraydı.

Mekanlar farklı olsa da politika yapıcılar ve hava komutanları muharip hava gücünün kontrolü konusunda benzer durumlarla ve benzer kararlarla karşı karşıyadırlar. Irak'a Özgürlük hareketinin (Iraqi Freedom,) ilk 21 günü boyunca hava unsuru (air component), savaşta hızlı reaksiyonla 50'den fazla acil müdahale ve baskın gerçekleştirmiştir. Bu hızlı müdahaleyi başarmak için müşterek/birleşik bir "Zamana Duyarlı Hedefleme" hücresi oluşturulmuştu, anlık yani acil müdahalelerin bazıları istihbarat ihbarından başlayarak bomba düşmesine kadar geçen 15 dakika gibi kısa bir sürede başarılmıştır. Bu amaçla birçok uçak Irak üzerinde ki bekleme ve devriye bölgelerine gönderildiler ve istihbarattan gelen hedef koordinatlarının Suudi Arabistan'daki Hava Harekât Merkezi'nden (AOC, Air Operations Center) kendilerine mümkün olduğunca hızlı bir şekilde iletilmesi ile başlatılacak olan görevleri beklediler. Ancak bekleme bölgelerinde AOC onaylı hedeflerden daha fazla uçak vardı. Böylece, daha sonra göreceğimiz gibi, bazı uçakların pilotları, diğer frekanslardan kara birliklerine, bekleme zamanları bittiğinde pilotların mecburen üsse geri götürmek zorunda kalacakları uçak üzerindeki bombalara ihtiyaçları olup olmadığını sormaya başladılar. Pilotlar, bu doğaçlama olan onaysız ve plansız hedeflere saldırıları geçerli kılmak ve onaylatmak için AOC yi geri arasalar da çoğu zaman AOC'deki kişilerin hedefin ne olduğunu, geçerli veya uygun bir hedef olup olmadığını belirlemesinin hiçbir yolu yoktu. AOC de ki kişiler ya bu saldırıları reddetmeleri yani onay vermemeleri gerekiyordu ya da Saldırıların güvenli ve genel stratejiye uygun olduğu konusunda pilotlara ve yer kontrolörlerine güvenmeleri gerekiyordu.

Bu çalışma bu ve benzeri kararlar hakkında yazılmıştır. Bu kontrol dediğimiz şeyle ilgilidir. Bu, insanların karar verme biçimleriyle ilgili değil, savaşta hava gücünü kullanan sistemin farklı bölümlerinde alınan bu tür birçok kararın etkileşimi ile ilgilidir. Politikanın, arzu edilen ve hedeflenen siyasi hedeflere ulaşmak için askeri eylemlere nasıl dönüştürüleceği hakkındadır. Ve bu sürecin Bilgi Çağı boyunca değişip değişmediği ile ilgilienmektedir. Konu hakkında sorulması gereken nihai soru şudur: "Bilgi Çağının ABD Hava Kuvvetlerinin doktrinsel "merkezi kontrol ve ademi merkezi icra yani merkezi olmayan icra/yürütme" ilkesi üzerindeki etkisi nedir? Bu çalışmanın içeriği bu soruya cevap arama yolculuğudur.

Askeri hareketin mükemmel bir şekilde yani en iyi şekilde kontrolünün yönetilmesinin oldukça zor olduğu da sır değildir. Politika yapıcılar tarafından geliştirilen en gerçekçi büyük strateji, ters tepen, amaca zarar veren, verimsiz askeri eylemler nedeniyle gerçekçi değilmiş gibi görünebilir. Politikada ki amaçlara ulaşmak için mevcut politika uygulanabilir planlara dönüştürülür ve bu dönüşüm esnasında uygulama planının vücut bulması için birçok farklı katmandan geçer ve geçmelidir. Neticede plana dayanarak hazırlanan uygulama emirleri ile hayata geçirilen eylemlerin sonuçları aslında planda amaçlanan istenen sonuçlarla uyumlu olmayabilir. Evdeki hesap çarşıya uymayabilir. Ayrıca politika yapıcılar, muharip birliklerin karşı karşıya kalabileceği tüm durumları öngöremezler. Bu nedenle işler istedikleri gibi gitmesi için yeterli, doğru ve tam zamanında girdi yapamayabilirler. Sahada ki muharip kuvvet ve unsurlar, kuvvet uygulayanlar, alanda kuvvet kullanan unsurlar öngörülemeyen durumlar için tepki verebilmeli bu amaçla reaksiyon gösterebilmelidirler. Ancak politika yapıcıların seçeceği isteyeceği şekillerde tepki vermeyebilirler. Siyaset bilimcilerin stratejiyi analiz etmekte bu kadar zorlanmasının nedenlerinden biri de budur. Bireysel algılar, örgütsel rutinler ve ilgiler ve güçteki farklılıklar, istenen herhangi bir stratejiyi etkileyerek, stratejinin uygulanmasını bazen anlaşılabilir görünebilecek bir şekillerde değiştirebilir.

Bu nedenle karar vericiler sürekli olarak askeri eylemlerde daha fazla görünürlük kazanmaya çalışırlar. Bu konuda şanslılar çünkü artık askerlerin değişen bilgilere daha hızlı yanıt vermesini sağlayan teknoloji aynı zamanda karar vericilerin isterlerse askerlerle birlikte döngüde kalmalarını da sağlıyor. Bu bir ikilem oluşturuyor gibi görünüyor. Askeri güçlerin

eylemlerini kısıtlamalar yoluyla kontrol etme arzusu ile hızlı yanıt vermek için sahip oldukları bilgi ve kapasitelerinden en iyi şekilde yararlanmalarına izin verme arzusu arasında belirgin bir gerilim var. Daha sonra göreceğimiz gibi, bu gerilimin arkasında uzun bir geçmiş vardır. Ancak son yıllarda bu konunun toplumun her kesiminde öne çıkması, birçok bilim insanının rekabetçi kalmak isteyenlerin talep ettikleri teknolojik gelişim devriminin henüz ortasında olduğumuz önermesini geliştirmelerine yol açtı. Rekabet güçlerini arttırabilmeleri için teknolojinin bir süre daha geliştirilmesine ihtiyaç var.

Benzer bir durumu iş dünyasında da görüyoruz yani iş dünyasında da aynı gerilim var. Bir buçuk yüzyıl boyunca, Amerikan ticaret firmalarında ki eğilim, özellikle büyük şirketlerin eğilimleri merkezi olarak kontrol etme yeteneği geliştirme yönündeydi. 19. yüzyılın başlarında bağımsız ticari distribütörlere sahip tek birimli, sahipleri tarafından yönetilen işletmelerden, Amerikan firmaları 20. yüzyılın sonlarında devasa, merkezi olarak yönetilen bir dev haline geldi. Evrim, profesyonel yöneticilerin üretimi ve dağıtımı daha verimli bir şekilde kontrol etmesine ve koordine etmesine izin veren teknoloji ile sağlandı. Tüm bunlar, muazzam kültürel muhalefete ve hükümet düzenlemelerine rağmen gerçekleşti.

Bu nedenle, son otuz yılda toplumun ve ticari firmaların kaymış oldukları yön bizim için önemlidir. Strateji eskiden firmanın eylemlerini kontrol etmeyi amaçlarken, şimdi farklı şirketler arasında ilişkiler kurmayı ve kaynakların kullanımını koordine etmeyi amaçlıyor, böylece operasyonlar esnek ama odaklanmış olabiliyor. Günümüzün bilgi teknolojileri sayesinde, çalışanlar ihtiyaç duydukları tüm bilgilere doğru zamanda ve doğru yerde ulaşabilmekte ve kararlarını buldukları yerden önemli noktalara girdiler yapacak şekilde, kritik seviyelerden, verebilmektedirler. Artık firmalar, temel uzmanlıklarına bağlı olarak, diğer şirketlerin operasyonlarının bir kısmını kendileri için gerçekleştirmelerine izin vererek piyasayı dönüştürmeye çalışmaktadırlar. Tüm piyasayı daha verimli hale getirmek için tedarikçilerin, firmaların ve müşterilerin "değer zincirlerini" "birbirine bağlıyorlar".

Bazı analistler, toplumdaki ve iş dünyasındaki bu değişikliği, ordunun da değişmesi gerektiğine dair bir işareti olarak gösteriyorlar. Gerçekten de savaşın karakteri de değişiyor gibi görünüyor. Analistler, ordunun "geleneksel askeri savaşın dışında, toplumsal düzeylerde ortaya çıkan bir çatışma (ve suç) biçimi olan ve baş aktörlerin bilgi çağına uygun ağ örgütlenme biçimlerini ve ilgili doktrinleri, stratejileri ve teknolojileri kullandığı" örgütlü bir ağ yapısı ile bu ağları kullanarak savaşmayı öğrenmeye hazırlanması gerektiğini söylüyor. Teknoloji bu yeni yapıları mümkün kıldı çünkü iletişim daha hızlı, daha ucuz ve daha kaliteli. Ancak ağsavaşı, Ağ merkezli Savaş, sadece teknoloji ile ilgili değil. Ağlar, aktörler arasında "sürekli kurulan, güçlenen veya kesilen bağlar" gibi dinamik esnek organizasyonlardır. En önemlisi, bu analistler, "ağlarla, networklerle savaşmak için yine ağlar (networkler) gerekir" iddiasındadır.

Gelinen bu son durumla beraber, hikâye devam ediyor, ABD kendini dönüştürmek için mevcut bilgi devriminden yararlanmalıdır. Ordu teşkilatını, doktrinini ve stratejisini değiştirmelidir. Organizasyon mimarisi, bilgiyi alt seviyelerdeki tüm oyunculara iletmek adına bazı hiyerarşik seviyeleri ortadan kaldırarak daha düz hale gelirken komuta ve kontrol kabiliyetini korumalıdır. Doktrin, gerçek zamanlı bilgilere dayalı olarak neredeyse her zaman ve her yerde muharebe gücünü harekete geçirme süreci olan "savaş sürüsü" veya "sürü savaşı" dedikleri şey etrafında inşa edilmelidir.

"Ağ Merkezli Savaş" terimi, "savaş alanındaki bilgi varlıklarını bilgi paketçiklerini etkili bir şekilde birbirine bağlayarak bilgi üstünlüğünü savaş gücüne çeviren" bir kavramı ifade eder. Savunucuları, komuta ve kontrolün geçmişte olduğu gibi veri toplama, analiz etme, karar verme ve ardından uygulama gibi sıralı bir süreç olarak tasavvur edilmemesi gerektiğini savunuyorlar. Bunun yerine, sensörler, aktörler ve karar vericiler ağa bağlanmalı, böylece

tüm karar vericiler savaş alanı hakkında ortak bir farkındalığa sahip olmalıdır Bu yapıldığı takdirde En alt seviyedeki komutanlar, inisiyatif almak ve değişen savaş alanı koşullarına tepkiyi hızlandırmak için yeterli bilgiye sahip olmuş olacaktır.

Ağ Merkezli Savaş'ın muhalifleri, tüm aktörleri birbirine bağlamanın, artık strateji ve taktikler arasındaki bağlantıyı sağlayacak olan, operatif düzey olarak adlandırılan bir orta katmanı ortadan kaldırarak, karar vermeyi daha da merkezileştireceğini savunuyorlar. En alt seviye, karar vermek için gerekli bilgiye sahip olacak, ancak siyasi sınırlamalar nedeniyle felç olacak ve gerçekten herhangi bir inisiyatif sahibi olmayacak.

Öte yandan, bu merkezileşme arzu edilen bir durumda olabilir. Belki de savaş alanında birliklerin bağımsızlığının korunmasının her zaman arzu edilmesinin nedeni, gerideki komutanların (ve kesinlikle devlet başkanlarının) savaş alanında neler olup bittiğini bilmemeleridir. Eğer bu uzaktaki karar vericiler, birlikler kadar veya onlardan daha fazla bilgi sahibi olurlarsa, belki de kararları onlar vermelidirler. Merkezi kontrol üzerindeki tek sınırlama, bilgiyi uygun yere taşımada henüz var olan yani mevcut durumun ihtiyaçları ve istekleri yeterince karşılayamıyor olması olabilir.

ABD Hava Kuvvetlerinin bu tartışmaya yanıtı, "**merkezi kontrol ve ademi merkezi icra (merkezi olmayan yürütme)**" ilkesidir. Artık müşterek bir yayında ve Hava Kuvvetleri doktrininde yer alan bu ifade, konu hakkında hassas bir denge kurma arayışını ifade eden bir kavrama karşılık gelmektedir. Ancak kullanılan dil kafa karıştırıcıdır. Kontrol ve icra/yürütme ayrı aşamalar mıdır veya işlevler midir? Eğer bunlar ayrı aşamalar ise, bu ilke merkezi makamların bir plan geliştirmesini, kaynakları tahsis etmesi ve daha sonra belirli bir noktada bunu icracılara devretmesi gerektiğini beyan eder. Aslında, başka bir ortak yayın, "gayret birliğini, merkezi olarak planlama ve yönlendirme ve ardından icra" çağrısında bulunuyor.

Bununla birlikte, önceden belirlenen muharebenin devredilmesinden önce düşman hakkında tam bir plan geliştirmek için genellikle yeterli bilgi yoktur. Günümüzün sensörleri ve iletişim teknolojisi ile, merkezi karar vericiler bir planın sadece kabuğunu geliştirebilir ve ardından ayrıntıları gerçek zamanlı olarak doldurabilirler, bu nedenle bu iki aşama çakışabilir. Belki de bu iki terim iki ayrı işlevi temsil ediyordur, yani merkezi karar vericilerin uygulama sırasında ya da öncesinde ne yapılacağına ve hangi kaynakların tahsis edileceğine karar verdiğini ve sahadaki, olay yerindekilerin kendilerine verilen kaynaklarla planı uyguladığını ima ediyordur. Ama "icra/yürütmek" ne demek? Silah teknolojisi, silahların uzak konumlardan fırlatılmasını giderek daha kolay hale getirmektedir. Eğer durum buysa, düğmeye basacak en iyi kişiler, kesinlikle tüm durum hakkında en fazla bilgiye sahip kişilerdir ki çoğu durumda bu kişiler merkezi karar vericilerdir.

Yukardan bakılınca, bu argümanlar bir seçime işaret ediyor gibi görünüyor. Sensör, silah, iletişim ve bilgi teknolojilerini; politika yapımcıların kendi karar verme yeteneklerini arttırmak için mi kullanmalı yoksa alt düzeydeki karar vericileri güçlendirmek için mi kullanmalı? Bu konuyla ilgili olarak askeri alanda eğer bir devrim yaşanacaksa bir an önce hangisinin yani hangi yolun doğru olduğuna karar verip o yönde ilerlemeliyiz ya da bunu yapmaz isek büyük bir yenilgiye uğrama riskini göze almalıyız.

Ama önce, neden bahsettiğimizi ve bu devrimde gerçekte ne olduğunu daha iyi anlamalıyız. Merkezi kontrol ve adem-i merkezi icra, (Ademi merkezi: merkezi olmayan icra, merkezi olmayan yürütme)'yı çevreleyen konular, tartışmalarda nadiren sınırları çizilen bir dizi kategorik, tartışmalı meseleyi kapsadığı gerçeği ile bulanıklaşmaktadır. Bu tartışmalı kategorik meselelerden bazılarını bakacak olursak; Ordunun Vietnam'daki Rolling Thunder harekâtı sırasında Başkan Lyndon Johnson ve Sekreter Robert MacNamara'nın kişisel olarak hedef seçmemesi gerektiğini iddia etmesi gibi sivil-askeri tartışmalar ile yine Askerlerin

benzer şekilde Kuzey Atlantik Konseyi'nin Kosova'da hedef onaylama yetkisini tekelinde tutmasından rahatsız olduğu durumları söyleyebiliriz. Bu iki örneğe Ordu içinde, Harekât alanı komutanları ve astları arasında, amirin planlama ayrıntılarına ne kadar girmesi gerektiği konusunda tartışmaları da ekleyebiliriz. Kosova'da Uluslararası gücün Hava Bileşeni Komutanı Korgeneral Michael Short ile NATO Avrupa Müttefik Yüksek Komutanı General Wesley Clark arasındaki durum tam da böyleydi. Daha sonra 2001 Afganistan savaşına katılan havacı personel, Birleşik Kuvvetler Komutanı General Franks ve ekibinin, Hava Unsur Komutanlıkları personeli tarafından halledilmesi gereken meselelere mevcut usullerin dışında uygunsuz bir şekilde müdahale ettiğini bir kez daha ifade ettiler. Devamında, muharebe alanında ki komutanlarla geri bölgede ki komutanlar arasında planlama süreçlerine bağlı olarak hayata geçirilen uygulamaların, faaliyetlerin yönü hakkında tartışmalar yapıldı. Hemen hemen her sıcak çatışma içeren görevlerde pilotlar, planlama ekibinin görevin yerine getirilmesi sırasında kendilerine müdahale ettiklerinden yakınmışlardır, oysa olaya en yakın yani görevi icra eden pilotların bu aşamada ağırlıklarının olması gerektiği ve işlerine müdahale edilmemesi gerektiği şeklinde söylemler geliştirmişlerdir. Ve tüm bunların ötesinde, kara birliklerini destekleyen uçakları kimin kontrol etmesi gerektiği konusunda Ordu ve Hava Kuvvetleri arasındaki mücadele gibi, kuvvetler (Kara, Deniz, Hava...) arasındaki devam eden mücadele de gizleniyor. Ordu, Hava Kuvvetleri tarafından kullanılan merkezileştirilmiş sürecin kara birliklerinin ihtiyaçlarına cevap vermek için çok hantal olduğunu iddia ediyor. Görünüşe göre her seviye bir diğerinin ayrıntılara gereğinden fazla karıştığını düşünüyor.

Bu çalışma, bu argümanları ayrı ayrı ancak birbirleri ile ilişkili konular olarak ele alacak. Muharip Hava gücünün kontrolünü, kara veya deniz gücünden farklı olarak inceleyecektir, çünkü hava gücünün hızı ve menzili, merkezi ve merkezi olmayan kontrol arasındaki tartışmalardan özellikle etkilenir. Çalışmamız, muharip hava gücünün komuta ve kontrol doktrin mimarisini tanımlamada en aktif kuvvet olan ABD Hava Kuvvetleri'ndeki gelişmelere odaklanacaktır. Bununla birlikte, diğer kuvvetlerin tercih ettiği şekildeki farklılıkları da ele alacaktır. Çalışma, günümüz bilgi çağında teknolojinin ve kontrolün birbirini nasıl etkilediğini, belirleyerek açıklamaya çalışacaktır.

Akademik literatürde muharip hava hareketlerinde uygulanan kontrol usulleri hakkında çok az çalışma bulunmaktadır. Literatürdeki birçok yazarın ilgilendiği konu, hava hareketlerinin zaferin kesin olarak sağlanmasına nasıl katkıda bulunduğu üzerine olmuştur. Hava hareketlerinin yürütülmesi ve sonuçlarını belgeleyen birçok çalışma sadece belirli savaşlar da çalışılmıştır. Ayrıca strateji, taktik, doktrin ve teknoloji gelişimini şekillendiren güçler de dahil olmak üzere hava gücünün gelişimini analiz eden başkaları da vardır. Ancak hiçbiri, politik hedeflerine ulaşmak için politikanın eylemlere dönüştürülme sürecini incelememektedir.

Askeri kuvvetlerin komuta ve kontrolü üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Klasik çalışmaların birçoğu, askeri hava gücünün ortaya çıkışından önce çalışılıp, tamamlanmış olduğu için eserlerde geçen ifadelerin uygulanabilirlikleri genel prensiplerle sınırlıdır. Mareşal Tukhachevsky, bu klasik askeri yazarlardan biri olarak, karada, havada ve denizdeki güçlerin savaş meydanının derinliği boyunca etkilerini birleştirme ihtiyacını tartışan ilk kişilerden biridir. Onun çözümü, yukarıdan aşağı yönlendirici kontrol emirleri ile cephe birliklerine savaşın sisli anlarında ve düşmanla temas sağlandığında inisiyatif alabilecekleri kontrol ve özgürlük alanı arasında hassas bir denge kurmaktır. Bu, Hava Kuvvetleri doktriner diline çok benzerdir.

Komuta ve kontrol konusunda bilinen birçok eser konunun sivil-asker boyutuna odaklanmaktadır. Samuel Huntington'ın "The Soldier and the State" adlı eseri, askerlere yönelik yapılacak sivil kontrolün doğru yönteminin Huntington'ın kitabında ki ifadeyle "objektif kontrol" (Nesnel Kontrol de denebilir) olarak adlandırılan şey olduğunu öne sürmektedir. Bu,

ordunun güçlü yönlerinden yararlanmak ve devletin güvenliğini sağlamak için subayların profesyonelliğini besleyen bir kontrol şeklidir. Aynı adlı eserde Huntington yanlış yöntemi de tanımlıyor ve ona göre yanlış yöntemin, orduyu iktidardaki grubun ideallerine uygun hale getirerek sivillerin ordu üzerindeki gücünü en üst düzeye çıkarmak olduğunu iddia ediyor. Bu duruma da "subjektif kontrol" (Öznel Kontrol) diyor. Objektif Kontrol (Nesnel kontrol), sivillerin orduyu olduğu gibi kabul etmelerine- aslında onu geliştirmelerine- izin verirken, ordunun üzerinde etkili bir kontrol de sağlamalarına olanak verir.

Huntington'ın argümanı hem eleştirmenler hem de hayranları tarafından, maksimum güvenlik için sivillerin ve askerlerin birbirlerinin alanlarından uzak durmaları gerektiği anlamına gelecek şekilde aşırı basitleştirilmiştir. Bu aşırı basitleştirilmiş versiyon, bir devletin sorumlu sivillerden ve profesyonel bir ordudan oluşan bir emir komuta zincirine ihtiyacı olduğunu, ancak sivillerin askeri işlerin ayrıntılarına girmemesi ve ordunun da siyasi meselelere karışmasına izin verilmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Eliot Cohen, bu basitleştirmeyi düzeltmek amacıyla yola çıktı. Supreme Command: Soldiers, Statesmen, and Leadership in Wartime (Yüksek Komuta: Savaş Zamanında Askerler, Devlet Adamları ve Liderlik) adlı kitabında, savaş durumunda sivil-askeri ilişkinin laissez-faire (serbest bırakma) olmaktan çok uzak olması gerektiğini öneriyor. ABD'nin Huntington'ın çalışmalarının yanlış tanıtılmasının kurbanı olduğunu iddia eden Cohen, sivil-asker ilişkilerinin "normal" teorisi olarak adlandırdığı teorinin uygulanma şekliyle yakınıyor. Bu teori, sivillerin savaşı başlatmasını ve ardından askerler yani ordu tarafından yönetilmesini talep etmektedir. Böylece " Savaş alanında aşırıya kaçıldığında, sivilleri bir ülkenin karşılaşılabileceği en ciddi zorlukların sorumluluğundan kurtaracak ve işi gereği en çok gözetim ve kontrolü yapması gerekenlerden, sorumluluğu uzaklaştırır" diyor. Bunun aksine olarak, Cohen kitabında; Lincoln, Clemenceau, Churchill ve Ben-Gurion'un kendi savaşlarında askeri konulara derinlemesine dahil olduklarını bize göstererek başarılı olduklarını vurgu yapmaktadır.

Cohen'ın savaş zamanı sivil-askeri ilişkiler hakkındaki değerlendirmesi, sivillerle askerler arasında net bir çizgi olması gerektiğini düşünenlere karşı sert bir tutum sergilemektedir. Cohen, Vietnam savaşı sırasındaki ilişkinin sorununun çok fazla sivil kontrol değil, yeterli kontrolün olmaması olduğunu iddia etmektedir. Müşterek Kuvvet kurmay başkanı sade ve tam bir çözüm sunduğunda, Johnson yönetimi onları büyük ölçüde etkisiz hale getirmiştir. Askeri kanat, sivillerin düşündükleri kısıtlamalara uyma çabası göstermemiştir. Savaşın hedefleri, yöntemleri ve araçları hakkında detaylı bir tartışma veya argüman yapılmamıştır. Cohen'ın George H.W. Bush yönetimi hakkındaki değerlendirmesinde de popüler mitolojiye karşı çıkmaktadır ve 1991 Körfez Savaşı'nın sivil liderliğin "yetkinin bırakılması" hikayesi olduğunu öne sürmektedir. Clinton yönetimi de benzer şekilde Cohen' den olumsuz bir değerlendirme almaktadır: " Clinton yönetimi, orduyu mikro düzeyde yöneterek kötüye kullanmak şöyle dursun, [1993 Somali] savaşını ciddiye almayarak ve araçları, yöntemleri ve teknikleri araştırmayarak orduyu suiistimal etmiştir". Cohen'in genel reçetesi şudur: siviller "sivillerin askeri astlarından gerekli olduğu kadar bir açık sözlülük ile kırıncı olmadan konuşma yapmalarını beklemeleri ve talep etmelerini; sivil kanadında dikte etmese de baskın olarak kendi konuşmalarını yapmalarını ve bu konuşmanın sadece amaçlar ve politikaları değil yolları ve araçları da kapsamı gerektiğini" söyler. Aslında sivil ve asker kanadın bir araya gelerek kapsamlı konuşmalar yaparak politik amaçlardan uygulanacak yöntem ve araçlara kadar birlikte konuşulmasını önermektedir.

Huntington ve Cohen'in çalışmaları birbirini tamamlayıcı olarak değerlendirilirse, iki çalışma da bize emir ve kontrol için bir formül önermektedirler. Bu formül, astlara planlar geliştirme konusunda yetki verilmesini ve onları güçlendirmesini, ancak ayrıntılar konusunda onları sorgulamayı ve sorumlu tutmayı savunmaktadır. Ancak bu çalışmalar politika yapıcıların üzerine odaklandığı için, spektrumun sadece bir kısmını kapsamaktadır. Ve her iki

analiz de neredeyse tamamen kara savaşlarına dayanıyordu, ancak Cohen kendi analizini hava gücünü de içeren durumlara uyguladı.

Martin Van Creveld, *Command in War (Savaşta Komuta)* adlı eserinde bir sonraki seviyeyi ele aldı. Van Creveld, askeri komutanların savaşta organizasyonlarını kontrol etme konusunda düşünmeleri gereken bir çerçeve önerdi. Tarihsel olarak, askeri organizasyonlar savaşın bilinmez, tahmini zor, sisli durumları için temel olarak iki şekilde yaklaşmışlardır: ya daha fazla bilgi elde etmeye çalışmışlar ya da en düşük seviyelere net direktifler ulaşamadığında ya da direktifler olmadığı durumlardan kaynaklanan belirsizlik hallerinde dahi çalışacak şekilde birlikleri eğitmeye çalışmışlardır. İkinci yolunu seçenler ya kuvvetlerini robotlar haline getirmişler ya da alt birimleri belirli görevlerde yarı otonom olarak çalışacak şekilde eğitmişlerdir. Van Creveld'e göre, bu konuda dehanın özü, teknolojiyi limitlerine en son sınırlarına kadar kullanmak ve sonra bu limitleri kendi lehine çalıştırmaktır. Napolyon'un kolordu sisteminin arkasındaki deha da buydu. Van Creveld'in tüm komutanlara tavsiyesi, 1) birliklere yük olmadan komuta kararlarını bilgilendirmek ve bilgi toplamak için "yönlendirilmiş bir teleskop" kullanmaları ve 2) savaşın komutan kararlarını emirlerini aştığı durumlarda ve yeni emirler kararlar gelemediği iletilemediği belirsiz, sisli, koşullarda çalışabilecek organizasyonlar geliştirmeleri şeklindedir.

Ancak, bu tavsiye günümüz hava savaşında yetersiz kalabilir. Bilgi devriminin tam etkisi, kitabın 1985 yılında yayınlanmasından sonra hissedilmeye başlandı. O zamandan beri, Hava Kuvvetleri, muharip operasyonlarda hava gücünün kontrolü konusunda bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm için kullanılan teknolojinin büyük bir kısmı 1985'ten önce geliştirilmiş olsa da dönüşümün organizasyonel ve operasyonel uygulaması, 1990'lardaki savaşlar, denemeler, tecrübeler ve doktriner gelişmelerle evrilmiştir. Ayrıca, Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte güvenlik ortamındaki değişikliklere yanıt olarak da gelişim göstermeye devam etmiştir.

Ayrıca Van Creveld havadaki savaşa neredeyse hiç yer vermemekte, örnek olay incelemelerinde kara savaşından başka bir şey incelememektedir. Hava savaşında ve özellikle de günümüz hava savaşında komuta farklıdır. Hava savaşında tek bir komuta altında daha az sayıda birlik bulunur ve birlikler çok daha uzun menzillerde, çok daha büyük bir hız ve hassasiyetle ve düşmanın askeri eylemlerini daha az dikkate alarak hareket eder. Hava savaşında ki "muharebe" kara ve denizdeki "muharebeden" çok farklı görünür. Hava savaşında, birbirini tanımayan birimler coğrafi olarak ayrı üslerden bir araya gelerek, hedef olması gerekmeyen, daha çok bir engel teşkil eden ve genellikle görünmeyen bir düşmana karşı nispeten kısa süreli çatışmalara girerler. Daha sonra tekrar dağılırlar. Sonuç olarak, komutanın motivasyon kısmını pekiştirmek çok daha zordur. Ancak kontrol kısmı daha rutindir. Uçakları uçuran kadın ve erkekler, kalkış ve iniş gibi görevlerinin rutin kısımlarını yerine getirmek için bile iletişime bağımlıdır. Havacılar güvenliklerini ve verimliliklerini sağlamak için havadaki herkesle koordinasyon konusunda başkalarına güvenmeye alışkındırlar. Uzun mesafeler söz konusu olduğunda, önlerinde ne olduğu hakkında bilgi sahibi olan kişi görevi kontrol etmek için en iyi konumda olabilir, kontrolü önlerinde ne olduğunu bilen kişi yapmalıdır. Günümüz hava savaşında, günümüz teknolojiyle, bazen bu avantaj arkadaki insanlara, bazen geride kalanlara, bazen de yerde olanlara, geçer. Van Creveld'in talimatı uygulanacaksa, öncelikle bu talimatın bilgi çağında hava savaşına tercüme edilmeye uygun ve uygulanabilir olduğu gösterilmelidir.

Muharip hava gücünün kontrolünün merkezi mi yoksa merkezi olmayan bir yapıda mı olması gerektiği sorusunu inceleyen sadece birkaç çalışma vardır. Bunlar genellikle askeri kuvvet komutanlıkları (Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri gibi) arasındaki farklılıklar konusunu ele almaktadır. RAND (Research And Development) analistleri James

Winnefeld ve Dana Johnson, Müşterek Kuvvetler Hava Unsur Komutanı'nın (Joint Force Air Component Commander. JFACC) hava gücüyle ilgili uzun zamandır var olan bir soruna çözüm olduğunu öne sürmüşlerdir: kontrol birliği eksikliği. Askeri hava gücünün doğuşundan bu yana ABD, ayrı Kuvvetlerden gelen farklı hava unsurlarını daha büyük askeri stratejiye hizmet edecek şekilde koordinasyona sokmak için mücadele etmiştir. Bu sorun, rota paketlerinin kullanılmasının hava gücünü verimsiz ve etkisiz hale getirdiği Vietnam'da vurgulanmıştır. Özellikle merkezi kontrole karşı "organik" kontrol tartışmasını hedef alan bir başka çalışmada Yarbay Stephen McNamara, günümüz sistemine uygulanabilecek dersler için hava gücünün tarihini incelemiştir. Operasyonel seviyede hava unsurlarının merkezi kontrolünün Hava Kuvvetleri için tartışılmaz bir öncelik olduğunu, Hava Kuvvetlerinin, hava gücünü "kuruşluk paketlerine" bölme konusunda geri dönülemeyecek kadar çok ders aldığını tespit etmiştir. Bununla birlikte, kara komutanlarının JFACC konseptinin kendi ihtiyaçlarına uyum sağlamakta çok yavaş kaldığını düşündüklerini belirtmiştir. Çözüm, JFACC'nin günlük uçuşların ayrıntılarını merkezi olmayan yetkililere bırakırken kontrolü elinde tutabilmesinde yatıyordu.

Bilgi çağında hava gücünün kontrolü konusu akademik literatürde sıkça ele alınmadığı için, muharip hava operasyonlarına ilişkin hâkim görüş güdük kalmıştır. İnsanlar hava savaşını düşündüklerinde, belirli bir stratejinin savaşta belirleyici olup olmadığına dair tartışmaları düşünürler. Bağımsız olmaya layık olduğunu kanıtlamak için sonsuza dek mücadele etmiş bir kuvveti, bazıları uçak teknolojisine ve stratejik bombardıman doktrinine yaslanan bir kuvvet olarak düşünürler. Hava Görev Emri'nin, farklı kuvvetlerden, gelen çeşitli hava unsurları arasında birlik sağlama konusundaki başarısızlıklara aşırı tepki veren bir mikro yönetim aracı olduğunu düşünüyorlar. AOC'de (Air Operation Centre) hava operasyonlarını kontrol etmeye ve sonuçları üretmeye çalışan **iki bin kişiyi** kesinlikle düşünmüyorlar. Bunu birbiriyle yakından ilişkili adeta iç içe parçalardan oluşan bir sistem olarak görmüyorlar; AOC'deki bu insanlar kontrol etmeye çalışsalar bile kontrol ediliyorlar. Bu karmaşıklığı gördükten sonra, sistemi zararlı yan etkilerden kaçınarak istediğimiz sonuçları üretecek şekilde tasarlamak oldukça zor olacaktır. Bu çalışma, hava gücünün muharebede nasıl kontrol edildiğine ve farklı kontrol türlerinin sonuçlarına ilişkin daha eksiksiz bir resim geliştirmeye odaklanmıştır. Bunu, hava gücünün bir sistem olarak daha iyi ve daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayarak, yukarıdaki teorileri bu sistem içindeki uygun bağlamlarına, uygun yerlere yerleştirerek ve aralarındaki etkileşimi hesaba katarak yapacaktır. Bunu yapmak için öncelikle tarihsel yöntemleri kullanacaktır. Bununla birlikte, insan-teknoloji sistemleri ve özellikle bu sistem hakkındaki bilgi birikimine katkıda bulunmaya çalışacaktır. Yol boyunca cevaplayacağı sorular şunlardır:

1. Bilgi Çağı muharip hava gücünün komuta ve kontrolünü nasıl etkilemiştir? Kuşkusuz, zaman içinde önemli teknolojik gelişmeler olmuştur. Ancak aynı zamanda uluslararası güvenlik ortamında, ABD ordusunun organizasyonunda ve ABD'nin yürüttüğü savaş türlerinde de farklılıklar olmuştur. Komuta ve kontrolde herhangi bir temel değişiklik olup olmadığını ya da belirli koşullar için yeni modların ortaya çıkıp çıkmadığını görmek için bu faktörler arasındaki etkileşim ele alınmalıdır.

2. Bu değişiklikler ordunun doktrindeki "merkezi kontrol ve merkezi olmayan icra/yürütme" İlkesine bağlılığını etkiledi mi? Değişiklikler ister temelden kaynaklansın isterse özel koşullar nedeniyle ortaya çıkmış olsun, insanlar komutanların ve politika yapıcılarının bu ilkeye bağlı kalmadıklarını iddia etmişlerdir. Yukarıda tartıştığımız gibi, argümanlar spektrumun farklı kısımlarını kapsamakta ve genellikle birbirlerinin arkasından konuşmaktalar. Çalışma, her bir durum da her bir vakada ne olduğunu, sistemin hangi kısmının etkilendiğini ve sistem üzerindeki genel etkinin ne olduğunu keşfedecektir.

3. Sistemin komuta ve kontrolünü daha iyi karakterize eden genel bir formül var mı? Yaklaşımımız bizi komutanların nasıl yetki devredeceklerini belirlerken göz önünde bulundurmaları gereken faktörlere götürecektir. Ancak teorileri çalışmamızdan elde ettiğimiz kanıtlarla süzgeçten geçirerek aynı zamanda muharip hava gücünün komuta ve kontrolü için genel bir formül önereceğiz. Bu işlem aslında, söz konusu teorilerin bir tür yeniden düzenlenmesi veya sentezi olacak ve komuta ve kontrolü tanımlamanın daha kesin ve doğru bir yolu ifade edilmiş olacaktır.

4. Bu değişiklikler nereye doğru gidiyor? Teknolojiden pek çok şey etkilenmiş ve etkileniyor olabilir, ancak insanların sistemdeki etkileşim biçimi nedeniyle bu etkileşimin büyük olasılıkla sınırları vardır. Savaşın geleceğini ayırt edebilmek için bu sınırları tanımak zorundayız. Yeni teknoloji ve uygulamaların geliştirilmesi sırasında dikkate alınması gereken faktörleri önereceğiz.

Bu soruları yanıtlarken iki temel metodolojik sorun ortaya çıkmaktadır. Elmalarla portakalları birbirine karıştırmamak için, Argümanda gizlenen farklı konuları, yalnızca her konu için geçerli gerçekleri kullanarak analiz edebilmek istiyoruz, böylece elmaları ve portakalları karıştırmıyoruz. Ancak aynı zamanda bu farklı konular arasında etkileşim olup olmadığını da keşfetmek istiyoruz. Her bir konuyla ilgili gerçekleri keşfetmek için, her seferinde farklı bir bakış açısı kullanarak aynı tarihsel dönemi birkaç kez inceleyeceğiz. Dört savaş üzerinde yoğunlaşacağız:

1991'deki Çöl Fırtınası Operasyonu,

1999'daki Müttefik Güç Operasyonu,

Ekim 2001'den Mart 2002'ye kadar Afganistan'daki Sürekli Özgürlük Operasyonu ve Mart ve Nisan 2003'teki Irak'a Özgürlük Operasyonu.

Bu savaşları beş kez gözden geçireceğiz, ancak her seferinde göze çarpan özellikleri görmek için farklı bir gözlük kullanacağız. Bu gözlükler, her bir konunun analizine rehberlik eden çerçevelerdir. Tarih, olguların kronolojik sıraya göre dizilen tamamen nesnel bir süreç değildir. Her tarihçi, konusuyla ilgili bilgilerden oluşan bir gündem tarafından yönlendirilir; bu yönlendirme kaynakların seçimine ve elde edilen materyallerin önceliklendirilmesine rehberlik eder. Daha sonra, genellikle diğer düşünürler tarafından da açıkça tartışılan ve paylaşılan bilgilerle olgunlaşan gündem, tarihçinin "merkezi bir temayı tarihsel bir anlatıyla dokumasına" yardımcı olur. Çalışmamızın her aşamasını her kat ettiğimizde, katılanların röportajlarından, o sırada fikirlerini iletmek için kullandıkları brifinglerden ve yine o sırada aldıkları notlardan ve günlüklerden ve öğrenilen derslerle ilgili resmi raporlardan kanıtlar topluyoruz. Ancak bu kaynaklar her seferinde sistemin farklı bir bölümündeki kişilerden ve farklı seviyelerden geliyor. Dolayısıyla, çalışmamızın yukarıda bahsedilen her bir dönemi inceleyip ilerledikçe her tamamlanan bölümden sonra, ana soruya yeni bir açıdan bakmak için yeni bir hikâyeye ortaya çıkıyor.

Bu farklı bakış açıları arasındaki etkileşimleri keşfetmek "Sistem düşüncesi" için hazırlanmış özel bir sorundur. Sorunları incelerken, ilgili tüm oyuncular bir sistemin parçasıymış gibi analiz edeceğiz ki aslında bu şekilde var olan bir sistemdir; bu sistemden Muharip Hava Harekât Sistemi (**Combat Air Operations System CAOS**) olarak bahsedeceğiz, ki bu literatürde açıkça böyle tanınmayan bir "sistem" dir. Yukarıdaki sistemin unsurlarını ve işlevsel olduğu konular arasındaki etkileşimleri gösterirken, farklı oyuncuların aldığımız geri bildirimler ile tespit ettiğimiz döngüleride birbirine bağlayarak aslında bir sistem inşa etmiş olacağız. "Sistem" kelimesi günlük dilde çokça belki gereğinden fazla kullanılmaktadır. Bahsettiğimiz Sistem yapısı hakkında da iyi bir sistem tanımı yapmak için

kafa yorsak, muhtemelen fonksiyonları iyi tanımlanmış (her ne kadar iyi anlaşılabilir olması gerekmez de) davranış veya amaca sahip etkileşimli bileşenleri içermelidir diyebiliriz. Sistemdeki insanlar kendilerini bir tür hiyerarşi içinde organize ederler, bu da bazı karar vericilerin diğerlerine göre daha büyük grupların eylemlerini koordine ettiği anlamına gelir. Üst seviyelerdeki karar vericiler, alt seviyelerin eylemlerinin arzu edilen ve bazı yeni ortaya çıkan özelliklere, durumlara, uyum sağlama için alt kademelere kısıtlamalar getirebilirler, bu "sistem" düşüncesindeki kontrolün özüdür. Ancak aldıkları kararlar genellikle geri bildirim döngülerinin varlığını hesaba katmaz. Sebep sonuca olan gecikmeler ve çoklu geri bildirim döngülerinin kafa karıştırıcı etkisi, insanların eylemlerinin etkisini yanlış değerlendirmelerine ve genellikle bir sorunu daha da kötüleştiren eylemlerde bulunmalarına neden olur. Bu çalışma, bir seviyede kullanılan kontrol türünün, benzer gecikmeler ve geri bildirim döngüleri nedeniyle, öngörülebilir olanın çok ötesinde, diğer birçok seviyedeki faaliyetleri etkilediği birçok vakayı gösterecektir.

Bu nedenle bu etkileşimleri CAOS'u karmaşık, büyük ölçekli, entegre, açık bir sistem (Complex, Large-scale, Integrated, Open System, CLIOS) şeklinde tanımlayarak açıklamaya çalışacağız. Beş hikayemizden toplanan bilgileri kullanarak, tespit ettiğimiz konu oluşturacak meseleleri alt sistemlerin bileşenleri içerisinde grafiksel olarak göstereceğiz. Beş hikaye de birden fazla alt sistem ile kesişmekte, dolayısıyla belirli bileşenleri ortak olarak paylaşmaktadırlar ve bu da birbirleri ile etkileşimlerini ortaya çıkarmaktadır. Grafik gösterim tekniği, analize titizlik kazandırmanın bir yoludur. Gerçekten de bu çalışma, çok kafa karıştırıcı olmadan tüm süreci sade ve anlaşılır bir şekilde okuyucuya sunamaz. Burada sunulan sonuçlar, çeşitli yinelenen araştırmaların ürünüdür ve birçok hipotez değerlendirilerek bir model oluşturulmaya çalışılmış ve en sonunda kurulan model iyileştirilerek son halini almıştır. Dolayısıyla, grafiksel tasvir ve durum analizleri, durum tespitleri hakkında ki çalışmalar eliyle yapılan araştırmanın her biri diğer başlıkları da etkilemiştir. Açıkçası, burada sadece titizlikle hazırlanan nihai sonuçlar sunulmaktadır. Ancak bu titizlik, önermemizi saf spekülasyonlardan, etkileşimlerden korumaya yardımcı olmaktadır.

O halde bu, Bilgi Çağı'nın merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme ilkesi üzerindeki etkisinin hikayesidir diyebiliriz.

1990'lar boyunca, hayati çıkarlar içermeyen savaşlar süresince ve eş bir süper gücün yokluğunda, ABD'li karar alıcılar askeri operasyonlar üzerinde doğrudan etki sahibi olmak için sıklıkla detaylı kısıtlamalara başvurdu. Bu uygulama, teknoloji ve ulusal güvenlik stratejisi arasındaki geri besleme döngüsü nedeniyle yapılabildi. Sovyetler Birliği'nin ABD için büyük bir tehdit olmaktan çıkmasıyla, Amerikalı politikacılar hayati önem taşımayan pek çok duruma askeri güçle müdahale etmekte özgür oldular. Ancak ellerinde ki askeri güc, özellikle sivil ve ABD askerlerinin yaşamları açısından ve A.B.D ye yüksek maliyetler gerektirmemesi uyarısıyla, şartıyla, kullandılar. Bu durumda da hava gücü tercih edilen en uygun araçtı ve bunun cerrahi bir enstrüman gibi olması gerekiyordu. Aslında, politika yapımcılar bu ihtiyacın o kadar farkındaydı ki, askeri planların tartışılması ve izlenmesine yakından dahil olmak yerine, genellikle askeri eylemleri Angajman kuralları (ROE; Rules of Engagements) ve hedef onayı yöntemleri ile kontrol etme stratejisini seçtiler. Hava Kuvvetleri, dayatılan kısıtlamalar dahilinde, bu kısıtlamalardan kaynaklanan nedenler yüzünden hava gücünün etkinlik açısından biraz yetersiz kaldığını gördü. Çözüm, etkinliği arttırmak için AOC'de daha iyi gerçek zamanlı olarak karar vermeye olanak tanıyan etkileyici sensör ve iletişim teknolojisi "iletişim çevrimleri" diğer bir ifade ile iletişim ağları geliştirmektir.

Kısıtlamalar Müşterek Kuvvet Komutanlarının (JFC; Joint Force Command) komuta ilişkilerini tanımlama şeklini de etkiledi. Stratejik düzeydeki kısıtlamalar ne kadar sıkı olursa, JFC kendisine bağlı unsur komutanlarını o kadar az yetkilendiriyordu. Bu unsur komutanlıkları ne kadar az yetkilendirilirse, kurumsal ve organizasyonel iş birliği kültürü yanı

sıra kullanılan gelişmiş teknolojik iletişim kabiliyetlerine rağmen birbirleriyle koordinasyon kurmaları o kadar az oluyordu. Ancak aynı zamanda, bu unsurların entegrasyonuna duyulan ihtiyaç arttı, çünkü hava gücü, ister özel hareket birliklerini sensör olarak kullanarak ister kara birliklerine uçaktaki sensörlerden bilgi sağlayarak olsun, diğer unsurların saldırı dizileriyle daha sıkı bir şekilde entegre oldu.

Bu aşamada hava operasyonlarından sorumlu olan Müşterek Kuvvet Hava Unsur Komutanları (Joint Force Air Component Commander JFACC) ilk başlarda devam eden görevlerin dışında kalmaya çalıştılar, ancak iki paralel eğilim hava unsurunu zamana duyarlı hedefleme işinin içine soktu. Birincisi, Hava Kuvvetleri'nin kontrol döngüsünün tamamını gerçekleştirmeye yardımcı olmak üzere geliştirdiği sensör-iletişim döngüleri devam eden görevlerin yönetilmesini de mümkün kılmıştı. Aslında, hava bileşeni bu görevlere müdahale etme konusunda, operasyonların toplam sonuçlarını değerlendirme işinden çok daha fazla başarı kazanmıştır. Aynı zamanda, politik kısıtlamalar nedeniyle, hava gücünden hızlı ama çok hassas müdahale gerektiren görevleri başarıyla yerine getirmesi istendi. Bunları başarmak için birilerinin ihtiyaç duyulan bilgiyi hızla bir araya getirmesi ve saldırı uçaklarına aktarması gerekiyordu. Bu iki eğilim bir araya gelerek AOC çalışanlarının yanı sıra dünyanın dört bir yanında farklı karargahlarda çalışan analistleri de devam eden hava saldırılarına yardımcı olma işinin içine çekti.

Bazı durumlarda bu, eskiden kokpitte gerçekleştirilen görevlerin yeniden ş bölümü şeklinde dağıtılmasına ve buna bağlı olarak da hava mürettebatının rolünün değişmesine yol açmıştır. Hava mürettebatının rotasını ve taarruzun şeklini önceden planlayabildiği görevlerin oranı azalmıştır. AOC'deki kişilerin gerçek zamanlı olarak ihtiyaç duyulan -yararlı- bilgilere katkıda bulunma yeteneği oldukça artmıştır. Bu bilgilerin silahlara aktarılma kolaylığı da artmıştır, bazı operasyonlarda GPS güdümlü bir mühimmatta silahın sadece doğru koordinatlara ihtiyacı vardır. Dolayısıyla bazı operasyonlarda, hava mürettebatının görevi, başka biri tarafından sağlanan yararlı bilgilere dayanarak mühimmatları koordinata teslim etmekten ibaret bir haline gelmiştir. Ancak hava mürettebatının eğitimi ve kabiliyetli varlığının önemi azalmadı. Aslında, uçaklardaki yeni sensörler sayesinde artık mürettebat daha da otonom çalışabiliyorlar. Sonuç, bir saldırının gerçekleşebileceği yolların sayısında ve karmaşıklığında yani elimizdeki alternatiflerde belirgin bir artıştır.

Bu tehlikeli ya da faydalı olabilir. Bazı durumlarda komutanlar birliklerinin inisiyatif kullanabilmelerini ve fırsatları değerlendirebilmelerini isterler. Diğer bazı durumlarda, bu küçük istismarlar yani kullanılan inisiyatifler genel stratejiye zarar verme riski taşıyabilir, bu zarar verme risk potansiyel askeri faydadan daha ağır basar böylece sahadaki cari durum genel stratejiden geride tutulur. Ancak emirlere sıkı sıkıya bağlılığın gerekli olduğu durumlarda bile, personelin emirlerden ve prosedürlerden savrulmaları gözlemlenmez ve düzeltilmezse, genellikle yerleşik prosedürlerden uzaklaşırlar. Daha sonra acil bir durumda, genellikle önceden belirlenmiş olan yerleşik prosedürlere geri dönemezler ve bu sırada kullanılan inisiyatif miktarı yoldan çıkacak kadar ok olabilir. Kuzey Irak üzerinde 1994 yılında iki Black Hawk helikopterin düşürülmesi olayında da böyle bir durum olmuştu.

Sonuç olarak, ele aldığımız teoriler sentezlenerek muharip hava gücünün kontrolüne ilişkin daha iyi bir genel tanım oluşturulabilir. "Merkezi kontrol ve merkezi olmayan icra/yürütme" her düzeyde iyi bir kavramdır, ancak kesinlikten yoksundur. Cohen ve Huntington'ın sivillerin askerleri güçlendirmesi, ancak onları çetin bir tartışmanın içine çekmesi ve sonra da sorumlu tutması gerektiği yönündeki birleşik teorisi, askeri komutanlar ve onların astları için de uygundur ve geçerlidir. Aynı şekilde, Van Creveld'in "yönlendirilmiş teleskopu" da politika yapımcıların tartışmaya dahil olmak ve orduyu sorumlu tutmak için askeri eylemler hakkında fikir sahibi olmalarının bir yoludur. Tüm seviyelerde komutanlar emirleri altındaki kuruluşlar için hedefleri ve stratejik vizyonu belirlemelidir. Komutanlar komuta ilişkilerini düzenlemeli ve astlarını hedeflere ulaşmak için kendi planlarını yapmaları konusunda yetkilendirmelidirler. Komutanlar ayrıca bu planların detaylarını sorgulamak için

sürekli bir diyalog içinde olmalı ve daha sonra başarılarını izlemek ve stratejide ayarlamalar yapmak için yönlendirilmiş bir teleskop kullanmalıdır.

Bu komuta ve kontrol yönteminin amacı, komuta ilişkilerinde "**derinlik**" olarak adlandıracağımız bir şeyi üretmek içindir. Bu derinlik, savaş alanındaki çeşitli oyuncuların ne ölçüde koordine edilebileceğinin, önceliklendirilebileceğinin ve durum gerektirdiğinde yeniden yönlendirilebileceğinin, yönetilebileceğinin bir ölçüsüdür. Bu sadece bilgi ve yetkiyi aşağıya itmek, alt kademelere devretmek değil, yetki ve hesap verebilirlik sarmalını genişleterek olay yerinde alınan kararların daha büyük stratejiyle tutarlı, uyumlu ve eş güdüm içinde olmasını sağlamaktır. Yeterli derinliğe sahip komutanlar, astlarının fırsatları değerlendirmesine, ne zaman izin verecekleri konusunda bilinçli kararlar verebilirler; bu olmadan ya astlarının eylemlerini sürekli reçete etmeleri yani düzeltici işlem yapmaları ya da tamamen bağımsız olmalarına izin vermeleri gerekir.

Çözümüne bir ticaret alanı olarak bakmak da mümkündür. Politika yapıcılar ve komutanlar, değiş tokuşlar (alış/veriş ler) hakkında doyurucu bilgi sahibi olarak, devredilecek yetki miktarı konusunda kendi aralarında anlaşabilirler ve kararlarını verebilirler. Her düzeydeki temel değiş tokuş, belirli sonuçlar için yetkilendirme arasında gerçekleşir. Yani konu aslında bazı istenen sonuçların elde edilmesi için yetkinin verilmesidir. Bu bazen de beklenen bazı sonuçlara ulaştıktan sonra yetkinin verilmesi, devredilmesi, şeklinde de olabilir. Bu dengeyi belirleyen faktörler, başarı için gereken etkilerin kesinliği ve bu etkileri elde etmek için farklı kuruluşlar arasında etkileşim gerekliliğidir. Herhangi bir seviyedeki bir komutan günümüzün teknolojisiyle belirli sonuçları çok detaylı bir şekilde belirleyebilir, kısıtlayabilir ve hatta bazı durumlarda yönlendirebilir. Ancak bir komutan bu belirli kısıtlamalara ve yönlendirmelere ne kadar çok güvenirse, astları da o kadar az yetkilendirilmiş olacaktır. Astlar ne kadar az yetkilendirilirse, diğerleriyle entegre olma ve yeni zorluklara uyum sağlamak için yenilik yapma becerileri de o kadar az olacaktır. Dolayısıyla, politika yapıcının veya komutanın ne olması gerektiğini tam olarak bildiği ve eylemlerin oyuncular arasında karmaşık etkileşim gerektirmediği sınırlı durumlarda, ayrıntıların belirli bir şekilde yönlendirilmesi uygundur. Gereken eylemler ne kadar belirsiz ve etkileşimler ne kadar karmaşıkça, komuta ve kontrol için genel formüle bağlılık ihtiyacı o kadar artar. **Ortam ne kadar belirsizleşirse ifadelerde o kadar genelleşir.**

Sonraki sekiz bölüm bize bu durumun uzun hikayesini anlatacaktır. Bölüm 2 tarihsel bir temel oluşturmakta ve birbiri ile ilgili konuları ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Dünya Savaşı'ndan Vietnam'a kadar muharip hava gücünün kontrolünün hikayesini anlatmaktadır- bu hikâye bize hava gücünün kontrolünün farklı tip savaşlar arasında ve hatta aynı savaş içindeki farklı görevler arasında bile değiştiğini göstermektedir. Bu süreçte, argümanların terminolojisine ilişkin kafa karışıklığını ortaya koymakta ve bunları sade bir dille ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

Bölüm 3 kitabın geri kalanı için bir yaklaşım geliştirmektedir. Gerekli terimleri tanımlar ve CLIOS (Complex, Large-scale, Integrated, Open System,) çerçevesini açıklar. Daha sonra CAOS (Combat Air Operations System) hakkında nasıl düşüneceğimizi, nelerin dahil edileceğini, önemli paydaşların kimler olduğunu ve alt sistemlerin neler olduğunu göstermektedir. Tarihsel temelleri bir sistem çerçevesine oturtarak, kitabın geri kalanında hangi alanların inceleneceğini de göstermektedir.

4 ila 8. Bölümler bu incelenecek alanları araştırmayı gerçekleştirmektedir. Bölüm 4, 1990'lar boyunca politika yapıcılar ile askeri komutanlar arasındaki ilişkileri ele almakta ve bu düzeydeki kontrol yöntemlerini analiz etmektedir. Bölüm 5, bu farklı yöntemlerin farklı askeri kurumların birlikte çalışma kabiliyetleri üzerindeki etkisini göstermektedir. Bölüm 6, hava gücü görevlerini planlamak, yönlendirmek ve değerlendirmek için sensör-iletişim döngülerini kullanmak amacıyla AOC'nin Bruno Latour'un deyimiyle nasıl bir "**hesaplama merkezi**" haline geldiğini göstermektedir.

Ancak, "merkez" bu döngüleri kullanarak toplam sonuçları değerlendirmekten ziyade döngüleri kullanarak devam eden görevlere müdahale etmek konusunda çok daha başarılıydı. Bölüm 7, görevlere AOC tarafından yapılan müdahalenin birçok durumda hava gücüne verilen siyasi açıdan kısıtlanmış görevlerin bazılarının başarı ile yerine getirilmesi için gerekli olduğunu göstermektedir; ancak komutanlar yine de Gözlemle-Oryante ol-Karar ver-Harekete Geç (**Observe-Orient-Decide-Act, OODA**) Döngüsünü kısaltmak için yetki devretmeyi öğrenmişlerdir. Bölüm 8, hava gücünü kontrol etmek için önerilen bu yeni yöntemleri Edwin Hutchins'in "dağıtık yapıda bilinç" (yani dağıtık mimaride, paydaşlarla paylaşılmış ortak idrak bilinç, idrak), olarak adlandırdığı şeye doğru bir hareket olarak tasvir etmektedir. Teknolojik gelişme daha fazla insanı saldırı sürecine ya da "öldürme zincirine" dahil ederek, bu zincirin tamamlanması için hava mürettebatı da dahil olmak üzere her bir üyenin gerçekleştirmekten sorumlu olduğu işleri, işin kendisine ait kısmını azaltmıştır. Bu yeni durum, yakın hava desteği ve silahlı keşif tipi görevler de dahil olmak üzere, zamana duyarlı her türlü hedeflemede geçerli bir hal almaktadır.

Bölüm 9 CAOS'taki kaza potansiyelini analiz etmektedir. Hava saldırılarında yer alan görevlerin icrası için yapılan görev paylaşımları, görev dağılımları CAOS'u daha karmaşık ve daha hassas hale getirmekte ve Scott Snook'un "**Pratik Sapma**" (Havacılıkta pratik sapma, organizasyonun doğrudan kontrolü altında olabilecek veya olmayabilecek ve havacılığın emniyet yönetimini etkileyebilecek faktörlerin bir sonucu olarak gerçek performansın tasarlanan performanstan farklı olduğu bir dizi durumdur.) olarak adlandırdığı duruma daha yatkın hale getirdiğini öne sürmektedir. Muharip hava gücünün kontrolünün geleceğine ilişkin bazı potansiyel sonuçları tahmin etmek 10. Bölüme bırakılmıştır.

Saygıdeğer Carl von Clausewitz, tüm savaşların genel savaş yasalarına ilave olarak zamanın özelliklerine göre de değerlendirilmesi gerektiği konusunda uyarıda bulunmuştur. Yine de 18. yüzyılda savaşın doğası üzerine yazdığı eser bugün askeri okulların dersanelerinde bilgelik kitabı olarak kabul edilmektedir. Bizim çalışmamız bir iletişim devrimi olup olmadığını tartışmamaktadır. Son yirmi yılda hava gücünün komuta ve kontrol şeklini değiştiren önemli miktarda teknolojik gelişme olduğunu kabul etmek yeterlidir. Asıl zorluk, bu değişikliklerin ne kadar derine ulaştığının farkına varmaktır. Temel gerçekler mi değişti, yoksa sadece uygulamalar mı değişti?

Bölüm 2

Hava Gücü Kontrol Sorunlarının Tarihsel Temelleri

Bazıları burada bir sorun olmadığını söyleyebilir. Hava Kuvvetlerinin temel doktrini, kontrolün merkezileştirilmesi ile ademi merkezileştirilmesi arasındaki dengeler hakkında düşünmek için iyi düşünülmüş bir çıkış yolu sunar. Bu durum için Hava Kuvvetleri'nin temel ilkesi "Merkezi kontrol ve ademi merkezi icra / merkezi olmayan yürütme" dir. Hava Kuvvetleri doktrininin 1997 versiyonuna göre, meselenin bu iki tarafı komutanların "zafere götüren önceliklere odaklanmasına" olanak tanırken, etkin bir kontrol alanı elde etmelerini ve "inisiyatif, durumsal tepki verme ve taktik esnekliği" teşvik etmelerini sağlar.

Ancak bu oldukça yeni ve gelişmekte olan bir doktrinel ilkedir. Hava Kuvvetleri doktrini ilk kez 1992 yılında yukarıdaki ilkenin gerekçelerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuştur. Bu ilke, hava gücünün etkisiz bir şekilde bölündüğü İkinci Dünya Savaşı ve hava gücünün çok yüksek bir seviyede, çok sıkı bir şekilde kontrol edildiği Vietnam'daki eksiklikleri gidermek için geliştirilmiştir. İlk kez 1971 yılında bir ilke olarak tanımlanmıştır. Ancak 1971 versiyonunda ki ifade "merkezi tahsis ve yönlendirme ile merkezi olmayan kontrol ve yürütme" şeklindeydi. Daha sonra 1975 versiyonunda "merkezi kontrol, merkezi olmayan yürütme ve eşgüdümlü çaba" olarak ifade edilmesi için çağrıda bulunulmuştur. Bundan sonra 1979'da belge, üst kademe ve alt kademe komutanları arasındaki iş bölümünü ortaya koymaya çalıştı. Buna göre üst kademe komutanları "vazife ve görevleri tanımlamalı ve ardından operasyonları yürütmek üzere alt kademeleri yönlendirmeli", alt kademeler ise "görev planlamasına ilişkin ayrıntılardan" sorumlu olmalıydı. Aslında, bu baskıda "merkezi olmayan yürütme" ilkesinin "ulusal karakterimizin bir yönünü" yansıttığı iddia ediliyordu; bu da bireylere güvenmek ve yeteneklerinin en iyisini yapmalarını sağlamaktı.

Fakat Hava Kuvvetleri'nin bu doktrini takip edip etmediği konusunda yaygın bir şüphe var. Hava Kuvvetleri'nin profesyonel askeri eğitim okulu olan Air University'den çıkan araştırma makaleleri, Hava Kuvvetleri'nin hava gücünü kullanmak için kullandığı sistemi genellikle aşırı hiyerarşik veya merkezi olarak nitelendirmektedir. Bazıları Hava Kuvvetlerinin, komutayı güçlendirecek ve ortak bir ağda, bir çevrimde buluşan, ağa bağlı kuvvetleri yenilik yapmaya ve öngörülemeyen durumlara uyum sağlamaya teşvik edecek daha merkezi olmayan bir organizasyon yapısı için çaba göstermesini önermektedir. Bu, Bölüm 1'deki Ağ Merkezli Savaş önerileri ile uyumludur. Diğerleri ise, merkezi karar alıcılar muharebeler hakkında daha fazla bilgi toplama ve işleme yeteneği kazandıkça, karar alıcıların kendi karargahlarının şu anda karar almak için yetkilendirilen karargahların aldığı kararların birçoğunu almak için en iyi yer olabileceğini kabul etmektedirler.

"Merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" kavramı kafa karıştırıcıdır ve ilgili herkes için farklı bir anlama gelmektedir. Ayrıca, kullanılan dil de muğlaktır. Bir kişi için "kontrol" olan şey bir başkası için "yürütme" olabilir. Aslında, kontrol uygulamanın bir parçası değil midir? 1971 AFM 1-1 dokümanı öyle düşünüyor gibi görünüyordu.

Bu bölüm kontrol hakkındaki farklı argümanları açıklamaya çalışacaktır. Muharip hava gücünün merkezi ya da merkezi olmayan kontrolüne duyulan ihtiyacı doğrulamak için yaygın olarak sunulan argümanlara bakacak ve bunları her bir hiyerarşik seviyenin ayrıntılara ne kadar girmesi gerektiğine ilişkin argümanlara değinerek açıklamaya çalışacaktır. Politik-askeri stratejik düzeyde, farklı savaşlardaki politika yapıcılar taktik eylemlere kısıtlamalar getirme konusunda farklı eğilimler göstermişlerdir. **Genel olarak, savaşın amaçları ne kadar sınırlı olursa, bu müdahale de o kadar ayrıntılı olmuştur.** Operasyonel seviyede, Kara Havacılık Unsurları ve Hava Kuvvetleri'ndeki subaylar her zaman hava kuvvetlerinin, gayret birliğini yönetme yetkisine sahip bir havacı tarafından merkezi olarak kontrol edilmesi için çaba göstermişlerdir. Farklı sevişler/kuvvetler (kara, deniz, hava, özel kuvvetler gibi),

hava gücünü kontrol etmenin en iyi yolu konusunda her zaman farklı fikirlere sahip olmuştur. Taktik seviyede ise komutanların taktik görevler üzerinde uyguladıkları kontrol miktarı, ağırlığı görevin türüne göre değişmiştir. Hava Kuvvetleri tarihsel olarak düşmanın kilit zayıf noktalarını vurmak için derin vuruş görevlerini yerine getirmeyi tercih ettiğinden, Hava Kuvvetleri her zaman mümkün olduğunca çok detayı önceden planlamaya çalışmıştır. Yakın hava desteği gibi destekleyici görevlerde uçtuklarında görev detaylarının ve görevin yönetimini hatta yönlendirilmesini savaş alanındaki yer birliklerine nasıl bırakacaklarını öğrenmek ve sonra yeniden öğrenmek zorunda kalmışlardır. Tüm bu argümanların ardında, her kademedeki karar vericilerin bir alt kademenin eylemleri hakkında daha fazla bilgi edinmesine (ve daha fazla karar vermesine) olanak tanıyan, tanıyacak olan teknolojik gelişmelere duyulan ihtiyaç, bilgiye duyulan ilgide yatmaktadır. Aslında ordu sürekli olarak bazı argümanların karakterini değiştiren teknolojik gelişmeler için çabalamaktadır.

SAVAŞIN SEVİYELERİ.

Savaşın tanımlanan "seviyeleri", farklı hiyerarşik seviyelere dayalı olarak savaşta farklı işlevler öngören soyutlamalardır. Carl von Clausewitz, Savaş Üzerine adlı klasik eserinde savaşın seviyelerini birbirinden ayırmak için büyük çaba sarf etmiştir; bu seviyeler ona göre **politik, stratejik ve taktiksel** seviyelerdir. Politika hükümetin, strateji generalin, taktik ise savaş alanındaki askerlerin eylem alanlarıydı. Bugün bu üç seviyeyi savaşın **stratejik, operatif ve taktik seviyeleri** olarak kabul ediyoruz. Savaşın stratejik seviyesi, savaşın genel amaçlarının belirlendiği seviyedir. Burada hükümetler askeri eylemi genel büyük stratejilerine nasıl dahil edeceklerini bulmaya çalışırlar. Çoğu zaman yazarlar, büyük stratejinin aksine askeri stratejiyle ilgilenen "politik-askeri stratejik" seviyeye de yer verirler. Bu politik-askeri stratejik seviye, askeri ayrıntılara daha derinlemesine girmesi beklenebilecek olan Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanlarını bir bütün olarak Ulusal Güvenlik Konseyi'nden ayırır. Bizim çalışmamızın amaçları doğrultusunda bu ikisi aynı şekilde değerlendirilecektir- biz onlara "**politika yapıcılar**" ya da "**stratejik düzeyde karar alıcılar**" diyeceğiz. Savaşın operasyonel seviyesi, askeri kaynakların "savaş alanında" (savaş alanı; hava, uzay ve hatta bilgiyi de içeren geniş anlamlı bir terim) doğru zamanda ve yerde harekete geçirilmesi için harekât planlarının, manevra planlarının yapıldığı ve yerdir. Bu kademe savaş eylemlerinin icra edildiği taktik seviye ile stratejik düzeydeki hedefler arasındaki bağlantının yapıldığı seviye, her iki düzey arasında ki ara yüzdür. Muharebe eylemleri, savaş fiili, savaşın taktik seviyesinde gerçekleşir. Burada askeri birimler insanları öldüren ve bir şeyleri kırıp döken şeyler yaparlar- ya da düşman üzerinde doğru baskıyı kurmak için ne gerekiyorsa onu yaparlar.

STRATEJİK DÜZEY VE SAVAŞIN DOĞASI

Stratejik düzeylerde, devletlerin erk ini elinde tutan hükümetler her zaman güç araçları ve güç kaynakları üzerinde ki kontrollerini geliştirmeye ve arttırmaya çabalamışlardır. Örneğin, 16. ve 17. yüzyıllarda Nassau'lu Maurice, Avrupa devletlerine eğitim, tatbikat, talim prosedürleri oluşturarak ordularını nasıl evcilleştireceklerini öğretmiştir. Bu yöntemde her hareketleri prosedürle yönetilen askerler, becerilerini mükemmelleştirmek için her gün pratik yapmak zorundaydı. Bu durum onları barış zamanında beladan uzak tutarken, savaş sırasında çok daha etkili ve kontrol edilebilir hale getirerek iki kat fayda sağladı. Bu yöntemle eğitilmiş ve gelişmiş orduların sağladığı istikrar, devletlerin denizasıırı ticarete ve daha sonra aynı ordularla denizasıırı toprakları fethetmeye ve kontrol etmeye odaklanmalarını sağladı. Bu dönemdeki liderler genellikle hem vali hem de generaldi ve Napolyon batı dünyasında bu türün son örneklerinden biriydi. Ancak Napolyon devasa ordusunu her zaman kontrol edemeyeceğini fark etti. Kolordu sistemini geliştirdi- ordusunu ayrı ayrı yürüten ve kendilerini idame ettiren kolordulara böldü. Daha sonra bu birliklerin operasyonları hakkında bilgi toplama ve işleme ve bunları genel bir mimari içinde, organizasyon ile uyumlu, uygun hale

getirme aslında onun ihtiyacı olan kontrol becerisini geliştirdi. (Her ne kadar bu operasyonel düzeyde bir kontrol olsa da).

Görünen o ki, politika yapımcıların yönetmeye çalıştıkları ayrıntıların düzeyi, "savaşın doğası" olarak adlandıracağımız duruma bağlıdır. Clausewitz, stratejistin en temel işinin savaşın doğasının ne olduğunu bulmak, anlamak olduğunu iddia etmiştir. Savaşın aslında politikanın bir uygulama aracı olduğu şeklindeki düşünsel aksiyonu ilk kez açıkça ortaya koyan da Clausewitz olmuştur. Ancak aynı zamanda politikanın operasyonel detaylara kadar uzanmadığını da belirtmiştir.

Politika yapımcılar, kullanmaya çalıştıkları "**zorlama/müdahale spektrumunun**" kullandıkları kısmına göre o bölümüne bağlı olarak daha fazla veya daha az bağımsızlık, serbestiyet verebilirler. Zorlama, başka türlü gerçekleşmeyecek bir son durumu elde etmek için bir hedefi etkilemeye çalışan bir zorlayıcı kullanımı anlamına gelir. Arzu edilen etki, hedefi bir şey yapmaktan alıkoyma (caydırma) ya da hedefin istikametini değiştirmesini sağlama ya da yapmakta olduğu şeyi yapmayı bırakma veya yeni bir eylemde bulunma (zorlama) girişimi olabilir. Dolayısıyla "**zorlama/müdahale spektrumunun**" bir ucunda caydırıcılık vardır, zorlama/müdahale spektrumu ilk başta diplomatik önlemlerle ilerler, sonra hedefi daha zorlamak için zorlayıcı önlemlere geçer ve diğer ucunda yani spektrumun sonunda saf kaba kuvvetle sona erer. Her çatışmanın doğası bu spektrumda bir yere düşecektir.

Hedefin zorlanıp zorlanmayacağı hedefin kendi kararıdır ve hedef ile ilgili maliyet ve fayda hesaplamalarına göre verilir. Ancak bu, sterilize edilmiş bir hesaplamadan başka bir şey değildir. Motivasyon, kültür, algılar, bürokrasi, politikalar ve organizasyonel süreçler bir araya gelerek hem bizim hem de hedefin hangi kararı ne zaman vereceğini bilmeyi, söylemeyi zorlaştırır.

Bu değerlendirmeler, hesaplamalar zorlayıcı güç kullanıldığında daha da karmaşık hale gelir. Zorlama işi doğrudan güç kullanımını ve/veya hedef davranışına bakarak bir müddet geçtikten sonra güç kullanımıyla sonuçlanacak eylemleri içerebilir- Hedef davranışını değiştirirse eylem durdurulur; değiştirmezse güç kullanılmaya devam edilir. Hedefin davranışını değiştirmekten ne kadar doğrudan güç sorumlu olursa, zorlama usulleri de saf kaba güce benzemeye o kadar yaklaşır. **Kaba kuvvet doğrudan alır; zorlama ise emreder:** "Ver onu bana!" der. Kaba kuvvet direk eliyle iter ve alır. Kaba kuvvet hedefi bir şekilde etkisiz hale getirerek durdurur. Zorlama ise hedefe durmasını söyler. Elbette her durumda, zorlama ya güç tehdidinde bulunur ya da hedefi çok ciddi olduğuna ikna etmek için bir miktar hedefin davranışı ile orantılı bir şekilde güç uygular, güç gösterisinde bulunur ve 1) hedef itaat etmezse daha fazla acı ve 2) hedef itaat ederse acının sona ereceği sözünü verir. Yani işin zor kısmı da buradadır, zorlamayı kaba kuvvetten ayırmak çoğu zaman zor bir iş, oldukça sıkıntılı bir süreçtir, hedef zorlama komutlarına uymazsa zorlama çoğu zaman kaba kuvvete dönüşebilir.

Dünya Savaşı, zorlamanın neredeyse tamamen kaba kuvvete dönüştüğü bir vakaydı. Müttefiklerin kayıtsız şartsız teslim olma talepleri hem Almanya hem de Japonya tarafında savaşa devam için yüksek düzeyde motivasyon sağlamıştır. ABD sonuna kadar savaşmak zorunda kalacağını biliyordu. Aslında Japonya, ABD işgal etmek zorunda kalmadan önce teslim oldu; Almanya ise teslim olmadı. Japonya mecbur bırakıldı; Almanya ise kaba kuvvetle yenildi. Ancak her iki durumda da ABD ve Müttefikler, düşmanı eninde sonunda kaba kuvvet yoluyla yenmek amacıyla toplayabildikleri tüm gayreti kullandılar. Bunun nedeni, çıkarların kaba kuvvet kullanımına eşlik eden büyük yıkımı gerektirecek kadar yüksek olmasıdır. Dolayısıyla İkinci Dünya Savaşı'nın yelpazenin spektrumun kaba kuvvet ucunda, kaba kuvvet tarafında yer aldığını söyleyebiliriz. Hava gücünün kontrolünün bu Topyekûn Savaş çağında nasıl ele alındığını görmek bizim için öğretici olacaktır.

Çoğunlukla, Başkan Franklin Roosevelt ve General George Marshall havacılara ne yapacaklarını söyleme işinden uzak durdular. Avrupa'daki savaşın hava planı (AWPD-1) havacılar tarafından önerildiğinde, bu politika yapıcılar tarafından yorum yapılmadan kabul edildi. Cassablanca'da, RAF ve Ordu Birleşik Bombardıman Saldırısı için ortak planlar geliştirdiğinde, ABD adına konuşan General Ira Eaker'dı. Eaker bir havacıydı ve üst düzey bir havacı bile değildi (bombardıman birlikleri hakkında konuşmak için tartışmasız en nitelikli kişi olmasına rağmen). Bu savaşta hava gücü kontrolünün ayırt edici özelliği, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması dışında, politika yapıcıların müdahalelerinin olmamasıydı. Dünya Savaşı'nda hükümetler arasındaki etkileşim zorlama spektrumunun kaba kuvvet ucuna doğru gerçekleştiği için, stratejik karar alıcılar orduya önemli ölçüde hareket serbestisi tanıyabilmiştir. Söz konusu çıkarlar o kadar hayatiydi ki, karar alıcılar orduya net hedefler verebiliyor ve büyük miktarda ikincil zararı kabul edebiliyordu.

Ancak bu savaş sırasında kritik ve önemli bir geri bildirim döngüsünün kurulamadığını da belirtmek gerekir. Medya, Avrupa ve Japonya'nın bombalanması hakkında doğru bilgi edinememiş ve verdiği haberlerle genellikle savaş çabalarına sempati duyulmasını sağlamıştır. Amerikan kamuoyunun, basının aksi yöndeki geri bildirimleriyle azalmayan ezici desteği sayesinde, ABD hükümeti o dönemde ordusunun eylemlerinin sertliğiyle yüzleşmek zorunda kalmamıştır. Kuşkusuz Almanya ve özellikle Japonya'daki alan/halı bombardımanının daha sonraki analizleri, ABD ordusunu daha fazla hassasiyete ulaştırmaya zorlayan faktörlerden biri olmuştur. Bu geri besleme döngüsünün "süresi" basın ve medya faaliyetleri nedeniyle ABD'nin Vietnam'da savaştığı dönemde önemli ölçüde kısalmıştır..

Vietnam'da ki savaşta ABD hükümeti askeri güçler üzerindeki kontrolünde daha agresif olmaya kararlıydı. Bu tepkinin İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan ve daha yeni sayılabilecek olaylardan kaynaklanmış olması muhtemeldir. Kore'de Başkan Truman'ın General MacArthur'un savaş alanı stratejisini ihtiyatlı bir büyük politik stratejiyle uyumlu hale dönüştürmedeki başarısızlığı Çin'i savaşa sürüklemiş ve Çin Kore'de müdahil olmuştu. Ardından, Küba Füze Krizi'nde Başkan Kennedy, kuvvetlerinin hareketlerini kontrol edememesi nedeniyle defalarca hayal kırıklığına uğramıştı. Ordunun Türkiye'deki füzeleri kendisinin emrettiği şekilde kaldırmaması, ABD'nin Küba'daki tesislere saldırmayı seçmesi halinde, Sovyetlerin nükleer silahlara yönelik karşı saldırısına cevap vermek zorunda kalması ihtimalini ortaya çıkarmıştır. Gerginliğin doruk noktasında Sovyetler Birliği üzerinde yapılan hatalı bir U-2 uçuşu kışkırtıcı bir etki yaparak ülkeyi askeri harekâtı doğru tehlikeli bir şekilde yaklaştırdı. Ardından Hava Kuvvetleri, Başkan'ın emri üzerine savaş uçaklarının yerde vurulmaması için dağılma meydanlarına dağıtmakta başarısız oldu. Aslında bu olayların hemen ardından Savunma Bakanı Robert McNamara, tüm askeri ve sivil iletişimlerini birbirine bağlamak ve merkezi bir komuta ve kontrol sistemi kurmak için Dünya Çapında Askeri Komuta ve Kontrol Sistemi'nin (World-Wide Military Command and Control System WWMCCS) geliştirilmesini emretti. Bu kabiliyet sayesinde McNamara (sanayide niceliksel yönetim yöntemlerinin değerini görmüştü) askeri güç uygulamasını hassas bir şekilde kontrol edebilmeyi ve herhangi bir çatışmaya "esnek" bir şekilde yanıt verebilmeyi umuyordu. Bu politika, ABD askeri tarihindeki en büyük merkezi ve merkezi olmayan kontrol tartışmasının kaynağını oluşturdu.

Vietnam'daki çatışma, zorlama spektrumunun İkinci Dünya Savaşı'ndakinden çok farklı bir bölümünde gerçekleşti, en azından ABD için bunu söyleyebiliriz. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD düşmanlarına her şeyi fırlatmıştı ("mutfak lavabosu hariç her şey" aslında bu daha çok Japonya'nın durumu için geçerli olabilir, ancak Japonya teslim olduğunda mutfak lavabosu da Japonya'yı istila yolundaydı). Vietnam'da ise ABD, Kuzey Vietnamlıları "kalibrasyon" olarak tanımlanan bir stratejiyle etkilemeye çalıştı. Bu stratejide işin püf noktası, 1) Hanoi'yi ABD'yi yenemeyeceği için Viet Cong'u desteklemeyi bırakmaya ikna edecek, ancak aynı zamanda 2) Kuzey Vietnamlıları inatla savaş için daha da katı bir tutum almalarından, Çinlileri A.B.D aleyhine kışkırtmaktan, dünya kamuoyunu uyandırarak harekete geçirmek veya nihai müzakereleri engellemekten kaçındırarak olan uygun bir güç seviyesini

seçmekti. Amaç, hedefi yani Kuzey Vietnam'ı yenmek değil, ona kararlı bir ABD ile yüzleşmektense razı olmasının daha iyi olacağını anlatmaktı.

Aradaki fark, söz konusu çıkarlardı. ABD Başkanları Kennedy ve Johnson, (National Security Council NSC) NSC-68'de ortaya konan çevreleme mantığını kabul ettikleri için Vietnam savaşının gerçek odak noktası Vietnam değildi, yani asıl odak noktası çevreleme stratejisi idi bu nedenle Sovyetler Birliği'nin çevrenmesi için komünizmin ortaya çıktığı her yerde onunla yüzleşmek gerektirdiğini kabul ettiler. Bu nedenle Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü (SouthEast Asia Treaty Organization SEATO) de dahil olmak üzere tüm antlaşma yükümlülüklerini yerine getirme zorunluluğu hissettiler. Ancak bu bir kısır döngü yarattı. Avrupalıları, Japonya'yı ve Tayvan'ı ABD'nin taahhütlerinin inandırıcı olduğuna ikna etmek için, ABD liderleri SEATO anlaşmasına uymak için ne gerekiyorsa yapmaları gerektiğini düşünerek bu yönde davranmaya çalıştılar. Bu nedenle Kennedy başlangıçta herhangi bir muharip birlik göndermekten kaçınıırken, Johnson bu güvenilirliği korumak için Vietnam'da 500,000'den fazla asker konuşlanıncaya kadar asker seviyesi kademeli olarak artırıldı. McNamara ve Johnson'ın Vietnam'daki araçlara gösterdikleri ayrıntılı ilgi, araçların giderek amaçları aştığı gerçeğini görmelerini engelledi.

Bu detaylı ilgi hiçbir yerde 1965-1968 yılları arasında Rolling Thunder olarak bilinen hava harekâtında düzenlenen akınlarda olduğu kadar görünür değildi. Hanoi düşmana boyun eğdirmek için hedeflerin tespit edilerek vurulacak hedefler listesi şeklinde onaylandığı ve bombalamanın yoğunluğunun kuvvet kullanımının kademelendirilmesi ile ayarlandığı ağırlıklı olarak hava akınlarının yapıldığı bir hava harekât alanı idi. Buna göre de politika yapıcılar tüm hedefleri ve hatta taktiklerin çoğunu kendileri seçtiler. Pasifik Başkomutanı (CINCPAC) Amiral U.S. Grant Sharp, kendisine bağlı komutanlarla iş birliği içinde hedefleri seçiyor, bunları Genelkurmay Başkanlarına gönderiyor, onlar da haftalık salı öğle yemeğinde değerlendirilmek üzere Bakan McNamara'ya iletliyordu. 1967'nin sonlarına kadar bu öğle yemeğinde hiçbir askeri üye bulunmuyordu. Yine de bu toplantıda politika yapıcılar bombalama akınlarına belirli kısıtlamalar getirdiler. Bu kısıtlamalardan bazıları, özellikle de politik stratejileri göz önüne alındığında, doğru görünmektedir. Örneğin, Hanoi ve Haiphong çevresindeki kısıtlı alanların dayatılması Hanoi'deki liderlikle iletişim kurma arzusuyla tutarlıydı (her ne kadar bu kısıtlı alanlar ordunun istediği ani, yoğun, sürekli baskı stratejisinin uygulanmasını engellese de, bu askerler le siviller arasında oluşan askeri stratejideki görüş ayrılığından kaynaklanıyordu). Ancak kısıtlamaların çoğu pilotları etkileyen taktik detayları da belirliyordu, taktik kısıtlamalara da neden oluyordu. Fotoğraflar analiz edilene kadar uçakların karadan havaya füzeleri (SAM'ler) vurmasına izin verilmiyordu, o zamana kadar SAM'ler genellikle yerlerini değiştirmiş oluyordu. Eylül 1965'te ilk kez köprüleri vurmalarına izin verildi ama sadece iki köprüyü aynı anda ve sadece bir kez. Bu kısıtlamalar havacıların görevlerini yerine getirme biçimlerini etkiledi ve en etkili olduğunu düşündükleri güç uygulama şekilde ve yeteneklerini göstermelerini engelledi.

Ancak politika yapıcılar askeri eylemlerin siyasi-politik stratejiyi büyük ölçüde etkileyebileceğini öğrendiler. Televizyonun savaş alanından **ev cephesine** bir geri bildirim döngüsü yaratma ve taktiksel olaylara stratejik sonuçlar verme yeteneğine sahip olduğunu öğrendiler. 1967 yılının sonlarında Vietkong ve Kuzey Vietnamlılar, ABD ve Güney Vietnam birliklerini Güney Vietnam şehirlerinden çekerek şehirlere saldırmalarını sağlamak için koordineli bir harekât başlattılar. Amaçlarının sivil otoritelere saldırarak halkın güvenini sarsmak ve güneydeki devrim ateşini körüklemek olduğu anlaşılıyordu. Askerleri şehirlerden çekmeyi başardılar ama ABD ve Güney Vietnam güçleri yine de 30 Ocak 1968'de (ay yeni yılı ya da Tet) başlayan kuzeyin saldırıları püskürtmeyi başardılar. Ancak çatışmalar o kadar kanlı ve acımasızdı ki Amerikalıların, kendilerine ABD'nin savaşı kazandığını söyleyen kendi liderlere olan güvenini sarstı. Savaş alanındaki tüm ABD birliklerinin komutanı olan General

William Westmoreland, yedekleri harekete geçirmeye yetecek sayıda takviye kuvvet isteme fırsatını değerlendirmeye çalıştı. Ancak Başkan Johnson bu tür bir tırmanış için gerekli siyasi sermayenin tükendiğini fark etti. Yeniden seçilmek için yarıştan çekilmeye karar verdi. 1968 yılı ABD'de şiddetli protestoların ve siyasi çalkantıların yaşandığı bir yıldır ve liderlerin çok maliyetli görünen bir savaştan geri çekilmekten başka seçenekleri yoktu. Tet birçok açıdan ABD için taktiksel bir zaferdi, çünkü Viet Kong'un belini kırdı ve Vietnam'ı birleştirebilecek tek güç olarak Kuzey Vietnamlı düzenli askerleri bıraktı- gerilla mücadelesini konvansiyonel bir savaşa dönüştürdü. Ancak bunun Kuzey Vietnamlıların bile tahmin edemediği stratejik sonuçları oldu.

Ordu savaştan farklı bir ders daha çıkardı: kısıtlı Rolling Thunder harekâtı sırasında hava gücünün etkisizliği ile topyekûn Linebacker hareketlerinin etkinliğinin karşılaştırılması yapıldı. 1972 yılında Kuzey Vietnam Ordusu, ülkeyi konvansiyonel güç kullanarak birleştirmek amacıyla Güney Vietnam'ı işgal etti. ABD ve Güney Vietnamlılar kara kuvvetleri ve ağır bir konvansiyonel hava saldırısıyla bu girişimi bozguna uğrattı. Ancak ABD ve Kuzey Vietnamlılar arasındaki barış görüşmelerinden dışlanan Güney Vietnam hükümeti, ardından gelen barış anlaşmasını kabul etmeyi reddetti ve görüşmeler kesildi. Bunun üzerine aynı yılın aralık ayında ABD, Hanoi'ye B-52 saldırıları da dahil olmak üzere topyekûn bir bombardıman akını, başlattı ve ardından üç taraf (Kuzey ve Güney Vietnam ve ABD) gerçekten de bir barış anlaşması müzakere etti. Ordudaki pek çok kişi, özellikle de havacılar, bu savaşı hava gücünün sadece tam güçle ve siyasi kısıtlamalar olmaksızın kullanılması gerektiğine dair bir ders olarak gördü. Linebacker'ı etkin kullanıldığında hava gücünün gerçek bir kanıtı, Rolling Thunder'ı ise etkisiz kullanıldığında neler olabileceğine dair bir uyarı olarak görüldüler. 1978'de Sharp şöyle yazıyordu: "Uluslararası bir siyasi stratejinin amaçları ya da hedefleri... bizim Vietnam'da yaptığımız gibi sınırlı olabilir, ancak bu amaçlara ulaşmak için gereken askeri gücün fiili uygulaması taktiksel olarak sınırlı olamaz ve olmamalıdır."

Ancak Rolling Thunder ve Linebacker arasındaki bu karşılaştırma Vietnam Savaşı'ndaki olayların tek yorumu değildir. İki operasyon tamamen farklı savaşlarda meydana gelmiştir. Linebacker ABD'yi savaştan çıkarmaya çalışırken; Rolling Thunder savaşı kazanmaya çalışıyordu. Linebacker gerçekleştiğinde Başkan Richard Nixon Kuzey Vietnam'ı Sovyetler Birliği ve Çin'den siyasi olarak izole etmişti ve Johnson'ın Rolling Thunder sırasında yaptığı gibi müdahale konusunda aynı endişeleri taşııyordu. Buna ek olarak, Rolling Thunder sırasında savaş bir gerilla savaşıydı; Tet Savaşı'ndan sonra ise konvansiyonel bir savaş oldu. Saldırı, özellikle Linebacker operasyonları gerçekleştiğinde. Bombardımanın Viet Kong'un Güney Vietnam'da faaliyet gösterme kabiliyeti üzerinde nispeten az etkisi oldu; geleneksel Kuzey Vietnamlı düzenli birlikler üzerinde ise büyük etkisi oldu. Kuşkusuz askerler üzerinde ki sivil kısıtlamaların gevşetilmesi hava gücünün daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağladı. Bununla beraber, kısıtlamalar da kesinlikle Johnson'ın stratejisinin önemli bir parçasıydı.

Bu nedenle, merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme ile ilgili stratejik düzeydeki sorunları anlamak için İkinci Dünya Savaşı ile Vietnam arasındaki farkı anlamak önemlidir. Dünya Savaşı, savaşan taraflar tüm kaynaklarını savaş çabalarına dahil etmişlerdi ve bu nedenle savaş adil bir döğüş, fair play bir savaş mücadelesi olarak kabul edilebilecek topyekûn bir savaş şeklinde meydana geldi. Müttefikler ellerindeki her türlü kaba kuvveti kullanarak hasımlarından koşulsuz teslimiyet istiyorlardı. Buna ek olarak, basın savaşın dehşetini bugün olduğu kadar etkili bir şekilde aktaramıyordu. Bu nedenle, stratejik düzeydeki karar alıcılar askeri komutanlara savaşı askerî açıdan en etkili şekilde yürütmeleri için önemli bir serbestlik tanıyabiliyorlardı. Buna karşın Vietnam, ABD için sınırlı hedefleri olan bir savaştı. Zorlama ve iletişimden oluşan büyük stratejinin Vietnam'da daha iyi uygulanması halinde başarılı olup olamayacağı konusu ise bu çalışmanın kapsamı

dışındadır. Ancak bu strateji göz önüne alındığında, siyasi karar alıcıların ordunun ve özellikle de Kuzey Vietnam hükümeti ve sivillerle en yakın temasta olan askeri güçlerden biri olan hava kuvvetlerinin eylemleri üzerinde yüksek düzeyde kontrol istemeleri doğaldır. Politikacılar ayrıca taktiksel eylemlerin stratejik sonuçları olduğunu da öğrendiler. Ancak ilginçtir ki Johnson ve MacNamara'nın uygulamaya çalıştıkları kontrol türleri ve yöntemleri ters etki yarattı: kontroller ABD hava gücünün yıkıcılığını sınırladı, ancak askeri gücün Kuzey Vietnamlıların savaşa azim ve kararlılığını arttırmasını ve daha da sertleştirmesini veya Amerikalıların savaşa karşıtı düşüncelerinin gelişmesini engelleyemedi. Bunun yerine, savaşta gerekli olan yakın iş birliği yerine askerler ve siviller arasında ciddi bir sürtüşme yaşandı.

OPERASYONEL DÜZEYDE KOMUTA İLİŞKİLERİ

Operasyonel düzeyde, ABD askeri hava gücü tarihi boyunca en büyük sorun, tüm hava gücünün hava kabiliyetlerinin çaba birliğini sağlama mücadelesi olmuştur. Bu konuda hava ve kara kuvvetlerinden subaylar farklı görüşlere sahiptir.

Elbette havacılar her zaman hava gücünün tek bir komuta, tek bir komutanlık altında birleştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Uçaklar bir savaş sırasında kara birliklerinden çok daha hızlı ve uzağa hareket edebildikleri için, havacılar her zaman uçakların kara birliklerinin kısıtlandığı şekilde bir coğrafi alanı desteklemek şeklinde kısıtlanmasına daha az ihtiyaç duymuşlardır. Hava kuvvetleri komutanlarına kara birliklerinden çok daha büyük alanların sorumluluğu verilebilir. Aslında havacılar, uçakların bir kara komutanının coğrafi görüşüyle sınırlandırılması halinde boşa harcanacağını iddia etmektedirler. Düşmanla henüz çatışmayan bir kara komutanını desteklemek için uçaklar yerde beklerken, başka bir kara komutanının daha fazla uçağa ihtiyacı olabilir ama bunları temin edemez. Tuğgeneral William "Billy" Mitchell'in 1925'te söylediği gibi,

Askeri hava gücünün komuta sistemi, mümkün olan en büyük merkezileşmeye sahip olmalıdır. Bir hava kuvveti artık yirmi dört saat içinde bir ila iki bin mil arasında hareket edebilir. Karada ya da suda bulunan askeri unsurlar bunun sadece bir kısmında hareket edebilir... Hava kuvvetleri birimlerini bu yer teşkilatlarından herhangi birine atamak, hava gücünün parça parça uygulanmasına ve kritik noktada azami gücün geliştirilememesine yol açacaktır.

Hava Kuvvetleri subayları, 1991 Körfez Savaşı'nda tek bir havacının tüm hava kuvvetlerine komuta etmesini sağlayacak koşulları nihayet oluşturdukları için, altmış yılı aşkın bir süre sonra 1986 da çıkartılan **Goldwater-Nichols Savunma Reorganizasyon Yasası**'na itibar etmektedirler.

Öte yandan, kara subayları kara ve hava operasyonlarının senkronize edilmesine her zaman öncelik vermişlerdir. Muhtemelen bu ihtiyacı yazılı hale getiren ilk kişi Sovyet Mareşal Tukhachevsky olmuştur. İki dünya savaşı arasında yazan Tukhachevsky, uçakların ve tankların I. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir manevra muharebesi türü için fırsat yarattığını fark etmiştir. Gelecekteki savaşların, savaş alanının derinliği boyunca farklı kuvvet türlerinin çok sayıda heterojen (farklı cinsten) eylemini koordine edebilen tarafça kazanılacağını öngörmüştür. Bunu yapmak için komutanların bu kuvvetleri net hedefler üzerinde yoğunlaştırması, ancak "sıkı" kontrolden ya da "sıkı dizginlemekten" kaçınması gerekecekti. Daha sonra ABD Ordusu'nun sayısal olarak üstün Varşova Paktı'nı yenmek için geliştireceği Havadünyası Muharebesi doktrininin ardındaki fikir de bu olacaktı. Birleşik silahlar doktrini, bir silah sisteminin en önemli etkisinin öldürme potansiyeli değil, düşman üzerinde oluşturacağı caydırıcılık etkisi olduğu fikridir. Kara subayları silahların birlikte kullanılmasından elde edilen

kazanımlardan yani birbirini tamamlayan yeteneklere sahip olmanın sağlayacağı faydaları gördüler, bunun sonucunda da her bir silah düşmanın başka bir silaha yönelmesine yol açacak şekilde davranmasına neden olur şeklinde bir görüş oluştu.

O zaman sorun komuta ilişkileri üzerindeydi. Havacılar, tüm hava kuvvetlerinin başında, uçaklara tüm harekât alanı çapında görev verme yetkisine sahip bir havacının bulunmasını istiyorlardı. Yer de konuşlu kara birlikleri ise uçakların yerdeki birliklere organik olarak bağlı olmasını ve böylece eylemlerin en yüksek etkiyi yaratacak şekilde senkronize edilmesini istiyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanan farklı deneyimler bu tartışmayı daha da alevlendirmişti. Daha sonra dünya savaşları arasındaki kısa süren barış yılları süresince, ABD Ordusu yıllar süren kısa bütçeler ve kıt kaynaklar için verilen mücadelelerin yanı sıra barış zamanının ordular için getirdiği kaçınılmaz can sıkıntısı ile de boğuşuyordu. Bu faktörler var olan tartışmayı, savaş zamanında hava kuvvetlerine kimin komuta edeceği sorusunun çok ötesine taşıyarak hava kuvvetlerinin bağımsızlığı için sert tartışmalarla dolu bir mücadeleye dönüştürdü.

İkinci Dünya Savaşı sırasında bu mesele orduda doruğa ulaştı. Kuzey Afrika'daki harekât sırasında, Ordu Hava Kuvvetleri birimleri, daha sonra "kuruş (penny packets) paketleri" olarak adlandırılan ve karada konuşlu birlik komutanlarının kontrolü altında olan birimlere ayrılmıştı. Bu komutanlar yani Karacı komutanlar uçakları, büyük ölçüde coğrafi alanlarla sınırlı olan kendi kara birliklerini desteklemek için kullanıyordu. Bir noktada, II Kolordu Komutanı General Lloyd Fredendall, Kuzeybatı Afrika Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Carl Spaatz'a uçakların sürekli olarak birliklerinin üzerinde uçmasını ve bir saldırı sırasında sadece hemen önlerindeki düşman birliklerine odaklanmalarını istediğini söyledi. Bu durum, müttefik hava kuvvetlerinin Alman ordusuna yönelik bir saldırıyı bir bütün olarak koordine etmesini zorlaştırırken, hava üstünlüğünü elde etmek için Luftwaffe'yi yenmekten bahsetmeye bile gerek bırakmıyordu. Mareşal Erwin Rommel ABD 1. Zırhlı Tümeni'ne saldırıp tanklarının yarısını imha ettiğinde İngiliz ve Amerikan genelkurmay başkanları bu anlaşmazlıkları çözmeye çalışıyordu. Müttefikler yedeklerini devreye sokarak saldırıyı durdurdular ama bu bir fiyaskoydu. Hava unsurları harekâta sadece küçük bir rol oynamış olsa da Kasserine Geçidi muharebesi sonuçları itibariyle kara ve hava komutanlarını aralarındaki koordinasyon sorunlarını çözmek için itici bir güç oldu. Sonuç olarak, 1943 yılında FM100-20 doktrin belgesinde kara komutanına eşdeğer bir hava komutanının olması gerektiği belirtilmiştir.

Ancak doktriner çözüm, hava gücü gayretlerinin bir araya getirilmesine ilişkin sorunları sona erdirmeydi. Kore ve Vietnam'da Hava kuvvetlerinin gücü ve kaynakları kara komutanlarına parsellenmemişti, verilmemişti ama kesinlikle birleşik, tutarlı bir çaba da sağlanamamıştı. Hava Kuvvetleri, Donanma ve Donanma Hava unsurlarını içeren hava gayretleri artık üç ayrı operasyonel unsurlardı ve toplayabildikleri en iyi koordinasyon şekli, bu üç kuvvete ait hava unsurlarının diğerine müdahale etmemesi için görevlerin çakışmasını gidermeye çalışmaktı. Her iki çatışmada da yani hem Kore hem de Vietnam harekât alanlarında, harekât alanı komutanları bu durumun istenmeyen bir durum olduğunun farkına varmış ve savaşın sonlarına doğru bunu düzeltmeye çalışmışlardır. Kore'de Deniz ve Hava Kuvvetleri uçakları nihayet 23 Haziran 1952'de hidro-elektrik santrallerine yapılan baskınlar sırasında tek bir hedef üzerinde birlikte çalıştılar. Bu, iki kuvvet (servis) arasında devam eden iş birliğinin başlangıcı oldu; her biri diğerini en azından planlarından haberdar ediyor ve hatta bazen belirli bir operasyonlar için destek talep ediyordu. Daha sonra 1953 yılında Birleşmiş Milletler komutanı General Mark Clark, Deniz Kuvvetleri'nin Hava Kuvvetleri ile birlikte bir Müşterek Harekât Merkezi'ne katılması talimatını verdi, böylece her iki servis için planlama ortaklaşa gerçekleştirilecekti. Bu savaşın sonlarına doğru gerçekleştirildi ve muhtemelen

savaş üzerinde çok az etkisi oldu, ancak en azından birleşik, ortak çabanın arzu edilebilirliğinin bir kabulüydü.

Kore savaşının sonuna doğru bulunan çözüme rağmen aynı sorun Vietnam'da da yaşandı. Ne Hava Kuvvetleri ne de Donanma Hava Kuvvetleri kaynaklarının kontrolünü diğerine devretmek istemiyordu, dolayısıyla genel bir komutan olamazdı. Bunun yerine Amiral Sharp, Pasifik Hava Kuvvetleri (PACAF) 2nci Hava Tümeni Komutanı Tümgeneral Joseph Moore'u Rolling Thunder Operasyonu saldırıları için "koordinasyon otoritesi" olarak atadı. Donanma ile görev bazında bilgi alışverişinde bulunacak kadar iyi iletişim kuramadığından, mecburen iki kuvvetin birbirinin yoluna çıkmamasını sağlayacak bir düzenleme bulmak için çoğunlukla Donanma'nın 77. Görev Gücü ile birlikte çalıştı. Çözüm, ülkeyi "Route packages" adı verilen yedi coğrafi bölgeye ayırmaktı (Sadece altı sayısal tanımlama vardı, ancak VI ncı. Route packages VIA ve VIB olarak bölünmüştü). Moore Donanmaya dört, Hava Kuvvetlerine ise üç alan verdi (Hava Kuvvetleri en geniş alana sahip olmasına rağmen). Bu, Donanma Deniz Kuvvetleri'nin Hava Kuvvetleri ile koordinasyon kurmadan kendi görevlerini planlamasına izin veriyordu ve bunun tersi de Hava Kuvvetleri için geçerliydi. Ancak bu ayırım McNamara'nın askeri politik seviyede ihtiyaç duyduğu ayarlama/düzenlemeleri için gerekli olabilecek her türlü tutarlı ve etkili zamanlama faaliyetlerini de engelledi. Ayrıca bu ayırımdan kaynaklanan durum, kaynakların, istihbaratın ve hatta alınan derslerin kullanımı için iki servisler (Kuvvetler) arasındaki iş birliğini de engelledi.

Eğer birlikler arasındaki koordinasyon eksikliğinden Rolling Thunder Operasyonu'nda düşmana yapılacak saldırıların gerçekleştirilmesi engellenmiş ise, uçakların güneyde kara birlikleriyle yakın koordinasyon içinde olması gereken kara savaşı için durum daha da kötü olacaktı. Burada ihtiyaç duyulan destek öncelikle ABD Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri ve Vietnam Hava Kuvvetleri uçakları tarafından sağlandı. Ancak ABD Hava Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri farklı doktrin ve koordinasyon prosedürleri uyguluyorlardı, bu durum için iki hava unsurunun faaliyetlerinin çakışmamasını sağlayacak bir yöneticiye ihtiyaç olmadan çalışan ayırım usuller geliştirilmişti diyebiliriz. General Westmoreland, Amiral Sharp'a Güney Vietnam'daki çok sayıda kara birliği ve kaynağın tek bir hava yöneticisi tarafından yönetilmesi gerektirdiğini öne sürdü. Sharp buna karşı çıktı. 1968'de Tet Saldırısı başladığında Başkan Johnson, Khe Sanh'daki Deniz üssünün savunulmasını emreden özel bir direktif yayınladı, çünkü buradaki bir kayıp Fransızların Dien Bien Phu'daki felaketiyle tarihsel bir benzerlik oluşturacaktı. Bu artan önemle birlikte hem Hava Kuvvetleri hem de Deniz Piyadeleri üretebildikleri tüm hava sortilerini kurtarma operasyonu için kullanmaya çabaladı. Sonuç neredeyse kaos oldu, çünkü ikisi arasındaki tek koordinasyon esasen geçici, anlık düzenlemelerle sağlanıyordu. Uçuş faaliyetleri dengesizdi ve bazı kritik zamanlarda uçak kıtlıkla bulunuyorken, daha sakin zamanlarda ise çok fazla uçağın oluşturduğu darboğazlarda sıkışmalar oluyordu. Westmoreland tüm hava operasyonlarının Hava Kuvvetleri'nden "tek bir hava yöneticisi", yani V inci Hava Kuvvetleri Komutanı General William Momyer tarafından kontrol edilmesi konusunda ısrarcı oldu. Bu hamle öylesine tartışmalara yol açtı ki, karar sonunda Başkan Johnson'a kadar temyize götürüldü. Özellikle denizciler, havacıların sisteminin kendi sistemleri kadar etkili olmadığını iddia ediyorlardı. Ne olursa olsun, düzenleme Khe Sanh savaşı (Niagra Operasyonu) sona erene kadar gerçekleşmedi.

Dönem boyunca Kara Kuvvetlerine ait hava unsurları ve Hava Kuvvetleri'ndeki subaylar tüm hava kaynaklarını kendilerinin yönetme yetkisini almak için çabaladılar. Bu subaylar sadece tek bir yöneticinin kaynakları en yüksek öncelikli görevlere doğru bir şekilde yönlendirebileceğini ve böylece kaynakların tüm harekât bölgesi düzeyinde bir görüşe sahip olmayan yerel komutanlar tarafından israf edilemeyeceğini düşünüyorlardı. Ancak çözüm

çabaları, farklı kuvvetlerin kendi varlıklarını başka bir kuvvetin komutanına bırakma konusundaki korkuları nedeniyle engelleniyordu. Her biri bu düzenlemenin "kontrolü" tamamen kaybedecekleri anlamına geleceğini düşünüyordu.

FARKLI TAKTİK GÖREVLER İÇİN FARKLI KONTROL SEVİYELERİ

Tartışmaların bir başka boyutu daha vardır. Merkezi otorite, merkezi kontrol için çabalayan havacılar, uygun olan kontrol türünün görev türüne göre değiştiğini tekrar tekrar öğrendiler. Stratejik bombardıman görevleri için uygun olan kontrol türü, başarılı bir yakın hava desteği (CAS; Close Air Support) için gerekli olandan farklıydı.

Uçaklar Yakın Hava Desteği (CAS) görevlerinde uçtuklarında, hedefleri bulmak için yerdeki askerlerle yakın çalışmanın yollarını bir şekilde geliştirdiler. İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa'da, bir hedefin planlanması için tam bir gün gerektiren bu görevlerin merkezi kontrolü, çatışma günü taarruzları desteklemede etkisizdi ve hatta dost birlikler için tehlikeli olduğu bile görüldü. Amerikalılar zırhlı bir kol üzerinde sürekli bir uçak faaliyeti planlamak için bir yöntem geliştirdiler; uçaklar geldikçe hedefleri belirlemek için öncü araçta bir VHF telsiz bulunuyordu. Daha sonra bu işlevi havadaki bir ileri hava kontrolörü devralmıştır. Böylece, uçaklar hala merkezi bir "Birleşik Harekât Merkezi" tarafından planlanıp yönlendirilse de onlara genellikle olay yerinde hedefler veriliyordu. Güneybatı Pasifik'te de aynı süreç yaşandı. İlk başta hava saldırılarının bir gün önceden planlanması gerekiyordu. Özellikle balta girmemiş ormanlarda hedef tespiti zordu, bu nedenle kara birlikleri hedefleri dumanla işaretlemeye çalışıyordu. Geçici ileri hava gözetleme ekibinin hava mürettebatını kara kuvvetleriyle temasa geçirmesi 1944 yılını buldu. Yıl sonuna gelindiğinde, yerle iletişim yakın desteğin kabul edilmiş bir parçasıydı. Yerde ki komutanlar tarafından uçakların operasyonel kontrolü hiçbir zaman yapılmadı, sadece destek sağlamak amacıyla hedeflere taarruz etmeleri talebinde bulunabiliyorlardı. Yer kontrolörleri kara kuvvetlerine eşlik eden hava personeliydi. Yine de havacılar yakın hava destek uçakları için hedef seçebilecek en iyi kişilerin olay yerinde bulunanlar olduğunu öğrendiler.

Stratejik bombardıman farklı bir konuydu. Japonya'ya 20'nci ve 21'inci Hava Bombardıman Komutanlıkları tarafından düzenlenen ağır bombardıman saldırılarının hedefleri temelde Washington'dan yönlendiriliyordu. Japon hedefleri ABD Ordu Hava Kuvvetleri Komutanı General Henry "Hap" Arnold ve onun "Operasyon Analiz Komitesi" tarafından seçiliyor ve görev dosyalarına konuluyordu. Arnold ve 21'inci Hava unsur Kuvvetleri Kurmay Başkanı Lauris Norstad (kendisi ABD'de bulunuyordu) 21'inci Bombardıman Komutanlığı'nın operasyonlarını da kesinlikle bizzat yönetiyorlardı. Orgeneral Haywood Hansell 21'inci Bombardıman Komutanlığı'nın komutanı olarak beklentileri karşılayamayınca, yerine Orgeneral Curtis LeMay'i getirdiler. Her iki komutana da Japonya'ya yangın çıkarıcı saldırılar düzenlemeleri için baskı yaptılar, hatta bir noktada B-29 mürettebatının kullanması gereken taktikleri bile belirlediler (her ne kadar LeMay'e yıkımın çoğunu yaratan sahada uygulanacak en son alt seviyeli taktikler için müsaade verilse de).

Karmaşıklıkları ve A.B.D Ordu Hava Kuvvetleri'nin stratejik bombardıman konusundaki faydası göz önüne alındığında, üst düzey yetkililerin bu müdahaleleri anlaşılabilir bir durumdur. Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı arasındaki dönem boyunca, Hava Kuvvetleri stratejik bir bombalama doktrini geliştirmişti. Savaş sırasında Hava Kuvvetleri bağımsızlık mücadelesini stratejik bombardımanın etkinliği üzerine kurmuştur. Savaştan sonra yeni Hava Kuvvetleri, yangın bombardımanı ve atom bombaları da dahil olmak üzere Japonya'ya yönelik stratejik bombardımanın zaferde belirleyici faktörler olduğuna ikna olmuştu. Buna ek olarak, düşman topraklarının derinliklerindeki görevler tehlikeliydi ve aynı yerde konuşlanmamış bombardıman uçakları ile takip uçaklarının iş birliğini gerektiriyordu. A.B.D Ordu düzeyinde Hava Kuvvetleri'nin üst düzey yetkilileri hem

siyasi önemleri ve sonuçları hem de karmaşıklıkları nedeniyle bu görevlerin ayrıntılarına büyük ilgi duyuyorlardı.

Stratejik bombardımana olan bu ilgi nedeniyle, yeni Hava Kuvvetleri yakın hava desteğine İkinci Dünya Savaşı sonrasında Deniz Piyadeleri kadar önem vermemiştir. Alınan dersler kaybolmamıştı ve Ordu Hava Kuvvetleri İkinci Dünya Savaşı'nda yakın destekten alınan dersleri FM 31-35'te bir araya getirmişti. Ancak bunlar, her biri önemli ölçüde farklı prosedürler kullanan iki harekât bölgesinden alınan derslerin bir karışımıydı. Bunlar öncelikle organik topçulara büyük güven duyan ve kritik durumlar dışında daha derin saldırılar için uçakları tercih eden Ordu ile çalışmak üzere geliştirilmişti. Buna karşılık Deniz Piyadeleri tüm derslerini Güney ve Orta Pasifik sahillerinde öğrenmişlerdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Deniz hava ve kara birlikleri amfibi saldırı misyonu etrafında örgütlendi. Sonuç olarak, Deniz hava filoları yakın destek sağlamak için ileri hava gözetleme elemanları ile çalışmaya hassas bir şekilde başlamışken, Hava Kuvvetleri ise derin vuruş operasyonlarına daha fazla önem vermiştir.

Bu konsantrasyon farkı nedeniyle Deniz Piyadeleri Kore'ye hazır; Hava Kuvvetleri ise hazır değildi. Pusan Çevresi'ni savunmak için yapılan ilk muharebeler, düşmanla temas halinde olan birliklerin yakın desteğinin karşılanmasını gerektiren pek çok umutsuz durumdan oluşuyordu. Hava Kuvvetleri kara birlikleriyle koordinasyonun değerini yeniden öğrenmek zorunda kalmıştır. Beşinci Hava Unsur Komutanlığı, hava kontrolörlerini kara birliklerinin yanına götürmek ve bir iletişim ağı kurmak için doğaçlama yapmak zorunda kalmıştır. Ayrıca hedeflerin yerini tespit etmek ve onlara karşı saldırılar düzenlemek için ön hatlar üzerinde dolaşabilen yavaş, silahsız T-6 Mosquito eğitim uçakları uçurdular. Ancak hedefleri seçmesi gerekenler havadaki ileri hava kontrolörleri İHK (FAC: Forward Air Controller) değil, kara birlikleriydi; FAC sadece askerlerin gözlerinin havadaki bir uzantısıydı.

Kore'den sonra Hava Kuvvetleri bu dersleri doktrine dahil etmedi ve Vietnam'da da aynı sorunlarla bir kere daha yüzleşti. Başlangıçta, hantal komuta ve kontrol prosedürleri CAS'ın yer komutanlarının taleplerine yanıt vermesini engelledi. Ancak savaşın sonunda, İkinci Dünya Savaşı ve Kore gazileri Güney Vietnam'daki CAS'ın şimdiye kadar deneyimledikleri en iyi CAS olduğunu düşündüler.

Hava Kuvvetleri, CAS görevlerinde hedef seçme ve trafik kontrol işlevlerini merkezileştirmemeyi yeniden öğrenmek zorunda kaldı. "Tek hava yöneticisi" CAS'ta çok fazla söz sahibi değildi. Khe Sanh savunması sırasında, tek bir hava yöneticisi tartışması sürerken, uçakların yönetimi kaotikti, düzensiz bir uçak trafiği ve hedef bölgeler üzerinde tıkanıklık vardı. Yine de Hava Muharebe Sahası Komuta ve Kontrol Merkezi (Airborne Battlefield Command and Control Center ABCCC) adı verilen modifiye edilmiş bir C-130, İleri Hava Kontrolörleri, İHK (FAC: Forward Air Controllers) ve yakın iletişim sayesinde uçaklar ve kara birlikleri beraberce iyi çalıştı ve hava desteği Khe Sanh'daki Deniz Piyadelerini Fransızların kaderinden kurtardı. Bu durum, yakın hava desteğinde, görevler sırasında olay yerindeki kontrolün, merkezi kontrolden daha önemli olduğunu, operasyonel seviyenin işinin uçakları oraya götürmekten ibaret olduğunu göstermiştir.

Buna karşılık, 1972'de üç tarafı da pazarlık masasına geri getiren 11 günlük yoğun bombardıman görevleri kesinlikle merkezileştirilmiş bir olaydı. Linebacker II olarak bilinen bu saldırı, Hanoi'yi vurmak ve Kuzey Vietnamlıları savaşı sona erdirmek için ABD ve Güney Vietnamın şartlarını kabul etmeye zorlamak için yapılan devasa bir B-52 saldırısıydı. Başkan Richard Nixon orduya neredeyse tam yetki verdi ve onlara "Bu savaşı kazanmak için askeri gücü etkili bir şekilde kullanma şansınız var ve eğer bunu yapmazsanız sizi şahsen sorumlu tutacağım." dedi. Stratejik Hava Komutanlığı (SAC, Strategic Air Command) komutanı Orgeneral J.C. Meyer, operasyonun planlamasının Omaha, Nebraska'da, SAC karargahında

yapılmasına, yani saldırıların gerçekleşeceği bölgeden çok uzakta dünyanın öbür ucunda Amerika'da planlanmasına karar verdi. Zaman dilimi farklılıklarının, iletişim sorunlarının ve öngörülebilirliği yenilikçiliğe tercih eden genel kültürün üstesinden gelmeye çalışan SAC, Guam'daki 8 inci Hava Kuvvetleri Üssü personelinin taktiksel olarak sağlam bulmadığı bir plan ortaya koydu. Yine de uçtular ve ilk gece ki uçuş B-52'lerin neredeyse felaketle sonuçlanan kayıplarına yol açacaktı.

Elbette ilk görevlerin bir felaket olması, bu merkezileştirmenin bir hata olduğunu göstermektedir. Aslında, düzeltmelerden biri de SAC'ın ayrıntıların çoğunu Guam'daki Anderson 8 inci Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki havacı personele bırakmasıydı. Ancak bu aslında merkezileştirilmiş kontrolü ademi merkezileştirmek yerine merkezi kontrole yardımcı olma etkisi yarattı. İlk dört gece, bombardıman operasyonları Nebraska'da planlanmış olmasına rağmen, avcı uçağı desteği Saygon'daki 7'nci Hava Kuvvetleri Üssü tarafından karşılandı. İletişim zorlukları ve bölge zaman farkı nedeniyle 7'nci Hava Kuvvetleri Üssü emirleri o kadar geç alıyordu ki bombardıman uçakları için en iyi hava desteğini ayarlayamıyorlardı. 26 Aralık'tan itibaren harekât bölgesinde ki iki kurmaylık büyük bombardıman saldırıları için daha iyi taktikler ve dahası bombardıman uçakları için daha iyi hava desteğini koordine edebildiler. Görevlerin karmaşıklığı merkezi kontrol gerektiriyordu ve planlamanın harekât altına/bölgesine taşınması tüm hava gücünün kontrolünün konsolide edilmesine yardımcı oluyordu. Bazen yetkinin çok yüksek bir seviyede tutulması merkezi kontrolü sulandırır.

Bu muharebeler sayesinde havacı komutanlar, farklı görevler için merkezi olarak yönetebilecekleri ayrıntı miktarında da farklılıklar olduğunu öğrendiler. Stratejik bombardıman önceden belirlenmiş sabit hedefleri vurduğu, bunun yanı sıra birçok farklı hava gücü unsurunun koordinasyonunun gerektiği ve yüksek siyasi görünürlüğe sahip olduğu için görevlerin ayrıntıları üst düzey yetkililer tarafından belirleniyordu. Ancak her savaşta Hava Kuvvetleri, Yakın Hava desteği (CAS) görevlerinin başarısının, olay yerinde bulunanların anlık olarak ayrıntıları belirleme ve değerlendirme becerisine bağlı olduğunu yeniden ve bir kere daha yeniden öğrenmek zorunda kalmıştır.

TEKNOLOJİNİN ROLÜ

Teknolojik gelişme önceki üç kategorinin (Stratejik, Operatif, Taktik) de ayrılmaz bir parçasıydı, dolayısıyla bundan sonraki tartışmalarımızın da ayrılmaz bir parçası olmaya devam edecektir. Devletler (ve onların politika yapıcıları ve komuta eden generalleri) her zaman ordularının eylemlerine iyi yönde etki sağlayan teknolojik gelişmelere sarılmışlardır. Demiryolları ve telgraflar el ele gitmiştir çünkü biri malların ve insanların hızlı akışını sağlarken, diğeri ne zaman ve ne kadar akış olduğunu bildirmek ve arz ile talebi senkronize etmek için gerekliydi. Ancak aynı dönemde tüfeklerin menzili ve isabet oranı artmış, bu da Amerikan İç Savaşı'nı öylesine ölümcül bir hale getirmiştir ki Avrupalılar bundan ders almayı reddetmişlerdir. Prusya Genelkurmay Başkanı Helmuth von Moltke, demiryolları ve telgrafi kullanarak ordularının stratejik konuşlanmasını hassas bir şekilde planlayıp yönlendirebiliyordu, ancak sahadaki generalleri adamlarının savaşta disiplinli bir şekilde ateş edeceğinden emin olamıyordu. Prusya'nın çözümü tüm orduyu yeni, standart taktikler kullanacak şekilde baştan eğitmektir. 1870-71'deki Fransa-Prusya Savaşı'nda, tüm dünyayı hayrete düşüren bir şekilde, yurttaş-asker Prusya ordusu Avrupa'nın en iyi profesyonel ordusunu hızla yendi. Prusyalılar birliklerinin yayılmasına ve siperlerden daha iyi yararlanmasına izin verirken, Fransızlar saldırıları için hala sütunlar halinde yığınak yapıyorlardı. Prusyalılar yeni teknolojiden faydalanmış ve bu teknolojiyi kullanarak birliklerine teknolojinin etki etmesinin yollarını bulmuşken, Fransızlar teknolojinin sağladığı yeni kabiliyetler pahasına kontrolü ellerinde tutmak için eski taktiklerine bağlı kalmışlardır.

Başlangıçta uçaklar bu kontrol sorunlarını gidermenin bir yolu olarak görüldü. Birinci Dünya Savaşı'nda uçak başlangıçta topçu ateşini yönlendirmek için favori bir yöntemdi. Pilot, 10,000 fitlik görüş açısıyla geniş savaş alanını sahadaki herhangi bir komutandan çok daha iyi ve fazla alanı kapsayacak şekilde görebiliyordu. Ancak bilgiyi yere ulaştırmak zordu. İlk başta, pilotun iletişim kurmak için iniş yapması ya da not bırakması gerekiyordu. Daha sonra uçaklar Mors alfabesini kullanabilmeleri için kablolu telgrafla donatıldı. Uçak mürettebatı topçuyu ateş etmesi için yönlendiriyor, namlu flaşını ve ardından gelen patlamayı izliyor ve atışın doğruluğunu aktarıyordu. Sıkıcı bir yöntemdi ama diğer alternatiflerden daha iyiydi. Uçaklar kara birliklerine başka yararlı bilgiler de getirebiliyordu. Ancak, tüm bilgileri hatırlamak ve doğru bir şekilde aktarmak zordu. Bu yüzden uçak mürettebatı, o zamanlar yarım asırdan daha eski olan hava fotoğrafçılığını kullanmaya başladı. Artık hava mürettebatı savaş alanının yüksek doğruluklu temsillerini getirebildiler. Bu çözüm, aciliyeti düşük durumlar için harikaydı. Zaman çok önemli olduğunda, hava mürettebatı hala gördüklerini alıp telsiz telgraf üzerinden bip seslerine çevirmeye çalışmak zorundaydı ve bu da tümünden veya bir kısım bilgi kaybını beraberinde getiriyordu.

Yani uçak, Van Creveld'in deyiimiyle bir tür "yönlendirilmiş teleskop/directed telescope" idi. Ancak I. Dünya Savaşı'nda ordular bunun düşmanı vurmak için de kullanılabileceğini fark etti. Bu yüzden komutanlar uçakları da takip edebilmek için yönlendirilmiş bir teleskoba ihtiyaç duydular. Ancak uçakların hızı ve menzili, tüfeğin yarattığı sorunları bir üst seviyeye taşıdı- "muharebe alanı/battlefield" artık daha uygun bir şekilde bir uçağın uçarak ulaşabileceği kadar uzağa giden bir "savaş alanı/battlespace" idi. Uçaktaki alıcılar büyük ve ağır, uçaklar da gürültülü olduğu için telsiz pek yardımcı olmuyordu. Savaşın sonunda, uçaklardaki telsiz setleri yerdeki komutanların uçakların hareketlerini yaklaşık üç mil gibi sınırlı bir mesafeye kadar etkilemelerine olanak sağladı. İkinci Dünya Savaşı'nda telsiz standart iletişim yöntemiymiş, ancak yine de uçakların uçabildiği kadar uzağa ulaşamıyordu. Ancak, başka bir sorun daha vardı. Bir komutan hava mürettebatıyla iletişim kurabilse bile, "savaş alanı/battlespace." tarafından kapsanabilecek devasa coğrafi alanda (ya da daha uygun bir ifadeyle hacimde) neler olup bittiğini anlamak için pek çok ilave bilgiyi bir araya getirmesi gerekiyordu.

Bu sorunla başa çıkmaya yönelik ilk sistematik girişim, Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin (RAF) İkinci Dünya Savaşı sırasında Britanya Savaşı'nda Luftwaffe'yi yenmesine yardımcı olan hava savunma sistemiydi. RAF, yaklaşan düşman uçaklarını uyararak için adanın kıyı şeridinde Chain Home adı verilen radarlar inşa etmişti. Ayrıca düşman uçaklarını izleyebilecek ve tespit edilmelerine yardımcı olabilecek bir Kraliyet Gözlemci Birliği de kurmuşlardı. Radar temasları Chain Home radarlarından Stanmore, Middlesex yakınlarındaki Bentley Priory'de bulunan Avcı Komuta Merkezine gönderiliyordu. Burada bir filtre merkezi tüm temasları çapraz kontrolden geçirerek fazlalıkları ortadan kaldırmaya çalışıyordu. Daha sonra yandaki operasyon odası tüm bilgileri grup karargâhına gönderiyordu. Gözlemciler de bilgilerini telsizle grup karargâhlarına gönderiyor, onlar da zincirleme olarak Stanmore'a ve oradan da sektör karargâhına yayıyorlardı. Komuta merkezi, grup ve sektör karargâhlarında çalışanlar, telefon hatları ve telsizlerden gelen bilgileri alıp masa üstü haritasına aktarmak için iyi koreografiye sahip bir dans sergiliyorlardı. Bu harita her seviyede birbirine benzer, standart bir gösterimdi, ancak karargâhın kapsamı sektörden komutanlığa doğru arttıkça, toplam alanın buna uygun olarak daha büyük bir bölümünü temsil ediliyordu. Gruplar hangi filoların hangi düşman oluşumlarına saldıracağına karar verirdi. Emirler sektörlere iletiliyor, onlar da avcı uçaklarını telsizle kontrol ediyorlardı. Sektörler avcı uçaklarını, düşman avcı uçakları görüş alanına girene kadar düşmanla temas kurmaya yönlendirir, göz teması sağlandığı zaman avcı uçakları kontrolü devralırdı. Muharebeden sonra, sektör avcı uçaklarını üsse geri yönlendirmek için tekrar kontrolü kendi üzerine alır yani geri getirme görevini icra ederdi.

Bu sistem, birçok kaynaktan gelen bilgi parçalarını kullanarak tüm hava hareket durumunun bir resmini oluşturuyordu. Bilgi parçaları yeterince basitti- konum, irtifa, yön, tip, sayı, dost/düşman- fazla bilgi kaybı olmadan telefon veya telsizle kişiden kişiye aktarılabilirdi. Karargâh bu bilgileri aldı ve onlara tek tek muhabirlerin, radarların ya da gözlemcilerin tespit edebileceklerinin ötesinde bir anlam yükledi. Böylece karargâh, kimin nereye saldırması gerektiği konusunda karar vermek için daha iyi bir konumda oluyordu. Ancak, avcı uçaklarının pilotlar ve radarlar gerçek çatışmanın daha dar sınırlarında neler olup bittiğini daha iyi görebildikleri için, temas anında komutayı kendi üzerlerine aldılar taktik karar yetkisini devraldılar.

ABD Vietnam'da savaştığında kullandığı teçhizatın çoğu artık daha iyiydi ama operasyon konsepti hemen hemen aynıydı. ABD, Kontrol Raporlama Postaları (CRP Control and Reporting Post) veya Kontrol Raporlama Merkezleri (CRC Control and Reporting Center) olarak adlandırılan yer radar sistemlerinden, EC-121 olarak adlandırılan çeşitli havadan tarama yapabilen radarlı uçak modellerinden ve RC-135 Rivet Joint olarak adlandırılan bir sinyal istihbarat uçağından gelen girdileri birleştirerek hava "savaş alanının" bir temsili oluşturmak için organize bir sisteme sahipti. Her ne kadar bu sensörler RAF'ın yeteneklerini çok aşmış olsalar da yine de birbirleriyle esas olarak sesli iletişim kuruyorlardı. CRC'lerdeki operatör ve kontrolörlerin bilgi vermek için 7nci Hava Kuvvetleri Hava Üssü'nün Taktik Hava Kontrol Merkezi'ni (TACC: Tactical Air Control Center) sabit hat ya da telsizle aramaları gerekiyordu. TACC'de operatörler bilgileri şeffaf cam bir ekrana aktararak hava resminin entegre bir temsili oluşturuyorlardı. EC-121 uçağındaki hava mürettebatı dost bir uçağı düşmanla kesişmeye yönlendirmek isterse, pilotu telsizle arar ve talimatları iletirdi. 1960'ların sonlarında Hava Kuvvetleri yetkilileri bilgi alışverişini otomatikleştirme ihtiyacı duyduklarını gördüler. Bu kabiliyet de var gibi görünüyordu: hem Deniz Kuvvetleri hem de Deniz Piyadeleri bazı radarlarını birbirine bağlamak için ilkel veri bağlantılarına sahipti ve Hava Kuvvetleri bu bilgilerin yanı sıra kendi radar ve Rivet Joint bilgilerini de dahil etmek için Seek Dawn adlı bir proje başlattı. Aslında, program ilerleme kaydetti ve Vietnam'daki alt TACC'lerden birinde bu entegrasyonu gerçekleştirerek yeteneğini geliştirdi. Ancak, Hava Kuvvetleri bu programı 1970 yılında, Hava Kuvvetlerinin neredeyse bittiğini düşündüğü bir savaş için çok maliyetli ve karmaşık bularak iptal etti. Yani USAF Vietnam'da RAF'ın Britanya Savaşı'nda sahip olduğundan çok daha iyi sensörlere sahipti, ancak USAF hala "savaş alanının" otomatik, entegre bir temsili oluşturamıyordu.

Bununla birlikte, havadaki ve yerdeki "savaş alanı" ile ilgili ayrıntıları bir araya getirme yeteneği yani hareket alanına ait hava resmi ve kara resminin bir araya getirilmesi arasındaki önemli farka dikkat etmek gereklidir. Britanya Savaşı ve Vietnam'dan önceki iki tartışma havadan havaya görevlerle ilgiliydi. Hava kuvvetleri radarı bir sensör olarak kullanarak havadaki hedefler hakkında komuta karargahına bilgi ulaştırma ve bu bilgilere göre hızla hareket etme yeteneğini başarıyla geliştirmişti. Yer hedeflerinde böyle bir başarı elde edilememişti. ABD Vietnam'da havadan fotoğraf çekmek için RF-4'ler, RF-101'ler ve insansız araçlar kullanıyordu, ancak bunların uçak indikten sonra işlenmesi gerekiyordu ve bu nedenle yalnızca gelecekteki görevlerin planlanması için yararlıydı. Planlama süresince düşman elbette boş durmayacak ve hareket alanında hareketlilik gösterecek ve genellikle kritik bir süre içinde saldırılması gereken yerdeki hedefler için hızlı hareket belki daha hızlı planlama gerekecek idi.

Arazinin resmini çekmenin zorluğu nedeniyle, bu hedeflere saldırmanın iki yolu vardı. Bunlardan biri, daha önce de belirtildiği gibi, havadan yere yakın hava desteği, CAS idi. Düşman hedefleri dost kara birliklerine yakın olduğunda, dost birlikler sensör görevi görerek hedefleri tespit edip saldırı talebinde bulunabiliyordu. Sonra da uçakları hedefe yönlendiriyorlardı. Vietnam'a gelindiğinde ABD'nin bu işlevi yerine getirmek için kurduğu

ayrıntılı bir irtibat ve kontrolörler sistemi vardı. Hava Kuvvetleri ayrıca saldırı uçaklarıyla konuşmak, trafik yöneticisi olarak hareket etmek ve hatta saldırıların önceliği hakkında bazı kararlar almak için ABCCC'ye (ABCCC; Airborne Battlefield Command and Control Center) sahipti. Ancak dost kara birliklerinin olmadığı yerlerde, uçak mürettebatının dinamik kara hedeflerini bulmasına yardımcı olacak "sensörler" de yoktu. Bu hedefleri bulmanın ve saldırmanın tek yolu uçmak ve uçaktaki sensörlerle, genellikle de uçak mürettebatının gözleriyle onları aramaktı. İkinci Dünya Savaşı'nda müttefikler Alman ulaşım sistemini engellemek için bu yöntemi (silahlı keşif olarak adlandırılır) kullanarak oldukça etkili oldular. Ancak, yüksek derecede hava üstünlüğü ve aranacak alana göre çok sayıda uçak gerektiriyordu.

Esasen, bu tür bir görevde, pilot neredeyse tüm komuta döngüsünü gerçekleştirir: hem sensör hem hedef belirleyici hem karar verici ve hem de pilottur. Başka birinin bu döngüye dahil olmasının tek yolu pilotun hedef ve çevresi hakkındaki bilgisini telsiz üzerinden aktarmasıdır. Ancak pilot bilgisini aktaramaz, yalnızca ses iletişimi olan nispeten düşük bant genişlikli kanal üzerinden tanımlamaya çalışır. Bu, o kişiye hedef bölgenin pilottan çok daha düşük doğrulukta bir resmini verecektir. Bu nedenle pilotu ne tür bir hedefe ne zaman saldırıp saldıramayacağını belirleyen Angajman Kuralları (ROE: Rules of Engagements) kullanarak kısıtlamak genellikle daha iyi bir yoldu. Daha sonra göreceğimiz gibi, ordu komutanların kendilerini bu döngüye dahil etmelerine olanak tanıyacak teknolojiyi geliştirdikçe bu kısıtlama uygulamalarında da değişimler yaşanmaya başlanacaktı.

O halde teknoloji, hava gücünün kontrolüne ilişkin tartışmaları iki önemli şekilde etkilemiştir. Birincisi, komutanlar sürekli olarak hava gücünü izleme ve takip etme becerisi kazanmaya çalıştılar- uçakların birbirlerine ve düşmana göre nerede olduklarına dair bir resim oluşturmak için "yönlendirilmiş bir teleskop" kullanmak istediler. İkinci olarak, görevlerle ilgili ayrıntıları belirlemek için komutanların hedefleri bulmaları gerekiyordu. Radar havadan havaya görevler için bu sorunu çözmeye yardımcı oldu, ancak havadan karaya görevler için benzer bir teknoloji ortaya çıkmadı. Bu nedenle, ortaya çıkan yer hedeflerine saldırı görevlerinin ayrıntılarının olay yerindekilere bir şekilde bırakılması gerekiyordu.

SONUÇLAR

Bu karşılaştırmalar, "merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" meselesinin şemsiyesi altında birkaç farklı argümanın saklı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. **Stratejik düzeyde, politika yapıcılarının hangi düzeyde ayrıntılarla ilgilenmesi gerektiği konusunda bir tartışma vardır.** Bu kısmen bir sivil-asker ilişkileri meselesi, kısmen de askeri eylemi etkilemek için ROE'ler ve hedef onayı gibi önceden planlanmış kısıtlamaların nasıl kullanılacağına dair bir sorudur. Amiral Sharp'ın bu konudaki görüşü, sivil politika yapıcılarının savaşın amaçlarını belirlemesi ve ardından savaşı savaşçıların yürütmesine izin vermesi gerektiği yönündeydi. Belki de o ve Vietnam savaşının yönetilme biçimine karşı çıkan diğer subaylar, İkinci Dünya Savaşı ve Kore'nin çok daha farklı şekillerde yönetildiği gerçeğiyle şartlanmışlardı. Siviller savaş planlarını geliştirme ve yönetme işini askerlere bırakarak çok daha rahat hareket etmişlerdi. Aslında bu subaylar muhtemelen sivillerde kısıtlamalara doğru bir eğilim görmüşlerdi: Kore'de hava gücüne İkinci Dünya Savaşı'nda olmayan siyasi sınırlamalar getirilmişti ve şimdi Vietnam bu sınırlamaları katlamıştı. Hava gücünün etkinliğinin buna bağlı olarak azaldığını algıladılar ve bu eğilimin devam ettiğini görmek istemediler.

Ancak bunun bir eğilim mi yoksa farklı durumlarda uygulanan farklı stratejilerin bir göstergesi mi olduğu sorusu hala cevapsızdır. Stratejik düzeydeki karar alıcıların istedikleri kontrol miktarının, belirli bir çatışmada üzerinde çalıştıkları zorlama spektrumunun bölümüne göre değiştiği görülmektedir. Politika yapıcılar, siyasi durumu olumsuz etkilemeden

kendilerinin olumlu amaçlarına ulaşacak şiddet miktarını ve türünü ölçüyorlardı. Johnson yönetiminin bu dengeyi koruma stratejisi aslında yüksek derecede kontrol gerektiriyordu.

Sivil-asker ilişkileri seviyesinin altında başka kontrol argümanları da vardır. Hava Kuvvetleri sürekli olarak tüm hava kaynaklarını kontrol etme yetkisini ve ardından da yeteneğini elde etmek için mücadele etmiştir, böylece var olan bu kaynaklar tutarlı bir çabaya entegre edilebilmiştir. Bu mücadele muhtemelen I. Dünya Savaşı'nda başlamış ve havacıların bağımsız bir hizmet bir kuvvet olma arzusuyla beslenmiştir. Ancak havacıların zihninde bu "merkezi kontrol" ihtiyacı İkinci Dünya Savaşı sırasında Afrika'da kanıtlanmıştır. Ordu Hava Kuvvetleri, kara kuvvetlerinin komutası altında " Penny packets/kuruş paketlerine" bölünmüşken ya da kara kuvvetlerini bir şemsiye gibi savunma stratejisine tabiyken, hava üstünlüğü elde etmek için Mihver hava kuvvetlerine karşı yeterli direnişi gösterememiştir. Hava gücünün esnekliğini ve taarruz kabiliyetini en iyi şekilde nasıl kullanacağına dair deneyim ve bilgiye ve aynı zamanda tüm hava kuvvetlerine komuta etme yetkisine sahip bir havacı komuta ve komutan da olmalıydı. Ancak, bu prensip İkinci Dünya Savaşı sırasında kabul edilmiş ve Ordu doktrinine yazılmış olsa da, yine de hayata geçirilememiştir. Hem Kore hem de Vietnam savaşlarında, hava çabaları başlangıçta kuvvetler (servisler) arasında bölünmüştü. Her iki savaşta da komutanlar savaşın sonlarına doğru tek bir yönetici ya da komutana ihtiyaç duymuşlardır. Müşterek bir hava komutanının görev yaptığı ilk savaş henüz gelmemiştir.

Tartışmanın bu kısmından bir seviye daha aşağıya inildiğinde, bir diğeri ortaya çıkar: aldıkları kontrol seviyesi söz konusu olduğunda tüm görevler eşit oluşturulmamıştır. Japonya'ya yönelik B-29 görevlerinin planlamasının çoğu Washington'daki analistler ve komutanlar tarafından yapılmıştır. Ancak havadan yere destek görevlerinin gerçek zamana daha yakın planlanması gerekiyordu. Bu ihtiyaçtan İkinci Dünya Savaşı'nda ileri hava kontrolörü kavramı doğdu. Daha sonra Vietnam'da da aynı bölünme ortaya çıktı. Kuzey Vietnam'a yönelik bombardıman görevleri Başkan Johnson ve Bakan McNamara'nın salı öğle yemeklerinde verdikleri onaya tabiydi. Linebacker II sırasında B-52 görevleri ilk başta Nebraska'da planlanmıştı- SAC ayrıntılı planlamayı harekât alanındakilere bırakmaya ikna edildiğinde bile, uçaklar hala ayrıntılı olarak planlanan görevle havalanıyordu. Ancak avcı uçakları, FAC'ler ve ABCCC, yerdeki birliklerle gerçek zamanlı olarak nasıl koordine olacaklarını ve Güney Vietnam'daki düşman hedeflerini nasıl bulup engelleyeceklerini yeniden öğrendiler.

Bu seviyelerin her birinde, ilgili kuruluşlar askeri eylemleri plana uygun hale getirmeye çalışıyordu. Her biri "savaş alanında" neler olduğunu anlamaya ve işleri ayarlamaya çalışıyordu. Bunun için, bilgi edinmeyi ve daha sonra bu bilgileri kullanarak bu işleri ayarlamayı nasıl yapacaklarını görmelerini sağlayan bir tür temsili gösterimle harekâtı bir resim içerisinde birleştirmeyi amaçlamışlardı. Ancak uçakların hızı ve menzili bunu zorlaştırıyordu. Hedefler havadayken, radar bilgi edinmeye yardımcı oluyordu. Ancak yerde ortaya çıkan hedeflere saldırmak için paralel bir teknoloji yoktu, bu nedenle temel "sensörler" sadece hava mürettebatı ve kara birlikleri olarak kaldı.

Merkezi ve merkezi olmayan kontrol kavramlarını anlamak için kullandığımız tarihi süreç, bizim incelememiz gereken "sistemi" yeterince tanımlamamaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan Vietnam'a kadar geçen süre boyunca Hava Kuvvetleri, hava gücünün stratejik bombardımandan daha fazlası olduğunu defalarca öğrenmiştir. Her çatışmada Hava Kuvvetleri pilotları yakın hava desteği için hayati önem taşıyan merkezi olmayan kontrol ilkelerini yeniden öğrenmek zorunda kalmıştır. Her ne kadar pilotlar ve yer gözlem ekipleri birlikte nasıl çalışacaklarını öğrenmiş olsalar da Hava Kuvvetleri bu tür merkezi olmayan kontrol gerektiren görevlere stratejik bombardıman görevine verdiği önem kadar önem vermemiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yeni Hava Kuvvetleri'ndeki subaylar stratejik

bombardımanın savaşı kazandığına ikna olmuşlardı. Stratejik bombalama görevi en yüksek teknolojiyi ve dolayısıyla en fazla finansmanı gerektiriyordu. Gerekli detaylar, planlama açısından en karmaşık olanıydı: bilinen hedefler ve yüksek tehditlerin birleşimi, çok sayıda kaynağın büyük bir hassasiyetle planlanması ve koordine edilmesi için üst düzey bir çaba gerektiriyordu. Hava Kuvvetleri'nin kuruluşundan 1982'ye kadar her bir Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı bombardıman pilotuydu ve bu tür detaylı, merkezi planlamaya değer veren bir kültür içinde yetişmişti. Üst düzey generaller Kore ve Vietnam gibi "sınırlı" savaşları Sovyetler Birliği'ni caydırma gibi önemli bir misyona kıyasla önemsiz görürken Hava Kuvvetleri teçhizat ve taktiklerini değiştiremiyordu. Bu sistemin Vietnam hatasından bugünkü haline nasıl geldiğini görmemiz gerekiyor.

Ancak çalışmada ele alınacak ana konular hakkında şimdiden bir resim oluşturabiliriz. Hava gücünün kontrolü savaşın türüne, komuta ilişkilerine, görevin türüne ve teknolojiye göre değişir. Merkezi kontrol mü yoksa merkezi olmayan kontrol mü sorusuna verilecek bir cevap en azından bu konuları ele almalıdır. Ancak tam bir cevap, bunlar arasında herhangi bir etkileşim olup olmadığını da belirlemelidir. Bunun için bir "sistem" yaklaşımına ihtiyacımız var.

BÖLÜM 3

MUHARİP HAVA HAREKÂT SİSTEMİ

Gerçekte olan konuştuğumuz şey, artık birinin desteklendiği ve diğerinin desteklediği terimleriyle konuşmadığınız yeni bir hava-yer sisteminin ortaya çıkmasıdır. Bu, akciğerlerin mi kalbi desteklediğini yoksa kalbin mi akciğerleri desteklediğini sormak gibi bir şey olurdu. Bu tek bir sistem.

Arthur Cebrowski, Koramiral (E)

Army Times, 25 Kasım 2002'de alıntılanmıştır.

Basit gibi görünen bir sorunun tam olarak anlaşılacak kadar karmaşık bir halde olduğu anlaşıldığında, bunun bir sistem olarak tanımlanabileceğine bahse girebilirsiniz. Benzer şekilde, birisi "sistem yaklaşımı" veya "sistem düşüncesi" ifadelerini söylediğinde, bunun anlamı genellikle çözümün sıradan bir gözlemci için açık olmayan geniş bir faktörler yelpazesi içereceği anlamına gelir.

Şu ana kadar anlattıklarımızdan, eldeki sorunun anlaşılması ve çözümlenebilmesi için bir sistem yaklaşımına ihtiyacımız olduğu sanırım anlaşılmıştır. Bölüm 2'de merkezileştirme tartışmasının bir soğan gibi olduğunu görmüştük; yani her katmanı soyduğunuzda yeni bir katman ve bir tartışma ortaya çıkıyor. Bir seviyede, katmanda yetkilendirme gibi görünen şey, başka bir seviyede mikro yönetim gibi görünebilir. Hatta farklı durumlar için farklı merkezileştirme seviyeleri uygun olabilir- farklı savaşlar, farklı görevler ve farklı teknoloji seviyeleri. Bununla birlikte, tüm bu faktörler arasında etkileşimler vardır, bu nedenle herhangi birine tek başına bakıp aradığımız cevabı belirleyemeyiz. Bu etkileşimleri dikkate alan bir yöneme ihtiyacımız var.

Bu bölümde, çalışmanın geri kalanı için çerçeve olacak bir sistem yaklaşımı geliştireceğiz. Daha sonra tarihsel kanıtları sınıflandırmamıza ve neyin merkezileştirme neyin ademi merkezileştirme olduğunu ayırmamıza yardımcı olacak kavramları tanımlayacağız. Ardından Muharip Hava Operasyonları Sistemi (Combat Air Operations System CAOS) olarak adlandırdığımız sistemde nelerin yer aldığını belirleyeceğiz. **Bu hayali bir sistemdir**, çünkü şu anda böyle, hayal ettiğimiz şekilde görülmemektedir. Bu sistemimiz Hava Gücünün muharebede kullanılmasını etkileyen farklı organizasyonların teknoloji destekli ancak kendi aralarında son derece sosyal bir gruplamasıdır. Bunu, hepsi ortak bir politika alanında olan, aynı politika şemsiyesi altında ki kilit oyuncuların eylemlerinden etkilenen dört alt sistem yaklaşımı ile tanımlayacağız; karmaşık, büyük ölçekli, entegre, açık bir sistem (complex, largescale, integrated, open system CLIOS). Son olarak, ne tür yetkilerin devredildiğini veya elde tutulduğunu ve nedenini anlamak için anahtar olan alanları bulacağız. Bu, bizim çalışmamızın geri kalanı için temel oluşturacaktır.

MUHARİP HAVA HAREKATI

Öncelikle kapsamı tanımlayalım. Muharip hava operasyonlarından bahsediyoruz, ancak bu kategorizasyon bile bizim için çok geniş olabilir. Her üç kelimenin de (Muharip, Hava, Operasyon) burada incelenecek olanın ötesinde çağrışımları vardır.

Savaş esas olarak geleneksel anlamda kullanılacaktır. Bölüm 2'de, **bir ucunda caydırıcılık, diğer ucunda kaba kuvvet bulunan bir zorlama yelpazesi tanımlamıştık**. İnceleyeceğimiz savaş, çatışma veya muharebe türü, amaca yönelik şiddet potansiyeli - akıldaki siyasi bir amacı olan şiddet- var olduğu sürece bu yelpazenin herhangi bir bölümünde

yer alabilir. İnceleyeceğimiz vakalar çoğunlukla konvansiyonel, üniformalı bir ordunun siyasi bir mücadelede avantaj elde etmek için başka bir konvansiyonel, üniformalı orduya karşı savaştığı vakalar olacaktır. Bununla birlikte, üniformalı olmayan isyancıların mevcut bir siyasi düzeni değiştirmek için mücadele ettiği gayri nizami savaş örneklerine de zaman zaman yer vereceğiz. Bununla birlikte, nükleer silahların kullanımı konusuna girmeyeceğiz.

Odak noktası hava gücünün kontrolüdür. Hava gücü, yeryüzünün sürtünme ve coğrafi engellerinden kaçmak ve hızlı etki yaratmak için havayı bir araç olarak kullanan her türlü platformu içerir. Bu şeylerin arasında Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri'ne ait silahlar da bulunmaktadır. Aynı zamanda silah olmayan pek çok şeyi de içerir. Aslında "hava gücü" terimi, lojistik, bakım ve yer ekipleri de dahil olmak üzere bu hava araçlarının performans göstermesini sağlayan her şeyi ifade etmek için kullanılabilir. Bombalardan daha ziyade asker, malzeme, bilgi ya da insani yardım ulaştırarak etki yaratan işlevleri de kesinlikle içerir.

Biz esas olarak yıkıcı etki sağlayan hava gücü türüne odaklanacağız. Bunun nedeni daha önemli olması değildir; ancak ölümcül, öldürücü güç kullanımı insanlar üzerindeki etkileri bakımından daha büyük bir etki yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle bombanın kimin kontrolünde olması gerektiği konusu da bir o kadar tartışmalıdır, bölücü bir başlıktır. Yanlış yerleştirilmiş bir bomba "yanlış" insanları öldürebilir ve siyasi amaçlar için güç kullananların yetkinliği ve hatta niyetleri hakkında soru işaretleri oluşturur. Tartıştığımız prensiplerin en tahripkâr hava gücü kullanımına uygulanması aynı prensiplerin hava gücünün diğer fonksiyonlarına uygulanmasından daha kolay olacaktır. Biz de bu yolu tercih edecek ve tahrip edici hava gücü üzerinden analizlerimizi yapacağız.

ETKİ ODAKLI OPERASYONLAR

Operasyonları tanımlamak için kullanılan bir diğer kelime de etkidir. "Etki odaklı harekât" bugün orduda askeri gücün devasa yıkım oluşturmak yerine, daha öngörülebilir bir sonuç ya da sonuca yönelik etki yaratmak için kullanılmasını ifade eden bir terimdir. Daha sonra göreceğimiz gibi, Çöl Fırtınası'ndaki hava planlamacıları muhtemelen bu tür "etki odaklı" planlamayı açıkça kullanan ilk kişilerdi. Tanım o zamandan bu yana netleştirilmiş ve genişletilmiştir. Etki odaklı operasyonların amacı artık, uygun şekilde planlandığı takdirde sonunda bilişsel alana geçecek ve karar vericiyi etkileyecek bir olaylar zincirini başlatan fiziksel bir uyarıcı oluşturmaktır. Bu kitapta "etkiler" kelimesini kullandığımızda, söz konusu olgunun sadece imha değil, hava gücünün yaratabileceği her türlü amaca hizmet eden sonuç için geçerli olduğunu belirtmek isteriz.

Etkilere vurgu yapılmasının bir nedeni de **liderlerin nasıl olması gerektiği yerine ne olmasını istediklerini belirtmelerini** sağlamaktır. Bir komutan, hava komutanına tüm elektrik santrallerini yok etmesini söylemek yerine düşman ordusunun önümüzdeki yedi gün boyunca harici enerji santrallerini, enerji kaynaklarını kullanamayacağını istediğini belirtebilir. Bu da hava komutanını bunu yapmanın en iyi yolunu tüm seçenekler içinden belirlemek üzere serbest bırakır. Aynı zamanda üst komutanı, ülkenin geri kalanının ya sürekli olarak ya da yedi günden sonra elektrik enerjisine erişimini sürdürmesi gerektiğini belirterek de seçenekleri değerlendirmesi konusunda serbest bırakabilir. Ancak bu durum **komutana nasıl yerine ne olmasını istediğini belirleme sorumluluğunu yükler** ki bu da zor olabilir, özellikle de komutan nasıl konusunda uzmansa.

KOMUTA VE KONTROL

Buraya kadar anlatılanlar, komuta ve kontrol mücadelesinin bir parçasıdır. ABD ordusunun Müşterek Doktrini komutayı "görevlerin yerine getirilmesi için insanları ve örgütleri harekete geçirme ve yönlendirme sanatı" olarak kabul eder. Aynı belgede kontrolün,

komutanın doğasında olan bir düzenleme işlevi olduğu belirtilmektedir. Bir komutanın yetki devretmesine, gereksinimleri standartlaştırmasına, kaynakları tahsis etmesine, performansı ölçmesine ve girdileri düzeltmesine olanak tanır. Bu açıdan bakıldığında komuta itici güç, kontrol ise insanların belirli bir görevi yerine getirmesini sağlayan araçlardır. Komuta algılamak ve karar vermektir, kontrol ise kararları iletmek, bunları uygulamak için organize olmak, daha sonra performansı izlemek ve ölçmek, performansın yolunda olup olmadığına karar vererek buna göre düzenleme yapan komutanlığa geri bildirimde bulunmaktır. Bu, bir hedefi amaçlayan her sistemde ortak olan bir döngüdür. Norbert Weiner tarafından 1940'larda ortaya atılan bir terim olan sibernetik, çevreyle bir şekilde bilgi alışverişi yoluyla dengeyi koruyan sistemlerin incelenmesi olarak ifade edilebilir. Biz bu döngünün tamamına **komuta ve kontrol döngüsü diyeceğiz.**

Bu komuta ve kontrol döngüsü "merkezi kontrol ve merkezi olmayan icra/yürütme" doktrininin özünü açıklar. Komuta ve kontrol döngüsü, astlara "neyin" yapılacağını belirten bir komutan ve onun kurmayları ile uzmanları tarafından gerçekleştirilir. Astlar "nasıl" yapılacağını belirler ve komutan sonuçlara göre "neyi" ölçer ve ihtiyaç duyarsa buna göre düzenleme yeniden ayarlama yapar. Bu, ordunun Stratejiden Göreve (strategy to task) kadar planlama dediği bir süreci anlatır. Teorik olarak, politika yapımcılar yapılacak savaş esnasında askeri gücün dış politikanın genel hedeflerine katkıda bulunmasını da içeren genel bir strateji geliştirirler, belirlerler. Bu da askeri hedefleri ve bu hedeflere ulaşacak kuvvet türlerini belirleyen bir askeri stratejiye yol açar. Muharebe alanında ki askeri komutanlar daha sonra bu askeri hedeflere ulaşmak için planlar geliştirir- her bir kuvvet türü (kara, hava, deniz, özel operasyonlar) için verilen görevleri kapsayacak olan planlamalarını yaparlar. Muharebe alanı komutanları daha sonra bu görevleri alt kademedeki komutanlara devreder, onlar da bu görevleri yerine getirmek üzere kendi planlarını hazırlarlar. Dolayısıyla merkezileştirmenin miktarı her seviyedeki planlarda yer alan ayrıntı seviyesiyle ilişkilidir.

Ancak 2. Bölüm bize hava gücü kullanımı için belirli seviyeler de verilen ayrıntı düzeyinin koşullara göre değiştiğini göstermiştir. Stratejik bombardıman görevleri için, Ordu seviyesinde Hava Kuvvetleri karargahındaki komuta ve kontrol döngüsü, hedefin ve hatta taktiklerin belirtilmesinde çok fazla bilgi içerirken, yakın hava desteği için sadece olay yerindekiler hedefin gerçek konumlarını biliyordu. Astların bir görevi yerine getirmek için ihtiyaç duydukları bilgileri elde etmek için başkalarıyla birlikte çalışmaları gerektiğinde, komuta ve kontrol döngüsüne dahil olması gereken bir şeyler daha olmalıdır.

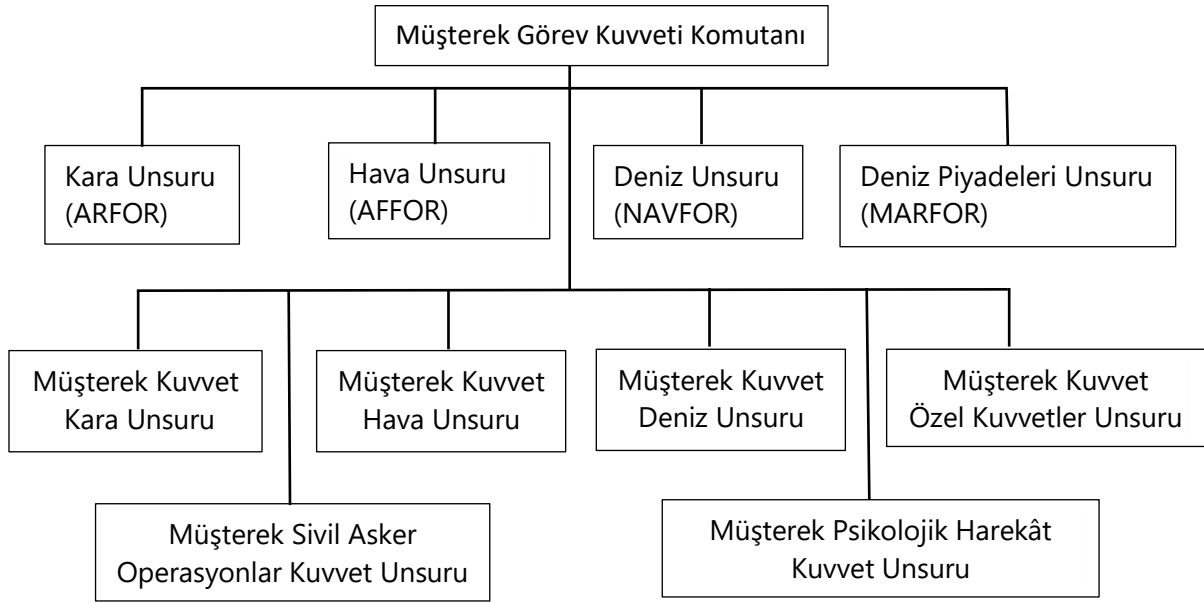
KOMUTA İLİŞKİLERİ

İşte o şeyler komuta ilişkileridir. Müşterek Doktrin, kimin yetkili olduğunu tanımlamak için kullanılacak çeşitli komuta ilişkilerini belirtir. Harekât komuta yetkisine sahip komutan (commander with combatant command authority; COCOM) disiplin işlemleri, lojistik, bütçe sorumluluğu ve görevin yerine getirilmesini de içerecek şekilde birlikler üzerinde tam yetkiye sahiptir. Bu yetkinin bir kısmını devredebilir. Operasyonel kontrol (Operational Control; OPCON) başka bir komutana devredebilir ve bu komutanın destek kuvvetlerini organize etmesine ve görevi yerine getirmesine izin verebilir (disiplin, bütçe veya lojistik yetkisi olmadan). COCOM veya OPCON yetkisine sahip bir komutan taktik kontrolü (Tactical Control; TACON) bir komutana devredebilir ve devredilen komutanın "bir görevi yerine getirmek, başarmak için yer değiştirme/intikal veya ihtiyaç duyduğu manevralara yönelik bölgesel direktif verme ve kontrol" etmesine izin verebilir. Bu ilişkiler birliklerin kontrolünün devredilmesini içerir. Elbette bu ilişkiler görevi devreden komutanı görevi yerine getirme sorumluluğundan kurtarmaz.

Bu ilişkileri geliştirmenin en yaygın yolu unsur komutanları atamaktır. Bir savaş alanındaki tüm ABD kuvvetlerinin komutanına Müşterek Görev Kuvveti Komutanı ya da

Müşterek Kuvvet Komutanı JFC (Joint Force Command) ya da diğer ulusların da bulunduğu birleşik kuvvetler için CFC; Combined Force Command) denir. JFC tüm kuvvetler üzerinde COCOM yetkisi vardır. Kendisi kuvvetleri uygun şekilde organize etme yetkisine sahiptir; ancak en azından her kuvvetten (Kara, deniz hava, deniz piyadeleri) bir unsur yani birlik ve/veya temsilci personel sağlamak için her bir kuvvetin (Kara, deniz hava, deniz piyadeleri) unsurları birlik ve veya temsilci personelleri olacaktır. Genellikle fonksiyonel unsurlar (components) da olacaktır: bir hava unsuru, bir kara unsuru, bir deniz unsuru, bir özel kuvvetler unsuru gibi. JFC daha sonra bu bileşenlerin her birine bir komutan atayacaktır: bir Müşterek Kuvvetler Hava Unsur Komutanı (JFACC), bir Müşterek Kuvvetler Kara Unsur Komutanı (JFLCC), vb. Kuvvetlerin unsurlarını tahsis ederken, fonksiyonel unsur komutanları

OLASI MÜŞTEREK GÖREV GÜCÜ YAPISI

Notes:

1. Müşterek kuvvet daima servislerin (Kara, Deniz, Hava ve Deniz Piyadeleri) unsurlarını barındırır çünkü idari eğitim ve lojistik sorumluluk servislere (kuvvetlere) aittir.
2. Müşterek kuvvet bileşimi yukarıdakilerin bir karışımı olabilir (Deniz Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri tek başına müşterek bir kuvvet oluşturmaz).
3. Müşterek Kuvvette Sahil güvenlik bileşeni de olabilir.

ARFOR: Army forces
 AFFOR: Air Force forces
 MARFOR: Marine Corps forces
 NAVFOR: Navy forces

Şekil 1: Tipik JFC komutanlığının alt bileşenleri. Kaynak: Müşterek Yayın 5-00.2: Müşterek Görev Kuvveti planlama rehberi ve prosedürleri 13 Ocak 1999

JFC'nin normalde OPCON yetkisi vereceği komutanlardır. Bu kuvvetlerin yerine getireceği görevleri tanımlayan verende onlardır. Şekil 1 bu ilişkileri göstermektedir. Ayrıca JFC'nin özel amaçlar için diğer alt Müşterek Görev Kuvvetlerini organize edebileceğini de göstermektedir.

Şekil 1'de gösterilmeyen ilişki, JFC'lerin kurmaylarının unsur/bileşen (component) komutanlarıyla olan ilişkisidir. Tipik olarak JFC, bazı özel danışmanlarla birlikte altı farklı alandan oluşan bir personele sahip olacaktır. Altı ana alan J-1'den J-6'ya kadar adlandırılır ve her biri J-2 için istihbarat, J-3 için operasyonlar ve J-5 için planlar gibi belirli bir alanda

JFC'yi destekleme sorumluluğuna sahiptir. Dolayısıyla, bu personel teşkilatlarının yetkileri bazen ast bileşen komutanlarının yetkileriyle karıştırılabilir.

COCOM/OPCON/TACON adlandırmaları çoğunlukla ast-üst ilişkisi ile ilgilidir. Bu ilişkiler değişen ölçülerde, miktarlarda bir komutana astlarının nasıl hareket edeceklerini doğrudan belirleme olanağı verir. JFACC bunu bir Hava Görev Emri (Air Task Order ATO) aracılığıyla yapar- bu, hava mürettebatına nerede ve ne zaman uçacaklarını, hangi silahları kullanacaklarını ve nasıl iletişim kuracaklarını söyleyen bir "emirdir". Uçakların iletişim kurabilmelerini, yakıt ikmali yapabilmelerini ve birbirlerine çarpmamalarını sağlama işi büyük operasyonlar için çok önemli ve karmaşık olduğundan, JFACC'ler her şeyin koordine edilmesini sağlamak için uçan her şeyi tek bir ATO'ya dahil etmeye çalışmıştır. Ancak diğer kuvvetler (servisler) JFACC'nin (genellikle bir Hava Kuvvetleri subayıdır) kendi güçlerine komuta etmesine izin verme olasılığından hoşlanmazlar. Bu nedenle JFACC'ye belirli kuvvetler üzerinde komuta yetkisi (OPCON veya TACON) verme konusunda isteksiz davranmaktadırlar. Uçan her şey ATO'da olmalıdır; ancak bu bir "emir" olmasına rağmen, ATO'daki her şey teknik olarak JFACC'nin komutası altında değildir.

Bu durum, kara ve hava kuvvetlerinin komuta ve kontrolünü sağlayan komutan tipleri arasındaki önemli bir farka işaret etmektedir. Kara muharebesinde, bir komutanın emrindeki kuvvetlerle genellikle birlikte savaşır ve bu komutan komuta ve kontrolü sağlamaktan da sorumludur. Komutan, her biri kendi komutanlarının komuta ve kontrolü altında asli görevin bir bölümünü yerine getiren ast birlikleri ile bütünleşmiştir. Böylece JFLCC (Joint Forces Land Component Commander) kara bileşenleri için kara unsurlarını kapsayan planını geliştirir ve her kolorduya bunun bir parçasını, ilgili bölümleri verir. Kolordu komutanları genel planın kendilerine düşen kısmını yerine getirmek için kendileri ilgili olan kendi planlarını geliştirirler her tümene bu planda bir rol verir ve bu böyle devam eder. Ancak hava savaşında, JFACC altındaki komutanlar görevin bir kısmının komuta ve kontrolünü yapmazlar. Bir kere, farklı hava üslerinden farklı tipteki uçaklar kendilerini diğerleriyle birlikte çalışırken bulacaklardır. Bir görev avcı uçakları, tankerler ve elektronik karıştırıcıların bir karışımını gerektirirken, bir sonraki görev avcı uçakları ve bombardıman uçaklarının bir karışımını gerektirebilir. Her hava üssünün veya her filonun akla gelebilecek her işi yapmak için her şeyden yeterince bulundurmasını sağlayacak yeterli kaynak yoktur.

Alt kademe hava komutanlarının hava gücünü komuta ve kontrol edememelerinin ana nedeni bunu yapabilecek kabiliyete sahip olmamalarıdır. Uçakların menzili ve hızı öyle yüksektir ki, onları takip etmek ve yönlendirmek sofistike bir teknoloji gerektirir. Hava Kuvvetleri bu amaçla Muharebe Alanı Hava Kontrol Sistemini (Theater Air Control System; TACS) kullanmaktadır. Hava Harekât Merkezi (Air Operation center; AOC) TACS'nin "kıdemli unsuru" olup, uçakların plan alt sistem departmanının belirtilen kısıtlamalara göre hazırladığı plana harekâtın icrası esnasında uyulmasını sağlamaktan sorumludur. TACS ayrıca kara kuvvetlerinin faaliyetlerine hava desteği talep etmek ve koordine etmek için kara birimleri ile yakın temas halinde olan kuruluşları da bünyesinde bulundurur: Hava Destek Operasyon Merkezi (Air Support Operations Center; ASOC) ve Taktik Hava Kontrol Birlikleri (Tactical Air Control Parties; TACP). Dost hava sahasını hava saldırısından korumak için diğer hava savunma unsurlarıyla birlikte çalışan Kontrol Raporlama Merkezleri (Control Report Center; CRC)'ler ve Kontrol Raporlama Postaları (Control Report Elements; CRE'ler) adı verilen yer radarları vardır. Son olarak, istihbarat, gözetleme ve keşif (intelligence, surveillance, and reconnaissance; ISR) olarak adlandıracağımız bilgi ve olay yerinde hava sahası kontrolü sağlamak için TACS'nin havadan unsurları vardır. Bunlar arasında Havadan Erken Uyarı ve Kontrol Sistemi (Airborne Warning and Control System AWACS), Müşterek Sentetik Hedefleme ve Saldırı Radarı (Joint Synthetic Targeting and Attack Radar; JSTARS), Havadan Savaş Alanı Komuta ve Kontrol Merkezi (Airborne Battlefield Command and

Control Center; ABCCC, şu anda hizmet dışı bırakılmıştır) ve Havadan İleri Hava Kontrolörleri (Airborne Forward Air Controllers; FAC-As) bulunmaktadır. TACS, Kara ve Deniz Kuvvetleri ile Deniz Piyadelerinin benzer parçalarını içeren Havadan Yere Muharebe Sisteminin (Theater Air to Ground System; TAGS) sadece Hava Kuvvetlerine ait kısmıdır.

Dolayısıyla, kara komutanları giderek daha alt kademedeki komutanlara yetki devredebilirken, aynı yetkinin hava muharebesi için devredilmesi gerektiğinde, JFACC'den TACS unsurlarına devredilmesi gerekir. Bu unsurların hiçbiri kontrol ettikleri unsurların komutanı değildir. Hava Kuvvetleri doktrininde "komuta"dan değil "kontrol"den bahsedilmesinin nedeni budur.

Bir başka komuta ilişkisi daha vardır: destek ilişkisi. Bir komutan, bir kuvvet türünün diğerine yardım etmesi, tamamlaması, koruması veya idame ettirmesi gerektiğinde, bir ast komutanı "desteklenen" ve diğerini "destekleyen" komutan olarak atayabilir. Bu ilişkide, desteklenen komutan ne tür bir desteğin gerekli olduğunu belirler, buna mukabil destekleyen komutan kendi komutası altındaki kuvvetlerle bu desteğin nasıl sağlanacağını belirler. Desteklenen komutan alacağı destek için çabanın genel yönünü sağlar, ancak destekleyen komutan bunu gerçekleştirmek için prosedürleri, taktikleri, kuvvetleri ve iletişimi belirler.

Örneğin, yakın hava desteği (CAS) hava kuvvetlerinin kara kuvvetlerini desteklediği bir destek ilişkisi, bir harekât türüdür. Kara kuvvetleri komutanları ne kadar ve nerede desteğe ihtiyaç duyduklarını belirler ve JFACC de TACS'ın yerde konuşlu birlikleri, unsurları aracılığıyla uçakları ve bu uçakların komuta ve kontrolünü sağlar.

KOMUTA İLİŞKİLERİNİN UYARLANMASI VE DERİNLİĞİ

Bu komuta ilişkileri sayesinde, JFC kuvvetlerin hiyerarşik organizasyonunu uyarlayabilir ve durumun gerektirdiği işleri, görevleri yapmak için birlikte çalışacak şekilde yapıyı düzenleyebilir. Komuta ilişkilerinin bu şekilde "uyarlanması", kullanılması leveraging "JFC'nin astlarına yenilik yapma özgürlüğü tanımak ile tutarlı bir strateji sürdürmek arasındaki dengeyi kurabilmesinin bir yoludur. Ancak belirli faaliyetleri etkilemek için komuta ilişkilerinden yararlanmak ve bu ilişkilere büyük önem verilmesini gerektirir. JFC, komuta ilişkilerinde yeterli "derinlik" olarak adlandıracağımız şeyi oluşturmalıdır ki her zaman net bir çaba birliği olsun.

Bunun nedeni ordunun insani bir organizasyon olmasıdır. İnsanlar karmaşık görevleri daha küçük, daha uzmanlaşmış görevlere bölerek iş bölümü yaparak karmaşık görevleri başarmak için organizasyonlar oluştururlar. Daha sonra her bir uzmanlaşmış görev için bir alt bölüm geliştirirler ve alt bölümler bu uzmanlaşmış görevleri mümkün olduğunca rutinleştirirler. Bu şekilde kuruluşlar belirsizliği istikrarlı ilişkiler ve standart işletim prosedürleri ile değiştirmeye çalışır. Askeri hizmetler, savaşların yapılacağı farklı ortamlarla ve durumlarla başa çıkmak için oluşturulmuştur. Daha sonra bu ortamlardaki görevleri yerine getirmek üzere ekipman geliştirmek ve insanları eğitmek için başka alt bölümler oluşturdukları. Dolayısıyla bir A-10 pilotu ile bir tank komutanı farklı görevleri yerine getirmek üzere eğitilir ve donatılır. Eğer tüm bu alt bölümler kendi kulvarlarında kalıp izole ve saf kalabilselerdi, kontrol sorunu daha kolay çözülebilirdi. Ancak, görevliler genellikle tek bir görevi yerine getirmek için bir araya getirilirler.

Yeterli derinlikte komuta ilişkileri demek, bu farklı parçaların bir görevi yerine getirmek için bir araya geldiklerinde aynı hedefler doğrultusunda birlikte çalışacakları anlamına gelir. Görevin belirlenmesi, kaynakların tahsisi ve sonuçların ölçülmesi ile ilgili kararları kimin vereceğinin herkes tarafından bilinmesi sayesinde kontrol bu karmaşa içinde hala sağlanabiliyor olacaktır. Parçalar bir araya geldiğinde sadece bir şey başarmakla kalmaz, aynı zamanda bu şey genel sonuçlara anlamlı bir şekilde katkıda bulunur. Dolayısıyla bu

derinliğe ulaşmak hem kabiliyet hem de uyum sağlama yeteneğinin başarılı bir şekilde komutanlık ilişkilerinden alınan yardımla olacaktır.

BELİRLİ EYLEMLER ÜZERİNDEKİ KISITLAMALAR VE TST'LER

Komutanların askeri eylemleri kontrol etmek için kullandıkları daha doğrudan yöntemler de vardır- belirli eylemlere kısıtlamalar getirebilir, orduya hangi eylemleri yapabileceğini veya yapamayacağını söyleyebilirler. Angajman Kuralları (ROE Rules of Engagement) komutanların, kısıtlamaları belirlemesinin, kısıtlamalar yapabilmemesinin bir yoludur. Bu kurallar askerlerin ne zaman ve hangi koşullarda güç kullanabileceğini belirler. **Başkan, Savunma Bakanı ve komutanlar ROE'leri kullanarak güç kullanımına sadece yasal değil aynı zamanda pratik ve siyasi sınırlamalar da getirirler.** Hava gücü söz konusu olduğunda, JFC'nin ya da politika yapıcıların belirli eylemlere kısıtlama getirebilmelerinin bir başka yolu da **hedefleri onaylama yetkisini** kendi üzerlerine almaktır.

Geliştirilen yeni teknolojiler komutanlara başka bir seçenek daha sunar: devam eden hareketler sırasında operasyonlara yön vermek. Kuvvetlerin birliklerin görevlerini önceden planlanmış kısıtlamalara uygun olarak yerine getirmelerine izin vermek yerine, görevlerin yerine getirilmesi sırasında kararlar alabilirler. Hava trafik kontrolü hava gücünün normal, doğal bir parçası olduğu için TACS bunun belirli bir kısmını zaten rutin olarak gerçekleştirir. Ancak bu çalışmamızda ileride de göreceğimiz gibi, havacı komutanları, uçaklar havadayken hedefleri belirleyerek devam eden görevlerin yönlendirilmesine giderek daha fazla dahil olmuşlardır. Bu hedefleri çeşitli isimlerle adlandıracağız. Muharebe eylemlerine veya zamanında alınan anlık istihbarata yanıt olarak ortaya çıktıkları için, ilk başta "ani olarak ortaya çıkan hedefler, acil hedefler" olarak adlandırıldılar. Daha sonra, bu tanımlamanın ardından, JFC bir hedefin belirli bir "**güvenli zaman aralığında**" (hemen, ani, olması gerekmez) saldırılmasının gerektiğine karar verirse, bu hedef "**zamana duyarlı hedef**" (time-sensitive target TST) haline gelir. Irak'a Özgürlük Operasyonu'nda JFC, General Tommy Franks, ne tür hedeflerin TST olarak kabul edileceğini belirlemiştir. Ancak ortaya çıkan diğer hedefler, TST kategorilerinden herhangi birine girmese de hava unsurları için acil olarak değerlendirildi. Bunlara, ani olarak ortaya çıkan bu acil hedeflere "**dinamik hedefler**" deniyordu

SİSTEMLER

"Sistem" kelimesi, İngiliz dilinde en çok kullanılan kelimelerden biridir. İnsanlar, birlikte çalışıyor gibi görünen bir grup faaliyete atıfta bulunmak istediklerinde, özellikle de birlikte çalışma şekilleri tam olarak anlaşılmadığında bu kelimeyi kullanırlar. Bu nedenle ekonomik bir "sistemden", siyasi bir "sistemden" ya da bir dağıtım "sisteminden" bahsetmek için kullanılması uygun görülür, ancak konuşmacı genellikle bu tür sistemlere neyin dahil olduğunu, nasıl çalıştıklarını tanımlamakta zorlanır. Yine de "sistem düşüncesi" ve "sistem yaklaşımı" nın, çok çeşitli sorunlara çözüm için uygulanabilir olduğu görüldükçe geçerli akademik bir uğraş olarak kabul görmeye başlamıştır.

Sistem düşünürleri genellikle, başka türlü tek bir birim olarak görülemeyecek şeyleri bir araya getirmek için geçerli nedenler olduğu konusunda hemfikirdir. Klasik indirgemeci analitik yaklaşım, tek birimleri bileşenlerine ayırmak, bileşenlerin işlevlerini analiz etmek ve bütünün performansını belirlemek için bu işlevleri bir araya getirmek şeklinde ifade edilebilir. Bu yaklaşım, incelenen konu kurallara uyan mekanik bir performansla sahip parçalar olduğunda, fizik temelli bilimlerin birçoğunda işe yaramıştır. Hatta bazı karmaşık sistemler için bile işe yaramıştır. Hatta bir şekilde rastgele hareket eden birçok parçanın "organize olmamış karmaşıklığı" olduğu ve bu nedenle olasılıksal ilkeler kullanılarak analiz edilebildiği sürece de işe yaramıştır. Ancak parçalar etkileşime girdiğinde, bütünün davranışının

parçaların davranışlarının toplamı olduğunu varsayan bu tür doğrusal yöntemleri kullanmak genellikle boşunadır. Bunlar, genellikle insanların etkileşim içinde olduğu sistemlerde bulunan "unorganized complexity/örgütlenmemiş karmaşıklık" durumlarıdır. İlgilendiğimiz sistem türü "iyi tanımlanmış (muhtemelen iyi anlaşılmamış olsa da) davranış veya amaca sahip etkileşim halindeki bileşenler kümesidir; kavram öznel, çünkü bir kişi için sistem olan bir şey bir başkası için sistem olarak görünmeyebilir."

Alt sistemleri bir araya getirmek, bizi birçok kişiye göre sistem olarak görünmeyecek ama aslında karmaşık bir sistemle çalışmaya zorlar; ancak bu durum alt sistemler arasında etkileşim olup olmadığını belirlememizi, anlamamızı sağlar. Karmaşıklık teorisi, karmaşık sistemleri indirgemeci bir yaklaşımdan ziyade bütünler, bütüncül, olarak analiz etmeye çalışan nispeten yeni bir alandır. Karmaşık bir sistemin birçok tanımı vardır ve burada da kısa bir tanım yapmak çok da önemli değildir. Söz konusu sistemin, yani CAOS'un karmaşık bir sistem olduğunu varsayacağız. Bu bahsettiğimiz sistem, aslında birlikte kolektif ya da "ani ortaya çıkan" özelliklere sahip olan büyük ölçekli bir bileşenler topluluğudur. Bu özellikler analistlerin genellikle hava gücüne saygıyla ve sorumlulukla bakmalarının nedenidir ki: genel stratejinin "stratejik bombalama" ya da "sahadaki kuvvetler" olarak nitelendirilmesi yanı sıra, hava gücünün plan hedeflerine ulaşmada ne kadar "belirleyici" olduğunun belirlenmesi ve belirli bir strateji doğrultusunda ne kadar unsurun birleşik olduğu göz önüne alındığında bu saygı ve ilgiyi hak etmektedir. Bileşenler her zaman birlikte çalışıyor gibi görünmezler, ancak açık olmayan şekillerde birbirlerine bağlıdır. Daha sonra bu bileşenleri ve onları birbirine bağlayan mekanizmaları açıklayacağız. Sistemin genel davranışı bu parçalardan herhangi birinin incelenmesiyle belirlenemez. AOC'de masasında oturan bir subayı inceleyerek ya da hatta uçakların görev uçuşlarını izleyerek CAOS'un ne kadar etkili olduğunu ya da başarılı olduğunu söylemek zor olacaktır. Genel veya ortaya çıkan davranış, elde edilen sonuç büyük ölçüde parçaların etkileşimine ve bilgi alışverişine (burada teknoloji tarafından kolaylaştırılan insan etkileşimi) bağlıdır. Bu özellikler, karmaşık bir sistemin tüm tanımlarına olmasa da çoğuna uymaktadır.

Sistem şeklinde ki organizasyonun temel özelliklerinden birisi de organizasyonun varlıkları arasındaki bağlantı derecesidir. Kuramcı Karl Weick, pek çok kuruluşun genellikle onlara atfettiğimiz türden rasyonel davranışlar sergilemediği gerçeğini göstermek için eğitim sistemlerini kullanmıştır. Yöneticiler titizlikle bir plan geliştirseler, iş bölümü yapsalar ve hedeflerine ulaşmak için gerekli rolleri belirleseler bile, kurumun bekledikleri gibi performans göstermemesi onları çoğu zaman hayal kırıklığına uğratar. Bunun nedeni kuruluşun az ya da çok gevşek bir şekilde birbirine bağlı olmasıdır. Her bir hareketli parçanın bir diğerini doğrudan etkilediği ve etkilerin sebep olduğu değişimi tahmin edilebileceği gibi bir makine olsaydı, sonuçları öngörmek ve buna göre tasarım yapmak nispeten kolay olurdu. Ancak gevşek bağlı organizasyonlarda, olaylar bir dereceye kadar duyarlı olsalar da kendi kimliklerini de korurlar. Yani, organizasyonun bir bölümünün eylemleri diğer bölüm üzerinde bazı etkilere sahip olsa da parçalar bir şekilde yine de bağımsız hareket ederler. Weick'e göre, bu gevşek bağlantının yerel algılama, adaptasyon ve bir arızayı "kapatma" yeteneği dahil olmak üzere aslında birçok avantajı vardır.

Perrow bu kavramı ele almış ve her sistem için uygun olan merkezileşme derecesini tanımlamak için kullanmıştır. Doğrusal, sıkı bağlantılı sistemlerin en iyi merkezleştirilmiş sistemler olduğunu öne sürmüştür bu sistemde operatörler katı standartlara uymalıdır, aksi takdirde çıktıkları sistemin diğer kısımlarını etkileyecektir. Karmaşık, ama gevşek bağlı sistemler en iyi merkezi olmayan sistemlerdir- bunları merkezi olarak kontrol etmeye yönelik herhangi bir girişim, beklenmedik veya istenmeyen etkileşimler meydana geldiğinde operatörlerin yenilik yapmasına ve uyum sağlamasına belki düzeltme yapmasına fırsat vermeyebilir. Ayrıca sistemler gevşek bağlı olduğu için bu bölgesel yenilikler sistemin diğer

kısımlarını önemli ölçüde etkilemez. Ancak, karmaşık, sıkı bağlanmış sistemler bir sorundur. Karmaşıklıkları, istenmeyen etkileşimler meydana geldiğinde ayarlamalar yapılması ihtiyacı nedeniyle ademi merkezîyetçilik için yalvarır; aynı zamanda, sıkı bir şekilde bağlandıkları için, bu ademi merkezîyetçiliğin izin verdiği lokal yenilik, sistemin diğer bölümlerini büyük ölçüde etkiler- bu etkiden sakınmanın tek çaresi merkezi kontroldür. Perrow, bir sistemin aynı anda hem merkezi hem de merkezi olmayan olamayacağını, ancak birçoğunun kullanıcı ve uygulayıcılardan özerklikle performans ve gayret göstermelerini yani inisiyatif kullanmalarını isteyen ancak aynı zamanda da sonuçları geçersiz kılmaya duyarlı olmalarını isteyen bir tür hibrit düzenlemeye sahip olduğunu belirtiyor.

Dolayısıyla merkezileşmeye karşı âdem-i merkezileşme analizimiz bu faktörleri de içermelidir. Ayrıca sıkı bağlı mı yoksa gevşek bağlı bir sistemle mi karşı karşıya olduğumuza da dikkat edeceğiz. Bizim durumumuzda, öznel olarak "gevşek bağlı" tanımını, sistemdeki farklı parçaların bir sonuca ulaşmak için yakın bir şekilde birlikte çalışmak zorunda olmadığı anlamına gelecek şekilde tanımlayacağız. "Sıkı bağlı" ise parçaların etkili ya da güvenli olabilmeleri için yakın koordinasyon içinde olmaları gereken bir durumu ifade edecektir.

CAOS'UN BİR TEMSİLİ GÖSTERİMİ, ÖRNEKLENMESİ, MODELLENMESİ

Bu CAOS'u temsili bir örneğini göstermeye çalışmamızın amacı, kontrolün nasıl gerçekleştirildiği sorusuna ilişkin olarak sistemin davranışını modellemektir. Fiziksel özellikleri ve hatta süreçleri modellemeye çalışmayacağız. Bunun yerine, sistemdeki farklı bileşenler arasındaki etkileşimleri bulmaya odaklanacağız. Bu, sistemi simüle etmek için kullanacağımız detaylı ve titiz bir model olmayacak bu amaca yönelik bir ilk adım olsa da tam olarak titiz bir model sayılmaz. Bu simülasyon, merkezi ve merkezi olmayan kontrol arasındaki doğru dengeyi bulma arayışımızda bize yardımcı olacak bir görsel izah, bir gösterim olacaktır.

Karmaşık, Büyük Ölçekli, Entegre, Açık Sistem (Complex, Large-scale, Integrated, Open System CLIOS) çerçevesi, MIT'de akıllı ulaşım sistemleri uzmanı olan Joseph Sussman tarafından tam da bunu yapmak için geliştirilmiştir. Çerçeve, bir sistemin "politika alanı" olarak adlandırılan alanda politika yapıcı kuruluşlar tarafından harekete geçirilen alt sistemler topluluğu olarak grafiksel bir tasvir ile başlar. Bu alt sistemlerin bileşenleri fiziksel ürünler, süreçler ve hatta alt sistemin gözlemlenebilir davranışını tanımlayan kavramlar olabilir. Bizde bu yöntemi takip edeceğiz daha sonra, etkileşim içinde olanları birbirine bağlayarak alt sistemler içindeki bu bileşenler arasında olan etkileri grafiksel olarak modellemeye çalışacağız. Ayrıca birden fazla alt sistemde faaliyet gösteren veya politika alanındakilerden etkilenen bileşenleri de tespit edeceğiz. Bu modelleme, alt sistemler ve daha geniş çevre içinde ve arasında etkileşimleri ve geri bildirimleri bulmamıza yardımcı olacaktır.

Tartışmamıza önceki bölümlerdeki önemli özellikleri listeleyerek başlıyoruz. Savaşın kesinlikle insani bir bağlamda insani bir çerçevede icrası için kontrol konusunun bu açıdan ele alınmasında fayda olacağını düşündüğümüzü bu noktadan ihtiyaç duyulan özelliklerin temsilde, modelimizde mevcut olması gerekir. Diğer önemli noktalar ise şu şekilde sıralanabilir;

1. Savaş her şeyden önce bir politika aracıdır ve hava gücü de bir savaş aracıdır. Her zaman hedefi/düşmanı zorlayıcı bir amacımız olacaktır, düşmanla bir "diyalog" temasta olacaktır; bu diyalog sağlanmadan muharip hava gücünün hiçbir anlamı yoktur ve aktörleri bu zorlamaya tabi kalacaktır.

2. Savaşın doğasını belirlemek politikanın görevi olsa da bu her zaman özlü bir şekilde yapılmaz. Politik hedeflerinin askeri strateji ve taktik eylemlere dönüştürülmesi zor olabilir.

3. Taktiksel eylemlerin, taktiksel sonuçlarıyla orantısız bir şekilde stratejik sonuçları olabilir. Tet Saldırısı ABD için taktiksel bir zaferle sonuçlansa da aynı zamanda büyük bir stratejik kayıp olmuştur. Politika yapıcılar bu potansiyel sonuçları göğüslemek ve bazen bir şekilde hafifletmek zorundadır.

4. Stratejik eylemlerin de taktiksel sonuçları olabilir. Bakan MacNamara'nın ve daha sonra SAC karargahındaki generallerin hava gücü kullanımının pek çok detayını yönlendirme girişimleri, havacılar tarafından algılandığı üzere, havacıların etkinliğini azaltma etkisi yaratmıştır. Bunun gerçek etkisi havacıların moralini ve disiplinini düşürmek olmuştur.

5. CAOS çatışmanın genişliği büyüklüğü ne bağlı olarak çeşitli boyutlarda olabilir. Odak noktası genellikle savaş alanının tamamıdır ve dünyanın her yerinden kaynaklara ulaşabilir. Bunlardan bazıları bir yerden diğerine uçabilme yetenekleri sayesinde gerçekleşir; diğerleri ise sanal uzayda bağlantı kurabilme yetenekleri nedeniyle oluşur.

6. Hava gücünün kontrolü sistem düzeyinde bir özellik değildir; yerel bir özelliktir. CAOS'un farklı yerlerinde aynı anda farklı merkezleşme seviyeleri olabilir. Aynı yerde farklı zamanlarda farklı seviyelerde de olabilir. Ve kontrol bir soğan gibidir soğanın katmanları vardır; bir katmanda adem-i merkezîyetçilik olarak görünen şey, başka bir katmanda mikro yönetim olarak görünebilir.

7. CAOS'un farklı bölümlerindeki bireylerin farklı gündemleri vardır. Bunu en canlı şekilde hava gücünün kontrolü için servisler/kuvvetler (Kara, Hava, Donanma, Deniz Piyadeleri) arasında yaşanan kavgalarda gördük. Bu yeni bir şey değil. Her ne kadar kararlar genellikle rakip seçeneklerin sonuçları arasında rasyonel bir seçime dayalı olarak alınsa da en azından belirli bir organizasyon içinde belirli bir rolde bulunan bir bireyin seçimlerinin aslında uymaları gereken kurallar olduğu gerçeği ile yumuşatıldığı iyi bilinmektedir.

8. Son olarak, modelimiz bilgi almak ve kullanmak için sensör-iletişim döngülerini kullanmaya yönelik eğilimi yansıtmalıdır. Bölüm 3, Hava Kuvvetleri'nin savaş alanından gelen bilgilere hızla tepki verebilmek için doktrin, teknoloji ve organizasyonunu geliştirmekte olduğunu göstermiştir. Sistem, bunun gerektirdiği gerçek zamanlı kontrol ile başa çıkmak için doğaçlama yollar geliştirmek zorunda kalmıştır.

MUHARİP HAVA HAREKÂT SİSTEMİ POLİTİKA KÜRESİ

Şu ana kadar çalışmamız bize CAOS'u oluşturan alt sistemlerin yapısını grafiksel olarak gösterme imkânı vermedi. Ancak, politikanın belirlenmesi ile bu sistemi etkileyebilecek oyuncuları tespit ettik. Bu oyuncular "politika küresini" oluşturmaktadır. Açıkçası, Birleşik Devletler Başkanı, Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı önemli oyuncular ve Dışişleri Bakanı, diğer kabine üyeleri ve Ulusal Güvenlik Danışmanı gibi başka makamlar da oyuncular arasına dahil olacaktır. Kongre'nin de kesin, anayasal bir rolü ve aynı zamanda dolaylı bir rolü vardır. 1986'daki Goldwater-Nichols Yasasından sonra, bir Müşterek Kuvvetler Komutanı (JFC) olacağını ve bu kişinin muhtemelen kara, deniz, hava ve diğerleri için işlevsel, fonksiyonel diğer bileşen komutanlarına sahip olacağını biliyoruz. JFC'nin ayrıca hizmet bileşeni komutanları ve fonksiyonel bileşen komutanları da olacaktır, ancak bunlar çatışmaların doğası gereği kendi arasında değişiklik gösterebilir. Ayrıca görevin özel kısımlarını yerine getirmek için müşterek kuvvete bağlı daha küçük görev kuvvetleri de olabilir. ABD ile koalisyonda muhtemelen başka ülkeler de olacaktır, dolayısıyla bu ülkelerin kuvvetleri ve hükümetleri de önemli oyuncular ve elbette bir düşman örgüt (hükümet veya terör örgütü gibi herhangi bir siyasi varlık olabilir) ve askeri kuvvetler de olacaktır.

Ancak çalışmamız diğer bazı dolaylı oyuncuları da gündemimize taşıdı. Bunlardan biri medya, bir diğeri ise ABD ve koalisyon ülkelerinin halklarıdır. Zayıttan kaçınmaya verilen

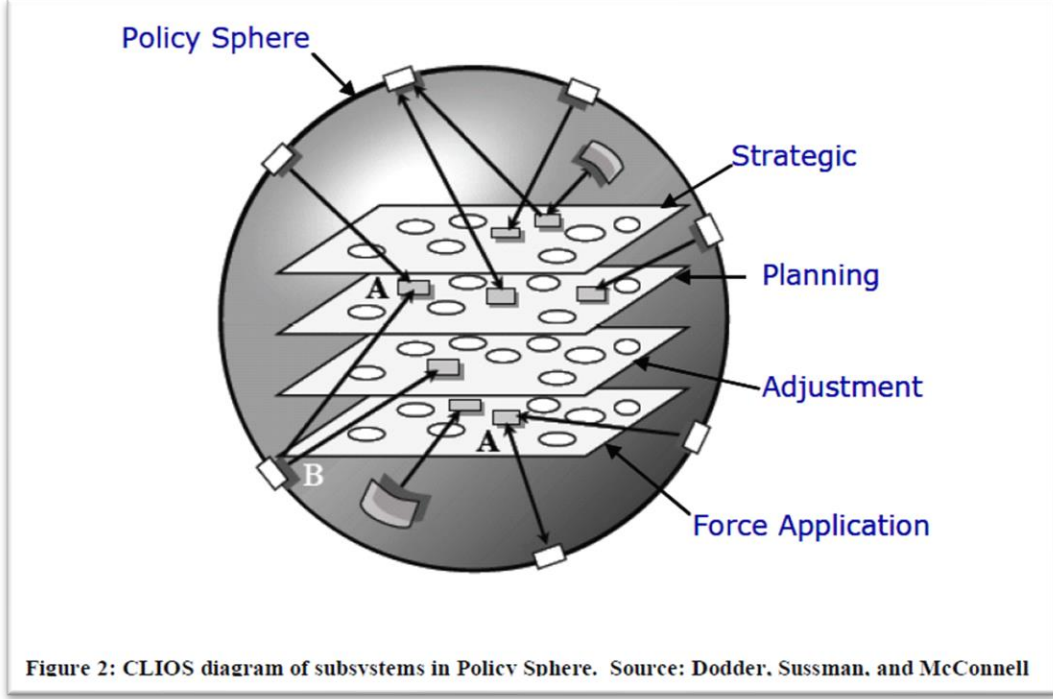
önemden yola çıkarak, düşman tarafa potansiyel destek verebilecek kişilerin ve çatışma bölgesindeki muharip olmayanların da önemli oyuncular olduğunu söylemeliyiz.

Bu analizin sonuçları, politika küresinde ki aktörlere belirledikleri politikalarla ilgili karşılıklı değiş tokuş, kayıp-kazanım şeklinde bazı ödünleşimleri de göstermelidir. Muharip hava gücünün kontrolüne müdahale etme seçeneğine sahip oldukları alanları belirlemeli ve onlara belirli şekillerde müdahale etmenin sonuçlarını göstermelidir.

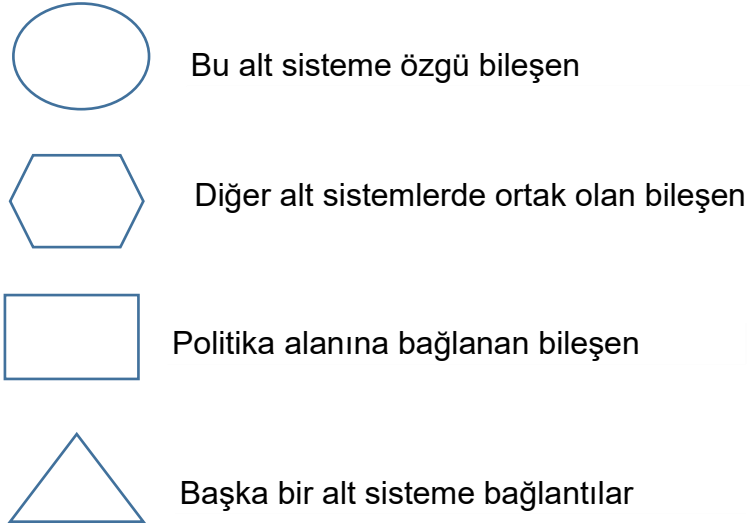
ALT SİSTEMLER

Buraya kadar ki arka planla, artık probleme bakmak için bir yol geliştirebiliriz. Tarihsel argümanlar, merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme ile ilgili argümanın birkaç katmanı olduğunu göstermiştir. Bu katmanların birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu ya da ilişkili olup olmadığını tam olarak bize henüz göstermedi. Eğer göstermiş olsaydı, bir sorunu çözüp diğerini daha da kötüleştirdiğini söylemek için yine de erken olacaktır. Bununla birlikte, tarihsel bakışımız bu katmanlardaki icraatların hava gücünün kontrolünü etkilediğini gösterdi. Hava gücünü kullanan ve kontrol eden sistem, bünyesinde; kamuoyu, medya ve diğer hükümetlerden etkilenen politik-askeri stratejik bir katman içermektedir. Ayrıca, farklı kuvvetlerin, servislerin ve bileşenlerin (components) hava gücünün nasıl yönetileceği ve kullanılacağı konusunda farklı fikirlere sahip olduğu harekât alanı düzeyinde bir askeri katman da içerir. Bu sistem aynı zamanda TACS etrafında inşa edilen, operasyonlar sırasında hava gücünü aktif olarak düzenleyen, izleyen, yönlendiren ve başka şekillerde bilgi alışverişinde bulunan bir katman belki katmanları da içinde barındırır. Ve elbette, operasyonların gerçek sahada ki uygulamalarından doğan etkilerini de içerir. Tüm bunlar hava gücünün kontrolünü etkilediğinden, sistem bunları analizde dikkate almalıdır. Bunları Strateji, Planlama, Düzenleme ve Kuvvet Kullanımı alt sistemleri olarak adlandıracağız.

En basit haliyle CAOS Şekil 2'deki diyagrama benzemektedir: bir politika Küresi içindeki dört alt sistem. Elbette CAOS'un alt sistemlere ayrılması biraz yapaydır. Gerçekte, her birinin bileşenleri arasında çok fazla etkileşim vardır. Alt sistemler adeta iç içe geçmiş bir durumdadır. Bölümün geri kısımlarında, her bir alt sistemin bileşenleri arasındaki ilişkiler geliştirilecek ve bunların alt sistemler içinde ve kendi arasında nasıl etkileşimde buldukları gösterilecektir.

Alt sistemlerin bileşenlerini tasvir etmek için Şekil 3'te gösterilen semboloji kullanacağız. Her bir alt sistemin diyagramını da ayrı ayrı oluşturacağız. Eğer bir bileşen iki ya da daha fazla alt sistem arasında ortaksa, bir **altıgen** ile temsil edilecektir. Politik alanındakilerin doğrudan etkileyebileceği bir bileşen ise bir **dikdörtgen**le temsil edilecektir. Her iki kategoride de yer almayan diğer bileşenler **daire**lerle gösterilecektir. Bir diyagramda başka bir alt sistemin gösterilmesi gerektiğinde, bir **elmas** kullanacağız. Her bir alt sistem için, bir bileşenin diğer üzerindeki etkisini gösteren etki okları çizerek bileşenler arasındaki ilişkileri göstereceğiz.

Şekil3; CLIOS un alt sistem gösterimi için semboloji tablosu

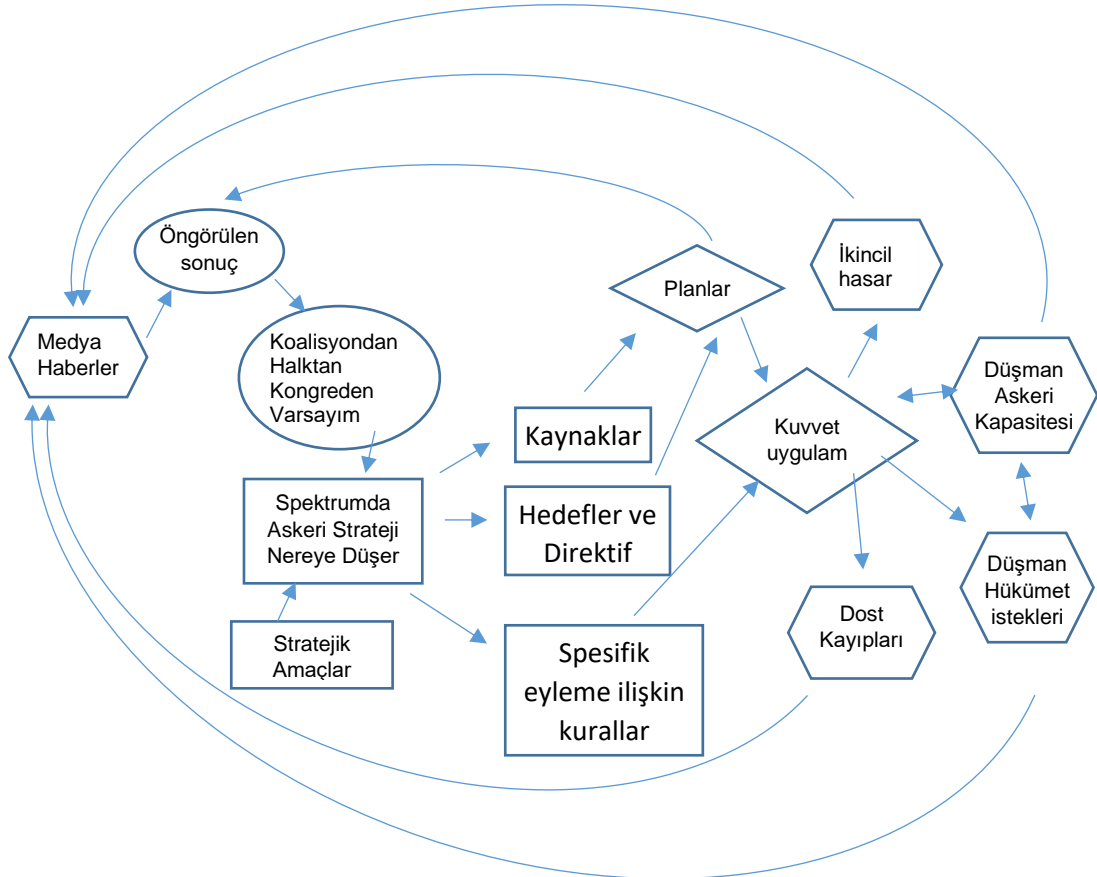
Sistemde faaliyet gösteren kuruluşlar ya doğrudan ya da faaliyetleri üzerinden dolaylı olarak oluşan geri bildirimler aracılığıyla stratejik düzeyde sürekli kontrole tabidirler. Şekil 4, Stratejik Alt Sistemin bir diyagramını göstermektedir.

Politika yapıcılar askeri gücü stratejik hedeflere ulaşmak için büyük bir stratejinin parçası olarak kullanırlar. Normalde, genel askeri strateji en az Başkan, Savunma Bakanı, Dışişleri Bakanı, Merkezi İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Güvenlik Danışmanı ve Genelkurmay Başkanından oluşan bir Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC; National Security Council) tarafından geliştirilir. Ayrıca, burada ele almayacağımız diplomatik ve ekonomik araçlar gibi diğer güç araçlarını da kullanırlar. Daha sonra Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve JFC, bu askeri strateji dahilindeki stratejik hedeflere ulaşmak için izin verilen kaynakları kullanmak üzere bir plan geliştirir. Orduya ne pahasına olursa olsun karşı orduyu yok etmesi söylenecekti, bu ordu için çok daha kolay olurdu. Ancak zorlayıcı pazarlık süreci ordunun eylemlerine kısıtlamalar getirir, çünkü hükümet koalisyon desteği, kendi halkının desteği ve hatta hükümetin organları ve siyasi partileri arasındaki dayanışma üzerindeki baskılar ve kullanabilecekleri askeri güç uygulama derecesi nedenleri ile asıl hedef konusunda endişelenmek zorunda kalabilir. Bunların hepsi birer baskı unsuru ve aynı zamanda kısıtlama nedenleri olabilirler.

Hükümetin stratejik hedeflere göre bu baskılardan ne derece endişe ettiğine bağlı olarak, geçmişte askeri stratejinin zorlama yelpazesinde nereye düştüğünde büyük rol oynamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda, ABD saldırıya uğradığında ve müttefik ortaklar hayatta kalmak için savaşırken, o zaman ki strateji, spektrumun kaba kuvvet ucuna yakındı. Amerikan kamuoyunun neden savaştığımızı unuttuğu ve ABD'nin Çin ve SSCB'nin olası müdahalesinden endişe ettiği Vietnam'da ise strateji çok daha "kalibre" edilmiş bir stratejiydi.

Yukarıda tartıştığımız gibi, politika yapıcılar iki temel kontrol yöntemini farklı derecelerde kullanabilirler. Orduya hedefler ve yönlendirme (rehberlik) ile direktifler verebilir, kaynakları tahsis edebilir ve bunları kullanmanın en iyi yolunu harekât alanı komutanlarının belirlemesine bırakabilirler; ancak bu eylemlerin yukarıdaki baskıları yoğunlaştırabileceği durumlarda belirli eylemlere kısıtlamalar da getirebilirler. Şekil 4'ten de görebileceğiniz gibi, aradaki fark bu iki yolun askeri eylemleri etkileme doğrudanlığındadır. Politika yapıcılar basitçe hedefler ve yönlendirme (rehberlik) veya direktif verdiklerinde, askeri eylemlerin bu mesajı nasıl yorumlayacağını ve hedeflere nasıl ulaşacağını tanımlamak için ordunun Planlar Alt Sistemine önemli bir hareket alanı bırakmış olurlar. Çalışmamız bazen bu hareket alanının Standart Operasyon Prosedürlerine (SOP) ve iç gündemlere ve stratejiye zarar verebilecek sonuçlar üretebilecek bir alan bıraktığını gösterecektir.

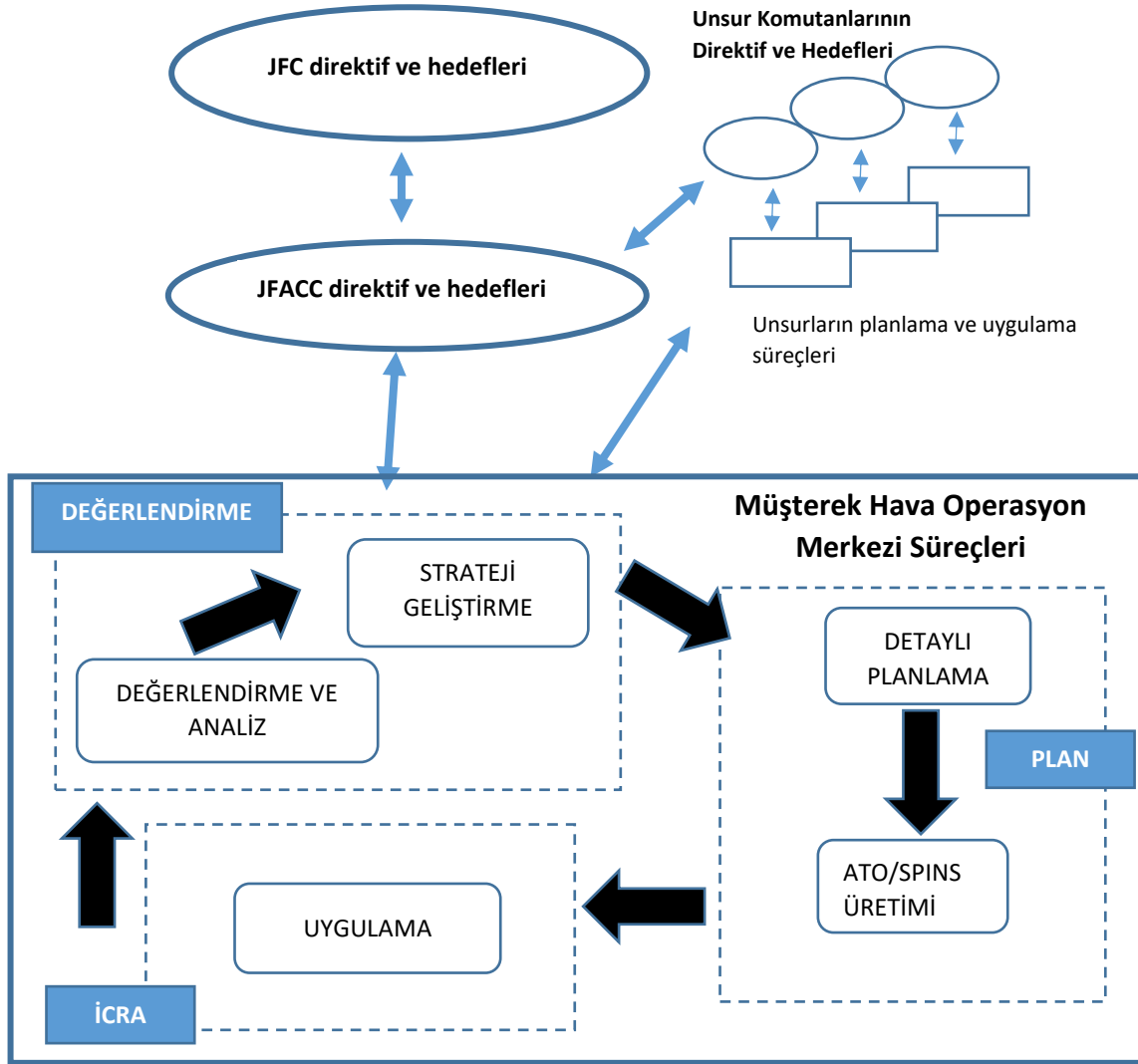
Buna ek olarak, Politikacılar, politika yapıcılar kendilerini normal askeri kanalları kullanmayı devre dışı bırakan bir zaman baskısı altında bulabilirler. Askeri güç düşman ordusu ve hükümeti üzerinde etkiler yaratır; ancak aynı zamanda kaçınılmaz olarak dost kayıplarına ve ikincil zararlara da yol açar- bazen masum insanlar da ölür. Planlama için kullanılan alt sistemler politika yapıcıların stratejinin ne kadar iyi işlediğini belirleyebilmeleri için sonuçları değerlendirmeye yönelik yöntemlere de sahiptir. Ancak haber ajansları yani medya, bazı çarpıcı sonuçların neredeyse anında geri bildirimini yapar ve yukarıda bahsettiğimiz baskıları algıları şekillendiren de genellikle budur. Bu bilgiler genellikle gerçekleri ya da en azından gerçekler hakkındaki resmi tartışmaları yansıtır; dolayısıyla sorun medyanın tartışmayı değiştirmesi değildir. Karar alıcılar için sorun, medyanın esasen belirli bir geri bildirim döngüsündeki kazancı ve hızı, resmi kanaldan gelecek geri bildirimle göre artırarak karar döngülerini kısaltabilen bir amplifikatör haline gelmesidir. Bu nedenle, politika yapıcıların genellikle olumsuz sonuçları tersine çevirmeye çalıştıklarını göstermek için belirli kısıtlamaların miktarını artırma eğilimi ve kendi üzerlerinde ki yükü hafifletme ihtiyacı yönünde baskılar hissettiklerini göreceğiz.

Şekil 4 Stratejik Alt Sistemler

PLANLAR

Planlar Alt Sistemi, ordunun Stratejik Alt Sistemden gelen stratejiyi askeri eylem planlarına dönüştürdüğü yerdir. Hava gücü için bu, mevcut uçakların farklı görevlere dağıtılması, hedef listelerinin geliştirilmesi, görevlerin planlanması ve TACS'ın uçak akışını trafiğini kontrol etmesine ve algılanan prosedür ve kısıtlamaların geliştirilmesi anlamına gelir. Şekil 5, planlama sürecinin mevcut görünümünü gösteren CLIOS olmadan CLIOS u içermeyen bir diyagramdır.

Şekil 5; Hava Sahası Değerlendirme, Planlama ve Uygulama süreçleri, CLIOS olmadan gösterim
Kaynak: Hava Kuvvetleri Doktrin dokümanı 2, Hava Gücü Organizasyon ve uygulaması 17 Şubat 2000

Bu sürecin büyük bir kısmı, döngünün farklı kısımlarına odaklanan ve bölümler halinde organize edilmiş olan AOC'de (AOC, Air Operations Center, see also. CAOC.) gerçekleşir. Bu birimler genellikle tek bir binada yer alırlar, ancak Hava Kuvvetleri bu görevleri dağıtık bir şekilde de yerine getirebilme yolunda ilerlemektedir.

Bu diyagram bir CLIOS diyagramı değildir. CLIOS davranışını da gösteren bir diyagram değil, bir süreci tasvir etmektedir. Kararların etkisini göstermez. Bu süreci anlamak faydalı olacaktır, ancak bu noktada henüz alt sistemin farklı merkezileşme seviyelerine göre nasıl davrandığını göstermek için yeterli bilgiye sahip değiliz.

Diyagram "Stratejiden Göreve" metodolojisine dayanmaktadır. JFC bünyesindeki müşterek komutanlarına direktif ve yönlendirme yapar ve hedefler verir, onlar da bunları kendi bileşenleri için direktiflere ve hedeflere dönüştürür. JFACC'nin strateji bölümü günlük bir Hava Harekât Direktifi geliştirerek kendi direktiflerini verir ve JFC'nin direktifini, yönlendirmesini hedeflere ve görevlere böler, bunlar da daha sonra bu görevleri yerine getirecek hedeflere ayrılırlar. Her bir unsur (component) saldırılmasını istedikleri hedefler

konusunda kendi görüş ve gerekçelerini bildirir ve JFC bunları öncelik sırasına koymak ve nihai bir hedef listesi oluşturmak üzere bir Ortak Hedef Koordinasyon Kurulu (Joint Target Coordination Board, JTCB) toplanır. JFC bu JTCB'yi kimin yöneteceğini ve yetkisinin ne olduğunu belirleyebilir.

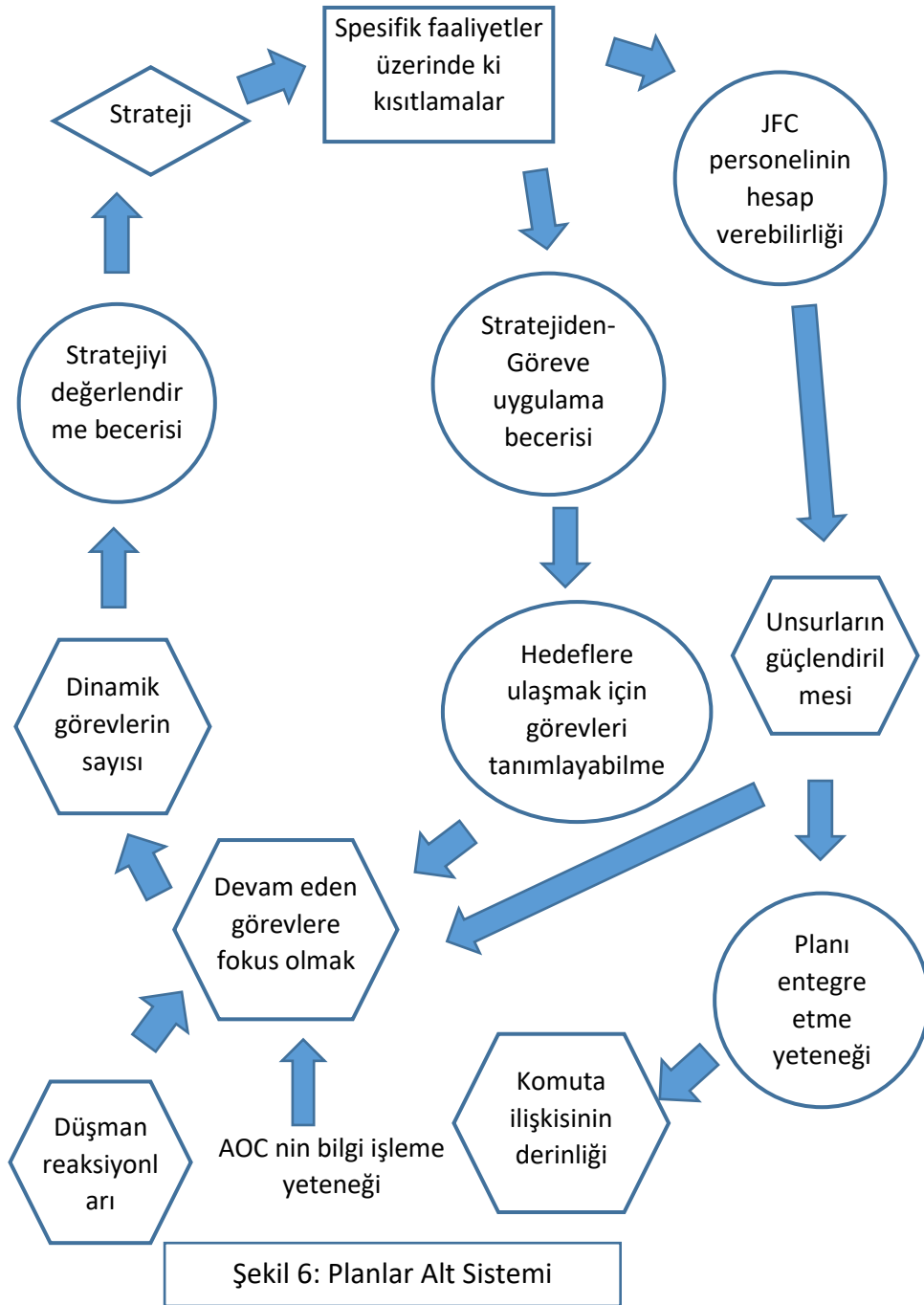
Daha sonra hava unsuru Müşterek Önceliklendirilmiş Entegre Hedef Listesi (Joint Prioritized Integrated Target List, JPITL) adı verilen hedef listesini alır ve hedeflere saldırmak için bazı ayrıntılı planlamalar yapar. Bu süreçte, hava gücünün bu hedeflere saldırmanın yanı sıra başka hangi görevleri yerine getirmek üzere görevler verileceğini de belirlemeye çalışırlar. Bazı örnekler verecek olursak, insani yardım görevleri, ikmal ihtiyaçları için taşıma veya birliklerin intikal görevleri olabilir. Ancak planlamacılar aynı zamanda muharebe ilerledikçe düşmana ilave tepki verme ihtiyacını da öngörmeye çalışırlar. AOC organizasyonunda Kara Kuvvetleri, Donanma, Deniz Piyadeleri ve Özel Harekât dan irtibat görevlileri yani temsilciler bulunur. Bunlar Muharebe Sahası Koordinasyon Müfrezesi (Battlefield Coordination Detachment, BCD), Deniz ve Amfibi İrtibat Unsuru (Naval and Amphibious Liaison Element NALE), Deniz İrtibat Ofisi (Marine Liaison Office, MARLO) ve Özel Harekât İrtibat Unsurudur (Special Operations Liaison Element, SOLE). Bu irtibat unsurları ile birlikte hava unsuru planlamacıları CAS dahil diğer unsurları desteklemek için yeterli sayıda uçak ve görev tahsis etmeye çalışır. Son savaşlarda, önceden planlanamayan zamana duyarlı veya dinamik hedeflere saldırmak için de görevler tahsis etmeye başladıklarını göreceğiz. Ayrıca ortaya çıkan hedefleri aramak için İstihbarat, Gözetleme ve Keşif (Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance, ISR) adı verilen sensörler göndermeyi de planlamak durumunda kaldılar.

Ayrıntılı planlamanın sonucu, uçağın uçacağı görevlerin detaylarını bildiren bir Hava Görev Emridir (Air Tasking Order; ATO). Görevler; hedef yerleri, zamanları ve mühimmatlarıyla birlikte son derece ayrıntılı olabilir; ancak uçaklar dinamik hedeflemeyi desteklemek üzere görevlendirildiğinde, görev elbette daha az ayrıntılı olacaktır. ATO ayrıca görevler için ROE'ler, hava sahası kontrol usulleri ve diğer özel talimatlar ile kısıtlamaları da içerir. Hava unsuru, daha üst seviyelerden ROE'leri uygulamak üzere ayrıca hava operasyonları için ihtiyaç duyulan ROE'ler geliştirmek üzere bir ROE kurulu toplar ve bunları muharebenin her yeni aşaması için tekrar tekrar rafine eder, süzgeçten geçirir ve yeniden düzenlenmesi işini koordine eder. Bir Hava Sahası Kontrol Emri (Airspace Control Order; ACO), uçak faaliyetlerini güvenli bir şekilde sürdürmeye yönelik tüm hava sahası prosedürlerini içerir.

AOC'deki kişiler daha sonra ATO'nun uygulanmasını izler ve operasyonlara bağlı olarak ATO da ihtiyaç duyulan değişiklikleri yapar. ISR sortilerinden ve herhangi bir kara birliğinden (özel operasyonlar dahil) gelen bilgiler onları (AOC de ki personeli) ortaya çıkan fırsatlar konusunda uyarır ve aynı zamanda savaş hasarının resimlerini veya raporlarını da AOC'ye gönderir. AOC'deki kişiler daha sonra icra edilen saldırıların düşmanın kuvvetlerini ve planlarını nasıl etkilediğini ve yararlanılabilir fırsatlar olup olmadığını görmek için "Muharebe alanı Değerlendirmesi" (Combat Assessment)'sini yaparlar. Ayrıca genel hareketin ne kadar başarılı olduğunu ve stratejinin değiştirilmesinin gerekip gerekmediğini belirlemek için "Operasyonel Değerlendirme" (Operational Assessment)'sini de yaparlar.

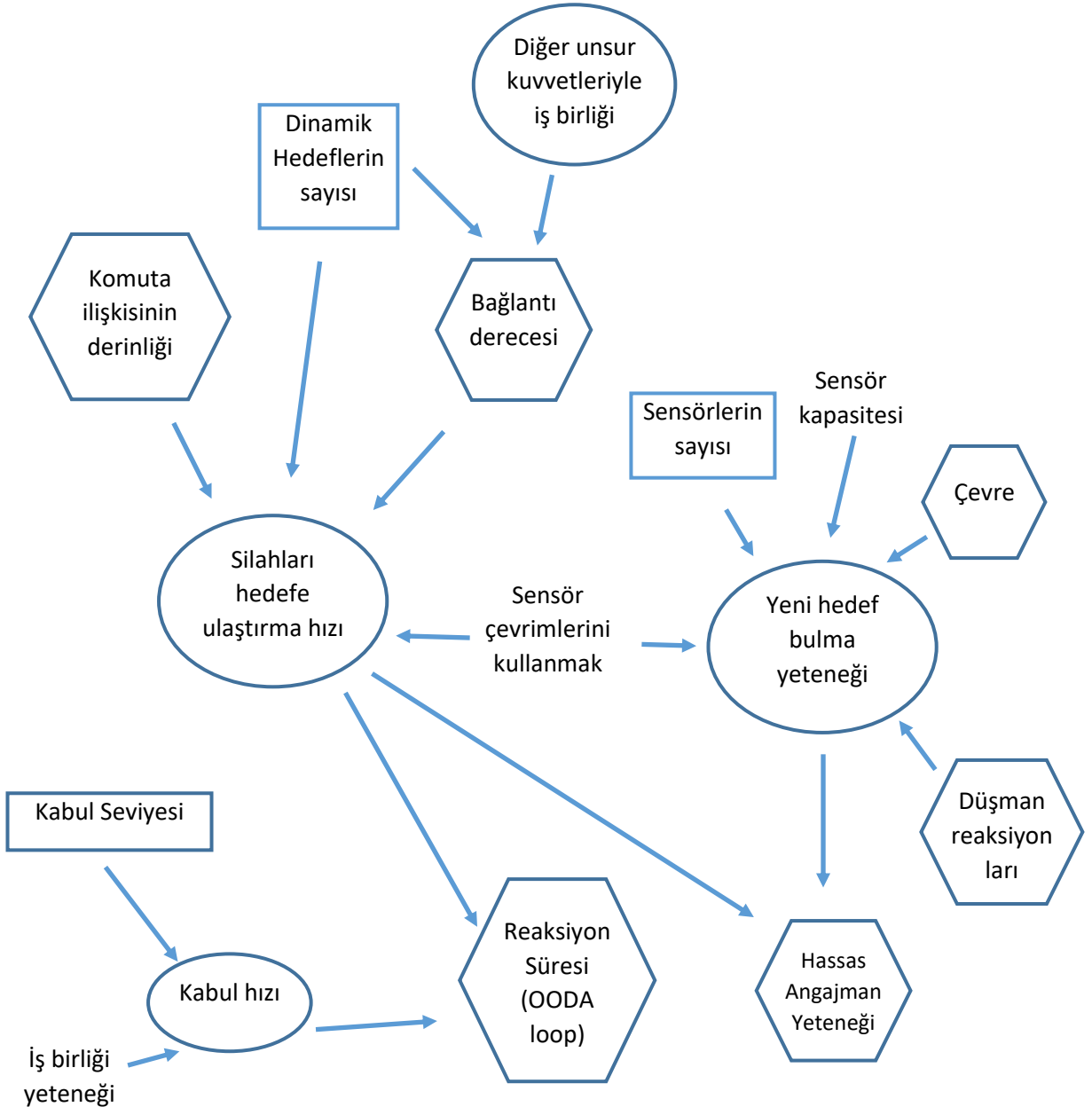
Şekil 6, Planlar Alt Sisteminin CLIOS gösterimini içermektedir. Önümüzdeki beş bölümde stratejik karar alıcılar ve JFC farklı düzeylerde kısıtlamalar kullandığında neler olduğu gösterilecektir. Stratejik Alt Sistemden gelen kısıtlamalar, JFC'nin seviyesinde belirli sonuçlar için hesap verebilirlik seviyesini yükseltir ve hedefleme ile komuta ve kontrol yetkisini kendi personeline tutmasına neden olur. Bu durumda Hava unsuru (Air Component) yetkilendirilmemiş olması nedeniyle çoğu zaman yeteneklerini tam olarak kullanamamakta ve diğer bileşenlerle iyi entegre olamamaktadır. Azaltılmış yetki ve

merkezileştirilmiş komuta ve kontrol, komuta ilişkilerinde derinlik eksikliğine yol açmaktadır. Buna ek olarak, belirli eylemler üzerindeki kısıtlamalar, hava unsurunun tercih ettiği etkiye dayalı operasyonlar ve “Stratejiden Göreve” (strategy-to-task) kullanımını engellemekte ve genellikle uzun vadeli strateji yerine devam eden görevlere odaklanmalarına yol açmaktadır. Elbette bu odaklanma, muharebe ilerledikçe düşmana tepki vermek için bilgileri bir araya getirme ihtiyacının ve artan kabiliyetin de bir sonucudur. Ancak dinamik görevlerdeki artış, sonuçların değerlendirilmesini daha zor hale getirmiştir; bu da Stratejik Alt Sistemin belirli eylemler üzerinde kısıtlamalar kullanmak istemesini daha olası hale getirmektedir.

DÜZENLEME, AYARLAMA

Planlama ve koordinasyon, operasyonlarla eş zamanlı olarak gerçekleşir. Ancak operasyonlar sırasında da ayarlama, düzenleme yapma ihtiyacı vardır. Uçaklar ATO'da belirlenen sortileri gerçekleştirirken, birçok gerçek zamanlı düzenlemenin yapılması gerekir ve binlerce sortinin aynı anda gerçekleşmesi nedeniyle, bu işlevi yerine getirmek için sofistike bir sistem gerekir. Bu daha önce bahsettiğimiz TACS'dir. Sensör-iletişim döngüleri konunun çok önemli bir parçası olduğundan, ISR sensörlerini de aynı alt sistemin bir parçası olarak değerlendireceğiz. Böylece, Ayarlama, düzenleme-değiştirme- Alt Sistemi uçakların ATO'da emredildiği şekilde görevlerini yerine getirmelerini sağlamaya yardımcı olur, uçakların yönetsel hava sahası usulleri boyunca yönlendirilmesine yardımcı olur, aynı zamanda muharebe için reaksiyon göstermeye ve destek vermeye de yardımcı olur. Sadece taktik durum için değil sonuçları değerlendirmek için de bilgi toplar. Şekil 7'de Düzenleme ayarlama alt sistemi için CLIOS diyagramı gösterilmektedir.

Şekil 7; Düzenlemeler/Ayarlamalar Alt Sistemi

Sonraki beş bölüm, Düzenleme, ayarlama, Alt Sisteminin performansının Planlar Alt Sisteminde geliştirilen komuta ilişkilerinin derinliğine bağlı olduğunu gösterecektir. Düzenleme Ayarlama (Cari harekât), silahların hedeflere (yeni ve ani ortaya çıkan hedefler de dahil olmak üzere) hızlı bir şekilde ulaştırılması ile bu hedeflerin stratejiye katkıda bulunması ve stratejiyi rayından çıkarmaması arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlar. Bahsedilen hızlı kısım, daha sonra ele alacağımız bir komuta ve kontrol paradigması olan Gözle, Yönlendir, Karar Ver, Harekete Geç (Observe, Orient, Decide, Act, OODA) Döngüsünü kısaltma becerisiyle ilgilidir. İkinci işlev için, Ayarlama Alt Sistemi karar vericilerle mümkün olduğunca hızlı bir şekilde koordine olur ve hedefleri mümkün olduğunca hassas bir şekilde vurmaya çalışır. Dolayısıyla, bu alt sistemdeki insanların dengelediği iki somut faktör hız (OODA Döngüsü) ve hassasiyettir (Şekil 7'nin altındaki iki altıgen)

Bu ikisini dengelemek için hedefleri bulmaları, silahları hedeflere ulaştırmaları ve hedeflere saldırmak için onay almaları gerekiyor. Hedeflerin bulunması ve angajman için onay alınması teknoloji sayesinde muazzam ölçüde kolaylaşmıştır. JFC ve bileşen komutanları, uygun olduğunda düşmanla temas halindeki insanlar da dahil olmak üzere doğru sensörlerin mevcut olduğundan emin olmalıdır. Bu, ortama ve düşmana bağlıdır. Ancak sensör ve iletişim teknolojisi, sensör-iletişim döngülerinin bu hedefleri bulma ve bilgileri AOC'nin eline ulaştırma yeteneği de artırmıştır. İş birliği (birlikte çalışabilirlik) teknolojisi AOC'deki kişilerin onay alma hızlarını da artırmıştır. Elbette onay seviyesi AOC'ye yakın olduğunda onay almak JFC ve hatta Savunma Bakanı'nın dahil olduğu durumlardan çok daha hızlıdır.

Ancak silahları hedefe ulaştırmak genellikle karmaşıktır. Durumun gevşek bir şekilde birbirine bağlı olduğu bazı durumlarda, komuta ilişkilerinin derinliğinin önemli olmadığını göreceğiz. Gerekli olan tek şey hedef hakkında bilgi edinmek ve bunu GPS güdümlü bir silaha aktarmaktır. Sorun şu ki, bunun kolaylıkla gerçekleşmesi durumunda, unsur/bileşen (component), komutanlarının normalde sağlamaya ihtiyaç duydukları komuta derinliğine aslında ihtiyaçları olmadığını düşünmelerine neden olabilmesidir. Komuta derinliğine ihtiyaçları olabilir. ASOC gibi belirli komuta noktalarını/düğümünü oluşturmaya bilirler çünkü yer kontrolörleri ve hava mürettebatı doğrudan kendi aralarında koordine edebilirler. Daha sonra, durum daha sıkı bir şekilde birbirine bağlandığında, eylemin yakınındaki insanlar kaynakların sorunsuz ve otomatik olarak tahsis edilmesine ihtiyaç duyar. Her destek talebi geçici bir çözümü ve onay zincirini tetiklerse de bu her zaman gerçekleşmeyecektir. Bu ancak komuta ilişkileri, durumsal farkındalığa ve bu kararları hızlı bir şekilde ve önceden planlanmış prosedürlere uygun olarak alma yetkisine sahip düşük seviyelerde komuta düğümleri, komuta düğüm noktaları olacak kadar derinse gerçekleşir. Farklı birimler arasında bu tür bir kaynak tahsisini gerçekleştirmek için bilgi paylaşımından daha fazlası gerekir; yetki ve bilgi ile birlikte iletişim kurma becerisi gerekir.

Ancak silahları hedefe ulaştırmak genellikle karmaşık bir iştir. Durumun gevşek bir şekilde birbirine bağlı olduğu bazı durumlarda, bağlantı derecesinin çevresel faktörlerin veya düşman tepkilerinin bir fonksiyonu olabileceğini, ancak dinamik oyuncular arasındaki etkileşimden de etkilenebileceğini göreceğiz. Farklı bileşenler arasında çok fazla koordinasyon ve yeni hedefler arayan çok sayıda dinamik görev olduğunda, sıkı bir bağlantı olacaktır, oluşacaktır. Herhangi bir oyuncunun eylemleri diğerlerinin eylemlerini büyük ölçüde etkileyebilir, çünkü hava sahası kalabalıktır ve hava mürettebatının eylemleri yer birliklerinin eylemleriyle koordine edilmelidir. Ne kadar az dinamik oyuncu ve ne kadar az koordinasyon olursa, oyuncuların eylemleri birbirlerine o kadar az bağlı olur ve bağlantı o kadar gevşer. Dolayısıyla, bir yandan çok sayıda dinamik göreve sahip olmak silahların hedefe ulaşmasına

yardımcı olurken, diğer yandan da bağlantı derecesini artırır ve bunu otomatik olarak yapmayı zorlaştırır. Bu, sadece belirli bir eşğin üzerinde zor olduğu bir eşik ilişkisi olabilir.

KUVVET OLUŞTURULMASI / UYGULAMASI

Bölüm 2'de gösterdiğimiz gibi, Hava Kuvvetleri doktrini "merkezi kontrol ve merkezi olmayan icra/yürütmeyi" hava ve uzay gücünün uygun şekilde kullanılması için temel esas olarak belirtmektedir. Savaş alanından yüzlerce ya da binlerce mil uzakta oturan hiç kimsenin kokpitteki kişiye uçağını nasıl uçurması gerektiğini söylememesi gerekir. Bunu yapmanın mevcut görevin başarılmasını engelleyebileceği ve pilotun gelecekteki görevler için herhangi bir inisiyatif almasını engelleyebileceği varsayılır. Yine de pek çok taktiksel eylem artık uzaktaki karar vericilerden aktarılan bilgilerin sonucudur. Bu durum gelecekte giderek daha otomatik hale gelecektir. Dolayısıyla, kontrolün taktik seviyede ne gibi etkileri olduğunu görmek için kuvvet uygulama alt sistemini incelemek önemlidir.

AOC'deki planlamacılar hazırladıkları ATO'yu tüm harekât alanında ki hava üslerine gönderir. Burada bir Filo Harekât Merkezi'ndeki (Wing Operations Center, WOC) havacılar tek tek görevleri inceler ve hava mürettebatının görevleri uçurmak için ihtiyaç duyacağı ayrıntılı planlamayı yapar. Filoda uçaklara atanan her görev için geçerli tüm hedef verileri, prosedürler, frekanslar ve diğer talimatlar çıkartılır. Ardından, hedefe giden ve hedeften gelen rotaları planlamaya yardımcı olmak için bölgedeki tehditler hakkında istihbarat alınır. Tankerlerle, elektronik harp uçaklarıyla veya diğer destek elemanları ile her türlü koordinasyonu yaparlar ve görev zamanı için hava durumu raporlarını alırlar. Son olarak, görevleri uçuracak olan hava mürettebatı kalkış saatinden birkaç saat önce gelir, görev hakkında briefing alır, diğerlerinin kendileri için yaptığı hazırlıkları inceler ve son dakika hazırlıklarını yapar.

Daha sonra hava mürettebatı görevleri uçmak için havalanır. Eğer önceden planlanmış bir hedefe ait olan görev uçuluyorsa, hava sahasında düzgün bir akış sağlamak için TACS tarafından yönlendirilerek görevi planlandığı gibi uçurabilirler. Ancak dinamik görevlerde, hava mürettebatı genellikle yeni hedefler hakkında bilgi için de TACS'a bağımlıdır.

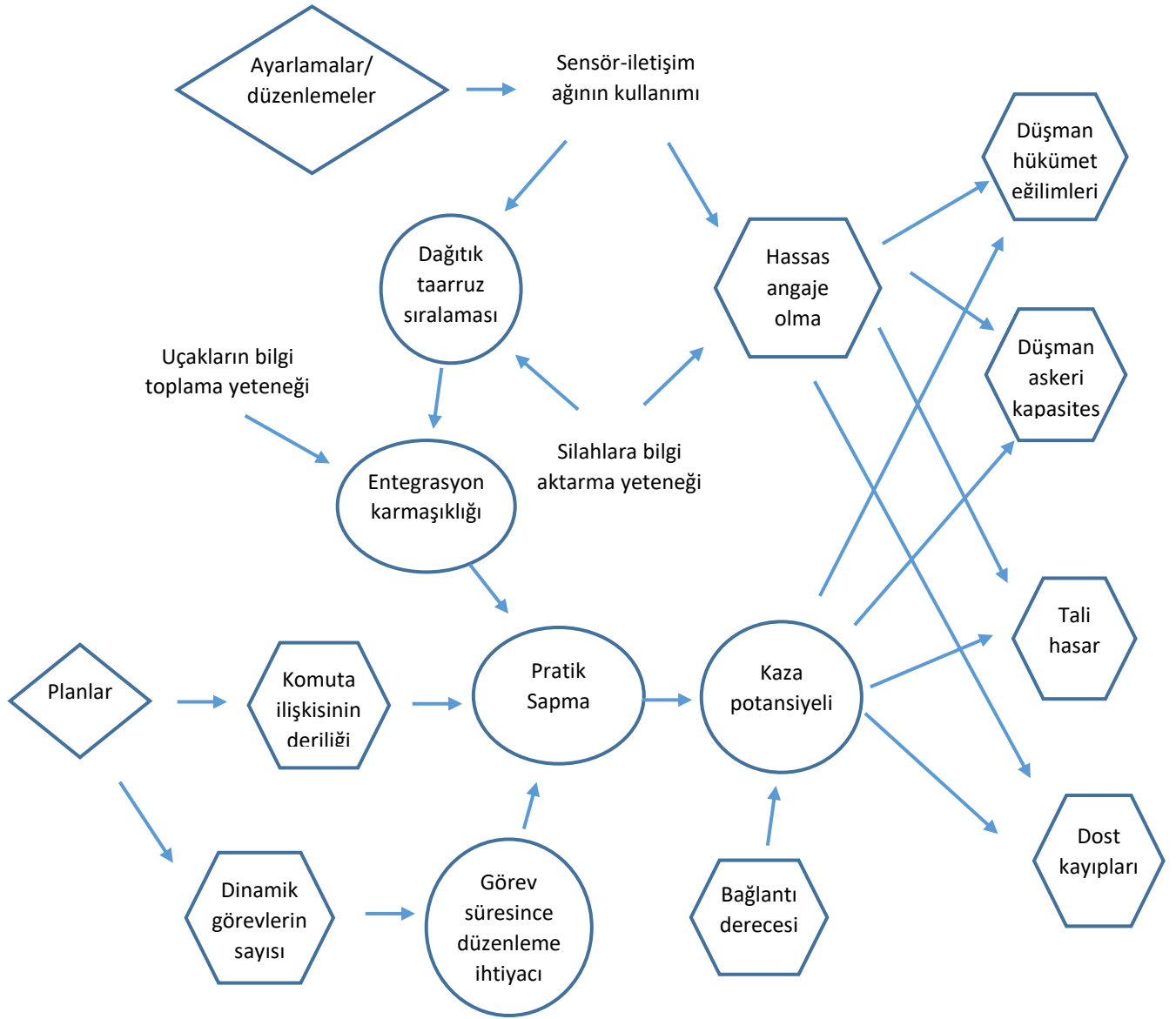
Önümüzdeki beş bölüm, dinamik görevleri yerine getirmek için bu sensör-iletişim döngülerinin evriminin bazı durumlarda hava mürettebatının saldırı sırasındaki rolünü azalttığını gösterecektir. Müşterek Doğrudan Saldırı Mühimmatları (Joint Directed Attack Munitions JDAM'lar) gibi GPS güdümlü mühimmatlarla, bir hava mürettebatının yalnızca telsiz veya veri bağlantısı üzerinden aldığı koordinatlara dayanarak gece veya kötü hava koşullarında mühimmatını kullanması genellikle mümkündür. Yani hedefi görsel olarak bulmak ve ardından uçakla manevra yaparak ya da bir lazer ışını doğrultarak silahı hedefe yöneltmek yerine, hava ekibinin sadece silahın kapsama alanı içindeki bir bölgeye uçuşması ve "düğmeye basması" (pickle) yeterlidir. Elbette dinamik görevler, önceden planlama yapma olanağı olmaksızın rotaları, frekansları ve tehditleri ayarlama konusunda hava ekibinden taleplerde, bulunur. Ancak bulma, sabitleme, hedefleme, izleme, angaje etme ve değerlendirme (finding, fixing, targeting, tracking, engaging, and assessing) "öldürme zinciri" (the kill chain) işlerinin birçoğu uzak yerlerdeki insanlar tarafından yapılır.

Kuvvet Uygulaması hakkında ki CLIOS diyagramı, Şekil 8, bize hedeflere hassas bir şekilde angaje olma yeteneği ile CAOS'taki kaza potansiyeli arasında ortaya çıkan bir gerilimi göstermektedir. Bunun gerçek anlamı, liderlerin hedeflerin hassas bir şekilde angaje edilmesini sağlamak için kullandıkları kontrol türlerinin aynı zamanda dost ateşine veya ikincil hasara neden olma potansiyeline katkıda bulunabileceğidir. Bunun nedeni hassasiyeti artıran şeylerin- sensör-iletişim döngülerinin ve JDAM gibi dijital formda bilgi alan silahların

kullanımı- aynı zamanda saldırı dizisinde veya "öldürme zincirinde" gerçekleştirilen görevleri dağıtık bir mimariye dönüştürmesidir. Bu da saldırı sırasındaki hava mürettebatının rolünü azaltmakta (bazı açılardan iş yüklerini arttırmaktadır) ve etkileşimleri daha karmaşık hale getirmekte, faaliyetin tamamlanması için dağıtık mimaride çalışan ekipler gerekmektedir. Hava mürettebatının bilgi toplama yeteneği de bu karmaşıklığı artırmıştır-artık birçok hava aracı sensör platformu olmanın yanı sıra saldırı platformlarıdır da. Aynı zamanda, dinamik görevlerin sayısındaki artış, görevler sırasında daha fazla ayarlama yapılması anlamına gelmektedir. Bu iki faktör- gerçek zamanlı olarak yapılan daha karmaşık etkileşimler- kaçınılmaz olarak getirdiği rahatsızlıklar nedeniyle genel prosedürlerden sapma eğilimini artırmaktadır. CAOS gevşek bir şekilde bağlandığında, bu sapmadan dolayı genellikle hiçbir sıkıntılı sonuç yoktur; aslında, yerel olarak uyarlanmış prosedürlerin rahatlığı, genel ama kapsamlı prosedürleri göz ardı etmek için elemanlara ters yönlendirmeler verir. Daha sonra, CAOS sıkı bir şekilde bağlandığında, önemli bir kaza potansiyeli ortaya çıkar. Bunun izahı, Scott Snook'un Pratik Sapma (Practical Drift) adını verdiği ve kanıtlarını daha sonra göreceğimiz bir teoriye dayanmaktadır.

Örneğin, Vietnam'da uçmuş ve daha sonra Çöl Fırtınası sırasında TACC'de çalışmış olan pilotlar taktik düzeyde mümkün olduğunca fazla özgürlük tanımaya özen göstermişlerdir. Saygon'daki planlamacılar pilotlara mantıksız olduğunu düşündükleri kısıtlamalar getirdikçe pilotlar hayal kırıklığına uğramış ve çok geçmeden liderlerine olan güvenlerini kaybederek aldıkları talimatların bazılarını uygulamayı reddetmişlerdir. Ancak yüksek düzeyde kısıtlamalarla ortaya çıkan bir başka sorun da pilotların kısıtlamaların izin verip vermediğine bakmaksızın herhangi bir eylemde bulunmadan önce izin alma ihtiyacı hissetmeleridir. Bu durum ortaya çıktığında, Kosova'da olduğu gibi, pilotlar yenilik yapma ve yeni gelişmelere hızlı tepki verme yeteneklerini kaybederler.

Bu dengenin çaresi yine komuta ilişkilerinin derinliğinde bulunur. Komuta ilişkileri yeterince derinse, hava mürettebatının eylemlerini daha doğrudan etkileyebilecek kadar düşük seviyede komuta düğümleri, komuta noktaları vardır. Bu, hava mürettebatının her zaman komuta düğümlerinin yönlendirmesi altında olduğu anlamına gelmez. Böyle bir derinlikle, hava mürettebatına, tali hasar veya dost ateşi riskinin düşük olduğu durumlarda kendi başlarına hareket etmeleri için kasıtlı olarak takdir yetkisi verilebilir. Bu takdir yetkisinin uygun olmadığı durumlarda, komuta düğümü eylemi yönlendirme yetkisine sahip kuvvet uygulayıcılarının yakınında bulunur. Ancak bu kasıtlı yetki devri sadece bunu yapabilecek durumsal farkındalığa sahip bir komutanın olduğu yerlerde mümkündür. Kuvvet uygulama seviyesindeki farklı aktörlerin gevşek çift zamanlarda yenilik yapabildikleri ancak eylem yoğunlaştığında onları yönlendirmek için devreye girebilecek bir komutandan yoksun oldukları örnekler göreceğiz.

Şekil 8; Kuvvet Oluşturma/ Uygulama alt sistemi

SONUÇLAR

CLIOS un genel çerçevesi, farklı konuların nasıl etkileşim içinde olduğunu görebilmemiz yolu CAOS'un davranışı hakkındaki bilgileri organize etme yöntemiyle mümkündür. Bu bölümde bu konular kısaca özetlenmiş ve CLIOS diyagramlarında grafiksel formatta sunulmuştur.

Stratejik düzeyde, politika yapıcılarının belirli eylemlere ne ölçüde kısıtlama getirmesi gerektiği yoğun olarak tartışılan bir konudur. Merkezi ve merkezi olmayan kontrolün içerdiği ödünleşimleri anlamak için, politika yapıcılarının az ya da çok spesifik kısıtlamaları tercih etmelerine neyin sebep olduğunu analiz ederek araştırmamıza buradan başlamalıyız. Ayrıca CAOS için uzun vadeli sonuçlara da bakacağız, böylece teknolojinin ve politikanın CAOS'un evrimi üzerindeki etkilerini sıralayabiliriz. Açıkçası, kısa vadeli sonuçlar, politika yapıcılarının belirli kısıtlamalar kullanarak, ROE'ler ve hedeflerin onaylanması gibi kısıtlamaları kullandıklarında askeri eylemleri daha doğrudan etkileme yeteneği kazanmalarındır

Bununla birlikte, diğer alt sistemlerde JFC'nin bileşen/unsur (component) komutanlarını yetkilendirme derecesini etkileyen olaylar zinciri başlatabilecekleri görülmektedir. Bundan sonra, JFC ile hava bileşeni/unsuru arasındaki ilişkiye özellikle dikkat ederek, CAOS'da komuta ilişkilerinin nasıl oluştuğunu araştıracağız. Şemalarımız doğruysa, stratejik seviye belirli eylemler üzerinde ne kadar çok kısıtlama kullanırsa, JFC hava unsuruna o kadar az yetki verir. Buna karşılık, JFC'nin hava gücü hedefleme stratejisinin geliştirilmesinde hava unsuruna verdiği yetki miktarı, hava unsurunun diğer unsurlarla ne kadar iyi entegre olabildiğinin de bir göstergesi olacağını söyleyebiliriz.

Harekât alanı düzeyindeki belirli kısıtlamaların bir diğer sonucu da plan ve stratejilerin değerlendirilmesinin zorlaşmasıdır. Hava unsurunun AOC'de var olan bilgiyi alma ve kullanma kabiliyetini, bu arada teknolojideki gelişmeleri kullanarak araştıracağız. Bu gelişmeler komuta merkezlerinde savaş alanından bilgi almayı ve işlemeyi kolaylaştırmıştır. Ancak, diyagramlarımız bunun stratejiyi değerlendirmeyi ve ayarlamayı kolaylaştırmadığını göstermektedir. Spesifik kısıtlamalar spesifik (devam eden) eylemlere odaklanılmasına yol açmaktadır ve hava unsuru bu eylemlere müdahale etme yeteneğini, bunların sonuçlarını toplu olarak değerlendirme yeteneğinden daha fazla geliştirmiştir.

Bu eylemlere müdahale etme yeteneği de genel misyonun başarılması için daha önemli hale gelmiştir. Hava unsurundan yerine getirmesi istenen siyasi açıdan hassas görevler hız ve hassasiyetin bir arada olmasını gerektirdiğinden, hava unsurunun bu dengeyi nasıl sağlamaya çalıştığını araştırmalıyız. Diyagramlarımız, hedefleri bulmak ve bilgileri silahlara ulaştırmak için sensör-iletişim çevrimlerini kullanma oranını arttırdıklarını göstermektedir. Bu arada, savaş alanında ortaya çıktığını tespit ettikleri hedeflere saldırmak için onay almak üzere iş birliğini de geliştirmek zorunda kalmışlardır.

Son olarak, bu gelişmelerin hava gücünü kullanarak kuvvet uygulayan hava mürettebatı ve birlikler üzerindeki etkilerini araştıracağız. Sensör-iletişim döngülerinin ve dijital bilgi kullanan silahların geliştirilmesinin saldırı dizisi ya da "öldürme zinciri" içinde yer alan görevleri nasıl dağıtık bir mimari haline getirdiğini dağıtık yaptığını göreceğiz. Sistem güvenliği ile ilgili bölümümüzde, etkileşimlerin karmaşıklığının, potansiyel olarak kazalara yol açabilecek Prosedürel Sapma için kapıyı nasıl açık bıraktığını göstereceğiz.

Bu araştırma boyunca iki baskın konu göreceğiz. Bunlardan ilki, CAOS'taki oyuncuların merkezi yönlendirmeye ne ölçüde ihtiyaç duydukları ve buna ne ölçüde uyabildiklerinin büyük ölçüde o sırada kendi bölgelerindeki bağlantı derecesi ile ilgili olduğudur. Bu, Bölüm 2'nin aynı anda farklı yerlerde veya aynı yerde farklı zamanlarda farklı derecelerde merkezileşme olduğu sonucunu açıklamaktadır. İkincisi, askeri komutanların komuta ilişkilerinde ne ölçüde derinlik kurabildikleridir. Bu bağlantılardan yararlanma ve kesinlik ile esneklik arasındaki dengeyi sağlama yeteneklerini belirler. Her düzeyde belirli emirler, eylemler yerine ilişkilerin tanımlanması komutanlara yetki devretme ve insanları yaptıkları işten sorumlu tutma yeteneği verir. Katılımcılar arasındaki etkileşimler giderek daha karmaşık hale geldikçe, Amiral Cebrowsky'nin deyişiyle, "artık birinin destekleyen diğerinin de desteklenen olmasından söz edemezsiniz", bu derinliğe ulaşmak, üstün durumsal farkındalığı ve yetkisi nedeniyle kuvvetleri (servisleri) entegre edebilecek birinin her zaman var olmasını sağlamak anlamına gelecektir.

BÖLÜM 4

BİLGİ ÇAĞINDA STRATEJİK DÜZEY VE KONTROL

“Stratejinin yaratılması Penelope'nin ağını andırır- gündüzleri güzel olan dokuma işi geceleri çözülür.”

Eliot Cohen, Yüksek Komuta: Askerler, Devlet Adamları ve Savaş Zamanında Liderlik

“İnsanın aklı kendi yolunu planlar, ama Rab adımlarını yönlendirir.”

Süleyman'ın Özdeyişleri 16:9, Yeni Amerikan Standart İncil

Hava Kuvvetleri uçakları 3 Ekim 1993'te Somali'nin Mogadişu kentindeki çatışmada yer almadı; Ranger'ların elindeki tek hava gücü ordu helikopterleriydi. Ancak ilgili askeri komutanlar AC-130 Gunship ve zırhlılar da dahil olmak üzere daha fazla destek isteseler de Mohammed Farah Aidid'in iki teğmenini yakalamayı başarmak için buna ihtiyaçları olduğunu düşünmüyorlardı. Ordu da Aidid'i bulma ve yakalama görevine karşı çıkmıyordu- başlıca savunucu, Aidid'in haydutlarının eylemleri nedeniyle bölgeye kıtlıktan yardım getiremeyen BM misyonunun lideri Amiral Jonathan Howe idi. Ancak 18 Ranger'ın öldürülmesi ve televizyon haberlerinde Somalilerin ölümleri sokaklarda sürüklerken çekilen görüntülerinin yayınlanmasının ardından ordu mensupları Clinton yönetiminin misyonu terk etme kararına karşı çıktı. Rangerlar büyük bir maliyetle de olsa görevlerini tamamlamışlardı ve devam etmek istiyorlardı. Görevlerinin her zaman arkadaşlarının kaybını haklı çıkaracak kadar önemli olduğuna inanmak istiyorlardı, dolayısıyla bu aksilik onları durdurmayacaktı. Sivil liderleri tarafından terk edildiklerini hissettiler.

Politika yapıcılar Somali'den farklı bir ders çıkardılar. Taktiksel askeri eylemlerin sonuçlarının genel dış politikayı etkileyebileceğini öğrendiler. Başkan Clinton'ın askeri danışmanları onu bunun üstesinden gelebilecekleri bir görev olduğuna ikna etmişlerdi ve şimdi tüm haberlerde utanç verici ve rahatsız edici görüntüler vardı. Bu, Ruanda'ya müdahale etmeme kararından Bosna ve Kosova'da kara savaşlarına girmeme kararlarına kadar yönetimin dış politikasını şekillendiren bir deneyimdi. Savunma Bakanı Les Aspin'in erken ayrılmasında da büyük bir etkisi oldu.

Hava gücü, dış ilişkilerde favori araç haline geldi. ABD, başka bir süper gücün yokluğunda ve gizlilik, hassas angajman ve bilgi teknolojisi sayesinde hava gücünü kullanarak hayati çıkarlar içermeyen alanlarda çok fazla risk almadan cesur açıklamalar yapabileceğini keşfetti. Hava gücü, politika yapıcılara geleneksel askeri stratejinin tuzaklarından kaçınma potansiyeli sunuyordu. Bu küçük savaşlardaki sınırlı amaçlar nedeniyle, politika yapıcılar var olan askeri potansiyelden ve onun kabiliyetlerinden neyin arzu edildiğinden ziyade neyin arzu edilmediğini de artık daha iyi ifade edebiliyorlardı. Ancak ABD hava gücü, politika yapıcılara, ordunun Standart Harekât Usulleri (Standart Operation Procedures SOP)'ne göre hareket etmesine izin vermek yerine, geniş bir politikanın sınırları dahilinde askeri eylemi ayarlama, sınırlama, düzenleme ve bu sınırlar dahilinde kullanma yeteneği sunuyor gibi görünüyordu.

Politika yapıcılar ve askeri komutanlar arasındaki ilişki her zaman bizim tercih ettiğimiz direktif, yetkilendirme, tartışma ve hesap verebilirlik gibi konuları içeren komuta kontrol paradigmasına uymuyordu. Çöl Fırtınası ve Irak'a Özgürlük operasyonları bu ilişkiye en çok yaklaşılacak operasyonlar oldu. Ancak Kosova'da "ilişki" yoktu- sadece olumsuz sonuçlar doğurabilecek eylemler üzerinde kısıtlamalar vardı. Askeri komutanlar için, "stratejiyi uygulama" sorumluluklarının büyük bir bölümünü aslında bu olumsuz sonuçlardan kaçınmaktan ibaret olmuştu. Sinir bozucu bir uygulama ama yine de hayatın bir gerçeği.

Bazı bireyler bu ilişkiyi değiştirmek için çabalasa da genel olarak tepki içe dönüktü. Politika yapıcılar hava gücüne değerini kanıtlama şansı veriyor ve Hava Kuvvetleri liderlerine Kuvvetler arası bütçe tartışmaları için destek sağlıyordu. Hava gücü her durumda savunucularının umduğu kadar iyi çalışmadı ve Hava Kuvvetleri liderleri kendilerini hızla ortaya çıkan hedefleri siviller veya Amerikalılar için minimum riskle vurma becerisinin peşinde koşarken buldular. Hava Kuvvetleri bu teknolojik ve siyasi değişiklikleri kucaklamak için kendi içinde bazı değişikliklere gitti. Liderler bilgi teknolojisinin gücünü memnuniyetle karşıladılar ve bunu bir Hava Harekât Merkezi'nde (AOC) operasyonel düzeyde hava gücünün kontrolünü ve uygulama yeteneğini geliştirmek için kullandılar. Araştırma ve doktrinel gelişmeyi yönlendiren üst düzeyden yeni vizyonlar oluşturdular.

Bu bölüm bu ikili hikâyeyi anlatmaktadır. Politika yapıcıları askeri stratejiyi askeri komutanlara devretmek yerine belirli askeri eylemler üzerinde kısıtlamalar kullanmaya yönelik baskıları yapmaktadırlar. Bu süreçte, ulusal güvenlik politikasının, örgütsel süreçlerin ve teknolojik gelişimin karmaşık etkileşimi neticesinde, hava gücü komuta ve kontrolünün Vietnam'da çaba birliğini sağlayamamasından, bugün pek çok kişinin çok yüksek bir seviyede yönetildiğinin söylenebildiği bir sisteme doğru değişimin sağladığını göstermektedir.

VIETNAM'DAN ÇÖL FIRTINASINA

Bir önceki bölümde tanımladığımız gibi hava gücü entegre bir bütünü çağrıştırmaktadır. Ancak Bölüm 2'de bıraktığımız yerde, hava gücü diğer kuvvetlere destek için entegre olmuş bir bütünden başka bir şey değildi. Hava kaynaklarının tek bir yöneticisi yoktu. Politika yapıcıların stratejilerine yanıt veren bir araç değildi. Farklı kuvvetler (servisler) arasında, tüm varlıklarını kullanarak tutarlı bir çaba ortaya koymak için çok az iş birliği vardı.

1970'ler ve 80'ler, Kore ve Vietnam'daki sınırlı savaşlarda kazanılan deneyimlerle, taktik ve teknik olarak yenilik yapma ihtiyaçlarının su üstüne çıktığı bununla birlikte savaşçı generallerin yükselişine tanık olduğumuz yıllardı. Bu dönem boyunca Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri hassas mühimmatlar, sensörler, iletişim ve bilgi teknolojileri, gizli teknolojiler, yeni eğitim teknikleri ve sonunda 1991'de Basra Körfezi'nde büyük bir zafere yol açacak olan operasyonel doktrini geliştirdiler. 1975 yılında Hava Kuvvetleri, savaş pilotlarının ilk 10 muharebe görevini mümkün olduğunca gerçekçi bir ortamda yapmalarını sağlayan büyük ölçekli bir tatbikat olan Kızıl Bayrak'ı (Red Flag) geliştirdi. Donanmanın Top Gun programıyla birlikte bu eğitim, ABD'li hava mürettebatının Vietnam ve Yom Kippur Savaşlarında sergilenen yüksek hava savunmalarıyla başa çıkmak için taktik, teknik ve yeterlilik geliştirmesine yardımcı oldu. Hava Kuvvetleri envanterine F-15, F-16 ve A-10'u eklerken, Donanma F-14 ve F-18'i, Deniz Piyadeleri ise AV-8 ve F-18'i kazanmıştır.

Bu arada, kuvvetlerde (servisler) de silah kapasitelerini yükseltmek için çalışıyorlardı. Hava Kuvvetleri 1970'lerin sonunda Florida'daki Eglin Hava Kuvvetleri Üssü'nde nükleer olmayan mühimmat geliştirmek üzere Silahlanma Bölümü'nü kurdu. Hava Kuvvetleri 1980'lerin ortalarına kadar 10 yeni havadan karaya taarruz silahı tanıttı ve 6 tane daha planladı. Bir başka hava aracı olan devrim niteliğindeki F-117 hayalet avcı uçağına eklenen bu yeni hassas silahlar 1990'larda yıkıcı bir kombinasyon oluşturacaktı.

Ancak bu gelişmeler pilotların görevlerini daha iyi yerine getirmelerini sağlamayı amaçlıyordu. Gerçek şu ki, Hava Kuvvetleri 1977'de büyük hava operasyonlarının komuta ve kontrolünü uygulamak için Mavi Bayrak (Blue Flag)adlı bir tatbikata başlamış olsa da 1980'ler boyunca hava gücünün operasyonel düzeyde kontrolünde çok az ilerleme kaydedildi. Kara ve Hava Kuvvetleri doktrin geliştirme konusunda iş birliği yapmaya başladı, ancak bu çaba zamanla sorunun bir parçası haline geldi. Her ikisi de Varşova paktından gelen büyük tehdidi yenmek için hava ve kara unsurlarının ekip çalışması yapması gerektiğini gördü. Hava

Kuvvetleri ve Kara Kuvvetleri generalleri, yakın muharebe ve derin muharebeyi aynı anda yürütmek için taktik hava gücü ve sensörlerin kapsamlı kullanımını öngören Hava-Kara Muharebesi doktrininin ayrıntıları üzerinde çalışmak üzere anlaştılar. Ancak NATO'da eşzamanlı olarak geliştirilen bir başka doktrin olan Devamlı Birbirini takip eden Kuvvetlerle Saldırı (Follow on Forces Attack), hava gücünü daha da derinlere, düşmanın ön hat birliklerini destek ve takviyelerden izole edecek şekilde tüm harekât alanı düzeyindeki hedeflere saldırmak için kullanmayı öneriyordu. Hava-Kara Muharebesi hava gücünü kolordu komutanlarının planlarına tabi kılarken, NATO Follow-on Forces Attack doktrini hava gücünün harekât alanı ve muharebe alanı seviyesinde kontrol edilerek varlıkların en iyi şekilde kullanılmasını öngörüyordu. İki arasında tartışma, havacıların hava gücünün yer komutanları altında "kuruşluk, küçük paketlere" (penny packets) bölündüğünden şikâyet ettiği İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkmış olabilir.

Dolayısıyla, Çöl Fırtınası Operasyonu'na kadar teçhizat ve taktikler oldukça gelişmiş olsa da komuta ve kontrol düzenlemeleri henüz gelişmemişti. 1982 yılında Genelkurmay Başkanları bir Müşterek Doktrin Pilot Programı başlatmışlardı. Bu program sayesinde, Hava Kuvvetleri'nin aradığı "tek hava yöneticisi" gibi görünen JFACC kavramını onaylamışlardı. Ancak, Deniz Piyadeleri ve Hava Kuvvetleri JFACC'nin yetkileri konusunda önemli ölçüde anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Denizciler bu pozisyonu bir koordinasyon ofisi olarak yorumladılar. Deniz Piyadelerinin doğrudan destek için ihtiyaç duydukları sortiler üzerinde OPCON'u sürdürbilmelerini sağlayan **1986 Omnibus Anlaşmasında** ısrar ettiler. Fazla sortileri JFACC'nin patronu olan JFC'ye sunacaklar ve JFACC de bir koordinatör olacaktı. Hava Kuvvetleri, JFACC'nin görevlerin yerine getirilmesi için müşterek hava kuvvetlerini yönetme yetkisine sahip bir komutan olması gerektiğini düşünüyordu.

ÇÖL FIRTINASINDAN DERSLER

Bu farklı bakış açıları Çöl Fırtınası'ndan önce asla uzlaştırılmadı. Aslında Donanma ve Deniz Piyadeleri JFACC konseptine bağlı olmadıkları için bunun için eğitim almamış ve bunu uygulamak için gerekli ekipmanı satın almamışlardı. CENTCOM'un Irak'taki çatışmalara ilişkin planı OPLAN 1002-90 (Çöl Kalkanı Operasyonu başlamadan bir ay önce yayınlanmıştı) bile bu konuda belirsizlik tohumları içeriyordu.

1986 Goldwater-Nichols Değişikliği, müşterek komutanlara muazzam bir güç vererek Çöl Fırtınası'nda çaba birliği için zemin hazırlamaya yardımcı oldu. Çöl Kalkanı 1990'da başladığında, General Norman Schwarzkopf tüm servislerin hava gücü kullanımını kontrol etmek üzere tek bir hava komutanı ile kendi kurmaylarını oluşturdu. Donanma ve Deniz Piyadeleri bir dereceye kadar direndi ve Ordu helikopterlerinin bu şekilde kontrol edilmesine izin vermeyi reddetti, ancak sonuç yine de Vietnam ile karşılaştırıldığında çok iyi koordine edilmiş bir çabaydı. Bu birliktelik, hava planlamacılarının 70'li ve 80'li yıllarda kaydedilen ilerlemelerden faydalanmak için hava gücü saldırılarının etkilerini koordine etmelerini sağladı.

Çöl Fırtınası, önceki yirmi yılın teknoloji ve derslerini şaşkırtıcı bir şekilde bir araya getirdi. İlk kez gizlilik ve hassasiyet kavramları tek ve entegre bir çabanın parçası haline geldi. Bu aslında bağımsız taktiksel eylemlere karşı operasyonel düzeyde bir strateji idi. Çöl Fırtınası'nda hava kuvvetlerini yöneten havacılar bu kavramları ilk kez entegre ederek ABD'ye bunun 1) yapılabileceğini ve 2) daha iyi yapılması gerektiğini gösterdiler. Hava gücünün büyük bir zaferden büyük ölçüde sorumlu olduğu konusunda çoğu kişi hemfikir olsa da ABD Hava Kuvvetleri yine de bundan dersler çıkardı ve 90'lı yılları savaşı operasyonel düzeyde daha sorunsuz bir şekilde yürütmek için bilgi edinme ve kullanma yeteneğini geliştirerek geçirdi.

İlk olarak, Çöl Fırtınası yeni güvenlik ortamı hakkında bir ders verdi. Savaştan önce bile Hava Kuvvetleri Soğuk Savaş sonrası dönemdeki rolü için bir vizyon çizmeye başlamıştı.

Bakan Donald Rice ve Hava Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Orgeneral Larry Welch, "Küresel Erişim, Küresel Güç" başlıklı bir beyaz kitap hazırlayarak, ülke denizaşırı varlığını terhis ederken Hava Kuvvetleri'nin güvenliği nasıl sağlamaya devam edebileceğini ortaya koydu. Çöl Fırtınası, Soğuk Savaş'ı karakterize eden büyük güç caydırıcılığının yokluğunda, ABD'nin çıkarlarını korumak için ihtiyaç olduğunda geniş ölçekte bir savaşa girebileceğini gösterdi. Hava Kuvvetleri, açık konvansiyonel savaşta iyi donanımlı bir düşmana karşı günde binlerce sortilik bir hava gücü çabasına liderlik etmeye çağırılmıştı. Soğuk Savaş döneminde bile böyle bir şey duyulmamıştı.

Bu yeni ortamda, diğer süper güçlerin müdahale endişesi olmadan, politika yapıcılar çöl fırtınası esnasında askeri komutanlara görevlerini yerine getirme özgürlüğü verebilirlerdi ve verdiler. Askeri komutanlar, stratejik düzeydeki karar vericilerden açık ve ulaşılabilir hedefler olduğunu düşündükleri şeyleri aldılar ve sivil otorite de bu hedeflere ulaşmaları için orduyu yetkilendirdi. Başkan George Bush, Irak'ın Kuveyt'i işgalinden sonraki bir hafta içinde ulusal hedefleri bizzat kendisi ortaya koydu. Bush, 1) Irak kuvvetlerinin Kuveyt'ten derhal, koşulsuz ve tam olarak çekilmesini sağlamak; 2) Kuveyt'in meşru hükümetini yeniden kurmak; 3) Basra Körfezi bölgesinin güvenlik ve istikrarını sağlamak ve 4) Amerikalıların hayatlarını korumak için çağrıda bulundu. Askeri planlamacılar bu hedefleri gönülden benimsedi ve çabalarının tüm önemli brifinglerinde bunlara atıfta bulundu. İlk ikisi açıkça Iraklıların Kuveyt'ten çıkarılmasını gerektiriyordu. Üçüncüsü o kadar net olmamakla birlikte Irak ordusunun kapasitesini azaltmaya yönelik bir çağrı olarak yorumlandı. Dördüncüsü ise ABD'li rehinelere Aralık 1990'da serbest bırakılmasıyla tartışmalı hale geldi. ABD ordusu bu hedeflerde net bir askeri strateji için temelleri oluşturacak dayanaklar buldu.

Ancak bu, askeri komutanlara istediklerini yapmaları için açık çek vermedi. Çöl Fırtınası aynı zamanda bu güvenlik ortamında, en azından şimdilik, istekli koalisyonların var olacağını da öğretti. Çöl Fırtınası koalisyonu, Suriye gibi kendilerini asla ABD ile aynı tarafta görmeyecek ülkelerden oluşuyordu. Bu koalisyonu bir arada tutmak için sivil liderliğin savaşın bazı ayrıntılarını yönetmesi gerekiyordu. Açık hedeflere rağmen, ordudan askerî açıdan önemsiz olduğunu düşündüğü bazı şeyleri yapması istendi. Yani, Scud'ları avlamak için çağrıldı.

"Büyük Scud Avı", politika yapıcılar ile savaş alanındaki askeri komutanlar arasında önemli bir sürtüşme kaynağı oldu. Sahadaki ABD kuvvetleri Irak Scud'larını koalisyon için geçerli bir tehdit olarak görmüyordu. Sadece askerî açıdan düşünüyorlardı. Washington'da politika yapıcılar İsrailileri savaşın dışında tutmak için aşırı önlemler alıyorlardı. Iraklılar 18 Ocak 1991'de İsrail'e ilk Scud'ları fırlattığında, İsrail ABD'den dost-düşman tanımlama (IFF) kodlarını yayınlamasını istedi, böylece İsraililer bir misilleme saldırısı başlatabilecekti. ABD bunu reddetti ama tehdidi bertaraf etmek için de elinden gelen her şeyi yaptığını göstermek zorundaydı. Buna İsrail'e Patriot füze bataryaları göndermek, İsraililerin hedef belirlemelerine izin vermek ve Irak'taki mobil rampaları bulup yok etmek için topyekûn bir çaba başlatmak da dâhildi. Ancak 19 Ocak'ta **Savunma Bakanı Richard Cheney günlük uçuş programını gözden geçirdi** ve Riyad'daki hava planlamacılarının Scud avı çabalarını hızlandırmadığını keşfetti. Patladı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Colin Powell Suudi Arabistan'daki havacılara haber gönderdi: Scudlar konusunda ciddi olun. Sonuçta ortaya çıkan Scud Avı başlangıçta (Özel Harekât güçlerinin yerdeki çabalarını da içeriyordu) mobil Scud rampalarını bulup imha etmede başarısız oldu, ancak fırlatmaları bastırmada ve daha da önemlisi İsrailileri savaşın dışında tutmada başarılı oldu

Diğer olaylar taktiksel eylemler ile siyasi etki arasındaki ilişkiyi pekiştirmiştir. 13 Şubat 1991'de F-117'ler Bağdat'ın banliyölerindeki Al Firdos bölgesinde bir komuta ve kontrol sığınağını vurdu. Askeri hedef belirleyiciler ilk başta bu sığınağı görmezden gelmişlerdi, ancak son göstergeler Iraklıların burayı kullanmaya başladığını gösteriyordu. Ancak

planlamacılar Iraklıların sığınağı aynı zamanda bazı seçkinlerin ailelerini barındırmak için de kullandığını bilmiyordu. Televizyon haber kanalları saldırıda ölen Iraklı sivillerin fotoğraflarını yayınladığında, askeri liderler dünyadaki tüm hassasiyetin hedefle ilgili yakın bilgi eksikliğinin üstesinden gelemeyeceğini gördüler. Daha da önemlisi, bu bilgi eksikliği bazı hatalara yol açarsa, liderler halkla ilişkiler savaşını kazanmak için hızlı ve kararlı bir şekilde harekete geçmek zorunda kalacağından bu gibi hataların siyasi riskleri yüksek olabilecekti. Bu durum nedeniyle, Bağdat'a yönelik saldırıların ciddi şekilde sınırlandırılması anlamına geliyordu.

Hava Kuvvetleri de uzayın değerli bir araç olduğunu öğrendi. Hava Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı General Merrill "Tony" McPeak Çöl Fırtınası'nı "ilk uzay savaşı" olarak adlandırmıştır. Çöl Fırtınası'nda uzay varlıkları füze fırlatmalarına karşı uyarı sağlıyor, bulut örtüsünün hava operasyonlarını engelleyeceği yerleri gösteriyor, uzun menzilli iletişim sağlıyor, haritaları güncellemek ve saldırı paketlerine yardımcı olmak için görüntü sağlıyor ve küresel konumlandırma sistemi (GPS) navigasyon desteği sağlıyordu. Ancak Çöl Fırtınası'nda JFACC olan Korgeneral Charles Horner, güvenlik endişeleri nedeniyle uzay yetenekleriyle başa çıkmanın zor olduğunu düşünmüştü. Horner, uzay yeteneklerinin çok gizli olması nedeniyle Hava Kuvvetleri uzay operatörlerinin hata yapmaktan korktuğunu, bu nedenle uzay bilgilerini diğer yetenekler gibi komuta ve kontrol süreçlerine dahil edemediğini fark etti.

Savaştan sonra General Horner birleşik ABD Uzay Komutanlığı'nın komutanı oldu ve öncelikli kaygısı bu kültürü daha operasyonel odaklı bir hale getirmektir. Aslında, sonraki beş komutanın (Horner dahil) hepsi savaş pilotuydu. Hava Kuvvetleri ayrıca 1992 yılında Çöl Fırtınası'nın ilk analizinin bir parçası olarak uzay konusunda bir Mavi Kurdele Paneli (Blue Ribbon Panel) düzenledi. Horner'in gözetimi altında Uzay Komutanlığı, Las Vegas'taki USAF Silah Okulu'nu model alarak Colorado'daki Falcon Hava Kuvvetleri Üssü'nde bir Uzay Harp Merkezi (**Space Warfare Center SWC**) kurdu. SWC, hava unsurları komutanlarının uzay kabiliyetlerinden elde ettikleri bilgileri savaşa uygulamalarını sağlayacak araçlar geliştirmeye başladı. 1994 yılında, Project Strike II, uzay görüntülerinden elde edilen koordinatları kullanarak bir F-15E'nin mobil bir Scud fırlatıcısını vurmak üzere yeniden hedeflenebilmesini sağladı.

Hava Kuvvetleri, Çöl Fırtınası'nın ardından daha da kapsamlı organizasyonel değişiklikler yaptı. Tüm uçakların yeni konvansiyonel savaş ve caydırıcılık rollerinde rol oynaması gerektiğini kabul eden Hava Kuvvetleri, geleneksel Askeri Hava Nakliye Komutanlığı (Military Airlift Command, MAC), Taktik Hava Komutanlığı (Tactical Air Command, TAC) ve Stratejik Hava Komutanlığı'nı (Strategic Air Command, SAC) yeniden yapılandırdı. Bombardıman uçaklarını ve avcı uçaklarını tek bir Hava Muharebe Komutanlığı (Air Combat Command, ACC) olarak yeniden düzenledi ve onları savaşa götüren varlıkları - tankerler ve hava ikmal, tek bir Hava İntikal Komutanlığı (Air Mobility Command, AMC) bünyesine aldı. Bombardıman uçakları ve avcı uçakları konvansiyonel saldırı paketlerinde birlikte çalışmaya hazır olacaklardır. Tankerler, nükleer bombardıman uçakları için tetikte beklemek yerine, konvansiyonel bir olasılık durumunda hava nakliye ve avcı uçaklarını desteklemek üzere konumlandırılacaktı. Hava Kuvvetleri, günün sonunda her an bir nükleer saldırıyı destekleme yeteneğinden ziyade, dünya çapında konvansiyonel gücü yansıtmaya yeteneğine daha fazla uyum sağlamıştır.

CLINTON YÖNETİMİ İLE ENTEGRASYON

Başkan Bill Clinton başkomutan olarak görevi devraldığında, yeni yönetim ile ordu arasındaki ilişkiler gergindi. Emekli bir albay ve eski Hava Kuvvetleri tarihçisi 2002 tarihli bir makalesinde bu dönemi "iki yüzyıl önce Amerikan bağımsızlık savaşının kapanışında Newburgh adreslerinin yayınlanmasından bu yana Amerikan ordusunun meydan okuma ve

direnşinin en açık tezahürü" olarak nitelendirdi. Yine de sonraki sekiz yıl içinde yönetim, Vietnam'dan bu yana tüm yönetimlerden daha fazla güç kullanımı sorunsalıyla boğuşacaktı. Bu süreçte ABD, ordusunu ve geleceğe yönelik vizyonunu şekillendirecekti.

1995 yılında Hava Kuvvetleri Sekreteri Dr. Sheila Widnall ve Genelkurmay Başkanı General Ronald Fogelman, Hava Kuvvetleri'nin vizyonunun mevcut bilgi devriminden yeterince yararlanmadığını fark ettiler. Alvin Toeffler, Carl Sagan ve diğer bilim adamları ve vizyonerleri Hava Kuvvetleri için geleceğin neler getireceğini anlatmaları için davet ederek stratejik bir planlama çalışması başlattılar. Bunun sonucunda Hava Kuvvetleri'nin ilk vizyon belgesi olan (Global Engagement- A Vision for the 21st Century Air Force.) "Küresel Angajman- 21. Yüzyıl Hava Kuvvetleri için Bir Vizyon" ortaya çıktı.

"Küresel Angajman" Hava Kuvvetlerini Clinton yönetimi ve Genelkurmay Başkanlığı ile aynı çizgide tutmaya çalışırken aynı zamanda Hava Kuvvetlerinin yeteneklerini de arttırıyordu. Başkan'ın Ulusal Güvenlik Stratejisi, ordunun dünya çapında kritik bölgelerin istikrarını arttırmak için diplomatik çabalara katılmaya hazır olmasını talep ediyordu. Bu doğrultuda 1996 yılında Genelkurmay Başkanı Orgeneral John Shalikashvili başkanlığındaki Genelkurmay Başkanlığı, ABD askeri kuvvetlerinin bu güvenlik stratejisini nasıl gerçekleştireceğini açıklayan bir belge olan Joint Vision 2010'u yayınladı. Müşterek kuvvetler, savaşta ve barışta kendilerinden beklenen tüm görevleri yerine getirmek için yeni operasyonel konseptler ve "Bilgi Üstünlüğü" adı verilen bir şey geliştirmek zorunda kalacaktı. Bu sayede kuvvetler birlikte çalışabilecek ve hedeflerine büyük sayılar olmadan ulaşabileceklerdi.

Hava Kuvvetleri tamamen aynı fikirdeydi. Hava Kuvvetleri Vizyon 2010, bu yeni operasyonel konseptlerin hız, küresel menzil, gizlilik, esneklik, hassasiyet, ölümcüllük, küresel/alansal durumsal farkındalık ve stratejik perspektif gerektirdiğine işaret ediyordu, tam da hava gücünün diğer tüm kuvvet türlerinden daha iyi sağlayabileceği şeyler. Ancak gerçekten küresel olabilmek için Hava Kuvvetleri'nin Hava ve Uzay Kuvvetleri ve zaman içinde Uzay ve Hava Kuvvetleri haline gelmesi gerekecektir. Bu arada, insanların ve ekipmanlarını çatışmaya hızlı bir şekilde ulaştırma yeteneğini geliştirmesi gerekecekti. Kuvvetler, bir çırpıda birlikte konuşlanmaya hazır olacak (aslında birlikte konuşlanma tatbikatları yapacak) Hava Sefer Kuvvetlerinde paketleneyecekti. Hava Kuvvetleri aynı zamanda "hedefin ya da amacın yerini belirleme, duyarlı komuta ve kontrol sağlama, istenen etkiyi yaratma, başarı düzeyimizi değerlendirme ve gerektiğinde hassas bir şekilde yeniden angaje olma esnekliğini muhafaza etme" (locate the objective or target, provide responsive command and control, generate the desired effect, assess our level of success, and retain the flexibility to re-engage with precision when required) becerisini de geliştirmek zorunda kalacaktı. Belge kültürel bir değişim çağrısında bile bulunuyordu: gelecekte hava ve uzay gücünün kullanımı ve doktrini konusunda deneyimli olan herkes operatör olarak adlandırılacaktı (savaş pilotlarının hâkim olduğu bir kuvvette büyük bir adım).

"Küresel Angajman" iddialı bir belgeydi. İçinde bazı tartışmalar vardı. Hava ve Uzay Kuvvetleri'ne ve ardından Uzay ve Hava Kuvvetleri'ne geçişle ilgili tek satır üst düzey subaylar arasında hararetli tartışmalara neden oldu. "Operatör" tanımını genişletme hamlesi büyük bir kültürel değişim gerektiriyordu ve hala olgunlaşmadı. Ancak belge Hava Kuvvetleri liderlerine Bilgi Çağı savaşına doğru ilerlemeleri için ivme kazandırdı. Hava Kuvvetleri'nin uzayın kontrolünü elinde tutma hakkı için mücadele etmesini sağladı. İnsansız hava araçları ve bilgi toplayıp karar vericilere ulaştırılan diğer sensörler üzerinde daha fazla çalışılmasını haklı çıkardı. Ayrıca hassas mühimmatlar üzerinde da daha fazla geliştirme için baskı yapmıştır. Sivil ve müşterek kuvvet politikalarıyla uyumlu, ancak bu belge Hava Kuvvetleri'nin kabiliyetlerini genişletecek şekilde inovasyon için baskı oluşturdu.

DİKKATLİ MÜDAHALE- SOMALİ VE BOSNA

Burada hafif bir dolambaçlı yol var. Bosna, CAOS ile ilgili çalışmamıza ışık tutacak çatışmalardan biri değildir. Ancak, Somali'deki felaket ile 1999'daki Kosova savaşı arasındaki boşluğu nasıl doldurduğunu görmek bilgilendirici olacaktır. Dr. Sheila Widnall 1993 yılında Hava Kuvvetleri Sekreterliği görevini devralmak üzere Washington D.C.'ye geldiğinde, ilk hafta sonunu televizyon karşısında geçirdi. Mogadişu sokaklarında sürüklenen ölü asker cesetlerini izleyen Amerikalıların hissettiği ıstırapla karışık olarak Widnall'ın başka bir gözlemi daha vardı: "Artık Bosna'ya girmeyeceğiz." Widnall, Somali'deki felaketin Clinton yönetiminin başka bir yere müdahil olma konusunda iki kez düşünmesine neden olacağını doğru bir şekilde tahmin etmişti.

Sonunda ABD Bosna'daki çatışmaya girdi ama temkinli bir şekilde. BM Koruma Gücü Ocak 1992'de Hırvatistan'da kurulmuştu. Bosnalılar aynı yılın mart ayında Yugoslavya'dan bağımsızlıklarını ilan ettiklerinde, Sırp ordusu ilerledi ve yeni devletin büyük bölümünü hızla kendine kattı. ABD ve bazı Avrupa devletleri Nisan ayında Bosna'yı tanıdı ve haziran ayında BM'nin görevi Saraybosna Havaalanında ki insani yardım malzemelerinin korunmasını da kapsayacak şekilde genişletildi. 1995 yılında Clinton Yönetimi çatışma konusunda ne yapılacağı ile ilgili hala derin bir bölünmüşlük içindeydi. Başkan Clinton güç kullanımına izin vermek için Amerikan önderliğinde bir oluşum sağlamak istiyor ama aynı zamanda 20,000 Amerikalıyı sahaya sürmekten de kaçınmak istiyordu. 9 Ağustos 1995'te müdahale etmeye karar verdi.

Yakın gözetim altında görev icra edecek hava gücü çözümdü. BM uçuşa yasak bölgeyi uygulamak için NATO hava gücünü kullanırken zaten dikkatli davranıyordu. BM ve NATO "ikili anahtar" adını verdikleri bir komuta ve kontrol düzenlemesi geliştirmişlerdi, yani herhangi bir eylemde bulunulacaksa her ikisinin de aynı fikirde olması gerekiyordu. Eğer sahadaki BM barış gücü askerlerinin yakın hava desteğe (CAS) ihtiyacı olursa, Birleşik Hava Operasyonları Merkezi'ndeki (Combined Air Operations Center CAOC) yönetici buna izin verebilirdi. Saldırı amaçlı harekât için NATO nun tüm hava yeteneklerinin genel komutanı tarafından onaylanması gerekiyordu. Ancak BM tarafında, Genel Sekreter Boutros Boutros-Ghali saldırı amaçlı taarruzlar için onay makamıyken, Büyükelçi Yasushi Akashi'nin onayı CAS için gerekliydi. Bu durum, iki tarafın askerî harekât için angajman kurallarını (ROE) zaten müzakere etmiş olmasına rağmen bu şekilde gerçekleşti. CAS için tekrarlanan talepler reddedildi ve Kasım 1994'teki ilk saldırı amaçlı taarruz o kadar sulandırıldı ki hiçbir etkisi olmadı.

Clinton yönetimi güç kullanarak müdahale etmek için diplomatik hamlesini yaptığında, hava gücü üzerindeki sıkı ve etkili kısıtlamalar zaten oluşturulmuştu. NATO hava komutanı Korgeneral Mike Ryan, Deliberate Force adı verilen bir operasyon için hava saldırılarının planlanmasından sorumluydu. Resmi olarak saldırıların amacı sahadaki BM barış gücü askerlerini korumaktı. Aslında ABD, Ryan'ı Slobodan Miloseviç ile müzakere eden diplomatik temas ekibinin fiili lideri Büyükelçi Richard Holbrooke'dan ayrı tutmaya büyük özen gösterdi. İkisinin iş birliği yapması uygun olmazdı, çünkü bu hava saldırılarını tarafsız bir koruma gücünden ziyade Sırları zorlamak için bir araç haline getirirdi.

Yine de siyasi liderlerin müdahalesi olmasa bile Ryan siyasi kaygılara karşı duyarlı olmayı tercih etti. Saldırıların sıkı kontrolünü sağladı. Her hedef noktasını bizzat kendisi seçti ve belirli bir hedef üzerinde kullanılacak silahlarla ilgili her kararı kendisi verdi. Aslında Ryan hava saldırılarının siyasi sonuçları konusunda Holbrooke ve ekibinden muhtemelen daha muhafazakârdı- Ryan hava saldırıları için siyasi desteğin önemli bir tali hasar olayına (eğer gerçekleşirse) dayanamayacağından endişe ediyordu; Holbrooke'un böyle bir korkusu yoktu.

Ancak bombardıman, sahadaki eylemler ve diplomasi arasındaki yakın koordinasyon yürütülen çabanın başarısının anahtarıydı.

KOMUTA VE KONTROLÜN KURUMSALLAŞTIRILMASI

Bosna küçük bir savaştı ama Hava Kuvvetleri'nin hava gücünün mevcut siyasi ortama nasıl uyum sağladığının anlaşılmasına katkıda bulundu. Bosna aynı zamanda Hava gücünün dikkatle hazırlanmış bir siyasi stratejiye uyum sağlamaya hazır olması gerektiğinin de örneğiydi. Bu doğrultuda Hava Kuvvetleri, hava gücünü savaşın operasyonel seviyesinde kontrol edebilmek için daha fazla çaba sarf etmeye başladı. 1996 yılında **Hava Kuvvetleri Bilimsel Danışma Kurulu** tarafından yapılan bir çalışma, komuta ve kontrol süreçleri ve teknolojisinde iyileştirmelere duyulan ihtiyaca ışık tutmuştur.

Bunun üzerine Hava Kuvvetleri liderleri hava ve uzayı entegre etmek, mükerrer çabaları ortadan kaldırmak ve komuta ve kontrolü modernize etmek için Hava ve Uzay Komuta ve Kontrol Ajansı (Air and Space Command and Control Agency AC2A) adında bir organizasyon kurdu. Bundan önce, komuta ve kontrol ekipmanına ihtiyaç duyan her kuruluş bunun için bir bütçe sunuyordu; sonuç olarak 1997 bütçesinde 67 farklı komuta ve kontrol sistemi vardı. Ajansın görevi ortak bir operasyonel mimariye doğru ilerlemek ve aynı zamanda AOC için bir temel oluşturmaktı.

Ancak Hava Kuvvetleri yetkilileri sorunun kapsamını yeni yeni kavramaya başlamıştı. 67 sistem, bilgiyi bir yerden bir yere ileten ya da varış noktasına ulaştığında bilgiyi işleyen sistemlerdi. Sadece bu sistemlere bakıldığında, bilgileri otomatik olarak işleyen ve yayan, kesinlikle "kapalı devre" bir komuta ve kontrol sistemi hayal edilebilirdi. Ancak savaş alanından veri toplayan sensörler gerçek zamanlı, açık döngü bir sistemin önemli bir parçasıydı.

Bu sıralarda ISR sensörleri de gelişmekteydi. Çöl Fırtınası'nda Müşterek Gözetleme Hedef Saldırı Radar Sistemi (Joint Surveillance Targeting and Radar System JSTARS) daha sahaya sürülmeden ilk kez görücüye çıktı. ABD Ordusu VII nci Kolordu Komutanı Korgeneral Frederick Franks 1990 sonbaharında Avrupa'da bir gösteriyi izlediğinde JSTARS programı hala geliştirme testleri aşamasındaydı. O kadar etkilendi ki General Schwartzkopf'a brifing verdi ve Schwartzkopf sistemi çöle konuşlandırdı. JSTARS, Khafji Muharebesi'nde birlik hareketlerinin tespit edilmesinde etkili oldu ve daha sonra Kosova, Afganistan ve Irak'ta yaygın olarak da kullanılacaktı. Aslında JSTARS, havadan ISR alanındaki bir başka gelişme olan insansız hava aracı İHA (unmanned aerial vehicle UAV.) ile ilk kez Kosova'da bir araya geldi.

İHA'lar Vietnam'a kadar keşif için kullanılmış, ancak her zaman verilerin yavaş iletilmesinden ve hatalı navigasyondan muzdarip olmuşlardır. Predator, kontrol ve görüntü aktarımı için GPS ile geliştirilmiş navigasyon ve ticari uydu veri bağlantılarını içeren ilk araçtı, böylece görüş hattı operasyonlarının kısıtlamasından kurtuldu. General Atomics tarafından 1993 yılında bir teklif talebine yanıt olarak geliştirildi ve Ocak 1994'te sözleşmenin imzalanmasından 17 ay sonra Balkanlar'da savaştı. Hazır bileşenler kullanılarak inşa edildi ve İleri Konsept Teknoloji Gösterimi (Advanced Concept Technology Demonstration) adı verilen hızlı reaksiyon stratejisi kullanılarak satın alındı. Hava Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ronald Fogleman, Predator'un Bosna'daki hizmeti sayesinde ne kadar önemli hale geldiğini gördüğünde, onu Hava Kuvvetleri'nin bir varlığı haline getirmek için elinden geleni yaptı, desteğini harekete geçirdi ve USAF lider servis olarak belirlenmeden önce bile operasyonel bir filo oluşturdu. Bunun yanı sıra, Hava Kuvvetleri generalleri uzay yeteneklerinin daha fazla farkına varmaya başlamıştı.

Böylece Hava Kuvvetleri ISR'yi komuta ve kontrol paradigmasına dahil etmesi gerektiğini fark etti. Hava Kuvvetleri generalleri her yıl Corona adı verilen bir dizi toplantı düzenler. 1997 Corona Güz toplantılarında generaller, komuta ve kontrol sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelen ISR sensörlerinden kimsenin sorumlu olmadığına dikkat çektiler. Hava Kuvvetleri yeni bir merkez oluşturmak yerine bu yeni sorumluluğu AC2A'ya dahil ederek Hava Kuvvetleri Komuta ve Kontrol, İstihbarat, Gözetleme ve Keşif Merkezi (Air Force Command and Control, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance Center AFC2ISRC) haline getirdi.

Van Creveld'in "yönlendirilmiş teleskop "unu kullanma yeteneğini geliştirmeye adanmış bir kuruluş varsa, o da buydu. Bu kurum, sensörlerden karar vericilere ve tedbir almaktan sorumlu kişilere kadar resmi geri bildirim döngüleri oluşturmak için gerekli araçların ve eğitimin geliştirilmesinden sorumluydu. Birbirinden ayrı, "stove piped" (a stove pipe sistem; belirli bir sorunu çözmek için tedarik edilen ve geliştirilen, sınırlı bir odak ve işlevsellik ile karakterize edilen ve diğer sistemlerle kolayca paylaşılabilen veriler içeren bir sistemdir") sistemlerle bu mümkün değildi, ancak sistemler ortak ya da en azından birlikte çalışabilir hale getirilebilirse, bu sensör-iletişim döngüleri resmi süreçler haline gelebilirdi. AFC2ISRC savaşan komutanlardan gelen girdileri topladı ve ardından teknolojiyi mümkün olan en kısa sürede kullanılabilir yeteneklere dönüştürmek için Elektronik Sistemler Komutanlığı ve Massachusetts'teki Mitre Corporation ile birlikte çalıştı.

Bu hızlı gelişmenin anahtarlarından biri 1998 yılında Sefer Görev Kuvveti Tatbikatı (Expeditionary Force Experiment, EFX) adı verilen yıllık bir tatbikattı. Tatbikatın amacı, Askeri işlerde meydana gelen Devrim'den faydalanmak ve "bir Havacılık ve Uzay Sefer Kuvveti aracılığıyla müşterek kuvvet komutanı için belirleyici havacılık ve uzay gücünü konuşlandırmak ve kullanmak üzere ortaya çıkan Hava Kuvvetleri yeteneklerini" göstermekti. Hava gücünü komuta ve kontrol etmek için kullanılan teknolojinin, tedarik sisteminin yeni sistemler ve teknikler geliştirebileceğinden daha hızlı değiştiği gerçeğinin farkına varan bu yıllık etkinlik, "spiral geliştirme" (spiral development) adı verilen daha esnek bir yöntemi denemeye başladı. İlk tatbikat, insanların birden fazla konumdan dağıtık operasyonlar gerçekleştirmesine olanak tanıyan iş birliğine dayalı araçlara odaklandı ve ayrıca dinamik, "zaman açısından kritik hedeflerin" hedeflenmesine yönelik bir süreç geliştirmeye çalıştı.

KOSOVA

Ancak değişiklikler dünyadaki olayların hızına ayak uyduramadı. İlk EFX'in tamamlanmasından sonraki altı ay içinde ABD kendisini Kosova'da bir savaşın içinde buldu. 1999 Kosova çatışması, politikacıların yoğun kontrol taleplerinin hava gücü kullanımında yine büyük önem taşıması açısından Bosna'ya benziyordu. Kosova'daki savaş, BM'den yetki almadan sadece insani nedenlerle yapılan bir savaş olması bakımından daha önce görülmemişti. Her ne kadar hem Başbakan Tony Blair hem de Başkan Clinton mülteci akınlarının istikrarı bozucu etkisine atıfta bulunmuş olsalar da müdahalenin birincil nedeni Kosovalı Arnavutların içinde bulunduğu kötü durum gibi görünmektedir. Kosova Kurtuluş Ordusu (Kosovo Liberation Army, KLA) ve Sırp'lar 1991'den beri savaşıyorlardı ve 1999'a kadar NATO sadece iki tarafın da savaşmayı bırakmasını sağlamaya çalışıyordu. Ancak Ocak 1999'da Racak'ta 45 Kosovalı sivil katledildi. Ardından Rambouillet barış konferansına katılan Sırp delegasyonu NATO'nun barış koşullarını kabul etmeyi reddetti. Aynı zamanda Miloseviç, Kosova'yı KLA'nın etnik Arnavut destekçilerinden arındırma stratejisine geçti. Bu durum NATO'ya savaşta taraflar arasında net bir seçim yapma şansı verdi.

Ancak bu, askeri strateji konusunda net bir seçim yapılmasını sağlamadı. ABD'nin siyasi hedefleri NATO'nun saldırganlığa karşı olduğunu göstermek, Miloseviç'i daha fazla saldırıdan caydırmak ve Sırbistan'ın savaş yürütme kapasitesine zarar vermektir. NATO'nun

siyasi hedefleri ise Kosova'daki ölümleri durdurmak, mülteci krizini sona erdirmek ve Rambouillet Anlaşmalarına dayalı siyasi çözümler için gerekli koşulları yaratmaktı. Bunlar Çöl Fırtınası koalisyonunun elde ettiğinden çok daha belirsiz hedeflerdi. Ayrıca bu hedeflere en iyi kara birlikleriyle ulaşılabildi. Ancak, hayati çıkarlar söz konusu olmadığından, NATO ülkeleri arasında askerlerinin hayatlarını riske atma konusunda pek istek yoktu.

Dahası, buna mecbur olduklarını da düşünmediler. 1990'lar boyunca hava gücü, tam bir savaştan daha ziyade kısa süren bir dizi farklı durumda güç kullanılmasına müdahil oldu. Bosna çatışması bunlardan biriydi. Saddam Hüseyin'in "uçuşa yasak bölgeler" ile çevrelenmesi de bir diğerydi. 1998'de Saddam'ı BM denetimlerine uymaya zorlama çabası da öyleydi. Bunlar, rakibin davranışında kısa vadeli bir değişiklik yaratmak için kısa ve hızlı hava gücü uygulamaları ile karakterize edildi. Stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesi için uzun vadeli stratejiler yoktu. Buna paralel olarak, her birinde hava gücünü kullanan sistem, Çöl Fırtınası'nda savaşmış olan sistemin sadece bir parçasıydı. Örneğin Güney Gözetleme Operasyonu'nda, uçuşa yasak bölgenin uygulanmasına yönelik günlük operasyonlar Suudi Arabistan'ın Riyad kentindeki AOC'de yaklaşık 500 kişilik bir ekip tarafından koordine edildi. Ancak ne zaman koordineli bir saldırı gerçekleşse, örneğin Başkan Clinton Ocak 1993'te Başkan Bush'un hayatına kasteden Saddam'a karşı misilleme yapılmasını emrettiğinde, daha büyük bir grup görevi devralırdı. Daha ABD'deyken (Shaw Hava Kuvvetleri Üssü, S.C.'de) eylemleri planlar ve hedefleri onaylatırlardı. Ardından 9'uncu Hava Kuvveti Komutanı, yoğunluğun arttığı kısa süre boyunca operasyonları yürütmek üzere kendi seçtiği personeliyle birlikte Riyad'a konuşlanacaktı.

Bu zihniyet ilk başta Kosova savaşına da taşındı. General Wesley Clark'ın daha sonra bir kitapta yayınlanan anısına göre, sınırlı saldırılardan daha büyük saldırılara ve ardından Kosova'nın ve hatta gerekirse Sırbistan'ın karadan işgaline zihinsel olarak hazırды. Ancak siyasi arenada, tıpkı Bosna'da olduğu gibi birkaç günlük saldırı ve ardından bombalamaya ara verilmesi arzusu vardı. 1995'teki Bosna müdahalesinin yüzeysel bir okuması Miloseviç'in bombardıman ve diplomasiye karşı savunmasız olduğunu gösteriyordu. Daha derin bir okuma, Dayton Anlaşmalarının sahada bir dizi keskin geri dönüşü takip ettiğini ve bombardımanın Sırbistan'a karşı yapılmadığını herkese hatırlattı. Yine de Ağustos 1998'de askeri planlamacılar Kuzey Atlantik Konseyi (NAC) ülkelerine olası bir kriz için askeri seçenekler sunduğunda, kara birliklerini içeren tüm seçenekler rafa kaldırıldı. Başkan Clinton ve Dışişleri Bakanı Madeleine Albright kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda Miloseviç'e karadan işgal olmayacağını, sadece havadan bombalama yapılacağını söylediler.

Tutarlı bir strateji yoktu, izin verilen araçları gerekli amaçlara bağlayacak bir mekanizma yoktu. İleride göreceğimiz gibi, hava komutanı Korgeneral Michael Short bile kara birliklerinin etnik temizlik yapmasını, karada birlikler olmadan durduramayacağını biliyordu. Hava gücünün Miloseviç'i teslim olmaya ikna edebileceğini düşünüyordu ama bunu ancak Belgrad'ın merkezine gidip Miloseviç'in güç aldığı üslerine saldırarak yapabiliirdi. Bu yaklaşım politika yapıcılar tarafından kabul görmedi engellendi.

Net bir mekanizmanın yokluğunda, politika yapıcılar stratejiyi uygulamak için bir hedef onay sürecini kullandılar. Bu gerçekten de stratejik düzeydeki karar alıcılar ile ordu arasındaki tek strateji rehberiydi. Avrupa Müttefik Yüksek Komutanı Orgeneral Wesley Clark, Başkomutanı ya da Savunma Bakanı William Cohen ile hiçbir tartışmaya dahil olmadı. Hedeflerin onaylanması NATO hükümetlerinden oluşan bir komite tarafından yapılıyordu ve bu komitelerden herhangi biri tek tek hedefleri veto edebiliyordu. Süreç yavaş ve düzensiz işliyordu ve bu şekilde icra edilen bombardıman havacıların düşündükleri etkiyi yaratamadı.

Ancak bombalamadaki hatalar NATO'nun ahlaki üstünlüğünü yok etme potansiyeline sahipti. Stratejik düzeydeki karar vericiler Kosova'da taktiksel eylemlerin stratejik etkileri

olabileceğine dair daha fazla kanıt buldular. Bir Yugoslav silah ajansını hedef alan istihbarat yetkilileri tepedeki görüntülerden yanlış binayı seçtiler. Yanlışlıkla hedef aldıkları binanın Çin büyükelçiliği olduğunun farkında değillerdi çünkü kullandıkları harita 1996 yılında taşınmış olan büyükelçiliğin doğru yerini göstermiyordu. Bu iki hata, bir B-2'nin hedefini (Çin Büyükelçiliği olduğu ortaya çıktı) tam olarak bombaladığında bomba hedefle diplomatik bir kâbus yaratmak için birleşti. Bu Pekin ve Washington arasında bir krizi tetikledi, koalisyonun dayanışmasını tehdit eden uluslararası bir kargaşaya neden oldu, çatışmanın sona erdirilmesi için müzakere hamlelerini sekteye uğrattı ve Belgrad'daki bombardımanı iki hafta boyunca durdurdu.

Geçmişte bakıldığında, politika yapıcıların benimsediği yaklaşım, etnik temizlikten çok NATO ittifakı konusunda endişeli olduklarını göstermektedir. NATO ittifakını sürdürmek adına kara birliklerini dışladılar ve daha hızlı teslim olmaya zorlayabilecek tek stratejiyi göz ardı ettiler. Bu söylem belki de tam olarak doğru değildir. Belki şu şekilde de söyleyebiliriz, politika yapıcıların karar süreçlerinde siyasi baskıların zaman zaman "askeri etkinlikten" daha ağır bastığını göstermektedir

Sonunda Hava Kuvvetleri çatışmadan bazı zorlu dersler çıkardı. Kosova'da hava gücü ABD'nin tek askeri aracıydı ve birçok açıdan yetersiz kalmıştı. Belgrad'a yapılan saldırılar Miloseviç üzerinde etkili olmuş gibi görünse de Kosova'da ordusuna karşı gösterilen cesur çabalar etnik temizliği durduramamış, hatta Sırp lar dağılıp saklanabildikleri için Sırp hava savunmasını yok edememişti. Hava gücünün siyasi açıdan hassas bir ortamda birçok geçici hedefi vurmak için gelişmiş bir yeteneğe ihtiyacı vardı. Kosova'da bu, toplam saldırıların alışılmadık derecede büyük bir bölümünü oluşturan "Esnek Hedefleme" (Flex Targeting) adı verilen bir süreçle yapılmıştı. Bu, uzaktaki karar vericileri daha önce hiç olmadığı kadar büyük ölçüde uygulamaya dahil etti. Short'un CAOC personeli genellikle ISR sensörlerinden gelen gerçek zamanlı istihbarata dayanarak uçakları yönlendirmeye çalıştı. Esasen, saldırıları onaylamadan önce hedeflerin sivilleri koruyan ROE'leri karşıladığından, ROE'ler ile uyumlu olduğundan emin olmak için ekstra özen gösteriyordu. Ancak bu süreç, taktik seviyenin aynı bilgilere dayanarak daha hızlı yanıt verebilmesi ihtiyacını ortaya çıkarttı. Mevcut uygulamalar taktik eylemleri yavaşlattığı durumlar olsa da uçakların CAOC'nin onayladığı bir hedefi vurmak için zaman zaman yeterince hızlı yanıt veremediği durumlar da maalesef oldu. Sonunda, Hava Kuvvetleri kendisi hakkında bazı zor dersler çıkarttı. Resmi dersler, ordunun hassas angajman konusunda daha iyi olması gerektiği ve sensörleri atıcılara bağlamak ve "ortak bir taktik resim" oluşturmaya yardımcı olmak amacıyla ortak taktik veri bağlantıları tedarik etmesi gerektiği yönündeydi.

AOC'nin Yükselişi

JFACC de (Deliberate Force) Kasıtlı Güç, Hava Kuvveti Komutanı olduktan beş yıl sonra, Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı olarak Orgeneral Ryan bir sonraki Hava Kuvvetleri vizyon belgesini yazdı. Selefî gibi bu belge de doğrudan Ulusal Güvenlik Stratejisi ve Müşterek Vizyon 2020'yi takip ediyordu. Ancak Hava Kuvvetleri'nin elindeki bilgileri nasıl kullanacağı konusunda daha fazla ayrıntıya giriyordu. Ryan ve Hava Kuvvetleri Bakanı F. Whitten Peters bu belgede Hava Komutanına bilgi ulaştırmanın gerekliliğini vurguluyorlardı:

"Komutanlarımızın havacılık ve uzay kuvvetlerini komuta ve kontrol etme kabiliyetlerini güçlendireceğiz. Havacılık ve Uzay Operasyon Merkezleri, ulusaldan taktiğe kadar tüm bilgileri gerçek zamanlı olarak toplayıp birleştirebilecek ve bu bilgileri hızla bilgiye ve anlayışa dönüştürebilecek bunu düşmanlar üzerinde karar hakimiyeti sağlamak için yapacak."

Ryan ve Peters, Fogelman ve Widnall'ın belgelerinde ortaya koydukları hedefleme sürecini genişlettiler; artık süreç (find, fix, target, track, engage, and assess.) "bul, düzelt, hedefle, takip et, angaje ol ve değerlendir" şeklindeydi. Bu "öldürme zinciri" entegre bir "sistemler sistemi" tarafından (nihayetinde saatler yerine dakikalar içinde) yürütülecekti. Ancak artık Hava ve Uzay Kuvvetleri yerine Havacılık ve Uzay Kuvvetleri vardı. Bir perspektiften bakıldığında, bu uzayın öneminin küçümsenmesi anlamına gelmiyordu. Bu, her şeyin bir "sistemler sistemi" içinde birlikte çalıştığı ve AOC'nin sistemin kontrol merkezi olduğu gerçeğini pekiştirme çabasıydı. Ryan'ın deneyimleri ona AOC'nin hava gücünü kontrol etmek için doğru yer olduğunu öğretmişti. Yapılması gereken şey, tüm bilgileri ona aktararak onu daha etkili hale getirmektir.

Verileri AOC'ye çekmek ve işlemek için gerekli teknoloji artık kesinlikle mevcuttu. Dünyanın belirli bir bölgesinde bir savaş durumunda Hava Kuvvetleri kaynaklarını kontrol etmekten sorumlu olan ilgili hava kuvveti, AOC'leri inşa etmeye başlamıştı bile. Horner yönetiminde Çöl Fırtınası'nda savaşan 9ncu Hava Kuvveti, 2001 yılında Suudi Arabistan'daki Prens Sultan Hava Üssü'nde (Prince Sultan Air Base PSAB) bir tanesini tamamladı. Bu, Güneybatı Asya'da bir hava savaşı yürütmek amacıyla sıfırdan inşa edilmiş yepyeni bir tesisti. Ancak savaş zamanında AOC'leri yönetmek çok fazla insan gücü gerektiriyordu ve Savunma Bakanlığı'ndan gelen dürtü bu denizaşırı varlığı azaltmaktı. Bu nedenle, her bir numaralı Hava Kuvveti, "geri erişim" (reachback) denilen şeyi yürütmek için kendi ana istasyonlarında başka bir tesis daha istedi. Fiber ve uydu teknolojisi ile bant genişliğinde yaşanan inanılmaz sıçramalar sayesinde analiz çalışmalarının büyük bir kısmı burada yapılabiliyor, analistler ve ekipmanları savaş sırasında evlerinde bırakılabiliyordu. Hava Kuvvetleri, Virginia'daki Langley Hava Kuvvetleri Üssü'nde tek bir geri erişim tesisi olan Geri/Arka Operasyonlar Destek Merkezi'ni (Rear Operations Support Center) inşa etti.

Ancak bu merkezileşme, odak noktasında olan AOC üzerinde muazzam bir baskı oluşturdu. Tüm karar alma süreçleri burada gerçekleştirilecekse, bunun iyi yapılması gerekiyordu. İnsanları eğitmek uzun zamandır bir endişe kaynağıydı. Hava Kuvvetleri geleneksel olarak hava gücünü kontrol etme işini öğrenmeye önem vermiyordu- uçakları uçurmak onun işiydi. (O zamanlar Binbaşı olan) Jack Sexton 1992 yılında Pinatubo Dağı'nın patlaması nedeniyle Filipinler'den ayrıldığında, Güney Carolina'daki Shaw Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki 9. Hava Kuvveti'ne gönderildi ve burada Çöl Fırtınası'nda hava harekâtını yöneten kişilerin eğitim subayı oldu. Kendisine sorulan ilk sorulardan biri "Ne iş yaparsın?" oldu. Sexton'ın hobileri ya da kendisini meşgul edecek bir şeyleri olmalıydı, çünkü oradaki insanlar sadece savaş durumunda kullanılacaktı ve bu da onlara çok fazla boş zaman bırakıyordu. Ayrıca mesleklerini ve kendilerini geliştirmek ya da eğitmek için neredeyse hiç zaman harcamıyorlardı..."

Hava Kuvvetleri bunu da değiştirmeye çalıştı. Ryan 2000 yılında AOC'nin artık bir silah sistemi olarak ele alınacağını duyurdu. Bu eşi benzeri görülmemiş adım, hızlı bir şekilde geçici bir teknoloji ve insan düzenlemesinin yapılmasını sağladı ve onu gerçek bir varlığa bir silaha dönüştürdü. Şimdi birilerinin bunun nasıl işletileceğini bulması, işletim prosedürlerini standartlaştırması ve insanları bunu kurlmaları ve sürdürmeleri için eğitmesi gerekiyordu. Sefer Görev Kuvveti Tatbikatı tatbikatları (EFX; Expeditionary Force eXperiment, hava gücünün müşterek yönünü geliştirmek için daha sonra JEFX -Joint Expeditionary Force eXperiment- olarak adlandırıldı) için ortam sağlayacaktı. Ayrıca 2000 yılında Ryan bir Kıdemli Mentor programı başlattı. Ordudaki benzer bir programa dayanan bu program, dört emekli üç yıldızlı general (Short dahil) aldı ve onlara hava gücünün savaşın operasyonel seviyesinde nasıl kullanılacağına dair derslerini tecrübelerini aktarma sorumluluğu verdi. Artık tatbikatları planlayarak ve kilit rolleri oynayarak tatbikatların şekillenmesine yardımcı oluyor, bu tatbikatlarda kıdemli subayların performansını değerlendiriyor ve daha kıdemsiz subaylara

savaşın operasyonel seviyesi hakkında ders veriyorlardı. Subaylara bir AOC'nin nasıl yönetileceğini öğretmek için eğitim ve kursların oluşturulmasına yardımcı oldular. Daha da önemlisi, Nellis Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki Silah Okulu ve Maxwell Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki İleri Hava ve Uzay Çalışmaları Okulu gibi Hava Kuvvetleri'nin seçkin eğitim ve öğretim okullarından subayların AOC'de çalışacakları bir pozisyona atanmaları hususunun sıkı savunucuları oldular.

Bu kıdemli akıl hocaları AC2A'nın ilk kurulduğunda ki halinde iken bağlı oldukları departmanla uyum içinde çalıştılar. AC2A daha iyi olarak örgütlendikten kısa bir süre sonra, Florida'daki Hurlburt Field'da bir alt örgütlenmeye gidildi. Mavi Bayrak (Blue Flag) tatbikatlarından sorumlu olan kuruluşun adı Hava Kuvvetleri Komuta Kontrol Eğitim ve İnovasyon Merkezi olarak değiştirildi. Önümüzdeki altı yıl içinde bu merkez iki kez daha yeniden örgütlenecek ve sonunda kontrolü altında üç grup bulunan bir birlik (Wing) statüsüne ulaşacaktı. 2004 yılında 505. Komuta ve Kontrol birliği (Wing), hava ve uzay komuta ve kontrolünü gerçekleştirmek için insanları eğitmek, resmi süreçler geliştirmek ve sistemleri test etmekten sorumlu hale geldi. Bu birlik, resmi bir eğitim birimi, görev yeterlilik sınıfları ve AOC'lerde çalışacak olanlar için devam eğitimi kurdu. Modelleme ve simülasyon ile canlı uçakların bir karışımını kullanarak tatbikatlar yaptılar ve kıdemli danışmanlardan sonuçları kendi deneyimlerini kullanarak eleştirmelerini istediler. Komuta ve kontrolün CAOC'de nasıl uygulandığını açıklayan doktrin belgelerini geliştirdiler. JEFX ve diğer tatbikatlar ve operasyonel testler sırasında ekipman ve prosedürlerin test edilmesinden de onlar sorumluydu. Hava Kuvvetleri, en azından kâğıt üzerinde, savaşın operasyonel seviyesinde komuta ve kontrolün ile sahada resmi süreçler ve güncel teçhizat konusunda yetkin bir profesyonel kadro gerektirdiğinin resmi olarak kabul edilmesini sağlamıştı.

Yeni Yönetim ve Terörle Savaş

Bu dönemde Beyaz Saray'a yeni George W. Bush yönetimi geldi. Başkan Bush, 2000 yılındaki seçimlerde Başkan Yardımcısı Al Gore'dan daha fazla oy almasına rağmen daha az popüler oy alarak seçimleri teknik bir farkla kazandı. Ancak ordunun gözünde Başkomutan oydu. Yönetiminde Savunma Bakanı olarak ikinci dönemini geçiren Donald Rumsfeld, Çöl Fırtınası sırasında görev yapmış olan eski Savunma Bakanı Başkan Yardımcısı Dick Cheney ve Çöl Fırtınası sırasında Genelkurmay Başkanı olan Dışişleri Bakanı Colin Powell gibi ağır toplar vardı. Bu grup Savunma Bakanlığı'ndan hiç de korkmayan bir gruptu ve hemen orduyla mücadeleye girişti. 2001 yılı Quadrennial Defense Review, F-22 ve Crusader gibi geleneksel tedarik programlarının azaltılması da dahil olmak üzere birçok dönüşüm talep ediyordu. Bakan Rumsfeld, ordunun sivil kontrolünü garanti altına almayı kişisel görevi olarak gören sert bir patron olduğunu kanıtladı.

Teröristler 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a saldırdığında, ortaya çıkan savaş bir önceki Kosova Savaşı'ndan çok daha farklı bir sivil-asker ilişki durumu ortaya koydu. Bunun geleneksel anlamda bir savaş olacağı, ama teröristlerin saldırılarına karşıda garanti altına alınamamış bir savaş olacağı aşikardı. Bush 11 Eylül saldırılarına verilecek yanıtı başkanlığının ana konusu haline getirdi. Sonraki ay boyunca her gün yapılan Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC; National Security Council) toplantılarında, stratejik düzeydeki karar alıcılar bu savaşta aslında belirsiz düşman bir varlığa karşı nasıl mücadele yürütecekleri konusunda kafa yordular. Toplantılar boyunca, herhangi bir saldırıya karşılık olarak sadece seyir füzeleri fırlatan bir Amerika'nın dünyadaki imajının bilincindeydiler. Bush savaşın uzun süreceğini ve Amerikalıların hayatlarını kaybedeceğini bildiğini vurgulamaya özen gösterdi. Havada sadece uçaklar ve füzeler değil, karada da Amerikan "botları" olacaktı. Bununla birlikte, her şeye rağmen ön görülen maliyet yine de makul görülebilirdi.

Ancak bu stratejik vizyonu askeri bir stratejiye dönüştürmek en hafif tabirle zordu. Yöneticiler ve sorumlu personel düşmanın kim olduğuna karar vermekte yeterince zorlandılar; bu belirsiz düşmana nasıl saldıracaklarını hemen çözemediler. Bu iş orduya bırakılmıştı ve Rumsfeld başlangıçta onların bu işi ele alış biçiminden memnun değildi. Ordunun bu savaşta kendisinin teşvik etmeye çalıştığı dönüşümü de cesaretlendirecek yenilikçi yollar bulmasını istiyordu: "Eğer farklı türde bir savaş veriyorsanız, bu savaş orduyu dönüştürür." Rumsfeld ve diğer yöneticiler, Afganistan'daki yerel muhalif güçlerle çalışmak üzere sahaya CIA ve askeri özel operasyon ekipleri göndererek askeri stratejinin koşullarını belirlediler. Ordunun ayrıntıları çözmesini beklediler.

Yine de Bush yönetiminin kısıtlanması gerektiğini düşündüğü bazı özel eylemler vardı. Savaşın Afganistan halkına ya da İslam halkına karşı olduğu algısından kaçınmak için askeri eylemlerin temiz kalması ve Afganistan'a ya da halkına fazla zarar vermemesi gerekiyordu. Milli Güvenlik Kurulu, potansiyel olarak "hassas" olan tüm hedeflerin bizzat Bakan Rumsfeld tarafından karara bağlanması yönünde bir karar aldı. Görünüşte anlamsız olan bu kısıtlama, elektrik enerjisi, yollar ve endüstri gibi tüm altyapıyı dahil ederek izin verilen hedefleri ciddi şekilde daraltma etkisi yarattı. Ordu ayrıca orta ya da yüksek düzeyde ikincil hasara yol açması beklenebilecek herhangi bir hedefi vurmak için de onay almak zorundaydı. Bu kararları alma yetkisi en sonunda CENTCOM Komutanı ve JFC General Tommy Franks'e ve daha sonra da onun personeline devredildi. Bu, stratejik seviyenin tüm hedefleri onaylamak zorunda olduğu Kosova gibi değildi. Ancak bu Çöl Fırtınası da değildi- planları yapan hava bileşeni/unsuru (component) de değildi.

Bush yönetimi ayrıca ordu ve CIA'in sorunsuz bir şekilde birlikte çalışmasını sağlamakta da zorlandı. NSC (National Security Council) müdürleri, CIA ve askeri özel operasyon ekiplerinin görevi başarmak için birlikte el ele çalışması gerektiğini biliyorlardı. Bob Woodward'ın röportajlarını yayınladığı kitabında CIA Direktörü George Tenet, CIA paramiliter ekiplerinin Franks için çalışacağı konusunda net olduğunu düşünüyordu. Yine de Rumsfeld'in bu anlaşmadan rahatsız olduğu anlaşılıyor. CIA birliklerine komuta etmiyordu ve kendi askeri birliklerinin sahada olmasını istiyordu. Franks anılarında Predator da dahil olmak üzere CIA varlıklarının kontrolünün kendisine verildiğini de hatırlıyor. Ancak CENTCOM'daki çalışanlar, bu kurumlar arası düzenlemenin olağandışı durumu göz önüne alındığında, komuta yetkisinin JFC'de olduğunu biliyorlardı. Savaşın başında CIA Predator'ını sadece Franks yönetebiliyordu.

Böylece ABD ordusu alelacele dünyanın öbür ucundaki bilmediği bir bölgeye konuşlandı. Hava birimi Suudi Arabistan'daki yepyeni tesisine yerleşti ve Deniz ve Hava Kuvvetleri uçaklarını yönlendirmek ve sahada CIA ve Özel Harekât kuvvetleriyle birlikte çalışmak üzere hazırlandı. Ancak Franks zamanının çoğunu Tampa Bay, Florida'da geçirdi. Unsur komutanlarıyla VTC ve ortak çalışma araçlarıyla iletişim kurabildiği için ilk üç ayın sadece %25'ini Afganistan'da ya da çevresinde geçirdi. Franks, iletişim teknolojisindeki sıçramaların "ast komutanların taktiksel işlerini yapmadan niyet ve rehberlik, yönlendirme, sağlamamıza izin verdiğini" öne sürdü.

İleride göreceğimiz gibi, hava unsurları subaylarının duruma bakış açısı farklıydı. CFACC Komutanı Korgeneral Charles Wald'in komuta ettiği hava unsurları planlamacıları çok az stratejik liderlik aldıklarını fakat çok fazla ayrıntılı ve detaylı yönlendirme yapıldığını düşünüyorlardı. CENTCOM personeli planlamada ve operasyonlar sırasında hedefleri onaylama yetkisine sahipti. Görünüşe göre Rumsfeld'in bu yetkiyi elinde tutmaya yönelik ilk kararı bir emsal oluşturdu; bu yetkiyi bıraktığında yani devrettiğinde bile, bir sonraki sıradaki devralan kişi hassas hedefler için yetkiyi elinde tutması gerektiğini varsaydı. Bu aslında binlerce mil ve birkaç zaman dilimi ötedeki bir kurmay subayın, hava subaylarının sahadaki hava unsuruna devredilmesi gerektiğini düşündüğü yetkiyi elinde tuttuğu anlamına geliyordu.

Bu durum, politika yapıcıların ve askeri komutanların ortak bir askeri strateji ve uygulama usullerini tanımlamakta zorlandıklarının somut bir göstergesiydi.

Operasyonel düzeyde bir stratejinin yokluğunda, taktik düzeydekiler eldeki, önlerindeki sorunlar üzerinde çalışmaya devam etti. Ekim ayının sonunda, bombalama görevlerinin etkisizliği medyanın ABD ve beraberindeki koalisyonun başının belada olduğunu ilan etmesine yol açtı. Daha sonra CAOC çalışanları, pilotlar ve "sahadaki askerle" Taliban güçleri üzerinde yıkıcı bir etki yaratmak için birlikte nasıl çalışacaklarını öğrendiler. Aslında bu etkiler o kadar yıkıcıydı ki genel askeri stratejiyi ve hatta savaşın stratejik hedeflerini bile değiştirdi. Başlangıçta amaç Taliban'ı El Kaide'ye verdiği destekten vazgeçmeye zorlamak iken, yavaş yavaş amaç Kuzey İttifakı'nı rejim değişikliği konusunda desteklemek haline geldi. Diplomatik bir strateji geliştirmek için daha fazla zaman olsaydı, Taliban'da bir güç boşluğu yaratmadan bu etkiyi elde etmek için kullanılabilir çatlaklar vardı. Hal böyle olunca, Kuzey İttifakı ile iş birliği yapmak koalisyonu stratejik sorunlarından kurtarmak için tek uygun yol olarak ortaya çıktı. Üst düzey karar vericiler taktiksel eylemlere odaklanmış haldeyken, bu eylemleri nedeniyle stratejiyi yeniden tanımlanıyordu, bu tanımlama politika yapıcıların genel vizyonu ile uyumsuz bir şekilde değil ama yine de eldeki seçenekleri daraltan kendi içinde mantıksal bir süreç şeklinde oluyordu.

Kosova örneğinin aksine, Afganistan'daki sorun politika yapıcıların ve askeri komutanların birlikte çalışmaması değildi. Bunun yerine savaşın neye benzeyeceğinin, benzediğinin tahmin edilememesiydi. Geçmişte yaşanan Irak'a Özgürlük operasyonunda da durum böyle değildi.

Hedefler başından beri açıktı. Kasım 2001'de, daha Franks savaşa dahil olmadan önce Bush, Rumsfeld'e "gerekirse Saddam Hüseyin'i ortadan kaldırarak Amerika'yı koruyacaklarını" söylemişti. Ardından aralık ayında Rumsfeld, Franks'e Saddam'ı ortadan kaldırmak, kitle imha silahları (KİS) tehdidini bertaraf etmek ve Saddam'ın terörizme desteğini kesmek için bir plan hazırlaması için iki sayfalık bir emir gönderdi. Dahası, ABD ve koalisyonunun elinde bu hedeflere ulaşmak için açık konvansiyonel araçlar vardı. Türk topraklarının kullanımının imkansız hale gelmesine rağmen, koalisyonun Irak'a ulaşabileceği, uçaklarını konuşlandırabileceği, büyük bir işgal gücünü yerleştirebileceği ve ikmal hatları ile iletişim hatlarını kurabileceği geniş askeri üsleri vardı. Rejim değişikliğinde hedefi büyük bir konvansiyonel kuvvet operasyonuna uygundu. Franks'e göre, Aralık 2001'de kendisi ve MGK genel planın ayrıntıları konusunda birbirlerini uyardılar, böylece askeri strateji büyük stratejiden doğmuş ve onu tamamlamış gibi göründü.

Bu, uzunca bir zaman devam edecek bir süreçti. Franks askeri strateji ve büyük stratejiyi eş zamanlı olarak geliştirmeye başladı. Rumsfeld ile Rumsfeld'in ofisinde ve akşam yemeklerinde sık sık konuşuyorlardı- her ikisi de "yinelemeli bir süreç" olarak adlandırdığı "bir ileri bir geri giden planlama oturumları" yapıyorlardı. Rumsfeld sürekli Franks'in planlarını kurcalayarak endişelerinin inceliklerini Franks'e aktarmaya çalıştı. Bob Woodward, Irak savaşının planlanmasıyla ilgili röportajlara dayanan kitabında Woodward'ı "hiç durmayan bir dışçı matkabi" olarak tanımlıyordu. Franks işe "çizgiler ve dilimler" çalışma matrisi adını verdiği bir taslakla başladı. Dilimler, Saddam Hüseyin ve Baas rejimini destekleyen sütunlar- "Irak gücünün temelleri"- ve Irak ulusu ile halkının temel unsurlarıydı. Çizgiler, koalisyonun çatışmada yerine getirebileceği "operasyonel taaruzlar", "SOF (Özel Operasyon Kuvvetleri) operasyonları", "bilgi operasyonları" ve hatta "sivil-askeri operasyonlar" gibi operasyonel görevlerdi. Matris, karmaşık strateji işini çok daha basit bir iş olan hangi dilimlerin hangi hatlardan etkilendiğini belirleme işine indirgememin bir yoluydu.

Franks buradan yola çıkarak askeri stratejiyi geliştirdi. Yine bilindik dört aşamadan oluşacaktı: 1) hazırlık, 2) savaş alanını şekillendirme, 3) belirleyici operasyonlar ve 4)

düşmanlık sonrası operasyonlar. Şubat 2002'de operasyonda beş cephe öngörüyordu: Kuveyt ve Türkiye'den eş zamanlı iki konvansiyonel saldırı, batı çölünün "Scud bölgelerini" işgal eden özel harekât kuvvetleri, Irak ordusunun kararlılığını aşındırmak için enfomasyon ve psikolojik bilgi hareketleri ve Bağdat ve Cumhuriyet Muhafızlarına odaklanan bir "operasyonel taarruz" cephesi.

Hem Afganistan hem de Irak savaşlarında askeri strateji, geçici, yeni ve ani ortaya çıkan hedefleri vurmaya daha bağımlı hale geldi. Irak'a Özgürlük Operasyonu başlamak üzereyken CIA, Saddam Hüseyin'i Bağdat'ın güneyinde saklandığı bir yerde izlemeye aldı. Oval Ofis'te bir araya gelen Başkan, Savunma Bakanı, Dışişleri Bakanı, Ulusal Güvenlik Danışmanı ve Genelkurmay Başkanı, bu açılış saldırısı için birlikleri hazır hale getirmek amacıyla savaş stratejisinde son saniyede bir değişiklik yapılmasını emretti. Bunun gibi "zamana duyarlı hedefler" toplam saldırı sayısının sadece küçük bir bölümünü oluşturuyordu, ancak gerçekleştiklerinde büyük ilgi çekiyorlardı.

Ancak Irak'a Özgürlük sırasında Franks, Washington'dan hiçbir uyarı almadı. O ve Rumsfeld planlar üzerinde çalışmışlardı ve belli ki Rumsfeld tatmin olmuştu.

SONUÇLAR

Carl von Clausewitz, "devlet adamının ve komutanın yapması gereken ilk, en yüce ve en geniş kapsamlı muhakeme işi, (komutanların motivasyonlarının ve onları doğuran durumların doğası gereği) giriştikleri savaşın türünü belirlemektir; yani savaşı ne doğasına yabancı bir şeyle karıştırmak ve ne de onu dönüştürmeye çalışmaktır." Bu oldukça zorlu bir görevdir ve yazarının askeri komutan ve devlet adamı arasında ki iş birliği sayesinde yapılması gerektiğini iddia ettiği bir görevdir. Bu ifadenin dengesi, en meşhur olarak Helmuth von Moltke'ye atfedilen, stratejinin taktik gerçekler tarafından değiştirildiği kabulüdür. Daha yakın bir zamanda Eliot Cohen bunu şu şekilde ifade etmiştir: "Savaş yürütme eylemi devlet adamlarını; hedeflerini ve amaçlarını değiştirmeye yönlendirir -aslında zorlar- ve böylece **stratejik amaçları kontrol listelerine kadar indirgemeyi umanları hayal kırıklığına uğratar.**"

Bu nedenle Cohen ve Huntington'ın sivil-asker ilişkileri konusundaki tavsiyelerini birbiriyle çelişen değil, birbirini tamamlayan unsurlar olarak görmek önemlidir. Askeri stratejinin geliştirilmesinde politikanın egemen olması hayati önem taşımaktadır. Askeri stratejinin kendisini gelişen duruma uyarlaması da hayati önem taşımaktadır. Sadece politika yapımcılar ve komutanlar arasında devam eden (hatta vaz geçilmez olan) sürekli bir diyalog ilişkisi bu dengenin var olmasını sağlayabilecektir.

Bu bölümdeki kanıtlar bu önermeyi desteklemektedir.

Çöl Fırtınası'nda politika yapımcılar yani sivil siyaset hedefleri belirledi ve stratejyiy ordunun belirlemesine izin verdiler, ancak yine de bazı noktalarda orduya müdahale ederek ordu üzerinde üstünlük sağladılar. Scud Avı gibi, politika yapımcılar kendileri için önemli olan siyasi konuların ele alındığından emin olmak için devreye girmek zorunda kaldıkları zamanlar oldu. Cheney'nin burada devreye girmesi bizim tercih ettiğimiz komuta ve kontrol teorisiyle uyumluydu; strateji oluşturulurken siyasi ve askeri mülahazalar arasında bir çatışma olmalı ve bu çatışma politika yapımcılar tarafından askeriye gelen uzman tavsiyeleri dikkatle değerlendirildikten sonra çözümlenmelidir. Aslında böyle bir çatışmanın olmaması tehlikeli bile olabilir. Hem Cohen hem de Huntington, ordunun kendi başına siyasi mülahazalara sokulmasına karşı uyarılarda bulunmaktadır ki Cohen'in söylediğine göre bu hata Çöl Fırtınası'nda birkaç kez meydana gelmiştir. Ryan'ın siyasi hassasiyetleri planlama sürecine enjekte etmeyi kendine görev edindiği Bosna'da da bu hata tekrarlanmış olabilir. Bu örnekteki durumda sonuç başarıydı, bu yüzden konuyu tartışmaya açmak oldukça zor.

Müttefik Kuvvetler'de bu çatışmayı belki diyalogu desek daha doğru olacak üstlenmek yerine, politika yapıcılar stratejiyi kontrol altında tutmak için belirli eylemler üzerinde kısıtlamalar kullandılar. Stratejinin ilerisinin gerisinin tartışılması yoktu; onun yerine askeri eylemlerin politika ile tutarlı kalmasını amaçlayan bir hedef onay sistemi vardı. Bu durum orduyu değişen durumlara uyum sağlama konusunda güçlendirmede; etnik temizlik kontrolsüz bir şekilde devam etti. Bosna'daki çatışmalar ve Irak'taki Uçuşa Yasak Bölge ile birleştiğinde, ordunun uzun vadede hava gücünü kontrol etme konusundaki düşüncelerine de şekil vermiş olabilir. Bununla birlikte, koyulan kısıtlamalar politika yapıcıların savaşın doğasını kontrol etmesine izin verdi. Savaş askerî açıdan yavaş ve etkisizdi ama NATO ittifakı, sonunda (bir ölçüde) teslim olan Miloseviç'e karşı üstünlük sağladı.

İkinci Bush yönetimi daha önce uygulanmış olan iki yöntemin ortasına düşmüş gibi görünüyor. Afganistan'daki Sonsuz Özgürlük Operasyonu sırasında, sivil politika yapıcılar askeri strateji konusunda askeri komutanlarla esaslı tartışmalar yürüttüler. Her ikisinin de nihai stratejiyi tam olarak tanımlayamamış olması, görevin zorluğunu daha da arttırmış oldu. Politika yapıcılar ayrıca taarruz edilebilecek hedeflerin türü konusunda görünüşte anlamsız birkaç kısıtlama getirmeye çalıştılar. Bu aslında iki tarafı devam eden operasyonlar sırasında iletişim kurmaya zorladı- Rumsfeld'in bu saldırılar için yetkiyi Franks'e devretmesiyle kısa süre sonra sona eren bir uygulama oldu. Gösterilmesi gereken özen konusunda bir emsal teşkil etmesi açısından bu uygulama muhtemelen etkili olmuştur. Ancak göreceğimiz gibi, ordunun komuta ilişkilerinden yararlanma yeteneği üzerinde geniş kapsamlı etkileri oldu. Bu bizim tercih ettiğimiz sert bir tartışmayı güçlendirme ve hesap verebilirlikle birleştirme yöntemine uymuyor.

Irak'a Özgürlük başladığında Bush yönetimi ve Franks bu meseleler üzerinde çalışmışlardı. Planlamanın hala Rumsfeld ve Franks arasında yoğun bir tartışmaya sahne olduğunu gördük. Ancak bu kez harekât alanı komutanlarını devam eden bir operasyon hakkında Washington'a danışmaya zorlayan hiçbir kısıtlama yoktu.

Politika yapıcıların belirli eylemler üzerinde kısıtlamalar getirme ya da orduyu kontrol etme yetkisini kullanma derecesi, hava gücünün de hem uzun vadede hem de kısa vadede kullanılma şeklini etkiledi.

Uzun vadede, Hava Kuvvetleri liderlerine komuta ve kontrol alanındaki yenilikleri şekillendirmek için ileride kullanacakları dersleri öğretti. 1990'lardaki küçük savaşlar, artık hava gücünün gizlilik ve hassasiyet kabiliyetleri kazanması nedeniyle onu düşük riskli etkili bir araç haline getirdi, bu durum siyasi liderlerin ABD çıkarlarının hayati çıkarlar içermeyen daha az önemli durumlarda onu kullanmaya yönelik isteklerini daha da arttırdı. Somali'de beklenmedik kayıplar veren ABD hem Bosna'da hem de Kosova'da kara birliklerini riske atmak yerine hava gücünü zorlayıcı bir araç olarak kullandı. Her iki durumda da hava gücünün kullanımı kısıtlandı, bir durumda sorumlu havacılar tarafından, diğerinde ise siyasi liderler ve müttefik komutanlar tarafından kısıtlandı. Hava Kuvvetleri, inovasyonla büyüyen yeni nesil savaş pilotlarının öncülüğünde Bosna ve Kosova'dan benzer dersler çıkardı ve herhangi bir yerdeki hedefleri yüksek hassasiyetle ve düşük ikincil yani yan hasar riskiyle vurma kabiliyetini geliştirmek için baskıyı kendi içinde sürdürdü- tam da politika yapıcıların hava kuvvetlerinin kendisinden istediği şey de buydu.

Bölüm 5

CAOS'TA KOMUTA İLİŞKİLERİ

27 Temmuz 2004'te JEFX 04, uçakların konuşlandırılmasından önce CAOC operatörlerine pratik kazandırmak için simülasyonlar yürütüyordu. Ancak, Zamana Duyarlı Hedefleme (TCT, Time-Critical Targeting) Hücrendeki insanlar hayal kırıklığına uğramışlardı. O sabah birkaç Scud fırlatma simülasyonu yapılmıştı ve ekip hareket etmeden önce bunlardan herhangi birine saldırmak için zamanında izin alamamıştı. TCT Hücresi ekip şefi Birleşik Hava Harekât Merkezi'nin (CAOC, Combined Air Operations Center) Harekât Katındaki kıdemli subayla konuşmaya gitti ve o da Birleşik Kuvvetler Hava Unsur Komutanına (CFACC, Combined Forces Air Component Commander) bir mesaj gönderdi. Bu sohbet oturumunda CFACC'ye hava unsurunun karadan karaya füzeleri hedef alamadığını, kara birlikleri rampaları tespit etse ve saldırı uçakları bölgede olsa bile diğer unsurlarla ve Birleşik Kuvvetler Komutanı (CFC, Combined Forces Commander) ile koordinasyonun çok uzun sürdüğünü söyledi. CFC'nin CFACC'yi bu saldırılar için "desteklenen komutan" yapmasını önerdi.

Ertesi gün, CFACC talep edilen değişikliği gerçekleştirmek için izin aldıklarını bildirdi. O andan itibaren, CFACC bu hedef için "desteklenen komutan" olduğundan, fırlatıcı gözlemleri çok daha kısaltılmış bir süreç kullanılarak ele alındı. İlginç bir şekilde, daha sonra göreceğimiz gibi, bu durum Afganistan'daki Sonsuz Özgürlük ile Irak'a Özgürlük arasında prosedürlerde meydana gelen bir değişikliği yansıtmaktadır. İkisi arasında, CFC General Franks, esas olarak komuta ilişkilerini yeniden düzenleyerek prosedürlerdeki birçok karışıklığı çözdü.

Aslında, teknolojinin merkezi ve merkezi olmayan kontrol ilkeleri üzerindeki etkisini belirlemek istiyorsak, öncelikle konumuzla alakalı diğer faktörlerin etkisini anlamalıyız. Örgütsel faktörler bunların en önemlilerinden birisidir. ABD ordusunu oluşturan kuruluşlar, daha önce de gösterdiğimiz gibi, farklı bir gruptur. Farklı kültürlerle sahiptirler ve farklı kısıtlamalar altında çalışırlar; her ikisi de özellikle komuta ve kontrol açısından dünyaya bakışlarını kendilerine göre şekillendirirler.

Kontrol tanımımızın bir parçası da başkalarını komutan kararlarına göre hareket etmeleri için etkilemektir. Merkez Komutanı bunu kısmen kendi bağılı bileşenlerini doğru görevleri yerine getirecek şekilde yetkilendirerek organize ederek yapar. Bölüm 2'de önerilen komuta ilişkileri her zaman hava gücünün kontrolünün merkezi olup olmadığını belirleyen faktörlerden biri olmuştur. Hava Kuvvetleri (ve daha önce Kara Kuvvetleri içinde olan Hava Kuvvetleri) için mesele, hava gücünün tek bir yöneticisi olması gerektiğiydi. Dolayısıyla, Hava Kuvvetleri için önemli olan hava gücünün kontrolünün "nasıl" merkezleştirildiği değil, "nerede" merkezleştirildiğidir.

Bu bölüm, çalışma dönemimizdeki dört büyük çatışmaya bakarak bu konuları inceleyecektir. Çöl Fırtınası, Müttefik Kuvvetler, Sonsuz Özgürlük (Anakonda Operasyonu dahil) ve Irak'a Özgürlük operasyonlarında komuta ilişkilerinin nasıl ele alındığını inceleyeceğiz.

Bu bölüm, bileşenlerin (components) performansları ile C/JFC tarafından yetkilendirilmelerin yapılma şekli arasında kesin bir bağlantı olduğunu gösterecektir. Çalışma dönemimiz boyunca gördüğümüz, hava bileşeni (air component) strateji geliştirme konusunda en proaktif davranışı, kendisine bu stratejiyi, hedeflemeyi de içerecek şekilde, geliştirme özgürlüğü verildiğinde göstermiştir. CFC, Hava stratejisi geliştirme konusunu hava

unsurunun elinden alan örgütsel süreçler oluşturduğunda, hava unsuru daha az proaktif hale gelmekte ve unsurlar arasındaki koordinasyon zarar görmekte şeklinde bir tespiti yapabiliriz. Bileşenler taktik düzeyde yenilikler yapmaya devam etti ama bundan operasyonel strateji zarar gördü. Artan iletişim teknolojisi bu sorun için sihirli bir değnek değildi; sorunu çözmek için örgütsel ilişkiler ve iletişimler üzerinde sıkı bir çalışma yapmak gerekiyordu.

Ancak komuta ilişkileri operasyonları planlama becerisinin ötesine geçti. Birden fazla bileşenden gelen kara ve hava kuvvetleri unsurları ve elemanları daha önce görülmemiş ölçüde entegre hale geldi ve vazifenin başarılması için her birinin güçlü yanlarını kullanmanın bir yolunu bulmaları gerekti. Bazı durumlarda genel geçer prosedürleri göz ardı etmek ve olay yerindekilere mümkün olduğunca fazla takdir yetkisi vermek faydalı oldu. Diğer durumlarda ise bu takdir yetkisi, hiç kimsenin önceliklendirme ve kaynak tahsisi yapamaması anlamına geliyordu. Bağlantı ne kadar sıkıysa, derinlik sağlamak da o kadar zorunluysa. Aslında yetkiyi en alt seviyeye kadar genişletmek, böylece olay yerindeki birinin iyi bir durumsal farkındalığa dayalı olarak kaynakları tahsis etme yeteneğine sahip olmasını da sağlayacaktır.

ORGANİZASYONLAR VE KOMUTA İLİŞKİLERİ

James Wilson, Bürokrasi adlı kitabında devletlerin bürokrasilerinin güvene dayalı yetkilendirme ile hesap verebilirliği sürdürme arasındaki gerilimi çözmesinin neredeyse imkânsız olduğunu öne sürmüştür. Bürokrasi, kurumun işlevlerini yerine getirmesine yardımcı olmak amacıyla kasıtlı olarak manipüle edilen içsel engellere sahiptir. Örneğin, çevreyi görmenin ve çevreye yanıt vermenin ayırt edici yolları olan örgüt kültürleri vardır. Çoğu zaman, orduda olduğu gibi, bu kültürler kurucuların ya da üyelerinin eylemleriyle oluşur ve bu üyelerinin hikayeleri kurumun değerlerini canlı tutmak için yeniden anlatılır. Kültür bir misyon haline gelir ve üyelerin normalde harekete geçmeye meyilli olmayacakları durumlarda onları harekete geçirmeye yardımcı olur. Ayrıca liderlerin vermesi gereken direktif ve rehberlik etme miktarını azaltmaya yardımcı olur ve bilgiyi analiz etmek için ortak bir çerçeve sağlayarak iletilen bilginin çarpıtılma ihtimalini azaltır.

ABD askeri servisleri arasındaki köken, işlev, yapı veya kültür farklılıklarını açıklamak için birçok çalışma yapılmış ve çoğu yetersiz kalmış gibi görünmektedir. Bu konudaki en ünlü çabalardan birinde Carl Builder, servis kültürlerine etiketler vermeye çalışmıştır. Bunu yaparken, askeri hizmetlerin belki de en ayırt edici olanı olan Deniz Piyadeleri'ni analiz etmekte başarısız olmuştur. Ayrıca zamanlama konusunda da talihsizlik yaşamıştır: analizini Goldwater-Nichols Savunma Reorganizasyon Yasası'nın ve "Savaşçı Generaller" e geçişin etkileri değerlendirilmeden önce yapmıştır.

Ancak, Builder'ın seçtiği belirli etiketlerin uygulanabilirliğine veya etiket seçme yeteneğine katılmıyorsak, servislerin (Kara, Hava, Donanma, Deniz Piyadeleri gibi) ABD ordusu kurumları olarak dünyayı farklı gördüğünü kabul etmeliyiz. Her ne kadar hepsi de yaptıklarını ulusal güvenlik adına yaptıklarını iddia etseler de hepsi de kendi pozisyonlarını koruyacak şekilde hareket etmektedirler. Komuta kavramı muhtemelen ABD ordusundaki kurumlar arasında en büyük anlaşmazlıkları doğurmaktadır. Hava Kuvvetleri dışında herkesin JFACC kavramına direndiğini gördük, özellikle de Omnibus Anlaşmasında ısrar eden Deniz Piyadelerinin.

Bunun nedeni basittir: bir ast birimin kendi üst komutanının talimatlarına boyun eğmesi başka bir şeydir; yanal bir komuta ilişkisi geliştirmek ise bambaşka bir şeydir. Hava Kuvvetleri filoları birlikleri görevlerinin planlanmasında biraz daha fazla özerklik arzu etseler de genellikle bir havacı tarafından yapıldığında merkezi kontrol kavramını kabul ederler. Ne de olsa bu kişi genellikle Hava Kuvvetlerinden bir havacı personeldir. Ancak JFACC

Donanma, Deniz ve Kara Kuvvetleri hava unsurlarının kontrolünü ele geçirmek isterse, karşılaşması muhtemel bir aşırı direncin üstesinden gelmek zorunda kalacaktır.

Donanma, Deniz ve Kara Kuvvetleri (gibi Servisler) yerine bileşenleri ve kendi unsurları söz konusu olduğunda da tepki benzerdir. Hava komutanları İkinci Dünya Savaşı'nı hava kuvvetlerinin kara komutanlarına parsellenmemesi gerektiğinin kanıtı olarak görmekte ve göstermektedirler. Bu iki ortamda yaşanan tecrübeler, üyelerinin komuta ve kontrole bakışını etkileyen çok farklı kültürler ortaya çıkarmıştır. Pek çok akademisyen bu farklılığı teorisyenlerin biçimlendirici etkisine bağlamıştır. Ancak, bu teorisyenlerin yazılarının biçimlendirici olduğu kadar semptomatik olması da muhtemeldir. Kuvvetlerin işlerini yaptıkları ortamların fiziksel kısıtlamalarının savaşa bakış açılarıyla çok ilgisi vardır. Uçaklar karasal engeller tarafından nispeten engellenmez ve bir savaş alanında neredeyse her yere gidebilecek menzile (yakıt ikmali ile sınırlı) ve hıza sahiptir. O halde havacıların temel kaygısı kaynakların en önemli hedeflere öncelik verilmesi için kullanılmasını sağlamaktır. Elektronik harp uçakları ya da ISR varlıkları gibi kıt kaynakları bir bölgeye bağlamak, bu kaynakların ihtiyaç duyulan diğer bölgelerde ihtiyaç anında bulunmaması riskini doğurur. Sadece harekât alanı düzeyinde bir bakış açısı bunun üstesinden gelebilir. Öte yandan kara kuvvetleri karasal engellere tabidir. Bu kısıtlamalar nedeniyle kara komutanları ateş gücüyle birlikte manevra yaparak avantaj elde etmeye çalışmaktadırlar. Bu ikisi birbirinden ayrılamazlar. Kara komutanının kendisi ateş gücünü ve hava gücünün desteğini ve diğer etkilerini ihtiyaç duyulan yer ve zamanda bulunacağından emin olması gerekir.

Donanma, Deniz ve Kara Kuvvetleri gibi Ordu Hizmetlerinin ve bileşenlerinin farklı bakış açıları, bugün mevcut olan teknolojiye tam olarak yararlanmayı zorlaştırıyor. Aynı şey iş dünyasında da yaşandı. 1980'lerde bilgi teknolojisinin yaygınlaşması, merkezi olmayan karar alma süreçlerini değil bürokratik katılığı mümkün kıldı. Kuruluşlar okyanusları ve kültürleri aşmaya başlayana kadar ağ oluşturmanın tam potansiyeli fark edilmedi. Şirketler, bilgisayar ağlarının sağladığı karmaşık stratejik ittifaklar, taşeronluk ve merkezi olmayan karar alma ağına bağlı kalmayı öğrenmek zorunda kaldı. Değer zincirlerinin bazı bölümlerini, belirli bir görevi yerine getirme konusunda daha yetenekli olan başkalarına yaptırmayı öğreniyorlardı. Aynı şekilde, kara, hava ve özel harekât unsurları ve hatta CIA bile son savaşlarda birbirlerine bağımlı hale gelmek zorunda kalmıştır. Bazı durumlarda bu güçlerin bir görevi başarmak için ne gerekiyorsa yapmaları kabul edilebilir, hatta gereklidir. Diğer durumlarda ise genel prosedürlere bağlı kalmaları önemlidir. Komuta ilişkileri, bu dengeyi kuracak durumsal farkındalığa ve iletişim kabiliyetine sahip bir tür komuta mevcudiyetine sahip olacak kadar derin olmalıdır.

Dolayısıyla kara ve hava kuvvetlerinin entegrasyonunda iki sorun vardır. Birincisi, kaynakların daha geniş harekât hedeflerinin -ki bunlardan biri de kara kuvvetleriyle birlikte çalışmaktır- öncelik sırasına göre desteklenmesini sağlayacak şekilde tahsis edilmesidir. İkincisi ise etkileşim halindeki unsurların en çok ihtiyaç duydukları anda yeteneklerden tam olarak faydalanabilmeleri için komuta ilişkilerinin nasıl kurulacağı ve güçlendirileceğinin belirlenmesidir. Bunların her ikisi de komuta ilişkileri ile ilgili konulardır.

ÇÖL FIRTINASI

4 ncü bölüm bize siyasiler tarafından geliştirilen politikanın, açık ve basit bir şekilde askeri stratejiye ve yine açık ve basit bir şekilde taktik harekâta geliştirilen politikanın başarılması için öncülük etmesi gerektiğini belirtmiştir. Aslında bu seri ve kolay devamlı bir görev de değildir; politika ve askeri eylemler çatışma devam ettikçe birbirlerini değiştirmek üzere sıklıkla etkileşime girerler. Stratejik hedeflerin belirsiz olduğu bir çatışmada bu etkileşim en bariz olacak olanıdır. Ancak bu hedeflerin daha net görüldüğü durumlarda bile strateji geliştirme nadiren basittir. Bu bölüm Çöl Fırtınası'ndaki hedeflerin açık ve askeri

stratejiye kolayca uyarlanabilir olduğunu iddia etmiştir. Ancak başlangıçta bunların nasıl eyleme dönüştürüleceği açık değildi.

Bu nedenle General Norman Schwarzkopf 10 Ağustos 1990'da Hava Kuvvetleri Albay John Warden'dan bir brifing aldığında çok memnun olmuştu. Saddam Hüseyin üç gün içinde Kuveyt'i ele geçirmiş, Suudi Arabistan sınırının hemen karşısına dünyanın dördüncü büyük ordusunu konuşlandırmış ve Bağdat'ta Amerikalı rehinelere tutuyordu. Schwarzkopf, Başkan Bush'la görüşüyordu ve Başkan'ın, Bush'un kendileri için belirlediği güçlü hedefleri desteklemek ve bu hedeflere ulaşmak için ABD'nin uygulanabilir fazla seçeneklere sahip olamadığından kaynaklanan nedenlerle endişe duyduğunu görmüştü. Warden şimdi Schwarzkopf'un ofisinde, hava gücünün Irak diktatörünü Amerikan askerlerini karaya göndermeden altı gün içinde nasıl yenebileceğini ayrıntılarıyla anlatıyordu. Warden'in subaylarından biri Schwarzkopf'un "ABD Hava Kuvvetlerine olan güvenimi tazelediniz" dediğini aktarır. Gerçekten de Warden'in Checkmate ofisi, herkesin Kuveyt'in sürpriz işgaline tepki vermek için harekete geçtiği bir dönemde, Başkan Bush ve diğer yetkililerin konuşmalarından yararlanarak stratejik hedefleri bir araya getirerek bir plan hazırlama konusunda dikkate değer bir inisiyatif göstermişti.

Ancak stratejinin tek bir kuvvetin (servisin) tek bir ofisi tarafından geliştirilmiş olması ve kilit oyunculara tek tek brifing verilmesi kendi içinde bir çatışma yarattı. Warden 11 Ağustos'ta Genelkurmay Başkanı Orgeneral Colin Powell'a brifing verdi ve Powell hava gücünün tek başına tatmin edici bir sonuç vereceği önermesini sorguladı. Powell genel olarak çabadan memnun olsa da Harvey onun şu sözlerini hatırlıyor: "Stratejik hava harekâtınız bağırsakları ve kalbi kesip atıyor, peki ya elleri... Bağdat'a kadar dumanı tüten tankları kilometre direği olarak bırakmak istiyorum!"

Ancak bu, Checkmate ekibinin dokuz gün sonra Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da Korgeneral Charles Horner tarafından karşılanmasıyla kıyaslanamazdı. Schwarzkopf 6 Ağustos'ta Horner'ı Suudi Arabistan'daki kuvvetlerin başına getirmiş, ardından Horner ise üst düzey koordinasyonu sağlamak üzere ABD'ye geri dönmüştü. O andan 20 Ağustos'taki brifinge kadar Horner, kuvvetlerin sahaya girmesini sağlamak ve Suudilerle bir çalışma ilişkisi kurmakla meşguldü. Warden'ın brifingin ön kopyası Horner'ı Washington'da devam eden çabalara karşı daha da temkinli hale getirdi. Warden ve diğer üç kişinin brifingi fiyaskoyla sonuçlandı. Horner planı bir başlangıç noktası olarak kabul etti ama hedeflerin çoğu ve özellikle de sadece hava yoluyla kazanma konsepti hakkında ciddi soruları vardı. Wardens'ın üç yardımcısından kalıp plan yapmasına yardım etmelerini istedi ama Warden'a böyle bir davette bulunmadı.

Beş gün sonra plan daha büyük bir CENTCOM planının parçası haline geldi. Schwarzkopf 25 Ağustos'ta Powell'a Irak kuvvetlerini Kuveyt'ten çıkarmak için dört aşamalı bir plan hakkında bilgi verdi. İlk aşama Instant Thunder planına oldukça benziyordu- sadece stratejik hava saldırıları yoluyla tüm savaşı kazanma niyeti yoktu. İkinci aşama Kuveyt üzerinde hava üstünlüğü sağlamak, üçüncü aşama Irak kara kuvvetlerini vurarak azaltarak savaş alanını hazırlamak ve son aşama da Kuveyt'e kara saldırısı yapmaktı.

Hava unsuru için eşi benzeri görülmemiş bu fırsatla Horner, organizasyonunu uyarlanmış Instant Thunder planı etrafında hızlıca inşa etti. Tuğgeneral Buster Glosson'a bağlı olarak daha sonra "Kara Delik" olarak adlandırılacak çok gizli bir birim kurdu ve bu grubu Instant Tunder'deki hedefleme stratejisini bir savaş harekât planına dönüştürmek üzere çalışmaya başlattı. Bu örgütsel tasarım için doktrinsel bir temel yoktu- o zamanki doktrin sadece dört bölümden oluşan bir Taktik Hava Kontrol Merkezi (Tactical Air Control Center, TACC) öngörüyordu. Bu bölümler; bugünün savaşı için Muharebe Operasyonları ve Düşman Durumu Korelasyon Bölümleri ile, yarının savaşı için ise Muharebe Planları ve

Muharebe İstihbarat Bölümlerinden oluşmaktaydı. Strateji geliştirmek için herhangi bir hüküm provizyon yoktu. Yine de Horner bu ani ve geçici organizasyonu kurdu ve ona genel hava bileşeni içinde muazzam bir yetki verdi. Daha sonra, aynı yılın 5 Aralık günü, CENTAF'ı yeni bölüm etrafında resmen yeniden organize etti. Kara Delik yeni Sefer Planları Bölümünde Irak Hücresi olurken, Suudi Arabistan'ın savunması için bir plan oluşturan Muharebe Operasyonları Planlama Bölümü de Kuveyt Hücresi, Kuveyt Harekât Alanı Hücresi (KTO Cell, Kuwaiti Theater of Operations Cell) oldu. Horner aynı zamanda Glossons'ın rolünü de genişleterek, ona sahadaki tüm Hava Kuvvetleri avcı uçaklarını içeren hava filolarının geçici komutasını verdi.

Çöl Fırtınası'nın büyük bölümünde, artık Irak Hücresi planlamacıları olan Kara Delik planlamacılarının geniş yetkileri ve asgari yönlendirmeleri vardı. Ağustos ayında Warden ile birlikte gelen üç subaydan biri olan Yarbay David Deptula baş planlamacı oldu. Deptula bu durumu "planlamacıların rüyası" olarak tanımlıyordu çünkü dışarıdan dayatılan çok az kısıtlama ve sınırlama vardı. "Temel yönlendirici unsur görev etkinliği... ve hedeflere ulaşmaktı- ki aslında bunları biz geliştirdik!" Sadece küçük bir grup insanın girebildiği çok gizli bir alanda çalışan Deptula, Ana Saldırı Planı (Master Attack Plan; MAP) adı verilen ve hava stratejisini belirlenen zamanlarda belirli hedeflere belirli silah sistemleriyle yapılacak saldırıların bir listesi olarak aktaran bir belge geliştirdi. Glosson her akşam Schwarzkopf ile bir toplantıya katılarak MAP'ı açıkladı ve Schwarzkopf'un direktiflerini aldı. Glosson bu şekilde direktif alma usulünü gayri resmi olarak geri getirdi ve Deptula'ya sözlü olarak verdi. Ardından Deptula ertesi günün görevlerinde ya da bir sonraki günün MAP'sinde değişiklik yapıyordu. Ayrıca, MAP'de olmayan ayrıntılar hakkında diğer tümenlere rehberlik (resmi olarak Horner'dan) iletmek için bir Hava Direktif Emri (Air Guidance Letter) yazdı.

Hangi hedeflerin amaçlara en iyi şekilde ulaştığını belirlemek için Black Hole planlamacıları diğer kurumlarla temas kurmaya çalıştı. Warden, Checkmate'in Washington'daki NSC, CIA, Hava Kuvvetleri İstihbarat departmanı ve Savunma İstihbarat Ajansı'ndaki kapsamlı bağlantılarıyla onları desteklemeye devam etti. Hava Kuvvetleri Bakanı Donald Rice, Irak'taki hedef sistemleri analiz etmek için ABD'li ve yabancı ortaklardan bilgi alınmasına yardımcı oldu. Glosson'un Genelkurmay İstihbarat Direktörü Amiral Joseph McConnell ile yakın ilişkileri vardı. Ama bu gerçekten de sahadakilerin Washington'dakilerin uzmanlık ve bağlantılarını kullanmak için tekrar ihtiyaç duydukları bir örnekti- "Reachback." Kara Delik tüm bilgileri toplamak ve bu bilgileri sadece çok gizli çalışma alanlarında görülebilen bir "büyük resim" halinde bir araya getirmek ve büyük resmi oluşturmak için genişledi ve ihtiyaç duyulan gerekli yerlere kadar da uzandı.

Deptula, bilgi üzerinde bu denli sahiplik kurarak son derece karmaşık bir plan oluşturabildi. Kendi ifadesiyle, MAP "stratejik düzeydeki hedefleri taktik düzeydeki uygulamaya bağlayan operasyonel düzeydeki 'plan'dı." Normalde hedef belirleyiciler ellerindeki silahlarını öncelik sırasına göre sıralanmış bir hedef listesine uygular ve eldeki silahlarla mümkün olduğunca çok sayıda hedefi imha ederlerdi. Ancak bu kaçınılmaz olarak bazı düşük öncelikli hedeflere saldırılmayacağı anlamına geliyordu. Deptula ve Warden düşmanı bir sistem olarak gördüler ve sistemi devre dışı bırakmanın en iyi yolunun tüm hedef kategorilerinde aynı anda etki yaratmak olduğunu düşündüler. Deptula'ya göre, bazı hedefleri yok edip diğerlerine dokunmamaktansa, tüm hedefler üzerinde yok edici olmayan etkiler yaratmak daha iyiydi. Daha düşük öncelikli hedeflerden bazılarını saldırmamak, daha yüksek öncelikli hedefleri tamamen yok etmenin etkilerini geçersiz kılabilirdi. Bu yüzden F-117 hayalet avcı uçakları gibi kıt kaynakları birçok hedefe yaydı ve geleneksel anlamda imhayı garantilemek için yeterli sayıda kullanmak yerine, hedef başına yalnızca bir ya da iki tane kullandı. Yine de bu uçakların gizliliği, isabetliliği ve hassas mühimmatları bu şekilde

kullanıldıklarında onları çok etkili kılıyordu. Bu, "etki odaklı operasyonların" ilk açık kullanımıydı.

Savaşın ilk aşamasında, bu ayrıntılı planlama yöntemi katılımcıların çoğu için kabul edilebilir görünmektedir. Kara komutanları Irak'ın derinliklerindeki bölgelerle ilgilenmiyordu. Bağdat'a yapılan saldırılar, Irak birliklerini komuta ve kontrolden kopararak potansiyel olarak faydalı olsa da onların yetki alanı dışındaydı. Scud avı bile, siyasi açıdan hassas olsa da kara hareketinin ne zaman yapılabileceği konusunda çok az etkiye sahipti.

Ancak çatışma yavaş yavaş mayalandı. JFACC yeni ve denenmemiş bir komuta konseptiydi. Şimdi Schwarzkopf sadece bir JFACC atamakla kalmamış, aynı zamanda bu JFACC'ye de savaş stratejisinin belirlenmesinde büyük bir rol vermişti. Savaşın ilk üç safhasında, düşman topraklarında savaşan tek askeri unsur hava unsuruymuştu ve düşmanın bir sistem olarak görülmesi gayet iyi işliyordu. Ancak kara komutanları düşmanı bu şekilde görmüyordu.

Normalde konvansiyonel bir çatışmada olduğu gibi, kara komutanlarına ayrı sorumluluk alanları verilmişti. Kara taarruzlarının planlanması sırasında, Schwarzkopf'un kurmayları bu eğilimi kırmaya ve servisleri tek bir saldırıda bütünleştirmeye çalıştı. Jedi Şövalyeleri lakaplı ABD Ordusu İleri Askeri Araştırmalar Okulu mezunları, başlangıçta Deniz Piyadelerini Ordu saldırısından önce bir yarma gücü olarak kullanmaya çalıştılar. Schwarzkopf, Denizci Korgeneral Walter Boomer'ı destekleyerek bu fikri reddetti. Schwarzkopf bir sonraki fikri de reddetti: Orduya "sol kroşe" için bir kılıf sağlamak üzere Deniz Piyadelerini bir "sabit saldırı" (fixing attack) kullanmak. Denizcilere kendi operasyon alanları verilecek ve kendi saldırı planlarını oluşturmaları için rahat bırakılacaklardı.

Dolayısıyla, donanma hava gücü düşmanı bir bütün olarak ele almaktansa coğrafi bir alana odaklanması gerekiyordu. Deniz Piyadeleri JFACC konseptine zaten karşı çıkıyorlardı; şimdi uçaklarının kontrolünü talep etmek için haklı gerekçeleri vardı. Deniz piyadeleri fazla ağır topçuya sahip olmadıklarından, kara ve hava gücünün iş birliğine güvenirler ve bu konuda çok iyi oldukları kabul edilir. Birliklerini komuta ve kontrol sistemleriyle birlikte Deniz Hava Kara Görev Gücü olarak konuşturıyorlar ve hava güçlerini kara kuvvetlerinden ayrılmaz bir bütün olarak görürler. Schwarzkopf'un onlara bir harekât alanı tayin etmesi, Deniz Piyadelerini bu alanı "şekillendirmekten" sorumlu kıldı, böylece nihai saldırı başarılı olacaktı. Omnibus Anlaşması ile birlikte bu durum, Boomer'ın hava komutanı Tümgeneral Royal Moore'un Deniz hava kuvvetlerini JFACC'den uzak tutmayı haklı göstermeye çalışması için yeterliydi.

Şimdi Horner'ın bir karar vermesi gerekiyordu. Planın yazıldığı şekliyle JFACC'nin görevi tüm savaş alanını hazırlamaktı ve hava bileşeni bunu yapmak için entegre bir çaba içinde hava gücünü kullanmak istiyordu. Ancak Deniz Piyadeleri'nin bakış açısı hava muharebelerine değil, yaklaşan kara muharebelerine odaklanmıştı. Sortilerin JFACC'ye devredilmesi, Deniz Piyadelerini kara muharebelerinde CAS ihtiyacı için kullanamayacakları konusunda endişelendirdi. Giderek daha fazla sortiyi JFACC hedefleme sürecinden geri çekmeye başladılar. Sonunda hava bileşeni planlamacıları yapılacak en akıllıca şeyin, Deniz Piyadelerinin operasyon alanında yapılması gereken şekillendirmeyi Deniz Piyadelerinin yapmasına izin vermek olduğunu fark ettiler. Hava Kuvvetleri ve Donanma uçakları kalan sortileri başka yerlerde uçurabilirdi. Bu mümkündü çünkü denizci olmayan uçak sıkıntısı yoktu.

Ancak Ordu'nun da aynı endişeleri vardı. Hava harekâtı ilerledikçe, Ordu komutanları da hava unsurlarının hemen karşılarındaki Irak birliklerine odaklanması konusunda sabırsızlanmaya başladılar. 9 Şubat 1991'de Savunma Bakanı Richard Cheney ve

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Colin Powell, Schwarzkopf ve unsur komutanlarıyla bir araya geldi. Konu kara savaşının ne zaman başlayacağıydı. Deputa da toplantıya katılmış ve daha sonra yazdığı bir notta, kara savaşı yaklaşırken karacı albayların " Hava gücümüzü ne zaman alacağız?" diye sormalarını sinir bozucu bulduğunu yazmıştı, kara komutanları hava unsurundan sorumlu olacakları savaş alanlarını şekillendirmelerine yardımcı olmalarını talep ediyorlardı. Hava unsurunun tüm taleplerini karşılamadığını fark ettiklerinde ise sinirleniyorlardı.

Ama Horner, Schwarzkopf'un emirlerini uyguluyordu. Schwarzkopf bir Kara Unsuru Komutanı tayin etmemişti; bu rolü temelde kendisi yerine getiriyordu, dolayısıyla hava kaynaklarının nerede kullanılacağı konusunda son sözü o söylüyordu. Kara komutanlarının istediği bu olmasa da önceden planlanmış sortileri ağırlıklı olarak Cumhuriyet Muhafızları birlikleri üzerinde kullanmayı tercih etti. Sorun şuydu ki sahada ki ordu komutanları Schwarzkopf, Horner ve Glosson arasında bu konularda yapılan toplantılardan haberdar değildi. Horner, Schwarzkopf'un bir akşam hem hava hem de kara komutanlarına "Çocuklar, hepsi benim ve nereye koyulması gerekiyorsa oraya koyacağım!" diyerek meseleyi çözdüğünü hatırlıyor.

JFC sonunda bu soruna çözüm olarak resmi bir örgütlenmeye gitmeye karar verdi. Hedef belirleme sürecinin başına yardımcısı General Cal Waller'ı getirdi. Waller, kolordu komutanlarından gelen tüm hedef adaylarını alıp öncelik sırasına koydu ve hava unsurunun hedef olarak planladığı liste bu liste oldu. Bir perspektiften bakıldığında Horner bu düzenlemeden memnun olduğunu, çünkü artık beş ya da altı liste yerine tek bir listeye sahip olduğunu ve bunun da belli bir meşruiyeti olduğunu iddia ediyordu.

Horner bu konunun hala biraz tartışmalı olduğunu düşünüyordu; kara komutanlarını desteklemenin en iyi yolunun görevleri gerçek zamanlı olarak planlayabilme ve uygulayabilme kabiliyetini kazanmakta olduğuna inanıyordu. Planlamacıları kara komutanlarının belirledikleri planlı ve plan dışı hedefler konusunda endişe duymuyorlardı çünkü önceden planlanmış hedeflere ek olarak bu hedeflere de saldırmak için hazırlık yapmışlardı. Sahadaki kuvvetlere saldırmak için 30 deniz mili karelik "ölüm kutuları" (Kill Box) na muharip uçakları devriye için gönderdiler. Esasen, silahlı keşif görevlerinde olduğu gibi, pilotlar hem sensör hem karar vericiler ve uygulayıcılar haline geldiler- kokpiti füzyon hücrelerine dönüştürdüler. Daha sonra, pilotlar yüksek tehdit ortamında hedefleri bulmakta zorlanınca, hava mürettebatı "Scott katili" adı verilen ve daha sonra değineceğimiz bir konsept geliştirdi.

Kara savaşı başladığında, planlamacılar aniden ortaya çıkacağını bildikleri gerçek zamanlı CAS taleplerini karşılamak amacıyla da uçak planlaması yapmışlardı. Horner "Push CAS" adını verdiği bir konsept geliştirmişti; bu konseptte göre savaş alanlarına sürekli bir uçak görevlendirmesi yapılarak sahada devamlı uçak bulundurulacaktı. Eğer kara birlikleri onlara ihtiyaç duyarsa, CAS gerçekleştireceklerdi. Aksi takdirde, kara birlikleri ihtiyaç duymazlarsa önceden çalışılarak planlanmış yedek görevlerine giderlerdi. Yasaklama/Engelleme ile CAS arasındaki fark, görevin kara birliklerine yakın belirlenmiş bir alan içinde gerçekleşip gerçekleşmediğiydi. Bu bölgenin sınırı Ateş Destek Koordinasyon Hattı (Fire Support Coordination Line, FSCL) idi. FSCL'nin gerisinde uçan uçaklar kara birliklerinin kontrolü altında olmak zorundaydı; FSCL'nin ilerisinde uçanlar ise ölüm kutularında (Kill Boxes) devriye görevine gönderiliyordu.

Ancak komuta ilişkilerinde bu tahsisin üstesinden gelmek için yeterli derinlik vardı. Uçakları uygun yere yönlendirmek ve gerektiğinde uçakları yeniden yönlendirmek için kararlar almak ABCCC'nin işiydi. Bir Hava Destek Operasyon Merkezi (Air Support

Operations Center, ASOC) kara birliklerinden gelen talepleri filtreleyerek öncelik sırasına koyuyordu.

Çözümler arasındaki farkın, iki durum birbirine bağlanma ya da birbiri ile olan ilişki derecesine bağlı olduğuna dikkat edin. Saldırıları FSCL'den ileride olduğunda, hava ve kara kuvvetlerinin koordine olması gerekmiyordu çünkü buna ihtiyaç yoktu. Dost birlikler oldukça açıktı ve hedefler acil önem taşıyordu. Bu hedefler dost birlikleri daha erken değil çok daha sonra etkileyebileceklerdi. Bu gevşek bağlantılı durumdu ve Horner hedeflerin önceden planlanmış ve kara birlikleri tarafından sağlanmış ya da Scott Katilleri tarafından bulunmuş olmasını önemsemiyordu (her ne kadar ikincisinin verimli olmasa da daha etkili olduğunu düşünse bile). Ancak dost kara birliklerinin yakınlarındaki sıkı bağlantılı, yakın icra edilen operasyonlar için, farklı kuvvetlerin kaynaklarını yeniden tahsis etmek için yeni bir yola ihtiyacı vardı. ABCCC ve ASOC olay yerindekilerle ve alandakilerle sürekli iletişim halinde olan karar mercileriydi. Açıkçası, sadece önceliklere ve telsiz üzerinden alınan bilgilere dayanarak çatışmalara aracılık edebilirlerdi. Savaş alanının iyi ve güvenilir bir resmine erişimleri yoktu, bu nedenle durumsal farkındalıkları sınırlıydı.

Schwarzkopf ve Horner bu ilişkileri düzenlemekte özgürdü çünkü politika yapıcılar nispeten az sayıda özel kısıtlama getirmişti. Schwarzkopf Horner'a strateji geliştirmesi için önemli yetkiler vermekte özgürdü ve Horner da TACS'lerine yetki vermekte özgürdü. Horner ayrıca kara unsurlarıyla da iyi bir koordinasyon içindeydi. Kara komutanlarının hedeflemeyi etkileyemedikleri için durumdan memnun olmadıkları doğrudur, ancak anlaşmazlıkları kara unsurları komutanları ile yani Schwarzkopf ile olmuştur. Hava bileşeni (air component), kara komutanlarının acil ihtiyaçlarını desteklemek için Killbox yasak bölgeleri ve Push CAS'ı kurdu.

MÜTTEFİK KUVVETLER

3. Bölüm, 1990'lar boyunca ABD hükümetinin Bosna ve Irak'ta düşmanları kontrol altına alma, caydırma ve hatta zorlamada kısmen başarılı olan kısa ve sert darbeler vurmak için hava gücünü kullanma modelini geliştirdiğini bize gösterdi. Dolayısıyla ABD 1999'da Sırpların uzlaşmazlığını tespit ettiğinde, daha önce başarılı olmuş olan aynı türden bir muameleyi uygulamaya çalıştı.

Dolayısıyla, 24 Mart 1999'da savaş başladığında, stratejik hedeflere ulaşmak için sürekli çaba gösterebilecek bir plan yoktu. Bunun yerine bir hedef geliştirme ve onay süreci vardı. Çöl Fırtınası'nda Schwarzkopf başlangıçta hedefleri Washington'daki gayri resmi temaslarla desteklenen Kara Delik tarafından geliştirmesine izin verirken, şimdi General Wesley Clark'ın kurmayları süreci yönetiyor ve istihbarat ağı resmileştiriliyordu. Clark, istihbarat topluluğunun uygun hedefler hakkında bilgi edinmek üzere harekete geçmesi için direktif vererek süreci başlattı ve rehberlik etti. Ardından İngiltere'de RAF Molesworth'daki Ortak Analiz Merkezi (Joint Analysis Center JAC) hedefleri doğruladı ve materyalleri (mesajlar, görüntüler, vs.) sunucularında yayınladı. Donanma (Tomahawk füzeleri için) ve Hava Kuvvetleri planlamacıları bu bilgileri alarak dünya çapında güvenli bir ağ üzerinde görülebilen hedef klasörleri oluşturdular. Ayrıca Başkan Clinton için özel "POTUS" slaytları hazırlayarak hedefi ve saldırı seçeneklerini, öngörülen yan hasar tahminleriyle birlikte ana hatlarıyla belirttiler.

Bu süreç, web teknolojisinin gelişmesi sayesinde mümkün olmuştur. 3 Mart 1994 tarihinde Savunma Bakanlığı gizli verilerin iletimi için ayrı bir omurga yönlendirici sistemini devreye sokmuştu. Gizli İnternet Protokolü Yönlendirici Ağı (Secret Internet Protocol Router Network SIPRNET) adı verilen bu sistem, sınıflandırılmamış İnternet ile aynı protokolleri kullanıyordu ve kısa sürede ABD kuruluşları arasında gizli verilerin iletilmesinde tercih edilen

yöntem haline geldi. Hedef klasörleri artık bu süreçteki tüm katılımcılar arasında, yani tüm ABD'li katılımcılar arasında paylaşılabiliyordu.

Ancak bu süreç her ne kadar resmi görünse de hava bileşeninde en çok baş ağrısına neden olan şey sürecin gayri resmi kısmıydı. Clark her gün video telekonferanslar (Video Tele Conferences VTC'ler) düzenleyerek direktifleri alıyor, liderliği yayıyor ve sorunları tartışıyordu. Başkan Clinton her hedef için nihai onay yetkisine sahip olmak istediğinden, Clark saldırıya uğrayan belirli hedefler için yüksek düzeyde hesap verebilirlikle yükümlü tutuluyordu. Dolayısıyla Clark bu VTC'leri gerekli olduğunda tek tek hedeflerin durumunu tartışmak için kullandı. Bu bazen bir sonraki gün için ATO'da yer alan hedeflerin eklenmesi ya da silinmesi anlamına geliyordu. Hava unsuru için bu bir sorundu, çünkü her değişiklik tanker ve diğer gerekli destek nedeniyle diğer birçok görevi etkiliyordu. Ayrıca bu değişiklikler hiçbir zaman yazılı olarak belgelenmiyordu; tek kayıt VTC katılımcılarının hafızalarıydı. Hava planlamacıları bu VTC'lerden "1000 kilometrelik tornavida" olarak bahsetmeye başladılar. Hava gücü analistleri bunun sonucunda hava unsurunun odak noktasının amaç ve hedeflere ulaşmak için etki yaratmak yerine hedeflerin tartışılması sorgulanması haline geldiğini belirtmişlerdir.

Bu strateji tartışması kısa süre içinde Clark ile Birleşik Kuvvetler Hava Unsurları Komutanı CFACC (for Combined Forces Air Component Commander) Korgeneral Michael Short arasında bir tartışmaya dönüştü. Short, kara birliklerinin yokluğunda Miloseviç'in etnik temizliği durdurmasını ve 3. Ordusunu Kosova'dan çıkarmasını sağlamanın yolunun onu Belgrad'daki evinde vurmak olduğunu düşünüyordu. Karaya asker çıkarmadan NATO'nun Sırp güçlerine evlerine dönmelerini sağlayacak kadar zarar veremeyeceğini anlamıştı. Ancak Miloseviç 31 Mart'tan sonra etnik temizlik çabalarını yoğunlaştırıp bir hafta içinde 400.000'den fazla insanı sınır dışı edince Clark Kosova'daki saldırıları artırma fırsatı buldu. Sırbistan'daki saldırıları arttırmak için henüz izni yoktu. Short, USAF'ın, karşılarında bir kara gücü olmadığı için dağılıp saklanmakta serbest olan Sırp güçlerini avlamak için yeterli ne teçhizata ne de tekniğe sahip olduğunu biliyordu. Kurtarma çalışmaları için sahada bulunan ABD Hava Kuvvetleri A-10'ları ile bazı yenilikler yapmaya çalıştılar ama savaşın son iki haftasında bir KLA saldırısı Sırp savunmada yığınak yapmaya zorlayana kadar çabaları son derece sınırlı kaldı. Short bu yöntemleri kullanarak "kazanamayacağını" biliyordu. Clark da onlar olmadan "kazanamayacağını" biliyordu. Miloseviç'in etnik temizlik stratejisi karşısında NATO' sadece bu konuda bir şeyler yapmaya çalışıyor gibi görüldüğü için bu süreçte NATO ya ancak yüksek bir yerde (havada) kalma fırsatı veriyordu ama kara operasyonu fırsatı vermiyordu.

Hava unsurları için garip bir durum ortaya çıktı. Tıpkı Çöl Fırtınası'nda olduğu gibi, düşman topraklarında savaşan tek unsur onlardı. Ancak bu kez stratejiyi kendilerinin geliştirmesine izin verilmiyordu. Düşmanla ilgili sistemik bir görüş geliştiremez ve ardından stratejik hedeflere ulaşmak için bu sistemi parçalara ayırıp yeniden yapılandıramazlardı.

Dolayısıyla hava unsurları, hazırlıklı olmadıkları, hazırlanmak için yeterli zaman ve bilgi olmadan bir işi yapmanın yollarını aramak zorunda kaldılar. Sırp ordusuna karşı yürütülen bu uzun harekât beklenmedik bir harekattı, tıpkı Sırp'ların gizlemeye gerek duymadıkları, kullanmadıkları mobil karadan havaya füzelerini (SAM) bulup imha etmenin zorluğu gibi. Ancak 78 gün süren bir çatışmanın içindeydiler, Sırp mobil sistemlerinin hedef takip radarlarını açmıyor ve sinyal yayını yapmıyor ve buna çok dikkat ediyorlardı. Sırp ordusu en çok aranan -ve en az kısıtlanan- hedefti. Harekete geçmek zorundaydılar. Hareketli hedefleri vurma arayışı başlangıçta Sırp ordusuyla gündüz vakti mücadele etme girişimi gibi görünüyordu.

Nisan ayında Short, aslında iki hücreden oluşan bir "Esnek Hedefleme Hücresi" (Flex Targeting Cell) kurdu. C-2'ye (İstihbarattan Sorumlu Yardımcı) bağlı Entegre Hava Savunma Sistemi (Integrated Air Defense System IADS) ve Hedefleme Hücresi (Targeting Cell), bulunması zor ve tehdit oluşturan SAM'ları bulmak ve yok etmek için istihbaratı birleştirmeye, ortak istihbarat üretmeye çalıştı. C-3'de Operasyonlardan Sorumlu Yardımcısı (Deputy for Operations) na bağlı Sahra Kuvvetleri Saldırı Hücresi ise etnik temizlik kampanyasını yürüten Sırp güçlerini bulup yok etmeye çalışıyordu. 14 Nisan'da planlamacılar nihayet saldırı uçaklarının fırsat hedeflerini vurmalarına olanak sağlamak üzere bir "Kosova Angajman Bölgesi" (Kosovo Engagement Zone KEZ) oluşturdular. KEZ, geçmişte (Çöl Fırtınası da dahil olmak üzere) sahadaki orduları yok etmek için kullanılan "ölüm kutularına/Kill Boxes" benziyordu. Ancak şimdi hedefte ki ordu sahada değil, sivillerin arasında ve kamuflej altında saklanıyordu. Birdenbire, savaşa sadece arama ve kurtarma yapmak amacıyla getirilen A-10'lara yeni bir görev verildi, yeni bir görevleri oldu: "Havadan İleri Hava Kontrolörlüğü"- (FAC-A, "havadaki").

Bu türden stratejik düzeydeki kısıtlamalar, hava unsurunun strateji geliştirmede kullanabileceği yetki miktarını belirliyordu. Stratejik seviyeden gelen kısıtlamalar şunlardı: 1) kara birlikleri olmayacaktı ve 2) politika yapıcılar hedef onay sürecini kontrol edecekti. Bu durum Clark'ın Sırp kara birliklerine hava gücüyle saldırmaya ağırlık vermesine ve sabit hedef seçimiyle kişisel olarak ilgilenmesine ilgi göstermesine yol açtı. Sonuç, hava görevlerinin büyük ölçüde geçici hedeflere (saklanabilme ve savunma için kitlesel olmama karakteristikleri nedeniyle) ve IADS ve sahra kuvvetlerine yönelik olmasıydı. Netice olarak Müttefik Kuvvetler operasyonunda, sabit hedeflerle ilişkili 7600 hedef noktasına ve 3400 esnek hedefe yönelik toplam 23.300 saldırı görevi gerçekleştirilmiştir.

Yetkilerinin az olması ve odaklarının güncel olarak devam eden cari operasyonlarla sınırlı olması nedeniyle hava unsurları çok derin komuta ilişkileri geliştirememiştir. CAOC'nin, FAC-A'ların Kosova'da buldukları yeni hedefler için defacto şeklinde ortaya çıkan bir onay makamı haline geldiğini göreceğiz. Pilotlar, çoğu durumda CAOC ile görüşebilmek için telsiz rölesi işlevi gören AWACS veya ABCCC aracılığıyla geri arama yapmak zorunda kalmıştır.

Ancak politika yapıcılar bu tür kısıtlamaları kullanarak savaşı gevşek bağlantılı bir duruma dönüştürmüş oldular. Hava ve kara kuvvetlerinin entegre edilmesine gerek yoktu. Yüksek düzeyde onaylanmadıkça hava saldırılarına izin verilmiyordu. Durumların birbirine sıkı sıkıya bağlı hale geldiği tek zaman, uçak mürettebatının sivillerin yakınındaki Sırlara saldırmaya çalıştığı zamandı. CAOC'nin kısıtlamaları bu durumlardan kaçınmak için geliştirilmişti. Elbette bunlar, etnik temizliği durdurmak için kuvvete en çok ihtiyaç duyulan zamanlardı. Eğer Miloseviç'i geride bırakmak etnik temizliği durdurmaktan daha önemliyse, o zaman gevşek bağlantılı bir duruma geçiş uygun olurdu. Aksi takdirde, kara kuvvetleri ve hedefler üzerindeki kısıtlamalar bir hataydı.

SÜREKLİ ÖZGÜRLÜK

Bush yönetimi orduya savaşma biçimi hususunda daha fazla söz hakkı vermeye kararlıydı. Bölüm 3'te gördüğümüz gibi, Milli Güvenlik Kurulu MGK (NSC National Security Council) personeli CENTCOM Komutanı General Tommy Franks ile savaş stratejisini belirlemek için çok sayıda görüşme yaptı. Bu zor bir iş idi. Savunma Bakanı Donald Rumsfeld Franks'i yenilikçi seçenekler bulması için sürekli zorluyor ama sık sık hayal kırıklığına uğruyordu. Ancak Franks'e hak vermek gerekirse, kimse tam olarak ne yapacağını ya da nasıl yapacağını bilmiyordu. Başlangıçta, MGK personeli sadece Taliban'ın içindeki çatlaklardan yararlanarak dağılmalarını sağlamayı düşünüyordu. Kuzey İttifakı'nın Taliban'ı devirmesine gerçekten yardım etmek için resmi bir çağrı yoktu- bunun çok fazla riski vardı. Bu değişim ancak daha sonra gerçekleşti.

Dolayısıyla genel askeri stratejinin tartışma konusu olması şaşırtıcı değildir. Franks anılarında dört aşamalı bir plan hazırladığını hatırlıyor: 1) ulusal komuta makamına güvenilir askeri seçenekler sunmak için koşulları belirlemek ve kuvvet oluşturmak, 2) ilk muharip operasyonları yürütmek ve müteakip operasyonlar için koşulları oluşturmaya devam etmek, 3) Afganistan'da belirleyici muharip operasyonları yürütmek, koalisyon oluşturmaya devam etmek ve AOR (Area of Responsibility) çapında operasyonlar yürütmek ve 4) terörizmin yeniden ortaya çıkmasını önlemek ve insani yardım çabalarına destek sağlamak için koalisyon ortaklarının kabiliyetini oluşturmak. Franks ve ekibi bu aşamaları gerçekleştirmek için seçenekleri tartışmış ve dört seçenek olduğuna karar vermişti: 1) büyük bir TLAM (Tomahawk Land Attack Missile) saldırısı, 2) TLAM saldırısını takiben B-2 saldırılarından oluşan bir hava hareketi, 3) aynı hava hareketini takiben Kuzey İttifakı'na özel hareket desteği ve 4) üçüncü seçeneği takiben konvansiyonel Amerikan kara kuvvetlerinin geniş bir şekilde konuşlandırılması Franks'ın hatırladığı kadarıyla onun pozisyonu şöyleydi: "Önce Kuzey İttifakı'nın bizim yardımımızla neler yapabileceğini görürüz. Sonra gerekirse daha büyük birlikler kullanırız." Aşamalar seçeneklerle birleştirildiğinde, geriye dönüp bakıldığında CENTCOM komutanının 2. Aşama için hava hareketi ve SOF/Kuzey İttifakı seçeneklerini, 3. Aşama için ise Amerikan kuvvetlerini kullanmayı amaçladığı açıkça görülmektedir.

Hava unsurları subayları bu görüşe katılmıyordu ve 7 Ekim 2001'de en başından beri kararlı olmaya çalışıyorlardı. CENTCOM 1 Kasım'da Aşama II için bir emir gönderdiğinde, hava unsurları planın hatalı olduğu yönünde sert bir yanıt verdi. Yorumlarında emrin neler olup bittiğini yanlış yansıttığını ve Aşama II'de herhangi bir hedefe ulaşmak için bir yöntem içermediğini iddia ettiler. C/JFACC'nin saldırıları gerçekleştiren varlıkların çoğunluğuna sahip olduğunu ve bunları kontrol edebilecek komuta ve kontrol sistemlerine sahip tek kurum olduğunu belirttiler. Franks'ın C/JFACC'yi bu aşama için desteklenen komutanlık yapması ve Afganistan'ın kontrolü için belirleyici, konvansiyonel bir savaşa dönüşmekte olan mücadeleye odaklanması gerektiği görüşündeydiler. Bunun yapılmaması sonucunda bazı özel hareket timlerinin "ihtiyaç duydukları hava desteğini etkin bir şekilde düzenleyecek eğitim ve teçhizatın yoksun olarak" operasyona çıkmaları gibi birbirinden kopuk operasyonlara yol açmıştı. Aslında, daha sonra göreceğimiz gibi, hava gücünün sahadaki ABD özel hareket irtibatları aracılığıyla Afganistanlı muhalif savaşçılarla birleştirilmesi gidişatı değiştirdi ve koalisyonun ülkenin kontrolünü Taliban'dan tamamen almasını sağladı. Elbette Taliban iktidardan devrildiğinde savaş bitmemişti. Ancak, iki yıldan kısa bir süre sonra Irak'ta Baas Rejimi iktidardan uzaklaştırıldıktan sonra, aynı görevlere ihtiyaç orada da olmasına rağmen, Franks, Başkan Bush'a "Kararlı Muharebeye" son verilmesini tavsiye edecekti.

Mesele şu ki, strateji başlangıçta hiç de net değildi ve Franks bu stratejiyi yazma görevini hava unsurlarına devretmek istemedi. Kazanma stratejisi, özel hareket güçlerinin hava gücünü Afganistan'daki muhalif güçlerle birleştirmeye başlamasıyla gelişti. Bu durum Müttefik Kuvvetler'dekine benziyordu ama Müttefik Kuvvetler'den farklı olarak Sürekli Özgürlük'te hava unsuru sürekli bir savaşa hazırды. Tüm organizasyon çalışmaya hazırды.

Bu nedenle hava unsurundaki subaylar için strateji geliştirme konusunda kendilerine çok az yetki verilmesi bir hayal kırıklığı kaynağıydı. Çöl Fırtınası'nda planlamacı olan ve etkiye dayalı planlama kullanarak MAP geliştirme özgürlüğü verilen Tuğgeneral Deptula, Afganistan'da CAOC Direktörü oldu. CENTCOM'un esasen hava unsuruna hedefler vermesi ve planlamanın büyük kısmını hava unsurunun elinden alması onu dehşete düşürmüştü. F-16 pilotu Binbaşı David Hathaway, Deptula'nın Çöl Fırtınası'nda doldurduğu pozisyona benzer bir pozisyondaydı ama aslında Strateji Başkan Yardımcısı olarak yaptığı işin çok az strateji geliştirme içerdiğini fark etti. CENTCOM J-2'nin (yardımcı istihbarattan sorumlusu) her seferinde sadece birkaç hedef açıklayarak hava unsurunu CENTCOM'un stratejisini izlemeye zorladığını düşünüyordu.

Aslında CENTCOM çalışanları da hedef geliştirme konusunda zorlanıyorlardı. Franks'in Harekât Başkanı (J-3) Hava Kuvvetleri Tümgeneral Gene Renuart için çalışan Hava Kuvvetleri subayı Yarbay Brett Knaub, her gün Franks'in imzalayacağı ve günlük VTC sırasında bileşen komutanlarına bilgi vereceği bir kılavuz hazırlıyordu. Kılavuzun amacı önümüzdeki dört gün için hedeflere önceliklendirmek idi ama aynı zamanda bazı belirli hedeflere de vurgu yapıyor dikkat çekiyordu. Aslında CENTCOM tüm hedef listesini müşterek entegre öncelikli hedef listesi ya da JIPTL, (joint integrated prioritized target list JIPTL) elinde tutuyor ve hangi hedefin ne zaman vurulacağına karar veriyordu. Hava bileşeni hala bir MAP Master Attack Plan (şimdi ise MAAP Master Air Attack Plan denmektedir) oluşturuyordu, ancak bu plan Tampa Körfezi'nden gelen açık talimatlara dayanıyordu.

CENTCOM'un tüm muhtemel hedefleri toplayan, her birinin önceliğini belirleyen ve her birine hangi tür gayretin tahsis edileceğine karar veren kişi olduğu gerçeği Deptula'nın gözünden kaçmamıştı. Çöl Fırtınası'nda kara komutanlarının "kendi" hava kuvvetini, hava gayret tahsisini alamadıklarına dair algılarına yanıt olarak bunun gerçekleştiği noktayı hatırlıyordu. Bu, tüm oyuncuları tatmin etmeye yönelik yanlış yönlendirilmiş bir girişim gibi görünüyordu- ona göre Kosova'da başarısız olmuş ve sadece hava gücünün "suboptimizasyonunu" vaat ediyor gibi görünüyordu. Diğerleri ise liderlerin rehberliğinin bu kadar spesifik hedefleme detaylarıyla karıştırılmasının uğraştırılmasının liderliği rehberliği çok "karmaşık" hale getirdiğine dikkat çekti.

Bunun birkaç olası nedeni bulunmaktadır. Kısmen ROE'lerden kaynaklanıyor gibi görünmektedir. Bölüm 3'te de belirtildiği gibi, MGK personeli ordunun onay almak zorunda olduğu bir "hassas" hedefler kategorisi geliştirmişti. Ordu ayrıca orta ya da yüksek düzeyde ikincil hasara yol açması beklenebilecek hedefleri vurmak için de onay almak zorundaydı. Afganistan'da, Kosova'dakinden farklı olarak, bu stratejik düzeydeki karar vericiler hedef onay sürecinin tamamını kendi düzeylerinde tutmuyorlardı. Kısıtlamalar muhtemelen aşırı hasardan kaçınmak için gerekli özenin gösterilmesini sağlamak üzere tasarlanmıştı. Ve savaş başladıktan kısa bir süre sonra yetki Franks'a devredildi. Ancak yan koordine oluşturulmuştu: hedefleme en üst düzeyler tarafından dikkatle izlenecekti. Dolayısıyla, Franks'ın personelinin hedeflemede yoğun bir şekilde yer alacağı tahmin edilebilirdi.

Alışılmadık bir komuta yapısı da CENTCOM'da karar yetkisinin konsolide edilmesine katkıda bulundu. Hatırlayın, Franks "belirleyici operasyonların" (decisive operations) ilk aşamalar tamamlana kadar gerçekleşmeyeceğini düşünüyordu. Ancak savaş erkenden belirleyici hale geldi ve ABD liderliğindeki koalisyonun bu büyük ölçüde konvansiyonel savaşta kara bileşeni yoktu. Özel harekât birlikleri ile hava gücü arasında sensörler ve hassas silahlar sayesinde sağlanan eşi benzeri görülmemiş iş birliği hakkında çok şey söylenmiş olsa da hava gücünün hala büyük ölçüde karadaki konvansiyonel birlikleri desteklediği bir gerçektir. Bir analist bu harekâtı "iki kara kuvveti arasındaki mücadeleyi ağır ateş desteğinin belirlediği şaşkıncı derecede ortodoks bir hava-yer harekâtı" olarak nitelendirmiştir. Hava gayreti, Kara gayretini desteklediğinde, normalde hava bileşeni destekleyen bileşen, kara bileşeni de desteklenen bileşen olur. Bu mümkün değildi çünkü karada direk muhatap olacağı bir temsilci yoktu. Sahadaki askerler, çok az ateş gücüne sahip olan ve bu nedenle ABD liderliğindeki koalisyonun hava gücüne güvenen Taliban karşıtı yerel güçlerdi. Ancak bunlar Franks'ın komutası altında değildi; Franks sadece onlarla koordinasyon sağlayabiliyordu. Özel kuvvetler birlikleri bunu yapmak için elindeki var olan tek araçtı.

Ancak özel harekât kuvvetleri de bu komuta yapısının bilinmezliğine katkıda bulundu. Biri ülkenin kuzeyinde, diğeri güneyinde olmak üzere iki Müşterek Özel Harekât Görev Gücü vardı. Bu kuvvetlerin hepsinin sonunda taktik kontrolörleri olsa da konvansiyonel kuvvetlerin beraberinde getirdiği komuta ve kontrol kabiliyetine sahip değillerdi. ATO'yu görebilen ve

hangi sortilerin mevcut olduğunu belirleyerek öncelik sıralaması yapabilen bir ASOC (Air Support Operations Center)'ları yoktu. Ellerindeki gayreti, kaynakları tahsis edemiyorlardı, sadece çağrı yapabiliyor ve terminal kontrolü sağlayabiliyorlardı. Yani hava bileşeni hem gücün büyük kısmını sağlayan hem de bu gücü komuta ve kontrol etme kabiliyetini sağlayan bileşendi, ancak özel kuvvetler birlikleri dışında kara kuvvetleriyle temas halinde değillerdi.

CIA, komuta yapısındaki bir başka kırılmaydı. Daha önce CIA'in Franks için çalışmayı kabul ettiğini, ancak CIA Predator'larına komuta ve kontrol yetkisinin burada sona erdiğini görmüştük. Bu düzenlemenin alışılmadık doğası ve tepede yarattığı rahatsızlık CENTCOM'un CIA ile koordinasyon yetkisini Tampa Bay, Florida'daki personel düzeyinde tutmasına yol açtı.

CENTCOM'un karar yetkisini kendi karargahında tutmasının bir başka olası nedeni de savaşın küçük olması ve Franks'ın olayları takip etmek için önemli bir teknolojiye sahip olmasıdır. İlk geceki saldırılarda 50 Tomahawk füzesi, 15 ağır bombardıman uçağı ve destek uçaklarıyla birlikte 25 saldırı uçağı kullanılarak sadece 31 hedef vuruldu. İlk üç ay boyunca Afganistan üzerinde herhangi bir zamanda bir düzineden fazla uçak bulunmuyordu, bu nedenle insanlar CAOC'deki bir duvara yansıtılan harita benzeri bir ekranda faaliyeti izleyebiliyorlardı. Küresel Komuta ve Kontrol Sistemi'nde (Global Command and Control System GCCS) Ortak Harekât Resmi adı verilen ve tüm uçakların (diğer şeylerin yanı sıra) farklı sensörlerden bir araya getirilmiş dijital sembolünü bir harita üzerinde gösteren bir uygulama vardı.

Mevcut sensörler de çok gelişmişti. Hava Kuvvetleri ve CIA Predatörleri, Global Hawk, JSTARS, U-2, RC-135 ve uyduların birleşimi ile, mevcut kuvvetin oldukça iyi dayanıklılığa sahip çok spektral sensörlere sahip olduğu söylenebilirdi. Savunma Bakanlığı'nın 12 Eylül'de bölgedeki tüm ticari uydu bant genişliğini satın almış olması, bilgileri anında istenen yere iletebilecekleri anlamına geliyordu. Ancak asıl farkı yaratan kara birliklerinin eklenmesiydi. CAOC ve CENTCOM, Afganistan muhalefetiyle birlikte hareket eden özel harekât birlikleri sayesinde eşi benzeri görülmemiş miktarda HUMINT elde etti.

Tüm bunların sonucunda Afganistan savaşının ilk aylarındaki planların sorumluluğunun büyük bir kısmı CENTCOM planlamacılarına kaldı. Hedefleme konusunda yüksek düzeyde hesap verebilirliğe yol açan katı ROE'ler vardı. Franks ilk aşamaların sadece ABD birliklerinin gelip savaşı kazanması için gerekli koşulların oluşturulacağı bir dönem şeklinde olacağını düşünüyordu. Kuzey İttifakı şaşırtıcı bir şekilde başarılı olduğunda, Franks'ın bu kara savaşının planlamasını CENTCOM'dan kontrol etmesinin hiçbir yolu yoktu. Hava unsurları vardı ama onlar teknik olarak kara kuvvetlerini destekliyordu, bu yüzden muhtemelen stratejiyi onların üstlenmesini uygun bulunmadı. Özel kuvvetler bölünmüştü ve bu rolü yerine getirecek komuta ve kontrol kabiliyetine sahip değildi. CIA güçleri orduyla sadece Franks'ın seviyesinde birleşmişti. Yani tüm hatlar Tampa Bay, Florida'daki CENTCOM'a geri dönüyordu. Franks, teknoloji ve savaşın büyüklüğü göz önüne alındığında bu durumun üstesinden gelebileceğini düşünüyordu.

Ancak Franks'ın kuvvetlerinin farklı bileşenleri arasındaki etkileşim, artan iletişim kabiliyetine rağmen zayıf görünmektedir. İlginç bir şekilde, aynı yerde görev yapan farklı servislerden insanlar, bazen diğer yerlerdeki servis üyeleriyle olan bağlarını gölgede bırakan bir takım ruhu geliştirebiliyorlar ve burada da geliştirmiş gibi görünüyordu. Bir havacı subay olarak bile Knaub, hava unsurunun bazı eylemlerini CENTCOM'daki iş arkadaşlarına karşı savunmakta zaman zaman zorlandığını belirtmiştir. CENTCOM'daki planlamacılar bazen hava unsur komutanlığının CENTCOM'un önceliklerini değil de kendi önceliklerini takip ettiklerini düşünüyorlardı. Franks üç liderlik hedefinin ilk turda vurulmadığını öğrendiğinde Wald'a bir mesaj gönderdi: "Gelecekte benim önceliklerime dikkat edin- tek bir Kuvvetin

(servisin) arzularına değil, ortak ekibin ihtiyaçlarına dayanan önceliklere dikkat edin dedi." Ancak CENTAF planlamacıları CENTCOM tarafından verilen hiçbir sorti veya hedefin hava durumu veya bakım dışında göz ardı edilmediği veya değiştirilmediği konusunda ısrarcı oldu. Benzer şekilde, Deptula CAOC içindeki farklı servisler arasında "kesintisiz" ve "eşi benzeri görülmemiş" bir iş birliği olduğu bilgisini verdi. Ancak daha önce gördüğümüz gibi, hava planlamacıları CENTCOM'un kendi işlerini kendileri için yapmaya çalıştığını düşünüyorlardı. Ayrıca Afganistan'da sahada neler olup bittiğine dair çok az bilgileri olduğunu kanaatinde idiler. CAOC'deki subaylar, CAOC'de bir özel harekât irtibat subayı olmasına rağmen, özel harekât kuvvetlerinin nerede olduğu ya da onlara yardım etmek için planlar geliştirmek üzere planlarının ne olduğu konusunda zamanında bilgi alamadıklarını belirttiler. Mezar-ı Şerif savaşından birkaç gün önce Knaub, beklenen Kuzey İttifakı saldırısını desteklemek üzere CAS için hiçbir planlama yapılmadığını öğrendi. Bu normalde CAOC'deki planlamacıların işi olsa da Knaub ve CENTCOM'daki diğer subaylar bu görevi üstlendi ve kontrolörlerin CAS çağrısı yapmasına yardımcı olacak bazı hatları geliştirdiler. Bu Knaub'un üstlenmek istediği bir iş değildi; müşterek planlamacıları arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle bu planlıkların göz ardı edildiğini düşündüğü önemli bir iş yapılmakta idi. Yine de gördüklerimiz ışığında, CENTCOM'un tüm farklı oyuncularla koordinasyon sağlayabilecek tek seviye olduğu düşünüldüğünde, bu tür bir koordinasyonun onun seviyesinde yapılması neredeyse kaçınılmaz görünüyordu. Bu, öngörülebilir bir olay olarak ortaya çıktı.

Anaconda Operasyonu, bileşenler arasında entegrasyon eksikliğinden kaynaklanabilecek potansiyel sorunların grafik bir örneğini sundu. 2 Mart 2002'de başlayan 17 günlük operasyon, önceki aylarda Shah-i-Kot bölgesine kaçan El Kaide kalıntılarını kuşatma ve yok etme girişimiydi. Bu sırada, CFLCC Komutanı Korgeneral Paul Mikolashek tarafından komuta edilen Birleşik Kuvvetler Kara Unsuru vardı. Mikolashek 12 Aralık 2001'de Özbekistan'ın Karshi Khanabad kentinde Tümgeneral Franklin Hagenbeck komutasında bir ileri komuta merkezi oluşturmuştu.

Hagenbeck'in 10. Dağ Tümeni'nin oradaki bazı özel kuvvetler için kuvvet koruması sağlaması gerekiyordu. Ancak Tora Bora savaşından sonra El Kaide liderleri kaçınca Mikolashek, Hagenbeck'i Anaconda Operasyonu'nu planlama ve yönetme sorumluluğuna getirdi ve savaş başlamadan birkaç gün önce Birleşik Müşterek Görev Gücü-Dağ (Combined Joint Task Force-Mountain CJTF-Mountain) Komutanı olarak atadı. Bu, Hagenbeck ve personeli için sorumluluklarda ciddi bir değişiklik anlamına geliyordu.

Bu sırada CAOS'un komuta ilişkilerinde sıkı bağlanmış bir durumdan gevşek bağlanmış bir duruma geçişi idare edecek derinlik yoktu. Hagenbeck bir ASOC ya da bir Taktik Hava Kontrol Ekibi (Tactical Air Control Party, TACP) ile konuşlanmamıştı. Bu noktaya kadar hava desteği, özel kuvvetler tarafından yönlendirilen düşük hacimli, zamana duyarlı hedeflemelerden ibaretti. Sisteme gevşek bir şekilde bağlıydı, bu yüzden olay yerinde komuta mevcudiyetinin olmaması ölümcül değildi. Anaconda'da düşmanla temas halindeki birliklerin klasik desteğine ihtiyaç duyulacaktı. Kontrol sistemi ve ROE'ler bunun üstesinden gelecek şekilde ayarlanmamıştı. Hagenbeck ayrıca CJTF-Mountain bünyesindeki özel operasyon birliklerinin birçoğu üzerinde kontrol sahibi değildi. Daha sonra CJTF'nin adının "gerçekte olduğundan çok ismen" olduğunu itiraf etti.

Ancak Hagenbeck planlamada diğer unsurlardan destek istemedi çünkü bir sorun olduğunu bilmiyordu. Ne kendisi ne de Mikolashek'in ekibi bu savaştaki ROE'lerin savaşın karakterini nasıl şekillendirdiğine aşina değildi. Geleneksel ordunun aşina olduğu FSCL ve safha (faz) hatları gibi doğrusal kontrol önlemleri yerine, Anaconda'daki planlama da muharebe alanı yönetsel kontrol tedbirleri gibi çeşitli kısıtlamaların olduğu alanlardan oluşan gerçek bir "yapboz" gibiydi. ROE'ler bombaların üç yoldan biriyle atılabileceğini belirtiyordu: CENTCOM'un onayıyla, bir Müşterek Özel Harekât Alanında ya da yer

kontrolörlerinin savunma talepleriyle. Anaconda'da kuvvetler neredeyse tamamen üçüncü türe güvenmek zorunda kalacaktı, bu nedenle yerine getirilebilecek tek talepler ateş altında olan yer kontrolörlerinden gelenlerdi. Hagenbeck bol miktarda hava desteği alacağını bilse de bunların hepsinin çaresiz koşullar altında küçük bir alanda çarpışacağını farkında değildi. Daha da kötüsü, hava unsurlarına Anaconda planı geç saatlere kadar bildirilmemiştir. Hava ve kara unsurları arasında çalışma düzeyinde koordinasyon 20 Şubat'a kadar başlamadı ve hava unsurundaki herhangi bir üst düzey subayının bunu öğrenmesi 22 Şubat'ı buldu. 20 Şubat'ta yayınlanan 28 sayfalık harekât emrinde CFACC için altı satırlık bir kılavuz vardı. Herhangi bir koordinasyon olacaksa, bunun anında yapılması gerekecekti.

Hava unsuru yeni kurulan görev gücüyle koordinasyon kurmaya hazır değildi. CAOC içinde, Ordu irtibat birimi -Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi (Battlefield Coordination Detachment, BCD)- bu noktaya kadar büyük ölçüde özel operasyon odaklı mücadeleye dahil olmamıştı (olmaları gerekirken, Knaub'un CAS koordinasyonunu yapmak için devreye girdiğini hatırlayın). Hava unsurunun başından beri planların geliştirilmesine dahil olmadığını, bunun yerine CENTCOM'dan gelen ayrıntılı yönlendirmelere tepki verdiğini zaten görmüştük. komuta direktif modunda değil, takip modundaydılar. Operasyon başlamadan kısa bir süre önce, Hagenbeck'in karargâhındaki Hava Kuvvetleri kontrolörleri ASOC'un yerine geçmek üzere 15 kontrolörden oluşan geçici bir grup oluşturmaya çalıştılar.

Ama çok azdılar ve çok geç kalınmıştı. Shah-i-Kot Vadisi'nde beklenenden daha fazla düşman vardı ve beklediği gibi geri çekilmediler. Hagenbeck hava ve deniz ateşi ve lojistik yardım için acil bir çağrı yapmak zorunda kaldı. Daha sonra göreceğimiz gibi, kara birlikleri kahramanca davrandı, karşılık veren havacılar kahramanca davrandı ve bu çaba başarılı oldu. Fakat aynı zamanda birçok eylemin gereksiz yere tehlikeli olduğunu da göreceğiz. Uygun CAS koordinasyonu eksikti. Uçakların bölgeye etkin bir şekilde girip çıkmasını sağlayacak ve uçakların hedefleri bulmasına yardımcı olacak önceden planlanmış yardımlar yoktu. Kara komutanı, kara manevra planını tamamlayan ve havacılar için gerekli olan başlangıç noktaları (IP'ler) oluşturmak için hava bileşenindeki irtibatları aracılığıyla koordinasyon sağlamakta çok geç kalmış ve gecikmişti.

Enduring Freedom, kısıtlamalarla kontrolün karşılıklı ödünleşimlerin görüldüğü bir başka örnek idi. MGK'nın, özellikle de Rumsfeld'in, savaş için bir strateji geliştirmeleri konusunda askeri komutanları yetkilendirmeye çalıştığına dair kanıtlar var. Ancak strateji hiç de net değildi. Buna karşın, hedeflemenin dikkatle ele alınması ve stratejinin konvansiyonel ordu, özel operasyonlar ve CIA arasında iş birliğini içermesi gerektiği çok açıktı. Bu konulara üst düzey ilgi gösterildi. Sonuç olarak tüm yetki hatları Tampa Körfezi'ndeki CENTCOM karargahında toplandı. Hava unsurları yetkilendirilmemişti ve komuta ilişkilerinde çok az derinlik vardı. Bu durum başlangıçta, oyuncular birbirlerine gevşek bir şekilde bağlıyken iyiydi. Anaconda sırasında ise daha sıkı bir şekilde bağlandıklarında tehlikeliydi. Sıkı bağlantı zamanlarında derinliğe sahip olmamanın tehlikelerini daha sonra tekrar ele alacağız. Eğer Komuta ilişkileri gerçekten derinse, gevşek bir şekilde bağlanmış zamanlarda fırsatlardan yararlanılmasına izin verme yetkisine sahip bir komuta varlığı olacaktır, ancak sıkı bir şekilde bağlanmış zamanlarda da prosedürleri sıkı bir şekilde kontrol etme yeteneği olacaktır.

IRAK'A ÖZGÜRLÜK

Anaconda Operasyonu ile Irak'a Özgürlük Operasyonu'nun başlangıcı arasında CENTCOM'daki çeşitli oyuncular, aralarındaki ilişkiler konusunda sıkı bir çalışma ortaya koydular. Analistler Anaconda'yı hava operasyonları için ortak prosedürler oluşturmak üzere bir "uyandırma çağrısı" olarak nitelendirdiler. Irak'a Özgürlük operasyonundaki planlamacıların hepsi başarılarındaki en önemli faktörün birçoğunun Afganistan'da birlikte çalışmış olmaları ve Mart 2003'te çatışmalar başlamadan önce neredeyse bir yıl boyunca

birlikte pratik yapmış olmaları olduğunu belirttiler. Anaconda Operasyonu sırasında CFACC olan ve Irak'a Özgürlük Operasyonu'nda da CFACC olacak olan Hava Kuvvetleri Korgenerali T. Michael Moseley, hava stratejisinin geliştirilmesi ve hava operasyonlarının, özellikle de TST'lerin yürütülmesi için Komuta ve Kontrol ilişkilerini düzenlemek üzere General Franks ile birlikte çalışmıştır.

Irak savaşı için askeri strateji geliştirme süreci çok müşterek yönetilen bir süreç olmuştur. Franks, net hedefler ve zafer için çok daha belirgin bir mekanizma içeren bir strateji tanımlamak için MGK ile birlikte çalışmıştır- en azından rejimin devrilmesi için bu böyle olmuştur. Bakan Rumsfeld tarafından ikaz edildi ve tartışıldı ama sonunda plan onun oldu. Onun bu beş cepheli planı kara, deniz, hava ve özel harekât kuvvetlerini entegre ediyor ve her birinin diğerleriyle ilişkili olarak oynayacağı rolü tanımlıyordu. Bu bir "stratejiden göreve" çabasıydı.

Yani her bileşen kendi rolünü planladı ve ardından entegrasyonu planlamak için bir araya geldiler. Artık bileşenler için "strateji" CENTCOM ve diğer bileşenlerle birlikte çalışarak hedeflerin kabiliyetlere uygun olduğundan emin olma ve hedefleri her bir bileşenin diğerleriyle birlikte yerine getirmesi gereken görevlerin bir listesine dönüştürme işi haline gelmişti. Tüm hava görevleri bir araya getirildiğinde hava harekât planını oluşturuyordu. Moseley'in Hava Harekât Stratejisi Şefi Hava Kuvvetleri Yarbayı Hathaway'in sıkıcı, zaman alıcı ama özünde ortak bir süreç olarak hatırladığı bir işti bu ve göz alıcı bir iş değil ama kesinlikle etkili bir iş idi.

Bu görevlerin en ortak olanlarından biri, batı çölünden gelen Scud saldırılarını bastırmak için SOF ile birlikte çalışmaktı. Çöl Fırtınası'ndaki Büyük Scud Avı o zamanki stratejik seviyeyi tatmin etmeye yetmiş olsa da mobil Scud'ları bulup yok edemediği söyleniyordu. Bu kez koalisyonun askerî açıdan etkili olduğu kadar siyasi açıdan da etkili olması gerekiyordu. Başkan Bush, General Franks'e Scud tehdidine karşı kuvvetlerin ne yapacağını sorduğunda, çözüm için Hava Kuvvetleri bir plan yapma sorumluluğunu üstlendi. Müttefik Kuvvetler'de birlik komutanlığı yapmış olan Tuğgeneral Dan Leaf, mobil Scud'ların koalisyonu tehdit etmeden önce nasıl bulunup vurulacağını bulmak üzere tasarlanmış bir "Öldürme Zinciri Görev Gücü" nün başına getirildi. Leaf, Afganistan'da başlayan çalışma ilişkilerini düzenlemek için 2002 yılının Ekim ve aralık aylarında ve 2003 yılının ocak ayında Nevada'daki Nellis Hava Kuvvetleri Üssü'nde canlı uçuş provaları düzenledi. Irak'a Özgürlük başladığında, hava unsurları zamana duyarlı hedefleme yapmak için iyi yağlanmış bir makineye sahipti. Ayrıca Scud'ları bulmak için bir plan geliştirmişlerdi. Çöl Fırtınası'ndaki fırlatma düzenlerini incelemişler ve çeşitli füzeler için olası maksimum ve minimum menzilleri belirlemişlerdi. SOF ve diğer ISR varlıklarının odaklanabileceği "fırlatma sepetlerini", saklanma alanlarını ve depolama ve bakım yerlerini belirlemek için batı Irak'taki ulaşım sistemini gözlemlemişlerdi. Daha sonra bu bölgeleri özel ISR varlıkları ve ISR yeteneklerine sahip savaş uçakları kullanarak araştırma ve gözlem altında tutmak için bir plan geliştirdiler. Ancak planlamaya rağmen, operasyon başlayana kadar hedefler açıkça bilinmiyordu, bu nedenle bu görevlerin çoğu gerçek zamanlı olarak hedeflendi.

Elbette bunların hiçbiri hava üstünlüğü olmadan hemen yapılamazdı. Ancak planlama çabalarına paralel olarak Saddam Hüseyin önceden hava üstünlüğü elde etmeyi mümkün kıldı. Çöl Fırtınası'nın BM kararlarını desteklemek üzere Irak'ın güneyinde devriye gezen koalisyon uçakları Haziran 2002 yazından itibaren artan saldırılara maruz kaldı. Güney Odak Operasyonu olarak adlandırılan bu saldırılara verilen yanıt, Irak'ın hava savunma ve komuta kontrol yeteneklerine yönelik saldırıların kapsamını miktarını arttırmak oldu. Korgeneral Moseley'in ifadesiyle, bu müdahaleler mevcut ROE'ler dahilinde yapılmış ve "saldırıları asla gerekli, orantılı ve başkomutan tarafından meşru müdafaa için yetkilendirilmiş olanın ötesine genişletmemiş" olsalar da yine de Iraklıların hava savunmasının önemli bir bölümünü

parçaladılar. Bu da Moseley'in hava savunmadan ziyade diğer görevlerine konsantre olmasını mümkün kıldı.

Aynı dönemde, bileşenler ve CENTCOM havadan karaya hedefleme süreci üzerinde çok çalıştı. Moseley ve Franks'in Irak'a Özgürlük öncesinde üzerinde yoğunlaştıkları konulardan biri de buydu. Sonuçta ortaya çıkan süreç, hava unsuru vasıtası ile tüm hedef taleplerini bir araya getiren ve Franks'e önümüzdeki birkaç gün için rehberlik konusunda tavsiyelerde bulunan Müşterek Rehberlik, Paylaşım ve Hedefleme (Joint Guidance, Apportionment and Targeting JGAT) sürecini yürütmesini gerektiriyordu. CENTCOM hala var olan hedefleme VTC'si Birleşik Hedefleme Koordinasyon Kurulu, (CTCB Combined Targeting Coordination Board) olarak adlandırıldı, ancak bu artık bir onay makamıydı, hedef geliştirme makamı değildi. Hâlâ CENTCOM'da çalışan Knaub bunu "CENTCOM ve CENTAF arasındaki komuta ve kontrol ilişkisine daha geleneksel (USAF doktrini olarak okuyun) bir yaklaşım" olarak tanımladı. Aslında, Sonsuz Özgürlük sırasında CENTCOM istihbarat atölyesi CENTAF'a sadece CENTCOM'un hedefleri karşılayacağını düşündüğü hedefleri bildirmek için bir yol geliştirmişti. Eylül 2002'de Kuveyt'teki Doha Kampı'nda düzenlenen bir konferansta iki kamp bir araya gelerek aralarındaki farklılıkları giderdi ve hava bileşeni (air component) stratejistlerine yeterli sayıda hedef geliştirme yetkisi verildi; böylece hava ve uzay gücü stratejisine en uygun olanları seçebilecekler ve uygulama sırasında hedefleri değiştirebileceklerdi. Hathaway'in gözünde bu büyük bir değişimdi.

Bu değişim Franks üzerindeki etkinin değiştiğinin bir kanıtıydı. Afganistan'da Franks çoğunlukla Tampa Körfezi'nde kendisiyle birlikte çalışan J ekibine güvenirken, şimdi daha çok bileşen komutanlarına (component commanders) güvenmeye başlamıştı. Ve Knaub bu J kadrosunda Franks'in istihbarata (J-2) olan güveninden operasyonlara (J-3) olan güvenine doğru bir kayma olduğunu algıladı. Moseley'i JGAT (Joint Guidance, Apportionment and Targeting JGAT) sürecinin başına getirme hamlesi Afganistan'da işlerin yapılış biçimine ters düşüyordu. Afganistan'da Franks'in Tuğgeneral Jeff Kimmons liderliğindeki istihbarat ekibi bölgedeki hedefleri neredeyse istediği gibi belirleyebiliyordu. Şimdi CENTCOM'un hava departmanına, unsurların (components) girdilerine göre önceliklendirilmek üzere hedefler sunması gerekiyordu. Hava Kuvvetleri Tümgeneralı Gene Renuart liderliğindeki hareket personeli bu hamle için bastırmıştı. Kimmons'un istihbarat elemanları yine de hedefleri doğrudan tanıtmaya çalışınca, Renuart, Müşterek Kritik Hedef (Joint Critical Target) adı verilen özel bir hedef kategorisi geliştirdi yani bir TST olmayan ama kritik olan ve normal hedefleme döngüsü için çok geç kalmış ama listeye eklenmesi gereken bir hedefi tanımlıyordu. Renuart bu hedeflerin sayısını, istihbarat personelinin bunları bizzat kendisi aracılığıyla temizlemesini isteyerek düşük tuttu.

Franks'in yetkilerin daha büyük bir kısmını bileşen komutanlarına devrettiğinin bir başka işareti de Moseley'i Irak'a Özgürlük için Uzay Koordinasyon Yetkilisi olarak atamasıdır. Franks bu yetkiyi kendisinde tutabilirdi. Bunun yerine savaşın başlamasından iki gün önce bu görevi Moseley'e verdi. Bu sayede Moseley'in CAOC'sindeki uzay ve havacı personel arasında daha önce görülmemiş bir iş birliği sağlandı.

Bu değişim devam eden operasyonlara da taşındı. CENTCOM'un "TST Hücresi", Renuart tarafından yönetilmesine rağmen, Sürekli Özgürlük sırasında istihbarat alanında yer almıştı. İki savaş arasında Renuart bu hücrenin operasyon katına taşınması ve daha çok bir izleme işlevi yapan ünite haline getirilmesi için bastırdı. Anaconda'dan sonra istihbarat çalışanları hava ve topçu ateşlerini Franks'in ekibiyle koordine edecek bir Ortak Ateş Hücresi kurulması için bastırdı. Harekatçılar bu fikre karşı savaştılar ama kaybettiler. Ancak Renuart yine de bunun operasyon katında, kendisinin denetleyebileceği bir yerde kurulmasını sağladı.

Bu değişiklikler hava unsurlarının Afganistan'dakinden çok daha fazla katılımını sağladı. Hava unsurunda çalışmış olan subayların görüşleri CENTCOM'un Sonsuz Özgürlük sırasında ayrıntılara çok fazla karıştığı, ancak Irak'a Özgürlük ile birlikte ilişkilerin düzeldiği yönündeydi. Afganistan'da hava unsurundaki yüksek rütbeli subaylar CENTCOM'un herhangi bir yönlendirme yapmadığını iddia ederken, CENTCOM çalışanları her gün yönlendirme yaptıklarını iddia ediyorlardı; Irak'ta ise hava unsuru liderliği bu yönlendirmenin hazırlanmasında doğrudan pay sahibiydi. Aradaki fark rehberliğin koordine edilmesinde görev alan subayların rütbelerindeydi ki bu da muhtemelen Irak Özgürlüğü'ndeki rehberliğin Afganistan'dakinden daha az detay odaklı olduğunu göstermektedir.

Değişiklikler aynı zamanda bileşen komutanlarını güçlendirmiş ve ilişkilerini geliştirmiş görünmektedir. Bu, CFC'nin savaşın her ortamı için (kendisi dışında) net bileşenler oluşturduğu ilk savaştı: bir kara bileşeni, bir hava bileşeni, bir deniz bileşeni ve bir özel operasyon bileşeni. Ancak hava ve kara unsurları Afganistan'daki Anaconda Operasyonu sırasında koordinasyon ile ilgili olarak iyi bir iş çıkarmadıklarını fark ettiler. Bu kötü performans, ikisi arasında yeni bir irtibat kurulması için itici güç olmuş gibi görünüyor: Hava Bileşeni Koordinasyon Ünitesi (Air Component Coordinating Element ACCE).

Bunlar Hava Kuvvetlerinden 6-10 kişilik ekiplerdi ve harekât alanı boyunca yedi yerde yer unsurlarıyla birlikte kurulmuşlardı. Moseley'in komutası altındaydılar, ancak bu komutan ile CFACC arasındaki iletişimi güçlendirmek için "Yüzey Komutanları" (Surface Commanders) ile yüz yüze çalışacaklardı. Bunların en önemlisi, Moseley'in karadaki muadili olan Birleşik Kuvvetler Kara Unsur Komutanı (Combined Forces Land Component Commander CFLCC) Korgeneral David McKiernan'ın karargahında çalışan Tümgeneral Daniel Leaf tarafından yönetiliyordu. Bu durum planlamanın erken aşamalarında iki bileşen arasındaki iş birliğini artırmış ve FSCL'nin yerinin değiştirilmesi gibi ayarlamaların çatışma sırasında da yapılmasına yardımcı olmuştur.

Horner'ın Çöl Fırtınası'nda yaptığı gibi Moseley de Deniz Piyadelerinin uçaklarını öncelikle kendi bölgelerindeki savaş alanını şekillendirmek için kullanacaklarını kabul etti. Aslında 2002 sonbaharında Deniz Kuvvetleri hava gücünün komuta ve kontrolünü çözmek için üst düzey Denizci generallerle bir konferans toplayarak buna hazırlık yapmıştı. Herhangi bir resmi yazılı anlaşma olmaksızın generaller, Deniz Hava Komutanının hava unsuruna (MEF, Marine Expeditionary Force) bir Deniz Sefer Kuvveti'nin kaç sortiye ihtiyacı olduğunu söylemesine olanak tanıyan bir düzenleme üzerinde çalıştılar. Daha sonra CAOC'deki planlamacılar bu sortileri tahsis etti, bunlar için tüm desteği ayarladı ve ATO'ya geri gönderdi.

Moseley bunun işe yaraması için Deniz Piyadelerinin en iyi subaylarından bazılarını Deniz İrtibat Subayı (MARLO Marine Liaison Officer) olarak görevlendirmeleri konusunda ısrar etti ve bu subaylardan biri tüm harekât alanının CAS planlayıcısı oldu. Bu, elektronik iş birliğinin çatışma sırasında daha sorunsuz işlemlerini sağlamak için çatışma öncesinde ilişkiler kurmanın bir başka örneğiydi.

Karşılıklı iyi ilişkiler, ortaya çıkan değişikliklerle başa çıkmayı çok daha kolay hale getirdi. Franks Moseley'i arayıp kara harekâtının 20 Mart'a çekilmesi gerektiğini söylediğinde, Moseley hava unsurunun 21 Mart'a kadar başlaması planlanmayan büyük harekâtı kaydırmak yerine CAS ile destekleyebileceği yanıtını verdi. Bu da "şok ve dehşet" olarak tasfir edilen hava saldırılarının savaşın açılış eylemi olmayacağı anlamına geliyordu. Moseley ve Kara Unsurları Komutanı Korgeneral David McKiernan'ın kişisel temasları da hava unsurları tarafından kara unsurlarının Bağdat'a hızlı ilerleyişini destekleyeceği konusunda aralarında büyük bir güven oluşmasına neden oldu.

Kara unsurunun güneyden çıkarma yapmasına destek vermek aslında hava unsurunun en büyük göreviydi. Irak'a Özgürlük'ün ilk 21nci gününde toplam 20,000 sortinin 15,000'den fazlası kara unsurunu desteklemeye ayrılmıştır. Bu aslında iki ayrı saldırıydı. ABD Kara Kuvvetleri'nin Korgeneral William Wallace komutasındaki V Kolordusu Fırat'ın batısında Irak'ın ortasına doğru ilerlerken, Deniz Piyadeleri'nin Korgeneral James Conway komutasındaki bir Deniz Sefer Kuvveti (MEF Marine Expeditionary Force) Bağdat'a gitmeden önce petrol sahalarını güvence altına almak için Basra'ya doğru kıyından ilerledi. Deniz Piyadeleri'nin Doğrudan Hava Destek Merkezi (Direct Air Support Center DASC) ve DASC-A (Airborne) 1 MEF sektörüne hava desteği akışını sağlarken, V Kolordu ASOC da Ordu sektörüne hava desteği akışını sağladı.

Irak'a Özgürlük harekâtından sonra düzenlenen bir "çıkarılan dersler" konferansında hava unsurları tarafından, Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadelerinin hava desteğini yönetme şekillerinde bir farklılık olduğuna dikkat çekilmiştir. Saldırının hızı nedeniyle, FSCL genellikle kara birliklerinin çok önüne itiliyordu. Ordu, bu FSCL'nin (Fire Support Coordination Line) dışındaki tüm görevleri CAS olarak ele alıyor ve bunların ASOC ya da ASOC tarafından belirlenen bir TACP (Tactical Air Control Party) tarafından kontrol edilmesini şart koşuyordu. Deniz Piyadeleri ise Savaş Alanı Koordinasyon Hattı (Battlefield Coordination Line BCL) adı verilen ve kara birliklerine FSCL'den daha yakın olan başka bir hat oluşturmayı tercih etmiştir. Denizci DASC (Direct Air Support Center) bu BCL'den daha uzakta ölüm kutuları açıyordu; dolayısıyla, Denizcilerin sektörüne giden hava desteğinin açık bir ölüm kutusuna gönderilme şansı, Ordu sektörüne giden hava desteğinden daha fazlaydı. Hava mürettebatı için esneklik farkı o kadar belirgindi ki pilotlar düzenli olarak ASOC (Air Support Operations Center) yerine DASC (Direct Air Support Center) ile çalışmak üzere gönderilmeyi talep ediyorlardı.

Aradaki fark tahmin edilebilir olmalıydı. Deniz Piyadeleri "merkezi komuta ve ademi merkezi icra" doktrini altında faaliyet gösteriyorlardı. Sektörlerindeki hava sahasının çoğuna fiilen hâkim oldukları için (Moseley ile yapılan anlaşma nedeniyle), pilotları TACP'ler aracılığıyla yönlendirmek yerine ölüm kutularında serbestçe hareket etmelerine izin vererek görevlerin ayrıntılarına ilişkin kararları devredebiliyorlardı. Öte yandan Ordu, hava desteğini Deniz Piyadelerinkinden daha uzun menzilli olan topçularıyla bütünleştirmeye çalışıyordu. Wallace buna "kolordu şekillendirme" (corps shaping) diyordu; bu alında kendi bölgesinde ayrıntılı etkiler yaratma ve ardından kolordunun manevralarını ateşleriyle senkronize etme çabasıydı. Bunu yapabilmek için Wallace'ın saldırılacak hedefleri ve onlara hangi silahlarla saldırılacağını dikkatle seçebilmesi gerekiyordu.

Aradaki fark, iki hizmetin bu operasyonlarda gördüğü bağlantı derecesindedir. Deniz Piyadeleri için BCL'nin ötesinde kara ve hava kuvvetlerinin çabaları birbirine sıkı sıkıya bağlı değildi ve yakından yönetilmeleri gerekmiyordu. Oradaki hedefleri bulma ve mümkün olduğunca çok uçağın geçmesini sağlama yetkisini merkezden devretmeyi tercih ettiler. Ordu için kara ve hava kuvvetlerinin çabaları FSCL'ye kadar sıkı bir şekilde birbirine bağlıydı, çünkü kolordunun manevra kabiliyeti ateş desteğine bağlıydı. Hava mürettebatı daha yakından yönetiliyordu, dolayısıyla Wallace'ın hedefleme konusunda daha fazla görünürlüğü vardı, ancak hava mürettebatı Ordu'nun sektöründe bir görevi yerine getirmenin Deniz Piyadelerinin sektörüne göre daha uzun sürdüğünü söylüyordu.

Irak'a Özgürlük'te tüm oyuncuların Sürekli Özgürlükten elde edilen tecrübelerden "pratiğinden" faydalandığını gördük. Stratejik düzeydeki kısıtlamalar hafifletilmişti. Franks, hedefleme sürecinde hava unsuruna daha fazla yetki vermek gibi yetkileri kendi personelinden unsur komutanlarına kaydırdı. Unsur/bileşen (component commanders) komutanları daha net tanımlanmış komuta ilişkilerine sahipti. Onlar da aşağıya doğru yetki devrederek komuta ilişkilerinde derinlik yaratabildiler. Servislerin (hava, kara, deniz güçleri)

hava gayretini kontrol etme biçimlerinde farklılıklar vardı, ancak bunlar duruma uygundu ve hava mürettebatının birini diğerine tercih etmelerine rağmen her duruma uyum sağlayabilecekleri kadar alt seviyelerde yetkilendirme vardı. Aslında, hava gücünün bir sektörden diğerine ele alınış biçimindeki farklılıklar, komuta ilişkilerinde derinliğe sahip olmanın getirdiği esnekliği gösteriyordu.

SONUÇLAR

Bu bölüm bize politika yapıcılarının hava gücünü bir politika aracı olarak kontrol etmelerinin farklı yollarının etkilerini göstermiştir. Çöl Fırtınası ve Irak'a Özgürlük hareketlerinde Askeri stratejinin stratejik ve operatif seviyeler arasındaki tartışmaların bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca CFC (Combined Forces Commander, also JFC) bünyesinde ki bileşen komutanlarını bu stratejiden kendi paylarına düşen kısmını planlama sorumluluğunu üstlenmeleri için yetkilendirebilmiştir. Enduring Freedom'da da aynı tartışma yaşanmış ancak durum CFC'nin aşağıya doğru yetki aktarma kabiliyetini etkileyen kısıtlamaların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Müttefik Kuvvetler hareketinde ise strateji konusunda herhangi bir müzakere yapılmadı ve dolayısıyla hiç tartışma yaşanmadı ve stratejik düzeydeki kısıtlamalar operasyonel düzeyde felç yarattı.

Bileşen komutanlarının yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkiyi daha da aşağıya aktarmalarına izin veren komuta ilişkileri kurdular. Bu sayede TACS unsurları operasyonların ihtiyaç duyduğu kaynak tahsisini doğrudan ve yerinde yapabiliyorlardı. Bu tecrübeye dayanarak bu şekilde oluşan bağlantılar hakkında; sıkı bağlanmış durumlarda katı genel prosedürler, gevşek bağlanmış durumlarda ise daha fazla takdir yetkisi vardı dememiz çok yanlış olmaz. Wallace'ın dediği gibi:

"Aslında, topçularımızın ve saldırı uçaklarımızın bir kısmını belirli bir görev ve amaç için CFACC'nin [Koalisyon Güçleri Hava Unsur Komutanı] kontrolüne vermemiz tamamen akla yatkındır. Örneğin, ATACMS, Kara Kuvvetleri saldırı uçakları ve Hava Kuvvetleri F-16'larının eşzamanlı saldırılarının sinerjisini gerektiren bir cerrahi saldırı gerçekleştirmek isteyebilir. Saldırı ve ATO için bunları tek bir komutan altında toplarız. Kötü adamları vurduğumuz sürece mühimmatların ya da uçakların gerçekte kime ait olduğu önemli değildir."

Yapamadıkları şey, bu alt seviyede ki yetkililerin bileşenlerin birbirlerinin bakış açılarını kültürlerini karşılıklı olarak anlayarak gerçek anlamda birbirine bağlayacak durumsal farkındalığı sağlamaktır. Savaş alanındaki kuvvetler hala destekleyen ve desteklenen ilişkilerine dayalı bir destek prosedürlerine bağlıydı ve bu prosedürleri takip ediyordu. Ancak çalışmamız boyunca hava gücünün rolleri mahir bir şekilde ince bir değişim gösterdi. Ortaya çıkan hedefleri hızla ve büyük bir hassasiyetle vurmaya yönelik teknolojik değişim sayesinde, hava gücünün dost kuvvetlerden uzak bölgelerde de hızlı bir şekilde sorumluluk alanında ki durumu etkileme potansiyeline sahip olduğuna doğru hızla gelişen bir süreç eşlik etmiştir. Scud Avı, Kosova'daki Sırp güçlerinin avlanması ve Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük 'deki zamana duyarlı hedeflemelerin hepsi, hava unsurunu, CAS veya önleme gibi tipik görev kalıplarına ihtiyaç duymadan düşman güçlerine karşı hassas ateş gücü sağlamanın yollarını bulmaya yöneltti. Aslında, geçen zaman içerisinde, ortaya çıkan hedefleri hızla vurma girişimi, CAS'tan stratejik saldırıya kadar geniş bir görev yelpazesini kapsayan bir süreç haline geldi. Bazen belirli bir göreve isim koymak zordur. Savaş daha az konvansiyonel hale geldikçe ve hava gücünden mevcut duruma uyan her şeyi yapması istendikçe bu sorun daha da ağırlaşmaktadır: ISR, ikmal, insani yardım veya güç gösterisi örneklerinde olduğu gibi.

Sonuç, belirli bir durumda hangi kontrol türünün uygun olduğunu belirleyen çizgilerin bulanıklaşmasıdır. Geleneksel olarak, müşterek doktrin CAS ve engelleme (Interdiction) arasındaki farkı belirtmek için coğrafi alanı kullanmıştır. Kimin "desteklenen" ve kimin "destekleyen" olduğunu belirlemek zorlaşır.

Aslında bu durum savaş sırasında değişebilir. Neredeyse bir yıl sonra ABD savaştan bu yana ilk kez Felluce'ye bir saldırı başlatmaya karar verdi. İsyancılar şehrin kontrolünü büyük ölçüde ele geçirmiş ve iki hafta önce bazı Amerikalı müteahhitleri otomobillerinde diri diri yakmışlardı. İlk gece, 4 Nisan 2004'te, bir AC-130U Gunship mürettebatı bazı Deniz Piyadelerine şehre kadar eşlik etmekle görevlendirildi. Denizciler yavaş hareket ediyorlardı, bu yüzden Gunship mürettebatı önlerinde biraz keşif yaptı. Geri döndüklerinde, savunma pozisyonu oluşturmaya çalışan 4-5 kişilik küçük bir Denizci grubuna ateş açıldığını gördüler. Gunship yaklaşık 60 kişinin 150 metre uzaklıktaki evlerin arkasında mevzilendiğini görebiliyordu. Denizcilerden ateş izni istediler, ancak Denizciler bu izni verecek kadar bilgili olduklarından emin değillerdi. Kontrolör olarak görev yapan "Woody" takma adlı kişi, izin almak için zincirin ucunu aramaya başladı. Woody bu izni beklerken, çağrı geldiğinde çatışmaya hazır olduklarından emin olmak için dokuz satırlık brifingi gözden geçirmeye başladı. Brifingin yaklaşık yarısında düşman Deniz Piyadelerine omuzdan atılan güdümlü roketler (rocket-propelled grenades RPG) atılmaya başlandı ve Woody hemen "ateş serbest, ateş serbest!" diye seslendi.

AC 130U Gunship ateş etmeye başladığında, düşman iki gruba ayrıldı. Gunship mürettebatı bir gruba kızılötesi sensörün 25 mm'lik topu yönlendirmesiyle ateş ederken, diğer gruba da kameralı 40 mm'lik Bofors topunu yönlendirerek ateş etti. Woody sadece bir grup düşman görebiliyordu ama her iki ateş hattına da hakimdi, bu yüzden her iki silahı da görebildiği düşmana doğru yönlendirmeye çalıştı. Gunship her iki gruba da ateş etmeye devam etti. Gunship' in ateşi her iki grubu da birleşmeye ve sonra geri çekilmeye zorladığında, Denizciler çok minnettar kalmışlardı. O geceden sonra Deniz Piyadeleri AC-130U Gunship'e kendi takdirlerine değerlendirmelerine göre ateş etme yetkisi verdiler.

Takdir yetkisini kara birliklerinden hava mürettebatına kaydırma ihtiyacının farkına varmak için tam bir durumsal farkındalığa sahip bir komuta farkındalığının mevcut olması gerekir. Bu şu anda mümkün olmayabilir, çünkü harekât ve operasyon alanlarının çok daha büyük ayrıntılı gerçek zamanlı bir resmini oluşturmak için gelen bilgileri bir araya getirme yeteneğinin geliştirilmesi gereklidir. Bir sonraki bölümde CAOS'un bu yöndeki çabaları ele alınacaktır.

BÖLÜM 6

CAOS'UN MERKEZİ

Dolayısıyla komuta tarihi, bilgi talebi ile komuta sistemlerinin bunu karşılama yeteneği arasındaki bir yarış olarak anlaşılabilir. Bu yarış ebedidir; her askeri (ve aslında askeri olmayan) organizasyonda, her seviyede ve her zaman gerçekleşir.

- Martin Van Creveld, Savaşta Komuta

Bilgelik güçten daha iyidir.

Yine de yoksul adamın bilgeliği hor görülür,

Ve sözleri duyulmuyor

- Vaiz 9:18 (NKJV)

Dünyanın daha büyük bir resmini oluşturmak için çeşitli yerlerden gelen bilgileri bir araya getirme yeteneği komutanların kararlarını vermek için ihtiyaç duyduklarını şey de tam olarak budur. Bazı analistlerin merkezi kontrolün komutanlar için geleceğin yolu ve yöntemi olacağını söylemelerinin nedeni komutanların mükemmel bilgileri elde edebilecek sistemlere sahip olacak olmalarıdır. Şimdi de CAOC'de bunu yapmak ve başarmak için gösterilen çabalara bir göz atalım.

JEFX 04'teki seçkin bir ziyaretçi turu sırasında konuklar Nellis Hava Kuvvetleri Üssü CAOC'deki her birimden brifing aldılar. Her seferinde brifingi veren binbaşı ya da yarbay yeni girişimleri nasıl bünyelerine kattıklarını göstermeye çalıştı. Her biri, makine-makine ara yüzlerinin işlerini yapma şekillerini nasıl değiştirdiğine dair kısa bir açıklama içeriyordu. Strateji Bölümü için makineden makineye bilgi geçiş, bir plandan diğerine yeniden aynı bilgi girişi yapılmaması anlamına geliyordu, her plan için bilgi girmeye gerek duyulmuyordu. CFC veya CFACC kılavuzundaki bilgiler doğrudan alt planların ilgili alanlarına ve kısımlarına aktarılıyordu. Planlar Bölümü için makineden makineye, Müşterek Hedefleme Araç Kitinden (Joint Targeting Toolkit, JTT) gelen bilgilerin MAAP Araç Kiti tarafından otomatik olarak Ana Hava Taarruz Planına (Master Air Attack Plan, MAAP) dönüştürülmesi anlamına geliyordu. Savaş Operasyonları Bölümü'nde makineden makineye iletim ile, veri tabanlarının Link 16 aracılığıyla bazı uçakların durumunun otomatik olarak güncelleneceği anlamına geliyordu.

Teknolojinin CAOS üzerinde ne gibi bir etkisi olduğunu belirlemek istiyorsak, AOC'deki (ve başka yerlerdeki) insanların bilgileri bir araya getirme ve karar verme becerilerini değerlendirmeliyiz. Hava Kuvvetleri yetkilileri, AOC'yi bir "silah sistemi" olarak adlandıracak kadar bu kabiliyetin geliştirilmesine büyük önem vermişlerdir.

AOC, Bruno Latour'un "hesaplama/değerlendirme merkezi" olarak adlandırdığı şeye benzer hale gelmiştir. Latour, Science in Action adlı kitabında bilim adamlarının "bilim" yapma şeklini tarif etmiştir. Bilim insanının dünyayı işleyebilmek ve değerlendirme yapabilmek için çevreyi laboratuara getirerek burada anlamlandırdıklarını söyledi. Bilim insanı sahadan örnekler alır ve bunları dünyanın anlamlı bir temsilini oluşturmak için diğer örnek türleriyle birleştirebileceği bir yere taşıyarak elindeki örnekler ile dinamik, istikrarlı ve birleştirilebilir bir ürün haline getirmeye çalışır. Bu şekilde bilim insanı "asıl çevreden ayrı ve uzaktan mesela laboratuvarında dinamizm sergileyebilir, yani bu merkezlerde bazen mekansal olduğu kadar kronolojik olarak da çevreye hâkim olmayı mümkün kılan şeyler yapabilir." Ancak Latour, bilimi anlamak istiyorsanız, incelemeniz gereken şeyin ofisinde izole olmuş bilim insanının düşünce süreci olmadığı konusunda ısrar etti. Latour'un "değişmez hareketliliğin lojistiği" dediği şey de

bilim insanının bu örnekleri toplama ve bir sorunu çözmek için onları doğal ortamın bir temsili haline getirme şeklidir.

Bu bölümde AOC'deki insanların bunu nasıl yaptıklarını inceleyeceğiz. Planları eyleme dönüştürerek belirli "çerçeve" de hareket ettiler. Daha sonra savaş alanıyla ilgili bilgileri tekrar geri getirdiler ve bu bilgiler üzerinden değerlendirmeler yaparak neler olduğunu nelerin olup bittiğini anlamaya çalıştılar ve bunları yapmalarında ki amaç da planlarını tekrar gözden geçirmek için durumsal farkındalıklarını arttırmak idi. Van Crevelds'in "yönlendirilmiş teleskop"unun amacı da budur. Bu geri bildirim döngüsündeki eylemler, ele aldıkları bilgiler dijital hale geldikçe ihtiyaç duyulan bildirimler daha otomatik ve hızlı tedarik edilebilir hale geldi. Yine de toplu sonuçları değerlendirmek CAOS'un en zayıf yönlerinden biri olmuştur. CAOS için sonuçları ölçmek ve bunları bir şekilde öznel hedeflerle karşılaştırmaktan bahsetmeye bile gerek yok, sadece ne olduğunu belirlemek bile zordu.

Ancak süreç boyunca AOC, bu yönlendirilmiş teleskobun devam eden görevler hakkında komuta katı kararları almak için de yararlı bir usul olduğunu keşfetti. Bu usul ile, mevcut planlamaları değiştirmeden önce bu yapılacak değişikliğin sonuçlarını da değerlendirelim demeye gerek kalmıyordu; sadece fırsat doğduğunda düşmana reaksiyon vermeyi gerektiriyordu. Harekât dünyasının basit bir fiziksel temsili gerektiriyordu- "ben neredeyim, arkadaşlarım nerede, düşman nerede?" ISR, bilgi ve telekomünikasyon teknolojisindeki kazanımlar ve yeni organizasyonel prosedürler zamana duyarlı hedefleme döngüsünün kısalmasına ve hızlanmasına yol açmıştır. Ancak bilgiler birçok sensör-iletişim döngüsünden gelmekte ve tek bir grafik resimde birleştirilememektedir. Bu yüzden SIPRNET'e erişimi olmayanlara gönderilemezler. Sadece bir "merkezde" bulunanlar komşu makinelerdeki ya da uygulamalardaki tüm bilgileri görebilirler.

ÇÖL FIRTINASI

İlk JFACC komutanı Korgeneral Charles Horner tarafından yönetilen Çöl Fırtınası'ndaki hava bileşeni bazı önemli hedeflerin gerçekleştirilmesinden sorumlu oldu. Warden'in Instant Thunder'ı o kadar güçlü bir fikirdi ki Schwarzkopf'u hava unsuruna önemli bir strateji belirleme yetkisi verme konusunda etkili oldu. Bu beklenti Horner'ı da Kara Delik'i TACC (Tactical Air Control Center)'nin önemli bir parçası haline getirmeye ve ona daha uzun menzilli bir planlama yeteneği eklemeye yöneltti. Çöl Fırtınası'ndan önce bugünkü AOC'ye benzer bir şey yoktu. TACS, AN/TSQ-92 adlı taşınabilir, "şişirilebilir çadır" bir sığınakta bulunan TACC (Taktik Hava Kontrol Merkezi)'deki Savaş Operasyonları Bölümü tarafından yönetiliyordu. Adından da anlaşılacağı üzere, "taktik hava kontrolü" ile ilgileniyordu. Daha sonra, 1990 Noel arifesinde, Horner'ın hava unsurlarını yeniden düzenlemesinin ardından, Yarbay Bill Keenan liderliğindeki Muharebe Operasyonları Bölümü, Kara Delik ve TACC'nin geri kalanıyla birlikte çadırdan Suudi Kraliyet Hava Kuvvetleri Karargahı'nın bodrum katına taşındı. Schwarzkopf'un hava unsuruna devrettiği yetki, ancak güçlendirilmiş bir organizasyonla sürdürülebilecek olan daha fazla hesap verebilirliği de beraberinde getiriyordu.

Ancak Kara Delik TACC'ye dahil edilmiş olsa da iyi entegre edilmemiştir. Bunu günlük Ana Taarruz Planı (MAP) ve Hava Görev Emri (ATO) oluşturma sürecine bakarak görebiliriz. Yarbay David Deptula MAP'tan sorumlu baş planlamacıydı. Hedef yerlerini çizelgeler üzerinde işaretlemek için keçeli kalemler, tükenmez kalemler ve kurşun kalemler kullanırdı; bunlardan biri bugün hala ofisinde asılı durmaktadır. Ancak bu grafik gösterim tüm hikâyeyi anlatmıyordu. Zamanlamayı ve silahları gösteremiyordu. Deptula, her bir hedefe saldıracak "paket" türlerini veya uçak gruplarını ve hangi silahları kullanacaklarını bir araya getirmesine yardımcı olan farklı uçaklardan pilotlarla beraber çalıştı. Daha sonra zamanlamayı ayarlayarak her birinin doğru sırada yapılmasını sağladı. MAP tamamlandığında, Deptula bunu basılı bir belge olarak MAP'taki her hedef için hedef planlama çalışma sayfaları oluşturan diğerlerine verdi. Bu adım,

MAP'a başka bir ayrıntı düzeyi ekledi ve paketleri ATO planlamacılarının uğraşmaya alışkın olduğu standart bir formata soktu. Son olarak, bu hedef planlama çalışma kâğıtları tankerleri ve diğer destekler için koordine kuran subaylara gitti ve daha sonra bunları ATO'ya yerleştirmeleri ve hava mürettebatına dağıtmaları için teknisyenlere verdi.

Bu teknisyenler, bilginin elektronik olarak dağıtılabileceği bir sisteme girildiği ilk noktaydı. Hedef planlama sayfalarındaki bilgileri Bilgisayar Destekli Kuvvet Yönetim Sistemi (Computer Assisted Force Management System CAFMS) adı verilen bir sisteme yerleştirmek ATO planlamacılarının işiydi. Bir CAFMS terminali 12 inç monitörü ve nokta vuruşlu yazıcısı olan bir masaüstü bilgisayardı. Kullanıcı verileri şablonlarda işliyordu: bir tanesi yeni bir kayıt oluşturmak, bir tanesi mevcut bir kaydı düzenlemek ya da silmek, bir tanesi de bir sorgunun sonuçlarını listelemek içindi. Bir teknisyen veri girdiğinde, CAFMS bunu yerel olarak depoluyordu. Bir CAFMS sistemi, bir veritabanını paylaşabilen on bir adede kadar uzak terminale sahipti. Ancak hava unsurunun Taktik Hava Kontrol Sisteminin (TACS) tüm kanatlarına ve unsurlarına ulaşabilmesi için 60-65 yerel iş istasyonu ve 47 uzaktan kumandalı olmak üzere bu sistemlerden beş tanesine ihtiyacı vardı. Yazılım mühendislerinin bu beş sistemin ortak bir veri tabanı kullanmasını sağlayacak yazılım yamalarını oluşturmaları şubat ayını buldu. Ancak o zaman bile, ATO'nun tamamı yalnızca tüm veriler girildiğinde ve o zaman da sadece CAFMS terminallerinde görülebiliyordu. Yararlı olabilmesi için basılı kopyasının alınması gerekiyordu.

Bu nedenle hava stratejisinin ortak bir temsili yoktu yani hedeflere ulaşmak için tüm görevlerin birbirine nasıl uyduğuna dair grafik bir resim yoktu. MAP ve her gece Schwarzkopf'a verilen ilgili briefing Deptula ve Glosson'ın temsili gösterimiydi ama Kara Delik dışındakiler bu farkındalığı paylaşacak kadar planlamaya aşına değillerdi.

Dolayısıyla çatışma başladığında Horner'ın yeni TACC'si tüm kontrol döngüsünü tamamlamakta zorlandı. Deptula'nın "etki odaklı" yöntemi, saldırıların entegre kalmasını sağlamak için ince bir ayarlama yapılmasını gerektiriyordu. İdeal olan, planlamacıların saldırıları gerçekte meydana gelen etkilere göre sürekli olarak güncel tutmak için ayarlama yapmalarıydı. Horner ve Schwarzkopf'un direktiflerini alırlar ve her gün neyi hedefleyeceklerini belirlemek için istihbarat atölyelerinden gelen muhtemel hedefleri ve savaş hasarı değerlendirmelerini filtrelemek için kullanırlardı. Daha sonra mevcut tüm varlıklara bakabilir ve her bir saldırının diğerleriyle göreceli zamanlamasını içeren tutarlı bir plan düzenleyebilirlerdi. MAP tüm bu işlemlerin bir sonucu oluşabiliyordu.

Ancak mevcut teknoloji ve süreçler böylesine zarif bir planı desteklemiyordu. İstihbarat departmanı görüntüleri etkileri değil hasarı belirlemek için kullanmaya alışkındı. Ayrıca nihai analizden önce ön tahminleri yayınlamak konusunda da isteksizdiler. Deptula'nın bugünkü sonuçlara dayanarak yeni bir plan oluşturmak için ihtiyaç duyduğu istihbarat ürünü üç gün sonra geliyordu. Ama ona şimdi o anda ihtiyacı vardı.

Böylece o ve diğer planlamacılar doğaçlama yapmaya başladılar. Savaş Operasyonları katında neler olup bittiğini dinlemek için çok zaman harcadılar, böylece neyin planlandığı gibi gittiğini ve neyin değiştiğini bileceklerdi. Ellerinde C-21 uçaklarıyla taşınan saldırı uçaklarının kokpit videoları vardı ve uçakların hedeflerini vurup vurmadığını belirlemek için saatlerce film izlediler. Savaş ilerledikçe, hassas mühimmatların yani bazı silah sistemleri için bu adımı atlayacak kadar isabetli olduğunu öğrendiler. Ama en az bunun kadar önemlisi, televizyon haberlerini izlediler. CNN Bağdat'ta ışıkların söndüğünü gösteriyorsa, elektrik kaynağı olan seçilmiş hedeflere ne kadar hasar verildiği önemli değildi. Etki elde edilmişti. Deptula'nın bilgileri sistematik bir şekilde datalink üzerinden gelmiyordu. Ulaşabildiği kaynaklardan toplayabildiği gayri resmi bağlantılardan geliyordu.

Benzer şekilde, değerlendirmelerin operasyona dönüştürülmesi de kolay bir süreç olmamıştır. Çatışmalar başlamadan önce Kara Delik savaşın ilk iki günü için MAP'leri ve ATO'ları üretmişti. Horner ikinci günün ötesine geçmelerini istemiyordu çünkü olayların değişeceğini ve TACC'nin tepki vermek zorunda kalacağını biliyordu. TACC'nin "kaos savaşını yapmayı öğrenmesini" istiyordu. Ancak Kara Delik çok gizli bir bölgede çalıştığı için TACC'nin geri kalanındaki pek çok kişi savaşın ikinci gününden önce hiç MAP görmemişti. Savaşın ikinci gününde üçüncü gün ATO'sunu oluşturma zamanı geldiğinde, TACC'nin geri kalanı MAP'ı zamanında çalışan bir ATO'ya çeviremeyince ateşle vaftiz edildi. Horner'ın yeniden yapılanma sonrasında TACC'yi yönetmekle görevlendirdiği Tümgeneral John Corder, 4 saat geciktiğinde ve sadece %30-40'ı tamamlandığında onlara ATO'yu göndermelerini söylediğini hatırlıyor. Gerisini halletmek için TACC Değişim sürecine güveniyordu.

Değişiklikleri idare etmek Keenan'ın işiydi. Elinde 124 kişi vardı ve bunlardan sadece birkaçı 9. Hava Kuvvetleri'nin düzenli personel idi. Geri kalanların çoğu yaptıkları iş hakkında resmi olarak eğitilmemişlerdi. Ama en çok silah sistemlerinde cari olmalarını, güncel olmalarını önemsiyordu, bu yüzden insanları haftalarca rotasyona tabi tutuyordu. Muharebe Operasyonları katındaki bir defterde kullandıkları standart operasyon prosedürlerinin kayıtları tutuluyordu ama Çöl Kalkanı'ndan edindikleri deneyim en büyük uzmanlık kaynağını oluşturuyordu. Nasıl değişiklik yapacaklarını biliyorlardı: Keenan, Albay James Crigger Jr. Operasyon Direktörü (The Director of Operations) ya da Albay Al Doman Savaş Operasyonları Direktörü (the Director of Combat Operations) tarafından doldurulup imzalanması gereken bir değişiklik formu vardı. Ancak pek çok değişiklik vardı; eğer bir hedef bir gün erken vurulmuşsa, değişen öncelik nedeniyle, ertesi günün ATO'sunun değişmesi gerekiyordu. Bir tanker ya da başka bir destek platformunun bakım sorunları varsa, zincirleme bir değişiklik reaksiyonu ortaya çıkıyordu. O kadar çok değişiklik yapıyordu ki, sıra dışı bir talep olmadığı sürece Keenan'ın adamları değişiklik formunu değişiklik onayını verdikten sonra imzalamaları gerekirken değişiklik onayını değişiklik yapıldıktan sonra imzalayacaklarını biliyorlardı- Savaş Operasyonları (Combat Operation) çalışanları işlerin sorunsuz yürümesi için ne yapmaları gerekiyorsa onu yapıyorlardı.

Ancak devam eden görevleri yönetmekte zorlanıyorlardı. Herhangi bir zamanda tüm uçakların nerede olduğunu bile tam olarak söyleyemiyorlardı. AWACS'ların birbirleriyle bağlantı kurmalarını sağlayan Taktik Data Link Bilgi Bağlantısı (TADIL-B) adlı bir veri bağlantısı vardı. Ancak TADIL B bir seferde sadece 100 hedefi iletebiliyordu; bu sayı TACC'nin tüm resmi göstermesi için çok azdı. Birden fazla TADIL B ünitesini birbirine bağlayacak bir yazılım mevcut değildi, bu yüzden teknisyenler bunun yerine güncelleme hızını yavaşlattılar. Yavaş güncelleme hızı (dakika cinsinden) nedeniyle, nadiren güncel bir görüntü vardı. Savaş Operasyonları'ndakiler bunu biliyor ve kabul ediyordu. Tüm AWACS'lardan güncel görüntü almak o kadar sıra dışıydı ki, 20 Şubat'ta bu gerçekleştiğinde, mevcut operasyonlar günlüğüne özel bir giriş yapıldı: "Az önce inanılmaz bir olay gerçekleşti: aynı anda dört AWACS ile doğrudan güvenli bir şekilde konuşabildik... aynı zamanda kıyıdan kıyıya hava görüntüsü de aldık. Duyulmamış bir şey."

Yine de göreceğimiz gibi, TACC, özellikle Scud Avı sırasında, devam eden görevleri yönetme işinin içine çekildi. Uçakların yakalanması zor hedefleri kendi başlarına bulmaları mümkün değildi. Hedefleri bulmak ve onları oraya yönlendirmek için sensör-iletişim ağlarına ve döngülerine sahip birilerine ihtiyaçları vardı.

TACC çalışanları bir "değişim hücresi" geliştirdiler. Yarbay Phil Tritschler, Irak'ın Kuveyt'i işgalinden bir yıl önce birimi kapatılana kadar F-4G elektronik harp subayı olarak görev yapmıştı. Bu nedenle Nellis Hava Kuvvetleri Üssü'nden "Savaş Operasyonları Şefi" (Chief of Combat Operations) olması için bir çağrı aldığı anda, aksiyona yakın olma şansını memnuniyetle kabul etti. Tritschler savaştan on gün önce görev yerine vardığında, Keenan'ın CCO (Chief of

Combat Operations) olduğunu ve ortaya çıkan "işleri halletmek" için bir yardımcı talep ettiğini öğrendi. Muharebe Operasyonları katınının ön tarafında, Horner'ın ön sıradaki koltuklarının hemen arkasında, Keenan'ın oturduğu U şeklindeki bölümün ortasında küçük bir masa grubu vardı. Tritschler bu masaları gün içinde ortaya çıkan hedefleri vurmak için görev planlaması yapmak amacıyla kullanıyordu.

Tritschler'in işinin çoğu henüz havalanmamış uçakları yeniden yönlendirmektir. Bir fırsat hedefi ortaya çıktığında (mobil bir karadan havaya füzenin görülmesi gibi), Tritschler henüz havalanmamış olan uçakların arasından ihtiyaç duyulan görevi yerine getirebilecek uçakları belirlemeye çalışıyordu. Ancak CAFMS (Computer-Assisted Force Management System) "tam bir kabustu". CAFMS'ye girip hangi varlıkların yeniden görev yapmak için uygun olduğunu belirlemek mümkün değildi. Bu yüzden Tritschler avcı uçakları nöbetçi subaylarını, destek nöbetçi subaylarını (tankerler ve elektronik karıştırma için) ve istihbarat subaylarını değişim masasının etrafında topladı. Değişim masasının üzerine bir çizelge koydular, hedefin yerini belirlediler, potansiyel uçakları, bu uçakların saldırması planlanan hedefleri (taşıyacakları silah türleriyle birlikte) belirlediler, ardından destek uçaklarını ayarladılar ve görevi planlamaya çalıştılar. Ekip, çeşitli kaynaklardan gelen bir grup bilgiyi bir grafik üzerinde tek bir analog, grafik resme dönüştürdü.

Çöl Fırtınası'nda Horner'ın hava unsuruna (air component), stratejinin geliştirilmesinden değerlendirilmesine ve değiştirilmesine kadar tüm kontrol döngüsünde büyük bir rol oynama fırsatı verildi. Horner hava unsurunu bu kabiliyet etrafında yeniden organize etti. Ancak tüm döngüyü gerçekleştirecek bilgiyi elde etmek ve kullanmakla ilgili lojistik destek eksikti. Kara Delik, stratejinin temsili olan MAP'ı paylaşamıyordu. Ayrıca stratejiyi değerlendirmek ve ayarlamak için ihtiyaç duydukları bilgileri elde etmekte de zorlanmaktaydılar. Bu arada, TACC'nin geri kalanındakiler de genel strateji hakkında iyi bir bilgiye sahip olmadan günlük operasyonları ayarlamak zorunda kaldılar. Ayrıca Scud Avı sırasında devam eden görevleri doğrudan değiştirmek için bilgi edinmeleri ve kullanmaları istendi. Yine de gerçek zamanlı bilgi alamıyor ve bunları eyleme dönüştüremiyorlardı.

MÜTTEFİK KUVVETLER

1991 ve 1999 yılları arasında bilgi teknolojisi ve telekomünikasyon teknolojisinde büyük yenilikler yaşadı. Web bu dönemde ortaya çıktı. 1994 yılının Ekim ayında web standartlarını geliştirmek üzere World Wide Web Konsorsiyumu kuruldu. 1994 aynı zamanda Savunma Bakanlığı'nın Güvenli İnternet Protokolü Yönlendirici Ağı'nı (SIPRNET; Secure Internet Protocol Router Network) kurduğu yılıdır. İlk Predator'un 1995 yılında Bosna'da uçtuğunu gördük ve ardından 1996 yılında Bakan Widnall ve General Fogleman, bilgi ve uzayla ilgili fikirleri içeren Hava Kuvvetleri Vizyonu 2010'u yazdılar. Ardından 1997'de Hava Kuvvetleri Havacılık ve Uzay Komuta ve Kontrol Ajansını kurdu, Sefer Kuvveti Tatbikatına başladı (EFX; Expeditionary Force Exercise) ve ISR'nin önemini kabul ederek bunu komuta ve kontrol ile C4ISR'ye dahil etti. NATO Kosova'ya müdahale etmeye karar verdiğinde dünya 1991'dekinden çok daha farklı bir yerdi.

Hava unsurları için kullanmakta oldukları mevcut teknoloji de geliyordu. Acil Durum Harekât alanı Hava Planlama Sistemi (Contingency Theater Air Planning System CTAPS), hava planlamacılarının kendi aralarında veri paylaşmalarını sağlayacak bir "sistemler sistemi" yaratmaya çalışmak için geliştirilmiş UNIX tabanlı bir uygulamalar paketi idi. Hava Kuvvetleri bunun Çöl Fırtınası'nda Kara Delik hüccresinin ATO planlamacılarının üzerine MAP'ı "boşalttığı" ve onların da yetişmek için çabalamak zorunda kaldıkları sorunu ortadan kaldıracağını umuyordu.

Bu dönem boyunca AOC'nin organizasyonu da değişmiştir. AOC organizasyonu için en eski yapı 1994 yılında ortak doktrinde kabul edilen bir modeldi. Çöl Fırtınası deneyimine rağmen bu model sadece bir Planlar Bölümü ve bir Harekât Bölümü öngörüyordu. Strateji ya da harekât planları bölümü yoktu ve istihbarat, planlar ve hareketler arasında bölünmüş "yatay" bir bölümdü. 1998 yılına gelindiğinde, Hava Kuvvetleri doktrini bir AOC'nin organizasyonuna ilişkin kendi konseptini içeriyordu. **Bu konsept, gelecekteki operasyonları planlamak ve mevcut ve geçmiş operasyonları değerlendirmek için bir Strateji Bölümü içeriyordu-**Horner'ın yeniden yapılanma sonrası oluşturduğu TACC'sine çok benziyordu.

Ancak gördüğümüz gibi, hava unsuru (air component) Müttefik Kuvvet Harekâtı'nın başlangıcında bu tür bir uzun menzilli strateji işlevini yerine getirmek üzere hazırlanmamış ya da yönlendirilmemişti. Planlamacılar, üst düzey karar vericilerin kısa bir savaş beklentilerinin tüm hazırlık seviyelerini etkilediğini belirtmişlerdir. Teşkilat sürekli bir harekât yürütmek üzere bile kurulmamıştı. Korgeneral Michael Short'un İtalya'nın Vicenza kentinde bir Birleşik Hava Harekât Merkezi (CAOC) vardı ama bu merkez doktrinel çizgiler doğrultusunda örgütlenmemişti. Bu bir NATO organizasyonu olduğu için, Short'un organizasyonu tamamen C-X atamaları ile personel tipi bir organizasyon etrafında örgütlenmişti- istihbarat için C-2, operasyonlar için C-3, planlar için C-5, vs. AOC'nin o zamanki USAF doktrin versiyonundan farklı olarak, NATO versiyonu uzun menzilli strateji geliştirme kabiliyeti içermiyordu. Daha çok günlük planlama ve kuvvetlerin muharebe alanına ulaştırılması ve desteklenmesine yönelik personel işlevleri üzerinde yoğunlaşmıştı. USAF'ın o zamanki doktriner AOC'sinde CFACC bu personel işlevlerini yerine getirmek için ayrı bir personele sahip olacak, AOC personeli ise muharebe operasyonlarını yürütmeye odaklanacaktı.

Hava unsurunun plan yapmak, planları değerlendirmek ve değerlendirmeleri gelecek planlamalara dahil etmek için olgunlaşmış bir süreci yoktu. Bu durum, hava unsurunun eylemlerinin değerlendirmesini bir araya getirmeye çalışmak zorunda kalanların gözünden görülerek yapılabilir. Başlangıçta, saldırıların sonuçlarını değerlendirmek üzere Almanya'da kalan sadece üç kişi görevlendirilmişti. Ancak 17 Nisan'da Almanya'dan üç analist, Short'un C-5'i Planlardan Sorumlu Yardımcısı (Deputy for Plans) Albay Allen Peck komutasında Vicenza'ya gönderilmiştir.

Bu değerlendiricilere göre, o zamana kadar araçlar ve süreçler farklı çizgilerde gelişmişti. NATO ve ABD planlamacıları farklı ve birbiriyle uyumsuz bilgi sistemleri kullanıyorlardı. ABD'li planlamacılar ATO'yu bir araya getirmek için CTAPS kullanırken, diğer NATO ülkeleri Entegre Komuta ve Kontrol Sistemi (ICCS Integrated Command and Control system) adlı bir sistem kullanıyordu. Ancak ABD CTAPS'in yeteneklerinin sadece bir kısmını kullanmıştır, çünkü bu yetenekler Deliberate Force ve Deny Flight gibi düşük çaba gerektiren savaşların süreçlerinde kullanılmıştı. Allied Force'un başlangıcında da beklenti hemen hemen aynı türde bir savaştı. Planlamacıların birçoğu CTAPS ve ürünlerindeki UNIX tabanlı uygulamalara aşina değildi ya da bu uygulamalardan rahatsızdı ve gelişen yüksek yoğunluklu savaşta CTAPS'in tam olarak kullanımına geçiş yapamadılar. ATO bile sadece özel ayırıştırıcılar tarafından okunabilen bir mesaj formatında üretiliyordu. Dolayısıyla savaş uzadıkça, planlamacılar kendi işlevlerini yerine getirmek için kendi Microsoft Excel Elektronik Tablolarını, Word belgelerini ve diğer araçları geliştirdiler. Birçoğu birbiriyle uyumsuzdu.

Bu elektronik uyumsuzluklar fiziksel erişim sorunlarıyla daha da arttı. Değerlendiriciler, savaşın sonuna kadar SIPRNET erişimi bile olmayan ayrı bir binada bulunuyorlardı. Hava unsurunun planlama çabalarına yön veren ürünleri ancak CAOC'deki diğer hücrelerle kişisel ilişkiler kurarak bir araya getirebildiler. Bu ilişkiler sayesinde değerlendiriciler süreçleri anlamış ve her hücrenin önemli ürünlerine içeriden erişim sağlamışlardır. Daha sonra bu bilgileri aldılar, çoğunu kullanmak için Access formatına dönüştürdüler ve Short'a Power Point brifingleri hazırladılar. Bu brifingler Short'a kaç görevin uçurulduğunu, iptal edildiğini ve neden iptal

edildiğini, görevlerin hangi hedeflere ulaşmaya çalışıldığını ve her hedef için BDA durumunu gösteriyordu. Bu muazzam görev, herkesin sarı yapışkanlı kağıtlarını toplayarak tüm hava hareketinin ilerleyişine dair peçete eskizleri oluşturmanın dijital eşdeğeri idi.

Değerlendiriciler Çöl Fırtınası'na kıyasla daha iyi istihbarat kaynaklarına sahipti. SIPRNET üzerinden görev raporlarına ve daha sonra da silah kamerası görüntülerinin düzenlenmiş kliplerine ulaşabiliyordu. Ancak Molesworth, İngiltere'deki Müşterek Analiz Merkezi (Joint Analysis Center, JAC) tüm BDA (Battle Damage Assessment) Savaş Hasar Değerlendirmesini yapmaktan sorumluydu ve her öldürücü vuruş iki kaynakla teyit etmesi gerekiyordu. Sonuç olarak, (BDA Battle Damage Assessment) taarruz sonu hasar değerlendirmesi hala zaman kısıtlı planlama döngüsünde faydalı olacak kadar gerçek yada gerçeğe yakın zamanlı değildi.

Daha önce de tartıştığımız gibi, Kosova'da dikkatlerin çoğu sabit olmayan, hareketli, geçici hedeflere saldırmaya yönelmişti. Korgeneral Short, o dönemde Almanya'daki Hava Harekât Grubu'nun komutanı olan Albay Ed Boyle'u ve bir tıgar (Kırtan) ekibini bu işin nasıl yapılacağı hakkında bir yol bulmaları için görevlendirdi. Aslında üç bölümden oluşan bir "hücre" ortaya çıkardılar: bir ISR hücresi, ISR hücresiyle birlikte Gizli Bölüm Bilgi Tesisinde (Secret Compartmented Information Facility, SCIF) bulunan bir IADS (Integrated Air Defense System) ekibi ve muharebe operasyonları katında bir Saha Kuvvetleri ekibi. Görevleri aslında oldukça farklıydı.

IADS ekibi gizli bir füzyon merkezinde çalışıyordu. Ekip bölgeden yeni bir sinyal aldığı anda, sinyal istihbaratını değerlendiriyorlar ve ardından bu sinyale bağlı olarak muhtemel tehditlerin konumunu elektro-optik, kızılötesi veya sentetik açıklıklı radarla doğrulamak için U-2 veya Predator gibi diğer platformları göndermeye çalışıyorlardı. Sırtların tehdit oluşturan ve hedef olabilecek araçlarını kendilerine yapılacak bir saldırının ikincil hasara yol açabileceği şekilde bir alana park etme ihtimali her zaman vardı. Sırtların tehdit oluşturan araçlarını hareket ettirmeden önce bulmak ve onlara saldırmak bir kedi-fare oyunuydu. Ancak görevin doğası gereği saldırı uçaklarının tehditleri bulmak için bölgede dolaşması uygun değildi. Bu da işi az sayıdaki ISR uçaklarına bırakıyordu. IADS ekibi, yavaş hareket eden iki Predator ve bir U-2 ile Kosova ve Sırbistan bölgesinin tamamını kapsamayı zar zor sağlayabiliyordu. Hem U-2 hem de Predator görüntüleri RAF Molesworth'a, Ortak Analiz Merkezi'ne ve oradan da okyanus ötesi kablo aracılığıyla ABD'ye gönderildi. Kaliforniya'daki Beale Hava Kuvvetleri Üssü'nde analistler bu verileri inceleyerek işe yarar bilgiler elde ettiler. Ancak IADS ekibinin analistlere ihtiyaç duydukları bilgileri ihtiyaç duydukları formatta verebilmeleri için çok fazla deneme yanılma yapması gerekiyordu ve bilgileri almak bazen saatler alıyordu.

Saha Kuvvetleri Ekibi, IADS Ekibinin sahip olduğu bilgi işleme kabiliyetine neredeyse hiç sahip değildi. C-3 Operasyon çalışanlarıyla birlikte oturarak, diğer operasyon çalışanlarının kullandığı bilgilerin aynısını kullandılar, uçakların güncellenmiş konumlarını gösteren ortak operasyon resmi (common operating picture COP) ve Deptula'nın MAP'ının grafik versiyonu, şimdi Ana Hava Saldırı Planı (Master Air Attack Plan, MAAP) olarak adlandırılıyor. Sadece COP üzerinde veri bağlantısı ile aktarılan bilgileri görebiliyor olmaları bile Çöl Fırtınası'ndan çok büyük bir farktı. Ancak Esnek Hedeflerle uğraşanlar genellikle bir hedefin geçerli olup olmadığı da dahil olmak üzere ROE'lerin düzgün bir şekilde takip edilmesini sağlamaktan sorumluydular. Bu da nihayetinde bilginin birkaç röle aracılığıyla telsiz üzerinden alınmasını gerektiriyordu.

Bu nedenle Müttefik Kuvvetler'deki resim sadece mütevazı bir gelişmeden ibaret idi. Uzak yerlerdeki insanların bilgileri görüntülemesine olanak tanıyan teknoloji web teknolojisi şeklinde mevcuttu, bu nedenle hedefleme sürecine birçok farklı kuruluş dahil oldu. Bu da üst düzey karar vericilere operasyonların ayrıntılarına dair görünürlük sağlayarak onları bu

yeteneği kullanıp kullanmama konusunda seçim yapmaya zorladı. Ancak CTAPS gibi bilgi sistemleri olmasına rağmen, bu tür bir savaş için özel olarak tasarlanmamışlardı ve bu nedenle tasarlandıkları gibi kullanılmadılar. CAOC'deki insanlar kendi prosedürlerini ve bilgi araçlarını geliştirmek zorunda kaldılar, bu da toplamda neler olup bittiğine dair bir resim oluşturmayı zorlaştırdı. Hava unsuru gerçek zamanlı operasyonları yönetme işine daha derinlemesine girdi; bu işlev artık birçok hava mürettebatının sahip olmadığı gerçek zamanlı bilgileri elde etme yeteneğini de içeriyordu. Ancak, bunu mümkün kılan kaynaklar azdı, bu nedenle Saha Kuvvetleri Hücresi'nin devam eden bu operasyonlara dahil olmasının tek yolu çoğu zaman bilgileri telsiz üzerinden hava mürettebatından almaktı. Bu, bir sonraki çatışmada daha da önem kazanacak bir işlevdi.

SÜREKLİ ÖZGÜRLÜK

Önceki bölümlerde General Tommy Franks ve CENTCOM personelinin Afganistan'daki savaşın operasyonel ayrıntılarıyla ilgilendiğinden bahsetmiştik. General Tommy Franks'in Tampa Bay, Florida'daki CENTCOM Karargahı'ndaki personelinin bazı operasyonel detaylarda yetkilerini kullanmaları hususunda katı ROE'ler ve karmaşık komuta ilişkileri vardı. Hava unsurunun saldıracağı hedefleri geliştirdiler ve ardından ortaya çıkan hedeflerin çoğu için onay yetkisini aldılar ve bu yetkiye kendilerinde tuttular sahip oldular.

Bu onay yetkisini Franks'in karargahındaki güvenli bir tesiste bulunan bir füzyon hücresinden devam eden cari görevleri izleyerek kullanıyorlardı. Bu füzyon hücresi temelde CENTCOM'un kendi "TST hücresi" ve aralarında Hava Kuvvetleri Yarbayı Brett Knaub'un da bulunduğu istihbarat ve operasyon uzmanları tarafından yönetiliyordu. Knaub, CENTCOM'un Predator videosu gibi sensör bilgileriyle bağlantısı olan bu hücrenin ilk kurulduğunda yer almıştı. Knaub'un görevi görevler sırasında istihbarat analizini izlemek ve patronu Tümgeneral Renuart'ın (J-3 ya da Operasyon Şefi) yönlendirmesine dayanarak geçerli bir hedef olup olmadığını belirlemektir. Daha sonra da uygun karar mercii bilgileri iletilmek zorundaydı ki bu genellikle Renuart'tı, ancak daha öncesinde bu Franks da olabilirdi. Devam eden operasyonları yönetmek için bu hücrenin işletilmesi, hava unsurundaki yetki eksikliğini hissettiren buna katkıda bulunan şeylerden biriydi.

Hava unsuru Suudi Arabistan'daki Prens Sultan Hava Üssü'ndeki yeni tesiste faaliyet gösteriyordu. JEFX 00 sırasında, o sırada ACC komutanı olan General John Jumper, koalisyon güçlerinin ABD güçleriyle yan yana bilgisayarlarda çalışmasına olanak tanıyan bir ağa sahip kabiliyetli bir AOC geliştirmek için bastırılmıştı. CENTAF çalışanları planları gördüklerinde aynı şeyi PSAB'da (PSAB Prince Sultan Air Base) inşa edecekleri tesis için de istediler. Böylece CENTAF çalışanları JEFX de ki AOC'nin Mitre A.Ş nin baş mühendisi Andy MacBrien ile bir araya geldi.

Ona 150 sistemin tanıtımını içeren bir Power Point sunumu gösterdiler ki bu yeni CAOC için yapılan sistem tasarımıydı. MacBrien JEFX tasarımlarını çıkardı ve yeni tesisi benzer hale getirmeye çalıştı. General Ryan JEFX 00'ın sonunda AOC'yi bir silah sistemi olarak ilan etmiş olsa da hala konfigürasyon kontrolü yoktu, bu yüzden bu defacto standart haline geldi.

Bu iki tesis arasında Knaub'un seviyesindeki çalışanlar sürekli iletişim halindeydi. Knaub hava unsurundaki subaylarla günlük temaslarını sürdürdü. Binbaşı Mark Altobelli ve Mark Cline MAAP'ın geliştirilmesinden sorumluydular. Bu ikiliden biri her gün saatlerce Knaub ile konuşarak direktiflerin hava saldırıları için planlara nasıl dönüştürüleceğine dair ayrıntıları çözüyordu. Daha sonra JFACC Komutanı Korgeneral Charles Wald için bir Microsoft Power Point özeti hazırladılar. Bu, hava saldırılarının ertesi gün neyi başarmaya çalışacağını grafiksel olarak gösteriyordu. MAAP hala operasyonel strateji ile taktik görevler

arasındaki bağlantıyı temsil ediyordu; ama artık planlamacılar bunu çok daha anlaşılır ve grafik bir şekilde gösterebiliyorlardı.

Cline ve Altobelli, görevlerinde kendilerine yardımcı olacak çok daha gelişmiş bir teknolojiye sahipti. Aslına bakılırsa, söz konusu bilgi teknolojisi eskiden insani olan bazı görevleri süreçten çıkarmıştı. CAFMS ve hatta CTAPS'in kullanımını o kadar zordu ki, teknisyenler bilgileri makinelere girmek için özel olarak eğitilmişlerdi. Ancak EFX 98, 99 ve 2000'de Hava Kuvvetleri Harekât Alanı Muharebe Yönetimi Çekirdek Sistemlerini (Theater Battle Management Core Systems, TBMCS) kullanmayı onaylamıştı ve planlamacılar yeni teknolojiyi kullanıyordu. TBMCS, birlikte çalışabilir olmak ve AOC'deki işlevleri yerine getirmek üzere tasarlanmış bir grup uygulamaydı. Bu uygulamalar Küresel Komuta ve Kontrol Sistemi (Global Command and Control System GCCS) tarafından güncellenen ve bu güncel veri tabanlarından bilgi alıbiliyordu. Uygulamalardan biri, planlamacıların bilgileri güncel programlardan aşına oldukları diyalog kutularına benzer kutucuklara girmelerini sağlayan Windows tabanlı bir program olan MAAP Toolkit idi. Planlamacılar bilgileri girdikten sonra MAAP Toolkit otomatik olarak MAAP özetini oluşturuyor ve ardından bilgileri ATO'ya aktarıyordu.

Planlamacılar bu brifing de ki slaytlarının kendi düşüncelerini ve görüşlerini kafasından geçenleri temsil ettiğini söylediler. Devam eden operasyonların görsel/grafik bir resmini oluşturan MAAP özeti, Muharip Operasyonları takip etmek için çalışan personel için bile belirli bir günde neler olup bittiğini gösterebilmesi nedeniyle favori bir araçtı. Ama aynı zamanda operasyonların ulaşılması gereken hedefler için nasıl uygulandığını öğrenmenin de bir yoluydu, çünkü planlamacılar tüm görevleri bu hedeflere bağlıyordu. Aslında bu özet o kadar popülerdi ki, bir versiyonu filolara bile fakslanıyordu. Anlaşılması, kafa karıştırıcı bir mesaj formatında gönderilen ATO'dan çok daha kolaydı.

MAAP sadece devam etmekte olan operasyonların bir "haritasıydı"; ancak Muharip Operasyonlardaki personelin bile gerçekte neler olup bittiğini bu sayede görebilmesini sağlamıştı aslında görebilme kabiliyetlerini geliştirmişti. O dönemde Hava Kuvvetleri doktrini ISR'nin tüm tümenlerle koordinasyonu sağlayacak bir "uzmanlar ekibinin" işi olduğunu deklere ediyordu. Ancak doktrin, JFACC'nin bilgiye ihtiyacı olduğu ve aynı zamanda JFC ve diğer bileşenlere bilgi sağlama görevi olduğu gerçeğini de kabul ederek ISR için ayrı bir bölüm oluşturmak üzere yeniden yazılıyordu. Wald, ayrı bir binada yer almasına rağmen ISR için yakınında ayrı bir bölüm oluşturmayı tercih etti. Savunma Bakanlığı 12 Eylül'de bölge için mevcut tüm uydu iletişim bant genişliğini satın alma işini önceden ayarlamış ve yüksek bant genişliğine sahip muhabere trafiğini ABD'ye dahi taşımak için Küresel Yayın Sistemini (Global Broadcast System) devreye sokmuştu.

Operasyonların kapsamına göre CAOS'un savaş alanından bilgi alabileceği çok sayıda sensörü vardı. Predator kullanımı Sonsuz Özgürlük'te, Müttefik Kuvvetler'de olduğundan çok daha yaygındı. Hem CIA hem de USAF'ın Afganistan'da uçan Predatörleri vardı ve bunlar genellikle hedefleri bulmak ve uçakları onlara yönlendirmek amacıyla kullanılıyordu. Ve Predatör videosu sadece SCIF'de değil, doğrudan Muharebe Operasyonları katında da mevcuttu. Aslında, JSTARS ve RC-135 Rivet Joint uçaklarının günde 24 saat çalışmasıyla, CAOC'nin Kosova'dakinden bile daha iyi çok spektral ISR'ye doğrudan erişimi vardı. Ama en önemlisi, Afganistan'daki yerel muhalif birliklerle birlikte sahada özel harekât kuvvetleri de vardı, dolayısıyla hava unsurunun da çoğu zaman telsiz aracılığıyla bu "sensörlere" doğrudan erişimi oluyordu.

Bu sensörlerden gelen bilgiler hava operasyonları için itici güç haline geldi. Çatışmanın başlangıcında hava unsurunun ilk kez bir "TCT Hücresi" vardı. Albay Jeffrey Hodges, Langley Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki görevinden CENTAF ile birlikte PSAB'a

gönderilmişti. Hava unsurları için TCT Hücresinin şefi olacaktı. Ekibi kendisi ve diğer dört kişiden oluşuyordu: Predator irtibat subayı, bir ISR toplama yöneticisi ve iki hedef gözetleyici. Ekibin hiçbiri TBMCS de dahil olmak üzere hiçbir ekipman konusunda eğitim almamıştı. Planlanan uçak sortilerini ve icra durumunu görmek için ATO ile MAAP brifingine ve uçakların gerçek zamanlı olarak nerede olduğunu görmek için Falcon View adlı bir uygulamaya bakıyorlardı. Görevleri için önlerinde yazılı prosedürler yoktu. Yine de ilk haftadan sonra neredeyse her saldırı görevinde koordine içinde oldular, çünkü ATO sadece sensörlerden ya da özel harekât kuvvetlerinden gelen güncel bilgilere dayanarak güncellenmiş haliyle uçakları doğru bölgeye götürmek için bir zamanlama aracı haline geldi.

Gerçekleştirilen saldırıların çoğunun hala önceden planlanmış görevlerle aynı seviyelerde ama daha hızlı koordine edilmesi gerekiyordu. Hodges'a göre saldırıların çoğunda karar merciinin CENTCOM olduğuna şüphe yoktu. Sadece saldırı, angajman bölgesi olarak bilinen önceden tanımlanmış bir coğrafi alan içinde gerçekleştiğinde ya da uçak bölgedeki bir yer kontrolörüyle konuştuğunda CENTCOM'un izni olmadan göreve devam edilebilirdi. Bu iznin alınması genellikle en uzun ve zor işti ve bazen saatler alıyordu. TCT Hücresi CAOC'deki diğer kişilerle koordinasyonu bir koordinasyon çizelgesini imzalatmak için dolaşarak ya da insanlarla sohbet ederek veya telefonda konuşarak sağlıyordu. Sistemde ki kişiler binada başka başka yerlerde oldukları ve hatta ISR gibi bazı bölümler başka binada olduğu için epey yürümek ve yol kat etmek gerekiyordu.

Operasyonların değişken, ani ve dinamik geçici, doğası nedeniyle, hava bileşeni "yönlendirilmiş teleskoptan" gelen bilgileri kullanarak genelde toplamda işlerin nasıl gittiğine dair bir değerlendirme yapmak için verileri dönüştürmekte zorlanıyordu. Binbaşı David Hathaway ve Değerlendirme Şefi Binbaşı Stephen Murray, tamamlanan görevlerle planlanan ulaşılması amaçlara hedeflere doğru ilerleme arasında bağlantı kurmaya çalıştılar. JFACC, Wald ve daha sonra Korgeneral Michael Moseley için her gün Operasyonel Değerlendirmesi adını verdikleri bir çalışma yürüttüler. Kosova'dakinin aksine, değerlendiriciler diğer çalışanlarla birlikte CAOC'de bulunuyorlardı ve TBMCS fonksiyonlarına erişimleri vardı. Ancak bu onların işini pek de kolaylaştırmadı.

"Yönlendirilmiş teleskopları" hala otomatik olmaktan uzaktı. TBMCS fonksiyonları hala AOC çalışanlarının istediği her şeyi yapmıyordu, bu nedenle kendileri tarafından oluşturulan özelleştirilmiş belgeler üretme işine geri döndüler. Örneğin, hedefleri ve sonuçları takip etmek için ayrı bir elektronik tablo vardı. CENTCOM ve CENTAF hedefleri geliştirmek için iki farklı veri tabanı kullanıyordu ve bu ikisi birbiriyle uyumsuzdu. Deptula "operasyon işleriyle" ilgilenmesi için Albay Gary Crowder'ı getirmişti ve o da bu sorun üzerinde çalışmaya başladı. Tüm hedefleri takip etmek için o ve Hodges her iki veri tabanındaki tüm hedefleri birleştirmek, belirli hedeflere karşı hangi görevlerin gönderildiğini belirlemek için ATO'dan bilgi almak ve ardından görev raporlarından veya istihbarattan elde edilebildiği her yerden bilgiyi BDA'ya dahil etmek için bir Microsoft Excel elektronik tablosu geliştirdiler. Bir kez daha, değerlendiricilerin neler olup bittiğini öğrenmelerinin tek yolu CAOC'nin çeşitli birimlerindeki kişilere kişisel erişim sağlamak yoluyla olacaktı.

Genel olarak, CAOS'un bilgiyi taşıma ve işleme konusunda çok daha gelişmiş bir kabiliyete sahip olduğu görülmektedir. CAOC çalışanları MAAP'ı geçmişe kıyasla çok daha kolay geliştirip paylaşabilmişlerdir. Ancak, her iki komutanlık da devam eden görevlere daha fazla odaklanmış görüldüğü için uzun vadeli planlama boşa çıktı, çünkü başarının olduğu görüldüğü yer cari işlerin yapıldığı yer burasıydı. CENTCOM Karargâhı ve CAOC'nin her ikisi de çevreyi kontrol etmeye çalışan "hesaplama merkezleri" haline geldi. Bu iki "merkez" savaş alanı üzerindeki uçak sayısına göre sensörlerden eşî benzeri görülmemiş miktarda bilgi alabilirdi. Bilgilerin bir kısmı telsiz üzerinden geliyordu ama çoğu birleştirilebilecek dijital bilgilerdi. Füzyon hücresi ve CAOC, sensörlerden gelen videonun hemen yanında uçağın

gerçek zamanlı konumunu gösteren bir ekran görüyordu. Ancak operasyonların çoğunun zamana duyarlı olması, toplam sonuçların değerlendirilmesini zorlaştırıyordu. "Merkezler" gerçek zamanlı planları, uzun vadeli planları değiştirebildiklerinden daha kolay değiştirebiliyorlardı.

IRAK'A ÖZGÜRLÜK

Bölüm 5'te açıklandığı gibi, plan geliştirme süreci Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük arasında büyük değişimler geçirmiştir. Hava unsurları artık farklı unsurların, birimlerinden gelen hedefleme taleplerini toplamak ve Franks'a taslak bir görevlendirme tavsiyesi yapmaktan sorumluydu. CENTCOM'da hala bir hedefleme kurulu (CTCB) bulunuyordu ama bu kurulun amacı artık hava unsurlarına hedefleme hakkında yönlendirici tavsiyelerde bulunmak ve onaylamaktı, hedeflemeyi yapmak ve şartlar koşmak değil. Benzer şekilde, daha sonra göreceğimiz gibi, Tümgeneral Renuart CENTCOM'un "TST Hücrelerini" SCIF'ten operasyon katına taşıması için çalıştı. Burada karar vericiden daha ziyade TST'lerin denetleyicisi olarak hareket ettiler. Ortaya çıkan önemli hedeflerin çoğunun angajman yetkisi hava unsurlarına devredildi. Aslında Franks, farklı TST kategorilerini angajman uygulama yetkisinin kimde olduğunu tanımlayan resmi bir matris geliştirdi. Bunların çoğu için yetki CFACC'deydi.

Moseley bu değişikliği güçlü bir şekilde savunmuştu, bu nedenle bunu organize etmesi ve planlaması gerekiyordu. Ancak yenilikler zaten uygulanmaya devam ediyordu. Millenium Challenge olarak da bilinen JEFX 02 de, TST'leri gerçekleştirmek için araçlar ve prosedürler denenmişti. Bu araçlar arasında Müşterek Zamana Duyarlı Hedefler Yöneticisi (Joint Time-Sensitive Targets Manager; JTSTM) adı verilen ve Otomatik Derin Operasyonlar Koordinasyon Sistemi (Automated Deep Operations Coordination System; ADOCS) adı verilen bir bilgi sisteminin uygulaması olan sistem de vardı. ADOCS Kore'de CAS ve arama kurtarma için sınırlı bir biçimde kullanılmaktaydı. Daha sonra 1990'ların sonlarında Savunma İleri Araştırma Projeleri Ajansı (the Defense Advanced Research Projects Agency DARPA) ADOCS'yi bir İleri Konsept Teknoloji Gösterimi olarak destekledi ve bu destek için normalde hantal olan askeri satın alma sisteminden farklı bir yol izlendi. ADOCS, diğer veri tabanlarının yanı sıra Küresel Komuta ve Kontrol Sistemi (GCCS) ve TBMCS (Theater Battle Management Core Systems)'ye bağlanmak üzere programlandı.

Bu, General Ryan'ın 2000 yılında başlattığı tam kapsamlı AOC silah sisteminin ilk kullanımı olacaktı. PSAB'daki Blok 10.1 Falconer, TBMCS, çeşitli planlama ve keşif yönetim araçları ve yukarıda bahsedilen zamana duyarlı hedefleme araçları dahil olmak üzere tam konfigürasyonuna ulaşmıştı. Moseley, PSAB CAOC'deki personel sayısını 672'den 1,966'ya çıkarmış ve bunların %43'ü Hurlburt sahasındaki AFC2TIG (Air Force Command and Control Training and Innovation Group) aracılığıyla resmi eğitim almıştı.

ATO süreci ve sistemde kullanılan yazılım ve donanımlar tüm araçları olgunlaşmış olmasına rağmen, değişiklikler hala ATO'ların gecikmesine neden oluyordu. Donanım ve uygulanma araçları Millenium Challenger'dan geçmiş ve AOC'nin ilk blok döngüsü olarak kabul edilmişti. Hava Kuvvetleri'nin eğitime verdiği önem süreçler hakkındaki bilgi ve tecrübeyi arttırmıştı. Buna ek olarak, gözden geçirilmiş CENTCOM süreci MAAP'ın artık daha ilgili bir ürün olduğu anlamına geliyordu- hava bileşeni artık hava saldırılarının planlanmasında gerçekten söz sahibi olduğu bir parmağa sahipti ve artık sürece parmak karıştırabiliyordu. Yine de ilk haftadan sonra saldırı sortilerinin çoğu hedefsiz olarak havalandı. Kararların 72 saatlik ATO döngüsü içinde alınması aynı zamanda yapılması gereken değişikliklerin sayısını da artırıyor ve ATO'lar genellikle geç çıkıyordu. İyi haber ise artık neredeyse tüm katılımcılara kolayca iletilebilmeliydi.

Hava bileşeni de ihtiyaç duydukları uzay desteğini daha iyi koordine edebildi. Daha önce, Moseley'in Irak Özgürlüğü'nden hemen önce Uzay Koordinasyon Otoritesi olarak belirlendiğini tespit etmiştik. Bu da hava unsurunun ATO'yu bir uzay görevlendirme emri (Space Tasking Order; STO) ile senkronize etmesini sağladı. ATO, CAOC'deki uzay operatörlerine hassas GPS doğruluğu için ihtiyaç duydukları kritik zamanların ne zaman olduğunu söyledi ve Uzay Görevlendirme Emri (STO) daha fazla doğruluk elde etmek için GPS uydu takım yıldız sistemlerin nasıl ayarlanacağını belirtti. Kritik dönemlerde 28 uydulu GPS takımı yıldızı normalde 3,08 metre olan hassasiyeti 2.2 metreye düşürecek şekilde yapılandırıldı.

ISR'nin diğer bölümleri de güçlendirildi. Hava bileşeni rekor sayıda ISR sortisi uçurmayı ve elektronik, kızılötesi, elektro-optik, radar hareketli hedef göstergesi (MTI) ve sentetik açıklıklı radar kullanarak çok spektrumlu geri bildirim elde etmeyi başardı. "Kayıtlar" aynı anda uçan dört Predator ve tek bir ATO'da altı U-2 uçuşu olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında bu bir başarı rekoruydu. ISR bölümündeki insanlar bu sensörlerden gelen görüntüleri ve raporları görüntüleyebiliyor ve analistler ABD'de olsalar bile neredeyse gerçek zamanlı olarak yorumlamaları hakkında analistlerle çevrimiçi sohbet edebiliyorlardı. Mayıs 2002'de Hava Kuvvetleri Predator birimlerinin "uzaktan bölünmüş operasyonlarını" onaylamıştı, bu da harekât alanında ki 15 Predator'un yaklaşık yarısının ABD'den çalıştırılmasına izin veriyordu. Uçaklar harekât bölgesinde kalkıyor ve iniyordu, ancak Predatorlar Nevada'daki operatörler tarafından uçuruluyordu. U-2 sensörleri Virginia'daki Langley Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki analistler tarafından yönetiliyordu ve burada hem Predator hem de U-2 analistleri sonuçları analiz edebiliyordu. CAOC ve CENTCOM görüntüleri harekât alanında da görebiliyordu, ancak bu şekilde Langley'deki 1500 destek personelinin sadece bir kısmının sahaya gönderilmesi gerekiyordu. Eski bir B-52 hangarının içindeki iki düzine loş ışıklı treylerde bu insanlar günde altı U-2 uçuşuna ve herhangi bir zamanda üç ya da dört Predator'a destek veriyorlardı.

Ancak çok sayıda sorti yapılmasına rağmen, CAOC hala ISR kapsamından bu muazzam alanın tam bir resmine sahip değildi. Kızılötesi ve sentetik açıklıklı radar sensörlerine sahip sadece bir Global Hawk İHA'sı vardı ama o kadar çok veri gönderiyordu ki analistler bunalmıştı. Global Hawk ve U-2'ler ülkenin büyük bir bölümünü görebilecek kadar yüksekte uçmalarına rağmen, 80 knot civarında bir hızla uçan ve pipet çubuğu ile yer yüzü görüntüsüne bakan dört Predator, planlanan uçuş rotalarından çok uzaktaki hiçbir şey için kapsama alanı sağlayamadı. CAOC'nin eşi benzeri görülmemiş miktarda ISR bilgisine sahip olmasına rağmen, yine de her şeyi göremediklerini aklımızda tutmalıyız.

Bu bilgileri bir araya getirme süreci Irak'a Özgürlük'te her zamankinden çok daha gelişmişti. Millenium Challenge'a katılmış olan birkaç kişi 2001'in sonları ve 2002'nin başlarında Nellis Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki Scud Hunting uygulamalarında hazır bulundu. Hava Kuvvetleri'nden Yarbay Gary Backes bunlardan biriydi ve JTSTM (Joint Time-Sensitive Target Manager) ile ilgili deneyimlerini de beraberinde getirmişti. Backes, Hodges'ın özenle seçtiği ekibin geri kalanına kullanacakları araçları öğretti. JTSTM, ortaya çıkan hedeflerle ilgili tüm bilgileri SIPRNET'e erişimi olan herkesle paylaşmanın ve ilgili herkesle sanal koordinasyon gerçekleştirmenin bir yolu haline geldi. Aslında Hava Kuvvetleri bu sistemi o kadar önemsiyordu ki, sadece hava unsurlarının ilgi alanına giren hedefler için hava unsurları arasındaki koordinasyonu sağlamak üzere ADOCS'ta bir yardımcı bir yöntem ilave bir araç geliştirdiler. Moseley bunları "dinamik hedefler" olarak adlandırırken, Franks tarafından önemli olarak belirlenen hedefler "Zamana Duyarlı Hedefler" (TST'ler) olarak adlandırılıyordu.

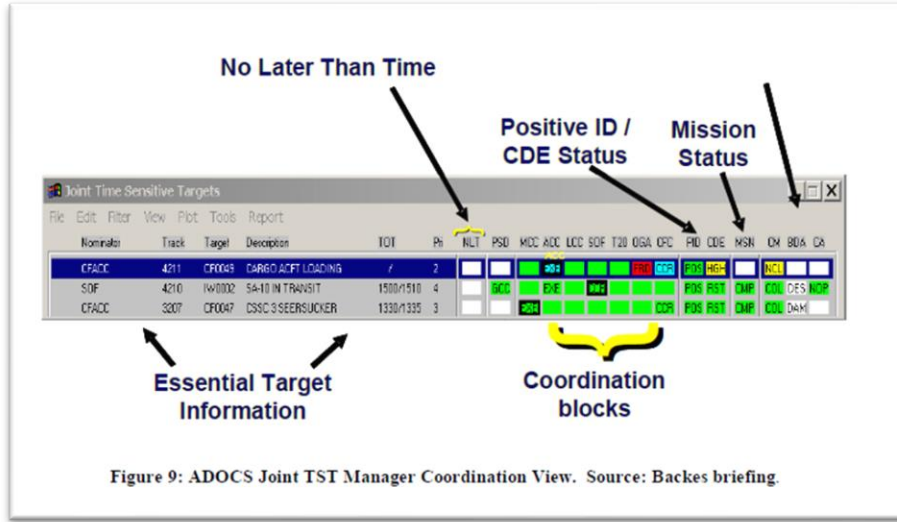
Moseley, Irak'a Özgürlük Operasyonu için "TCT Hücresi"nin geliştirilmesine büyük özen göstermiştir. Belirli bir TST türü olan Scud gibi hedefler için Franks'in kendisine devrettiği yetkiyi aldı ve Savaş Operasyonları katındaki TCT Hücresi şefine devretti. Yine

Yarbay David Hathaway tarafından yönetilen strateji bölümü Moseley'in günlük kılavuzunu Hava Operasyonları Direktifi (the Air Operations Directive, AOD) yazdı. Zaman içinde Hathaway bu AOD'yi, TCT Hücresine hangi yeni hedeflerin (TST'ler dışında) uçaklar görevlendirilmiş iken yine de hedeflerinden vazgeçmeyi gerektirecek kadar önemli olduğunu ve genel planı bozmadan hangi yeni hedefleri vurmak için hangi önceden planlanmış hedeflerin feda edilebileceğine karar verebilecek şekilde değiştirdi.

Sonuç, Savaş Operasyonları bölümünün gerçek zamanlı olarak bir şeyleri başarmak için çok fazla yetkiye sahip bir bölüm oldu. Savaştan sonra TCT Hücre ekibi üyeleriyle yapılan görüşmeler, başarılarından haklı olarak gurur duyduklarını göstermektedir. Bağdat'a ulaşmak için 21 gün süren harekatta toplam 19 karadan karaya füze (SSM) fırlatılmıştı - İsrail'e sıfır fırlatma- oysa Çöl Fırtınası'nda 43 gün süren harekatta 88 Scud fırlatılmıştı.

TCT Hücresi'nin performansı teknoloji ve ekip çalışmasının bir karışımına bağlıydı. Hücre Irak ülkesini üç sektöre ayırmıştı: Kuzey, Güney ve Batı, ancak süreç her biri için temelde aynıydı. Bu bölünme, sorumluluğu saldırı koordinatörleri ve Hedefçiler arasında paylaştırmayı amaçlıyordu. Temmuz 2004'te JEFX 04'e katılanlar benzer bir TCT Hücresi kurdular; Hücre Şefi Yarbay Bryan Trace, OIF sırasında Hücre Şefi Yardımcısı olarak görev yapmıştı. Trace'in gözlemlerine göre, her ne kadar "deneyim-izimler" olsa da ve ekip JEFX için Irak'a Özgürlük (OIF Operation Iraqi Freedom) de olduğu kadar iyi eğitilmemiş olsa da süreçler benzer şekilde işliyordu. JEFX 04'te tüm ekip üyelerinin istasyonlarında çift bilgisayar monitörü vardı ve her birinde en az 4-6 sohbet odası açıktı ve arka planda bir tür dijital harita vardı. Trace rutin olarak en az 10-11 sohbet odasını izliyordu. Bu sohbet odaları hava unsurundaki insanları CAOC'dekilerle, diğer unsurlarda çalışanlarla ve çeşitli istihbarat kanalları da dahil olmak üzere CENTCOM'daki kişilerle de ilişkilendiriyordu. Burada tüm bu bağlantılı ilintili kanallardan, istihbarattan kendisine yeni ortaya çıkan bir hedefin varlığını haber veren bilgi kırıntılarını yakalayabiliyordu. Bir şeyin yeni ortaya çıkan bir hedef olduğu tespiti görünüşte içgüdüsel, tecrübeler dayalı olarak yapılıyordu; ancak bu, Trace'in Hathaway'in günlük olarak yayınladığı AOD gibi CFC ve CFACC kılavuzlarını sürekli incelemesine dayanıyordu. Bu kılavuz aynı zamanda şefe hedefin CFC tarafından belirlenmiş bir TST mi yoksa CFACC tarafından belirlenmiş bir "dinamik hedef" mi olduğunu da söylüyordu.

Kılavuz ayrıca farklı hedef türlerinde kimin koordinasyon sağlaması gerektiğini de belirlemiştir. Trace bu bilgileri kullanarak hedefi JTSTM'ye ya da ADOCS'deki Intra-AOC versiyonuna giriyordu. Şekil 9, tüm TST'lerin bir listesini ve her biri hakkında temel bilgileri görüntülemek için kullanılan JTSTM'nin ön uç kullanıcı görünümünü göstermektedir. Daha ayrıntılı bilgi almak için herhangi bir kullanıcının herhangi bir hedefe çift tıklaması ve bir dizi sekme güdümlü iletişim kutusunu görüntülemesi yeterlidir. Bu uygulama tüm TST'ler için bileşenler arasında koordinasyonu sağlayan bir araçtı. O kadar önemliydi ki, TCT Hücre Şefi'nin görüşü CAOC'deki büyük duvar ekranlarından birine yansıtıldı- Backes bunun "yüksek sesle düşünmenize" neden olduğunu söyledi. TCT Hücresi, sohbetler ve telefon görüşmesi yönlendirmelerinin bir karışımı aracılığıyla, bir hedefe saldırmaya başlamadan önce tüm koordinasyon bloklarını yeşile döndürmeye odaklanmış idi.

Elbette, TCT HÜcre ekibinin hedefle ilgili olarak hedefi onayladığına dair imzayı atmadan önce tüm bilgileri JTSTM'ye girmesi gerekiyordu. Şef Trace ilk bilgileri girer girmez, hedefle ilgili olduğunu düşündüğü diğer ekip üyelerini sohbet odaları yoluyla ya da şahsen uyararak hedefe bir göz atmalarını istedi (çoğu zaman sohbeti takip ettikleri için herhangi bir yönlendirmeye ihtiyaç duymadılar). Bu noktada, hedefe nasıl saldırılacağını belirlemek üzere iki saldırı koordinatörü görevi devraldı. Grafik TBMCS uygulamasını kullanarak- Gantt şemasına çok benzer bir şekilde- ATO'da müsait olan, civarda bulunan ve hedefe saldırmak için uygun mühimmatla donanmış uçakları aradılar. Bunu yaparken, yönlendirmek istedikleri diğer görevlerin önceliklerini de göz önünde bulundurmaları gerekiyordu. Ayrıca Donanma Tomahawk Kara Taarruz Füzeleri (Tomahawk Land Attack Missiles; TLAMs) veya Ordu Gelişmiş Taktik Taarruz Seyir Füzesi Sistemi (Advanced Tactical Attack Cruise Missile System; ATACMS) gibi diğer seçenekleri de değerlendirdiler. Donanma ve Ordu irtibat personelleri, bu seçenekler hakkında bilgilendirilmelerinde kilit rol oynamıştır. Silah ve platform seçimi yapıldıktan sonra saldırı koordinatörleri bir yandan koordinasyonun geri kalanını gerçekleştirirken bir yandan da silahları hedefe ulaştırmak için harekete geçtiler.

Silah sistemlerinin seçim süreci, halihazırda sahip oldukları bilgi türüyle birleştiğinde, geri kalan koordinasyon ve faaliyetlerin çoğunu yönlendirmiştir. Bazı silahlar doğru, ölçülmüş koordinatlara ihtiyaç duyarken bazıları duymuyordu. Aynı şekilde bazı sensörler doğru bilgileri tespit etmek ve sağlamak için kolayca kullanılabilirken diğerleri bunu yapamıyordu. Ayrıca, bazı senaryolar CFC veya CAOC tarafından pozitif, görsel görerek bir tanımlama gerektirirken diğerleri gerektirmez. Bu nedenle, saldırı koordinatörleri genellikle başka bir sensörün hedefe bakmasını, koordinatları ölçmesini veya hedef alanda tali hasar tahmini yapmasını sağlamak için ekipteki diğer kişileri harekete geçirmek zorunda kalmıştır. Yine, gerekli bilginin aciliyetine veya zenginliğine bağlı olarak online sohbet odaları ve yüz yüze görüşmenin bir kombinasyonunu kullandılar. Eğer bir yanlış anlaşılma varsa, üyeler her zaman ayağa kalkıyor, diğer kişinin yanına gidiyor ve yüz yüze konuşuyorlardı. Son olarak, hedef onaylandığında, onayı saldırı platformlarına iletmek için AWACS ile konuşan bir kişiye (uçak durumunda, aksi takdirde ATACMS veya TLAM'lar için Ordu veya Donanma irtibat görevlilerine) bilgiyi sohbet odasından ya da direk sohbet ederek iletirlerdi.

Bu sadece ekibin yaptığı işlerin kısa bir açıklamasıdır. Irak'a Özgürlük (OIF), JEFX ve diğer bazı deneme ve tecrübelerde TCT Hücresi etkileşimleri üzerine yapılan bir Mitre A.Ş. firmasının çalışması, etkileşimlerin yalnızca bilgi almak ve iş kurallarını takip etmekten çok daha karmaşık olduğunu ortaya koymuştur. Karmaşık ve yoğun ve değişken bir ortamı yönetiyorlardı; bir yandan hareket etmeleri gereken ipuçlarını tespit ederken, diğer yandan da

işin içinde başka servisler (Kara Kuvvetleri, Donanma ve Deniz Piyadeleri gibi) ve A.B.D den başka ülkeler olduğunu ve bunun güvenlik ve siyasi meseleler anlamına geldiğini akılda tutmaya çalışıyorlardı. Bilgileri yorumluyor ve paylaşıyorlardı; çoğu zaman belirsiz mesajları çözüyor, kimin neyi hangi kanaldan görmesi gerektiğini belirliyorlardı. Ve ekip dinamiklerini yönetiyorlardı yani beraber çalıştıklarına ve diğerlerine işi gösteriyorlar, rolleri öğretmek ve öğrenmek, sürecin neresinde olduklarını anlamak ve güven tesis etmek gibi dinamikleri yönetiyorlardı.

CAOS'da bünyesinde bir yerlerde, diğer organizasyonlarda devam eden görevleri etkilemek için sensörlerden gelen gerçek zamanlı bilgileri birleştirme becerisi kazanıyordu. Korgeneral William Wallace komutasındaki V. Kolordu, Kuveyt'te daha küçük ölçekte benzer yeteneklere sahip bir karargâh konuşlandırdı. Düşmanın nerede olduğunu belirlemek ve Silahlı İHA'larını, JSTARS'ı ve hatta saldırı uçaklarını hedef aramaları için yönlendirmek üzere bir Analiz ve Kontrol Bölümü vardı. Daha sonra hedefleri bulduklarında, eş konumlu ASOC (Air Support Operations Center) uçakları yönlendiriyor ya da terminal kontrolünü sağlamak üzere bir TACP'ye (Tactical Air Control Party) devrediyordu. Wallace ASOC'a iki işlev atfetmiştir: tümenleri CAS ile doğrudan desteklemek ve V. Kolordu operasyonları için derin muharebe alanını şekillendirmek. Bu sonucusu onu hava unsurunun göreviyle çatışmaya sokuyor gibi görünmektedir. Gerçekten de Deniz Piyadeleri derin görevleri farklı bir şekilde ele almayı seçmiş ve belirlenen FSCL'den ayrı ölüm kutuları (kill boxes) açmıştır.

Ancak hava unsurunun operasyonlarının etkilerini takip edememesi Wallace'ın derin operasyonlar üzerindeki bu kontrolü elinde tutma arzusunu bir şekilde haklı çıkarıyordu. Irak'a Özgürlük sırasında CAOC'de Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi (BCD Battlefield Coordination Detachment) için çalışan subaylar, hava unsurunun hava gücünün etkilerini belirleme ve iletme konusundaki yetersizliğinin hava ve kara unsurları arasındaki en büyük sürtüşme kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Kara birlikleri kum fırtınaları arasında ilerlerken, saldırıların Irak Cumhuriyet Muhafızları üzerinde ne kadar büyük bir etki yarattığını bilmeleri gerekiyordu. Fırtınalar sona erdiğinde, CFLCC'den Korgeneral McKiernan bile düşmanın zayıf noktalarını tespit edememişti ki onları kırmak için saldırı eylemlerini yönlendirebilirdi. Bunun yerine, "temas hareketi" adı verilen, hücum için uygun olmayan bir düzende genel bir manevraya komuta etmek zorunda kaldı.

Kara unsuru tarafından talep edilen hava destek taleplerinin (Air Support Requests ASR) çoğunun, hava unsurunun öldürme kutusu uygulaması nedeniyle karşılaştıkları engellemeden dolayı, kara komutanlarına sonuçlar hakkında tam bir görünürlük sağlamıyordu. Bunlar bir hedefe değil, muharebe alanı hava sahası içinde tanımlanmış bir hava sahası bölgesine gönderilen görevlerdi, bu nedenle kara unsuru taleplerinin hava unsuru tarafından karşılanıp karşılanmadığını anlayamıyordu. Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi (BCD), hava planlamacılarının ASR numaralarını açıklamalar bölümüne eklemelerini sağlamak ve ardından McKiernan ve personeline kaç tane destek görevi aldıklarını göstermek için ATO'dan bir elektronik tablo oluşturmak zorundaydı. Ancak bu, hava mürettebatının vurmaya seçtiği hedefin bu olacağını garanti etmiyordu ve hava mürettebatının görev raporları her zaman tam olarak neyin vurulduğunu belirtmiyordu, bu nedenle ölüm kutusu engellemesinin (KI killbox interdiction) neyi başardığını söylemenin genellikle bir yolu yoktu.

Bunun bir nedeni de tüm hedefleme sürecinin teknik açıdan hantal olmasıydı. Üst düzeyde bileşenlerin aralarında iyi ilişkileri vardı. Ortak bir strateji üzerinde çalışmışlardı. Ancak hedef verilerini geliştirmek ve izlemek için farklı ve biraz da uyumsuz yerel sistemlere sahiptiler. Yeni başlayanlar için, CENTCOM ve hava bileşeni farklı hedef veri tabanları kullanıyordu. CENTCOM, ulusal istihbarat veri tabanlarından yararlanmak için geliştirilen Joint Targeting Toolkit (JTT) adlı bir sistem kullanıyordu. Ancak bu sistem Geçici Hedefleme

Çözümünü (Interim Targeting Solution, ITS) tercih eden hava unsurları için yeterli kayıt tutmuyordu. Ordunun ana bilgi sistemi olan Gelişmiş Saha Topçu Taktik Veri Sistemi (Advanced Field Artillery Tactical Data System; AFATDS) teknik olarak Hava Kuvvetleri'nin TBMCS'si ile bağlantı kurabiliyordu. Irak'a Özgürlük Harekâtı başlamadan önce, hava ve kara unsurları, çeşitli unsur sistemlerini güncellemek ve bu sistemlerden güncellemeler almak için ara veri tabanlarını kullanan bir hedefleme mimarisi üzerinde çalışmışlardır. Karmaşıktı ama uygulanabilir görünüyordu.

Ancak operasyon başladığında, ilgili kişiler üzerinde çalışmak zorunda kaldıkları pek çok aksaklık keşfettiler. AFATDS-TBMCS arayüzü yalnızca belirli eylemler için tasarlanmıştır. Örneğin, AFATDS hedefleme bilgilerini TBMCS'deki Target Weaponing Module (TWM) adlı bir hedefleme programına göndermek üzere tasarlanmıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, hava bileşeni TWM'den bilgi alan ancak biraz farklı alanlara sahip olan ITS'yi kullandı, bu nedenle tüm bilgiler aktarılmadı. Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi (BCD) çalışanları geri kalanını manuel olarak girmek zorundaydı. Kara unsuru hava desteği için bir talep gönderdiğinde (hava desteği talebi, ASR, Air Support Request), TBMCS yalnızca bir önleme görevi olarak belirlenmişse bilgileri alıyordu-CAS veya başka herhangi bir destek mesaj formatında kalıyordu ve iletilemiyordu. Ordu, Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi (BCD) aracılığıyla tüm ASR'leri (Air Support Request) müdahale talebi olarak gönderilmesinin ve ardından açıklamalar bölümünde görevin müdahale dışında olduğunu belirten bir kod göndermenin bir yolunu buldu.

Bu, hava unsurlarının hava gücünün etkilerini değerlendirme konusundaki sıkıntılarının sadece bir kısmıydı. Hathaway yine Strateji Başkan Yardımcısıydı ve Binbaşı Stephen Murray yine Hathaway'in değerlendirme şefiydi. Bu ikisi birlikte Moseley'e neler olduğunu ve nasıl gittiğini anlatacak durumsal farkındalık sağlayacak olan büyük resmi bir araya getirmekten sorumluydular. Ancak CAOC'de 100'den fazla albay vardı ve her birinin BCD'lerin sorunları gibi çözmesi gereken başka sorunları var gibi görünüyordu. Sonuçta ortaya çok sayıda özelleştirilmiş bilgi formatı çıktı. Bilgileri toplamak ve işlemek için Murray'in operasyon bölümünde çalışanlarla kişisel temas kurması gerekiyordu. Kendisi için çalışan 7 ila 9 arası yüklenici analisti vardı, ancak onları bilgileri analiz etmeleri için serbest bırakmak yerine, verileri toplamaları için göndermesi gerekiyordu. Onları CAOC içindeki farklı hücrelere gönderdi, herhangi bir zamanda Savaş Operasyonları katında 2-3 tane olmak üzere, çeşitli hücrelerin verileri nasıl bilgiye dönüştürdüğünü ve hangilerinin kendi değerlendirmeleri için yararlı olabileceğini anlamaları için gönderiyordu. Savaşın ikinci gününde Moseley Hathaway'den sonuçları istediğinde, Hathaway'in ona hava unsurunun ne yaptığını bile söyleyememesine şaşmamak gerekir.

Savaştan sonra düzenlenen **bir alınan dersler konferansında** Moseley bunu açıkça ifade etmiştir: "Gerçek bir değerlendirme sürecinin olmadığı iki savaş yeterli... Hiçbir zaman yeterli ve zamanında geri bildirim almadım. Ne olduğu hakkında fikir sahibi olmak için CENTCOM'un resmi BDA'yı hazırlamasını beklemek zorunda kaldım." Ancak daha önce olduğu gibi bu savaşta da "resmi BDA" devam eden operasyonları düzenlemek için yeterli zamanlamaya sahip değildi. Moseley Hathaway'e döngüyü kapatmasını söylediğinde, Hathaway ve Murray görev raporlarına dayanarak hangi hedeflerin vurulduğunu anlamak için analistlerle birlikte çalıştılar. Daha sonra kullanılan silahların türüne göre bazı varsayımlarda bulundular- hassas mühimmatların hedefi vurma olasılığı yüksekti. Bu, bozuk bir süreç için sadece "yara bandı" idi ama yapabileceklerinin en iyisi de sadece buydu.

Irak'a Özgürlük, AOC'nin bir "hesaplama merkezi (centre of calculation)" olarak hareket etme kabiliyetinin arttığını bize gösteren iyi örneklerden birisidir. Irak'a Özgürlük'te AOC çalışanları stratejinin görsel gösterimini sağlamak için bir MAAP ve anlamlı bir direktif şeklinde bir araya getirip paylaşabilmiş, hatta TCT Hücre'si'nin hedefleri seçmesine de

yardımcı olmuşlardır. Bu işlev için kullanılan teknoloji Kalıcı Özgürlük'tekinden çok daha ileri değildi, dolayısıyla bunun muhtemelen daha önce ele aldığımız komuta ilişkileriyle yakın ilgisi vardır. Ancak CAOC'nin gerçekten üstün olduğu alan devam eden görevlerdi. TCT Hücresi uçakların gerçek zamanlı pozisyonlarını, bilgi dolu sohbet günlüklerini ve grafik TBMCS bilgilerini kendi bilgisayar ekranlarında görebilecek araçlara sahipti. Herhangi bir sensör videosunu yakındaki diğer ekranlarda görebiliyorlardı. ADOCS'ta göze çarpan bilgileri bir araya getirebilir ve diğer bileşenlerle sanal olarak koordine edebilirlerdi. Bu elektronik iş birliği ve eski moda yüz yüze görüşmenin bir karışımı sayesinde, gerçek zamanlı bilgilere dayalı olarak plan değiştirme yeteneklerini önemli ölçüde geliştirdiler. CAOC'deki diğerleri de CAOC içinde ve departmanlar ve diğer organizasyonlar arasında veri aktarımında yaşadıkları çeşitli sorunlara yenilikçi çözümler üretebildiler. Ancak bu özerkliğin bir bedeli vardı: Strateji Bölümünün sonuçları toplu olarak belirlenmesini toparlamasını oldukça zorlaştırıyordu.

SONUÇLAR

Tüm kuruluşlardan gelen verilerin entegrasyonu ve süreçlerin otomatikleştirme çabaları hala devam etmektedir. 1998 yılında World Wide Web Konsorsiyumu, Web üzerinden veri alışverişi için kodlama hakkında düşünmenin farklı bir yolu olan eXtensible Markup Language (XML) spesifikasyonunu tanımladı. Kavramsal olarak XML bir metalanguage, diller hakkında bir dildir. Öncülü olan Hyper Text Markup Language (HTML) gibi XML de etiketlerden ve mesajlardan oluşur. Ancak HTML'den farklı olarak XML'deki etiketler mesajları tanımlar ve düzenler. Kullanıcı istediği gibi yeni mesajlar tanımlayabilir; tarayıcının verileri nasıl görüntüleyeceğini tanımlamak için mesajlara gerek yoktur. Kullanıcılar yapıyı şemalarda başka bir yerde tanımlar veya mevcut şemaları kullanır. En önemlisi, XML makinelerin veri alışverişini mümkün kılan basit Web protokolleri aracılığıyla kolayca ağda ve makineler arasında taşınabilir ve çalışabilir. Bu özellik, kullanıcıların Web Hizmetleri olarak bilinen ve diğer kullanıcıların web üzerinden erişebileceği yazılımlar sunmasını sağlamıştır.

Komuta ve kontrol ekipmanı üzerinde çalışan mühendisler XML'in avantajlarını yakalamışlardır. XML, Komuta Kontrol sistemlerinin can sıkıcı bir sorunu olan farklı servislerin (kuvvet komutanlıklarının) sistemlerinin farklı spesifikasyonlara göre tasarlanması sorununu aşmanın bir yolu gibi görünüyor. Geçmişte sistemler arasında uyumlu bir donanım arayüzü olmadığı sürece veri aktarılamıyordu.

Artık Web protokollerini kullanarak veri aktarabilirler. Mitre Corporation'dan Mike Butler, XML ve Web Hizmetleri teknolojisi ile makineden makineye bilgi aktarmak için dönüştürücüleri oluşturmaya başladı. Butler 2002 yılında, Raindrop ölçüm sisteminden ölçülen koordinatları Irak'ın kuzeyindeki uçuşa yasak bölgede devriye gezen F-15E uçak mürettebatına aktarmak için bir proje üzerinde çalışıyordu. XML şemalarına bakarken, problemini gerçekten dört bilgi parçasına indirgeyebileceği aklına geldi: ne? Nerede? ne zaman? ve ne kadar doğru?. Otuz gün ve 25.000 dolardan sonra, bu bilgileri Raindrop'tan Link-16 formatına çevirecek altyapıyı kurdu ve sorun çözüldü. Programa "imleç hedefte" adını veren Jumper, Hava Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı General John Jumper'ın bir deyişini ödünç alarak, mühendislere bir fare tıklamasıyla bilgi aktarmanın bir yolunu bulmaları için çağrıda bulunmuştu. JEFX 04'ün ilk döngüsü için çözüm ortaya çıktığında, aynı şeyi diğer üç sistemle de denemeyi planlıyordu. Deney sona erdiğinde, dönüştürülmüş olan 54 sistem vardı.

Nellis CAOC'yi gezdiren subayların makineden makineye veri aktarımının hikayesini anlatmaya bu kadar kararlı olmalarının nedeni buydu. Ayrıca teknolojiyi yardımıyla fiziki kullanım alanlarını daraltmaya da özen gösterdiler. JEFX 04'ün CFACC'si Korgeneral Bruce Carlson bunu en özlü şekilde şu sözlerle ifade etti: "Makinelerin hiçbiri karar vermiyor.

İnsanlar hala karar veriyor. Tüm bu şeylerin tek yapmaya çalıştıkları bu kararları almanıza yardımcı olacak daha sezgisel veriler sunmak."

Gerçekten de sistemdeki insanların bilgiyi bir yerden diğerine aktarmak için daha iyi bir yola ihtiyaç duyduğu pek çok yer var. ASR verilerinin kara bileşeninden hava bileşenine aktarılması bunlardan biridir. ADOCS'de TCT Hücresi'nin hala bilgileri bir sekmeden diğerine kesip yapıştırması gerekiyor; bu da dakikaları azaltmaya çalışan bir sürece dakikalar ekleyen manuel bir işlemdi.

Ancak farklı kuruluşlardan gelen verilerin entegrasyonunda karşılaşılan güçlükler hem şirketler hem de devletler dünyasında iyi bilinmekte ve kabul edilmektedir. İmleç hedefte - hedef üzerinde-, makineden makineye bilgi okumak için bir yol sağlayabilse bile, üstesinden gelinmesi gereken zorluklar vardır. İnsanlar hala durumları olduğu gibi ele alma özgürlüğüne ihtiyaç duymaktadır. Bilgi sistem yöneticisi personel kendilerini içinde buldukları duruma tam olarak uyduramazlar ise, geçici çözümler icat etmek zorunda kalacaklardır. İnsanlar geçici çözümler için diğer sistemlerin kullandığı aynı şemayı kullanamadıkları sürece de XML etiketleri kafa karıştırıcı olacaktır. Bir kişi "koordinatlar" olarak adlandırılan bir alana sahip bir veritabanı geliştirirken, bir diğeri buna "konum" veya "yer" diyebilir. Bu durumda bir tür bağlam, uyarılama yapılmasına, sistemler arasında arabuluculuk yapmaya ihtiyaç olacaktır.

Dijital bilgi "değişmez mobil" (immutable mobile) in en üst noktasıdır. Ordu, uçakların, araçların ve insanların konumlarını geri göndermek için sensörler kullanarak ortamın fiziksel bir temsiliyi yaratma konusunda uzun bir yol kat etti. Çöl Fırtınası'nda tüm AWACS'larla aynı anda konuşabilmek ve onların bilgilerini bir hava resminde birleştirebilmek kayda değer bir olaydı. Afganistan ve Irak'ta, AOC'deki subaylar iyi bir gerçek zamanlı resme sahip olmanın normal olduğunu söylediler. Dahası, bu resmi Küresel Komuta ve Kontrol Sistemine (GCCS Global Command and Control System) erişimi olan herkesin ulaşabileceği ortak operasyon resminden alıyorlardı. Bilginin dijital formata dönüştürülmesi ve giderek daha yüksek bant genişliğine sahip, düşük hata oranlı bir ortam üzerinden gönderilmesi, "değişmez mobil" in transferi sorununu önemsiz hale getirdi.

Komutanların bu bilgileri kullanarak toplam sonuçlar hakkında bilgi sahibi olması ve stratejinin işe yarayıp yaramadığını değerlendirmesi o kadar da önemsiz değildi. Aslında, "merkezler" gerçek zamanlı görevlere müdahale etme konusunda ne kadar iyi olurlarsa, toplamda neler olup bittiğini belirlemeleri de o kadar zorlaşır. İnsanların algıları farklı olduğu sürece bu toplam bilgiye dair ortak bir algı asla oluşmayabilir- stratejik değerlendirmelerin "ortak operasyonel resmi" olamaz. En üst düzeylerin amaçları, hedefleri ve komuta ilişkilerini net bir şekilde tanımlaması bu arayışa yardımcı olabilir. Ancak bu hedeflere yönelik ilerlemenin analiz edilmesi muhtemelen her zaman rakip "merkezleri" birbiriyle karşı karşıya getirecektir.

Buna ek olarak, okuyucu için bu "merkez/ler" olarak hareket etme yeteneğinin şu anda sadece karargâhta mevcut olduğu açık olmalıdır. Wallace'ın karargâhı incelediğimiz en alt seviyeydi. Hava Kuvvetleri'nin karargâhının bir bölümü olan ASOC, AOC'den bir kademe daha düşük olsa da yine de bilgiyi dışarı aktarma konusunda çok büyük bir adım değildir. AWACS'ı incelemedik çünkü operatörleri ihtiyaç duydukları bilgileri elde etme kabiliyetine sahip olmadıklarını iddia ediyorlardı. Elbette veri bağlantısı kabiliyetleri vardı ve havadaki uçakların göreceli konumlarını görebiliyorlardı. Ancak bu, karargâh için mevcut olan gösterimin-resmin- yalnızca bir parçasıydı; yerdeki katılımcıların konumları ve diğer sensör görüntüleri yoktu. Ayrıca diğer karar vericilerle iletişim kurma yeteneğinden de yoksundular. Irak'a Özgürlük Operasyonu'ndaki AWACS'lar sadece 28.2 kbs hızında serbest metin mesajları iletebiliyordu ve o zaman bile biçimlendirme yanlıştı, bu yüzden mesajları ayırmak

ve mürettebata dağıtmak için üç operatör gerekiyordu. Ykseltmeler planlanmıştır, ancak bunlar çok yıllar sonra tamamlanmıştır.

Eğer bu alt seviyeler durumsal farkındalığa sahip bir komuta mevcudiyetine sahip olacaklarsa, bilgiyi ya getirmeleri ya da "merkezlerden" almaları gerekecektir. O zamanlar ve hatta şu anda bile tam olarak bu varlıklardan gelen tüm bilgileri birleştiren tek bir temsil tam bir resim göstermi bulunmamaktadır. Tüm insanların, araçların ve uçakların konumlarını JSTARS ve Predator gibi sensörlerden gelen video ve resimlerle sistemdeki herhangi birine gönderilebilecek şekilde birleştirmek henüz mümkün değildir. AOC gibi karargahlarda tüm bu farklı görüntüler birbirine o kadar yakın yerleştirilebilir ki TCT Hcreci gibi bir mini merkezdeki insanlar bunların hepsini neredeyse tek bir gösterim tek bir resim olarak kullanabilir. Ancak uçaklarda ve savaş araçlarında aynı bilgileri grntlemelerini engelleyen alan ve bant genişliği sınırlamaları vardır.

Sonuç olarak, sensör iletişim döngülerindeki bilgilere tepki verebilmek için "merkezlerin" devreye girmesi gerekir. Bu, "zamana duyarlı hedefleme" konusunda mevcut durum böyledir. Ancak ne ölçüde dahil olmaları gerekir? "Merkezler" nereye dahil olacağına nasıl karar verir?

BÖLÜM 7

DÖNGÜ İÇİNDE KARAR ALMA

"Ancak savaş, canlı bir gücün cansız bir kütle üzerindeki eylemi değildir (toplu bir direniş olmasaydı savaş da olmazdı) ama her zaman iki canlı gücün çarpışmasıdır."

- Carl Von Clausewitz

CAOC'de Irak kuvvetlerinin nerede olduğunu Iraklılardan daha iyi biliyorduk.

- Korgeneral T. Michael Moseley, 2003

"Aynı şeyi (Irak'a Özgürlük Operasyonunda) OIF'de de yaşadım- adamlar size görevlerinde neler olup bittiğini anlatmazlardı, bu yüzden ne olduğunu bilemezdim."

Tarih 2 Ağustos 2004'tü ve JEFX 04 son haftasıydı. Nellis Hava Kuvvetleri Üssü CAOC'de "TCT Hücresi" (Zaman Kritik Hedefleme Hücresi) olarak bilinen bölümde çalışan bir grup insan, deney senaryosunda ortaya çıkan bazı mobil Scud'lara yönelik bir saldırıyı koordine etmişti. Scud'ları vurmak üzere Nellis Hava Üssü Atış alanına bazı (gerçek) uçaklar göndermişlerdi, ancak şimdi uçakların Scud'ları bulup bulmadığını ve onlara saldırıp saldırmadığını belirleyemiyorlardı. Saldırı Koordinatörü Irak'a Özgürlük Harekâtı sırasında Yasaklama (Interdiction Duty Officer) Nöbetçi Subayı olarak çalışmış ve orada da aynı sorunla karşılaşmıştı.

Devam eden görevlere müdahale etme yönündeki eğilimin önemi, AOC gibi komuta "merkezlerindeki" kişilerin görevler sırasında uçak mürettebatıyla her zamankinden daha fazla temas halinde olabilmeleriyle ilişkilidir. Van Creveld, komutanın neler olup bittiğini öğrenebilmesi ve böylece savaş alanındaki birliklere yük olmadan iyi komuta kararları verebilmesi için "yönlendirilmiş teleskop" olarak adlandırdığı şeyi savunuyordu. Ancak zaman zaman birlikler, komutan ve personelinin bir "merkez" olarak ortak hareket etme kabiliyeti geliştirmeleri sayesinde elde edebilecekleri, bazı bilgilere ihtiyaç duyarlar. Bu bilgilere erişim, düşmandan daha hızlı tepki vermelerine yardımcı olur. Ne de olsa savaş, düşünen ve tepki veren rakipler arasındaki bir rekabettir- Clausewitz'e göre bir düellodur. Bir tarafın daha iyi bilgi sahibi olması o tarafa avantaj sağlayabilir.

Canlı organizmaların rekabet etme biçimi John Boyd'un teorileri tarafından iyi bir şekilde tanımlanmıştır. Hava Kuvvetleri'nde savaş pilotu olan Boyd, savaş uçakları uçuş deneyimini askeri tarih okumaları ve bilimsel yasalar konusundaki anlayışıyla birleştirerek sonunda "Kazanma ve Kaybetme Üzerine Bir Söylem" (A Discourse on Winning and Losing) adını verdiği genel bir teori ortaya koymuştur. Bu teorinin kalbi Gözlem, Yönelim, Karar, Eylem (Observation, Orientation, Decision, Action, OODA) Döngüsü idi. Organizmalar hayatta kalabilmek için sürekli olarak çevrelerinden gelen girdileri kabul etmeli ve bu girdileri belirsizliği çözmek ve başarılı olmak için kullanmalıdır. Boyd'un savaş yönteminin özü, döngünüzü rakibin etkili bir şekilde tepki veremeyeceği kadar hızlı bir şekilde uygulayarak rakibin OODA Döngüsünün içine girmektir. Boyd'un fikirleri mevcut ABD Ordusu ve Deniz Piyadeleri savaş doktrininin büyük bir kısmının şekillenmesinde etkili olmuştur.

Analistler Boyd'un fikirlerinin tüm savaş seviyeleri için eşit derecede uygun olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak, ABD ordusunun devam eden taktik görevler için OODA Döngüsünü, uzun vadeli stratejik OODA Döngüsünü geliştirmede olduğundan çok daha faydalı olduğunu gördük. Taktik seviyede OODA daha iyi geliştirilip uygulanabilirdi. Hava unsurlarının geçici hedeflere saldırma çabaları, aslında taktiksel düzeyde düşmanın OODA Döngüsüne girme girişimidir. Sensör-iletişim döngüleri ve elektronik iş birliği ve bilgi dağıtımı, bilginin paylaşımı,

AOC'nin bu kısa döngüyü yürütme şeklini geliştirmiştir. Ancak daha uzun menzilli operasyonel strateji döngüsü için, önceki bölümde gördüğümüz dinamikler bu döngünün hızlı bir şekilde yürütülmesini engellemektedir.

Şimdi sensör-iletişim döngülerinin bu OODA Döngüsünü kısaltma işini nereye kadar götürdüğünü analiz edeceğiz. Çalışma dönemimizin başında, ortaya çıkan hedeflere saldırmak için tek önerilen ve ön görülen, silahlı keşif (killbox interdiction'ın bir alt kümesi olduğu) ve CAS görevleriydi. Ancak dönem boyunca, dost kara birliklerinin ulaşamayacağı bölgelerde düşman kara operasyonlarını etkilemek için hava gücüne başvuruldu. Birilerinin bu yeni ortaya çıkan hedeflere saldırmak için bilgileri bir araya getirmesi gerekiyordu, bu nedenle hava komutanları AOC'de bunu yapacak teknoloji ve prosedürleri geliştirmeye çalıştı. Bazen AOC'nin görevi ROE'lere uyulmasını sağlamaktı- bu durumlarda aslında OODA Döngüsünü uzatıyordu. Ancak bunlar, askeri ve sivil liderlerin askeri hareketin sonuçlarından çekindikleri ve müdahale kabiliyetinin kaybını kabul ettikleri durumlardı. TCT Hücresi bu durumları olabildiğince hızlı bir şekilde ele almak için resmi prosedürler ve yeni teknolojiler geliştirdi. Aynı teknoloji ve prosedürler diğer durumlarda, hatta Killbox Interdiction (KI) ve CAS uygulamaları sırasında bile faydalı yardımları oldu.

Bu değişim sayesinde JFACC yetki devrederek OODA Döngüsünü kısaltma becerisini geliştirmiştir. Yetki AOC'deki TCT Hücresi'ne kadar devredilebilmiştir. Bu nedenle merkezi değilmiş gibi görünmemektedir. Bunun nedeni kısmen, bir önceki bölümde gördüğümüz gibi, durumsal farkındalığa sahip olmak için bilgileri bir araya getirebilecek tek yerin burası olmasıdır. Ancak TCT Hücresi saldırı uçaklarıyla doğrudan iletişim kuramamaktan muzdariptir. Teknolojik gelişimde bir sonraki adım TCT Hücresini ya havadaki bir platforma taşımak ya da AOC'den vurucu uçakla iletişim kurmaktır. Bunlardan ilki komuta ilişkilerinin derinleştirilmesi konseptimizle daha uyumlu olacaktır.

ÇÖL FIRTINASI

Çöl Fırtınası'nda TACC'nin gerçek zamanlı operasyonları yönetme kabiliyeti çok sınırlıydı. Önceki bölümlerde Çöl Fırtınası TACC (Tactical Air Control Center)'nin yakın zamanda doktrinel organizasyon yapısından yeni bir yapıya dönüştürüldüğünü görmüştük. Bu yapıya yeni bir strateji geliştirme işlevi verilmişti. Ancak stratejinin toplu düzeyde hareketin nasıl gittiğine ilişkin değerlendirmeler yapmak üzere bilgi almak için henüz düzgün prosedürler geliştirememişti. Kara Delik çalışanları sonuçları toplamak ve MAP'i bir araya getirmek için fazladan zaman harcamak zorunda kaldı. Her şey planlamanın yapılabilmesi için çalışma kağıtları, bir çok değişiklik kağıtları ve kullanıcı dostu olmayan CAFMS üzerinde parça parça aktarıldığından, TACC (Tactical Air Control Center) çalışanları stratejinin bir temsilini oluşturup paylaşma imkanını bile zor buluyordu. Buna ek olarak, TACC, devam eden operasyonların bir resmini oluşturmak için TACS'den gelen yeterli gerçek zamanlı bilgiye de sahip değildi. Veri bağlantıları güvenilirmezdi, bu nedenle güncel bir AWACS resmi bile göremiyorlardı.

TACC, TACS'ın geri kalanıyla da iyi iletişim kuramıyordu. ATO'yu günlük olarak çıkarmak bile zordu. Uzak CAFMS terminallerine sahip olanlar bile ATO'nun tamamını indirip yazdırmak için 12 saatten fazla zaman harcamak zorunda kalıyordu. Çoğu kişi belgeyi ya güvenli STU-III telefonlarındaki bir veri portu aracılığıyla ya da AUTODIN olarak bilinen bir mesaj iletim sistemi aracılığıyla almaya yöneldi. Donanma savaştan önce JFACC konseptine direndiği ve uyumlu ekipman edinmediği için, belgeyi helikopterlerle uçuş yoluna gitmek zorunda kaldı. Gerçek zamanlı iletişim söz konusu olduğunda, TACC çalışanları Kral Halid Askeri Şehri'ndeki bir (yer-hava iletişimi) vericiyle iletişim kurmak için telefon kullanmak zorundaydı ve bu sayede AWACS ya da ABCCC uçaklarına ulaşabiliyorlardı.

Gerçek zamanlı operasyonları yönetememek bir handikap olarak görülmüyordu çünkü Horner TACC'nin görevlerin icrasına karışmasını istemiyordu. Bazı düzenlemelerin yapılması gerekeceğini de biliyordu- düşmanın da bir oy hakkı vardı. Ancak ortaya çıkan durumlarla başa çıkma planı, bunları TACS'nin halletmesine izin vermek şeklindeydi. Kara birlikleri ile birlikte olan, uçakları bulup ön hatların yakınındaki hedeflere yönlendirebilecek Taktik Hava Kontrol Görevleri vardı. Irak Ordusu tarafından işgal edilen diğer bölgelerdeki hedefleri bulmak ve yok etmek için ölüm kutularına sürekli bir uçak görevlendirmesi olacaktı. Aslında, savaştan sonra, daha sonra CAOC Direktörü olarak adlandırılacak olan rolü üstlenen Corder'a, istihbaratın ölüm kutularındaki hedeflerin fotoğraflarını tedarik edememesi soruldu. Bunun bir sorun teşkil ettiğini düşünmüyordu. Ona göre önemli olan bölgeye uçak göndermeyi sürdürmekti- her yedi dakikada bir yeni bir uçak uçuşu demekti bu. Belirli hedefleri aramak için yapılacak herhangi bir gecikme bu akışı kesintiye uğratabilecek ve ters etki yaratacaktı.

Yine de, Iraklılar Khafji'de koalisyonu şaşırttığına, TACC'nin destek planlamalarına yardımcı olmak için devreye girmesi gerekti. Burada sensör destekli hedef konumunun önemi ortaya çıkmıştır. Khafji dost kuvvetlere yakın bir bölgede olmasına rağmen, bölgedeki CAS'ın kontrolünden sorumlu Deniz Piyadeleri, Iraklılar Khafji kasabasını ele geçirdiğinde kasabada sıkışıp kaldılar. Deniz Piyadelerinin Pioneer Uzaktan Kumandalı Araçları (RPV) vardı, ancak Pioneer'ların keşfettiği herhangi bir hedefin FAC-A olarak görev yapan bir A-10 veya OV-10 tarafından doğrulanması gerekiyordu, çünkü RPV'lerin konumu çok hatalıydı. Bu nedenle JSTARS bu savaşın yıldızı oldu.

Saldırının ilk iki gecesinde TACC Irak saldırısına aşırı tepki vermemeye çalıştı. 28 Ocak'ta, yerel saatle 2224'te, TACC subayları bir Suudi gözlem noktasının saldırı altında olduğunu öğrendi. AC-130 irtibat subayı yardım için bir C-130 Spectre Gunship yönlendirdi ama sadece sınırın Kuveyt tarafında olduğu açıkça belli olan hedeflerin vurulması talimatını verdi. Dost kuvvetlere bu kadar yakın bir saldırının kara kuvvetleriyle temas halinde olan birlikler tarafından kontrol edilmesi gerekiyordu ve böyle bir irtibat subayı mevcut değildi. Horner ertesi gece JSTARS aracılığıyla bunun büyük bir saldırı olduğunu ve muhtemelen kara savaşını başlatmaya yönelik bir girişim olduğunu öğrendi. ABD Deniz Kuvvetleri Suudi sınırına doğru ilerleyen çok sayıda düşman araç konvoyu rapor etmişti. Horner, kontrolsüz bir şekilde dost kuvvetlerin yakınına ateş açma konusunda hâlâ isteksiz olduğundan, bölgeye bir deniz piyadesinin gönderilmesini emretti ve JSTARS'ı bölgeye bakması için yönlendirdi. JSTARS'tan uç zırhlı kol olduğu teyidini alan Horner, Iraklıların kara savaşını başlatmaya çalıştıklarını biliyordu. Ancak Deniz Piyadeleri ve A-10'lar Iraklıların zırhlı araç kollarından birine saldırırken; A-10'lar, F-16'lar, A-6'lar ve AV-8'ler bir diğerleri üzerinde yoğunlaştı ve bir AC-130 üçüncüsü üzerinde görevlendirildi; mevcut durumda saldırı planlarını önemli ölçüde gözden geçirmeye gerek yoktu. TACC'de bir gözlemci, hava unsurunun sapmalara tepki verdiğini ama ana hedeflerinden sapmaktan kaçınmaları nedeniyle temponun büyük ölçüde değişmediğini belirtti.

30-31 Ocak gecesi muharebe temposu arttı. JSTARS görüntüleri artık Kuveyt'te Irak kuvvetlerinin büyük bölümünün üç koldan ilerlemek üzere konuşlandığı bir kavşağı gösteriyordu. Bazı F-15E ve F-16'larda geceleri alçaktan uçmalarına yardımcı olmak için Alçak İrtifa Seyrüsefer ve Gece Kızılötesi Hedefleme (LANTIRN) adı verilen bir sistem vardı; ancak bu sistem aynı zamanda hedefleri bulmaya yardımcı olacak bir sensör görevi de görebiliyordu. Planlamacılar LANTIRN donanımlı bazı F-15E ve F-16'ları güneybatıya giden yolu vurmaya yardımcı olmaları için Cumhuriyet Muhafızlarına saldırı görevinden almışlardı. Ancak Denizci Korgeneral Walter Boomer ve Suudi Korgeneral Prens Halid bin Sultan bin Abdülaziz Horner'ı arayarak özellikle B-52 desteği istediler. Yer kontrolü olmadan, Horner "Buff"ları dostlardan biraz daha uzakta kullanmanın en iyisi olacağını düşündü ve Boomer'dan gelen ve tekrarlanıp duran taleplerin ardından, sonunda TACC çalışanlarının dört uçaklık bir Buff'ı öne çıkan kavşak için yeniden hedeflemesine izin verdi. Sadece A-10'lar ve AC-130'lar yer kontrolöleriyle

çalışabiliyordu, çünkü bir ANGLICO ekibi Suudileri savunmaya yardım etmek için kıyı bölgesine ulaşmıştı.

Kara savaşının tek gerçek zamanlı görüntüsü olan JSTARS görüntüleri komutanlar için etkileyici ve çok önemliydi. Onlara telsizden gelen ve daha sonra deşifre edilmesi gereken bir dizi kelime yerine sahadaki durumun bir resmini doğrudan veriyordu. 29 Ocak günü yerel saatle 08:00'de Schwarzkopf'un J-3'ü (Operasyonlar Direktörü) Tümgeneral Burt Moore, TACC'yi arayarak Schwarzkopf'un elinde 75 tanklık bir konvoyun görüntüleri olduğunu bildirdi. Resim zaten saatler öncesine aitti ama Schwarzkopf bu konuda bir şeyler yapılmasını istiyordu. Horner kısa süre sonra Schwarzkopf'tan da benzer bir telefon aldı ve Corder'ı görevlendirdi. Muharebe Operasyonları bölgeye uçak göndermeye çalışırken, Corder gidip TACC'deki Ordu JSTARS operatörleriyle yüz yüze görüştü. Ona hedeflerin nereye gittiğini söyleyemediler ve Corder çok öfkelenildi. Ertesi gün Albay Reavey ve Haar, "karargâhı hedefleme işinden çıkarmak" amacıyla hedeflerin JSTARS'tan ABCCC' (Airborne Battlefield Command and Control Center)ye, oradan da savaş uçaklarına aktarılması için prosedürler geliştirdiler. **ABCCC doğrudan JSTARS ile konuştu. Savaş uçakları hedef bilgilerini almak için ABCCC ile irtibata geçiyordu.**

TACC'den ortaya çıkan hedeflere saldırıları yönlendirmek için gerçekten çok fazla hüküm yoktu. Kara Delik planlamacıları, istihbarat mevcutsa direktifle verilebilecek hedeflere saldırma olasılığına karşı F-111'leri yerde alarmda tuttuklarını belirttiler. Ancak, bu önemli bir ön hazırlık zamanı gerektirecek ve acil saldırı gerektiren hedefleri listeden çıkartacak bir durumdu. İstihbaratın Saddam Hüseyin'e doğrudan saldırma potansiyeline işaret ettiği birkaç durum vardı. 22 Şubat'ta istihbarat, Saddam'ın saha dışında ya da gezici konferanslar için kullandığı meşhur "Komuta Winnebago"larından birinin yerini tespit etti ve başka bir görevden dönen iki F-111 bu hedefi vurdu. Bu tesadüfi bir olaydı.

Bu nedenle Scud Avı konusu sistem üzerinde önemli bir baskı oluşturdu. Scud'ları etkisiz hale getirme planı; füze depolama alanlarına, sabit rampalara ve mobil rampalara saldırı yapabilmek için alarm uçaklarını kullanmayı içeriyordu. Iraklılar sabit mevziler imha edildikten sonra bile hem İsrail'e hem de Suudi Arabistan'a Scud fırlatmaya başlayınca yerdeki uyarıların işe yaramayacağı anlaşıldı. İlk başta verilen tepki alarm uçakları ile işe başlamak oldu. Ancak bir tarihçinin gözlemlediği ve kayda geçtiği kendi kayıtlarındaki yorumlara göre Scud mevzilerini vuracak uçak sıkıntısı çekiliyordu çünkü eldeki diğer tüm uçaklar çeşitli görevlere planlanmıştı. Bu yüzden planlamacılar kaynaklarının bir kısmını bundan sonra bu mobil tehditleri aramaya bulmaya angaje olmaya ayırmaya başladılar. Yarbay Phil Tritschler bu işin yani Scud çalışmalarının başına getirildi.

Tritschler çoğu zaman henüz havalanmamış uçakları daha yerdeyken yeniden yönlendirmeye çalışıyordu. Ancak mobil Scud rampalarını bulup imha etmek için daha hızlı olmaları gerekiyordu. Scud fırlatmalarının çoğu gece yapıldığından, Albay Charles Haar bir grup Avcı Silahları Okulu (Fighter Weapons School) eğitmenini geceleri bu değişiklikler üzerinde çalışmaktan başka bir şey yapmamaları için görevlendirdi. Uçakları fırlatma alanlarına mümkün olduğunca çabuk ulaştırmak için çok çalıştılar. Tritschler bile bu işi bir kez yapmak zorunda kaldı. 14 Şubat günü, yerel saatle 11.46'da Keenan'ın hava savunma görevlilerinden biri "Scud alarmı!" diye bağırdı. Shriever Hava İstasyonu'ndaki Hava Kuvvetleri Uzay Komutanlığı yetkilileriyle telefonda konuşuyordu ve üç dakika sonra koordinatları sarı bir yapışkan kâğıda yazıp Tritschler'e verdi. Tritschler Kıdemli Hava Savunma Subayı'nın yanına gitti ve o da AWACS'a bazı uçakları fırlatma alanına yönlendirerek fırlatıcıları vurmaya çalışmalarını bildirdi. Yerel saatle 12.04'te AWACS, fırlatma bölgesinden yaklaşık 20 dakika uzaklıktaki bir hedefi vurması planlanan 4 uçaklık bir F-16 kolunu bölgeye yönlendireceğini söyledi.

Sonuçta koalisyon mobil Scud rampalarını bulma ve imha etme konusunda başarısız oldu. Gerekli bilgilerin çoğu bir yerlerde mevcuttu, ancak hava bileşen departmanı(unsuru) bu bilgileri başarılı saldırılara dönüştüremedi. Stratejik Hava Komutanlığı, CENTCOM'a fırlatma uyarısı ve füze yörüngesi vermek için stratejik uyarı sistemlerini kullanmanın bir yolunu geliştirmişti, bu da Patriotların gelen füzeleri nerede arayacaklarını belirlemelerine yardımcı oluyordu. Ancak uçaklar tam sahanın üzerinde olmadıkları sürece fırlatıcıları bulamıyorlardı. Aslında, 9 Şubat'ta iki F-15E bir fırlatmayı gözlemlemişti ancak yine de fırlatıcıların yerini tam olarak bulup saldıramamıştı.

Çöl Fırtınası'nda TACC çalışanları devam eden taktik görevleri yönetme işinden uzak durmaya çalıştı. Bu onların liderlik felsefesi idi ve aynı zamanda yeteneklerinin bir yansımasıydı. Plan düşmana tepki vermek için Push CAS ve Ölüm Kutusu engellemesi (KI. Killbox Interdiction) kullanmaktı. Ama düşman iş birliği yapmadı yani beklendiği gibi davranmadı. TACC kendisini, geçici hedeflere yönelik saldırıları başarılı kılmak için bilgileri bir araya getirme zorunluluğu içinde buldu. Bu durum Khafji sırasında bir dereceye kadar gerçekleşmiş olsa da orada bile TACC direnmiştir. Ancak Büyük Scud Avı, şimdi zamana duyarlı hedefleme dediğimiz şeye yönelik bir girişimi temsil etmektedir. CAOS, düşünen, tepki veren (saklanan) bir düşman tarafından kullanılan yeni hedefleri bulmak ve yok etmek için çeşitli aktörler arasında bilgi toplayacak ve dağıtacak kadar olgun değildi.

Ancak, hava savaşının gittiği yönün bu olduğu açıktı. Körfez Savaşı Hava Gücü Araştırması analistleri, hava savaşındaki bazı olayların "bir harekât alanı hava komutanının bir hava hareketinin gidişatını gerçek zamanlı olarak takip edebileceği ve hava gücünün esnekliğinden yararlanmak için seçici bir şekilde müdahale edebileceği, belki de çok uzak olmayan bir geleceğin göz kırpması" olduğunu söylemişlerdir.

Müttefik Kuvvetler

(Allied Force)

Müttefik Kuvvetler'de devam eden operasyonları yönlendirme ve yönetme çabaları tartışmalı hale geldi. Şu ana kadarki tartışmalarımız bize Müttefik Kuvvet operasyonları sırasında CAOC'nin görevinin üst düzey karar vericiler tarafından izin verilen hedeflere saldırmak olduğunu gösterdi. Buna pek çok geçici hedef de dahildi.

Hava bileşeni (hava unsuru) başlangıçta bu hedefleri takip etmek üzere kurulmamıştı. İlk plan hava savunmasının bastırılmasını ve Miloseviç teslim olana kadar sınırlı sayıda hedefin bombalanmasını içeriyordu. Teslim olmayınca Short'un CAOC'si baskıyı arttırmanın bir yolunu aradı. Fakat sabit hedeflerin bombalanmasına izin verilirken bu onaylananın ötesine yeni hedeflere genişletmelerine izin verilmedi. Ayrıca General Wesley Clark, Miloseviç'in Kosova'daki sahra güçlerine yoğunlaşmalarını istiyordu. Bu güçler etnik temizlik kampanyalarının yoğunluğunu önemli ölçüde arttırmışlardı ve bu da NATO için bir fırsat ve harekete geçmeleri için yetki sunuyordu. Harekât Direktör Yardımcısı ve Savaş Grubu Direktörü (Keenan'ın Çöl Fırtınası'ndaki CCO pozisyonuna benzer) Yarbay Gary Crowder "günboyu yapacak bir şeyler aradıklarını" hatırlıyor.

Sırlar hava savunmalarıyla bir kedi fare oyunu oynuyordu. Tehdit radarlarının ışın yapmasına nadiren izin veriyorlardı, bu nedenle Hava Kuvvetleri'nin hava savunmasını bastırmak için kullandığı Yüksek Hızlı Anti-Radyasyon Füzeleri (HARM) gibi geleneksel yöntemlerin çoğu etkisiz kalıyordu. Bunun yerine hava unsurları, Çöl Fırtınası'ndaki Scud Avı'na benzer şekilde, tehditleri ani olarak ortaya çıkan hedefler olarak değerlendirmeye almaya başlamak zorunda kaldı.

Sırp lar Kosova köylerinde de kedi fare oyununu kazanıyorlardı. Etnik temizlik konusunda da bir şeyler yapılması gerekiyordu. Ancak Short, hava gücünün tek başına kara birliklerine karşı, özellikle de birliklerin saklanabileceği ya da sivillerin arasına karışabileceği bir ortamda çok etkili olmadığını biliyordu. Dost kara birliklerinin olmaması, bunun teknik olarak bir CAS durumu olmadığı anlamına geliyordu. Ancak Kosovalı siviller şeklinde "dostlar" vardı, bu nedenle uçak mürettebatı düşman dışında herhangi bir şeyi vurmaya karşı benzer kısıtlamalara sahipti. Aslında dost kara birliklerinin olmaması, yerde düşmanı tanımlayacak ve sivillerden ayıracak "sensörlerin" olmadığı anlamına da geliyordu. Dahası, düşmanın bir işgale karşı kendini savunmak için yığınak yapmasına da gerek yoktu. Dolayısıyla Sırp birliklerini havadan bulmak bile büyük ve zor bir görevdi ve bir kez bulunduktan sonra sivilleri vurmadan ve saklandıkları yere geri dönmeden önce onlarla çatışmak daha da zordu.

Bu iki soruna yanıt olarak Short, CAOC'de bir "Esnek Hedefleme Hücresi" (Flex-targeting Cell) kurdu. Bunun aslında üç hücreden oluştuğunu gördük: bir ISR hücresi, bir IADS Ekibi ve bir Sahra Kuvvetleri Ekibi. ISR hücresi ile birlikte çalışan IADS ekibi birçok gerçek zamanlı bilgiye erişebiliyordu ama bu bilgileri, hareket etmeden önce geçici hava savunma hedeflerini vurmak için zamanında birleştirmekte zorlanıyordu.

IADS ekibi hedefin yerini tespit ettikten sonra, bilgiyi saldırı uçağına ulaştırmak zorundaydı. Çoğunlukla bunu Çöl Fırtınası'ndaki TACC'nin yaptığı gibi yapıyorlardı: koordinatları telsizle AWACS ya da JSTARS üzerinden iletiyorlardı. Bunu kolaylaştırmak için IADS hücresinde yanlarında bir JSTARS temsilcisi vardı. Ancak Kosova'da başka yollar da mevcuttu. Çatışmanın sonlarına doğru hava unsuru, İtalya'nın Brindisi kentindeki bir minibüsten F-15E'lere görüntü aktaran bir gerçek zamanlı hedefleme sistemi (real-time targeting system RTS) satın aldı. IADS ekibi görüntüleri sunucudan aldığı anda, bir RTS operatörü görüntüleri uçağına iletiyor, uçak personeli de bu görüntüleri kullanarak hedefi buluyor ve böylece hassas bir silahı (genellikle bir AGM-130) yönlendirebiliyordu. F-15E bu şekilde başarıyla yeniden hedeflenebilen hedefe yönlendirilebilen tek uçağıtı.

Ancak, GPS başka bir çözüm sağladı. Müşterek Doğrudan Saldırı Mühimmatı (Joint Direct Attack Munition, JDAM), GPS türevi güdüm sağlayan ucuz bir kuyruk kitine sahip dilsiz bir bombaydı. IADS ekibi doğru koordinatları sağlayabilirse, bir B-2 bombardıman uçağıının mürettebatı bir JDAM programlayabilir ve bu da hedefi inanılmaz bir doğrulukla vurabilirdi. Bu koordinatları elde etmek için IADS ekibi koordinatları ölçmek için ABD'deki kurumlara güvenmek zorundaydı. Bu kişiler her zaman sahada ki önceliklerin farkında değildi, bu nedenle onlarla koordinasyon zaman alıyordu. Ölçülendirme, hedefin yüksekliğini dikkate almak için koordinatları düz bir haritadan digital bir haritaya çevirmeye benzer bir süreçtir. Eğer bir silah hedefe doğrudan yeryüzüne dik olarak uçabilseydi, ölçülendirmeye gerek kalmazdı. Ancak bir açıyla yaklaşan silah, hedef alçak ya da yüksek bir kottaysa uzun ya da kısa kalabilir.

IADS ekibinin başarıları çok azdı. Savaştan sonra Albay Boyle tarafından verilen bir brifingde sadece üç örnek gösterilmiştir. Bir keresinde, bir U-2 uçuş sırasında sensörlerini bir SA-6'nın görüntüsünü alacak şekilde yeniden programlamış, ardından görüntüyü koordinatlarının değerlendirilmesi için Kaliforniya'daki Beale Hava Kuvvetleri Üssü'ne geri göndermiş ve bu görüntü daha sonra uçak mürettebatı hassas silahlarla hedefe doğru yönelmiş (just in bound) olan bir F-15E'nin kokpitine iletilmişti. Ancak daha tipik olarak, CAOC çalışanları hedefler hareket etmeden önce saldırıya geçmelerini sağlamak için bilgileri saldırı uçağılarına zamanında ulaştırmakta zorlanıyorlardı.

Temel olarak, Sahra Kuvvetleri ekibinin görevi aynıydı: Bulunması zor hedefleri bulmak ve onlara saldırmak. Ancak için parametreleri farklıydı. Yukarıda belirtildiği gibi, bu

teknik olarak CAS değildi ama ikincil zararlardan kaçınmak açısından aynı derecede talepkârdı. Yine de kara birlikleri yoktu, saldırıları yönetebilecek ve bu zayıttan kaçınılmasını sağlama sorumluluğunu üstlenebilecek sivil nüfus temsilcisi yoktu. Bu yüzden CAOC hangi hedeflerin vurulmasına onay verileceğine ilişkin kararların alınmasına yakından dahil oldu.

Sahra Kuvvetleri ekibi bu sorumluluğu yerine getirmek için gerekli bilgiye nadiren sahipti. C-3 Operasyon çalışanlarıyla birlikte otururken, diğer operasyon çalışanlarının kullandığı bilgileri kullanıyorlardı- ortak operasyonel resim (common operational picture COP) ve MAAAP slaytları. Bunlar Flex Targeters'ın ilgilendiği sorulara cevap vermiyordu. Operasyon çalışanları COP'un Kosova ya da Sırbistan üzerinde tam bir hava resmi sağlayabildiğini düşünmüyorlardı, bu yüzden uçakların takibini ABCCC, AWACS, E-2C Hawkeyes, JSTARS ve FAC-A'lara bıraktılar. Sahra Kuvvetleri ekibinin Kosova'nın güneyindeki operasyonlarla ilgili ana görevi, ROE'lere uygun olarak hedefleri onaylamaktı. Ancak çoğu zaman hedefler FAC-A'lar tarafından görsel olarak tanımlanıyordu, bu nedenle CAOC çalışanlarının aldığı tek şey, genellikle ABCCC'den geçen telsiz üzerinden sözlü bir açıklamaydı. Merkezi ve merkezi olmayan kontrolle ilgili sorumuz açısından bakıldığında, Kosova'nın güneyindeki hedeflerin onaylanması en önemli konulardan biridir.

CAOC'deki Sahra Kuvvetleri ekibinin diğerlerinin ulaşamadığı bilgilere ulaştığı zamanlar olmuştur. Savaştan sonra A-10 pilotları tarafından yazılan bir kitapta bu birkaç durum öne çıkmaktadır, çünkü pilotlar CAOC'nin diğer birçok durumdaki eylemleri hakkında sivri sözler sarf etmişlerdir. 11 Mayıs'ta Yarbay Mark Koechle ve Yüzbaşı Slobee O'Brien, ABCCC "Moonbeam" aracılığıyla kendilerine verilen talimatlar karşısında şoke oldular. Moonbeam onları kalıcı bir binaya saldırmaya yönlendirmişti ki bu o sırada ikincil hasar korkusuyla ROE'lere aykırı bir eylemdi. Saldırıyı tamamlayıp yollarına devam ettikten sonra Moonbeam onları tekrar saldırmaları için yönlendirdi çünkü binanın içinde ve çevresinde askerler vardı. Son olarak, Moonbeam onları içinde zırhlı araçların bulunduğu yakındaki bir ahıra saldırmaya yönlendirdi. A-10 pilotları buna uymuşlar ama temkinli davranmışlar çünkü talimatların bir Predator'dan CAOC ve ABCCC aracılığıyla kendilerine iletildiğini daha sonra öğrenmişler. Yazılı söyleminde Koechle, özellikle de görev son derece başarılı bir görev olduğu için, talimat almayı umursamıyor gibi görünüyordu. Bu açıkça Flex Cell'in FAC-A'lardan daha fazla bilgiye sahip olduğu bir durumdu.

Flex Cell'in elektronik kaynaklardan bilgi edindiği başka zamanlar da olmuştur. Ancak tüm bu kaynakları birleştirmek zordu çünkü entegre değillerdi. Predator ve JSTARS videoları, U-2 görüntüleri ve RC-135 elektronik verileri sadece IADS ekibinin çalıştığı ISR Hücresinde mevcuttu, bu nedenle Muharebe Kurmay Bölümündeki (Battle Staff Division.) insanlar tarafından kullanılamıyordu.

Başlangıçta Flex Cell sadece bu tür ek bilgilere sahip olduğunda müdahale ediyordu. Shor'un başlangıçta A-10 ve F-16 FAC-A'lara direktifi, KEZ'de (KEZ; Kosovo Engagement Zone) Kosova Angajman Bölgesinde saldırılacak hedefleri belirleme ve onaylama konusunda "çekicin" onlarda olduğuydu.

Ancak bu arada yaşanan birkaç olay CAOC'nin hedefleri onaylama yetkisini FAC-A'lardan geri almasına neden oldu. 14 Nisan'da bir F-16 FAC-A yanlışlıkla Djakovica yakınlarında sivil araçlardan oluşan bir kola askeri olduklarını düşünerek saldırı düzenledi. Bunun üzerine planlamacılar ROE'leri sıkılaştırarak saldırıları sadece askeri araçlarla sınırlandırdı ve ordu tarafından kullanılan sivil araçlara saldırı yapılmasına izin vermedi. Coğrafyaya bağlı olarak ROE'lerde de benzer değişiklikler yapıldı ve bu da FAC-A'lara tanınan takdir yetkisini daha da kısıtladı.

Bu durumun pilotların izin almadan herhangi bir hedefe saldırma konusunda aşırı temkinli davranmalarına neden olduğunu daha sonra göreceğiz. Yavaş yavaş, pilotlar o kadar ihtiyatlı hale geldiler ki, çoğu hedef için CAOC'nin onayını almanın gerekli olduğunu hissettiler. Görünüşe göre bu da CAOC'yi muhafazakâr olmaya itti, çünkü artık kararlardan doğrudan onlar sorumluydu. Sonuç, Sahra Kuvvetleri ekibinden neredeyse her hedef için sadece telsizden gelen bilgilere dayanarak sorarak oradan gelen bilgilere göre karar vermelerinin istendiği bir durum ortaya çıktı.

Bu durum savaşın son iki haftasında değişti. Bu dönemde Kosova Kurtuluş Ordusu (Kosovo Liberation Army KLA) Pastrik Dağı yakınlarında bir saldırı başlattı. Sırp lar sonunda saldırıyı püskürtmeyi başardılar, ancak bunu yapmak için saklandıkları yerden çıkmaları ve savunma için yığınak yapmaları gerekiyordu. Bu da onları savaşta daha önce görülmemiş ölçüde hava gücüne karşı savunmasız hale getirdi. ROE'ler, hedeflerin belirli bir daire içinde olması koşuluyla, FAC-A'ların uçakları önce CAOC ile koordine etmeden hedeflere yönlendirmelerine izin verecek şekilde gevşetildi. JSTARS uçakları bazen Sırp birliklerini araçlarıyla hareket halindeyken tespit edebiliyordu, her ne kadar Sırp lar mümkün olduğunca gizli hareket etmeye çalışsalar da. JSTARS daha sonra koordinatları telsizle FAC-A'lara bildiriyor, onlar da daha yakından bakıp saldırıları yönlendiriyordu. Hatta bir keresinde JSTARS savaş yöneticileri B-1'leri bir FAC-A olmadan bir hedefe saldırmaları için yönlendirdiler.

Bu savaşın sonlarına doğru daha merkezi olmayan bir otoriteye geçiş, savaşın doğasının aslında kontrolün ele alınış şekliyle yani merkezi kontrol veya ademi merkezi kontrol ile çok yakın ilgisi olduğunu gösteriyor gibi görünüyor. Amaç, Miloseviç'in kararlılığının kırılmasını sağlarken, NATO'nun kararlılığını göstermek ve sürdürmek için Miloseviç'e üstün gelmekti. Bu bir hesaplama oyunuydu. İttifak ne kadarını kaldırabilirdi? Miloseviç ne kadarını kaldırabilirdi? Kosova'da Sırp Ordusu'na yapılan saldırılar, yapılacak doğru şey olmaları ve dolayısıyla NATO'nun haklı olduğunu göstermeleri açısından hayati önem taşıyordu. Ancak sivillerin dikkatsizce bombalanması nedeniyle ittifakta bir çatlak oluşması riski, herhangi bir saldırıda, hatta saldırıların toplamında başarılı olmanın getireceği potansiyel kazançtan çok daha büyüktü. Bu nedenle Djakovica yakınlarında sivil bir konvoyu yapılan yanlış saldırı ikincil hasar riskinin yüksek olduğunu kanıtladığında, Shor'un CAOC'si hava mürettebatına sıkı ROE'ler uyguladı (irtifa kısıtlamalarını gevşetmiş olsalar da). ROE'ler o kadar sıkıydı ki, hava mürettebatı kendini çoğu durumda ve muhtemelen gerekenden daha fazla izin isterken buldu. Dolayısıyla, Esnek Hedefleme Hücresi her ne kadar uçucu ekiplerin geçici hedefleri bulmak için bilgileri bir araya getirmelerine yardımcı olmak için geliştirilmiş olsa da havacıların ROE'lere titizlikle uymalarını sağlamak için bir engelleyici kademe haline geldi.

Mayıs ayı sonundaki Kosova Özgürlük Ordusu (Kosovo Liberation Army KLA) saldırısı hesapları değiştirdi. Artık Sırp Ordusu'nu gerçekten yenme ve bu süreçte Miloseviç'in parçalanmasına neden olma potansiyeli vardı. Potansiyel kazançların potansiyel risklerden daha ağır basmasıyla -özellikle de taarruz Sırp birliklerinin bir miktar yığınak yapmasına neden olduğu için- CAOC daha fazla yetkiyi devretti. Bu da OODA Döngüsünü kısaltmanın hala en iyi yoluyla.

Sürekli Özgürlük (Enduring Freedom)

Kosova'da olduğu gibi Afganistan'daki hava operasyonları hakkında da sadece PSAB'daki CAOC'nin bakış açısından konuşmak mümkün değildir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Afganistan'daki strateji konusunda büyük bir belirsizlik vardı. General Franks'in Tampa Bay, Florida'daki CENTCOM karargahında, devam eden görevleri izlemesine ve hatta

yönlendirmesine olanak tanıyan bir TST Hücresi vardı. Ancak başlangıçta operasyonların gerçekte nasıl zaferle sonuçlanacağını- başarı mekanizmasını- anlamak zordu.

Ancak kesin olan bir şey vardı. Savaşın ikinci gecesinde Molla Muhammed Ömer'in konvoyu Khandahar yakınlarında tespit edildiğinde, tespit edilen hedef oldukça kazançlı ve değerli bir hedefti. Taliban'ın ruhani liderini bu kadar çabuk öldürmenin stratejik sonuçları çok büyük olabilirdi. Konvoy şehre doğru ilerlerken, binlerce mil uzakta bulunan ABD askeri liderliği ve generaller birdenbire gelişen bu olaya dikkat kesildi.

Tampa Körfezi'nde General Franks durumu izliyordu. Yardımcısı tarafından CIA'in Predator'ının bir hedefi olduğu konusunda kendisine bilgi verilmiş ve uyarılmıştı. Bir önceki bölümde anlattığımız TST/füzyon hücresine gitti ve buradan faaliyeti izleyip yönlendirebildi. Bu sürecin bu ilk örneğinde Franks TST için karar verici konumundaydı, ancak savaşın ilerleyen dönemlerinde bu yetkisini Tümgeneral Renuart'a devredecekti. Franks kitabında Renuart'tan CAOC'nin "bir ölüm kutusu kurmasını" istediğini, böylece uçakların hareket halindeki konvoyu şehre ulaşmadan önce imha edebileceğini hatırlıyor. Bu anlatıma göre, CAOC bunu yeterince hızlı yapamadı ve konvoy Khandahar'ın ortasında, ikincisi bir camide olmak üzere iki kez durdu. Burada Franks, Hellfire füzeleriyle donanmış Predator'u Omar'a ait olduğundan şüphelendiği bir araca ateş etmesi için yönlendirdi. Füze aracı imha etti ve insanlar kalan araçlara binerek başka bir binaya doğru hızla uzaklaştılar. Franks bu kez Bakan Rumsfeld'i arayarak uçakların yüksek zayıatlı bir hedef olarak gördüğü yerleşkeyi imha etmesi için izin istedi. Franks, kitabında yasal temsilcisi Deniz Yüzbaşı Shelly Young'ın her hedef için aynı fikirde olduğunda ısrar eder.

Suudi Arabistan'daki CAOC'de Tuğgeneral Deptula, Korgeneral Wald ile birlikte izliyordu. F-18'leri sadece 20 mil güneye yerleştirmişlerdi. Ancak konvoyun yola çıktığı yerleşke, Ekim ayının ilerleyen günlerinde gerçekleşecek bir özel harekât saldırısını beklemek üzere vurulmayacaklar listesinde tutulan bir hedefti. Konvoy Khandahar'a doğru ilerlerken Deptula CENTCOM'daki bağlantılarından birini aradığını, Wald ise saldırı izni istemek için Franks'e ulaşmaya çalıştığını hatırlıyor. Telefonda konuşurlarken, Deptula bir aracın görünürde hiçbir uyarı olmadan havaya uçtuğunu görünce şaşırılmış. İnsanları dağıtmak yerine konvoyun tamamını yok etmek için uçaktaki 500 lb'lik lazer güdümlü bombaları kullanma izni alamamak onu hayal kırıklığına uğratmıştı.

Virginia'daki Langley Hava Kuvvetleri Üssü'nde CIA analistleri de izliyordu. Franks onlardan nihai hedefin bir cami olduğuna dair istenmeyen bilgiler aldığını hatırlıyor; bu bilgilere katılmamış ve nihayetinde kendi ayrıcalığı olduğu üzere bunları görmezden gelmişti. Bir hafta sonra New Yorker'da yayınlanan bir makalede, içeridekiler Seymour Hersh'e CENTCOM'un hukuk danışmanlarının Franks'in cami olarak tanımladığı ikinci binaya saldırmaktan çekindiklerini söyledi.

Anlatımlardaki farklılıkları uzlaştırmak zordur. Predator bir CIA Predator'uydu ve komuta ilişkileri hava bileşkesi (hava departmanı, hava unsurları) yerine CENTCOM'un operasyonel kontrole sahip olacağı şekilde kurulmuştu. Bu ilk olay olduğu için Franks'in kararları vermek isteyeceği tahmin edilebilir. Ancak hava bileşkesinin/unsurunun (air Component), yetkili personelinin kendilerinden daha üst düzeyde görünen bir muharip komutan tarafından bu tür ayrıntılara kadar girip yönlendirilme yapılmasından rahatsız olacağı da tahmin edilebilir. CAOC'nin hedefe saldırmak için bir ölüm kutusu kurmasına gerek yoktu, ancak zamanında ya da yeterince önce haber almış olsalardı bunu kolayca yapabilirlerdi. İhtiyaç duydukları şey hedefe saldırmak için izin almaktı. Franks sonunda bu kararları Operasyon Şefi (J-3) Renuart'a devretti ama bu yine de kararların operasyonu icra eden hava bileşkesi hava unsuru değil de yerine Tampa'da bir kurmay subay tarafından alındığı anlamına geliyordu. Daha önce Rumsfeld ve Milli Güvenlik Kurulunun (NSC) ikincil

hasar potansiyeli yüksek hedefleri vurma konusunda sıkı ROE'ler oluşturduğunu görmüştük, dolayısıyla bu sıkı tutulan yetki muhtemelen CENTCOM'un hesap verme sorumluluğunun doğal bir sonucuydu.

Ancak kesin olan bir şey var: tüm bu karar vericileri birbirine bağlayan teknolojiye rağmen, hiçbiri resmin tamamını bilmiyordu. Görünüşe göre Franks konvoy çöldeyken hava unsurlarını harekete geçirmeye çalışmış ama hava unsurları bunu hiç anlamamıştı. Harekete geçmek istiyorlardı ama yetkileri yoktu. Bir önceki bölümde anlatıldığı gibi birbiriyle rekabet eden "hesaplama merkezleri" (centres of calculation) vardı. Üst düzey merkez ve makam olan CENTCOM'un uçaklar üzerinde doğrudan kontrolü yoktu ama saldırı izni verme yetkisini elinde tutuyordu. Bu durum, daha alt düzeydeki merkezin, CENTAF'ın CAOC'sinin, aynı bilgilere sahip olmasına rağmen uygulamaya geçmesini, uygulama yapmasını imkânsız hale getirmiştir. CAOC'deki TCT Hücre Şefi Albay Hodges'a göre bu durum sık sık meydana geliyordu; ekibin önündeki en büyük engel CENTCOM'dan izin almaktı. Bu da karar yetkisinin üst düzeyde olmasının bazen merkezi kontrolü kolaylaştırmak yerine sulandırabileceğinin bir başka örneğidir.

CAOC'nin Predator'dan uçakların üzerindeki mühimmata bilgi aktarmak için yeni yolları vardı. Bazıları Predator'un lazer işaretleyicisi gibi şeylerdi bazıları da AC-130'ların Predator tarafından desteklenmesini, beslenmesini sağlayacak şekilde modifiye edilmesi gibi şeylerken tüm bunlar Predator'un yeteneklerine ve diğer uçaklarla birlikte çalışabilme kabiliyetine bağlıydı. Diğer çözüm yolları ise CAOC'nin ya da daha üst seviyelerin müdahalesine bağlıydı. Yukarıda gördüğümüz gibi, bazı Predatorlar Hellfire füzeleri taşıyordu ve bunlar çok yüksek irtifalardan da kullanılabilirdi. Alternatif olarak, Predator videosu hareketsiz bir resme çevrilebilir ve GPS güdümlü bir JDAM için hassas ölçülü koordinatları bulmak için kullanılabilir. CAOC, başka bir binada olmasına rağmen PSAB'da Rainbow adında bir ölçüm sistemine sahipti. Dördüncü olarak, Muharebe Harekât subayları uçakla hedef üzerine konuşabilir ve hava mürettebatının lazer güdümlü veya dilsiz GPS güdümlü mühimmatlarla kendi taarruzunu yapmasına izin verebilirdi. Her ne kadar sonunda CAOC'de çalışan FAC kalifikasyonuna sahip bir kişi olsa da ilk başlarda insanlar sadece yapmaları gerekeni yapıyor, genellikle hava mürettebatına ulaşmak için AWACS üzerinden talimatlar iletiyorlardı. **Sonunda, Predator operatörleri doğrudan hava mürettebatıyla konuşma yapmalarını sağlayacak eğitimi aldılar.**

İHA'lar CAOC'ye hedefleri bulmak için iyi bir imkân sağlamıştı. Ancak bunlar kıt kaynaklardı. Ayrıca, kara kuvvetleriyle koordinasyona yardımcı olamıyorlardı. Sahada bir savaş vardı ve etkili olabilmesi için hava gücünün bu karada yürütülen savaşla koordine edilmesi gerekiyordu. Irak ve Kosova'da olduğu gibi, karada görev yapan insanların kendileri kendi gözlemleri ve gözleri ile bu savaş koordinasyonunun bir parçası olmaları gerekmektedir.

19 Ekim'de ilk askeri özel kuvvetler operasyon timleri Afganistan'a indi. CIA'in, gelişlerine zemin hazırlamak için ülkede zaten bir ekibi vardı, dolayısıyla özel harekât timleri işe koyulmaya hazırdı. Ancak iki ekibin sahip oldukları öncelikleri konusunda birbirlerinden farklı görüş ve beklentileri olduğu belliydi. Ekiplerden biri, Tiger 1 (Ekip 555), Bagram yakınlarındaki Shamali Ovası'na gitti. Tiger1, uçakları kontrol etmek üzere eğitilmiş ve hassas hedef koordinatları sağlayabilecek donanıma sahip bir Özel Harekât Taktik Hava Kontrolörünü (Special Operations Tactical Air Controller SOTAC)yanlarına almayı tercih etmişti. Diğer, Kaplan 2, Mezar-ı Şerif'in güneyine gitti ve bir (Special Operations Tactical Air Controller SOTAC) ya da ilgili ekipmanı götürmesi. CAOC'nin Muharebe Operasyonları katındaki pek çok kilit kişi ekiplerin yerleştirildiğinden bile haberdar değildi. Dolayısıyla, 22 Ekim'de CAOC hava desteği için bir çağrı aldığı anda, Albay Gary Crowder- esasen Muharebe Operasyonları Şefi (Chief of Combat Operations CCO) olan bir rolü yerine getiriyordu- biraz

doğaçlama yapmak zorunda kaldı. Çağrı Tiger 2'den UHF uydu telsizi üzerinden gelmişti. Crowder ekibin çağrılarını "şifreli" olarak tanımlıyordu çünkü doktrinel prosedürleri takip etmiyorlardı. CAOC, Tiger 2'nin bir geçidin güney tarafında olduğunu ve kuzey tarafından ateş aldığını deşifre edebildi. Crowder'ın adamları, "Düşman benim bulunduğum yerin bir mil kuzeyinde" gibi kaba talimatlar kullanarak düşmanın konumunu belirledi ve en yakın uçağı, bir B-52'yi, (hassas, rüzgâra göre düzeltilmiş msket bombaları olan CBU-103'lerle "tespit turları" (spotting rounds) atması için yönlendirdi. Atıştan sonra Tiger 2 arayıp atışın hedefin "bir mil" doğusuna yapıldığını söyledi. CAOC, B-52'yi aynı hassas silahları ilk noktanın 6000 feet batısındaki bir noktaya bırakması için yönlendirdi ve bunun ardından Tiger 2 saldırının hedefin "iki mil doğusuna" yapıldığını bildirdi. CAOC'deki subaylar hayal kırıklığına uğramıştı.

Tiger 1 hemen başarıya ulaşırken, Tiger 2'nin hava gücünün desteğini alarak benzer bir başarı elde etmesini sağlayacak insan ve malzemeyi onlara ulaştırmak bir haftadan fazla zaman alacaktı. O zamandan itibaren Afganistan'a giren tüm ekipler, uçaklara koordinat sağlamak için eğitimli kontrolörler ve ekipmanları yanlarına aldı. Ekim ayı ortalarında 12 kişilik üç ekiple yola çıkan ABD kuvvetleri, 8 Aralık'a kadar 17 ekibe ulaştı. Bu ekipler, koalisyon güçleri için ikmal uçaklarının yanı sıra düşman hedeflerine atılan bombalar da dahil olmak üzere her türlü hava gücünün hedeflenmesine yardımcı oldu.

Sınırsız Özgürlük (Enduring Freedom)'da uçan hava mürettebatı kendi kokpitlerinin dışından gelen bilgilere bağımlıydı. ABD'nin sahada büyük bir konvansiyonel gücü yoktu ve düşman ülke genelinde cepler halindeydi. Çöl Fırtınası'nda kullanılan Push CAS ve Öldürme Kutusu Yasağı (Killbox Interdiction) mümkün değildi çünkü uygun komuta yapısı mevcut değildi. Hava gücünün rolü hedeflere hassas ateş gücü sağlamaktı. Savaş uçakları için ROE'ler o kadar katıydı ki kendi başlarına hedef bulup saldırmaları mümkün değildi. CAOC hızlı yeniden hedeflemeyi kolaylaştırmak için bazı ön planlamalar yaptı. Tüm şehirlerin koordinatlarını gösteren şablonlar hazırladılar, böylece hava mürettebatını sadece şablondaki bir numaraya bakarak belirli bölgelere saldırmaya yönlendirebildiler. Ancak bu çabaların yanı sıra, hava ekipleri havadayken kendilerine hedef bulmaları için ya CAOC'a ya da yerde ki ekiplere güveniyorlardı. Bir yer ekibiyle temasa geçmeleri emredilene kadar neredeyse tüm görev detayları için CAOC'den gelen talimatları takip ediyorlardı. Ondan sonra, yer ekibin kontrolü altındaydılar.

Ancak CAOC bu yeni savaş türünü yürütmeyi öğrenirken, eski türle ilgili dersler kaybolmuş gibi görünüyor. Gerçek şu ki Kuzey İttifakı ile Taliban güçleri arasında büyük ölçüde konvansiyonel muharebeler yaşandı. Klasik kara muharebelerinde CAS'ı sorunsuz bir şekilde entegre etmek için yapılması gereken bazı hazırlıklar vardır. Çöl Fırtınası'nda bu işin büyük ve önemli bir parçasının FSCL uygulaması olduğunu gördük. Afganistan savaşının ilk bölümünde, bu tür bir kontrol tedbirini harekât alanının genelinde kullanmak mümkün değildi, çünkü özel harekât kuvvetlerinin birlikte çalıştığı "dostlar" ile düşman arasında iyi tanımlanmış bir sınır yoktu. Ancak, kontrolörlerin çok sayıda uçağı çarpışmaya neden olmadan bir bölgeden verimli bir şekilde geçirebilmeleri için başlangıç noktalarının (IP'ler) belirlenmesi gibi başka hazırlıklar da vardır. OEF için, planlamacılar tüm ülkeyi 30 deniz mili uzunluğunda ölüm kutularına böldüler ve köşeleri IP olarak belirlediler- Anaconda da dahil olmak üzere birçok savaş için aslında yetersiz olduğu ortaya çıkan hızlı bir çözüm idi bu killbox işlemi. Normalde bunun gerçekleşmesini sağlayan bağlantı, CAOC'deki Ordu Savaş Alanı Koordinasyon Müfrezesi'dir (Battlefield Coordination Detachment BCD). Ancak OEF sırasında CAOC'nin kara kuvvetleriyle bağlantısı özel kuvvetler ekipleri aracılığıyla sağlanmaktaydı. Çoğu zaman özel kuvvetler GPS güdümlü mühimmat talep ediyordu ve tek bir bölgede az sayıda uçak bulunuyordu, bu nedenle ayrıntılı koordinasyon gerekli değildi. CAOC'nin görevi uçakları ekiplere ulaştırmak ve geçici hedefleri vurmalarına yardımcı olmaktı. Sonuçlarını Bölüm 5'te gördük; Mezar-ı Şerif ve Anakonda Operasyonu gibi

konvansiyonel saldırılar sırasında hava unsurları ile kara kuvvetleri arasında koordinasyon zayıftı ya da hiç yoktu.

Dolayısıyla Sonsuz Özgürlük (Enduring Freedom), CAOS için bir geçiş noktası olmuş gibi görünüyor. Önceki bölümlerde ele aldığımız faktörler bir araya gelerek bu bölümde gördüklerimizi ortaya çıkardı. Bu savaşın askeri hedefleri konusunda önemli bir belirsizlik vardı. Hava unsurunu strateji geliştirme işinden uzaklaştıran karmaşık ilişkiler vardı. CAOC ve CENTCOM'daki insanlar başarılı olmak için ne gerekiyorsa yapmaya yöneldiler. "Yönlendirilmiş teleskoplarından" bilgi alma ve kullanma becerileri artmıştı. Tüm bunlar bir araya gelerek hava unsurunun dikkatini, Taliban ve El Kaide'ye karşı savaşın gidişatını değiştiren devrim niteliğinde bir operasyon türü olan bir tür "TST savaşı" şeklinde devam eden operasyonları yönlendirmeye odakladı. Ancak sıra diğer konvansiyonel kuvvetlerle koordine edilen daha büyük, daha karmaşık operasyonları yürütmeye geldiğinde, kabiliyet lazım olan yerde hazır değildi ve harekâta ait derinlik de orada değildi ve oluşmamıştı. Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük arasında kurulan ilişki olmasaydı, ikincisi olduğundan çok daha zor gerçekleştirilebilir ve zor olabilirdi.

Irak'a Özgürlük

(Iraqi Freedom)

Nellis ve Shaw Hava Kuvvetleri Üslerinde 2002 sonları ve 2003 başlarında yapılan uygulamalar bu ilişkinin geliştirilmesi için üzerinde çalışılan sürecin önemli bir parçasıydı. Irak'a Özgürlük Operasyonu için muharip operasyonlar başlatıldığında, hava bileşeni (air component) Scud Avcılığı ve dinamik hedefleme ile ilgili üç tatbikat gerçekleştirmişti bile. Hurlburt'taki 505. Komuta ve Kontrol Kanadı bu tatbikatlardan ve Sonsuz Özgürlük Harekâtı'ndan alınan derslere dayanarak resmi taktikler, teknikler ve prosedürler geliştirmiş ve yazmış ve hepsi de kullanacakları usul yöntem ve araçlar konusunda eğitilmişti. Bu çalışmayı yapanların bazıları Enduring Freedom'da birlikte çalışmış, diğerleri ise Nellis'teki Hava Harp Merkezi (Air Warfare Center at Nellis) ve Fallon Donanma Hava İstasyonu (Fallon Naval Air Station) 'ndaki Donanma Taarruz ve Hava Harp Merkezi (Naval Strike and Air Warfare Center)'ndeki eğitimciler arasından seçilmişti.

Son bölümde incelediğimiz TCT Hücresi esasen CAOC'nin ilgi odağıydı. Savaşın ilk aşamasına ilişkin resmi hava bileşeni raporu, "Irak'a Özgürlük Operasyonu: Rakamlarla" adlı rapora göre 156 TST ve 686 dinamik hedef vuruldu; bunların 50'si "liderlik, direktif" hedeflerine, 102'si ise Scud gibi karadan karaya füzeleri de içeren "KİS"lere yönelikti. Ancak bunlar sadece Franks ya da Moseley tarafından TST ya da Dinamik Hedefler olarak sınıflandırılan görevlerdir. Enduring Freedom'da olduğu gibi, TCT Hücresi ATO'da listelenmiş bir hedefi olmayan birçok başka görevde de yer aldı. Toplamda, ilk 21 günde 3500'den fazla hedef üzerinde çalıştılar ve bunlardan 2100'den fazla saldırı yönettiler. Bunların her biri normal görevlerden daha fazla dikkat çekmiştir. Bu görevler için CAOC'nin hedefi doğrulaması, gerekirse ISR varlıklarından daha fazla bilgi alması, hedefe saldıracak varlıkları bulması ve tüm bileşenlerle koordinasyon sağlaması gerekiyordu. Irak a Özgürlük Operasyonunda (OIF Operation Iraqi Freedom)'de tek bir görevi koordine etmek dakikalar ile saatler arasında sürüyordu.

En üst düzeyde onay gerektiren liderlik hedefleri angajmanı en uzun süren hedeflerdi. CIA Başkanı George Tenet, 19 Mart 2003'te savaşın planlı olarak başlamasından önce sahadaki ajanlarından Saddam'ın nerede olduğuna dair bir ipucu aldığı anda, oyuncuları bir araya getirmek, karar vermek ve bombaları atmak altı buçuk saat sürdü. Ancak karar vericiler Başkan Bush ve MGK'ydı, karar savaş planının tamamen yenilenmesini içeriyordu ve ihbar sırasında uçaklar havada bile değildi. Buna karşın 7 Nisan'da Bağdat'ta ortalığa düşen bir

ihbarın ardından havada talimat bekleyen bir B-1'in Mansur'un seçkin bir semtindeki bir konuta dört adet 2,000 lb. bomba atması sadece 45 dakika sürdü. Bu durumda, TCT Hücresi'nin Franks'tan daha yükseğe çıkmaması gerekiyordu ve saldırı uçağı havada görevi bekliyordu. Bu görevlerin her biri aslında mümkün olduğunca az zamana sıkıştırılmış tam bir ATO döngüsüydü.

İyi haber, süreçlerin Enduring Freedom'dan bu yana iyileşmiş olmasıydı. Franks, hava unsurunun ortaya çıkan hedefleri hızla kovuşturmak için sağlam bir sürece sahip olduğunu fark etti. Karar vericiyi ve belirli hedef sınıfları için gereken doğrulama seviyesini belirleyen bir matris geliştirdi. Irak'ın batı çöllerinde Scud avcılığı için izin CFACC'nin seviyesinin bile altına indi- uygulamalarda geliştirilen prosedürlere göre AWACS genellikle bu görevleri yönlendirebilirdi.

TCT Hücresi başka birçok görevde de çalıştı. Enduring Freedom'da olduğu gibi, hava unsurları için de savaş ilk haftadan sonra bir tepki (Reaksiyon) savaşına dönüştü. Bundan sonraki görevlerin çoğu önceden planlanmış bir hedef olmadan havalandı. Hücrenin yönettiği 2100 görevden sadece 842'si "TST" veya "dinamik hedefler" olarak sınıflandırılmıştır. Diğerleri TCT Hücresi'nin Killbox Interdiction'(KI)ya da CAS şeklinde çalıştığı görevlerdi.

Yine de bu görevlerin toplamının sadece bir kısmında TCT nin katkıları hissedilmiştir. Killbox Interdiction ve CAS'a adanmış 15,000'den fazla görev vardı. Moseley'in CAOC'unda bu görevler için oluşturulmuş bir hücre vardı: buna KI/CAS (üyeleri tarafından gururla "kick_ss" olarak telaffuz edilir) hücresi deniyordu. Hücrenin tüm planlama toplantılarına katılmak, onaylanmış hedef listesinden (JIPTL) önleme hedeflerini almak ve kara unsurunun harekâtını destekleyecek şekilde CAS'ı planlamakla görevli üyeleri vardı. Ancak bir hedefe saldırma yetkisi genellikle CAOC'den daha aşağıya devredilirdi.

CAOC genellikle (Killbox Interdiction) KI görevlerinde hangi hedeflere saldırılacağı konusunda nihai kararları vermek üzere hava ekibini görevlendirirdi. Kara unsurdan gelen taleplere dayanarak, CAOC ATO'daki bir uçağı belirli bir ölüm kutusuna engelleme (KI) bölgesine gönderip müdahale etmekle görevlendirirdi. Mümkünse, ATO açıklamalarında belirli hedefleri listelerdi- normalde, zırhlı, topçu vb. gibi bir hedef öncelikleri listesi de vardı. Ancak CAOC, hava mürettebatının gerçekten yararlı bulduğu başka bir şey daha yaptı. Planlamacılar açıklamalarında görevin amacını da kısaca açıklarlardı, böylece hava ekibi öngörülemez durumlarda muhakemesini nasıl kullanacağını bilirdi.

Yine de bilgi toplama kabiliyeti sayesinde, CAOC bazı zamanlar devam etmekte olan bazı öldürme kutusu engelleme (KI) görevlerinde rol oynamıştır. ISR Bölümü hedefleri bulma ve daha sonra bunları hava mürettebatına (air component) iletme yeteneğine sahipti. Bu vakaların çoğunda, bir sonraki bölümde göreceğimiz gibi, CAOC hava mürettebatına bilgi ulaştırma sürecini kolaylaştırıyordu. CAOC sensörler, özellikle de Global Hawklar aracılığıyla güncel hedef bilgilerini alabildiğinde, hedefleri bulmalarına yardımcı olmak için bu bilgileri hava ekibine aktarıyordu.

Rakamlara dayanarak, CAOC'nin olabildiğince çok sayıda öldürme kutusu engelleme (KI) görevine katıldığı ve eldeki kaynaklarla sınırlı olduğu görülüyor bu sınırlamalar ya sensörlerin hedef bulma yeteneği ya da TCT Hücresinin tüm bu hedefler için koordinasyonu idare etme yeteneğinde ki limitlerden kaynaklanıyordu. CAOC'nin öldürme kutusu engelleme (KI) görevlerine katılmama kararı alması gerekmiyordu; sadece daha fazla göreve katılma kabiliyetleri yoktu.

CAS görevlerinde de komutanların müdahalesi Çöl Fırtınası'nda olduğundan daha fazla olmuştur. CAOC genellikle CAS görevleri için hedef bulma işine karışmıyordu. Ancak diğer uzak pozisyonlardaki insanlar sensör-iletişim döngülerini kullanarak uçakların hedefleri

bulmasına yardımcı olabiliyorlardı. Ayrıca bunu oldukça uzun menzile kadar yapabildiler ve dost birlikleri vurma riskini azalttılar. Sonuç olarak, kontrolörün hem uçağı hem de hedefi görebildiğı Tip 1 kontrol örnekleri azaldı. Giderek artan sayıda Tip 2 (kontrolör ya hedefi ya da uçağı görebiliyor ama ikisini birden aynı anda göremiyor) ya da Tip 3 (kontrolör ikisini de göremiyor ve "sıcak temizlendi" yerine "angajman için temizlendi" diyor) vardı.

Bu da diğerlerinin de görevleri yönetme ya da yetkiyi devretme konusunda benzer durumlarla karşı karşıya kaldıklarının bir göstergesidir. Bölüm 5'te Ordu'nun kendi bölgesindeki manevralar ile hava gücü de dahil olmak üzere ateşi yakın bir şekilde senkronize etmeye çalıştığını söylemiştik. Wallace'ın "kolordu şekillendirmeyi" (corps shaping), ölüm kutusu engellemeye (KI) tercih etmesinin bir nedeni de bunun çok daha etkili olduğunu düşünmesidir. **Onun verilerine göre, düşman gücünün öldürme kutusu engellemesinden (KI) sonra kayda değer ölçüde azalmadığını, ancak kolordu şekillendirmesinden sonra düşman gücünün azaldığını göstermiştir.** Bu konuyla ilgili diğer bir sorun, öldürme kutusu engellemesinin (KI)verdiği zararı takip etmenin iyi bir yolunun olmamasıdır. Kara ve hava unsurları arasındaki görevlendirme sürecinin, komutanları ölüm kutularına yapılan saldırıların yerini ve sonuçlarını takip edemez hale getirdiğini gördük. Sonuç olarak kara komutanları nokta atışı saldırılar yerine genel "temas için hareket" komutu vermek zorunda kalmıştır. Ancak bu kısmen savaşın doğasından kaynaklanıyordu. Wallace bile daha sonra verdiği bir röportajda müfrezeden tugay seviyesine kadar her hareketin temas hareketi olduğunu çünkü düşmanı tanımlamanın imkânsız olduğunu itiraf etmişti. Wallace'ın "kolordu şekillendirmeyi" ölüm kutusu engellemeye tercih etmesinin gerçek nedeni bu gibi görünüyor. 30 deniz mili karelik ölüm alanının çok büyük olduğunu söylüyordu. Daha küçük, daha kesin alanlar açabilmek istiyordu. Ölüm kutusu engelleme (KI) ile yapılan müdahale Wallace'a saldırıların nerede yapılacağına karar verme, hatta saldırıların nerede yapıldığını görme imkânı vermiyordu.

Deniz Piyadeleri ve Kara Kuvvetleri CAS konusunda oldukça farklı kararlar almıştır. Deniz Piyadeleri'nin DASC'ı (Direct Air Support Center) kendi sektörlerine giren ve çıkan uçak trafiğini en üst düzeye çıkarmaya odaklanmıştı. Hava mürettebatı, DASC'ye teslim edildiklerinde nadiren gecikme olduğunu, neredeyse hemen CAS için bir kontrolöre teslim edildiklerini ya da bir killbox'a gönderildiklerini anlatmıştır. Ayrıca, gösterdiğimiz gibi, Deniz Piyadeleri FSCL'den kısa mesafede ölüm kutuları açıyorlardı. Ordu sektöründe, FSCL'den kısa olan her görevde katı CAS prosedürleri izlenirdi. Bazıları sanki mini TST'lermiş gibi ASOC (Air Support Operations Center) tarafından kontrol ediliyordu.

Irak'a Özgürlük harekâtında hava unsurundaki TCT Hücresi en parlak dönemini yaşamıştır. Geliştirilmiş prosedürler ve ekipmanlar Franks ve Moseley'in bilinçli yetki devriyle birleşerek onları çok üretken bir ekip haline getirdi. TST'leri ve dinamik hedefleri çalıştırabildiler ve bazı durumlarda uygulama sürelerini dakikalara indirebildiler. Ayrıca, hava ekibinin hedefleri bulmasına yardımcı olabilecek ISR bilgilerine sahip olduklarında, bazı KI/CAS görevlerine de katkıda bulunabildiler. Push CAS ve KI sistemi hala gerçek zamanlı tepkilerin çoğunu idare ediyordu. Ancak şimdi, CAOC mümkün olan her durumda devreye giriyordu. Sınırlı kaynaklar nedeniyle (savaşın ölçeği ile karşılaştırıldığında) bu çok da fazla bir şey sayılmayabilir. ASOC da önceki bölümde tartıştığımız gibi, benzer bir şekilde müdahale olma yeteneğine sahipti. Ancak bu tür bir müdahale evrensel bir kontrol yöntemi tercihi değildi. Deniz Piyadeleri'nin DASC'ı hedefleri kendileri seçmeye çalışmak yerine uçakların açık ölüm kutularına akışını en üst düzeye çıkarmayı ve hedefleme yetkisini onlara devretmeyi tercih etti.

SONUÇLAR

Savaş her zaman zamana duyarlı bir hedefleme unsuru içermiştir. Rakibinize üstünlük sağlama ve böylece kendi seçeneklerinizi korurken onun tüm seçeneklerini ortadan kaldırma güdüsü iki taraf içinde bir yarış anlamına gelir. Boyd buna OODA Döngüsü adını vermiştir. Ancak onun fikirleri Gözleme, Yönlendir ve Karar ver aşamalarının tek bir kişi tarafından gerçekleştirildiği it dalaşı konseptlerinden geliştirilmiştir. Bir önceki bölümde değindiğimiz "hesaplama merkezi"nin karmaşık örgütsel eylemleri o kadar hantaldır ki taktiksel eylemleri doğal olarak engeller.

Van Creveld'in komutanların birliklerini belirsizlik dönemlerinde özellikle komuta döngüsünün kesildiği zamanlarda bağımsız hareket edebilecek şekilde eğitmeleri gerektiğini yazmasının nedeni budur. Çöl Fırtınası'nda Horner'ın ortaya çıkan tüm hedefleri Push CAS ve Killbox engellemesine bırakmak istemesinin nedeni de budur. Pilotların ve TACP'lerin gözleri saldırıları bulacak ve yönlendirecekti.

Gerçek zamanlı operasyonları yönetme işine girmeye yönelik bilinçli bir karar yoktu. Daha ziyade, daha önce de bahsettiğimiz gibi, bu bir gelişim ve değişimdi. Ancak hava unsurundan, önceden hesaba katmadığı bazı görevleri-Scud Avı gibi- yerine getirmesi istendi. Çöl Fırtınası'ndaki Scud Avı, oluşturulan Koalisyonu bir arada tutmak için gerekli görülüyordu. Müttefik Kuvvetler'de ise hava gücünün kara birliklerinin yardımı olmadan (kara birliği yoktu) düşman sahra güçlerine saldırması gerekiyordu çünkü stratejik seviye, söz konusu çıkarların dost kara birliklerinin kullanılmasını gerektirmediğini belirledi. Short'un bir şeyler bulması gerekiyordu, o da CAOC ile birlikte bir Esnek Hedefleme Hücresi geliştirdi. Enduring Freedom'da strateji geliştirme işi, bu kez farklı nedenlerle de olsa, yine hava bileşeninin seviyesinin üzerinde tutuldu. CAOC çalışanları katkıda bulunmak için ellerinden geleni yapmaya odaklandılar. Irak'a Özgürlük Harekâtı'nda hızla ilerleyen kara savaşı, hava mürettebatının havalandıklarında hedeflerin nerede olacağını bilmedikleri yoğun ve değişken bir ortam yarattı. Bu son üç çatışmada, hava üstünlüğünün sağladığı hava operasyonları giderek hedef olmadan havalanmaya ve havadayken hedefi bulmaya yönelik hale geldi. Böylece TCT Hücresi AOC'de bir demirbaş haline geldi. Çöl Fırtınası'ndaki geçici "değişim hücresi" Irak'a Özgürlük Harekâtı'nda 25 kişilik resmi kalıcı bir ekip haline geldi.

Hava Kuvvetleri yeni ortaya çıkan hedeflerle başa çıkmak için prosedürler ve araçlar geliştirmeye yönelik önemli çabalar sarf etti. Zaman açısından kritik ya da zamana duyarlı hedefler 1998, 1999, 2000, 2002 ve 2004 yıllarındaki JEFX uygulama geliştirme amaçlı tatbikatlarda büyük rol oynamıştır. TCT Hücresi, hedefleme döngüsünü günlerden dakikalara indirme sorunuyla karşı karşıya kaldı. Bir hedef hakkında bilgi edinmeleri, ona nasıl saldıracaklarını belirlemeleri, bunun için izinleri koordine etmeleri, hava platformlarının saldırmasını sağlamaları ve sonuçları değerlendirmeleri gerekiyordu bul, düzelt, hedefle, takip et, angaje ol ve değerlendir- "öldürme zinciri" (find, fix, target, track, engage, and assess-the "kill chain). Yukarıdaki ISR geliştirmeleri hedeflerin bulunmasına destek oldu. Sohbet odaları ve ADOCS koordinasyon sağlamalarına yardımcı oldu. Elimizdeki araçlar ve imkanlar gelişiyor, bu nedenle bir hedefi vurmaya yönelik gereken süreyi azaltmak için fiziksel bir engelle karşılaşmamış gibi görünüyoruz.

Bazı durumlarda AOC bu rolü oynadı ve görevleri yerine getirdi çünkü birinin görevi başarmak için tüm oyuncuları birbirine bağlaması gerekiyordu. Üzerinde silah taşımayan bu nedenle reaksiyon gösterme kabiliyeti olmayan bir sensör tarafından düşman tespit edildiğinde düşmana tepki verebilmek için dost unsurlara fırsatı oluşturma ya da hedefe tepki gerekliliğini karşılamak için, birinin tepki verebilecek bir aktör bulması ve o aktörü olay yerine getirmesi gerekir. Scud Avı, Khafji ve Müttefik Kuvvetler (Allied Force), Sınırsız Özgürlük (Enduring Freedom) ve Irak'a Özgürlük (Iraqi Freedom)'daki pek çok olayda durum buydu.

Görünen o ki artık bunu yapabilme kabiliyeti esas olarak kıt kaynaklarla sınırlıdır. AOC bunu başarmaya çalıştı.

AOC'nin gerçek zamanlı olarak rol oynadığı başka durumlar da vardı çünkü bir stratejiye uyulmasını sağlamak zorunluymuştu. Allied Force ve Enduring Freedom'da taktiksel hatalara tahammül edilememesi, CAOC'yi (ve bazen üst karargâhları da) taktiksel kararların çoğuna dâhil eden sıkı ROE'ler uygulamaya yol açmıştır. Bu durum, ROE'lerde uygulayıcılar arasında bir tür muhakeme farkı, bazı farklı değerlendirmeler söz konusu olduğunda gerçekleşmiştir. Örneğin, Müttefik Kuvvetler'de A-10 pilotları hedeflere saldırmadan önce yavaş yavaş CAOC'ye danışmaya başladılar. Enduring Freedom'da CAOC, önceden özel olarak belirlenmiş yani karar verilmiş bölgelerde olmadıkları sürece hedefleri CENTCOM'a bildirmek zorundaydı. Başlangıçta CENTCOM, Bakan Rumsfeld ile birlikte orta ya da yüksek tali hasar potansiyeli olan hedefleri onaylamak zorundaydı. Bunlar, komutanın müdahalesinin taktik görevin yerine getirilmesini engellediği durumlardır. Olumsuz stratejik hedefler olumlu taktik hedeflerden daha ağır basıyor olabilir. Komutanların vermesi gereken karar budur.

Askeri komutanların OODA Döngüsünü kısaltmanın yolunun eylemleri doğrudan direk etkileyebilecek kişilere yetki devretmek olduğu konusunda hala hemfikir oldukları açıktır. Hem Tampa Körfezinde CENTCOM karargahındaki füzyon hücresi hem de Suudi Arabistan CAOC'deki TCT Hücresi Afganistan'da devam eden görevleri yönlendirme kabiliyetine sahipti. Sürekli Özgürlük ile Irak'a Özgürlük arasında bir değişikliğe yol açan tartışma, hava unsurunun ve kara unsurunun Sürekli Özgürlük sırasında kapasitelerinin tamamını kullanma yetkisine sahip olmamaları nedeniyle ortaya çıkmıştır. CENTCOM her bir bileşenin sorumluluklarının bir kısmını üstlenmişti, böylece her biri koordinasyonun kendi seviyelerinin üzerinde olduğunu düşünüyordu. CENTCOM, komuta ilişkilerinin tanımlanması yoluyla astlarını güçlendirmek için bilinçli çaba sarf etmek zorundaydı.

AOC, birçok gözlemcinin gözünden kaçmasına rağmen benzer bir ders almayı başardı. AOC'nin CAOS'ta iki farklı rol oynaması belki biraz kafa karıştırıcı olabilir. Aynı anda Planlar alt sisteminin hava bileşeninin bir parçası ve Ayarlama alt sistemindeki (Adjustment subsystem) lider elemanıdır. Son üç muharebede, Planların rolü, kaynakları tahsis etmek ve bu kaynakların nasıl kullanılması gerektiği konusunda Ayarlama alt sistemine rehberlik etmekte. Fakat zamanla görevlerden önce giderek daha az ayrıntı tanımlanabildi. Bu durumda TCT Hücresi ve Muharebe Operasyonlarındaki diğer çalışanlar daha sonra tahsis edilen bu kaynakları, verilen direktifleri, yapılan yönlendirmeleri ve alınan sensör iletişim bilgilerini, tam ATO döngüsünden daha kısa bir OODA Döngüsü oluşturarak, savaşı olduğu gibi kovuşturmak sürdürebilmek için kullandılar.

Bunun pek çok gözlemcinin kafasını karıştırmasının nedeni, bir önceki bölümde gördüğümüz gibi, bilgi toplama ve dağıtma rolünü AOC'den daha aşağıya devretmenin şu anda mümkün olmamasıdır. Dijital konum verilerini ve sensör videolarını içeren tek bir birleştirilmiş temsili bir resim yoktur; bu nedenle, bant genişliği ve ağ mevcut olsa bile, alt kademelere aktarılamaz. Dolayısıyla TCT Hücresi, bilginin kendilerine gönderilmesi TCT ye de dağıtılması ya da başka bir yerde tamamının toplanması mümkün olursa, AOC'den bir kademe aşağıya taşınabilecek bir varlık olarak görülebilir. ASOC'un bilgi toplama kabiliyeti sınırlıdır çünkü kolordu karargâhı ile aynı yerde bulunmaktadır. Ancak TCT Hücresini hem AOC hem de vurucu uçaklarla anında iletişim kurabilen bir uçağa yerleştirmek ve telsiz rollerini atlamak daha uygun olacaktır. Bu, aradığımız türden komuta derinliği ilişkilerine doğru atılmış büyük bir adım olacaktır.

Ağ Merkezli Savaş kâhinleri, sistemdeki herkesin aynı bilgiye erişme imkânına sahip olacağı bir zamanı gelecekte öngörmektedirler. Eğer bu gerçekleşirse, kimin karar vermesi gerektiği konusunda bilinçli ve doğru düzgün bazı kararlar alma zorunluluğu ortaya

çıkacaktır. General Franks, Irak Özgürlüğü'nde TST'ler için bir matris oluşturarak bu yönde bir adım atmıştır. Bunun komuta ilişkilerini teyit edecek ve vurgulayacak kapsayacak şekilde yapılması gerekecektir, aksi takdirde Bölüm 5'te incelediğimiz türden daha fazla sorun yaşanacaktır.

Ancak bir sonraki bölüm bize karar alma ve bilgi sağlama süreçlerine daha fazla insanın dahil edilmesine yönelik bu hareketin başka yan etkileri olduğunu göstermektedir. CAOC'deki subaylar CENTCOM'un devam eden görevlere dahil olmasından hoşlanmadılar. CAOC'nin devam eden görevlere müdahalesinin hava mürettebatı üzerindeki etkisi nedir- bu seviyede de benzer bir etki var mı?

BÖLÜM 8

CAOS'TA DAĞITILMIŞ DAĞITIK MİMARİDE BİLİŞ/FARKINDALIK

İnsan ve teknolojiden oluşan sistemin hesaplama gücü, öncelikle teknolojik aygıtın içindeki bilgi işleme kapasitesi tarafından değil, teknolojinin bilişsel işlevsel bir sistemin bileşiminde oynadığı rol tarafından belirlenir.

- Edwin Hutchins, *Vahşi Doğada Biliş*

Bazı fütüristler, insanların bu görevleri nasıl yerine getirdiğini tam olarak takdir etmeden, belirli görevlerde insanların yerini alacaklar için sürekli olarak endişeli görünüyorlar. Genel olarak, ikame değil tamamlayıcılık peşinde koşmak daha iyi olacaktır. ...Ancak tamamlayıcılık, bilgi işleyen organizasyonlar ile insan organizasyonları arasındaki farkları görmeyi gerektirir

- John Seely Brown ve Paul Duguid, *Bilginin Sosyal Yaşamı*

31 Temmuz 2004 Cumartesi günü, Müşterek Seferi Kuvvet Uygulama Geliştirme Tatbikatı (Joint Expeditionary Force Experiment JEFX 04) görev uçuşlarına ara verdi. O haftaki görevler programa uygun olarak yeterince iyi gitmişti ve fazladan bir güne ihtiyaçları yoktu. Bunun yerine, JEFX çalışanları CAOC çalışanlarının uçuculara bir AOC'de neler olup bittiğini öğrettiği bir "AOC 101" dersi düzenlediler. Ders sırasında bir noktada, Muharebe Operasyonları Şefi olarak görev yapan bir yarbay, pilotların telsizden CAOC'den aldıkları bazı talimatlar biraz tuhaf görüldüğünü söylediklerinde, dinleyicilerine "bize katlanmaya çalışın" diye adeta yalvardı. Olağandışı talimatlar "deney-izm" (experiment-isms) lerden ya da CAOC'nin hava mürettebatından daha fazla bilgiye sahip olduğu herhangi bir durumdan kaynaklanabilirdi. Sonuçta, onlara şunu hatırlattı: "Biz Muharebe Operasyonları'nda komuta ve kontrolün "merkezi olmayan yürütme" kısmını temsil ediyoruz." Bu açıklamanın dinleyiciler arasındaki hava mürettebatı tarafından soğukkanlılıkla karşılandığı açıktı. Bir süre sonra soğukkanlı karşılama yerini güvensizlik mırıltılarına bıraktı.

AOC'nin devam eden görevlere daha fazla dahil olduğunu gördük. Sensor ve iletişim (communications) döngüleri AOC'ye CAOS'taki en bilgili varlık olmak için ihtiyaç duyulan "değişmez cep telefonlarını" sağladı. Ortaya çıkan bazı hedeflere yüksek düzeyde hesap verebilirlik ile saldırma ihtiyacı, AOC'nin bunu planlama sırasında değil, operasyonlar sırasında ve hızlı bir şekilde yapması için itici güç sağlamıştır. Sonuçta uygulamaları aslında kimin gerçekten yürüttüğü konusunda bir miktar kafa karışıklığı ortaya çıkıyor. Gerçekte, bir saldırı görevini yerine getirmek için gereken operasyonlar artık bazen dağıtılmış yani dağıtık mimaride çalışan bir grup insan tarafından gerçekleştirilebilmektedir.

Edwin Hutchins, *Cognition in the Wild (Vahşi Doğada Biliş)* adlı kitabında bir donanma gemisinin mürettebatının gemilerini yönlendirirken yaptıkları eylemleri anlatmıştır. Farklı mürettebat üyelerinin özel olarak yapılmış aletleri kullanarak ve önceden belirlenmiş prosedürleri takip ederek seyir görevinin belirli kısımlarını nasıl yerine getirdiklerini incelemiştir. Farklı mürettebat üyeleri bilgi toplamak, analogdan dijitale veya tersine çevirmek, depolamak, taşımak ve nihayetinde "Neredeyim?" sorusunun çözümünü açık hale getirecek şekilde bir harita üzerinde bir araya getirmek için araçlar kullandı. Hutchins, tek bir kişinin tüm karmaşık navigasyon görevini yerine getirmede gözlemledi. Her biri, bu karmaşık görevin gerektirdiğinden çok daha farklı bilişsel beceriler gerektiren küçük bir görevi yerine getiriyordu. Dahası, Hutchins bu mürettebat üyelerinin kullandığı araçların

yeteneklerini artırmadığını, insanın yerine getirdiği görevin gereklerini değiştirdiğini gözlemledi.

Bu bölümde CAOS'taki insanların eylemlerini benzer bir şekilde inceleyeceğiz. Çöl Fırtınası'ndan Irak'ın Özgürlüğüne kadar olan döneme beşinci kez bakacağız ve bu kez hava mürettebatı ile yer kontrolörlerinin eylemlerine odaklanacağız. Bir hedefe saldırma sürecine bir tür "sabit döngü" (fix cycle) olarak bakacağız; tüm süreç belirli bir hedef türünü vurmaya karar vermek, hedefi bulmak, bir silah sistemini hedefe ulaştırmak ve hedef bilgilerini silahın hedefi vurmak için kullanabileceği bir formata getirmekten oluşur. Hava Kuvvetleri yetkilileri bu sıralamayı "bul, düzelt, izle, hedefle, angaje ol ve değerlendir" (find, fix, track, target, engage, and assess F2T2EA) şeklindeki "öldürme zinciri" olarak adlandırmaktadır. Bu terimlere sıkı sıkıya bağlı kalmayacağız, ancak bir saldırı için gereken bilgileri almak ve iletmek için gereken faaliyetlere bakacağız.

Havacı personelin bu sıralamadaki rolü değişim sürecindedir. Çöl Fırtınası'nda, hedeflerin fiziksel olarak yakınında bulunanlar neredeyse bahsettiğimiz tüm sıralamayı gerçekleştirmişlerdir. Ancak bu durum CAS ve ölüm kutusuna (kill box) müdahale için iyi olsa da Scud Avı sorununu çözmek için yetersizdi. Sensör-iletişim döngüleri aracılığıyla aktarılan bilgileri kabul edebilen hassas silahlar kullanmanın sonuçları, tüm dizinin artık dağıtık mimaride yapılmış bir ekibi içerebileceğidir. Tek bir dizininim, ABD'den hedefin yakınındaki kara ve hava personeli arasında dağıtık şekilde ki kişilere kadar uzanan bir dizininim tarafından gerçekleştirilebilir. Ortaya çıkan hedeflerin başarılı bir şekilde vurulması, yalnızca hava mürettebatının bilişine/farkındalığına değil, "dağıtılmış, dağıtık mimaride bilişe/farkındalığa" bağlıdır. Savaş alanındakilerden artık geçmişte olduğundan farklı görevleri yerine getirmeleri istenmektedir. Bu nedenle, komuta ilişkilerinin derinliği için çabalamak CAOS faaliyetlerinin ahengini sağlamak için diğer bir nedendir, çünkü bu olmadan CAOS daha ölümcül ama daha kaotik hale gelir.

ÇÖL FIRTINASI

(Desert Storm)

Çöl Fırtınası'nda, gösterdiğimiz gibi, TACC'deki insanlar neler olup bittiğini anlamalarına yardımcı olacak çok az gerçek zamanlı bilgiye sahipti. Yeni bilgilere yanıt vermek için "değişim hücrelerini" oluşturdular ve böylece yeni bilgiler doğrultusunda günlük görevlerini düzenlemeye çalıştılar. Ancak Scud Avı'nın gerektirdiği gerçek zamanlı planlama ihtiyacı o sırada herkesin kapasitesinin ötesindeydi.

Scud Avı'nda faaliyet sıralaması genellikle geniş alan gözetimi yapan sensörler bir fırlatmayı tespit edebildiğinde başlardı. Savunma Destek Programı (Defense Support Program DSP) uyduları büyük bir kızılötesi iz tespit ettiğinde ABD Uzay Komutanlığı CENTCOM'u uyarırdı. CENTCOM daha sonra Patriot bataryalarını uyararak doğru yöne yönlendirilmeleri için önceden ihtiyaç duyulan-yeterli- uyarıda bulunur. Bir önceki bölümdeki örnekte, TACC fırlatma haberini bilgisini telefonla almıştı. Bu bilginin içeriği fırlatma zamanı ve kabaca fırlatma koordinatlarıydı.

TACC'deki kişiler bu bilgiyi telsizden aktardılar. Çoğu durumda, fırlatıcı hakkında daha fazla bilgi edinmenin bir yolu yoktu. Harita masası üzerinde uzmanları bir araya getirerek en iyi saldırı seçeneğini belirlemeye çalışabilirlerdi, ancak fırlatmanın zaten gerçekleşmiş olduğu çoğu durumda bu çok yavaş ve geçti. Örneğimizde, TACC çalışanları AWACS'ın bölgeye en yakın uçağı yönlendirmesine izin verdi. Böylece, aynı kaba koordinatlar telsiz üzerinden sesli olarak uçak mürettebatına da iletilmiş oldu.

Uçuş ekibi daha sonra bu koordinatları fırlatıcının görsel bir resmini oluşturabilmek için anlaşılır bir formata çevirmek zorundaydı. Fırlatma sahası koordinatları, AWACS'ın yönlendirmesiyle uçağı genel sahaya yani geniş bir alana götürmek için yeterliydi. Bu noktada, hava mürettebatının silahları hedefe ulaştırmak için güncellenmiş veya rafine edilmiş bilgileri mühimmata iletmesi gerekiyordu. Scud fırlatıcısı, uçakların bölgeye varması için geçen süre içinde hareket etmiş olabilir. Hareket etmemiş olsa bile, pilotun angajman için hedefi görsel olarak bulması gerekiyordu. Ancak bunu yapmak için hava mürettebatının, genellikle gece koşullarını da içeren arka plandan fırlatıcıları seçme yeteneğine sahip sensörlere ihtiyacı vardı. Bu iş için F-15E favori platformdu çünkü kızılötesi ve sentetik açıklıklı radar sensörlerine sahipti, böylece gece arama yapabiliyordu. Kızılötesi LANTIRN sensörlerine sahip F-16'lar da bu göreve tahsis edilmişti. Kızılötesi ve düşük ışık seviyeli kameraları nedeniyle hantal AC-130 uçakları bile kullanıldı.

Bölgenin yakınında bulunan insanlar da iyi birer algılayıcı olabilirdi. Tritschler'in önerilerinden biri de Scud rampalarını avlamak üzere batı Irak'a özel harekât kuvvetleri göndermekti. Sonunda gönderildiklerinde biraz umutlanmıştı; İngiliz Özel Hava Servisi (Special Air Service SAS) TACC'de kendisiyle koordinasyona gelmişti. Her günün başında Tritschler bir çizelgenin üzerine bir asetat parçası seriyor ve bir SAS (British Special Air Service) temsilcisi ona özel kuvvetlerinin o gün nerede olacağını gösteriyordu. Tritschler daha sonra onları korumak için ateş edilmeyecek alanlar oluşturuyordu. Amerikan özel kuvvetleri için süreç tersine işledi. Hava unsurlarıyla koordinasyon kurmadılar, bunun yerine nöbetçi personeller batı da ki AWACS'ı arayarak ateş edilmeyecek bir alan oluşturduklarını bildirdiler. Ardından AWACS'ı bu bilgiyi bölgedeki tüm uçaklara dağıtması ve pilotların da uçarken haritalarını işaretlemeye çalışması gerekiyordu. Bu o kadar zordu ki pilotlar tüm bölgede önemli ölçüde büyük bir alanı kapsayacak şekilde işaretleme yaparak tedbirli davrandılar kendilerince bir önlem aldılar. Sonuçta, özel harekât kuvvetleri mobil Scud'ları bulup imha etme konusunda hava unsurlarından daha başarılı olamadı ve ikisi bir sensör-silah ekibi olarak bağlantı kuramadı.

Ölüm kutusu engelleme (KI) uygulaması için de süreç çok benzerdi. Aradaki fark hedeflerin -Irak zırhlıları ve topçuları- çok daha bol ve tahmin edilebilir olmasıydı. Bunlar savunma için yığınak yapmış ve mevzilenmiş büyük, düzenli bir ordunun parçası olmalarıydı. Bu nedenle, ABD istihbaratı hedeflerin genel olarak nerede olacağını belirleyebiliyordu- Scud vakasında olduğu gibi geniş alan gözetlemesi gerekli değildi. Buna ek olarak, çöl de ki savaş alanı ortamı hedeflere saklanmak için çok az fırsat veriyordu. Ancak Iraklılar beş aylık hazırlık süresini ve İran-Irak savaşından edindikleri tecrübeyi ekipmanlarını gömmek ve kamufle etmek için iyi kullandılar. Bu durum sahanın genişliği ve Irak teçhizatının dağınıklığıyla birleşince, belirli hedeflerin yerinin tespit edilmesini zorlaştırıyordu.

Bu yüzden uçucular neye saldıracıklarını biliyorlardı ama tam olarak nereye saldıracıklarını bilmiyorlardı. Süreç, Ordu istihbaratının hava gücünün neye saldırmasını istediğini belirlemesiyle başladı. Hava mürettebatı, aranacak bir alan ve aranacak hedeflerin öncelikli bir listesini içeren ATO görevleriyle havalandı. AWACS tarafından ölüm kutularına (kill boxes) yönlendirildiler. Daha sonra, eğer ölüm kutusu bir Deniz Seferi Kuvveti'nin (Marine Expeditionary Force's MEF) bölgesindeyse, ABCCC veya Deniz Doğrudan Hava Destek Merkezi (Marine Direct Air Support Center) ile temasa geçtiler ve onlara saldıracıkları güncel hedefleri verdiler.

Ancak mevcut TACS'deki hiç kimse uçaklar geldiğinde hedeflerin nerede olacağını bilmiyordu. Ne AWACS ne de ABCCC yerde ne olduğunu göremiyordu ve bu nedenle bilgi toplamadaki rolleri telsiz üzerinden sesle aktarmakla sınırlıydı. Sadece JSTARS ya da Kara ya da Deniz RPV'leri yerdeki hedefleri tespit edebiliyordu. Aslında, JSTARS'ın ölüm kutularındaki uçaklara hedef işaretleri verdiği durumlar da olmuştur. Bu durumlarda, JSTARS

operatörleri ya da yer istasyonlarındaki analistler ekranlarındaki grafik resim için koordinatları bulmak ve bu koordinatları saldırı uçaklarına aktarmak zorundaydılar. O zaman en azından uçucular orada potansiyel hedefler olduğunu biliyorlardı. Ne olduklarını ya da görsel olarak nasıl bulacaklarını bilmiyorlardı. Öte yandan RPV'ler operasyona iyi entegre edilmemişti. Kara ve Deniz Kuvvetleri komutanları onları gerçek zamanlı operasyonları yönetmek için değil, savaş alanının derinliklerini görmek için bir araç olarak görüyorlardı.

3 Şubat'a gelindiğinde, görevdeki uçaklarının pilotları bu ölüm kutularında pek bir şey başaramadıklarını anlayabiliyorlardı. Hava durumu, bir saldırı harekâtına başlayana kadar hedefleri seçmelerini engelliyordu ve bu da onlara orta irtifada aynı görünen birincil hedefleri diğerlerinden ayırt etmek için zaman vermiyordu. Planlama sürecinin başlarında Irak Hücresi'nin baş planlayıcısı Yarbay Deptula, Irak uçaksavar topçusunun (anti-aircraft artillery AAA) menzilinün üzerinde kalarak uçak ve mürettebat kayıplarını düşük tutmak için saldırı paketlerini orta irtifada kalacak şekilde tasarlamıştı. Horner bu yaklaşıma katılmış ve onaylamıştı. Bu irtifada, F-16 veya F-18'in hassas olmayan mühimmatlarının isabet oranı önemli ölçüde düşüyordu. Bir bombanın atılmasından sonra dumanın dağılması o kadar uzun sürüyordu ki pilotlar havanın üstüne çıkmadan ya da tehditlerden kaçmadan önce hasarı değerlendiremiyorlardı. Hem pilotlar hem de CENTAF'taki insanlar bir şeyler yapılması gerektiğini biliyorlardı.

Hem pilotlar hem de CENTAF aynı planları yaptılar. Yarbay Bob Phillips liderliğinde gece değişim hücrelerini oluşturan bir grup Avcı Silahları Okulu (Fighter Weapons School) eğitmeni, Vietnam'da "Hızlı FAC" olarak adlandırılan bir konsepti yeniden canlandırdı. Kısa bir süre sonra General Glosson, 388. FW'deki pilotlar tarafından gönderilen, pilotların hayal kırıklıklarını anlatan ve bir çözüm öneren bir mesaj aldı. Her ikisi de hedefleri doğrulamak, yenilerini bulmak, diğer uçakları hedeflere yönlendirmek ve hasarı değerlendirmek için belirli, deneyimli pilotların ölüm kutuları üzerinde uçmasını sağlayacak bir plan yaptı. Bu iş için F-16 ve F-18'leri seçtiler. Bu "Scout Katilleri" her gün aynı bölgelerde kalarak ortalama beş buçuk saat görev yaptılar ve saldırıları yönetme ve değerlendirme konusunda o kadar başarılı oldular ki Glosson ve hava unsurları bu konsepti gönülden benimseyerek ilk birkaç günün ardından sayılarını 8'den 32'ye çıkardılar. **Ellerinde sadece dürbünleri ve radarlarındaki hareketli hedef göstergeleri vardı** ama ABCCC ve DASC'ın elindeki modası geçmiş hedef listelerinden çok daha kullanışlı olan bir savaş alanı resmini bir araya getirmeyi başardılar.

Artık hava mürettebatı hedefleri bulma konusunda yardım alıyordu. Yine de çoğunlukla, hava mürettebatı hala hedefi görsel olarak tespit etmek ve ardından hedefe aptal, klasik bir bomba atmak zorundaydı. Bilginin silaha aktarılmasındaki bu garip yöntem nedeniyle sonuçlar olumsuz etkileniyordu.

Şubat ayının başlarında hava unsuru bu saldırıların bazılarını gerçekleştirmek için hassas mühimmatın nasıl kullanılacağını çözdü. O sırada F-111 mürettebatı, kızılötesi sensörlerinin gömülü zırhlı araçları, kumun metalden daha çabuk soğuduğu günün sonunda tespit edebildiğini fark etti. Artık pilotların bilgiyi silahlara aktarmak için bir yolu vardı. Scout Katilleri ya da JSTARS'tan gelen işaretler nereye bakmaları gerektiğini söylüyordu. Kızılötesi sensörler kullanarak hedefi görsel olarak buldular. Sonra hedefin üzerine bir lazer noktası koyuyorlardı ve silah da onu takip ediyordu. Kızılötesi sensörlere ve F-111, F-15E ve A-6E gibi lazer güdümlü silahlar atma yeteneğine sahip uçaklar, tank başına tek bir 500 lb. bomba ile "angaje" olabiliyordu. Çöl ortamında, bu düzenlemenin üstesinden gelemediği tek kısıt kötü hava koşullarıydı; çünkü pilotların kızılötesi sensörleriyle hedefi "görmeleri" gerekiyordu.

Hassas mühimmat Çöl Fırtınası'nda kullanılan mühimmatın sadece %10'unu oluşturuyordu. Çoğunlukla, Vietnam'daki Linebacker hareketlerinde kullanılan lazer güdümlü bombalarla (LGB'ler) aynı türdendi. Bunlar uçak mürettebatının füzenin uçuşu boyunca hedef

üzerinde bir lazer noktası tutmasını gerektiriyordu, böylece füze yansıyan enerjiyi yönlendirebiliyordu. Maverick'ler yeniydi. Maverick füzesi bir hedeften gelen kızılötesi enerjiyi takip ediyordu ve bu nedenle sadece hedef imzasına kilitlenmek için uçuş ekibinin yardımına ihtiyaç duyuyordu, ardından mürettebat "fırlatıp gidebilirdi". Ancak Maverick'leri sadece A-10'lar ve F-16'lar kullanabiliyordu; F-16 pilotlarının birçoğu bunları kullanmak için eğitilmemişti ve F-16 aviyonikleri Maverick'ler için uygun değildi. Sadece 130 adet F-16 sortisinde Maverick kullanılırken, 8.700'ün üzerinde aptal, klasik bomba kullanıldı

Scout Katilleri, hava unsurunun halihazırda kurmuş olduğu komuta ilişkilerine yeni bir derinlik kattı. Scout Katillerinden önce hava mürettebatı hedef bölgesinde tek başınaydılar, Scout Katilleri özel kuvvetler de dahil olunca birlikte çalışma neticesinde artık hava mürettebatına hedefler verilebildi çünkü hedef bölgesinde artık yalnız değillerdi. Zincirin bulma, tespit ve hedef bölümlerinin tümü Scout Katilleri tarafından gerçekleştiriliyordu. Taarruz uçağı hala hedefi görsel olarak bulmak ve ardından angaje olmak zorundaydı, ancak Katiller taarruz sonu hasar değerlendirilmesine bile yardımcı oluyordu. Scout Katilleri ATO ve ABCCC de ki hedef listeleri tarafından yönlendirildikleri için, TACC'nin bu saldırıları genel strateji ile uyumlu hale getirme yeteneğini, bu uyumun olmadığı bir alanda da uygulayabilecek şekilde iyi doğru bir şekilde genişletmeyi başardılar.

CAS görevinde terminal kontrolü daha resmiydi. Havacılar uzun zamandır kara birliklerini desteklemek için terminal yönlendirmesine ihtiyaç olduğuna ikna olmuşlardı. İkinci Dünya Savaşı'nda havacılar kara birliklerinin yakınında bulunan birinin hedefleri belirlemesi ve saldıran uçakları dost kuvvetlerden uzak tutması gerektiğini öğrenmişlerdi. Çöl Fırtınası'na gelindiğinde Taktik Hava Kontrol Ekibi (Tactical Air Control Party TACP) kavramı iyice yerleşmişti. TACP'lerde bir Hava İrtibat Subayı (Air Liaison Officer ALO) ve birkaç düşük rütbeli kontrolör bulunurdu.

Bunlar Kara Kuvvetleri taburlarına, tugaylarına ya da tümenlerine bağlı Hava Kuvvetleri tarafından görevlendirilen hava personeliydi. Daha sonra, kolordu seviyesinde, bir Hava Destek Operasyon Merkezi (Air Support Operations Center, ASOC) kendisine bağlı tüm TACP'lerin çabalarını koordine etti.

Killbox Yasaklama (Killbox interdiction, KI) müdahalesinde olduğu gibi, hedeflerin genel alanı konusunda hiçbir zaman fazla tereddüt olmamıştır. CAS, tanımı gereği dost kuvvetlerin yakınında icra edilir. Ancak tıpkı killbox interdiction'da olduğu gibi, hava mürettebatı oraya varana kadar hedeflerin nerede olacağını bilmiyordu. Killbox interdiction dan farklı olarak, hedefe angaje olmanın yanı sıra başka bir zorunluluk daha vardır: dost kuvvetlerden uzak durmak.

Bu nedenle, TACP personeli iki rolü yerine getiriyordu. Kara birliklerinden oluşan sensörleri vardı. Onlarla beraber çalışan yer birlikleri bölgedeki hedefleri tespit ediyorlardı. Bu hedefler ortaya çıktıklarında zaman gecikmesi nedeniyle ATO'ya sokulamayan hedefler oldukları için birlikte çalışarak bulunmasında hava mürettebatına yardımcı oluyorlardı. Bu amaçla kullandıkları sadece dürbünleri ve telsizleri vardı. Kolordu seviyesinde ise RPV'ler vardı, ancak dediğimiz gibi, bunlar yakın muharebeye yardımcı olmak için değil, kolordu komutanının derin muharebe alanını görmesi için gerekli varlıklar olarak görülüyordu. Elbette, Scout Katillerinin aksine, hangi hedeflere saldırılacağına TACP personeli karar vermiyordu- bunu Ordu komuta zinciri yapıyordu. Ancak daha da önemlisi, TACP'ler dost kuvvetlerin vurulmasını önlemek için oradaydı. Her hedef için kontrol altına aldıkları uçaklarına "9 satırlık" bir briefing ileterek katı prosedürleri takip etmek üzere eğitilmişlerdi. TACP'lerin ayrıca çanta büyüklüğünde GPS alıcıları vardı, bu da onları ordu komutanları arasında popüler yaptı.

TACP'ler uçakları yönlendirirken, ASOC da uçakları oraya ulaştırmak için koordinasyon sağlıyordu. CAS dizisi, birlikler düşmanla karşılaştıklarında ve hava desteğine ihtiyaç duyduklarına karar verdiklerinde başlardı. Eğer hedef acil değilse, Ordu kanalları bunu ATO'nun bir parçası olması için hava destek talebi (ASR) olarak zincirin yukarılarına gönderiyordu. Ancak acilse, TACP'ye bildirirler, o da taburdan tugaya, tümene ve son olarak da kolordu seviyesindeki ASOC'a iletirdi. Her seviyede, Hava İrtibat Subayı (Air Liaison Officer ALO) talepleri filtreleyerek hangilerinin mevcut Push CAS sortilerini almak için öncelikli olduğunu belirlerdi. ASOC son sözü söyler, sortileri tahsis eder, ABCCC'yi bilgilendirir ve bilgileri uçağı yönlendirmeyi devralan sorumlu TACP'ye gönderirdi. Tabur TACP personeli uçakların çoğunu yönetirdi ve bu seviyenin üzerindeki daha çok hava gayretlerini önceliklendirmek ve tahsis etmek için bir çeşit "trafik polisleri" olarak görev yapardı.

Daha sonra TACP ya da havadaki bir İleri Hava Kontrolörü (FAC-A) hedef hakkındaki bilgilerini göreve gönderilen uçak mürettebatına aktarırdı. Eğer yer kontrolörü ya da FAC-A hedefi ve taarruz edecek uçağı görebiliyorsa, bir "telsiz teması" gerçekleştirmeye çalışabilirdi- aşağıdaki sahneyi tarif ederek saldırı uçağı mürettebatının hedefi bulmasına yardımcı olmak, böylece saldırı uçağı mürettebatını gördükleri resme yönlendirmek mümkün olabilirdi. Bu, telsiz üzerinden sesli olarak yapılırdı; yani kontrolörün hedefe ilişkin görüşünü, telsizle konuşarak tarif ederek düşük bant genişliği kısıtları altında hava mürettebatına iletilebilecek sözlü bir açıklamaya dönüştürdü. Daha sonra hava mürettebatı bu bilgileri bir araya getirmek ve hedefin yeri hakkında kendi bilgilerini oluşturmak için yerde gördükleriyle telsizden duyduklarını ilişkilendirmek zorundaydı. Bu "konuşma" burada görev yapan kontrolörler için önemli bir beceriydi ve Çöl Fırtınası'nda bunu gerçekleştiren tek kişiler onlardı.

Bu sıralı yöntem, geliştirilen bu usul, Çöl Fırtınası sırasında uçulan çok az sayıdaki CAS sortisinde işe yaradı. TACP'ler hedefleri bulmuş, ASOC'a kadar olan komuta zinciri bir hedefe angaje olunup olunmayacağını belirlemiş, AWACS ve ABCCC uçakları bölgeye ulaştırmış ve TACP'ler ya da FAC-A'lar da görsel olarak hedefi bulmalarına yardımcı olmuştur. Görev sonrası raporlara bakarak, Push CAS sistemi ile bir uçağın bir talebe yanıt vermesi için hiçbir zaman 15 dakikadan fazla beklemediklerini söyleyebiliriz.

Yine de zorlu görevin getirdiği bazı kısıtlamaların üstesinden gelemediler. Hava durumu, uçak mürettebatının taarruzları için yönlendirildikleri hedefleri bulmalarını engelliyordu. 20 yaşındaki Hava Kuvvetleri Çavuşu Bryan Lanning, 24'üncü Piyade Tümeni ile Rumalياهو petrol sahalarından Kuveyt'e doğru yola çıktığında, CAS'a ihtiyaç duyması uzun sürmedi. Lanning tabur seviyesinde çalışmasına rağmen, zincirde yukarıya doğru izin almak kolaydı- Tugay TACP zaten yardım için çığlık atıyordu. Dakikalar içinde A-10'lar destek için verildi. Aslında, uçaklar yığılmış, yardım için bekliyordular. Ama hava kötüydü; alçak bulutlar savaş alanını pilotlardan gizliyordu. Horner'dan tüm imkanların seferber edilmesi talimatını alan pilotlar bulutların altına doğru alçaldılar ama Iraklılar alttan aydınlatılmış bulutlar arasında mükemmel bir kontrast oluşturan siyah uçaklara odaklanmadan önce A-10 pilotları dostları hedeflerden görsel olarak ayıramadılar. Havanın, uçakların lazer güdümlü mühimmatla gelip Cumhuriyet Muhafızları'nı imha etmede 24'üncü Piyade Tümenine yardım etmesine izin verecek kadar açılması için üç saatten fazla zaman geçmesi gerekti.

Çöl Fırtınası'nda, kesin hedefin ya da konunun önceden bilinmesinin mümkün olmadığı görevlerde, uçak mürettebatı "öldürme zinciri" sıralamasını uygularken büyük bir özgürlük ve sorumluluğa sahipti. Belirli bir hedef olduğunda bile, hava mürettebatına genellikle sadece kaba koordinatlar verilirdi. Komuta ve kontrol uçakları saldırı uçaklarını genel konuma yönlendirirdi, ancak daha sonra hava mürettebatının hedefi görsel olarak

bulması ve ardından bilgiyi bir silaha aktarması gerekirdi. Scout Katilleri (Killer Scouts) ve TACPS ya da FAC-A'lar bazen bilgilerini telsiz üzerinden taarruz edecek uçak mürettebatına aktararak uçakları belirli bir hedefe yönlendirebilir, onlar da bu bilgiyi kendi değerlendirme ve görüşlerine göre bir araya getirmek zorunda kalırlardı. Ancak her durumda, hava mürettebatının hedefi görsel olarak bulması (bazen kızılötesi ile desteklense de) ve gözle tespit ettikleri hedefe angaje olmak için bilgiyi atış yapmak için atış parametrelerine dönüştürmek ya da hedef üzerinde bir lazer noktası aracılığıyla bir silaha aktarılmasını sağlamak gerekiyordu.

Bu sürecin kendine has özellikleri ve yöntemi nedeniyle, TACC sürece çok fazla dahil olmuyordu. ATO sadece sortileri Scud Avlama ya da Ölüm Kutusu engelleme veya Push CAS'a (Killbox Interdiction KI or Push CAS) tahsis ediyordu. Tritschler Scud Avcılarına rehberlik etmek için elinden geleni yaptı ve "Değişim Hücresi" çalışanları bazı görevler hakkında bilgi toplamak üzere zaman zaman bir araya geldiler. Ancak tüm bunlara rağmen, hava ekibinin hedefi kendi başına bulmasının gerektiği durumlar yaşanmaya devam ediyordu.

Müttefik Kuvvetler

(Allied Force)

Kosova'da neyin hedef alınacağı sorusu Irak'ta olduğundan daha karmaşıktı. Korgeneral Short ve General Clark arasında savaşın nasıl yürütüleceği konusundaki anlaşmazlığını ve başlangıçta hava unsurunun karada dost kara birlikleri olmadan bir kara savaşına kara angajmanına girecek yeterli donanıma sahip olmadığı gerçeğini tartışmıştık. Kosova Angajman Bölgesi'nin (Kosovo Engagement Zone; KEZ) 14 Nisan'da kurulması ilk bakışta Irak'taki ölüm kutularının kurulmasına benzemektedir. Gerçekten de amaç, Irak'ta olduğu gibi, uçakların dost kara birliklerinin yardımı olmadan yer hedeflerini vurmasına izin vermektir. Özel olarak görevlendirilmiş A-10'lar, F-16'lar ve F-14'ler Kosova Angajman Bölgesi (KEZ) üzerinde uçuyor, hedefleri buluyor ve diğer uçakları da hedefleri vurmaları için yönlendiriyordu. Ancak benzerlikler bu kadarla sınırlı kaldı.

Kosova Angajman Bölgesi (Kosovo Engagement Zone KEZ)'ndeki sorunun %95'i hedef tespitiydi. Irak ordusu düz arazide savunma pozisyonlarında konuşlandırılmıştı, bu nedenle teçhizatı bulmak için geniş bir alanda arama yapmak zor değildi. Kosova'da ise Sırp'ları mevzi almaya, birbirlerini takviye etmek için harekete geçmeye ve hatta ağır ikmal konvoyları kullanmaya zorlayacak işgalci bir ordu yoktu. Sırp'lar az sayıda, istedikleri gibi ve gerekirse alışılmışın dışında araçlarla hareket etmekte özgürdü. Bu tıpkı mobil Scud rampalarını bulma sorununa benziyordu ama Irak'ta ki durumun aksine fırlatıldıkları belli olmuyordu. Ayrıca Kosova, Sırp'ların kamuflej ve gizlenme çabalarına yardımcı olan dağlık bölgelere ve bitki örtüsüne sahipti.

FAC-A'ların hedefleri "bulma" ve "tespit etme" arayışlarında kendilerine yardımcı olacak çok az şeyleri vardı. Havalanmadan önce kendilerine CAOC'nin sunduğu en güncel hedeflerin bir listesi veriliyordu ama bu liste 12-24 saat öncesine aitti ve FAC-A'lar havalandığında hedefler her zaman orada olmuyordu. Pilotlar dost veya kendi birliklerindeki uydulardan ya da İHA'lardan görüntü alamıyorlardı, bu nedenle önceden belirlenmiş hedeflerin ön izlemesin ellerinde olmuyordu. Bu nedenle hedeflerin nerede olduğu hakkında çok az bilgi ile havalandılar.

Bu sorunun çözümüne yardımcı olmaları için TACS'ın diğer hava unsurlarıyla koordinasyon kurdular. Kosova'da bu hava unsurları ABCCC, AWACS ve JSTARS idi. KEZ'deki görevlerin çoğunda FAC-A'lar ABCCC ile muhatap olmuştur. Bu zamana kadar ABCCC, Link 16 veri bağlantısı bilgilerini içeren güncellenmiş bir elektronik iletişime sahipti,

böylece EC-130 uçağının arkasındaki 12 kişilik savaş ekibi, tüm dost uçakların ve bilinen düşman mevzilerinin Kosova ve Sırbistan haritası üzerine yerleştirilmiş bilgisayarlı bir görüntüsünü görebiliyordu. Bir dizüstü bilgisayarda, Ulusal Görüntü ve Haritalama Ajansı (National Imagery and Mapping Agency; NIMA) tarafından sağlanan ayrıntılı bir yer haritasını da görüntüleyebiliyorlardı. Fakat bu durum, FAC-A'ların aradığı türden hedefleri bulmalarına yardımcı olmuyordu. Esasen, ABCCC AWACS'ın bir uzantısı haline geldi ve hava trafiğini yönlendirme ve FAC-A ile CAOC arasında ileri geri bilgi aktarma işinin bir kısmını üstlendi.

JSTARS, hareketli hedef göstergesi ve sentetik açıklıklı radar sensörleri ile daha fazla yardımcı oluyordu ve FAC-A'lar bazen doğrudan onlarla çalışıyordu. Ancak Kosova'nın dağlık arazisi hareket halindeki araçları takip etmeyi zorlaştırıyordu ve bu araçlar bazen bir tepenin gölgesinde kayboluyordu. Mürettebat çoğu zaman MTI modunda arama yapıyor, ancak bir hedef kaybolduğunda, arazi tarafından maskelenip maskelenmediğini veya sadece durup durmadığını belirlemek için SAR'a geçiyordu. JSTARS'ın temel sorunu hedefleri tanımlayamamasıydı tespit edebiliyor fakat teşhis edemiyordu. FAC-A'lar hedefleri görsel olarak gözle tanımlamak için bölgeye uçmak zorundaydı. İlk başlarda JSTARS'ın her uyarısına yanıt veriyorlardı ama sonunda zaten başka bir hedef üzerinde çalışıyorlarsa ya da farklı hedefler hakkında konuşuyorlarsa aslında konuşulan hedef hakkında mutabakat sağlamadığı için bu yapılanın zaman kaybı olduğunu anladılar.

Savaşın ilerleyen dönemlerinde hava unsurları JSTARS ve Predator'u bir ekip olarak kullanmaya başladı. JSTARS'ın geniş gözetleme kabiliyeti ve Predator'un dar, yüksek çözünürlüklü görüntüsü doğal tamamlayıcılar gibi görünmektedir. Ancak JSTARS mürettebatı bunun standart bir prosedür olmadığını belirtti. JSTARS'taki ya da CAOC'daki insanlar Predator'u JSTARS hedeflerini düzeltmek için kullanmaya başladılar, özellikle de JSTARS başka bir hedef için bir bölgeden ayrılmak zorunda kaldığında buna çok ihtiyaç duydular ve böyle yaptılar. Predator ayrıca vurgulamak gerekir ki JSTARS'ın gelecek vaat eden tüm hedeflerinin üzerinden uçmak ve kontrol etmek için çok yavaştı çünkü seyir sürati oldukça düşüktü.

Çoğu zaman FAC-A kendi başınaydı. A-10'lar gündüz uçuyordu ve sadece kendi gözleri ve cayro-stabilize dürbünleri vardı. Gece görevlerinin çoğunu F-16'lar ve F-14'ler uçuruyordu, çünkü gece görüş gözlükleri ve hedefleme podları vardı, ki bu onlar için en sık kullanılan ekipmanlarıydı. F-16'nın hedefleme podu, pilotun dizine yakın dört inçlik kare bir monitörde sıcaklık farkının videosunu gösteren kızılötesi bir cihazdı. Podun iki ayarı vardı: 1,7 derecelik görüş alanı ile dar ve 6 derecelik görüş alanı ile geniş. İkisi de yerden 10,000 feet yükseklikte uçarken hedefleri bulmak için yeterli değildi. Bir F-16 FAC-A'nın yanlışlıkla içinde sivil araçların da bulunduğu bir araç kolunu vurduğu Djakovica olayından sonra Short, FAC-A'ların hedefleri doğrulamak için 5000 feet'e kadar alçalmasına izin verdi.

"Hedefleme" kurallarını sıkılaştıran da Djakovica olayı olmuştur. Esnek Hedefleme Hücresi (Flex Targeting Cell)'nin Sahadaki Kuvvetler bölümünün, çoğu zaman sadece telsizden aldıkları bilgilere sahip olmalarına rağmen, hedeflerin onaylanmasına daha fazla müdahil olmaya başladıkları gerçeğini daha önce tartışmıştık. Bu durum FAC-A pilotları için sinir bozucuydu. A-10 pilotlarının ifadesine göre, savaş gaziler "onay almanın genellikle 15 ila 20 dakika sürdüğünü" iddia ediyorlardı. Bir keresinde Yarbay Christopher Haave, ABCCC aracılığıyla CAOC'den bir hedefe saldırmak için izin istemiş ve 25 dakika bekledikten sonra "silahı kullanın ve hiçbir evi vurmayın!" cevabını almıştır. Haave bu gecikmeyi ve taktik yönlendirmeyi "saçma" ve "merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" ilkesinin açık bir ihlali olarak değerlendirdi. Pilotun verilmesi gereken kararlar konusunda uzman olduğunu ve "merkezi kontrolün oluşturduğu ROE'lerle tutarlı gerçek zamanlı bir uygulama kararı verme kapasitesine sahip olduğunu" savundu.

Bu olay, yetkilendirme eksikliğinin hava mürettebatının inisiyatifini elinden aldığını göstermektedir. Kararı yönlendirecek ROE'ler varsa Haave neden izin istedi ki? Yardımcı yazar ve aynı zamanda A-10 pilotu Yarbay Phil Haun, ROE'ler sıkılařtıķça ve düzenli olarak değişmeye bařladıķça, pilotların karar vermekten çekindiklerini aēıkladı. Bazı hedeflere saldırmak iēin izin almaları gerektiğini anladıklarında, neredeyse tüm hedefler iēin izin istemeye başladılar.

CAOC'nin FAC-A'lardan daha fazla bilgiye sahip olduğu durumlar da olmuştur. CAOC'nin bir hedefin Predator videosuna sahip olduğu birkaē durumda, gerēekten de FAC-A'dan daha iyi bir görüntüye sahiplerdi. Bu durumlarda, savaş alanının görsel temsili (her ne kadar bir "soda pipeti" görüntüsü olsa da) sayısallaştırıldı, CAOC'ye geri gönderildi ve tam olarak sensörün gördüğü gibi yeniden oluşturuldu. Bu, Bölüm 6'da gördüğümüz gibi "hesaplama merkezleri" nde bu iş mümkün kılınmıştı. Daha önce de tartıştığımız gibi, hava mürettebatı yeni bir hedef aldıklarında yönlendirilmeyi umursamıyor gibi görünüyordu- hava mürettebatı sadece kendilerinin görebildiği bir hedefi vurmak iēin izin istemek zorunda kaldığında ēatıřma yaşanıyordu. Yine de bu durum CAOC personelini daha önce sadece bir Scout Katili ya da bir TACP tarafından işgal edilen pozisyona veya icra edilen bir konuma getiriyordu.

Bu gibi durumlarda, CAOC'nin hedefin yerini bir konuşma aracıyla bir iletişim aracıyla (talk-on aracılığıyla) FAC-A'ya aktarması gerekiyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi, talk-on eskiden bu bilgi aktarım yönteminde eğitimi ve deneyimli olan TACP ve FAC-A'nın özel bir aracıydı. Kavramsal olarak o kadar basit bir prosedürdür ki sağduyulu bir iş gibi görünmektedir. Yine de Kosova savaşından sonra A-10 pilotları tarafından yayınlanan kitap, onlara göre bu prosedürün sıklıkla beceriksizce uygulandığına işaret ediyordu. Bir vakada, Yüzbaşı Joe Brosious, Moonbeam'den gelen özel bir konuşma karşısında kafasının o kadar karıştığını hatırlıyor ki, bunu kanopisinin üzerine yağlı kalemle yazmış. Daha sonra bunu yerde yeryüzünde gördüğü çeşitli özelliklerle karşılaştırarak anlamlandırdı. Bir başka vakada pilotlar, Predator'un dar görüş alanının, İHA'nın görüntüsünü pilotun bulunduğu irtifada sadece gözleriyle sahip olduğu geniş görüş alanına ēevirmeyi zorlaştırdığına dikkat ēekmiřtir.

Ancak dizinin sürecin bu kısmı tamamlandıktan sonra bile, bir sonraki sorun diğer uēakların hedefleri vurmasını sağlamaktı. FAC-A hedefin yerini hafızasında tutabilir ve diğer uēakları müsait olduklarında oraya yönlendirebilir, böylece Predator başka bölgelere gnderilebilirdi. Bilgiyi bir saldırı uēađına aktarmak yine de zordu. Her ne kadar bazı F-16'larda benzer donanıma sahip F-16'lara veri gnderebilmelerini sağlayan Geliştirilmiş Veri Modemi olsa da saldırı uēaklarının hiēbirinde Link 16 bulunmuyordu. Ancak saldırı uēaklarının çoğu hala pilotun hedefi kendisinin görmesini gerektiren silahlar atıyordu- aptal klasik bombalar, LGB'ler veya Maverick'ler kullanılıyordu F-16 hedefleme podu belirli durumlarda başka bir uēađın silahları iēin "buddy-lase" yapabiliyordu. Bazen FAC-A hedefi işaretlemek iēin bir bomba ya da duman atabiliyordu. Ancak çoğu zaman, FAC-A'nın diğer pilotların hedefe bakmasını sağlamak iēin telsiz ile konuşma yapması gerekiyordu.

Hedef koordinatlarını kullanarak bilgi aktarmak bile A-10'lar iēin zordu. Hedefleme poduna sahip F-16 pilotları sadece podu hedefe odaklayabilir ve ekrandan dijital koordinatları okuyabilirlerdi. Ancak A-10'lar bu yeteneğe sahip değildi. Yarbay Haave bir hedefin koordinatlarını alma sürecinin nasıl işlediğini anlattı:

1) Alanı kēk lēekli bir haritaya ēevirebilecek büyük lēekli bir haritada bahse konu genel alanı bulmak (rneğin 1:250.000'den 1:50.000'e);

2) ilgili küçük ölçekli haritayı bulmak ve arazi özelliklerini pilotun yerde görebildiği özelliklerle eşleştirerek hedef koordinatlarını belirlemek. Ardından hedefin yüksekliğini belirlemek için kontur çizgilerini takip etmek;

3) koordinatları ve yüksekliği yazarak (genellikle uçağın kanopisine yağlı kalemle) saklamak;

4) koordinatları ve yüksekliği diğer pilotların çalışabileceği birimlere dönüştürmek için uçak aviyoniklerini sürgülü cetvel olarak kullanmak;

5) bilgileri telsiz üzerinden diğer pilotlara iletmek.

Tüm bunlar Çöl Fırtınası'nda anlattığımız sürece çok benzemektedir. "Öldürme zinciri" dizisi, görsel resimlerin telsiz üzerinden bir alıcıya aktarılmasıyla gerçekleştiriliyordu ve bu alıcının daha sonra söylenenlerden zihninde tekrar anlatılanlarla aynı bir görsel resim oluşturması gerekiyordu. Predator'un mevcut olması nedeniyle gelişmiş sensörler vardı ve kullanıldığında büyük bir fark yaratıyordu; ancak kayda değer bir fark yaratacak kadar çok değillerdi. Çoğu zaman algılayıcılar FAC-A'ların gözleriydi.

Ancak farklı bir savaş türü ve farklı bir ortamın etkileşimi birkaç belirgin farklılığa neden oldu. Her şeyden önce, düşman birliklerinin nerede bulunabileceği konusunda iyi bir fikir yoktu. Sırlar geleneksel, hazırlıklı mevzilerden savaşmak zorunda değildi ve araziyi saklanmak için kullanabiliyorlardı. İkincisi, hedef tespitinde ve ikincil hasarın önlenmesinde yardımcı olacak kara birlikleri yoktu. Üçüncüsü, CAOC dizininin, sürecin "hedefleme" kısmına sık sık dahil oldu. Pilotların hayal kırıklığına uğramasına neden olacak şekilde, bir saldırının gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceğine ilişkin kararları sıklıkla onlar veriyordu.

Daha fazla hassas mühimmat olması dışında, sürecin angajman kısmı da benzerdi. Kosova'da kullanılan mühimmatın %29'u hassas mühimmattı.

Ancak, bu durum Çöl Fırtınası'ndan sadece küçük bir evrim gibi görünse de meydana gelen önemli değişiklikleri maskeleymektedir. 1997 ve 98 yıllarında B-2 yeni bir mühimmatın atılabilmesi için operasyonel testlerden geçirildi: GPS güdümlü bir bomba olan 2000 lb'lik Müşterek Doğrudan Saldırı Mühimmatı (Joint Direct Attack Munition, JDAM). B-2, Allied Force sırasında bu silahı kullanan tek uçak olmuştur. Ayrıca, JDAM sadece sabit ya da en iyi ihtimalle yeri değişebilen ama yine de yeni yerinde de tespiti kolay yani koordinatı alınabilen hedeflere karşı faydalı olduğu için KEZ görevlerinde kullanılamıyordu. Sırp hedeflerinin hareketli olanlarının sağlıklı koordinatları sık yer değiştirmeleri nedeniyle alınamıyordu.

Bu nedenle, bu görevlerde uçan savaş pilotlarının operasyonları başarısı üzerinde çok az etkisi olmuştur.

Süreklili Özgürlük

(Enduring Freedom)

Enduring Freedom'da durum böyle değildi. ABD Afganistan'da Taliban ve El-Kaide'ye karşı savaşa girdiğinde, diğer uçaklar JDAM'ları kullanabilecek şekilde modernize edilmişler. Bu bombalar Mk-84'lere ve BLU-109'lara -dünyanın dört bir yanında çok sayıda depolanmış eski bombalar- kuyruk kiti takılarak ucuz bir şekilde dönüştürüldüğünden, bu silahlardan çok sayıda mevcuttu. En büyük avantajları, Uçak mürettebatı ya da mühimmatın kendisi tarafından hedefin görsel olarak tespit edilmesine gerek olmamasıydı. Bombanın hedefe düşüşü sırasında basit bir GPS alıcısı aracılığıyla güncellemeler alabilen bir atalet ünitesi tarafından yönlendiriliyorlardı. Bu nedenle gece ya da kötü hava koşullarında atılabiliyordu.

Elbette bu kazanılan yeni yetenek "öldürme zinciri" dizisinin yalnızca bir bölümündeki sorunları yani "angajman" sorununu çözüyordu. JDAM hedef bulmayı kolaylaştırmıyordu. Aslında, hedefin yeri hakkında son derece doğru koordinat ve istihbarat gerektiriyordu. Ve bu savaşta, neyin onaylı bir hedef olduğuna dair kararlar çoğunlukla üst düzeyde alınıyordu. Politika yapıcılar Afganistan'daki ikincil hasarın yanlış mesaj verme olasılığı konusunda çok endişeliydiler. ABD Müslümanlara karşı savaşıyordu, sadece Müslüman teröristlere ve teröristlere yardım ve yataklık edenlere karşı savaşıyordu. Bu nedenle hedeflerin yerleri hakkında doğru ve ayırt edici bilgiler, koordinatlar olmadan, hava gücü Kosova'da havacıları hayal kırıklığına uğratan aynı sınırlamalara burada da maruz kalabilirdi. CAOC'deki endişe CENTCOM liderliğinin, bu savaş da yani Sürekli Özgürlükte daha önceki savaşlardan elde edilen tecrübe ve kazanımları benimsememesiydi, özellikle Afganistan'daki koşullar Sırbistan'dakinden çok farklıydı ve savaşı motive eden itici gücü farklı olmasına rağmen (ABD 3000'den fazla masum sivil kaybetmişti) Müttefik Kuvvetler tecrübeside oldukça önemliydi ve dikkate alınması gereken kazanımlar içeriyordu. Müttefik Kuvvetler tecrübesi yeterince Sürekli Özgürlük operasyonunda dikkate alınıyordu.

Çözüm, ihtiyaç duyulan bilgileri alabilecek sensörler yerleştirmektir. Deneme yanılma şeklinde yaşanan sürecinin özel kuvvetler birliklerini doğru koordinatları alma ve ardından uçakları bu koordinatlara yönlendirme yeteneğine sahip olmaları gerektiğine ikna ettiğini gördük. Bu özel harekât taktik hava kontrolörlerinin (Special Operations Tactical Air Controllers SOTAC) başvurduğu teknoloji, Çöl Fırtınası'nda kullanılan ekipmana göre çok daha gelişmişti. Her ikisi de bir hedef için kesin koordinatlar sağlayabilen bir lazer işaretleyici veya bir menzil bulucu alma seçeneğine sahiptiler. Daha sonra, doğru koordinatlar sağlayabilen dijital haritalara sahip dizüstü bilgisayarlarla konuşlanmaya başladılar. Bu SOTAC'lar hedef koordinatlarını ve yüksekliklerini doğru bir şekilde almalarını sağlayabiliyordu. Bu, çoğu durumda JDAM'lar için yeterince iyi ve yeterli bir bilgiydi. SOTAC'ların emrinde İHA'lar yoktu ama sensörlü podları olan uçaklardan kendileri için keşif yapmalarını isteyebiliyorlardı. Aslında, kontrolörlerin birçoğu doğrudan uçaklarla çalışmak için CAOC'den geniş izin aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca hangi tür hedeflere koordinasyon olmadan uçakların saldırmasını sağlayabilecekleri ve hangi tür hedeflerin daha üst düzey koordinasyon gerektirdiği konusunda net bir yönlendirmeye sahiptiler. Buldukları dağlık arazi kilometrelerce uzağı görmelerini ve hedefleri onlarla temas etmeden önce tespit etmelerini sağlıyordu.

Dolayısıyla, bu SOTAC'lar için "ölüm zinciri" süreci, Çöl Fırtınası'ndaki tipik CAS'ta olduğundan genellikle önemli ölçüde farklıydı. Tıpkı tipik CAS'ta olduğu gibi, SOTAC'lar düşmanın bulunduğu bölgelerdeydi- Taliban karşıtı birliklerle birlikte seyahat ediyorlardı- bu nedenle geniş alan gözetlemesi önemli bir faktör değildi. SOTAC'lar lazer işaretleyiciyi hedefe doğrultabiliyor ve doğru koordinatları dijital olarak okuyabiliyordu. Daha sonra bunları telsiz üzerinden sesli olarak ilettiler- telsiz üzerinden numara iletmek, aynı görüş noktasını bile paylaşmadığınız birinin gözleriyle hedef hakkında konuşmaya çalışmaktan çok daha kolaydır. Hedef sabitse, hedef koordinatları değişmezdi ve onu "takip etmeye" gerek yoktu. Hava mürettebatının hedefle konuşmasına da gerek yoktu- "angaje olmak", bombanın bu koordinatlara yönlendirilmesini sağlayan zarf içinde silahı bırakmak anlamına geliyordu. Aslında, hava mürettebatı bunu bulutların arasından ya da gece de yapabiliirdi. Silahın dijital bilgileri kullanabilmesi, ilgili kişilerin bu dijital bilgileri çok daha kolay iletilebileceği için işin doğası dijital bir iletişim anlamına geliyordu.

SOTAC'ların konuşlandırıldığı alanların dışındaki hedefleri bulmak için ABD'nin havadan ve uzaydan kullanabileceği sensörleri vardı. CIA ya da Hava Kuvvetleri'nin Predator'ları, SIPRNET'e bağlanabilen herhangi bir yere video akışı gönderebiliyordu. Bu bilgilerden yola çıkarak bir hedefe JDAM atmak için CAOC'nin koordinatları ölçmesi

gerekiyordu. Hava unsurunun CAOC'de Rainbow adında yeni bir aracı vardı, böylece bu işi bir saatten daha kısa bir sürede yapabiliyorlardı- CAOC'nin bu hizmeti gerçekleştirmek için ABD'deki analistlere güvenmek zorunda olduğu Allied Force'a göre zamanda büyük bir azalma söz konusuydu. İstihbarat analistlerinin Predator'dan hareketsiz bir görüntü almaları ve bunu özel bir dijital görüntü haritasıyla hizalamak için bazı kabiliyetleri yardımcı araç gereçleri kullanmaları gerekiyordu. Ardından analist özel "stereo" gözlükler kullanarak hedef bölgenin yüksekliğini tespit ediyordu. Sonuç aynıydı: hava ekibine ve nihayetinde silaha kolayca aktarılan dijital bilgi. Ancak aradaki fark, CAOC'nin ve hatta ABD'deki analistlerin de bu sıralamaya dahil edilmesiydi. Hedef üst düzey onay gerektiriyorsa, General Franks ve hatta Bakan Rumsfeld bile bazen angajman kararına dahil oluyordu. Ancak silah bir JDAM olduğu sürece, angajman daha kolaydı.

Elbette her silah bir JDAM değildi, ancak JDAM, Enduring Freedom'da en popüler silah haline geldi. GPS güdümlü silahlar sadece sabit hedefler için uygundu ve her platform bunları taşıyamazdı. Diğer tüm silahlar, hava mürettebatının angajman öncesinde hedefi görsel olarak tespit etmesini gerektiriyordu. CAOC ve CENTCOM'un her ikisi de Predator görüntülerine sahip olduğundan, genellikle hava mürettebatını oradan hedefe yönlendirebiliyorlardı. Böylece, telekomünikasyon, iletişim teknolojisi CAOC'nin (veya CENTCOM'un) sensörün görüntüsünü iletim süreci sırasında bozmak zorunda kalmadan hızlı ve düzgün paylaşmasını sağladı. Ve yine bu sayede uzaktaki karar vericiler daha önce oynayamadıkları bir rolü oynayabilmişlerdir.

Komuta ve kontrol düzenlemelerinin ve ROE'lerin izin verdiği durumlarda, CENTCOM ve CAOC bu eylemleri daha düşük seviyelere indirmeye çalıştı. AC-130U Gunship uçağı söz konusu olduğunda, bu ekibin kullandığı teknolojik bir destekten bahsetmemiz gerekir. AC-130U modelinde "Rover" adı verilen bir modifikasyon vardı ve bu modifikasyon Predator videosunu göstererek mürettebatın hedefe yönelmesini sağlayan bir alıcı ve görüntünün izlendiği bir monitörden oluşuyordu. Artık sensör ve vurucu eleman, SOTAC'lar ve JDAM atıcılarının koordinatları aktararak dijital bilgi paylaşması yapabildikleri gibi, dijital olarak görüntüyü aktararak video ve koordinatları paylaşabilirdi. Elbette aradaki fark, Rover örneğinde, hava mürettebatının hala görüntüyü silahların işleyebileceği anlayabileceği bilgiye çevirmek zorunda olmasıydı. AC-130U Gunship mürettebatı Predator'un görüntüsünü kendi gördükleriyle ilişkilendirmek, sensörlerinden biriyle (kızılötesi, tüm ışık seviyesindeki televizyon ya da radar) hedefi bulmak ve ardından uçağı hedefin etrafında doğru bir geometride uçurarak silahları hedefe doğrultmak zorundaydı.

Hava Unsuru (air component) ayrıca Predator operatörlerini Rover modifikasyonunun yokluğunda uçakları kontrol etmeleri için eğitmeye başlamıştır. 8 Aralık 2001'de, Khandahar savaşı sırasında, bir AC-130U uçağı bir Predator operatöründen Mushkill kasabasındaki bir hedefe saldırması için çağrı aldı. Ancak mürettebatın telsizi ve Rover modifikasyonu çalışmıyordu, bu nedenle görevi bir AC-130H mürettebatına devrettiler. Rover modifikasyonunun faydası olmadan, Predator ve Gunship mürettebatı zihinlerinde ortak bir resim oluşturmak için bilgileri birbirlerine aktarmak zorundaydı. Predator kasabanın üzerinde dönüp dururken, AC-130H Gunship yedi mil ötedeydi ve düşman tarafından tespit edilmekten kaçınıyordu. Predator operatörü hedefin koordinatlarını ilettili ama bu mesafede AC-130'un sensörlerine ve mürettebata hedefi bulmaları için yeterli ayrıntıyı gösteremiyordu- içinde düşman askerleri olan duvarlarla çevrili bir yerleşke. Predator operatörü AC 130 Gunship mürettebatının hedefin yakınındaki ayrıntıları fark edemediğini bilmiyordu, bu yüzden neredeyse yarım saatini yakındaki binaları ve boş arazileri tarif etmeye çalışarak geçirdi. Gunship mürettebatı kendilerinden ayırt etmeleri istenen ayrıntıların çok küçük olduğunu fark etmemişti, bu yüzden hedeften daha uzaktaki daha büyük alanları araştırıyorlardı. Sonunda

iki ekip sözleşip şehirden geri çekildiler ve onları hedef bölgeye götürecek bir nehir ve yol gibi büyük işaretler buldular. Bunu başaran Gunship ekibi hedef bölgeye tekrar geri girdi.

Bu bahsettiğimiz örnek durumda, CAOC ve hatta CENTCOM görevden haberdardı. Bu bir TST idi. Moseley ve Franks dinleyici pozisyonunda idiler ama müdahale etmemeyi tercih ettiler. AC-130 mürettebatına göre, onları hedefe ulaştırma çabaları biraz zahmetliydi ama normal komuta ve kontrol prosedürleri dahilindeydi. Mürettebatın tek şikâyeti, konuşmadan sonra Predatör mürettebatının AC-130 mürettebatının atışlarını yönlendirmeye çalışmasıydı. Gerçekte, Predatör operatörü dizilimin "angajman" kısmını da kontrol etmeye çalışıyordu.

Alt kademelere yetki devrinin bir başka işareti de yer kontrolörlerine hedeflere saldırı izni verme konusunda yüksek derecede yetki verilmesiydi. O sırada ASOC (Air Support Operations Center) yoktu, çünkü daha önce gördüğümüz gibi ASOC'un genellikle birlikte çalıştığı konvansiyonel ABD kuvvetleri savaşa katılmamıştı. Hava mürettebatı, genellikle bir yer ekibinin yaklaşık konumu ve ekiple iletişim kurabilecekleri bir frekanstan başka bir şey bilmeden göreve gönderildiklerini hatırlıyorlar. Çünkü CAOC ekiplerin tam konumunu gerçek zamanlı olarak bilmiyordu ayrıca bunun için bir takip sistemi yoktu. Ateş izni ekibin sözüyle verilirdi. Bir vakada, 25 Kasım 2001'de Konduz savaşı sırasında, bir AC-130 Gunship mürettebatı şehre geri dönen tek bir araca rastladı. Mürettebat bu durumu yer ekibine ilettiler ve ekip bu aracın teslim olma görüntüsü altında bir karşı saldırı başlatma planının parçası olduğunu anladı. Ekip Gunship'e araca anında ateş açma izni verdi. Esasen bu bir TST'ye eşdeğerdirdi, ancak birkaç dakika içinde angajman uygulandı. Hızlı tepki, yerdeki ekibin saldırıyı onaylama yetkisine sahip olması sayesinde mümkün oldu. Bu yetkiye sahiptiler çünkü ROE'ler buna izin veriyordu, çünkü hedef bir saldırının ikincil hasara neden olmayacağı bir alandaydı ve saldıran uçak yer ekibiyle birlikte ve onun için çalışıyordu.

Bu yetkiler sayesinde, dijital bilgileri neredeyse doğrudan silahlara aktarma yeteneklerine sahip olan sahadaki personel ve kontrolörler benzersiz görevler icra ederken genellikle standart prosedürleri takip etmediler. Anaconda Operasyonu'ndan sonra Kuveyt'te düzenlenen bir konferansta, hava mürettebatı Afganistan çatışmasının ilk dönemlerinde ateş destek çağrılarının çoğunun kısaltılmış olduğunu dile getirdiler. Kontrolörler genellikle standart dokuz satırlık çeklisti kullanmayı ihmal ediyorlardı, çünkü o kadar düşük bir uçak trafiği vardı ki bu muhtemelen kimseyi riske atmıyordu, ancak şüphesiz zaman ve verimlilik kaybına neden oluyordu. Muharebe alanında ABCCC (Airborne Battlefield Command and Control Center) uçağı ve ASOC yoktu ve yoğun ve çok çalışan AWACS'lar iletişim kurmak için genellikle standart olmayan bir dil kullanıyordu. Hedefi işaretlemeye genellikle gerek yoktu, çünkü mühimmatlar ağırlıklı olarak JDAM'lardı ve hava mürettebatının hedefi görsel olarak tespit etmesini gerektirmiyordu. SOTAC (Special Operations Tactical Air Controller) hava gücü ekiplerinin konvansiyonel ABD kara birliklerinin yokluğunda yerde etki yaratmak için kullanılması devrim niteliğindedeydi ve analistler bu noktaya dikkat çekmekte haklıydı. Gerçekten de bu, Kosova'da ne yazık ki eksik olan bir kabiliyetti. Ancak Anaconda Operasyonu'na katılan ortak bir grup, CAS'ın "üzerinde mutabık kalınan en temel mekanizmalara bağlı kalmadığına" işaret etti. "Anaconda Operasyonu sırasında tüm oyuncuların kendi kendilerine yaşadıkları sürtüşme o kadar büyüktü ki, operasyonun hemen ardından Kuveyt'teki Al Jaber Hava Üssü'nde bir (Joint Close Air Support JCAS) Müşterek Yakın Hava Desteği Konferansı toplandı..." Yazarlar konferanstan çıkarılan tüm derslerin mevcut müşterek doktrin JP 3-09.3'te zaten ele alındığına dikkat çekmişlerdir.

Bu durumun komuta ilişkilerinde bizim tanımladığımız şekliyle "derinlik" eksikliğini gösterdiğinin farkına varmak önemlidir. En alt kademedeki birlikler büyük bir özgürlüğe sahipti. Ancak bu özgürlük, birlikleri izleyebilecek ve hesap sorabilecek komuta ve kontrol kurumlarının bilinçli karar almasının bir sonucu değildi. Aksine, bu özgürlük, bu düzeyde bir

kontrol sağlamanın imkânsız olduğu gerçeğinin bir sonucuydu. Komuta ve kontrol zincirinde tam yetkilendirilmiş unsurların eksikliğinden kaynaklanan bir boşluk vardı. Anaconda Operasyonu sırasında var olan yoğun ortamda, mevcut komuta ve kontrol kurumlarının "ölüm zincirinin" bir parçası olmalarının bir yolu yoktu. Uçak mürettebatının yorumlaması dışında bilgi almalarının bir yolu da yoktu, bu nedenle savaş alanının düşük kaliteli ve biraz gecikmeli bir resmine sahiptiler. İşler ters gittiğinde, tüm bunlara rağmen kararların ve eylemlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi gerekiyordu.

Anaconda'dan sonra bile, birlikler umutsuz durumlarda temasa geçtiğinde, dijital ekipman genellikle kullanılamayacak kadar hantaldı. Tek çözüm genellikle uçak mürettebatını birliklerle temasa geçirmek ve ikisinin işleri halletmesine izin vermektir. 2 Aralık 2002'de Hava Kuvvetleri'nden Çavuş Frank Lofton bir Operasyonel Müfreze Alfa ya da özel operasyonlar A takımı (ODA Operational Detachment Alpha) ile birlikte çalışıyordu. Ekip, Celalabad'ın hemen batısında El Kaide'nin saklandığı muhtemel bir yerde keşif yapmakla görevlendirilmişti. O ve diğer iki kişi bir gözlem noktasına gittiler ve bir tepenin zirvesine yakın bir mağara kompleksi olan saklanma yerinin koordinatlarını aldılar. Üçü bilgi toplamayı bitirdiğinde, sadece 500 metre uzaklıktaki bir kasabadan fener taşıyan insanların geldiğini fark ettiler. Bu insanlar üçlünün AK-47 tüfekleri taşıdıklarını görebileceği kadar yakındı. Lofton ve ekip arkadaşları bilinmeyen grup 30 metreye yaklaşıncaya kadar beklediler ve ışıklarını açarak avantaj sağladılar. En iyi Peştuca konuşmalarıyla kendilerini Amerikalı olarak tanıttılar ama karşı grup dağılmaya ve etraflarını sarmaya başladı. Amerikalılar ateş açtı ama sayıca ve silahça üstün olduklarını gördüler; kasabadaki bir çatıdan askerler 14.5 mm'lik bir silahla onlara ateş açmıştı. Ciplerine bindiler ve kalan tek kaçış yolundan hızla uzaklaştılar. Ancak gece olduğu ve araziye tanımadıkları için, saatte 45-50 mil hızla kayalıklarla kaplı bir vadiden aşağıya doğru ilerlemeye başladılar, kendilerini bir çıkıntıdan fırlattılar ve iniş sırasında cipin ön aksını kırdılar. Diğer iki ekip üyesi daha yüksek bir yer bulmak için cipi terk etti; Lofton ise CAS için telsizle temas kurmaya çalışmak üzere kaldı.

İşte bu koşullar altında Lofton kendisine yardım etmeleri için uçakları yönlendirmeye çalışmak zorunda kalmıştır. Arada sırada ateş edilirken, gece görüş gözlüklerini (Night Vision Goggles NVG) bulmak için dağıntık ve hasarlı ekipmanlarını karıştırdı. Telsizden bilindik bir frekansa geçti, GPS'inden grid koordinatlarını Özel Operasyonlar Görev Gücü Komutanı'na (Special Operations Task Force Commander C/JSOTF) ilettiler ve bir kaçış yolu bulmak için cipten indi. Kendisini bir tarafta bir çıkıntı, diğer tarafta ise tehlikeli bir açık alanın engellediğini görünce, hangisi önce gelirse, uçağı ya da düşmanı beklemek üzere geri döndü. Yedi dakika sonra, iki A-10 uçağı telsizden kontrol ederken onu dua ederken yakaladı. Lofton ilkini pilotun alçak geçiş yapması ve kendi bulunduğu yere doğru yönelmesi için yerini elli edecek işaret fişekleri atarak uçağı yönlendirdi. Neyse ki pilot Lofton'ı görmese de geçiş mükemmeldi, bu yüzden Lofton pilota vadi boyunca 2.75 inçlik roketler atma izni vererek düşman ateşini durdurdu. Lofton'ın ekibinin diğer iki üyesi ortak frekansından uçağın pilotuyla irtibata geçti ve pilot onları Lofton'ın pozisyonuna geri yönlendirdi, böylece diğer bir Operasyonel Müfreze Alfa ODA (Operational Detachment Alpha) bir buçuk saat sonra gelip onları bozuk araçtan alabildi.

Yer kontrolöründen silaha dijital olarak, neredeyse otomatik bir şekilde aktarılabilecek türden bilgi sağlama yeteneği varken, bahse konu olayda kurtarma operasyonunun eski moda CAS'a güvenmekle sonuçlanması ne kadar ironik bir durum. Ancak bu durum Afganistan'da dağıntık mimari ile sağlanan farkındalıktan oluşmuş sistemin tohumlarının fark edilebilir bir meyveye dönüştüğü gerçeğini ortadan kaldırmadı. Sadece dağıntık mimaride uygulanan savaş yönteminin komuta ilişkilerinde derinlik geliştirmenin yerine geçemeyeceği gerçeğini bir kere daha vurguladı; bu teknolojik yetenek sadece silahlara bilgi ulaştırmak için bir yardımcı kabiliyetti. Lofton neredeyse ölümlü sonuçlanabilecek görevinden sonra dinlenirken,

CENTCOM'un geri kalanı Irak'a Özgürlük Operasyonu için hazırlanıyordu; bu savaş, hedefe saldırma işini, pilotların da aslında tüm dizinin sadece bir parçasından ibaret oldukları gerçeğinden hareketle oluşturulan dağıtık mimariden meydana gelmiş bir iş şekline dönüşme sürecin de bir adım daha ileri gidilecekti.

Irak'a Özgürlük

Iraqi Freedom

Afganistan'da görevler alışılmışın dışında görünüyordu. Her şey ya Predator kullanımı ya da hassas koordinatlarla karakterize edilen bir TST ya da uçak ve yer kontrolörlerinin telsiz üzerinden birlikte çalıştığı geleneksel CAS gibi görünüyordu.

Irak'a Özgürlük, ABD açısından çok daha geleneksel bir savaştı. ABD ordusunun sahada konvansiyonel güçleri vardı. Franks, fonksiyonel unsur (component) komutanlarından oluşan bir komuta yapısı geliştirmişti. Hava bileşeni standart görevleri yerine getirecekti yani; karşı hava, stratejik saldırı, önleme, yakın hava desteği ve diğer bazı standart olmayan görevleri de kapsayacak şekilde genelde standart görevleri yerine getirecekti. Moseley yönetimindeki hava personeli hedefleme sürecinde oynayacakları önemli rolden memnundu. Ancak bu rahatlatıcı ilişkilerin altında, ilgili kişilerin oynadığı roller değişmeye devam ediyordu. "Standart" görevler, "öldürme zincirinin" parçalarının nasıl gerçekleştirildiğini, nasıl işlediğini incelediğimizde her zaman o kadar da standart olmadığını göreceğiz.

Ölüm Kutusu Engelleme (Killbox Interdiction KI), Çöl Fırtınası'nda hava unsurlarına hizmet eden aynı konseptte dayanıyordu. "Katil Scout" (Killer Scout) konusu için önceden oluşmuş bir görüş vardı; ancak şimdi buna Saldırı Koordinasyonu ve Keşif (Strike Coordination and Reconnaissance SCAR) görevi deniyordu. SCAR uçak mürettebatı, istihbarattan kara savaşının mevcut durumu hakkında bir brifing alarak havalandı. Ancak koalisyon güçleri o kadar hızlı hareket ediyordu ki bu aslında eski bir haberd, dolayısıyla SCAR'a hedeflerin nerede olduğunu söyleyemezdi. ATO tarafından kendilerine tahsis edilen ölüm kutusuna gidiyorlardı ama orası boşsa başka bir yerde iş bulmak zorundaydılar. SCAR genellikle LANTIRN'li bir F-15E ya da F-16'ların Allied Force'ta kullandıklarına benzer bir hedefleme podu olan Litening podu olurdu. Ancak pod ve hatta F-15'in radarı bile uçuş ekibine sadece sınırlı bir görüş sağlıyordu. Onları doğru yere yerleştirecek bir gözetleme mekanizmasına ihtiyaçları vardı. Bu yüzden, ölüm kutularından ayrılırken diğer pilotlarla konuşarak nereye bakacakları konusunda fikir edinmeye çalıştılar ve yeni gelenler onların ne gördüklerini öğrenmeye çalıştılar.

Ancak arada bir, dağıtık mimaride ki bir ekibin (distributed team) parçası oluyorlardı. CAOC'nin ISR bölümü, Global Hawk İHA'sını hedefleri bulmak için görevlerden birkaç saat önce şüpheli düşman mevzileri üzerinde uçacak şekilde programladı. Global Hawk o kadar çok veri ürettiyordu ki CAOC çalışanlarının buna yetişmesi imkansızdı. Binbaşı Kevin Glenn Muharebe Operasyonlarında ISR Müdürü olarak çalışıyordu ve Global Hawk'tan gelen verilerin o kadar çok olduğunu hatırlıyordu ki, sık sık İHA'dan gelen tüm verileri görmezden gelmek ve "ceza kutusuna" (penalty box) koymak zorunda kalıyorlardı neyse ki, Reno, Nevada'daki analistler kendilerini bu verileri incelemeye adanmışlardı. Bir hedef bulduklarında, görüntüleri SIPRNET üzerinden CAOC'a gönderdiler ve Glenn'e sohbet odaları yoluyla haber gönderdiler. O da Yasaklama Nöbetçi Subayına (Interdiction Duty Officer) ya da Muharebe Operasyonları katındaki TCT Hücrelerine haber verir, o da F-15E SCAR'a bir datalink mesajı gönderirdi.

Örneğin, 3 Nisan'da Binbaşı Richard Coe Bağdat'ın güneyindeki bir ölüm kutusunda (Kill Box) SCAR yapan bir F-15E'de Silah Sistemleri Subayıydı. Kendisi ve pilot havalanmış, bir havadan yakıt ikmali için tankerin yanına gitmiş ve hemen ardından AWACS ile temasa

geçerek kendilerine bir veri bağlantısı mesajı gönderildiğini bildirmişlerdi. Coe kokpitte, Durum Ekranında bir tank sembolü görebiliyordu. Ekran kendi pozisyonunun haritada yukardan bir görüntüsüydü; uçağını ve kanat elemanının savaş alanının bir haritası üzerinde seyahat ederken gösteriyordu. Ekranında Rivet Joint'in ya da diğer veri toplayıcıların bölgede tespit ettiği tehditler gösteriliyordu ve şimdi sarı bir tank vardı. Sarı renk ona hedefin yanlış tanımlandığını gösteriyordu; tank (hedef kundağı motorlu top idi), CAOC'nin hedef için bulabildiği en iyi semboldü. Pilot uçağı bölgeye doğru uçururken, Coe sembolün üzerine bir imleç koydu ve uçağın radarını ve Ligtening podunu gerçek hedefin görüntüsünü almak için uygun konuma çevirdi. Bu bir gece göreviydi ve Ligtening'in IR'si ona kundağı motorlu toplardan oluşan büyük bir grup gösterdi. İki F-15E mürettebatı lazer güdümlü silahlarını kullandılar ve ardından GPS güdümlü mühimmatlarla F-16 ve F-18'leri çağırdılar. Diğer uçaklarda Link 16 olmadığından, SCAR'lar kendi podlarıyla koordinatları almak ve bunları uçaklarının bilgisayarlarına girmeleri için diğer mürettebata okumak zorundaydı.

Bu durumda, CAOC bilgileri uçak mürettebatına iletmek için dijital bir araca sahipti ve onlar da bu bilgileri neredeyse otomatik olarak silahların kullanabileceği bir forma çevirebiliyordu. Uçağın bilgisayarı CAOC'den gelen datalink mesajını kendi dijital haritasında bir konuma çeviriyordu. İmleci oraya yerleştirerek ve sensörleri o konuma çevirerek, uçak mürettebatı sensörleri gerçek dünyadaki bir konuma yönlendiriyordu. Uçağı o konuma yakın uçurarak ve sensörlerde bazı ince ayarlar yaparak, o konumdaki hedefi buldular ve lazer işaretleyiciyi ona doğrulttular. Bu da 500 lb. ağırlığındaki GBU-12 lazer güdümlü bombaya hedefe yönelmesi için gereken bilgiyi verdi.

Uçaklar JDAMS'a sahip olduklarında, bu işi kötü havalarda bile yapabiliyorlardı. Mart ayının sonlarında şiddetli kum fırtınaları bölgeyi vurdu. Yüzeyde görüş mesafesi zaman zaman 30 feet'in altına düştüğünden, uçaklar optik ya da kızılötesi sensörlerini kullanarak yerdeki hedefleri bulamadılar. Kara birlikleri bile ne kadar yakın olurlarsa olsunlar hedefleri bulamıyordu. Ancak bu dönemde Cumhuriyet Muhafızları tümenleri güneye doğru ilerlemeye ve Iraklıların aşılmaz bir hava örtüsü olduğunu düşündükleri bir ortamda ABD birliklerini şaşırtmaya başladılar. JSTARS hareketli hedef takip (MTI) radarı hareket halindeki araçların izlerini tespit ederken JSTARS ve Global Hawk sentetik açıklıklı radarları şüpheli bölgelerde JDAM'larla vurulabilecek hedefleri aradı. Sonuç olarak, uçaklar killbox'larda çalışıyor ve terminal kontrolü olmadan görevlerini yerine getirme yetkisine sahip olsalar da vurulacak hedefleri bulma konusunda CAOC aracılığıyla yardım alıyorlardı. JDAM'larla birlikte, hava mürettebatının hedefleri görsel olarak bulmasına gerek kalmadı (ve çoğu durumda bulamadı), bu nedenle angajmanlar sıralamanın rutin bir parçası haline geldi.

ASOC'taki insanlar da aynı tür dağıtık farkındalığın (distributed cognition) bir parçasıydı. 3. Piyade Tümeni Fırat Nehri'nin batı kıyısı boyunca kuzeye doğru ilerlerken, Irak birlikleri ve Necef kentinden gelen Fedai'ler onlarla acımasızca savaştı. 3. Bölük, 7. Süvari birliği Necef'in güneyindeki bir köprüyü ele geçirerek şehri tecrit etme görevini aldı. Nihayet savaşarak köprüyü geçtiklerinde düşmanla tekrar temas kurdular. Birlik son derece yakın bir çatışmaya girerken, bir JSTARS da izleme yapıyordu. Mürettebat MTI radarında Al Hillah'tan güneye, köprü savaşına doğru ilerleyen hareketlilikler gördü. Gece ve hava koşullarının optik algılamaları engellemesi nedeniyle Kuveyt'teki ASOC JDAM'larla donanmış bir B-1 bombardıman uçağı göndermeyi tercih etti. ASOC'taki görevliler uydu görüntülerini kullanarak konvoyun geçtiği yol boyunca hedefler seçtiler; amaçları araçlardan bazılarını imha etmek olmasa da en azından yolu çukurlaştırmaktı. B-1 tam JDAM yüklü olarak geldi ve tüm JDAM'ları bıraktı ve takviye için gelen Irak güçlerini başarıyla durdurdu.

CAOC'deki kişiler gibi ASOC'dekilerin de İHA ve JSTARS videolarına erişimleri vardı. Çöl Fırtınası'nda RPV'ler esas olarak tümen ve kolordu komutanlarına cephenin derinliklerinde ki muharebelerde neler olup bittiğini göstererek kendi operasyonlarını

yönetmelerini sağlamak için kullanılmıştı. Irak'a Özgürlük'te ise Silahlı İHA'lar sahip oldukları silah ve sensörler sayesinde ASOC çalışanlarının "öldürme zincirinin" bir parçası olmalarını sağladı.

Çavuş Lofton Kasım 2002'de Afganistan'dan dönmüş ve kısa süre sonra V. Kolordu ASOC'ta çalışmak üzere görevlendirilmişti. Ana ASOC 3ncü Piyade Tümeni ile birlikte hareket ediyordu ama Bağdat'a hızlı intikal sırasında ki operasyonlara katılmadı. Lofton Kuveyt'teki ASOC'un gerisinde çalıştı. Bilgileri 3 ncü piyade tümeni ile (ID Infantry Division) seyahat eden bir mobil iletişim aracına aktarmak için bir INMARSAT telefonu kurmuşlardı, böylece ASOC'taki insanlar doğrudan uçakla konuşabiliyordu. 3ncü piyade tümeni Kerbela yakınlarındaki Fırat Nehri'ni geçme görevi sırasında Silahlı İHA (SİHA), Irak'a ait bir çoklu fırlatma roket sisteminin (MLRS) üzerinden tam da nehir üzerinden ABD birliklerine yayılım ateşi açtığı anda uçarak geçti. Aniden Kuveyt'teki ASOC, SİHA'nın videosunu izleyen ve aynı yerde bulunan Taktik Operasyon Merkezi'nden (TOC Tactical Operations Center) gelen ordu birlikleri tarafından kuşatıldı. ÇNRA (MLRS) yeniden doldurmak için saklanacak bir yere doğru uzaklaşırken, Lofton Hunter videosunu kullanarak iki A-10'u hedefe yönlendirmeye çalıştı. Konuşma çok zaman aldığına, ASOC'tan sorumlu hava personeli lazer güdümlü bombaları olan iki F-15E getirmeye karar verdi. Lofton onlara sadece SİHA videosundaki koordinatları verdi ve bombaları saklanma yerinin çevresini de kapsayacak şekilde yönlendirmelerini sağladı. İkinci bomba büyük bir patlama yarattığında, tüm TOC sevinçten havaya uçtu.

Bu tipik bir CAS görevi değildi. Açıkçası, çok yakına gerçekleşen çatışma üzerinde anında büyük bir etkisi oldu. Ancak talep Kuveyt'teki kolordu karargâhından gelmişti; cephedeki birlikler ÇNRA'yı (MLRS) CAS'a yönlendirmek için yerini tespit edemezdi. ASOC'un sensör-iletişim döngülerini kullanma yeteneği Lofton'un düşmanı anında "bulmasını", "tespit etmesini", "izlemesini" ve "hedeflemesini" sağladı. Ardından da "angajman" kısmını, hava mürettebatının hedefi görsel olarak bulmasına gerek kalmadan silaha aktarılacak dijital bilgilere dönüştürerek iletiler. Pilotlar, lazer noktasının gideceği koordinatları okuyan bir imlece baş üstü ekranlarından bakarak yerdeki noktayı buldular.

Açıkçası bu bir JDAM ile aynı şey değil çünkü LGB bu bilgiyi yanında taşııyordu-pilot tarafından sağlanan lazer noktasını takip etmesi gerekiyordu.

Yakın CAS'ı uygulamak için hala pek çok fırsat vardı- bu, karadan işgal operasyonu başarısının önemli bir parçasıydı. Ne zaman bir temas halindeki birlik (Troops-in-Contact TIC) durumu olsa, bu durum hemen herkesin dikkatini çekiyordu. Her ne kadar pek çok uçak "CAS" görevini yerine getirse de Hava Kuvvetleri'nin bulutların altında, hedefe bakan görevlerdeki asıl yükü taşıyan platformu A-10 Warthog'du. A-10'lar ve Deniz Kuvvetleri'nin birincil CAS platformu olan AV-8Bler, dijital bilgi teknolojileri yeteneklerini geliştirme aşamasındaydı. Harrier'lar ve bir Warthogs filosunda Litening podları vardı. Deniz Piyadeleri ayrıca hedefleme podundan gelen görüntüyü bir FAC aracına göndermek için bir downlink sistemine sahipti.

Yer kontrolörleri Irak'a Özgürlük Operasyonunda her zamankinden daha yetenekliydi. Müşterek Kuvvetler Komutanlığı, tüm kontrolörleri müşterek taktik hava kontrolörleri (JTAC) olarak eğitmek ve donatmak için bir program başlatmıştı; bilgiyi dijital olarak alabilen, işleyebilen ve dağıtabilen uyumlu ekipmanlarla yapılacak bir işti bu iş. Bu bölümün Çöl Fırtınası kısmında gördüğümüz Hava Kuvvetleri kontrolörü Bryan Lanning artık bir TSgt idi ve 12 yıl önce olduğu gibi bir Ordu taburuyla Irak'a konuşlandırılmıştı; tek farkla, Çöl Fırtınası'nda bir zırhlı tümenle çalışırken, şimdi 101. Hava İndirme Tümeni'nin (Hava Saldırısı) piyadeleriyle "toynakla" (hoofed it) çalışıyordu. 11 Eylül 2001'e kadar işini yaptığı teçhizat Çöl Fırtınası'ndan bu yana pek değişmemişti ama o zamandan bu yana fonksiyonları

son derece gelişmişti. Artık bir gece görüş cihazı ve kendisine oldukça doğru koordinatlar vermek için GPS ile arayüz oluşturan bir lazer işaretleyicisi vardı. Artık pek çok TACP biriminde ATO'yu indirip filtreleyebilen dizüstü bilgisayarlar olsa da Lanning'in buna ihtiyacı yoktu. CAS'a ihtiyaç duyduğunda, talebini yukarıya iletirdi. Lofton ve ASOC'taki diğerleri çağırışı duyduklarında uçağı gönderiyorlardı, böylece tümen ve tugay seviyelerinden onay aldıklarında Lanning uçağına kavuşmuş oluyordu- genellikle 5 dakika içinde. Lanning CAS çağırısı yaptığı durumlarda neredeyse her seferinde düşmanla temas halindeydi.

İşte 6 Nisan 2004'te kendisini içinde bulduğu durum da buydu. ABD birlikleri Bağdat havaalanını ele geçirdikten sonra Doğu Bağdat'a doğru ilerlediler. 3. Birlik Bağdat'a "yıldırım harekâtı" yapmak üzere bölgeden hızla geçmiş ve arkasında havaalanının kuzey tarafında inşaat halindeki boş bir saray bırakmıştı. Fedai'ler sarayı kaleleri olarak belirlemişlerdi ve 101Hava İndirme Tümeni birlikleri onlarla omuz omuza çatışuyordu. Lanning termal dürbünüyle sarayın bir kulesindeki düşman birliklerini görebiliyordu ama onları etkisiz hale getirecek ateş gücüne sahip değildi. CAS çağırısı yaptı ve hemen 1000 lb. JDAMS'li İngiliz Tornado'ları geldi- ilk tercihi bu değildi, çünkü doğru koordinatları almak için zaman ayırmak zaman harcamak istemiyordu. Uçaklarla hedef üzerine konuşup lazer güdümlü bombalar atmalarını tercih ederdi. Ama şimdi ciddi ateş gücüne ihtiyacı vardı, bu yüzden Mk-VII lazer işaretleyicisini çıkardı, kulenin dibine kadar yönelterek koordinatları aldı, yüksekliğini tahmin etti ve bilgileri telsizle uçak mürettebatına ilettili. Doğal hatalar nedeniyle JDAM'lar ıskaladı ama patlamanın yarattığı şok insanları kuleden dışarı fırlattı. Çatışma sekiz ya da dokuz saat daha sürdü ve bu süre zarfında Lanning A-10'ları 30 mm'lik toplarıyla saldırmaları ve 500 lb. hava basınçlı termal patlamalı (thermo baric) bombalar atmaları için çağırıldı.

Afganistan'daki SOTAC hava gücü ekiplerini anımsatan böyle bir angajman, bize Irak'ta yer kontrolörleri ile uçak mürettebatının artık çok yetenekli bir ekip olduğu gerçeğini pekiştirdi. Yer kontrolörü doğru koordinatları elde edebilirse ve hava mürettebatının elinde JDAM'lar varsa, "öldürme zinciri" dizisi süreci çok kolaydı. Bağdat'a doğru ilerlerken kontrolörler hassas ölçülü koordinatlar elde etme konusunda hiç endişe etmediler, zorluk da çekmediler- zamanları yoktu ve silahlar onlar olmadan da yani kaba koordinatlarla da hedefe yeterince yaklaşıyordu. Düz arazi muhtemelen burada çok yardımcı oldu.

Güney Carolina'daki Shaw Hava Kuvvetleri Üssü'nden 77. Avcı Filosu'nun F-16'ları saldırı görevleri için havadan alarm bekler şekilde devriye görevleri verilmesinin arkasında ki plan da buydu. Filonun görevi normalde düşman hava savunmasını bastırmaktır (SEAD). Düşman karadan havaya füze radarlarına kilitlenen Yüksek Hızlı Anti-Radyasyon Füzeleri (HARMs) taşırlar. Ancak dört yıl önceki Sırp'lar gibi Iraklılar da radarlarını kullanmıyordu. Sonuç olarak, Iraklılar hava savunmalarını kullanmaktan korkuyor gibi görünseler de radarlar hala mevcuttu ve yüksek tehdit bölgelerinde hava operasyonları zorunlu olarak kısıtlanmıştı. Böylece savaştan üç gün sonra Moseley SEAD'dan düşman hava savunmasını imha etmeye (DEAD) geçme kararı aldı. Hava unsuru tehdit radarlarının ışına yapmasını beklemek yerine, tehdit teşizatını arayacak ve kullanımda olsun ya da olmasın imha edecekti. ATO, F-16'ların %25 HARM ve %75 hassas mühimmat ile yüklenmesini gerektiriyordu. Hava mürettebatı belirli bir ölüm kutusuna (Kill box) uçacak ve talimatları bekleyecekti. AWACS tarafından yönlendirildiklerinde tehditlere hızla saldıracaklar ve angaje olacaklardı.

Bu, açık bir şekilde "öldürme zincirinin" sadece küçük bir kısmını gerçekleştirmelerini gerektiren bir görevdi. Pilotlar hiçbir şey için plan yapamazlardı çünkü görevin ne gerektireceğini bilmiyorlardı. Görev öncesi planlamalarını etkileyen tek faktör, taşıyacakları silahların türü ve nerede yakıt ikmali yapacaklarıydı. 77'nci Av filosunda ki uçaklarda hedefleme podları veya LANTIRN yoktu, bu nedenle pilotlar hedefleri arayamıyordu. Havalanıyorlar, havada yakıt ikmali yapmak için bir tanker uçağı gidiyorlar ve sonra belirledikleri pozisyonda bir rotada devriye ye kalıyorlardı. Yakıtları bittiğinde de tankere geri

dönüyorlardı. Her uçak, istasyondaki süreleri sona ermeden ve bombalarıyla birlikte evlerine dönmeden önce, aralara yakıt ikmali serpiştirilmiş 3 periyotta bekleme yaparak devriye görevini icra ediyorlardı ve bu periyotlara Vul deniyordu. yani "Savunmasızlık dönemleri" için "vuls" olarak adlandırılırdı (called "vuls" for "vulnerability periods). Bu pilotlarda değişmeyen rutin bir durum halini almıştı.

Bu duruma verdikleri tepki tahmin edilebilirdi. Başlangıçta pilotlar üç "Vul" boyunca beklediler. Ancak üçüncünün sonuna doğru "frekanslar arasında gezinmeye" başladılar ve çeşitli komuta ve kontrol birimlerine bombalamalarını gerektiren bir hedef olup olmadığını sordular. Yerdeki birliklerle telsizden temas ettiklerin de bu tekliflere açık ve istekli birilerini buldular- tek gereksinim JDAM'lar veya CBU-103'ler için uygun bir koordinat setiydi ve daha önce belirttiğimiz gibi yerdeki birlikler artık yeterince iyi koordinatlar elde edebiliyorlardı. Pilotlar bir hedef bulduklarında, izin için AWACS aracılığıyla CAOC ile görüşüyorlardı. Her zamanki yanıt "Beklemede kalın" şeklindeydi ve ardından CAOC'deki kişiler hedefin uygun olup olmadığını kontrol ederken 15-20 dakikalık bir bekleyiş yaşıyordu. Bir süre sonra pilotlar zamanı iyi kullanarak hedef bulmak için üçüncü Vul'a kadar beklemeyi bıraktılar daha erken harekete geçtiler çünkü bu sayede saldıracakları bir hedef bulma şansları artıyordu. 77'nci Av Filosunun filo komutanı Yarbay John Norman onları "Oraya gidin ve Amerikalılara yardım edin" diye teşvik etti.

Görev dağılımı, pilotları zaman zaman bilgi toplayıcılar haline getirme etkisi de yaratmıştır. Bir Güney Carolina Hava Ulusal Muhafız F-16 birliği olan 169. Avcı Filosu pilotları 77'nci Av Filosununkine benzer bir görevi yerine getirmek üzere yönlendirildiler. Onlar da tıpkı 77'inci Av Filo pilotlarının yaptığı gibi hedef bulmak için çalışmaya başladılar. Ancak 169'uncü filonun envanterindeki uçaklar Litening podları ile donatılmıştı, böylece pilotlar hedefleri otonom olarak arayabiliyorlardı. Ayrıca yerdeki birliklere başka bir hizmet de sunabiliyorlardı: keşif yapmayı teklif edebiliyorlardı. Çoğu zaman kara birlikleri onları şüpheli hedeflerin bulunduğu yerlere gönderiyordu. Aslında, F-16'ların bombaları bittikten sonra bile bombası olmayan uçaklardan keşif istekleri artarak devam etti. Pilotlar hedef koordinatlarını görev raporlarına kaydediyorlardı, böylece CAOC diğerlerini daha sonra bölgeye gidecek olan uçakları bu hedeflere saldırmakla görevlendirebiliyordu.

Pilotların hizmet sağlayıcı olma eğilimi, Irak savaşının doğasının değişmeye başladığı 21 günlük Bağdat saldırısından sonra arttı. 8 Nisan'da üç A-10 Bağdat yakınlarındaki birliklere destek sağlarken karadan havaya füzelerle vuruldu. CAOC, izin alınmadan hiçbir uçuşun yerden 10,000 ft'in altına inmemesine karar verdi. 9 Nisan'da Saddam Hüseyin'in bir heykeli devrildi ve bu iktidarın el değiştirdiğinin görsel bir sembolü oldu. Daha önce çok bol olan CAS görevleri, bir yağmurun aniden kesilmesi gibi durdu. Aciliyeti azalmış, hasarı ve kayıp riskini sınırlama ihtiyacı öne çıkmış hatta tamamen yok etme ihtiyacından daha önemli hale gelmişti- özellikle de çatışmalar şehir ortamına taşındığından beri durum böyleydi.

Hava gücünün rolü artık kara birliklerini desteklemek için ne gerekiyorsa yapmaktı. CAOC'deki insanlar ATO'da yer alacak görevleri planlama konusunda daha az yeteneğe sahipti. Görevlerin çoğu Kara veya Deniz subayları tarafından gönderilen Hava Destek Taleplerini (ASR. Air Support Requests) karşılamak için uçuluyordu. Ordu, 48 saat içinde gönderilen ASR'leri "acil" talepler olarak kabul ediyordu, yani bunlar doğrudan ASOC'a gönderiliyor ve CAOC bunları hiç görmüyordu. Aslında, prosedürler artık tersine dönmüştü: hava mürettebatı ASR'leri alıyor ve CAOC'ye hangi talepleri destekleyeceklerini söylüyordu. Çoğu zaman, kara birlikleri uçakları sadece ISR varlıkları olarak kullanmakla ilgileniyordu. Litening ya da LANTIRN'e sahip uçaklar tercih ediliyordu. Çoklu sensörlere sahip AC-130'lar daha da fazla talep görüyordu. Bölüm 5'te Deniz Piyadelerinin AC-130'ları ISR varlığı olarak kullandıklarına dair bir örnek görmüştük- ta ki düşman Deniz Piyadelerine ateş edene kadar.

Bu tür bir savaşta, sivillere benzeyen bir düşmanla, hataya yer yoktu. Herhangi bir zamanda kimin en iyi bilgiye sahip olduğunu belirlemenin de kesin bir yolu yoktu.

SONUÇLAR

Angajman dizisinin kısa tarihçesi, gelişen teknolojinin hava unsurunu yeni ortaya çıkan hedefleri bulma ve angaje etme konusunda daha yetenekli hale getirdiğini görmemiz için bize iyi bir temel sağlamıştır. Çöl Fırtınası'nda TACC (Tactical Air Control Center) devam eden görevlere dahil olamıyordu. TACC çalışanları nadiren güncel bir hava resmine sahipti ve uçaklarla konuşmakta bile zorluk çekiyorlardı. Planları, ortaya çıkan hedeflerin angajmanını TACS'a (Theater Air Control System) bırakmaktı. Bu nedenle mobil Scud'ları bulmakta ve imha etmekte önemli zorluklar yaşadılar. Irak Ordusu açık bir ortamda daha öngörülebilir hedefler sağladığından, ölüm kutusu engelleme (Killbox Interdiction KI) yöntemi daha etkiliydi. Yine de uçak mürettebatının hedefleri bulmak ve yönlendirmek için yollar yöntemler geliştirmesi gerekiyordu. Bu nedenle Scout Katilleri konseptine yöneldiler. Hassas lazer güdümlü silahlar, hava mürettebatının birçok savunmanın erişemeyeceği orta irtifada kalarak etkili olmasını sağladı. Ancak bu da görerek atışlar gibi, sadece iyi havalarda işe yarıyordu. Her şeyden önce, hedef bilgisinin hava mürettebatına aktarılması süreci, görsel bir bilginin tanımlanarak, alıcının zihninde yeniden canlandırılmak üzere telsiz aracılığıyla alıcıya aktarılacak bilgi parçalarına bölünmesini içeren sıkıcı ve zor bir işti. Bu işlem verimsiz ve hatalıydı ve gerçekten de sadece hedefin yakın çevresinde bulunanlar tarafından yapılabildi.

Birkaç gelişme bu işin değişmesine çok olumlu yönde yardımcı oldu. JDAM'ın geliştirilmesi sayesinde, sadece dijital yollarla kolayca aktarılabilen bir bilgi parçasına (koordinata) dayanarak hedefe yönlendirilebilen bir silah elde edildi. Bu iş tamamen hedef koordinatları üzerinde dönüyordu. Eğer hava mürettebatı doğru koordinatlara sahipse, hedefin görsel olarak tespit edilmesine gerek kalmıyordu. Bunun dezavantajı, daha doğru ve kesin hassas hedef bilgilerine ihtiyaç duyulmasıydı. Kara birlikleri daha iyi sensörlere sahip oldu ve CAOC Rainbow gibi ölçüm sistemleriyle görüntülerden doğru bilgi hassas koordinat çıkarma yeteneğini elde etti. Her ne kadar bu sistemin parçaları Kosova'da da mevcut olsa da bu süreçler gerçekte Sonsuz Özgürlük'te tam olarak bir araya geldi ve kullanıldı. Hava unsurunun kabiliyeti, CAOC'nin zamana duyarlı hedefleri daha hızlı kovalayabildiği ve kötü hava koşullarında bile SCAR'lara hedeflerini bulmada yardımcı olduğu Irak'a Özgürlük'te gelişmeye devam etti.

Ancak daha yüksek kabiliyete doğru bu gelişimle birlikte, hava mürettebatının görevlerinde ince ve muhtemelen fark edilmeyen bir değişiklik meydana geldi. Bir hedefe angaje olma süreci giderek uzak yerlere dağılmış birbirinden ayrı yerlerde ki çok sayıda insanı içine dahil ederek onları da kapsamaya başladı. Hava mürettebatının saldırı sırasındaki rolü bazı durumlarda zincirin sadece küçük bir parçasıyken, yer kontrolörü, CAOC çalışanı ve hatta ABD'deki analistler sıranın diğer bölümlerini devraldı. Uçakları yeni podlar ya da daha yetenekli radarlar sayesinde bilgi toplayabilir hale geldikçe, hava mürettebatı da başka görevler üstlenmeye başladı. Başkasının saldırı dizisinde hizmet sağlayıcı oldular.

Tüm bunların ne anlama geldiği şu anda belirsiz. Bu dağıtık mimaride ki durumsal farkındalığın geçerli olduğu görevlerin sayısı hala düşüktür. Belki de bazen hava mürettebatının tüm dizilimi gerçekleştirmesinin gerekli olduğu yerler olacakken, bazende hava mürettebatının dizilimin küçük bir parçası olacağı yer ve zamanlar olacak, belki de bu iki durumun bir karışımını da öngörebiliriz. Bu durum, hava mürettebatının rollerinin sınırlı olduğu durumlarda performans göstermeleri için eğitilmelerini zorlaştırmaktadır. Tüm bu öngörülen tahmini durumlar için Eğitim ihtiyacı göz ardı edilemez, çünkü bu tür görevler hava

mürettebatından en fazla yetkinlik beklenen, istenen, gerektiren durumlardır. Bununla birlikte, eğitim hava personeli için tüm rol durumlarını ele almalıdır, böylece hava mürettebatı bu rolü nasıl oynayacağını daha iyi bilecektir.

Bu dağıtık mimaride ki durumsal farkındalık, komutandan da bir talepte bulunur. Hava mürettebatı, yer kontrolörleri, CAOC çalışanları ve hatta analistler kendilerini bir anda sahada ki bir ekibin içinde bulduklarında ya da sürpriz bir durumla karşılaştıklarında, komuta ilişkileri kafa karıştırıcı olabilir. Daha önce incelediğimiz, Deniz Piyadelerinin Felluce'de bir AC-130 ile birlikte çalıştığı vakada olduğu gibi, aniden, sorumlu komutan en iyi durumsal farkındalığa sahip olan kişi olmayabilir. Komutanlar, belirli bir noktada o anda veya o durumda ekipte kimlerin olduğunu ayırt etmenin ve kontrolü dinamik olarak en iyi konumda olana, durumsal farkındalığı en üst seviyede olana devretmenin bir yolunu bulmalıdır. Ancak bu talep daha önce incelediğimiz örgütsel sorunlarla belki engellerle karşı karşıya kalacaktır.

Ayrıca, hava mürettebatının rolünün sınırlandırılmasıyla ilgili bir başka potansiyel sorun daha vardır. Eğer buna yeniden tanımlamalar ve kaliteli eğitim eşlik etmezse, hava mürettebatının izin verilenden daha fazlasını yapma yeteneği ve hırsla gizlenmiş büyük bir iş başarıma potansiyelinin de ortaya çıkacağını bu potansiyel durumun varlığının da aslında her zaman olacağından bahsetmeliyiz. Bir sonraki bölüm bize bunun belirli durumlarda son derece etkili, diğer durumlarda ise tehlikeli olabileceğini gösterecektir.

BÖLÜM 9

CAOS'TA SİSTEM KAZALARI

Şu ana kadar her biri biraz farklı ama birbiriyle bağlantılı hikayeler anlatan dört çatışmayı beş kez ele aldık. Çöl Fırtınası, Müttefik Kuvvetler, Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük operasyonlarını (Desert Storm, Allied Force, Enduring Freedom, and Iraqi Freedom) politik-askeri etkileşimler, bileşenler arası komuta ilişkileri, hava bileşeninde (air component) bilgi toplama ve dağıtma arayışı ve kuvvet uygulama seviyesinde "öldürme zincirini" işletmek için bazen birbiriyle rekabet eden arayışlar açısından analiz ettik. Tüm bu

süreç boyunca, en çok bilgi ve eldeki yetenek ile araçların CAOS'un (Combat Air Operations System) davranışında oynadığı rolü tanımlamakla ilgilendik. Bu etkileşimlerin sonuçlarını ve uygun olup olmadıklarını sadece yüzeysel olarak araştırdık. Bunun nedeni kısmen, bu tezin ana amacının komutanların komuta ve kontrole bakmaları gereken "ticaret alanını/alıp verme miktarını" devretme ve elde tutma miktarını tanımlamak- ne kadar kontrolün devredileceği ve ne kadarının elde tutulacağı sorununu çözmek ve elde tutma için düşünmeleri gereken değişkenleri tanımlamak olmasıdır. Bunun bir nedeni de geriye dönüp bakıldığında bir eylemin ne kadar uygun olduğunu tanımlamanın zor olmasıdır. Başarı bile her zaman iyi bir ölçüm çubuğu değildir- kusurlu kararlar, güçlü bir uygulama ya da diğer alanlarda ezici bir avantajla başarılı olabilir.

JFACC, sadece kendilerine emredilene yapmak yerine agresif bir şekilde savaş çabalarına katkıda bulunmaya çalışan F-16 pilotlarıyla nasıl başa çıkacaktır? ASOC (Air Support Operations Center) ya da DASC'den (Direct Air Support Center) görev alırlarsa, JFACC onların kontrolünü kaybeder- başka bir komutanın hedefleri için destekleyici varlıklar haline gelirler. Daha da kötüsü, hava bileşeni büyük olasılıkla saldırılarının etkilerini izleme yeteneğini de kaybeder. Peşinde oldukları hedefler kara unsurunun farkındalığına hiç ulaşmamış olabilir ve özellikle de silahlar gece atılan JDAM'lar olabileceğinden sonuçların izlenmesi zor olabilir. JFACC (Joint Forces Air Component Commander), JFLCC'yi (Joint Forces Land Component Commander) desteklemesi gerektiğini bilir ama aynı zamanda kendisinin genel hava doktrini kapsamında değerlendirmesi gereken hedefleri de vardır. Bu pilotlar, hava unsurunun onları diğer uçaklara yönelik tehditleri yok etmek ya da bir TST uygulamak için kullanması gerektiğinde olmaları gereken yerde olmalıdırlar.

Komutanlar ayrıca sistem kazaları potansiyelini de göz önünde bulundurmalıdır. Sistem teorisi akademisyenleri, oyuncularını ağırlarda bir araya getirmenin rastgele arızalara karşı muazzam bir sağlamlık yarattığını öne sürmüşlerdir. Ancak bu aynı zamanda karmaşıklığı artırır ve dolayısıyla sistemi öngörülemez ve dramatik bir şekilde kademeler ve katmanlar arasında basamaklı arızalara karşı savunmasız hale getirir. Örneğin Charles Perrow şu kehanette bulunmaktadır: "Three Mile Island'daki kadar ciddi kazalar yaşamadık, çünkü bunların ortaya çıkması için yeterince zaman vermedik." Diğerleri ise büyük elektrik kesintilerinin elektrik şebekesinin doğal bir ürünü, normal bir sonucu olduğunu iddia etmektedir. Maliyeti en aza indirmeye yönelik güçlü eğilimler, kritik bir noktaya ulaşana kadar mevcut hatlara daha fazla güç yüklenmesine neden oluyor. Bir elektrik kesintisinden sonra, halktan gelen öfkeli geri bildirimler sistemi daha istikrarlı hale getiren iyileştirmeleri teşvik etmeye başlıyor. Ancak daha sonra maliyeti en aza indirmeye yönelik güçlü eğilim tekrar devreye girerek başka bir döngüyü yeniden başlatır.

CAOS da buna benzer bir sistem olabilir. Siyasi baskılar ve teknolojik gelişme bir araya gelerek sıralı saldırı görevlerini dağıtan sensör-iletişim döngüleri şeklinde yenilikler üretmiştir. Bu durum bazı askeri eylemlerin sonuçlarını tahmin etmeyi zorlaştıran karmaşık bir olasılıklar ağı ortaya çıkarmıştır.

Şimdi bu evrimin kazalara yol açabileceği çeşitli mekanizmalara bakacağız. 1994'te Irak üzerindeki Uçuşa Yasak Bölge'de UH-60 Black Hawk'ların "dost ateşi" ile düşürülmesi, sistemin dinamiklerindeki bir değişiklikte birlikte prosedürlerdeki sapmanın kazalara neden olabileceği olasılığını göstermektedir. Geçen bölümde gördüğümüz hava mürettebatının rollerindeki değişim, çalışmamızda birkaç kez bu tür sapmalara yol açmıştır- Irak'a Özgürlük'teki F-16 DEAD görevleri ve Sürekli Özgürlük'ün başındaki CAS prosedürleri öne çıkan iki örnektir. Ancak bu tür durumların hepsi kazaya yol açmaz. Bir sistem kazası, sistemin çıktısını etkileyecek büyüklükte bir olay gerektirir. Savaşın doğası bunu tetikleyecek olayın türünü de belirler. Komutanlar hava mürettebatına kısıtlamalar getirerek bu durumlardan kaçınmaya çalışırlar. Ancak prosedürler gevşek bağlantılı bir durum için fazla

daraltıcıysa bu durum sapmaya neden olabilir. Bu aynı zamanda arzu edilen insan inovasyonunun kaybolması riskini de taşır. Teknolojik gelişme de bazı durumlarda insanı döngüden çıkararak sürece yardımcı olabilir. Ancak insanları denetleyici rollere indirgemek, genellikle insanların gerekli veya arzu edilir olduğunda müdahale etme kabiliyetlerini, inisiyatiflerini ellerinden alır.

Askeri eylemleri tartışırken, kazalardan bahsetmek neredeyse paradoksal görünmektedir. Bu kadar şiddetli, kaotik ve risk dolu bir çabada, bırakın kazalardan endişe duymayı, kazanın ne olduğunu bile nasıl tanımlayabiliriz?

Charles Perrow, Normal Accidents (Normal Kazalar) adlı kitabında kazayı "bir alt sistemde ya da bir bütün olarak sistemde birden fazla birime zarar veren ve bunu yaparken sistemin devam eden ya da gelecekteki çıktısını bozan bir arıza" olarak tanımlar. Olaydan kazaya geçiş, mühendislerin genellikle kazaları önlemek için yedeklilik gibi güvenlik tedbirlerini kurdukları yerdir. Ayrıca, öngörülebilir bir sırayla bağlantılı sıralı arızalarından kaynaklanan bileşen arızası kazaları ile birden fazla arızanın beklenmedik etkileşiminden kaynaklanan sistem kazaları arasında da ayırım yapmaktadır.

Perrow'a göre, bir sistemin sistem kazalarına yatkın olup olmadığını öngören iki temel kilit özellik vardır. Kilitlerden biri, bir sistemdeki bileşenler arasındaki etkileşimlerin türüdür; Perrow bu etkileşimleri doğrusal (bileşenlerin öngörülebilir bir zincir halinde birbiriyle etkileşime girmesi anlamına gelir) ya da karmaşık olarak adlandırır. Perrow'un mantığına göre, karmaşık etkileşimler söz konusuysa, öngörülemeyen arıza dizilerinin ortaya çıkma potansiyeli vardır; oysa yalnızca doğrusal etkileşimlere sahip bir sistemdeki arıza dizileri öngörülebilir ve dolayısıyla bunlara karşı savunulabilir tedbir geliştirilebilir. Perrow'un başarısızlıkların sistem kazalarıyla sonuçlanıp sonuçlanmayacağına dair vurguladığı kilitlerden bir diğeri de bileşenler arasındaki bağlantı derecesidir, gevşek veya sıkı olsun- bu bizim devam eden temalarımızdan biri olmuştur. Perrow, sıkı bağlantı ile birlikte karmaşık etkileşimlerin beklenmedik arıza dizilerine neden olduğunu iddia etmektedir. Okuyucu şu ana kadar CAOS'un karmaşık etkileşimlere sahip olduğuna ikna olmuş olmalıdır- sistemde herhangi bir yerde bulunan insanlar eylemlerinin sistemdeki diğer kişiler üzerindeki etkilerinin tamamen farkında değildir. Buna ek olarak, tarihsel inceleme yaptığımız çalışmamız, teknoloji geliştikçe CAOS'taki insanların dağıtık mimaride birlikte çalışarak durumsal farkındalık sağlama gayretleri katılımcılar arasında yeni etkileşimlere sebep olduğunu bize göstermiştir. Son olarak, sistem düzeyinde bir kazanın temel tanımlayıcı özelliğinin sistemin devam eden veya gelecekteki çıktısını bozması olduğu fikrini ödünç alacağız.

1994'te Kuzey Irak'ta iki UH-60 Black Hawk'ın kazara düşürülmesi bir sistem kazasıydı- bir dizi istenmeyen etkileşim o kadar trajik ve öngörülemez bir olaya neden oldu ki, iki yıl süren bir soruşturmaya ve "sistemde" büyük çaplı yeniden tasarımlara yol açtı. O yılın 14 Nisan'ında iki ABD F-15C pilotu, Çöl Fırtınası Operasyonu sırasında tepelere kaçan yüz binlerce Kürdistanlı mültecinin acılarını dindirmeye yönelik çok uluslu insani yardım çabası olan Operation Provide Comfort (OPC) için operasyon alanında havadan bir tarama yapıyordu. F-15'ler radar temaslarını tespit ettiler ve helikopterleri elektronik ve görsel olarak tanımlamaya çalıştıktan sonra bu radar tespitlerinin Sovyet Mi-24'leri olduklarını belirlediler ve onları vurdular. Tüm çatışma sadece sekiz dakika sürmüştü, bu süre zarfında F-15 pilotları helikopterlerle radar teması kurmuş olan ve AOC-eşdeğer organizasyonla telsiz teması halinde olan bir AWACS ekibiyle temas halinde olmuşlardır. Her iki helikopter de derhal imha edilmiş ve helikopterlerde bulunan 26 kişinin tamamı hayatını kaybetmiştir. Saatler sonra, 30'dan fazla teknik uzmandan oluşan bir ekip soruşturma yürütmek üzere Türkiye'de bir araya geldi. Sonraki iki yıl boyunca bu kaza soruşturmasını ayrı askeri servis soruşturmaları, kongre soruşturmaları ve üniformalı askeri adalet kanunu duruşmaları takip etti.

Soruşturmalar pek çok ders çıkarılmasına ve prosedürel değişikliklere yol açtı. Ancak herhangi bir "dumanı tüten silah" ortaya çıkmadı.

Kara Şahin'in düşürülmesi gibi kazalar sadece kaybedilen hayatlar nedeniyle değil, aynı zamanda kaçınılmaz (ve görünüşte cevaplanamaz) soru nedeniyle de felakettir: "Neden?". Aslında olanları önlemek için tasarlanmış çok sayıda güvenlik önlemi vardı. Askeri uzmanlar resmi örgütsel ilişkiler ve ATO ve SPINS ile farklı kuruluşlara iletilen bir prosedürel kısıtlamalar sistemi tasarlamışlardı. Hatalar önenebilir nitelikteydi. Ancak görünüşe göre süreçte ki kimse sonuçtan sorumlu tutulmadı.

Uygulamaya konulan kısıtlamaların tasarlandığı gibi işlemediği pek çok örnek vardı. Ordu helikopter birimi ile hava bileşeni personeli arasındaki prosedürleri koordine etmekten sorumlu olan organizasyondaki bir kişinin görev yeri değiştirilmiş ve yerine yenisi atanmamıştı, bu nedenle Black Hawk pilotları ATO'nun diğerlerinden farklı bir versiyonuna sahipti. Black Hawk pilotları işlerini savaş pilotlarının alışık olmadığı bir şekilde yürütüyorlardı: programları o kadar esnekti ki ATO'da yayınlanamıyordu. UH-60'lar ve F-15'lerin telsizleri uyumsuzdu- F-15'lerin telsizleri UH-60'ların telsizlerine göre ayarlanmamıştı ve F-15 pilotlarına başka bir mod kullanmaları talimatı verilmemişti. Düşürme günü, AWACS ekibi helikopterleri bölgeye girdiklerinde ayrı bir kontrolöre geçirmemiştir. Daha sonra, helikopterler dağlık bölgeye girdiği için helikopterlerin radar yansımaları azaldığında, AWACS ekibi helikopterlerin izini kaybetmiştir.

Mürettebat daha sonra F-15 pilotlarını bölgede helikopterler olduğu konusunda bilgilendirmemiş ve durumu kontrol altına almak için devreye girmemiştir. F-15 pilotları helikopterlere ateş açma yetkilerinin olduğunu teyit etmek için özensiz bir dil ve aceleci ve nihayetinde yanlış bir görerek teşhisi usulü kullanmışlardır. Dost veya düşman tanımlama (IFF) ekipmanı beklendiği gibi çalışmadı. Bunlar, kazayı önlemesi gereken kısıtlamaların kuralların ihlal edildiği pek çok usulden sadece birkaçıdır.

Ama neden ihlal edildiler? Scott Snook'un Dost Ateşi adlı kitabında, kazaya karışan kişilerin neler yaptıklarını ve bunu neden yaptıklarını belirlemek için kazaya birkaç farklı mercekten bakıyor. Eğitimlerine ve uçuş öncesi hazırlıklarına dayanarak dünyalarını anlamlandıran savaş pilotları, esasen kendilerine oldukça doğal ve normal gelen şeyi yaptılar. İlgili komutanlar, her birimin kendi işini yapmak üzere eğitildiğine ve yönetsel kontrol usullerinin, onları uyumlu hale getireceğine güveniyordu. Ancak söz konusu ekiplerden biri (AWACS) yeni bir ekipti, yönetsel prosedürler konusunda eğitim almamıştı ve diğer ekipler bir yana, birbirleriyle çalışmaya bile alışık değillerdi. Bir başka ekip (Kara Şahinler) ise genel organizasyonun ayrılmaz bir parçası olarak görülmüyordu. İşlerini tüm Hava Kuvvetleri oyuncularından farklı bir şekilde yürüttükleri için, kendi kurallarına göre oynadıkları düşünüyor ve yaptıkları faaliyetler başka birinin işiymiş gibi muamele görüyordu.

İlgili her oyuncu zaman içinde her zaman ki genel prosedürlere sıkı sıkıya bağlılıktan yavaş yavaş uzaklaştı. Bu sapma nedeniyle, acil bir durumda güvenliği garanti etmesi gereken prosedürler mevcut değildi. Snook bu süreci "**Pratik sapma**" (Practical Drift) olarak adlandırıyor. Zaman içinde kuruluşlar prosedürlere ne kadar sıkı bağlı kalacaklarını belirleyen farklı aşamalardan geçerler. OPC'de (Operation Provide Comfort. Huzuru Temin Harekatı Kuzey Irak için yapılan harekat) birimler göreve ilk atandıklarında muhtemelen yazılı prosedürleri sıkı sıkıya takip ediyorlardı. Daha sonra operasyon ilerledikçe işleri yapmanın daha uygun belki kolay ve hızlı daha pratik yollarını buldular. Bu sapmalar cezalandırılmadığında (ve aslında ek kolaylıklarla ödüllendirildiğinde), norm haline geldiler. Örneğin, Black Hawk mürettebatı Uçuşa Yasak Bölge'ye (No-fly Zone NFZ) girdiklerinde Mod 1 IFF kodlarını değiştirmediler çünkü doğru ATO'ya sahip değillerdi. AWACS ekipleri bunu

yani yanlış IFF i görmezden geldi ve durumu kabul etti çünkü Black Hawk ekiplerinin işine karışma ihtiyacı hissetmiyorlardı ve Black Hawk'lar genellikle sadece kısa bir süre için NFZ'de bulunuyorlardı. AWACS ekipleri buna Kara Şahinleri tek bir telsiz frekansında tutarak karşılık verdi, böylece olması gerektiği gibi geçiş yapmak yerine tek bir enroute kontrolöründe kalabildiler. OPC (Operation Provide Comfort) komutanı bir sorun olduğunu bilmiyordu çünkü F-16 prosedürleriyle uyumluydu ve Black Hawk mürettebatıyla standart olmayan bir kişisel iletişim ağı kullanılıyordu. Bu ise F-15 pilotlarının sahip olmadığı bir şeydi.

Snook'a göre, yerel olarak uyarlanan bu prosedürlerin hepsi görünüşte zararsızdı çünkü farklı organizasyonlar birbirine çok gevşek bir şekilde bağlıydı. Günlük bazda pek bir şey yaşanmıyordu, dolayısıyla genel prosedürlerin dışına çıkmanın nadiren bir sonucu oluyordu. Aslında, yerel olarak uyarlanmış prosedürler daha uygun olduğu için genel prosedürlerden ters yönde yerel uyarlamalara teşvikler de vardı.

Ancak şans araya girdiğinde ve acil bir durum olduğunda, oyuncuların daha sıkı bir kontrole ihtiyacı vardı. F-15 pilotları helikopterlerle radar teması kurduğunda, Black Hawk mürettebatının, F-15 pilotlarının, AWACS mürettebatının ve tüm personelin eylemleri birbirine sıkı sıkıya bağlıydı- birinin yaptığı eylemler ve söylediği sözler bile diğerlerini önemli ölçüde etkiliyordu. Ancak bu zamana kadar genel prosedürler yerini yerel uygulamalara bırakmıştı. Yerini kültür temelli eylemler almıştı. Daha da kötüsü, sorumluluğu üstlenip devreye girebilecek kimse yoktu, çünkü sorumlu olması gereken o kadar çok kişi vardı ki herkes kontrolün başkasında olduğunu düşünüyordu.

Snook'un Perrow'un teorisine katkısı, bağlantı derecesi ve kontrol türünün sistemin değişkenleri olduğuydu. Snook, "merkezileşme" ve "ademi merkezileşme" yerine aktörleri yönlendiren "eylem mantığına" odaklanmıştır. İnsanlar durumun bağlamına bağlı olarak eldeki göreve odaklanmaktan kurallara uymaya doğru gidip gelirler ve bu değişimlerin kurumun düzgün işleyişi üzerinde öngörülebilir bir etkisi olur. Sonuç olarak, karmaşık bir sistem ne sıkı bağlı ne de gevşek bağlı değil, dinamiktir. Buna ek olarak, Perrow belirli bir durumda belirli bir derecede merkezileşmenin arzu edildiğini belirtse de Snook, ilgili kişilerin belirli durumlarda prosedürler veya kısıtlamalar yoluyla merkezi kontrole meydan okuyacak şekilde davranış değiştirebileceğini göstermiştir.

Bu tür bir sürüklenmenin yaşandığı başka örnekleri de inceledik. Afganistan'da SOTAC'lar uçakları bir hedefe hızlı ve etkin bir şekilde yönlendirmek için gerekli prosedürler üzerinde çalıştılar. Çoğu zaman bu prosedürler, genellikle CAS uçaklarına verilen standart dokuz satırlık brifing bir ila üçüncü satırlarının atlanmasını içeriyordu. Bu üç satır bir başlangıç noktasını, hedefe doğru bir istikameti, sola veya sağa doğru bir ofseti ve başlangıç noktasından hedefe olan mesafeyi tanımlar. Önceki bölümlerde tartıştığımız gibi, birkaç faktör bunu yani bu atlamayı mümkün kılmıştır. Pilotların genellikle taşıdıkları JDAM silahlarını fırlatmak için hedefi görmeleri gerekmiyordu. Bölgede trafik de hava trafiğini kontrolü gerektirecek kadar uçak nadiren bulunurdu. Hedefler genellikle dost birliklere yakın değildiler, SOTAC'lar hedef koordinatlarını uzaktan bulmalarını sağlayan ekipmanlara da sahipti. Aslında, birçok analist ve subay tarafından bu görevin normal bir CAS görevinden çok farklı olduğunu ve yeni prosedürler gerektirdiğine dair söylemlerini dile getirdiklerini de gördük. Bununla birlikte, hiçbir zaman standart prosedürler geliştirilmedi, bu nedenle uyarlamalar genel usullerden sapma olarak adlandırılabilir. Bu, Sürekli Özgürlük'ün ilk aşamasında var olan nispeten gevşek bağlantılı durum için uygundu. Aslında, faydalıydı. Afganistan'daki muhalif güçlerin Taliban'ı hızla devirmesine yardımcı olan özel operasyonlar ve hava gücünün devrim niteliğindeki birlikteliğini mümkün kılan da bu "sapma" neticesinde ortaya çıkmış ve böylece başarılmış oldu.

Ardından, Anaconda Operasyonu sırasında, durum sıkı bir şekilde birbirine bağlı bir şekle dönüştü. Artık düşmanla yakın temas halinde olan çok sayıda dost birlik vardı ve düşman beklendiği gibi geri çekilmiyordu. Yakın mesafede kara birliklerine umutsuzca yardım etmeye çalışan çok sayıda uçak vardı. Bu durumda, katılımcılardan herhangi birinin eylemleri diğerlerini önemli ölçüde etkileyebilirdi.

Örneğin, Takur Ghar tepesi savaşı sırasında, bir AC-130H Gunship mürettebatı istenmeyen etkileşimlerin ve sıkı bağlantıların kanıtlarını bize gösterdiler. "Grim 32" çağrı adlı mürettebat görev bölgelerine doğru ilerlerken, "Razor 04" çağrı adlı bir helikopterden gelen ve kayıp bir kanat elemanını arayan bir telsiz çağrısına kulak misafiri oldular. İki helikopter, Razor 04 ve Razor 03, 10,000 ft yükseklikteki Takur Ghar zirvesine özel harekât birlikleri indirerek aşağıda devam etmekte olan Anaconda Operasyonu'nu gözlemlemek ve CAS çağrısı yapmak için girişimde bulunmuşlardı. İnışte Razor 03 ağır düşman ateşiyle karşılaşmıştı. Mürettebat aceleyle havalanmış ve hasarlı uçaklarının kontrolünü yedi kilometre uzağa kontrollü bir acil iniş gerçekleştirecek kadar uzun süre korumuştur. Ancak kaçış sırasında, helikopterin yerleştirmeye çalıştığı SEAL ekibi üyelerinden biri olan Astsubay Neil Roberts helikopterin arkasından düşmüş ve geride kalmıştı. Grim 32 yardıma ihtiyaçları olup olmadığını sordu ve kızılötesi ve düşük ışıklı kameralarıyla vurulan helikopterin düştüğü yeri tespit edebildiler.

Yardım etmek yapılacak en doğru şey olsa da bu durum Grim 32'nin mürettebatını birbirleriyle etkileşime girmeye hazır olmadıkları aşikâr olan çeşitli birliklerin (servislerin) mensuplarını yol ayırımına getirdi. İlk grup komuta ve kontrol birimlerindendi. Mürettebat Müşterek Özel Operasyon Görev Güçlerinden (Joint Special Operations Task Forces, JSOTF) biriminin komuta ve kontrolü altındaydı ve bu nedenle avcı ve bombardıman uçaklarından farklı bir kategoride değerlendiriliyordu. Görevleri ATO'ya girilmesine rağmen, görevlerini JSOTF için çalışan iki Müşterek Özel Harekât Hava Bileşeninden (Joint Special Operations Air Components JSOAC) biri aracılığıyla doğrudan JSOTF'den alıyorlardı. Bir JSOAC'a karşı sorumluyken, uçtukları görev diğerinin sorumluluğundaydı. Uydu haberleşme sistemi üzerinden kimin sorumlu olduğu konusunda bir tartışma yaşandı. Tartışma, mürettebatın tanımadığı bir başka JSOTF'nin daha olduğu gerçeğiyle iyice karıştı. Bu JSOTF de görevle ilgili bazı sorumluluklar üstlenmiş ve bir noktada Grim 32'nin mürettebatına iniş bölgesine ateş etme izni vermiştir. Mürettebat o sırada dost ve düşman birlikleri ayırt edemediği ve bu birimin ne gibi bir yetkisi olduğunu bilmediği için ateş etmeyi reddetmiştir.

Ayrıca dost kara birliklerinin hareketlerini etkileyecek güçleri de yoktu. Razor 04, Razor 03'ün mürettebatını alıp üsse geri döndükten sonra Roberts'ın peşinden gitmeye karar verdiler. Razor 04 kalan SEAL ekibi üyelerini Roberts'ın düştüğü noktaya yerleştirdi ama ekip kısa sürede üç kayıp verdi ve kendilerini ölümcül bir çapraz ateşin içinde buldu. Savaş gemisinin koruma ateşi altında geri çekildiler. Ancak, Ordu Ranger'larından ve bir Hava Kuvvetleri Paraşütçüsünden oluşan hızlı tepki gücü çoktan havalanmıştı ve Grim 32 ile iletişim kuramıyorlardı. Gunship mürettebatı, Hızlı Tepki Gücü'ndeki iki MH-47E helikopterine sıcak iniş bölgesinden kaçınmalarını ve dağın 2000 fit aşağısındaki bir "offset" alanını kullanmalarını çünkü SEAL'lerin bölgeyi boşalttığını söylemeye çalıştı. Bu durumdan habersiz olan helikopterler sıcak iniş bölgesine inmeye çalışmış, ancak iki helikopterden biri vurularak düşürülmüş, diğeri ise ofset bölgesine gitmeye karar vermiştir.

Bu arada, konvansiyonel hava unsuru devam eden kurtarmadan habersiz görünüyordu. Yardımcı pilot, iki B-52'nin önceden planlanmış bir hedefe mühimmatlarını bırakabilmesi için Gunship'i bölgeden uzaklaştırmaya çalışan AWACS ile konuşuyordu. Grim 32 mürettebatı kurtarma çalışmalarının daha öncelikli olduğunu düşündü ve bunu reddetti. Daha sonra, mürettebata JSOAC tarafından üsse dönmeleri emredilmiştir. Ne yer komuta ve kontrol birimleri ne de AWACS görevi devralacak bir yedek bulma konusunda yardımcı

olamayınca mürettebat kendi yedeklerini bulmak zorunda kaldı. Sonunda pilot "herhangi bir gündüz CAS uçağı "na çağrıda bulundu ve mürettebatı görevi devralmayı kabul eden bir F-15E buldu. Konvansiyonel CAS, hayatta kalmalarını sağlamak için düşman mevzilerine, bazen Ranger'ların düşen helikopterinin 50 metre yakınına kadar bomba atmaya başladı. Diğer Ranger grubu dik dağda bir metre karda ilerlemeyi başardıktan sonra, iki grup tepenin kontrolünü ele geçirmek için düşman mevzilerine kahramanca bir saldırı düzenledi. Nihayet o gece helikopterle bölgeden çıkarıldılar.

Bu örnekte, prosedürel sapma (procedural drift) karmaşık, sıkı bir şekilde birbirine bağlı bir durumda bazı hatalara yol açmış ve neredeyse kazayla sonuçlanmıştır. Bölüm 5'te tanımladığımız karmaşık komuta yapısı, Sürekli Özgürlük Operasyonunun ilk, gevşek bağlantılı döneminde CAS sağlamaya yönelik standart olmayan düzenlemelerle birleştiğinde, sıkı bağlantılı Anaconda'nın gergin anlarında ki uygulamalara geçince kafa karışıklığı yarattı. Tam bir Hava Destek Operasyon Merkezi (Air Support Operations Center ASOC) ile klasik bir hava unsur (air component) yapısı olsaydı ve kontrolörler ve uçaklar tüm süre boyunca standart prosedürleri takip etseydi her şeyin farklı olur muydu? Bunun olup olmayacağını belirlemek şimdilik mümkün değildir. Ancak Grim 32 mürettebatının yaşadığı kafa karışıklığı tam da bu türden komuta tedbirlerinden kaçınmaya yönelik bir örnek olaydır.

Bu, bir önceki bölümde bahsi geçen dağıtık mimaride durumsal farkındalık geliştirilmesiyle ilgili olarak bir risk bulunduğunu da söylemek gerekir. Birden fazla uzak bölgeye dağıtılmış hedeflere taarruz etmek tek bir hedefe taarruz etmekten daha az tutarlı davranış gösterir. Aynı bölgede tek bir hedef daha tutarlı bir bağlantı sergiler. Aynı görevleri yerine getirmek için daha fazla potansiyel seçim imkanı vardır. F-16 pilotlarının önceden planlanmış hedefleri olmamasına ve geceleri görememelerine rağmen (77'nci Av Filosunun uçağı durumunda), hassas silahlar atmalarını sağlayan hedef koordinatlarını almanın bir yolunu bulabildiler. Geçici prosedürler geliştirmek ve uygun olduğunda standart prosedürlerden "sapmak" için daha fazla potansiyel gerekçeleri vardı.

Öte yandan avantajı ise sorunları çözmek için daha fazla potansiyeli ve yenilik usullerini içinde barındırıyor olmasıdır. Enduring Freedom'da yabancı birliklere destek çağrısında bulunmak için yüksek teknolojiye sahip Özel Harekât birliklerinin kullanılması son derece yenilikçi bir uyarlamaydı. Muhtemelen savaşın gidişatını değiştirdi ve taktik kontrolü Taliban'dan almak için hızlı bir zaferi mümkün kıldı. Hava gücünün önceden planlanmış hedeflemesinin çok merkezi bir şekilde yapıldığını iddia etmiş olsak da General Franks tarafından uygulamaya konulan komuta yapısının Özel Kuvvetlere ortaya çıkan hedefler için bu yenilikleri geliştirme konusunda önemli bir özgürlük verdiği de doğrudur. Irak'a Özgürlük harekâtında da F-16 pilotlarının eylemleri de kara birliklerinin 21 günde Bağdat'a yürümesine katkıda bulunmuş olabilir.

Takur Ghar Muharebesi'nin bizim tanımımıza göre bir "kaza" olmadığını da belirtmek gerekir. Gerektiğinden daha fazla can kaybına yol açan hatalar olduğu ileri sürülebilirse de "sistem" durdurulmamıştır. Askerler kahramanca bir performans sergilemiş ve göreve devam etmişlerdir.

Bir hatanın "olaya" mı yoksa "kazaya" mı yol açtığı, sistemin devam eden veya gelecekteki üretimini, faaliyetini durdurmasının gerekip gerekmediğine göre belirlenir. Burada bir kapsam sorunu vardır: **bir sistemin olayı başka bir sistemin kazasıdır**. Bir uzmanlar heyeti bir savaş uçağının enkazını inceler ve kazanın bileşenlerin öngörülemeyen bir etkileşiminden kaynaklandığını tespit ederse, kaza bir sistem kazası olarak kabul edilebilir. Ancak, çok sayıda uçağın dahil olduğu bir savaş sırasında meydana gelirse, hava komutanı muhtemelen bunu bir olay olarak değerlendirecek ve savaşa devam edecektir. Bir uçağı ve içindeki insanları kaybetmek ne kadar trajik olursa olsun, bir uçak ve mürettebat birlikte

sistemimizde yalnızca bir "parça" teşkil eder. Yine de bazı durumlarda bir uçağın ve mürettebatın savaşta kaybedilmesi bir kaza olabilirken, diğerlerinde sadece bir olaydır.

Örneğin Çöl Fırtınası'ndaki komutanların kayıplara yaklaşımı ile Provide Comfort'takilerin yaklaşımı arasında önemli bir fark vardı. General Norman Schwarzkopf savaş sonrası yazdığı otobiyografisinde bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Dost ateşi" teriminden nefret ediyorum. Bir mermi namluyu ya da bir roket uçağı terk ettiğinde, hiç kimse için dostane değildir. Ne yazık ki kardeş katli savaşın tarihsel başlangıcından beri var. Hızlı kararların ölümle yaşam arasındaki farkı belirlediği savaş alanının kaotik doğası... bu ulusun şimdiye kadar girdiği her savaşta askerlerin kendi ateşleriyle öldürüldüğü sayısız vakayla sonuçlanmıştır. Önlenebilir bir ölüm bile asla kabul edilebilir olarak görülmemelidir. Ve bizim tarafımızda çok az can kaybının yaşandığı bir savaşta, bir aile oğlunu ya da kızını bu şekilde kaybettiğinde trajedi özellikle aile ve bizim için daha da büyüyor.

Benzer şekilde Korgeneral Charles Horner da kardeş katlinden kaçınmak için çok çaba sarf etmesine rağmen bunun "kazanamadığımız bir savaş" olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, "Hepsi büyük trajediler olsa da havadan karaya saldırıların toplamına oranlandığında, özellikle diğer savaşlarla karşılaştırıldığında sayıları oldukça azdır. Ayrıca, Iraklılara yönelik hava saldırıları çok yıkıcı olduğu için kurtarılan dost kara kuvvetlerinin hayatlarını da hesaba katmalıyız."

Bunun anlamı açıktır. Askeri komutanlar dost kayıplarını mümkün olduğunca düşük seviyede tutmak isterler; ancak daha büyük bir amaçları vardır: savaşı kazanmak. Çöl Fırtınası sırasında dost ateşi ve düşman ateşi nedeniyle kayıplar yaşandı. Sadece Khafji savaşında, çok sayıda ABD askerinin kaybına neden olan iki olay yaşandı. 29 Ocak akşamı, bir A-10'dan atılan ve arızalanan bir Maverick füzesi on bir ABD deniz piyadesini öldürdü. Ardından 31 Ocak sabahı bir AC-130 Irak ateşiyle düşürüldü ve uçaktaki on dört mürettebatın tamamı öldü. Her ikisi de trajik olan bu olaylar hava unsurlarının çabalarında herhangi bir kesintiye yol açmadı.

Çöl Fırtınası sırasında dönemler arasında bile farklılıklar vardı. Horner, bazı silah sistemlerinin etkinliğini muhtemelen azaltmasına rağmen, ilk hava harekâtı sırasında uçakların çoğu uçaksavar silahının erişemeyeceği orta irtifalarda uçmasına büyük özen gösterdi. Ardından kara savaşının başlangıcında Horner, hava mürettebatının kara işgalini desteklemek için risk toleranslarını önemli ölçüde artıracaklarını açıkça belirtmiştir. Horner 24 Şubat'ta yaptığı açıklamada şunları söyledi: "...hava gücüne ihtiyaç duydukları yerde, ihtiyaç duydukları anda orada olacağından emin olun, bu sizin işiniz. Mazeret yok. Hava muhalefeti iptalleri ya da bu tür saçmalıklar istemiyorum. Oraya çıkın ve işinizi en iyi şekilde yapın."

Bunun nedeni, sistemin çıktısını durdurması gerekip gerekmediğinin belirlenmesinin daha önce tanımladığımız stratejik geri bildirim döngülerine dayanmasıdır. Eğer çıkarlar yeterince büyükse, karar vericiler kamuoyunun savaşın hedeflerine ulaşmak için para ve can olarak daha yüksek bir maliyeti kabul edebileceğini algılayacaktır. 18 Ranger'ın kaybı, ABD'nin 1993 yılında Muhammed Farah Aideed'in Somali'deki insani yardım çabalarına müdahale etmesini engelleme hedeflerine göre önemliydi. Görece barışçıl bir dönemde 26 BM sivilinin ve askerinin kaybı, ABD'nin 1994 yılında Saddam Hüseyin'i kontrol altına alma ve halkına insani yardım sağlama hedefleri açısından önemliydi. 1991'de işgal ettiği bir ülkeden tüm ordusunu çıkarmak için büyük bir savaş yürütürken 25 askerini kaybetmesi o kadar

önemli değildi. Ayrıca bu son olayda askerler sahadaki ABD birliklerini savunurken ölmüşlerdir.

Benzer mekanizmalar diğer "kaza" türlerinde de işliyor gibi görünmektedir. Dost ateşi, hava operasyonlarının verimini durdurabilecek tek arıza türü değildir. F-117'ler 1991 yılında Bağdat'taki Al Firdos sığınağını vurduğunda, televizyon medyası ölü sivillerin resimlerini gösterdi. Bir B-2'den atılan bombalar 1999'da Belgrad'daki Çin Büyükelçiliğine isabet ettiğinde, olay Washington ve Pekin arasında diplomatik bir krizi tetikledi ve Kosova çatışmasını sona erdirmek için yapılan müzakereleri kesintiye uğrattı.

Hem politika yapımcılar hem de komutanlar 1990'lar boyunca bu geri besleme döngülerine karşı son derece hassas hale geldiler. Askeri eylemlerin sonuçları kamuoyunun mevcut politika algısı üzerinde istenmeyen etkiler yarattığında, politika yapımcılar eylemlerin bir hata olduğunu ve bir daha tekrarlanmayacağını göstermek için hızla harekete geçtiler. El Firdos olayından sonra Schwarzkopf Bağdat'taki stratejik bombardımanı etkin bir şekilde durdurdu. Çin Büyükelçiliği'nin vurulmasının ardından Belgrad'daki hedeflerin bombalanması iki hafta süreyle durduruldu. Medya bu geri bildirim döngülerini hızlandırmayı mümkün kıldığından beri, bu şekilde bir bilgi savaşı meydana gelmiştir.

Bu nedenle Irak'a Özgürlük Harekati'nda, farklı durumlarda CAOC'nin bu kararları ele alış biçiminde farklılıklar vardı. Bağdat'a yapılan ilk saldırı sırasında CAOC, F-16 pilotlarının telsiz aracılığı ile talep ettikleri hedeflere saldırı isteklerinin çoğunu reddetmemiştir. Aslında, Yarbay Sams hedefleme poduyla keşif yaptığı ve yeni hedefler bulduğunda, koordinatları görev raporu aracılığıyla CAOC'ye verdi ve CAOC planlamacıları bunları bir sonraki günün ATO'sunda açıklamalar bölümüne yazdı. Pilotlar, ölçülmemiş olsalar bile koordinatları doğrudan kara birliklerinden kabul ediyorlardı. Aslında, JTAC'ler (Joint Tactical Air Controller) bu dönemde koordinatları ölçme konusunda hiç endişelenmediklerini itiraf ettiler. Ekipmanlarının doğruluğunun amaçları için yeterince iyi olduğu düşünülüyordu. Onların öncelikli kaygısı mühimmatı hedefe hızla bir an önce ulaştırmaktı. Hava Kuvvetleri Astsubay Bryan Lanning'in vakasında gördüğümüz gibi, bazen neredeyse her silah işe yarayabiliyordu. Ancak Saddam Hüseyin'in heykeli yıkıldıktan sonra CAS akışı durdu. Rejimi devirme hedefi görünürdeydi ve savaş, bir hatanın önemli gereksiz ölümler ve istenmeyen medya ilgisi anlamına gelebileceği Bağdat sokaklarına doğru ilerledi.

Bu ortamda, CAOC gerektiğinde ihtiyaç duyulan uygun ateş gücü sağlamak için bir plan yaptı. Bağdat çevresindeki hava sahasında, 5000 lb. Sığınak delicilerden 500 lb. arayıcı başlıklı ama patlayıcı içermeyen bombalara kadar, her biri farklı bir duruma göre uyarlanmış farklı silah yüklerine sahip uçaklar istiflediler. CAOC her uçaktaki özel silahları biliyordu ve bu nedenle her durum için doğru silahı seçebiliyordu.

Bu çözüm hava mürettebatının saldırı sırasındaki rolünü azalttığından, daha önce bahsettiğimiz sapmaya neden olma potansiyelini de beraberinde getirmiştir. Irak'taki F-16 pilotları örneğinde ki gibi, roldeki bu azalmanın ve hava mürettebatının gizli aşırı kabiliyetinin hava mürettebatı için bazı gerginliklere neden olduğu görülmüştür. Daha karmaşık görevler yapabilen ve daha çok katkıda bulunmak isteyen yüksek eğitimli F-16 pilotları savaş çabalarına katkıda bulunmanın yollarını aramaya başlamışlardır. Black Hawk'ın düşürülmesi de bu katkıda bulunma dürtüsünün diğer faktörlerle birleştiğinde feci sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Bu olayda F-15 pilotlarının bu kadar hızlı tepki vermeleri gerekmiyordu- tehlike altında değillerdi ve mevcut herhangi bir karışıklığı çözmeye çalışırken helikopterleri izleyebilirlerdi. Pilotlar agresif bir şekilde karşılık vermeye şartlanmışlardı; ayrıca, Çöl Fırtınası'ndan sonra (ve bu noktaya kadar Bosna üzerinde) tüm öldürmeleri yapan ve 10 ila 15 dakika içinde NFZ'ye girecek olan F-16 pilotlarıyla da bir rekabetleri vardı.

Irak'ın Kuveyt'i işgali ve sonrasında Irak üzerindeki durumun Provide Comfort sırasında Irak üzerindeki duruma benzeyip benzemediğini belirleyecek olan faktör komuta ilişkilerinin derinliğidir. 1994 yılında komuta ilişkileri, prosedürlerde öngörülmüş olmasına rağmen, bozulmuştu. Herhangi bir zamanda kimin yetkili olduğu konusunda bir anlaşma yoktu. Oyuncular, daha sonra görevlerine daha iyi uyacak şekilde değiştirdikleri prosedürleri izleyerek işlerini yapmaya başladılar. Tüm oyuncular beklenmedik bir şekilde bir araya geldiğinde, devreye girecek ve komuta kararları verecek durumsal farkındalığa sahip kimse yoktu. CAOC henüz bu görevi yerine getirme kabiliyetine sahip değildir, çünkü görevler sırasında tüm uçaklarla iletişim kurma kabiliyetine sahip değildiler. Diğer TACS bağlantılarının hiçbiri hava resmi ve sensör videolarını birleştirme yeteneğine sahip değildi. Sadece bu iki yetenek bir araya geldiğinde, gevşek bağlantıdan sıkı bağlantıya geçişi idare edebilecek bir olay yeri komuta varlığı olacak idi.

Hava mürettebatının rollerinin değiştirilmesiyle ilgili sorun sadece prosedürlerden sapmaları değil, aynı zamanda rollerinin de uyumsuz hale gelebilmesidir. Tartışmakta olduğumuz hassas angajman, bilgi, sensör ve telekomünikasyon teknolojileri CAOS'u çok daha yetenekli hale getirmektedir, öyle ki bu durum bazı sistem elemanlarının mevcut duruma ayak uydurma kabiliyetlerini de aşabilir. Aynı zamanda, insanlar daha denetleyici ve daha az uygulamalı görevlere kaydırılıyor. Nancy Leveson, Safeware adlı kitabında makinelerin bir sistemi daha güvenilir hale getirdiği efsanesine karşı çıkmaktadır. Otomasyon insanları sistemlerden uzaklaştırmaz; onları yalnızca bakım, onarım ve daha üst düzey denetleyici kontrol ve karar verme görevlerine taşır. Ancak onları sistemin enerjilerinin doğrudan kontrolünden uzaklaştırır ve bunun yerine onları yalnızca dolaylı bilgilere sahip merkezi kontrol odalarına yerleştirir. Bu da onları sistemde gerçekte neler olup bittiğine daha az aşına ve müdahale gerektiğinde daha az müdahale edebilir hale getirebilir.

Black-Hawk'ın düşürülmesi de bu sorunu kanıtlıyor ve bizlere gösteriyor. Helikopterler dağlık araziye girene kadar AWACS helikopterleri takip ediyordu. Bu noktadan sonra, IFF bilgisi alınamamış ve Hava Gözetleme Subayının ekranında helikopterleri tanımlamak için kullanılan "H" sembolü düşmüş, ancak AWACS bilgisayarı sembollerini bilinen son hız ve yönde hareket ettirmeye devam etmiştir. Hava Gözetleme Subayı, helikopterlerin bulunduğu alan hakkında dikkatini çekmek için Kıdemli kontrolörün ekranına bir "dikkat oku" göndererek onun ekranına bu oku yerleştirmiştir. Ancak kıdemli Kontrolör oku onaylamamış ve bilgisayar 60 saniye sonra oku sistemden atarak ekrandan silmiştir. Daha sonra, F-15 pilotlarının helikopterleri radarlarında tespit etmelerinden bir dakika önce, AWACS ekibi helikopterlerin sembollerini skoplardan kaldırdı ve tüm hatırlatıcılar kayboldu. AWACS ekibi helikopterlere tam olarak ne olduğunu ya da neden skoptan düştüklerini bilmiyordu. Daha önce helikopterler indiğinde de aynı şey olmuştu, bu yüzden yine aynı şeyin olduğunu varsaymış olabilirler. Mürettebat sofistike radar ve bilgisayar sisteminin otomatik hareketlerini izlemekle yetinmek zorunda kalmıştı. F-15 pilotları telsiz ile temas kurduklarında ve bölgeyi kontrol ettiklerinde, AWACS ekibi onlara bölgede helikopterler olduğunu söyleyemedi.

Hava mürettebatının "öldürme zincirindeki" rolünün değişmesiyle birlikte, onlara da yukarıda geçtiği şekilde benzer bir denetleme rolü verilmiştir. Daha önce de söylediğimiz gibi, bir hava ekibi GPS güdümlü bir silahı gece veya hava koşullarında bir hedefe bıraktığında, genellikle silahın doğru hedefe yöneldiğini doğrulayamazlar. Hava mürettebatının görevi koordinatları yazmak ve ardından heads-up display de semboller aynı hizaya geldiğinde silahı bırakmaktır. İnsanlar verileri elle aktarma konusunda kötü bir şöhrete sahiptir.

Aynı şey AOC'de de olabilir. Daha önce Mitre mühendisi Mike Butler'ın JEFX 04 de makineler için XML dönüştürücüleri geliştirmedeki başarısının da gösterdiği gibi makineden makineye bağlantı için arayüzlere doğru bir hareket olduğunu görmüştük. Bu sayede gelişen "Hedefteki imleç" programı, CAOS'un veri paylaşma yeteneğini büyük ölçüde geliştirme ve

verilerin elle aktarılmasını azaltma potansiyeline sahiptir. Ancak aynı zamanda AOC'de çalışan kişilerin işlerini çok daha denetleyici bir role doğru çevirme potansiyeline de sahiptir.

JEFX 04 sırasında TCT Hücresindeki görevliler dinamik hedefleme işlevlerini otomatikleştirmenin yollarını arayan yüklenici firmaların sorularıyla karşılaştılar. Görevliler kendi pozisyonlarını bir makine ile değiştirmenin fizibilitesi konusunda şüpheci ve belki de biraz savunmacı bir tutum içindeydiler. Bir kere, aldıkları kararları ve gerçekleştirdikleri eylemleri otomatikleştirmek için kullanılacak bir dizi "iş kuralı" belirleyemiyorlardı. Bölüm 6'da gördüğümüz gibi, eylemleri ve kararları birçok farklı bilgi kaynağına ve bilgiye ve ekibin durumuna dayanmaktadır. İşlevler otomatik hale getirilmiş olsa bile, yine de birinin hesap verebilir olması gerekir. Bu kişi büyük olasılıkla makinelerin gerçekleştirdiği eylemlere ilişkin görünürlüğünü kaybedecek ve potansiyel olarak istenmeyen eylemleri durdurmak için müdahale etme konusunda daha az yetenekli olacaktır. Bu kişi ayrıca "iş kurallarına" uymayan durumlarda yenilikçi geçici çözümler geliştirme konusunda da daha az becerikli olacaktır.

Elbette, eylemleri ve kararları dağıtma becerisini geliştirmek de birçok tehlikeli durumu önleyebilir. Ağ teorisi araştırmacıları, ağların rastgele saldırılardan kaynaklanan başarısızlığa karşı inanılmaz derecede dirençli olduğunu göstermiştir. Sadece kritik sayıda düğüm yok edildikten sonra ancak başarısız olurlar. Bununla birlikte, çoğu ağda tüm düğümler eşit değildir. Çoğu ağda "hub" adı verilen ve diğerlerinden daha fazla düğüme bağlı olan daha güçlü düğümler bulunur. Eğer bir saldırı rastgele değil de bu merkezleri hedef alırsa, ağ kolayca çökebilir. AOC, CAOS'ta kesinlikle bir merkez olarak kabul edilecektir. Bilgi işleme fonksiyonu merkezler yerine sistem genelinde dağıtılabiliyorsa, ağ başarısızlığa karşı daha dayanıklı hale getirilebilir.

Ayrıca, rollerin dağıtılması sistemi daha yetenekli hale getirmiştir. Hava mürettebatının rolündeki değişikliklerin, bilgiyi toplayan sensörlerin, bu bilgiyi anlamlandıran işlemcilerin ve bu bilgiyi kullanan silahların kalitesini artırma çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıktığını unutmamalıyız. Vietnam sırasında köprüler gibi sertleştirilmiş yapıları daha etkili bir şekilde imha etmek için hassas silahlar geliştirildi. Çöl Fırtınası'nda bu silahlar, hava unsurunun İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi kilit hedeflere odaklanmak yerine düşmana bir sistem olarak saldırmasını sağlamak için gizlilik teknolojisiyle birleştirildi. 1990'lardaki çatışmalar sırasında, hava komutanları aynı silahların daha iyi sensörlerle eşleştirilmesinin, düşmanın şehri bir sığınak olarak kullanma yeteneğini ortadan kaldırarak, ikincil hasar riski olan bölgelerdeki riskli hedeflere bu silahları atmalarına da izin verdiğini keşfettiler. GPS yönlendirmesi, düşmanı gece ve kötü hava koşullarının sığınağından mahrum bırakmalarını sağladı. Zamana duyarlı hedefleme, hızlı hareket etme ve görünmezlik imkanları, düşmanın gizlenebileceği sığınakları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Ancak bu teknolojiler, her bir saldırı için bir çözüm oluşturmak üzere birçok farklı oyuncunun birlikte çalışmasını gerektirmektedir. Böylece "öldürme zincirinin" parçaları daha dağıtık mimaride durumsal farkındalık oluşturmaya çalışan bir hale geliyor. Eğer hava bileşeni tüm parçaların hızla iletişim kurmasını ve bilgi paylaşmasını sağlama sorununu çözebilirse, ağ merkezli savaş ortamında CAOS'un daha etkili ve saldırılara karşı daha dayanıklı hale geleceğini söyleyebiliriz.

Hava Kuvvetleri bu amaçla birçok çözüm üzerinde çalışmaktadır. Cursor-on-target ve alternatif olarak sistemleri birbirine bağlayan ağ geçitleri, var olan altyapı sorunlarını çözmeye yardımcı olacaktır. Buna ek olarak, Mitre JEFX Yöneticisi Carmen Corsetti'nin önemli projelerinden biri, havadaki platformları bir internet protokolü ile birbirine bağlayarak bir ağdaki herhangi birisine veri ve ses iletebilmeleri için havadan IP ile denemeler yapmaktır. IP üzerinden ses (VOIP), sistemdeki tüm oyuncularla iletişimi sağlamak için bir yol sağlayabilir- sesli iletişim, iletişim kuran tarafların görüş hattı içinde olup olmadığını

bakılmaksızın ağıdaki herhangi bir oyuncuya gönderilebilir. Bu kabiliyetle, hava bileşeni daha sonra devreye girdiğinde AOC'nin komuta ve kontrol işlevlerinin çoğunu E-10A Çok Sensörlü Komuta ve Kontrol Uçağı'nda (Multi-sensor Command and Control Aircraft MC2A) gerçekleştirme kabiliyetine bile sahip olabilir.

Ancak bu bölümün amacı, karar vericileri bu eylemlerin bazı gizli sonuçları olduğu konusunda uyarmaktır. İnsanları ağ üzerinde bir araya getirmek, istenmeyen etkileşimlerin sayısını artırır ki bu oldukça doğal ve yüksek olasılıkla da mümkündür. Diğer yandan bu, inovasyon için büyük bir kolaylık sağlayacaktır ve inovatif sonuçları olacaktır. Ama bu durum aynı zamanda başarısızlık dizilerinin de potansiyel nedenidir. Askeri komutanlar için bu, üzerinde çalıştığımız gerilime neden olmaktadır. Komutanlar meydana gelebilecek stratejik düzeydeki geri bildirim döngülerine karşı duyarlı olmalı ve bunların harekete geçmemesini ya da en az sayıda harekete geçmesini sağlamak için kısıtlamalar getirmelidirler. CAOS'un bir "kaza" geçirmesinin bir yolu da bu olabilir. Ancak bu kısıtlamaları uygularken, CAOS'taki insanların yavaş zamanlarda belirlenmiş prosedürlerden sapacakları, sadece gerçekten ihtiyaç duyulduklarında kısıtlamaların ve prosedürlerin etkinliğini bozacakları durumlar yaratabileceklerini akıllarında tutmaları gerekir.

Pilotlara bir makinenin dişlileri gibi davranmaya yönelik her türlü girişim, pilotlarda ki gizli kabiliyetlerin ve saldırganlık doğasının gereği bazı yan etkileri olabileceğini kabul etmelidir. Bunu eğitim yoluyla ele almak mümkün olabilir, ancak durum kabul edildikten sonra ve bunun bir bedeli olmadan değil. Bu bedel, askeri personel ve liderlerde her zaman arzu edilen savaşçı niteliklerin kaybedilmesi olacaktır. Aslında bu nitelikler hava mürettebatında mevcut oldukça (ki mevcuttur), bu insanların savaş çabalarına katkılarını arttırmak için, potansiyel olarak komutanların arzularına ters düşecek şekilde, yenilikçi yollarla hareket etme eğilimi her zaman olacaktır ve olmalıdır da. Nükleer reaktörler ya da elektrik şebekesi gibi, bu da ileride karşımıza çıkmasını beklediğimiz bir sorun olabilir.

BÖLÜM 10

SONUÇLAR VE ÇIKARIMLAR

Bir komutanın savaşa beraberinde götürmek istediği şey, görevlerini yerine getirirken öğrenebilen bir dizi örgüttür. Bu örgütlerin barış zamanında

öğrenebilecekleri şey, savaşta tam olarak ne yapılacağından çok, nasıl öğrenileceği ve ne yapılacağına hızlı bir şekilde nasıl öğrenileceğidir.....

Ancak, askeri komuta ve kontrolde örgütsel uyum yeteneği ile örgütsel prosedürler arasında her zaman bir gerilim olacaktır..... Bu nedenle komuta ve kontrol personeli, Duruma yanıt verme ihtiyacı ile aynı derecede önemli olan, bilginin organize edilip analiz edilebileceği ve kararların alınıp hızla iletilebileceği bir yapıyı sürdürme ihtiyacını dengelemelidir.

- Körfez Savaşı Hava Gücü Araştırması, Cilt I, Kısım II, 1993

Son yıllarda ki inanılmaz teknolojik gelişme hızı, hava gücünün komuta ve kontrolüne ilişkin temel gerçekleri değiştirmemiştir; bu gerçekler diğer askeri güçlerin komuta ve kontrolüne ilişkin temel gerçeklere benzemektedir. İncelediğimiz bu CAOS son derece insani bir sistemdir, tıpkı savaşın teknoloji tarafından kolaylaştırılan son derece insani bir deneyim olması gibi. Bilgi, telekomünikasyon, sensör ve silah teknolojileri bu insanların işlerini yerine getirme yöntemlerini değiştirmiştir. Hatta bu teknolojiler yapılan işleri de bir ölçüde değiştirmiştir. Ancak bunlar komutanın işinin bu insanların farklı kültürel geçmişlere sahip diğer insanlarla birlikte çalışarak belirsizlik ortamında tanımlanmamış bir görevi yerine getirmelerini sağlamak olduğu gerçeğini değiştirmemiştir.

ABD'nin son dört büyük savaşında yaptığımız beş farklı gezintide önemli bir model gördük. Her düzeyde, bir üst karar verici, kendi astlarının eylemlerinin ayrıntılarını yönetmek için mükemmel yakın bilgileri ne kadar çok kullanırsa, bu astlar da savaşa eşlik eden kaçınılmaz belirsizlikle o kadar az başa çıkabildiler, öğrenen bir organizasyon gibi davranamazlar. Bölüm 3'teki sistem diyagramlarını bunu gösteren daha basit bir diyagrama indirgeyebiliriz. Amaç karmaşıklık yokmuş gibi davranmak değildir. Amaç, karmaşıklığı sorunların nedenlerini ve kalıcı çareleri aydınlatarak şekilde organize etmektir. Örgüt teorisyeni Peter Senge'nin dediği gibi, "başkalarının yalnızca tepki gösterilecek olayları ve güçler şeklinde gördüğü kalıpları, paternleri" bulmak.

Bu patern, karar alıcılar uyum sağlayabildiğinde daha önce gördüğümüz incelediğimiz değişikliklerle güçlendirilmiştir. En belirgin olarak, Kalıcı Özgürlük ve Irak'a Özgürlük arasında hem politika yapıcılar hem de harekât alanı düzeyindeki askeri komutanlar, kendilerini devam eden askeri eylemlerin ayrıntılarının dışında kalmalarını sağlayacak şekilde komuta ilişkileri geliştirmek için çok çaba sarf ettiler. Daha hassas ama bir o kadar da kesin bir şekilde, hava bileşeni de otoriteyi aşağıya devretmek için bir yöntem geliştirmiştir. Uçakları hedefsiz olarak göndermek ve ardından TCT Hücresinin hedefleri gerçek zamanlı olarak araştırıp bulmasını sağlamak şeklindeki uygulama şu anda aşırı merkezi bir süreç gibi görünebilir, çünkü TCT Hücresi CAOC'de çalışmaktadır. Ancak bu, JFACC'nin görevlerin ayrıntılarını önceden belirlemekten kaçınmasının ve bunun yerine alt kademelerin birlikte çalışmasına güvenmesinin bir sonucudur. Tüm bu değişiklikler komuta ilişkilerinde derinlik gerektirmektedir.

Bu bölüm, ilk bölümde sorduğumuz dört soruya yanıt olarak bu sonuçları ortaya koyacaktır:

1) Bilgi Çağı muharip hava gücünün komuta ve kontrolünü nasıl etkilemiştir,

2) Bu değişiklikler ordunun doktrindeki "merkezi kontrol ve merkezi olmayan icra" ilkesine bağlılığını etkilemiş midir,

3) Sistemin komuta ve kontrolünü daha iyi karakterize eden genel bir formül var mıdır ve

4) Bu değişiklikler nereye doğru gitmektedir?

Bu maddelerden ilki CAOS'un bugünkü haline nasıl geldiği, hangi güçlerin onu şekillendirdiği ve ne şekilde bıraktığı ile ilgilidir. İkincisi, bunun ABD ordusunun hava gücünün "merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" ilkesine bağlılığını temelden etkileyip etkilemediğinin belirlenmesidir. Üçüncüsü bu, komutanların hava gücünü nasıl kontrol etmeleri gerektiğini daha doğru bir şekilde tanımlamak için doktrinsel bir ilkeyi ifade etmenin daha kesin bir yolu olup olmadığı sorusuna cevap verecektir. Son olarak, gelecekteki teknolojik, örgütsel ve doktrinsel gelişmeler için dersler çıkaracağız

1) BİLGİ ÇAğI MUHARİP HAVA GÜCÜNÜN KOMUTA VE KONTROLÜNÜ NASIL ETKİLEMİŞTİR?

Siyasi, örgütsel ve teknolojik gelişmelerin bir araya gelmesi, ABD ordusunu, komutanların yetkilendirilmeleri ile hesap verebilirliği arasında bilinçli bir dengeleme ihtiyacını her zamankinden daha hayati noktaya getirmiştir. 1990'larda uluslararası güvenlik ortamındaki değişim, gizlilik ve teknoloji ile elde edilen hassas angajman hava gücünü politika yapıcılarının gözde aracı haline getirdi. ABD, süper güç konumunda bir rakibi olmadan, hayati çıkarlarının söz konusu olmadığı çatışmalara dahil olabiliyordu. Ancak bu çatışmalardaki çıkarlar, kaybedilen dost veya masum hayatlar açısından yüksek maliyetleri desteklemiyor olduğu durumlarda Hava Gücü çözüm gibi görünüyordu. Politika yapıcılar, bazen hava saldırılarının sonuçları kendi stratejileri için felaket olabileceği ihtimalinden dolayı, askeri eylemleri ROE'ler ve hedef onayı ile kontrol etme şeklinde bir strateji geliştirdiler. Ancak hava gücü her zaman liderlerin ihtiyaç duyduğu cerrahi bir araç değildi, bu nedenle Hava Kuvvetleri liderleri kendilerini AOC'de bilgi alma ve işleme kabiliyetinin peşinde koşarken buldular.

Stratejik düzeydeki kısıtlamalar Müşterek Kuvvet Komutanlarının komuta ilişkilerini tanımlama biçimlerini de etkiledi. Kosova'da kara birliklerinin olmayacağı şartı, üst düzey hedef onay süreciyle birleşince Orgeneral Clark'ı hava saldırılarının pek çok ayrıntısına yönelmeye zorladı. Afganistan'da, CIA-ordu ilişkisinin benzersizliği ve ikincil zararlar ilgili ROE'ler General Franks üzerinde aynı etkiyi yarattı. Stratejik düzeydeki kısıtlamalar arttıkça, JFC kendisine bağlı unsur komutanlarını daha az yetkilendiriyordu. Bu unsurlar ne kadar az yetkilendirilirse, teknolojik iletişim kabiliyetleri ne olursa olsun birbirleriyle o kadar az koordine oluyorlardı.

Dolayısıyla hava gücünün giderek merkezileştiği -bazılarına göre "aşırı merkezileştiği"- iddiası kısmen ABD'nin 1990'larda ve 21. yüzyılın başlarında içinde bulunduğu kendine özgü stratejik durumların etkisinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu etkilerin daha alt düzeylerde teknolojik ve örgütsel sonuçları olmuştur.

JFACC'ler başlangıçta devam eden görevlerin dışında kalmaya çalıştılar, ancak iki paralel eğilim AOC'de zaman açısından kritik hedefleme (TCT) Hücresinin gelişmesine yol açtı. Birincisi, Hava Kuvvetleri'nin tüm kontrol döngüsünü gerçekleştirmeye yardımcı olmak için geliştirdiği sensör-iletişim çevrimleri görevlerin yönlendirilmesini de mümkün kılmıştır. Aslında, hava bileşeni/unsuru (air component)

bu görevlere müdahale etme konusunda, operasyonların toplam sonuçlarını değerlendirmekten çok daha fazla başarı kazanmıştır. Aynı zamanda, hava bileşeninden siyasi açıdan hassas bazı görevleri yerine getirmesi istendi; bunları başarmak için birilerinin bilgiyi hızla bir araya getirmesi ve saldırı uçaklarına aktarması gerekiyordu. Bu görevler için kullandıkları aynı süreçler, KI/CAS gibi hızlı tepki gerektiren diğer bazı görevler için de kullanılıyordu. Sonuç olarak Muharip Operasyonlar katında hava gücünün hedeflenmesine ilişkin pek çok gerçek zamanlı kararın alındığı çok aktif bir hücre ortaya çıktı.

Sensör-iletişim döngülerinin ve hassas mühimmatların kullanımı, bazen "öldürme zinciri" olarak da bilinen saldırı görevlerinin dağıtık Mimaride yapılmış üniteler arasında işlerin paylaşılmasına yol açmıştır. Son üç çatışmada görevlerin çoğu, savaş sırasında ortaya çıkan geçici hedeflere karşılık verebilmeleri için hava mürettebatının önceden planlanmış hedefler olmadan gönderilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Bu görevlerin bazılarında hedefleri bulma ve onlara saldırmak için gerekli bilgileri bir araya getirme işi dünyanın dört bir yanına dağılmış kişiler tarafından yapılıyordu. GPS güdümlü bir mühimmatla (ya da gelecekte sensör destekli silahlarla), hava mürettebatının işi, başka biri tarafından sağlanan bilgilere dayanarak mühimmatları hedefe atmak haline geldi. Uçaktaki yeni sensörler sayesinde, hava ekibinin görevi bazen bir başkasının taarruz sırasında kullanması için bilgi toplamaktı. Bununla birlikte, çoğu durumda, havacıların hala tüm sekansı/sıralamayı gerçekleştirilmesi yerine getirmesi gerekir, bu nedenle farklı bir rolü yerine getirmek için basitçe ve kolayca yeniden programlanamazlar. Sonuç, ani olarak ortaya çıkan hedeflere ait görevleri yerine getirmek için başvurulmuş yolların sayısında ve karmaşıklığında bir artıştır.

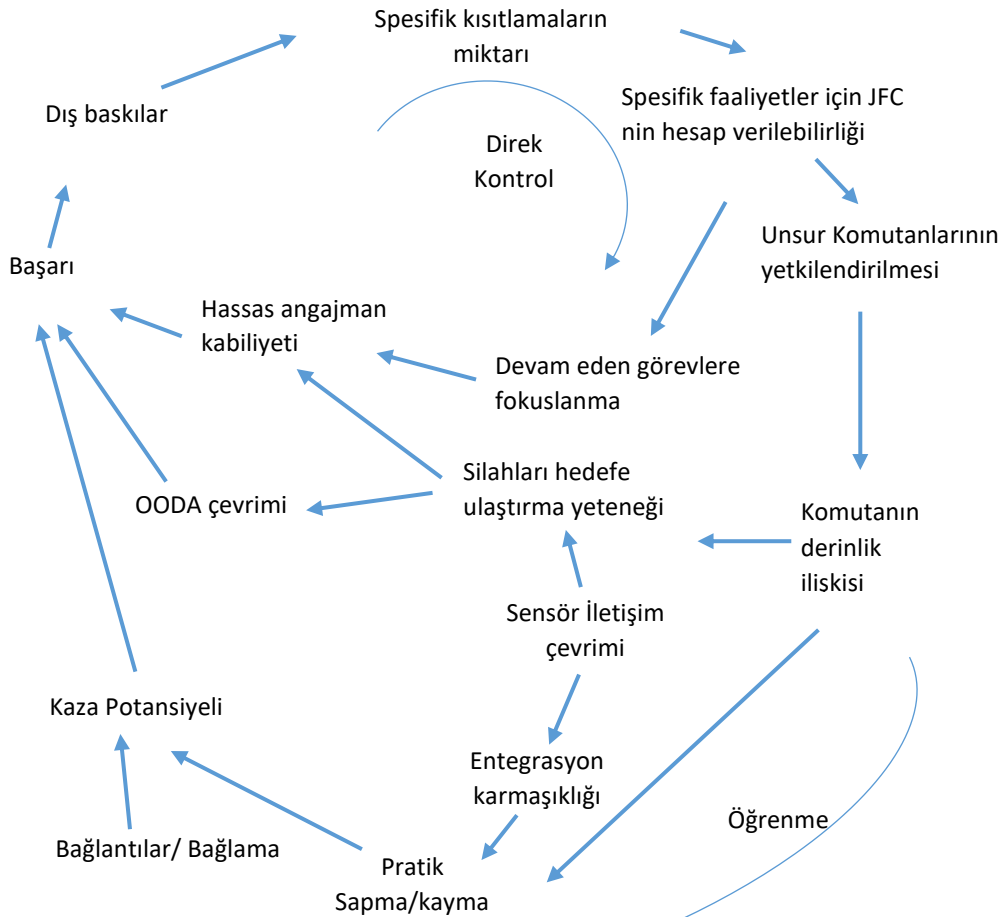
Görevlerdeki bu dağılım, insanların fırsatlardan yararlanmak için alternatif yollar bulma potansiyelini artırmasını sağlamıştır böylece onu bir nimet ya da lanet haline getirebilmektedir. Savaşın türüne bağlı olarak, bir komutan hava mürettebatının bu "gizli potansiyeli" kullanarak yeni fırsatlar bulmasını ve bunlardan yararlanmasını isteyebilir ya da komutan hava mürettebatının emirlere katı bir şekilde uymasını da isteyebilir. İkinci durumda ki sorun, insanların olayları izleme durumuna çok fazla bağlı kalmalarıdır. Elimizde ki kanıtlar, emirler katı bir şekilde uygulanmadığında, sapmalar çok fazla fark yaratmadığı için insanların yerleşik prosedürlerden uzaklaştığını kendince uygulamalara yöneldiklerini göstermektedir. Daha sonrasında, sistem gevşek bağlantıdan sıkı bağlantıya (sapmaların ölümcül olabileceği durum) geçtiğinde, kazaları önlemeye yönelik yerleşik prosedürler mevcut olmayacaktır. İnsanların makineleri denetledikleri kontrol ettikleri rollere getirildiklerinde durumun daha da kötüleşebileceğine inanmak için de nedenlerimiz vardır. Böylece gerektiğinde müdahale etme yetenekleri azalıyor. Bir şekilde, CAOS'a direktiflere yanıt verme ve fırsatlara uyum sağlama arasında bilinçli olarak geçiş yapma kabiliyeti, yetkisi ve sorumluluğu verilmelidir.

2) BU DEĞİŞİKLİKLER ORDUNUN DOKTRİNDEKİ "MERKEZİ KONTROL VE MERKEZİ OLMAYAN YÜRÜTME" İLKESİNE BAĞLILIĞINI ETKİLEDİ Mİ?

Komutanlar askeri operasyonlardaki belirsizlikle başa çıkmanın yolunun komuta ilişkilerinde derinlik oluşturmaktan geçtiğini anlamalıydılar; bu ilişkiler yerine belirli ayrıntılara odaklanmak, alt kademeleri direktiflere karşı tepkisiz ve fırsatlara uyum sağlayamaz hale getirme gibi istenmeyen bir sonuç doğurur. Bölüm 3'teki sistem şemalarımız bunu gösteriyordu, ancak CAOS'un karmaşıklığı içinde gömülü kalmıştı. Ancak şimdi bu gerilimi göstermek üzere daha basit bir model oluşturmak için bunları tekrar kullanabiliriz. Diyagramlar farklı alt sistemlerde ortak bileşenlerin

bulduğu alanları belirttiğinden, merkezi ve merkezi olmayan kontrol arasındaki gerilime neden olan ana geri bildirim modelini göstermek için bağlantıları takip edebiliriz.

Şekil 10, gerilimin belirli eylemleri tam olarak gerçekleştirme ihtiyacı ile öğrenen bir organizasyon yaratma ihtiyacı arasında olduğunu göstermektedir. Politika yapıcılarının yönetmesi gereken "Doğrudan Kontrol" döngüsü olarak adlandırılan bariz bir iç döngü vardır. Ancak aynı zamanda politika yapıcılarının yönetmeleri gereken "Öğrenme" döngüsü adı verilen ve çok da belirgin olmayan bir dengeleme döngüsü de vardır.

Politika yapıcılar döngüye, stratejilerine hedefler ve direktifler vererek rehberlik etmek yönlendirme yapmak yerine (ayrıntıları orduya bırakırken) belirli kısıtlamaların kullanımı yoluyla orduyu kontrol etmeye ve ne ölçüde etkili olacağını belirlemeye çalışarak başlar. Bu genellikle bilinçsizce verilen bir karardır ve savaşın doğasına bağlı olarak yine genellikle bilinçsizce gelişmeler yaşanır. Elbette her durumda bu yöntemlerin her birinden bir miktar vardır. Ancak her savaş, bir ya da diğer yöntemin baskınlığı ile karakterize edilebilir. Çöl Fırtınası'nın hedeflerin ve yönlendirmenin, direktiflerin kullanıldığı bir savaş olduğunu söyleyebiliriz; Müttefik Kuvvetler ise belirli kısıtlamaların (stratejik düzeyde bir hedef onay süreci, kara kuvvetlerinin kullanımının yasak olduğu ve hedefleme konusunda katı ROE'ler) kullanıldığı bir savaştı. Politika

yapıcılar, askeri eylemin arzu edilen bazı beklentilere uygun olması (ya da istenmeyen bazı sonuçlardan kaçınılması) için dış baskılar olduğunda belirli kısıtlamalar kullanılır; El Firdos sığınağı ve Çin Büyükelçiliği vakalarında gördüğümüz gibi, ayrıntıları orduya bırakıldığında dahi bu kısıtlamalar, arzu edilen politik beklentileri ve bazı politik sonuçları ve belki politik kazanımları tehlikeye atabilir.

Aslında bu kısıtlamalardan elde edilmek istenen sonuç, istenmeyen eylemler ile karşılaşıldığında veya bu istenmeyen eylemlerle hiç karşılaşmamak için hesap verebilirlik seviyesini yükseltmek ve böylece askeri eylemlerin siyasi olarak arzu edilen sonuçlar üretmesini sağlamaktır. Gerçekten de stratejik düzeyde belirlenen hedeflerin ve ROE'lerin hem Allied Force hem de Enduring Freedom'daki komutanların bilincinde çok yüksek öncelikli hale geldiğini gördük. Bu durum JFC'nin taktik eylemlerin detaylarına ilişkin hesap verebilirlik ile ilgili olarak sorumluluk seviyesini yükseltti; JFC de bu eylemlere ilişkin yetkiyi kendi seviyesinde tutmak için yüksek bir güdüye sahip oldu. Hesap verilebilirlik ve sorumluluk baskısı bunda etkili oldu. Bu gibi durumlarda, oluşan ortam gereği yüksek seviyede hedeflerin onayı ve JFC'nin hedef geliştirme sürecini kendi seviyesinde tutup, muharip unsurlar yerine kendi personeli ile yürütme kararına dönüşmüştür. Teorik olarak, sensör-iletişim döngülerinin kullanılmasıyla, bu durum hassas hedefleme kabiliyetini artıracak ve siyasi olarak arzu edilen hedeflenen sonuca ulaşılmasına yol açacaktır.

Ancak belirli kısıtlamaların kullanılmasından kaynaklanan istenmeyen sonuçlar da gördük. Bileşen komutanlarına (Component Commanders) doktrinel prosedürlerinin önerdiğinden daha az yetki verildi ve yeteneklerinin tamamını kullanmaları sağlanmadı. Bunun sonucunda diğer bileşenlerle iyi koordine olma kabiliyetlerini kaybettiler ve taktik seviyeye kadar derin komuta ilişkileri sağlayacak mekanizmaları kuramadılar. İronik bir şekilde, Kalıcı Özgürlük'teki ROE'ler ve komuta ilişkileri hedefleme yetkisini General Franks'in seviyesinde tuttu, ancak bu onu SOTAC'ların eylemlerinin kendi stratejisine uygun olmasını sağlama yeteneğinden yoksun bıraktı. Daha alt seviyelerde kaynakları tahsis edecek ve prosedürleri uygulayacak ASOC gibi komuta ve kontrol düğümleri yoktu, bu nedenle Anaconda'da ihtiyaç duyulduğunda kontrolörler ve hava mürettebatı kendi başlarının çaresine bakmak zorundaydı. Buna karşın, Sürekli Özgürlük ve Irak'a Özgürlük arasında Franks ve bileşen komutanları komuta ilişkileri ve kişisel ilişkiler üzerinde çok çalıştılar. Franks bileşen komutanlarına daha fazla yetki verdi ve hedefleme süreci ve bazı TST'ler üzerindeki yetkiyi hava bileşenine devretti.

Aslında komuta ilişkilerindeki bu derinlik eksikliği istenen siyasi sonuca ulaşılmasını potansiyel olarak etkileyebilir. JFC'nin devam eden operasyonlara müdahale etmesini sağlayan aynı sensör-iletişim döngüleri "öldürme zincirinde" yer alan görevleri yeniden paylaştırdı. Artık etkileşimler daha karmaşık hale gelmiştir, böylece belirli bir görevi başarmak için artık birden çok yolunda bulunması olasılığı vardır. Bu durum, insanları genel prosedürlere bağlı tutmayı zorlaştırarak Pratik Sapma (Practical Drift) yapmalarına olanak tanıyabilir. İlgili bağlantı miktarına bağlı olarak, bu durum kazalara veya yeniliklere yol açabilir ve her ikisi de sonuçlar üzerinde dramatik bir etkiye sahip olabilir.

Ancak komuta ilişkilerinde derinlik sağlandığında, sensör iletişim döngülerinin sağladığı fırsatlardan yararlanılarak bu sapma asgari düzeyde tutulabilir. Irak'a Özgürlük operasyonunda hava mürettebatı hala CAOC'nin kararlarına dahil olduğunu hissediyordu; ancak, zaman zaman takdir yetkilerini kullanmalarına izin verecek ilişkiler de kurulmuştu. Uçaklar ölüm kutularına (killboxes) yönlendirildiler ama çoğu zaman oraya vardıklarında kendi hedeflerini bulmaları kendilerine bırakıldı. CAOC yeni hedeflere ulaşılmasını sağlayan bilgilerle katkıda bulunduğunda, bu memnuniyetle karşılanmıştır.

Komuta ilişkilerinin derinliği, sapmadan kaçınırken fırsatlardan yararlanmak için zaman ve yerin bilinçli olarak seçilmesine yardımcı olabilir. Komuta ilişkileri yeterli derinlikteyse, hava mürettebatına bu görevlerde ASOC, yer kontrolörleri, AWACS, JSTARS ve prosedürlere göre diğerleri tarafından yardım edilecektir. Ancak bazı ilişkiler mevcut değilse veya güçlü değilse, o zaman kimin sorumlu olduğu konusunda belirsizlik olabilir. Anaconda Operasyonu sırasında **AC-130 mürettebatı kendilerini üç farklı komuta ve kontrol otoritesi tarafından yönlendirilirken bulunduğu durumda durum buydu ve bunlardan hiçbiri hikâyenin tamamını bilmiyordu.** Uçakları önceliklendirebilecek ve savaşa yönlendirebilecek hiç kimse yoktu. Black Hawk'ın düşürülmesi olayında da komuta ilişkileri Ordu helikopterlerini içermiyordu ve AWACS mürettebatı görevin komutasını tam olarak üstlenmemişti.

3) SİSTEMİN KOMUTA VE KONTROLÜNÜ DAHA İYİ KARAKTERİZE EDEN GENEL BİR FORMÜL VAR MI?

Tüm sistemi kaplayan tutarlı bir model ortaya çıkardık. Strateji, harekât ve bileşen (Component) komutanları düzeyinde, kontrolün nasıl uygulanacağına ilişkin yapılan tercihler istenmeyen sonuçlar doğurmuştur. Komutanlar astlarının faaliyetlerinin bütünlüğünü korumak amacıyla bazı detaylar üzerinde kısıtlamalar getirmişlerdir. Bu da söz konusu detayların önemini ve görünürlüğünü artırmış ve sonuç olarak bu detaylar hakkında karar verme yetkisinin seviyesini yükseltmiştir. Yeteneklerini tam olarak kullanmaları engellenen astlar, standart olmayan şekillerde katkıda bulunmak için başka yollar geliştirmişlerdir. Bu durum, kendi seviyelerindeki diğer oyuncularla koordinasyon kurma biçimlerini etkilemiş, böylece bu koordinasyon bazen hayati önem taşıdığı anda eksik kalmıştır.

Bu sorunlara yönelik teorik çözüm, incelemekte olduğumuz düsturların bir sentezidir. Hava Kuvvetleri'nin "merkezi kontrol ve merkezi olmayan uygulama" ilkesi, tek bir hava komutanına hava operasyonlarını bir stratejiye uygun hale getirme imkânı verirken, savaş sırasında ortaya çıkan öngörülemez engellerin üstesinden gelmek için savaşa en yakın olanlara inisiyatif göstermeleri için alan bırakmayı amaçlamaktadır. Uygulamada "laissez faire" (Bırakın Yapsınlar) gibi bir tutumu ima ettiğini düşünürsek anlam zarar görür, komutanın astları için bilgiyi bir araya getirebilmesinin ve emirlere uymalarını sağlamasının önemli olduğunu gördük. Benzer şekilde Huntington'ın "objektif kontrol" kavramı da sivillerin askeri konulardan uzak durması gerektiği şeklinde yanlış anlaşılmıştır. Cohen bu konuya açıklık getirerek sivil patronların, siviller tarafından belirlenen genel stratejiye bağlı kalmalarını sağlamak için askerlerle sert bir diyalog sürdürmelerini savunmuştur. Her ikisi de sonuçların nasıl alınacağı ve değerlendirileceği konusunda fazla bir şey söylemiyor. Van Creveld daha da ileri giderek, komutanın teknolojiyi sonuna kadar kullanmasını, neler olup bittiğini öğrenmek ve komuta kararları almak için "yönlendirilmiş bir teleskop" kurmasını, ancak astlarını belirsizlik içinde dahi çalışabilecek şekilde organize etmesini ve eğitmesini savunuyor.

Bu teoriler bir araya getirildiğinde, ortaya çıkardığımız tuzaklardan kaçınmak için kontrol döngüsüne yaklaşmanın optimum bir yolunu tanımlanabilir. Genel kontrol formülünü takip etmek için, herhangi bir seviyedeki bir komutan şunları yapmalıdır:

- 1) Kendi komutası altında birleştirilecek birlik ve kurumlar için hedefler belirlemelidir,
- 2) Astlarına, alt kademelere kendi bölümleri için planlar yapma yetkisi vermelidir,
- 3) Astların kendi alt planlarını yapabilmeleri için onlarla sürekli, sıkı ve tartışmalı bir diyaloga girmelidir, bu iş için aynı zamanda farklı departman ve bölümler ile de koordine edebilmelidirler.

4) Otoriteyi tanımlayarak ve farklı organizasyonların birbirleri ile koordine olması gereken yerlerde durumsal farkındalık sağlayarak komuta ilişkilerinde derinlik yaratmak,

5) Eylemleri takip etmek ve astları sorumlu tutmak için "yönlendirilmiş bir teleskop" oluşturmak üzere insanları ve teknolojiyi kullanmak,

6) Eylemlerin etkinliğini ve planlarda değişiklik ihtiyacını değerlendirmek.

Doktriner açıdan, bir slogan olarak, "merkezi kontrol ve merkezi olmayan yürütme" hala mükemmel bir felsefedir. Bir rehber olarak kesin olmamaktan muzdariptir ve kontrol döngüsünün tamamını yukarıdaki ifadeler dizisi kadar doğru bir şekilde tasvir etmemektedir. Bununla birlikte, bu çalışmadan elde edilen kanıtlar daha da spesifik tavsiyelere ağırlık vermektedir. Komutanlara belirli ödünleşimlerin (Kazanç ve kayıpların, alınıp verilenlerin) ne olduğu konusunda daha iyi bir fikir vermiyoruz. Mevcut uygulamaların genel formülümüzle hangi noktalarda uyuşup hangi noktalarda uyuşmadığını ve ödünleşimlerin (Kazanç ve kayıpların, alınıp verilenlerin) neler olduğunu belirtirken daha spesifik olalım.

Stratejik düzeyde, Harekât Alanı (JFC) düzeyinde ve bileşen (component) (JFACC) düzeyinde, kontrolün uygulanması konusu beklenen etkiler, bağlantı ve komuta ilişkilerinin derinliği hakkındaki soruların yanıtlanmasına bağlıdır.

3A) Stratejik Düzeyde Ödünleşimler, Kayıplar ve Kazanımlar, Alınıp Verilenler

Stratejik düzeyde, politika yapıcılarının savaşın doğasını tanımlamaya çalışmak, savaş için hedefler ve stratejiyi belirlemek ve ardından askeri eylemin bu hedefler ve stratejiyle uyumlu olmasını sağlamak gibi zor bir görevleri vardır. Bu düzeydeki karar alıcılar arasında Başkan, Savunma Bakanı, Genelkurmay Başkanı ve MGK'nın (National Security Council NCS) geri kalanı yer alır. Ancak Kongre ve koalisyona katılan devletlerin hükümetleri de önemli aktörlerdir. Medya da her ne kadar stratejik bir karar alıcı gibi olmasa da kamuoyunun ne gördüğünü belirleyerek ve böylece algılarını şekillendirmeye yardımcı olarak büyük bir rol oynar. Genel kontrol teorimize göre, merkezi karar alıcılar geniş, büyük üst strateji geliştirmeli, orduya savaş için hedefler ve direktif vermeli, orduyu askeri planlar yapmaya zorlamalı ve ardından bu planları stratejiye uygun olarak şekillendirmek için sert bir tartışmaya girmelidir. Daha sonra ordunun bu planları takip etmesini sağlamak ve sonuçları değerlendirmek için yönlendirilmiş bir teleskop geliştirmelidirler.

Ancak üst stratejik düzeyde strateji çok belirsizdir, dost ve düşman halk ve hükümetlerin değişen algılarına bağlıdır. Bu seviyedeki karar vericiler stratejinin başarısını etkileyebilecek her şeyi öngöremezler. Çok yavaş ve metodik bir askeri komuta ve kontrol kanalından bilgi almak zorunda kalıyorlar, ancak nispeten hızlı ve bazen o kadar da metodik olmayan medya kanallarından gelen geri bildirimlere karşı da dikkatli olmak zorundadırlar.

Dolayısıyla bu durumdaki, bu düzeydeki karar alıcılar daha çok doğrudan kontrol yöntemleri kullanmaya yatkındır. Bunun için Ordunun yapabileceği olası eylemleri sınırlandıran ROE'ler dayatılabilirler. Orduyu, hedef onay süreçlerinde olduğu gibi, kendileri aracılığıyla eylemleri netleştirmeye kendilerine onaylatmaya zorlayabilirler. Johnson Yönetimi'nin Rolling Thunder operasyonunda yaptığı gibi, ordu için eylem planları geliştirebilirler. Daha önce gösterdiğimiz gibi, bu eylemler istenmeyen sonuçlar da doğurabilir.

Bu nedenle politika yapıcılarının savaşın doğasına ilişkin iki soruyu dikkate almaları gerekir: 1) stratejik hedeflere ulaşılmasını sağlayacak olan kesin etkileri belirleyip belirleyemeyecekleri ve 2) bu etkilerin farklı organizasyonları sıkı bir şekilde birleştiren askeri eylemler gerektirip gerektirmediği.

Eğer başarı için net bir mekanizma varsa ve askeri eylemleri detaylı bir şekilde planlamak mümkünse, o zaman eylemleri olumsuz etkilemeden kısıtlamalar koymak mümkün olabilir. Bunlar normalde özel operasyonlar, kurtarma operasyonları veya sınırlı saldırılar gibi küçük, hassas gayretler olacaktır. Askeri misyonun başarılması normalde diğer bazı olumsuz hedeflerin başarılmasına göre ikincil olacaktır ya da bu diğer hedefe hayati derecede bağlı olacaktır. Örneğin, NATO'yu parçalayacak bir olaydan kaçınmak Kosova'daki etnik temizliği durduraktan daha önemliyse, o zaman yönetim kara birliklerini dışlamakta ve hedefleri onaylamakta haklıydı. Ancak karar vericiler bu operasyon tarzından daha konvansiyonel bir moda geçmenin zor olacağına da farkında olmalıydılar. Afganistan'da, başlangıçta sıkı kontrollerden kaynaklanan karmaşık ama sıkı komuta ilişkileri, Anaconda'daki daha yoğun bir operasyon tarzına uyum sağlayamadı.

Eğer başarı mekanizması ve kriterleri belirsizse ya da askeri örgütler arasındaki uyuma bağlıysa (örneğin hava ve kara kuvvetleri arasında yoğun iş birliği), o zaman ortaya koyduğumuz genel formülü takip etmek daha iyi olacaktır. Bu koşullarda stratejik düzey, askeri hedeflere ulaşmak ve değişen savaşa uyum sağlamak için orduya ihtiyaç duyar. Politika yapıcılar orduya hedefler ve direktifler vermelidir, yönlendirmeli, onları nasıl performans göstereceklerine dair ayrıntılar bulmaya zorlamalı ve ardından bu ayrıntıları tatmin edici olana kadar tartışmalıdır. Daha sonra operasyonların plana uygun gittiğini doğrulamak için sensör-iletişim döngülerini kullanmalıdırlar. Çöl Fırtınası'nda Savunma Bakanı Cheney ordunun Scud Avı'nı yeterince ciddiye almadığını düşündüğünde ATO'yu görmek istedi. Bu tatmin edici olmayınca, düzeltilmesini talep etti ve komutanların homurdanmalarına rağmen düzeltildi. Abraham Lincoln kendi stratejisine uyan bir general bulana kadar dört komutanı kovmak zorunda kalmıştı.

Bu tür bir ileri geri kayıp kazanç, ödünleşme mücadelesi ile ayrıntıların açıkça şart koşulması arasında ince bir fark vardır. Birincisi politikayı eyleme dönüştürmenin zorluğunu kabul eder; ikincisi ise bu dönüştürmenin ayrıntılarını tasarlamaya çalışır. İlk yöntem orduyu stratejiyi sahiplenmeye zorlar; ikincisi ise onları suçu üstlenmeye davet eder.

3B) HAREKÂT ALANI DÜZEYDE ÖDÜNLEŞİMLER, KAYIPLAR VE KAZANIMLAR, ALINIP VERİLENLER

Harekât Alanı düzeyinde, JFC nin görevi; belirlenen politik direktifi askeri stratejiye dönüştürmektir. JFC emir komuta zincirinde Savunma Bakanı'nın altında yer alır, ancak emirleri genellikle Genelkurmay Başkanı aracılığıyla alır. Genelkurmay Başkanları bugün Goldwater-Nichols Savunma Reorganizasyon Yasası öncesinde olduğu kadar etkili olmasalar da servisleri (kara kuvvetleri, Hava Kuvvetleri, donanma, deniz piyadeleri) işlerini yapmaları için eğiten ve donatan kişiler oldukları için hala bir miktar etkiye sahiptirler. JFC'nin kendine ait bir personeli vardır, ancak savaştaki kuvvetleri yönlendirmek için bileşen (component) komutanlarını organize eder. Genel formülümüze göre, JFC bileşenleri organize etmeli, aralarında komuta ilişkileri kurmalı, onlara hedefler ve direktif ile rehberlik vermelidir, onları bu hedeflere ulaşmak için planlar yapmaya zorlamalı ve tatmin edici olana kadar ayrıntılar üzerinde onları sorguya çekmelidir. Bu iş, kuvvetlerin birbirleriyle çalışmak için temas edeceği tüm noktalarda otorite ve bilgi sağlamak amacıyla Komuta ve kontrol düğümleri kurarak bileşenlerin komuta ilişkilerinde derinlik geliştirmelerini sağlamayı içermelidir. Ardından operasyonların planlandığı gibi ilerlemesini sağlamak ve sonuçları değerlendirmek için sensör-iletişim döngülerini yönlendirilmiş bir teleskop olarak kullanılmalıdır.

Gerçekte, JFC stratejik seviyeden, üst düzeyden gelen kısıtlamalara tabidir. Tercih ettiği kontrol yöntemi için lobi yapmak üzere yukarıda belirtilen argümanları kullanabilir. Ancak ordu, siviller tarafından kontrole tabidir ve tabi de olmalıdır ve günün sonunda akıllıca

selamını vermelidir. Kosova ve Afganistan'da olduğu gibi bu koşullar altında, JFC'nin stratejik düzeye karşı sorumlu olduğu hususlarda sıkı bir otoriteye sahip olmak istemesi anlaşılabilir bir durumdur. Bu da JFC'nin hedefleme sürecini ve hatta operasyonları yakından takip etmesini gerektirdi. Ancak bunu yaparken, JFC komuta yapısındaki rollerinden emin olmayan ve hatta hayal kırıklığına uğrayan bileşen komutanlarıyla karşılaşma riskiyle karşı karşıya kalır. Bu bileşenler (components) gelecekte daha karmaşık operasyonlara kolayca geçiş yapamayacaklardır. Yetkilerinden emin olmadıklarından atlarındaki komuta ilişkilerini yapılandıramayacaklardır, dolayısıyla pilot ve birlik seviyesinde bu komuta durumu gerçekleşirse büyük bir karışıklık yaşanacaktır.

JFC'nin askeri stratejiyle ilgili benzer iki soruyu dikkate alması gerekir: 1) hedeflere ulaşacak kesin eylemleri planlamanın mümkün olup olmadığı ve 2) bu planların JFC'nin komutası altındaki farklı unsurların sıkı bir şekilde birleştirilmesini gerektirip gerektirmeyeceğidir. Savaşın farklı evreleri ya da hedefleri için farklı stratejiler geliştirmenin savaşın doğasını değiştirmekten muhtemelen daha kolay olduğunu belirtmek önemlidir; dolayısıyla JFC savaşın farklı evrelerinde farklı kontrol yöntemleri benimseyebilir. Bu konudaki tek çekince ve yapılacak uyarı, değişikliğin astlara uygun şekilde aktarılması için bunun kasıtlı ve açık bir direktifle olması gerektiğidir.

Eğer eylemleri önceden planlamak mümkünse ve farklı bileşenler gevşek bir şekilde birbirine bağlıysa, o zaman JFC'nin bu eylemlerin kontrolünü kendi seviyesinde tutması mümkün olabilir. Bu gibi durumlarda bünyesindeki unsurlara tam yetki aktarmasına gerek olmayabilir yani tam yetkili unsurlara ihtiyaç olmayabilir çünkü JFC ne olması ya da olmaması gerektiğini tam olarak bilir ve taktik düzeyde fazla koordinasyon yapmasına gerek kalmaz. Bunlar yine dar kapsamlı olacaktır, örneğin devam eden operasyonlar da potansiyeli olmayan bir füze saldırısı gibi. Bu durumlarda bile, JFC'nin bileşenleri yetkilendirmesi, ancak onları personeliyle aynı binaya, bir tür Müşterek Harekât Merkezine yerleştirmesi akıllıca olabilir. Daha sonra, bir geçiş durumunda, ihtiyaç olur ise bileşen komutanları bu yeni durumu açıkça tanımlayarak kendi karargahlarına taşınabilirler.

Muharebe hattında ilk temastan sonra operasyonların nasıl gelişeceği belirsizse veya planlar farklı bileşenler arasında çok sayıda düzenleme gerektiriyorsa, JFC'ye genel formül daha iyi hizmet edecektir. Çalışmamızda gördüğümüz en önemli eğilimlerden biri de farklı oyuncuların birbirleriyle temas ettirme eğilimidir. Hava kuvvetleri hiç temas etmedikleri yabancı birliklerle dolaylı olarak çalışmaktadır. Özel harekât birlikleriyle de doğrudan çalışan bir hava gücü aynı zamanda uzakta konumlandırılmış analistlerin yine uzaktan öldürme zincirine katkıda bulunması ile de çalışabilmektedir. Pilotlar uçtukları platformların sensör yeteneklerini kullanarak bilgi tedarikçileri haline gelirler. Ve tüm bunlar, mümkün olduğunca hızlı bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğinin farkına varılmasıyla daha da acil hale gelir. Sonuç olarak, bir saldırı sırasında meydana gelen etkileşimlerin çoğu birbirini tanımayan ve birbirleriyle çalışma pratiği yapmamış kişiler arasında meydana gelebilir. Böyle durumlarda, komuta ilişkilerinde derinlik geliştirmek önemlidir, böylece kontrol prosedürlerini ihlal etmeden olay yerinde değişiklikler, müdahaleler yapılabilir.

JFC'nin organizasyonun da ki etkileşimleri komuta ilişkilerini güçlendirecek şekilde yapılandırması, gerçekleşmesini sağlamak gibi önemli bir görevi vardır. Buna bakmamızın bir yolu, JFC'nin ortak ekiplerden oluşacak olan organizasyonun tasarımcısı rolünü kendisinin üstlenmesidir. Tasarımcı olarak, tüm oyuncuların nasıl etkileşimde bulunacağını belirlemeli ve bu etkileşimlerin doğru şekillerde gerçekleşmesi için ilişkileri yapılandırmalıdır tanımlamalıdır. Franks'in bileşen komutanlarıyla (unsur komutanlarıyla) birlikte çalışarak süreçleri yumuşattığı Sonsuz Özgürlük ve Irak'a Özgürlük arasında yapılan da bu gibi görünüyor. Hedefleme sürecini yeniden tasarladı, böylece Franks hala onay makamı olmasına rağmen hava bileşeni (hava unsuru-air component) lider pozisyonunda oldu. Her

hedef için desteklenen ve destekleyen, destek verecek olan komutanları belirledi. Belirli türde zamana duyarlı hedefler için karar yetkisini devreden bir matris geliştirdi. Görünüşe göre bu hamleler, bileşen komutanlarının Afganistan'da olduğundan daha iyi bir şekilde birlikte çalışmasını sağladı ancak her birinin farklı bir savaş olması bunu kesin olarak söylemeyi zorlaştırıyor.

Savaş daha az konvansiyonel hale geldikçe bu iş daha da önemli hale geliyor. Hem Afganistan'da hem de Irak'ta devam eden konvansiyonel olmayan savaş süresince hava gücünün görevi ateş gücü sağlamaktan ziyade birlik, malzeme, insani yardım ve bilgi sağlamak olmuştu. İşin içinde genellikle çok sayıda sivil toplum kuruluşu vardır ve bunlar tipik askeri komuta yapısına dahil olmasalar da barışı sağlama ve koruma çabalarında önemli bir rol oynarlar. Bu tür operasyonlarda hava gücü genellikle sahada olup bitenleri destekleyici bir rol üstlenmelidir. Ancak AC-130'ların Felluce'de Deniz Piyadeleriyle birlikte çalıştığı gece olduğu gibi, hava mürettebatının daha fazlasını sağlayabilecek konumda olabileceği zamanlar da olacaktır. JFC bu tür etkileşimleri önceden tahmin edemeyebilir. Tıpkı strateji oluşturmada olduğu gibi, JFC'nin ne olacağını tam olarak görebilmesi gerekli değildir. Tasarımcının görevi, alt komutanların bu durumları öngördüğü ve bunlara hazırlandığı, hazırlıklı olduğu bir ortam oluşturmak ve ardından JFC komutanların ilişkileri, bağlantıları enine boyuna düşündüğünden emin olana kadar onları teşvik etmek ve yormaktır. Belirli eylemlere odaklanmak bu süreci engeller; eylemleri idare eden komuta ilişkilerine odaklanmak ise bu süreci olumlu yönde teşvik eder ve geliştirir.

Hava gücüyle ilgili olarak, çalışmamızın işaret ettiği en büyük gösterge hem önceden planlanmış planlı hedef hem de gerçek zamanlı hedef onay süreciydi. CENTCOM'un Enduring Freedom'da yaptığı gibi Müşterek Yönlendirme, Tahsis etme ve Hedefleme (Joint Guidance, Apportionment, and Targeting JGAT) sürecini JFC seviyesinde yönetmek, hava bileşeninde mikro yönetim olarak görülmüştür. Franks'in Irak'a Özgürlük'te kurduğu düzenleme daha çok bizim genel formülümüze benziyordu hava unsuru süreci yönetiyordu, ancak CENTCOM sonuçları onaylıyor ve özel bir hedef kategorisi ekleme hakkını saklı tutuyordu. Gerçek zamanlı hedeflerin onaylanması konusunda da benzer bir durum söz konusuydu. Zamana duyarlı tüm hedefler için onayın JFC seviyesinde tutulması, Kalıcı Özgürlük'te hava unsurunun inisiyatifini engelledi. Irak'a Özgürlük'te Franks bu yetkinin bir kısmını hava unsurlarına devretti. Ancak aynı zamanda ADOCS hava unsurunun TCT Hücresinin "yüksek sesle düşünmesini" sağladı, böylece CENTCOM neler olduğunu görebildi

3C) BİLEŞEN DÜZEYDE ÖDÜNLEŞİMLER, KAYIPLAR VE KAZANIMLAR, ALINIP VERİLENLER

Bileşen komutanları bu süreci bir adım daha ileri götürmelidir. Bu seviyede karar alıcılar C/JFACC, C/JFLCC, C/JFSOCC, C/JFMCC, vs.dir. Bunlar JFC'nin altındaki işlevsel bileşen komutanlarıdır. Ayrıca fonksiyonel bileşen komutanlarına kuvvet ve lojistik sağlayan Kara Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri için hizmet bileşeni komutanları da vardır. Genellikle hizmet bileşeni komutanları aynı zamanda fonksiyonel bileşen komutanlarıdır- Hava Kuvvetleri hizmet bileşeni komutanı JFACC olur, Ordu veya Deniz Kuvvetleri hizmet bileşeni komutanı JFLCC olur, vb. Bu bileşen komutanlarının altında, bileşen komutanlarının teorik olarak belirli saldırıları planlama yetkisini devretmesi gereken daha küçük birimler yer alır.

JFACC için dikkate alınması gereken sorular şunlardır: 1) belirli görevler için gereken kesin etkileri tanımlamak mümkün müdür ve 2) bu etkiler farklı oyuncuların sıkı bir şekilde birbirine bağlanmasını gerektirecek midir? Bu seviyede, JFACC'nin farklı görevler için farklı kontrol seviyeleri kullanması kesinlikle mümkündür.

Görev önceden planlanabildiğinde ve çok az bağlantı gerektirdiğinde, görevin ayrıntıları AOC tarafından kontrol edilebilir. Yalnızca bir servisin (ya da en azından yalnızca hava unsurlarının) varlıklarının kullanıldığı önceden planlanmış hedeflere yönelik saldırılar bu kategoriye girebilir. ATO bu görevler için istenen ortalama etki noktası (desired mean point of impact DMPI) ve mühimmat için kesin parametreler belirleyebilir. Yeniden ikmal ve insani yardım gibi birçok hava hareketliliği görevi de bu kategoriye girebilir.

Ancak görev belirsiz olduğunda veya farklı kuruluşların yakın etkileşimini gerektirdiğinde, JFACC genel formülü kullanılmalıdır. Bu gibi durumlarda, komuta ilişkilerinde yeterli derinliğin geliştirilmesi, farklı oyuncular arasında arabuluculuk yapabilecek ve görevi ayarlayabilecek durumsal farkındalığa sahip bir komuta mevcudiyetinin olması çok önemlidir. CAS ve bazı hava savunma türleri gibi dinamik hedefleme örneklerinin çoğunda uygulanabilmelidir. İdeal olarak, JFACC kaynakları (Push CAS ve TST görevleri) sağlamak ve direktif vererek rehberlik etmek, ardından da ast komutanlara görevleri planlama ve icra etme yetkisi vermek isteyecektir. Bu gibi durumların çoğunda, görevler yeni ortaya çıkan hedeflerle ilgili olduğu için, "planlama"nın çok kısa sürede yapılmasını gerektiren bir durum olabilir.

Ancak hava bileşeninde, ast komutanlar bu tür planlama yapabilecek konumda değildir. Konvansiyonel kara muharebesinde, bileşen komutanı yönlendirmesini genellikle coğrafi bölgeye göre yapabilir; bu durumlarda, ast birimlerin kendi bölgeleri için kendi stratejilerini geliştirmelerine izin vermek uygun olabilir. Irak'a Özgürlük operasyonunda V'inci Kolordu batı saldırı ekseninde, I inci Deniz sefer Kuvveti (MEF Marine Expeditionary Force) ise doğu saldırı ekseninde görev almıştır. Daha sonra tek tek komutanların sadece kanat ve buluşma, birleşme bölgeleri için koordinasyon sağlaması gerekir. Hava gücünde durum böyle değildir. Neredeyse her hava varlığı, duruma bağlı olarak bir saldırı paketindeki neredeyse tüm diğer hava varlıklarıyla koordine olabilen, harekât alanı düzeyinde bir varlık olarak düşünülmelidir. Her yeni sorti, farklı takım arkadaşlarıyla ve yeni bir alanda yapılan yeni bir savaştır. Kol ve filo komutanları operasyonel stratejinin geliştiricileri değildir çünkü bu ekip bu stratejinin farklı bölümlerini uygulamak için gerektiğinde günlük olarak görevleri yerine getiren taktik uygulayıcılardır.

JFACC'nin talep ettiğimiz komuta ilişkilerinin derinliğini geliştirmesinin yolu, TACS düğümlerine ve hava hareketinin bazı bölüm sorumlularına bir dereceye kadar komuta yetkisi yatırımı, devri yapmaktan geçmektedir. Irak'a Özgürlük operasyonunda Moseley bu yetkinin bir kısmını AOC'de bulunan TCT Hüccesine devretmiştir. Çünkü AOC'den başka bir yerde bulunmaları mümkün değildir, bunun nedeni savaş alanındaki varlıkların sayısallaştırılmış bir resminin sensörlerden gelen videolar ile bir araya geldiği ve diğer oyuncularla iş birliği içinde koordine edilebildiği tek yer burasıdır. Sayısallaştırılmış resim ve videoları multimedya formatında bir araya getirmek ve bunları bir hava aracına göndermek mümkün değildi. Ancak ASOC bu kabiliyetin daha küçük bir versiyonunu elde etme yönünde adımlar atmıştır. Irak'a Özgürlük Operasyonu'ndaki ASOC'un çalışan bir TBMCS'si yoktu ama ADOCS, Silahlı İnsansız Hav Aracı e JSTARS videolarına ve Ordu'nun tüm sayısallaştırılmış savaş alanı resimlerine sahipti.

TACS düğümlerine komuta yetkisi verme hamlesi daha önce görülmemiş bir şey değildir. Çöl Fırtınası'nda AWACS'larda ATO'daki değişikliklerle ilgili gerçek zamanlı kararlar almak üzere bir Hava Komuta Unsur Elemanı (Air Command Element ACE) bulunuyordu. Bu kişi genellikle Planlar bölümünde çalışan ve planlama sürecinin ayrıntılarına aşina olan biriydi. Ancak AWACS mürettebatı, bu kişinin genellikle bir komuta varlığı olarak görülmediğini, daha çok ATO'nun anlaşılmasına yardımcı olduğunu belirtiyor. Bu zor bir pozisyondu ve uygulama 1990'ların sonunda sona erdi. Çöl Fırtınası ve Irak'a Özgürlük

operasyonlarında AWACS bazen TST benzeri görevleri yerine getirecek pozisyona getirildi çünkü en hızlı yol buydu.

Bilinçli olsun ya da olmasın, hava bileşeni rehberlik ve kaynak sağlama ve ayrıntıları daha alt kademelere bırakma yönünde hareket etmeye başlamıştır. Hava unsuru planlamacıları ATO'ya mümkün olduğunca fazla ayrıntı koymaya devam etmektedirler çünkü bu görevlerin daha sorunsuz geçmesini sağlamaktadır. Hava unsurunda çalışanlar Çöl Fırtınası ve Irak'a Özgürlük operasyonlarının ilk günleri hem uçucular hem de planlamacılar tarafından verimlilikleriyle takdir edilmişti. Havacılar görevden önce rotalarını, tehditlerden kaçınmayı ve yakıt tüketimini planlarken kullanacakları ayrıntılara sahip olmaktan çok da mutludurlar, böylece yanlış gidebilecek her şeye hazırlıklı olabilirler. Ancak son üç savaşta, ilk birkaç günden sonra ATO'da hedef detaylarının verildiği görevlerin yüzdesi önemli ölçüde düşmüştür. Bundan sonra görevlerin çoğu KI/CAS, TST ya da diğer dinamik hedefleme görevlerine dönüştü. Irak'a Özgürlük Harekâtı'nda planlamacılar, hava mürettebatının takdir yetkisini kullanmasına rehberlik etmek için ATO'ya görev amacını bile koymuşlardır. TCT Hücreleri bu görevlerin birçoğu için hedeflemeyi hala idare ediyordu, bu nedenle AOC hala işin içindeymiş gibi görünüyordu. Ancak, TCT Hücreleri Irak Özgürlük'te sahip olduğu yetkiyle AOC'den uzaklaştırılırsa, bu daha düşük bir seviyeye yetki devrinde önemli bir adım olacaktır. Bu aynı zamanda hücrenin saldırı uçaklarıyla daha doğrudan ve hızlı bir şekilde iletişim kurmasına da yardımcı olacaktır.

Eğer bu teknoloji mevcut olsaydı, bir sonraki adım mini-TCT Hücrelerini hava platformlarına taşımak olurdu, her biri belirli kara harekâtı veya özel kuvvetler operasyonu ya da belirli bölgelerde görev yapma sorumluluğuna sahip hava platformları şeklinde olabilir. Eğer E-10A Çoklu Sensör Komuta ve Kontrol Uçağı (Multi-sensor Command and Control Aircraft MC2A) mürettebatı AOC ile aynı dijital görüntüyü, sensör resimlerini ve iş birliğine dayalı iletişimi sağlama, iletişimi paylaşma yeteneğine sahip olursa, bu platform mini ekipler için ideal bir yer olacaktır. Bu, genel kontrolü tek bir hava komutanının eline bırakacak, ancak yer komutanlarına kendi coğrafi bölgelerine adanmış bir komuta/kontrol varlığı olduğu rahatlığını verecektir. Hatta ABCCC'de olduğu gibi bu platformda bir irtibat subayı bulundurmaları akıllıca olacaktır. JFACC'nin AOC'si hala bu mini ekiplerin ne gördüğünü ve ne yaptığını görebilme kabiliyetine sahip olacak, ancak uygun şartlar oluştuğunda da yetkiyi onlara devredebilecektir. Buna karşılık, bu komutanlar da uygun olan yerlerde ve zamanlarda hava mürettebatına benzer yetkiler verebilirler.

4) BU DEĞİŞİKLİKLER NEREYE DOĞRU GİDİYOR?

Analizi biraz da geleceğe doğru genişletelim. Kısa hava gücü tarihimizde gördüğümüz eğilimler, teknolojik gelişme devam ettikçe neler olacağı konusunda bize bir fikir verebilir. Daha geniş bir tarihi hava gücü kümesinin arka planından baktığımızda, trendlerimizin hiçbiri öngörülemez değildi. Çöl Fırtınası sırasında hava gücünün merkezi bir yerden kontrol edilebileceği gösterildikten sonra, hava gücünü "kuruşluk paketlere" (penny packets) bölme tartışması yerini merkezi kontrol otoritesinin ne kadar yüksek olması gerektiğine dair yeni bir tartışmaya bıraktı. Yeryüzünü izlemek için ISR sensörlerinin geliştirilmesi, daha önce gökyüzüne odaklanan yaklaşımdan bir sapmaydı, ancak incelenen dönemde ABD hava gücü için geçerli olan göreceli hava hakimiyeti pozisyonunu dikkate alırsak bu öngörülebilirdi. Bilgiyi dijital olarak aktarma yeteneğinin gelişmesi, komuta merkezlerinin savaş alanında neler olup bittiğine dair en iyi resmi- savaş alanındaki herkesin sahip olduğundan daha iyi bir resim- bir araya getirme yeteneğine sahip olma isteğine yol açtı. GPS güdümlü silahların geliştirilmesi, gece karanlığı, muharip olmayan unsurlara yakınlık ve kötü hava koşulları gibi düşman tarafından sığınılacak davranışların üstesinden gelme çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıktılar.

Bu gelişmelerin birçoğu komutanlara devam eden operasyonların birçoğunu detaylı olarak yönetmelerine için katkıda bulunmuştur. Yine de komutanlar bu operasyonların ayrıntıları için yetkiyi aşağıya iten kararlar almayı öğreniyorlar. Bu ademi merkezîyetçilik uygulamaları için gerekli teknolojik kapasitenin takip edilmesiyle, teknolojik kabiliyetlerin artması ile mümkün olacaktır. Bilgi ile ilgili diğer yeni gelişmelerde de aynı durumun yaşanmasını bekleyebiliriz: yeni teknolojinin önce komutanın kabiliyetini arttırmak için kullanılması; daha sonra da faydaları ortaya çıktığında yetkiyi aşağıya çekme kabiliyetini arttırmak için kullanılmasını öngörebiliriz, söyleyebiliriz.

Bununla birlikte, komutanların otoriteyi daha aşağıya çekemeyeceği devredemeyeceği bir alan da vardır. İdealize edilmiş komuta ve kontrol modelimizde bile, her seviyedeki komutan, seçilen stratejinin nasıl başarıya ulaşacağını- başarı için "mekanizmayı"- belirleme sorumluluğuna sahiptir. Taktik eylemlerden stratejik başarıya giden bağlantının o kadar belirsiz olduğunu öne sürdük ki, komutanlar bu mekanizmayı çok ayrıntılı bir şekilde belirlemeye girişmemelidir. Bu, eylemleri aşırı derecede kısıtlayacağından, mekanizma biraz saparsa gerçeğe uyum sağlayamazlar.

Başarı mekanizmasını bulmadaki bu zorluk, çalışma dönemimiz boyunca hiç de kolaylaşmamıştır. Gerçekten de bu alanda herhangi bir gelişme olduğunu söyleyecek olursak, bu, hava gücünün düşman kara kuvvetlerinin sığınaklarını her durumda gece, meteorolojik şartlarda, gizlenme altında ve zaman baskısından bağımsız her zamanda, engellemede, püskürtmede, baskılamada daha etkili olması gerektiğinin farkına varılması olmuştur. Hava gücü coğrafi olarak kara kuvvetleri kadar sınırlı olmadığından, düşmanı sadece dost kara kuvvetlerinin hasımla fiziksel olarak temas kurabildiği noktada değil, çatışma sahasının tamamında etkili olmak, etki altına almak için kullanılabilir. Ancak bu farkındalık tecrübeyle ve yaşanarak, denenerek ortaya çıkmıştır. Komutanlar, politika yapıcılarının kısıtlamaları arasında hedeflerine ulaşmanın bir yolunu bulmaya çalışırken bu farkındalık daha da belirginleşti. Çöl Fırtınası'ndaki Scud Avı, Kosova'nın güneyindeki Sırp birliklerinin avlanması ve Sınırsız Özgürlük Operasyonun'da SOTAC'lar ile hava gücü arasındaki bağlantı bu gerçeği gösterdi. Bunların hiçbiri o dönemde hava komutanlarının zihninde zafer için birincil öncelikli mekanizmalar değildi.

Aniden ortaya çıkan hedeflere odaklanmanın zorluğu nedeniyle stratejinin işe yarayıp yaramadığını değerlendirmeyi daha da zorlaştırmaktadır. Aslında, hava taarruzları ile vurulan bazı hedeflerin vurulma etkinliğini yani taarruz sonrası hasarını değerlendirmek bile zaman zaman zorlaşır. Önceden planlanmış saldırılar değerlendirmeye daha elverişlidir, çünkü etki aranacak yerlerin bir listesi vardır. Birincil yöntem olarak yani ani hedeflerle yapılan iş bir gerçek zamanlı görevlendirme olduğunda, ne kadar-az ya da çok- başarılı olduğu bir yana, bazen ne olduğunu bile belirlemek zorlaşır.

Dolayısıyla Bilgi Çağı'nın ABD ordusunu düşmanı nasıl etkileyeceğini belirleme becerisine yaklaştırmadığını söyleyebiliriz. Strateji geliştirme ve değerlendirme hala komutanların mücadele etmesi gereken başlıca sorundur. Dolayısıyla Hava Kuvvetleri Dönüşüm Planı'nın öngördüğü şu hususa katılmamız gerekir,

"Çok geçmeden, Müşterek Kuvvet Komutanları istenen etkiyi elde etmek için gereken kesin hedefleri seçebilecek ve saldırılan hedeflerin niceliğine değil niteliğine odaklanacaklar. Bir düşmanın kilit ağırlık merkezlerini belirleyebilecek ve bu bilgileri neredeyse gerçek zamanlı olarak muharip güçlere aktararak, ağırlık merkezlerine düşman için en yıkıcı olacak belirli bir sırayla saldırabilecekler."

Hava Kuvvetleri hala düşman üzerinde onu etkisiz hale getirecek etkiler yaratan hedefleri bularak savaşı kazanmanın sihirli kolay bir yolunu bulamadı ve muhtemelen hiçbir zaman da bulamayacak.

Neyse ki, Hava Kuvvetleri liderleri, peşinde oldukları tek şey buymuş gibi davranmadılar. Her zaman savaşı sadece hava gücüyle kazanmak için bir plan ortaya koymuş olsalar da çoğu durumda hava unsuru yapmaya hazır olmadığı durumlarla karşılaşmış olsa dahi işe yarayan bir şeyleri bulmaya, kullanmaya ve yapmaya çalıştılar. Çöl Fırtınası'nda, harekât başlangıcının hava harekâtı ile olması Irak'ın tartışmasız bir şekilde ordusunu güçsüz bir noktaya getirdi. Müttefik Kuvvetler'de Miloseviç'in Belgrad'daki bireysel zenginlikleri ve potansiyel güç kaynaklarına yönelik saldırıların artmasının Miloseviç'in teslim olma kararı üzerinde büyük bir etkisi olduğu söylenebilir. Ancak her iki durumda da hava gücü nihai sonuca katkıda bulunan diğer çabalarda da yer aldı, bu çabalara da katkı sağladı. Irak'a Özgürlük için yapılan planlama, unsurların (components) birbirlerine olan ihtiyacı ortadan kaldıracak sihirli planı aramak yerine birbirlerini nasıl destekleyeceklerini öğrendikleri, kesinlikle ortak bir girişimdi. Her ne kadar Saddam Hüseyin'in 50'den fazla direktifle yapılan saldırılarından birinde yakalanamasa da muhtemelen bu saldırıların yardımı ile kendisi yakalanmasa bile onun kuvvetlerini komuta etmede daha az etkili olmasını sağlandı ama onun yokluğunun savaşın sonu anlamına gelmediği de belirtmekte fayda var. Hava gücü savaşın konvansiyonel kısmındaki hızlı başarıya büyük katkıda bulunmuştur ama yine de düşman karada savaşı hava gücünün güçlü yanlarının o kadar avantajlı olmadığı bir isyan şekline dönüştürmeyi başardı. Hava gücü artık bundan sonra ki harekât ortamlarında bilgi toplayarak, komuta kontrol ve iletişim için platformlar sağlayarak ve kara birliklerini intikal ettirip, buldukları yerde ikmal ederek sahadaki birliklere yardım etmede büyük ölçüde destekleyici bir rol oynamıştır. Gelecekte de bu rolü artarak devam edecektir.

Sonuç olarak, hava gücünün komuta ve kontrolüne ilişkin temel zorluk konusunda hiçbir şey değişmedi ya da değişmeyecek. Hava gücü hala savaş alanında olup bitenlere uyum sağlayacak kadar esnek ve duyarlı olmalı, ancak tüm stratejiyi bozacak istenmeyen olaylara yol açmaktan kaçınacak kadar da hassas ve itaatkâr olmalıdır. Keşfettiğimiz derslere dayanarak, teknolojik gelişmenin bu denge arayışına yardımcı olabileceği bazı yollara bir göz atalım.

İnsansız hava araçlarının artan kullanımı, otomatikleştirilmiş ve merkezi bir konumdan kontrol edilebilen hava gücü platformlarının miktarını arttırmaktadır. 2003 yılında Boeing ve Northrop insansız bir savaş hava aracı olan X-45'i tasarlamak üzere bir yarışmaya girmiştir. X-45 için planlar dinamik olmakla birlikte, kendini savunma amaçlı havadan havaya muharebenin yanı sıra bomba atmaya da içerecek şekilde yeni versiyonları da geliştirilmiştir. Savunma İleri Araştırma Projeleri Ajansı (Defense Advanced Research Projects Agency, DARPA), İHA'ları insan kontrolünden daha bağımsız, ancak ağ üzerinden veri paylaşımı yapabilecek hale getirmek için çalışma başlattı- ancak planlar hala her zaman bir insanın döngüde olması yönündedir.

İHA'ların genel olarak kabul edilen güçlü yönleri dayanıklılık, süreklilik ve kayıpları göze alınabilir yani feda edilebilir olmalarıdır. Dayanıklılırlar, çünkü insani ihtiyaç ve kısıtlamalar dikkate alınmadan çok daha hafif ve dayanıklı hale getirilebilirler; bu nedenle daha uzun süre havada kalabilirler. Kalıcılık ve harcanabilirlik ise birbiriyle bağlantılıdır: insan hayatını riske atma kısıtı olmadan bir bölgede daha uzun süre kalabilirler. Bu nedenle, her deneyimli komutan, daha riskli ve pahalı olan insanlı uçakları göndermeden önce düşman savunmasını delme ve yumuşatma görevlerinin insansız hava araçlarının yetenekleriyle de yapılabileceğini gördüler.

Ancak başka bir güçleri daha var: emirleri uygulamaktan başka bir şey yapmıyorlar (en azından şu anda). Bu çalışmada ele aldığımız moral sorunlarına ve yetkilendirme ihtiyacına tabi değiller. **Aslında insansız sistemler, amacın hızlı tepki vermek yerine hatalardan kaçınmak olduğu durumlarda iyi bir seçim olacaktır.** İnsansız araçlar söz konusu olduğunda, karar vericiler telsiz konuşmalarından bilgi toplamak yerine videoyu izleyebilirler. Bu platformun üzerinde düşman bölgesinde dolaşıp duran ve verilecek kararı beklerken hayal kırıklığına uğrayabilecek bir insan, yani pilot, yoktur. İnsansız sistemler silahlı olduğu zaman, karar vericiler bir hava mürettebatını hedefe yönlendirmeye çalışarak zaman kaybetmezler. İnsanlı uçaklar, takdir yetkisine ihtiyaç duyulan alanlarda yoğunlaştırılabilir. Tabii ki bunlar genellikle daha tehlikeli bölgelerdir, çünkü düşmanın en yoğun olduğu yerlerdir.

İnsanlı platformlar daha tehlikeli görevleri yerine getirirken hassas görevleri yerine getirmek için İHA'ları kullanma fikri sağduyuya aykırı gibi görünüyordur olabilir. Ancak birçok sorunu da çözer. Hava mürettebatının savaştı kültürünü korur ve hataların tali hasar potansiyeli kadar yüksek olmadığı ve inisiyatifin bir gereklilik olduğu durumlarda onlara daha fazla takdir yetkisi sağlar. İnsanları riske atmak nedeniyle karşımıza çıkan potansiyel bir ahlaki ikilemi de çözer, özellikle uzaktan kumandalı savaşa bel bağlayan bir devletin daha savaştı hale gelme potansiyeline bir çözüm olur. İnsanları riske atma isteği, savaşa girme kararı için önemli bir filtre olmalıdır, çünkü bu karar mutlaka masum hayatların kaybedilmesi potansiyelini içerir. Eğer bir şey kendi insanlarını riske atacak kadar önemli değilse, savaş bölgesindeki masum sivilleri de tehlikeye atacak kadar önemli olmamalıdır. Aslında mesele bundan daha karmaşıktır, ancak savaş uzaktan kumandalı hale geldikçe politika yapıcılarının karşılaşacağı yüzeysel algı bu olacaktır. Bu tek başına insanlara en tehlikeli görevlerin verilmesi için yeterli bir neden değildir; ancak inisiyatif ve uyum yeteneklerinin hata yapma potansiyellerinden daha önemli olduğu görevlere insanların atanması için önemli bir destektir.

İnsansız araçların hesap verebilirlik ve daha esnek olabilmeleri için her zaman insanlar tarafından denetlenmeleri gerekecektir. Denetim "merkezlerde" yapılabilir. Ancak bu, Hava Kuvvetleri tarafından tam da bu kritik düğümün boyutları küçültülmeye çalışılırken, AOC personeline ekstra bir yük getirecektir. Hava bileşeni, AC-130'larda yapılan modifikasyonla başlayan ve ardından **Predator operatörlerini avcı uçaklarını kontrol etmeleri için eğitimiyle devam eden**, Predator kontrolörlerinin doğrudan saldırı uçaklarıyla çalışmasına izin vermek noktasına ulaşmak amaçlayan bir süreç içindedir. Ancak MC2A uçağı daha önce tartıştığımız gibi dinamik hedefleme görevlerinin bir kısmını üstlenirse, bölgesindeki İHA'ları kontrol etmek için de mantıklı bir yer uygun bir platform olabilir. Çok sensörlü uçak hem AWACS hem de JSTARS uçaklarının gözetleme kabiliyetlerine sahip olacaktır, dolayısıyla hem hava ve hem yer görüntülerine sahip olacaktır. MC2A daha sonra Predator, Global Hawk, U-2 ve hatta sensör podlarına sahip savaş uçakları gibi diğer sensörlerden hassas olarak elde edilmiş ISR bilgilerini alabilir. Uçaktaki personel, bireysel Predator operatörlerinin doğrudan taarruz uçağıyla çalışmasına izin verme seçeneğine sahip olacaktır.

Henüz ARGE aşamasında olan MC2A uçağı komuta derinliğinin geliştirilmesinde son söz değildir. Tehdit ortamlarında çalışmayacağı için bazı senaryolarda kullanışlı olmayabilir. Teknoloji olgunlaştıkça, bu kabiliyetin bir kısmını daha taktik uçaklarda da olması için yeni çalışmalar da yapılmalıdır. Örneğin, düşman topraklarında kara kuvvetleri ile koordinasyonun söz konusu olduğu bir görevde İHA'lardan oluşan bir uçuşu yönetmek için av uçağı pilotlarının tecrübesine ihtiyaç duyulabilir.

Mühimmatlarda ki geliştirmeler, insanlı ve insansız sistemler arasındaki çizgiyi bulanıklaştırabilir. Bir bölgede dolaşabilen, hedefleri tespit edebilen ve fırlatıldıktan sonra

hedeflere seçici olarak saldıran silahlarda yeni gelişmeler vardır. CBU-105 sensörlü silah buna bir örnektir. Şu anda, bu silahlar fırlatıldıktan sonra yerleşik sensörlerden girdi almıyor, bu nedenle hedefleri bulmak için fırlatma öncesi konumlandırmaya ve fırlatma sonrası sensör performansına bağlıdır. Mühimmatlar daha akıllı hale geldikçe, muhtemelen sensörün ayırım için kullandığı bilgilerin veri bağlantısını da içeren, giderek daha sofistike arıza emniyet modlarına ihtiyaç duyacaklardır. **Bu da onları uçuş yollarını kontrol edememeleri dışında gerçekten de İHA'lara benzetecektir.**

Uzay sensörleri otomasyonun artacağı bir diğer alandır. Bu sistemlerin kapasitesi çalışmamız süresince kayda değer bir artış göstermemiştir. Ancak, bunlardan elde edilen bilgilerin kullanımı artmıştır. Son iki çatışmada uzay, hareketin planlamasının ilk aşamalarında, politika yapıcılar tarafından savaş alanları üzerindeki mevcut tüm bant genişliğini satın alınması ile dikkate alınan yeni bir konu oldu. JFACC'ye savaş alanındaki varlıkların görev dağılımını kontrol etme yetkisi verilmesinin örneklerinin görülmesi ile birlikte giderek operasyonel bir yetenek haline gelecektir. Bu, Deniz uçaklarını ATO'ya koymaya benzer bir komuta ilişkisidir, ancak çok daha büyük bir şekilde olacaktır.

Elbette gelecekte uzayın rolü daha da artabilir. Bir düşmanın kendi uzay sistemlerini kullanmasını engellemek ve hatta dünya üzerinde etkiler yaratmasını önlemek için bizimde uzaydan hasma kuvvet uygulama potansiyelimiz vardır. Bu tam bir uzaktan kumanda savaşı olacaktır ve bu nedenle çok yüksek seviyelerde kontrol edilebilir müdahale edilebilir olacaktır. Başlangıçta, öncesinde emsal olmaması nedeniyle politika yapıcıların dikkatini çekeceği şüphesizdir. Yüzeyde etki yaratmak için uzaydan güç kullanma işi özellikle inceleme gerektirecek kadar derin bir konudur. Ancak komuta ve kontrol söz konusu olduğunda, uzaydan konuşlandırılan silahlar bir CIA Predator'undan fırlatılan silahlardan çok az farkı vardır. Komuta ilişkilerinin kurulmasında örgütsel engeller de vardır, ancak bunlar tıpkı Predator'da olduğu gibi aşılmalıdır. Uzaydan hem sensörlerin hem de silahların kullanımı eninde sonunda Predator için önerdiğimiz seviyelere, yani AOC ya da olay yerindeki savaş yönetim uçağına devredilebilir.

Elbette bunun için bugün mümkün olandan çok daha iyi bir bilgi paylaşım kabiliyeti gerekmektedir. Hava Kuvvetleri, Komuta ve Kontrol Uydu Takımının bir parçası olarak havadan bir ağ oluşturma becerisini denemektedir. Hanscom Hava Kuvvetleri Üssü'nde Hava Kuvvetleri Elektronik Sistemler Komutanlığı Mitre Corporation ile birlikte bu amaçla Paul Revere adlı bir 707 test uçağı üzerinde çalışmaktadır. Planlar, TBMCS'ye (Theater Battle Management Core Systems) dahil tüm bilgi sistemlerinin birbiriyle konuşabilmesi için havadaki ağı tüm uydu takımına entegre etmek için çalışmaktadır. Bu da büyük ölçüde daha önce bahsettiğimiz gibi XML ve Web Hizmetleri teknolojisini kullanarak makineden makineye arayüzler oluşturma becerisine dayanıyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, ağ başarılı olsa bile, bu veri entegrasyonunu garanti etmeyecektir. Kuşkusuz, AOC'deki insanlar sonuçları değerlendirmek için ihtiyaçları olan doğru bilgileri almakta hala sorun yaşayacaklardır. Aslında, artık AOC'nin bir kısmı gözden uzakta, kopuk olacağından, savaş alanı eylemlerini yeniden yapılandırmaya çalıştıklarında değerlendiricilerin başını ağrıtan kendi yerel geçici çözümlerini geliştirme olasılıkları daha da artabilir.

Bununla birlikte, AOC savaş alanına daha yakın komuta ve kontrol düğümlerine tüm bilgilere ve oyunculara doğrudan erişim sağlayacaktır. Bilgiyi birleştirme yeteneği, saldırı uçaklarına bir kademe daha yakın olacak, fiziksel yakınlık ve muharebe görevlerine katılan hava mürettebatı ile doğrudan iletişim halinde olacaktır. Birlikte görev yapmak üzere coğrafi olarak uzak konumlardan düzenli olarak bir araya gelen hava mürettebatı için MC2A bir iletişim rölesinin aksine bir komuta varlığı olacaktır.

Bu durum, komuta ilişkilerini güçlendirmek için yetki devri konusunda karar vermenin önemini artıracaktır. AOC'nin MC2A mürettebatına rehberlik etmek, eylemleri hakkında farkındalık sağlamak ve sonuçları değerlendirmek için kontrol ilkelerimizi kullanması gerekecektir. MC2A mürettebatının da saldırı uçağına yetki verme ve saldırı uçağının diğer sensörlerle doğrudan çalışmasına izin verme konusunda benzer kararlar alması gerekecektir.

Kara birlikleri, bazı durumlarda, uçakta ki bir komuta varlığından faydalanabilir. Örneğin, AC-130 Felluce'de Deniz Piyadeleri ile birlikte çalışırken, Gunship mürettebatı, düşman ve dostların göreceli konumu hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarına rağmen, yerdeki birliklerin kontrolü altındaydılar. Eksik olan şey, kara birliklerinin görevi için komuta yetkisiydi. Bu durumda müdahale yetkisi olan ve AC-130 mürettebatının bilgilerine erişebilen bir kara komutanı, uçağın daha etkili olmasını sağlamak için desteklenen/destekleyen komuta ilişkisini geçici olarak tersine çevirebilirdi. Yine en zor kısım bu kişinin yetkisinin kapsamını tanımlamak olacaktır.

Son olarak, birçok analist komuta ve kontrolün geleceğinin başsız olduğunu ileri sürmektedirler. Bu söylem sahipleri nihai hedefin aslında kuvvetlerin "kendi kendine senkronizasyonu" nu ifade etmekte. Bunun ortak farkındalığa sahip iki ya da daha fazla ağa bağlı sistem elemanlarının ihtiyaç duyulan bilgileri (konum v.b) paylaşmak için resmi taleplerle bürokrasiyle zaman kaybetmeden sisteme ve sistemde ki ağa aktararak, değer katan bir etkileşimle yürütülebileceğini ve bu şekilde başarıya ulaşabileceğini söylemektedirler. Böyle bir kabiliyetin özellikle CAS gibi farklı birimlerin karşılıklı olarak destekleyici roller üstlendiği alanlarda faydalı olacağı doğrudur.

Ancak bu durum, Bilgi Çağında komuta ve kontrol hakkında öğrendiğimiz bazı dersleri göz ardı etmektedir. Savaş alanının ortak fiziksel temsillerini geliştirmek mümkün olsa bile, "ortak farkındalık" çok uzak bir ihtimaldir. Çalışmamızın yapıldığı dönemde geliştirilen ve kullanılan teknoloji bilgiyi daha fazla insana ulaştırdı ama bu insanların alınan bilgi hakkında aynı şekilde düşünmelerine yardımcı olmadı. Farklı oyuncular aynı duruma farklı çözümler, teklifler getirdiğinde, sistem kazaları için potansiyel bir durum oluşacağını görebiliyoruz. Katılımcı sayısı arttıkça bu durum daha da belirginleşmektedir. Teknolojinin geliştirilmesi ve kullanılması, askerî harekât icra görevini giderek daha küçük, daha odaklanmış ve bir şekilde birleştirilmesi gereken görevlere bölmektedir. Tek bir göreve odaklanmış insanların çalışmaları görevin başarısı için bir araya gelirken bu insanların çoğu, başkalarının neye dahil olduğunu o sırada neler yaptığını bile bilmemektedir. Sistemde çalışan insanlardan çok azı, bir angajmanın başarılmasına yol açan genel olaylar dizisini tam olarak kavrayabilmektedir. Bu görev kombinasyonu otomatik olarak gerçekleşmez ve böyle olmasını sağlamak tehlikeli olacaktır. Eğer insanlar her zaman eylemlerden sorumlu olarsa, o zaman insanlara eylemlerin neden gerçekleştiğine dair daha iyi bir görünürlük bir farkındalık sağlanmalıdır.

Savaş çirkin bir şeydir. Tüm tutkuları ve eksiklikleriyle birlikte insanlar tarafından başlatılır, yönetilir ve icra edilir. Savaş sırasında insanlar diğer insanları doğalarına aykırı olan şeyleri yapmaları için motive etmek zorundadır. Bir açıdan bu, doğal hayatta kalma dürtüsünü bir kenara bırakmalarını ve uzak bir amaç uğruna ölümü göze almalarını sağlamak anlamına gelir. Diğer bir açıdan ise bu, şiddetin ahlaki veya pratik mülahazaları ihlal ettiği durumlarda bu şiddete müdahale ederek hasmı aşırı şiddetten uzak tutmak anlamına gelir. Komuta ve kontrol bunların her ikisiyle de başa çıkarken kendi eksikliklerinin de farkına varmalıdır. CAOS'u problemsiz sorunsuz düz bir hale getirecek teknoloji mevcut olsa bile, ki bu tam olarak mümkün değildir. Komutana mükemmel, tam ve doğru bilgi verecek teknoloji mevcut olsa bile, komutan her zaman buna göre kendi başına hareket edemez. Komuta ve kontrol, insanları yeni durumlara uyum sağlamları ve üstesinden gelmeleri için güçlendirme

gereği duyarken aynı zamanda onları hesap verilebilirlik ihtiyacını da karşılamalıdır. Bunu yapmanın yolu, insanları birbirine bağlayan komuta ilişkilerinde derinlik geliştirmektir. Teknoloji bu zorunluluğu daha da görünür hale getirmiştir ve kimin karar verebileceği konusunda karar vermeyi giderek daha da ön plana çıkartarak bu konuyu önemli hale getirmiştir.

SONSÖZ

Bu kitabı yazarken, ilkelerin geniş bir uygulama alanına sahip olduğunu bana gösteren birkaç gerçek yaşam deneyine katılma fırsatım oldu. Kilisem, topluma yönelik hizmetleri genişletmek ve kilisede büyümeyi teşvik etmek için beni çeşitli programlardan sorumlu tuttu. Her durumda, görevler belirliydi ve zaman ile sınırlanmış bir programı gerçekleştirmek için geçici bir "organizasyon" oluşturmayı içeriyordu. Bunlardan biri, ilkokul çocuklarına basketbol ve inancı aynı anda öğretmek için tasarlanmış bir yaz basketbol kampıydı. Kampı yapmak için çocukları kampa getirmek, kampın yapılabilmesi için uygun bir yer bulmak ve ayarlamak (kilisenin bir spor salonu yoktu), onlara koçluk yapmak, dersler vermek ve çocuklar oradayken onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmekle ilgili bir sürü başka "şey" yapmak zorundaydım. Bu alanların her birinin sorumluluğunu üstlenecek liderleri işe aldım.

Ancak geriye dönüp baktığımda, bu kişilerin her biriyle farklı etkileşim biçimlerim, bu "ast/alt " liderlerin performansı üzerinde büyük bir etkisi olduğunu gösterdi. Koçluk söz konusu olduğunda, bunun nasıl yapılmasını istediğimi çok iyi biliyordum. Lider koçu işe aldığımda koçların çoğunu zaten işe almıştım. Çocukların aşağı yukarı eşdeğer seviyedeki rakiplere karşı eşit süre oynamalarını sağlamak için tasarladığımız bazı tuhaf kuralları yakından biliyordum. Bu yüzden baş antrenöre liderlik edeceği kişilerin bir listesini, uymaları gereken kuralları ve onları eğitmek için uyması gereken bir program verdim. Onun görevi onlarla iletişim halinde olmak ve kendisine verdiğim bilgileri onlara aktaracağı antrenman seanslarını ayarlamaktı. Daha da kötüsü, bu meşgul kişi koçlarla hemen temas kurmaya başlamayınca, bazılarını arayıp eğitim sürecini başlatma görevini ben üstlendim.

Diğer "şeylerden" sorumlu kişi için durum çok daha farklıydı. Tek bildiğim, çocukların başlangıç saatinde orada bulunmaya ilgi duymalarını sağlamanın bir yolunu bulmak istediğim ve ayrıca inanç derslerini öğretmek için koçların üzerindeki yükü hafifletmem gerektiği idi. Bu alanın lideri daha fazla rehberlik/direktif istedi, ancak bunu ona sağlayamadım. Ayrıca aklımda bir bütçe rakamı yoktu, ona sadece uygun ödüller hakkında belirsiz önerilerde bulunabiliyordum ve diğer koçlara derslerde nasıl yardımcı olması gerektiğini de bilmiyordum. Onu bir şeyler bulmaya ve ne yapabileceğini bana bildirmeye teşvik ettim.

Bu duruma deneyimlerim değil aslında deneyimsizliğim yol açtı; ancak iki kişi de sanki araştırmam için veri toplamak üzere onlara para ödemişim gibi bana dönütler sağladılar. İnsanlardan oluşan ekiplerle çalışmaya alışkın, yetkin bir yönetici olan baş koç, koçları bir ekibin parçası haline getirme konusuna hiçbir zaman aktif olarak dahil olmadı. Eğitim materyallerini o geliştirdi, ancak toplantıları ayarlamak ve diğer koçlarla iletişim kurmak için bana güvendi. Bu süreçte, kendi yönetsel görevlerimin aşırı yükü altında, bu konuda kötü bir iş çıkardım ve koçların birçoğu motivasyon eksikliği nedeniyle işi bıraktı. Diğer lider ona verdiğim sorumlulukları ve daha fazlasını üstlendi. Antrenörlerin aşırı iş yükü ile yüklenemediğini kısa sürede anladı, bu nedenle dersleri kendisinin öğretmesine izin veren bir müfredat geliştirdi, ancak antrenörlere ana noktaları vurgulayan kolay takım kurma yolları için talimatlar verdi. Tüm çocukların her gün zamanında orada olmak istemesini sağlayan günlük bir çekiliş düzenledi. Belirli kısıtlamalar kullandığım ve "astımın" görevlerinin ayrıntılarını ben yönettiğim yerlerde, o kişi daha az proaktif oldu. Planı oluşturması için bireye yetki verdiğimde ise, o birey daha proaktif bir hale geldi.

Bu teknolojik olarak etkinleştirilmiş bir sistem değildi, bu nedenle kamp sırasında devam eden operasyonlara dahil olamadım. Böylece antrenörlerin ne yaptığını göremedim ve onlar adına kararlar alamadım. Ancak farklı antrenörlerin karşı karşıya geldiği ve arabuluculuk yapmak zorunda kaldıkları durumlar oldu. Kurduğumuz takımlar dengesizdi ve bir koç dengeyi sağlamak için oyuncuları takas etmek istedi. Koç bunu önerdiğinde oyuncular arkadaş olmuşlardı, bu nedenle tek taraflı takas girişimi çocuklar arasında bazı üzücü duygulara neden oldu. Ancak arabuluculuk gerektiren durumlarla başa çıkmak için önceden otorite ilişkileri kurmamıştık.

Bu kitapta ortaya çıkardığımız ilkelerin, teknoloji tarafından özellikle kolaylaştırılmamış olan insan merkezli başka bir sistem için de geçerli olması kimseyi şaşırtmamalı. Analizin ortaya çıkardığı dersler, komuta ve kontrolde yer alan insanları, insan eğilimlerini hala dikkate almaları gerektiği konusunda bizi kesinlikle uyardı. İnsanlar yetkilendirilmezlerse ya isyan ederler ya da kısıtlamaların sığınağına çekilirler; insanlar sorumlu tutulmazlarsa yerel verimlilik lehine yerleşik prosedürlerden uzaklaşırlar; insanlar kendilerine bir görev verildiğinde nasıl tepki vereceklerini belirlemede büyük rol oynayan örgütsel kültürler geliştirirler. Peki bu sonuçlar tüm insan sistemleri için geçerli mi? Bu sonuçlardan herhangi biri, mimarisine programlanabilir makinelerin hâkim olduğu sistemler için de geçerli midir?

Sonuçta, CAOS'ta diğer sistemlere benzeyen pek çok özellik gördük. Ağ Merkezli Savaş elçileri, geleneksel olarak desteklenen-destekleyen arasında ki ilişkilerin, farklı bileşenlerden oluşması nedeniyle birbirlerinin taarruz görevlerine yardım etmek ve yetenekleriyle katkıda bulunma hususunda karşılıklı tam bir uyum sağlamak için henüz yeterli seviyede olunmadığını doğru bir şekilde bizlere işaret ettiler. Otorite yapısı çok daha çevik olmak zorundadır. Askeri eylemleri gerçekleştiren ve dağıtık mimaride çalışan ekiplerin, hizmetlerinin bir kısmını -hatta bazen diğer kuvvetlere bile- ihale ederek ki bu ihale edilen şirketler ortak değer zincirleri ile birbirine bağlı olan anlaşmalı sivil şirketlerle de pek çok ortak noktaları olan organizasyonlar şeklinde olduklarını gördük.

Ancak farklı örgütleri birbirine bağlamak için teknolojiyi kullanmaya yönelik var olan eğilime rağmen, komuta ilişkilerinde derinlik yoluyla adapte olabilen bir örgüt geliştirmenin hala gerekli olduğunu da görmüş olduk. Komutanların, ast komutanlara, sıkı bir yetkilendirme ve hesap verebilirlik yoluyla, astların merkezi komutanın doğrudan müdahalesi olmaksızın genel strateji doğrultusunda karar vermelerine olanak tanıyan bir düşünce tarzı aşılımları gerektiğini söyledik. CAOS'ta bunu gerekli kılan faktörler, diğer sistemlerin de aynı uyarılara kulak vermelerinin zamanının geldiğini belirtme hususunda yardımcı olabilir.

CAOS'ta her seviyedeki komutanlar için değiş tokuşları, kazanım ve kayıpları, alıp vermeleri belirleyen temelde iki faktör vardı ki bunlar da belirsizlik ve sıkı bağlanma potansiyeliydi. İlkeleri diğer sistemlere uygulamak için bu söylediğimizi biraz açalım, genişletelim.

İnsanlar tarafından sosyal etkileşime dayanarak oluşturulmuş herhangi bir sistemde, inanlardan kaynaklanan nedenlerle bir belirsizlik söz konusu olduğu için bu çalışmadaki ilkeler bahsedilen insani sistemde de bir dereceye kadar geçerli olacaktır diyebiliriz. İnsanları bünyesinde bulunduran örgütler genellikle rasyonel bir karar vericinin göstereceği şekilde performans göstermezler; ancak karar vericinin öngöremediği bazı durumların üstesinden de kolayca gelebilirler. Merkezi karar alıcıların örgütsel performansı daha tutarlı hale getirme çabaları, olması muhtemel istenmeyen sonuçları hesaba katmadıkları takdirde, genellikle adaptasyon ihtiyacını da ortadan kaldırır. Bu duruma tutarlı bir performans beklenebilir ancak bu pratikte çok zor gerçekleşir. Fakat adaptasyon öğrenme için önemlidir ve öğrenen örgüt olması için gereklidir. Bu öğrenme özelliğinin adaptasyonunun sağlanabilmesinin önemli olduğu durumlarda, kuruluşun inisiyatifini bastırmamak da diğer öne çıkan bir konudur.

Belirsizliğin bir türü de sistemin hedeflerine ulaşması için gerekli eylemlerin bünyesinde barındırdığı öngörülemezlik derecesidir. Sistemin eylemlerini bir karar ağacı ya da if-then ifadeleri şeklinde "iş kurallarına" indirgemek mümkünse, bunlar merkezi bir kontrolör tarafından belirlenebilir. Örneğin, finansal işlemler genellikle web hizmetleri üzerinden gerçekleştirilebilir, çünkü aynı eylemler birçok kez tekrarlanacaktır. Ancak faaliyetlerden kaynaklanan nedenlerle sistemin performansını sergilerken yenilik gerektirme ihtiyacı varsa böyle bir ihtiyaç ortaya çıkarsa, bu düzenlemeyi yani sistemde ayarlamayı gerçek zamanlı olarak ve mümkün olduğunca hızlı bir şekilde yapabilme becerisini sağlayabilmek önemlidir. Komuta ilişkilerinde derinliğin amaçlarından biri de mevcut durumun ihtiyaca cevap vermek için yeterince olgunlaştığının farkına varmaktır.

Bu faktöre bağlı olarak, merkezi karar vericilerin sistem için istenen sonucu belirleyememe ya da en azından istenen sonuca doğru ilerlemeyi ölçememe olasılığı çok yüksektir. Askerlerin "Stratejiden Göreve" şeklinde özetlenen metodolojisi, net ve ulaşılabilir hedefler olduğu sürece iyidir. Gerçek çatışmalarda hedefler genellikle net değildir. Diğer sistemlerde de benzer sorunlar ortaya çıkar. Bir ulaştırma sistemi için, çok sayıda paydaşın birbiriyle rekabet eden taleplerini çözmek zor olabilir, bu nedenle hedefler açıkça ifade edilmiş bir vizyondan ziyade farklı bürokratik gündemlerin bir sonucu olabilir. Uzun dönemli strateji genellikle kısa dönemli eylemlerin taleplerine uyum sağlamak zorunda kalır fakat bazen bunun tam tersi de olabilir.

Bu nedenle, hedeflerin belirlenememesi ve bu hedeflere yönelik ilerlemenin değerlendirilememesi, komuta ilişkilerinde derinlik ihtiyacına işaret eden başka bir belirsizlik türüdür. Net hedefler ve bunları görevlere bölme yeteneği olmadan, aktörlerin planlarını daha az tanımlamaları ve operasyonlar sırasında daha fazla düzenleme ve ayarlama yapmaları gerekir.

Tabii ki, bütünü oluşturan parçaların kendi eylemlerini düzenlemelerine planlamalarına izin vermenin riski, özellikle insanlar arasındaki sosyal etkileşimlerden kaynaklanan nedenlerle "yanlış" kararlar verebilmeleridir. Sosyal etkileşimler nispeten tahmin edilemez çünkü sistemin parçalarından olan insan makineler kadar programlanabilir değildir. Belirli bazı durumlara yanıt vermek için eğitilebilirler, ancak çoğu insani sistemde büyük bir belirsizlik söz konusu olacaktır. İnsanlar insanlarla etkileşime girdiğinde, uygun yanıtı seçmek için belirli bir durumu tanımak ve kategorize etmek genellikle zordur. Farklı kuruluşların farklı kültürel renkleri ve durumları kategorize etme biçimlerini uygun şekilde yaptıkları seçimlerini renklendirirler.

Ancak bu kitaptaki ilkelerin, sadece programlanabilir makinelerden oluştukları için makine tabanlı sistemler de uygulanamayacağını söylemekte tereddüt ediyorum. Sistemin parçaları programlanabilir olsa bile, belirli bir duruma uygun tepkiyi belirlemek genellikle zordur. Bazı durumlarda, makineleri yönlendiren yazılımlar o kadar karmaşıktır ki, birinin eylemleri diğerinin öngörülemeyen eylemlerini tetikleyebilir. İnsanlar ve makinelerin her ikisi de "yazılımlarında" sistemin yetersiz modellerine sahip olabilir ve yalnızca sınırlı girdilerle karar vermelerine izin verilirse, istenmeyen sonuçları olan eylemlerde ortaya çıkabilir.

Bu nedenle bazı sistemlerde daha yüksek seviyelerdeki insanlar genellikle katı hesap verebilirlik seviyelerine tabi tutulurlar. İnsanlar hata yaptıkları için cezalandırılabilirler; bu onların davranışlarını kontrol etmenin bir yolunu sağlarken aynı zamanda başarısızlık durumunda bir günah keçisi de yaratır. Askeri konularda, söz konusu olan insan hayatlarıdır- dost birliklerin hayatları, düşman birliklerinin hayatları ve savaşı olmayanların masum sivillerin hayatları. İnsani Kültürümüzün, sorumluluğu tek tek insanlara yükleme yeteneği olmasaydı bu cinayetleri kabul edeceğimiz şüphelidir. Bunun yaşandığı tek durum askeri meseleler de değildir. Elbette polislik, acil kurtarma ve tıbbi müdahaleler ve pek çok ulaşım

meselesinde de hayatlar söz konusudur. Para gibi diğer birçok konuda da hesap verme sorumluluğuna yönelik güçlü beklentiler oluşturulur. İnsanlar her durumda sorumlu birilerini arayacaktır.

Bu nedenle, sistemin komuta ilişkilerinde ne ölçüde derinlik geliştirmesi gerektiğini belirleyen üçüncü bir belirsizlik türü, sistemdeki parçaların eylemlerinin sonuçlarının öngörülemezlik derecesidir. Aslında belirli bir uyarıcıya verilecek tepkiyi doğru tahmin edip edemeyeceğimizin derecesi bizim öngöremezliğimizin de derecesidir. Tüm girdilere dayanarak her zaman çıktıyı doğru olarak tahmin edemeyebiliriz ki işin içinde birde insan davranışları var ise bu daha da zor bir tahmin işi olacaktır

CAOS'ta incelediğimiz bazı teknolojik gelişmeler, merkezi karar vericilerin bu ayrıntılı eylemler konusunda daha fazla görünürlüğe, farkındalığa sahip olmalarını sağlamıştır. Elbette, merkezi kontrolörün bu görünürlüğe, farkındalığa göre hareket edip edemeyeceği kısmen bir ölçek ve değerlendirme meselesidir tabi ki bu da belli bir sınıra kadar geçerli, merkezi kontrolör (ister insan ister makine olsun) detaylara ilişkin yeterli görünürlük ve farkındalığa sahip olduğu sürece muhtemelen eylemleri doğrudan yönetebilir. Makine tabanlı mimaride bu yalnızca bir ölçek, bir komut ile oluşan çıktı meselesi olabilir. Ancak insanlar söz konusu olduğunda, tartıştığımız gibi bu aynı zamanda uyarlanabilir, oryante olabilir bir organizasyon yaratma meselesidir. Merkezi kontrolör- bu durumda bir insan- sadece ilgili eylemlerin ölçüğünü, çıktılarını idare edip edemeyeceğini değil, aynı zamanda organizasyonun geri kalanı üzerindeki olabilecek muhtemel etkisini de dikkate almalıdır.

Eylemlerdeki belirsizliğin yanı sıra, dinamik, uyarlanabilir adaptasyon kabiliyeti yüksek organizasyon da önemlidir çünkü durumun dinamikleri değişebilir. CAOS'ta, önemli dinamiklerden birinin de duruma göre değişen bir faktör olan çeşitli kuruluşlar arasındaki bağlantı derecesi olduğunu gördük. CAOS'ta bu değişimi "parçalar" arasındaki etkileşimin yoğunluğu ile arttığını da gördük. Yoğun bir savaş alanındaki CAS gibi farklı örgütlerin birlikteliğini içeren ortak operasyonlar, durumu daha sıkı bağlantılı hale getirir. Eğer belirli bir sistemde operasyonlar bu değişimin yaşanmayacağı kadar homojen ise komuta ilişkilerinde derinlik geliştirmeye daha az ihtiyaç duyulacaktır. Ancak basketbol kampı örneğinde gördüğümüz gibi, bu değişimi yapmak için bazen fazla bir şey gerekmez. Mimarisinin bağlantı noktalarına dokunan operasyonlar bağlantı düzeyini artırır.

Bu kitapta açıklanan derinlik türünü gerektiren şey bağlantıların bağlantı noktalarının kendisi değil, bağlantı noktaları ve bağlantılarda ki, düğün noktalarında ki değişim potansiyelidir. Diğer teorisyenlerin organizasyonların sıkı bağlanmış bir mimaride kurgulanması halinde genel politikalara bağlılığı sağlamak için merkezi kontrol gerektirdiğini, gevşek bağlanmış mimaride yapılarda ki durumlar da ise uyarlanabilir yeteneklerden yararlanmak için merkezi olmayan kontrole izin verilmesi gerektiğini iddia ettiklerini gördük. Eğer sistem açıkça birinci şekilde ya da bahsi geçen ikinci şekilde ki gibi bir durumda kalıyorsa, o zaman merkezi ya da merkezi olmayan kontrolün belirlenmesi mümkündür. Aksi takdirde, merkezi kontrol uygulayan otoritenin görevi, sistemden faydalanma konusunda nasıl karar verileceği hakkında yol göstermek için direktif vermektir.

Dolayısıyla, bu kitaptaki ilkeler kesinlikle birçok sisteme uygulanabilir. Hedeflerde, bu hedeflere ulaşmak için gerekli eylemlerde ya da politikanın eyleme dönüştürülme biçiminde belirsizliğin olduğu her sistemde örgütsel ilişkilerde ihtiyaç duyulan derinliği geliştirerek uyarlanabilir/adapte olabilir bir organizasyon yaratma ihtiyacı vardır. Ayrıca, organizasyonun durumunun gevşek bağlılıktan sıkı bağlılığa doğru değişebildiği hallerde de derinlik yoluyla bu uyarlanabilirliği yaratma ihtiyacı vardır. Bu koşullar muhtemelen mimarisi çoğunlukla insan merkezli olan sistemler için geçerlidir; ancak mimarisi makine merkezli olan birçok sistemde de insanların denetleyici roller üstlenmesi gerekmektedir ve bu da bu insanlara neler olup

bittiğini görme ve aktif olarak dahil olma becerisi kazandırmayı giderek daha gerekli hale getirmektedir. Bu sistemlerde de nasıl karar verileceğine ilişkin kararların alınmasına büyük önem verilmelidir.